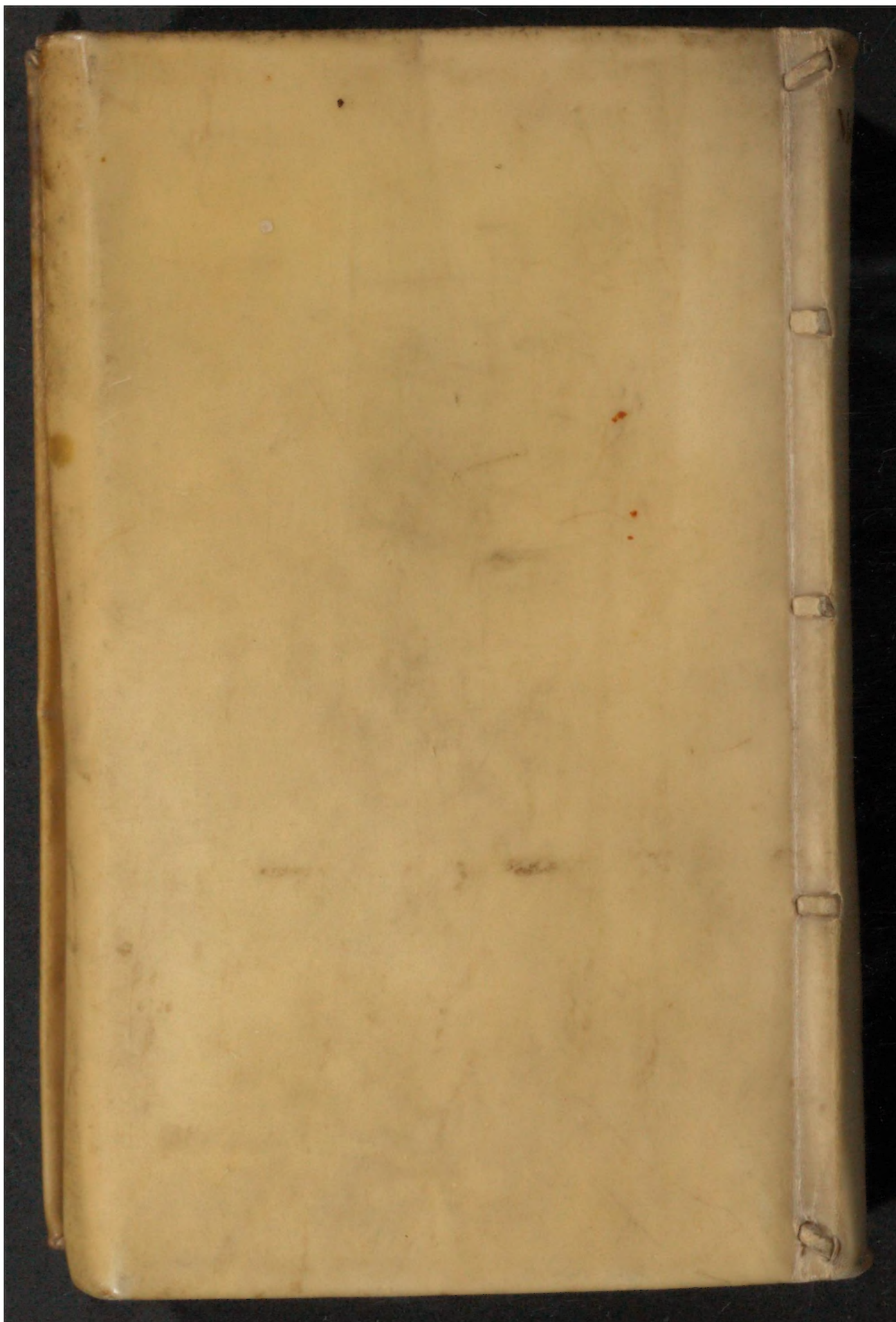




Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1703 C 35





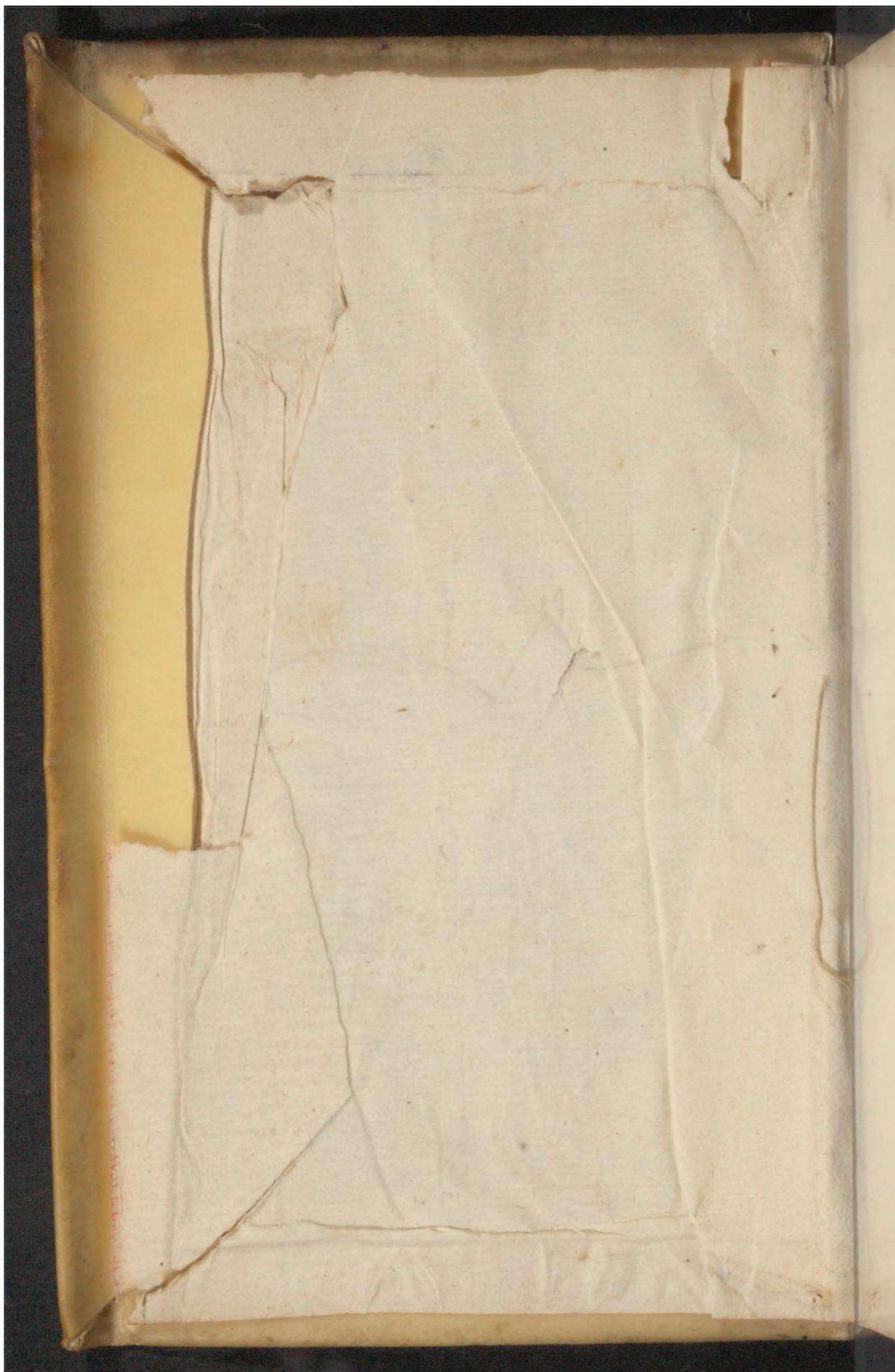
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1703 C 35



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1703 C 35

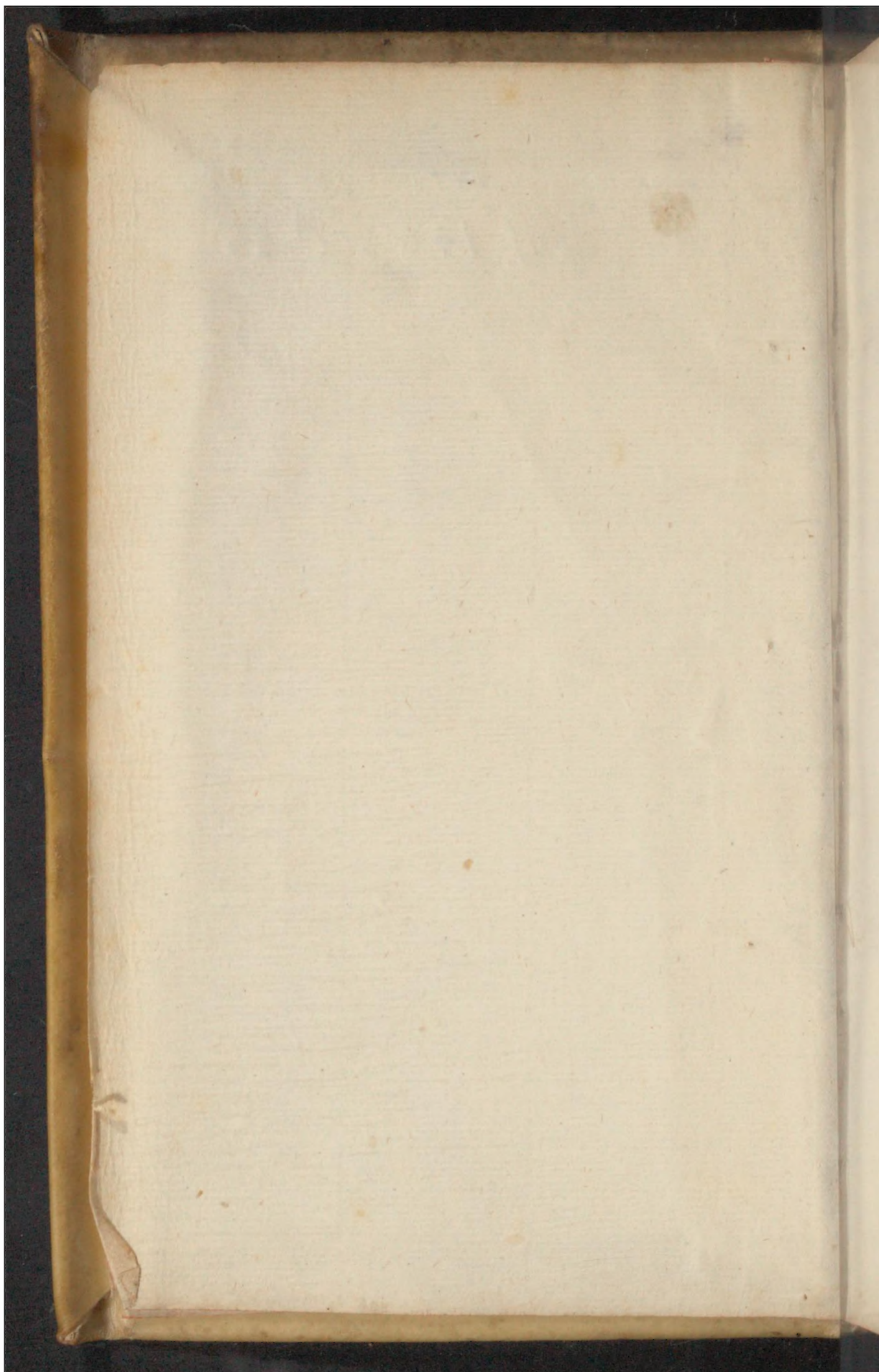


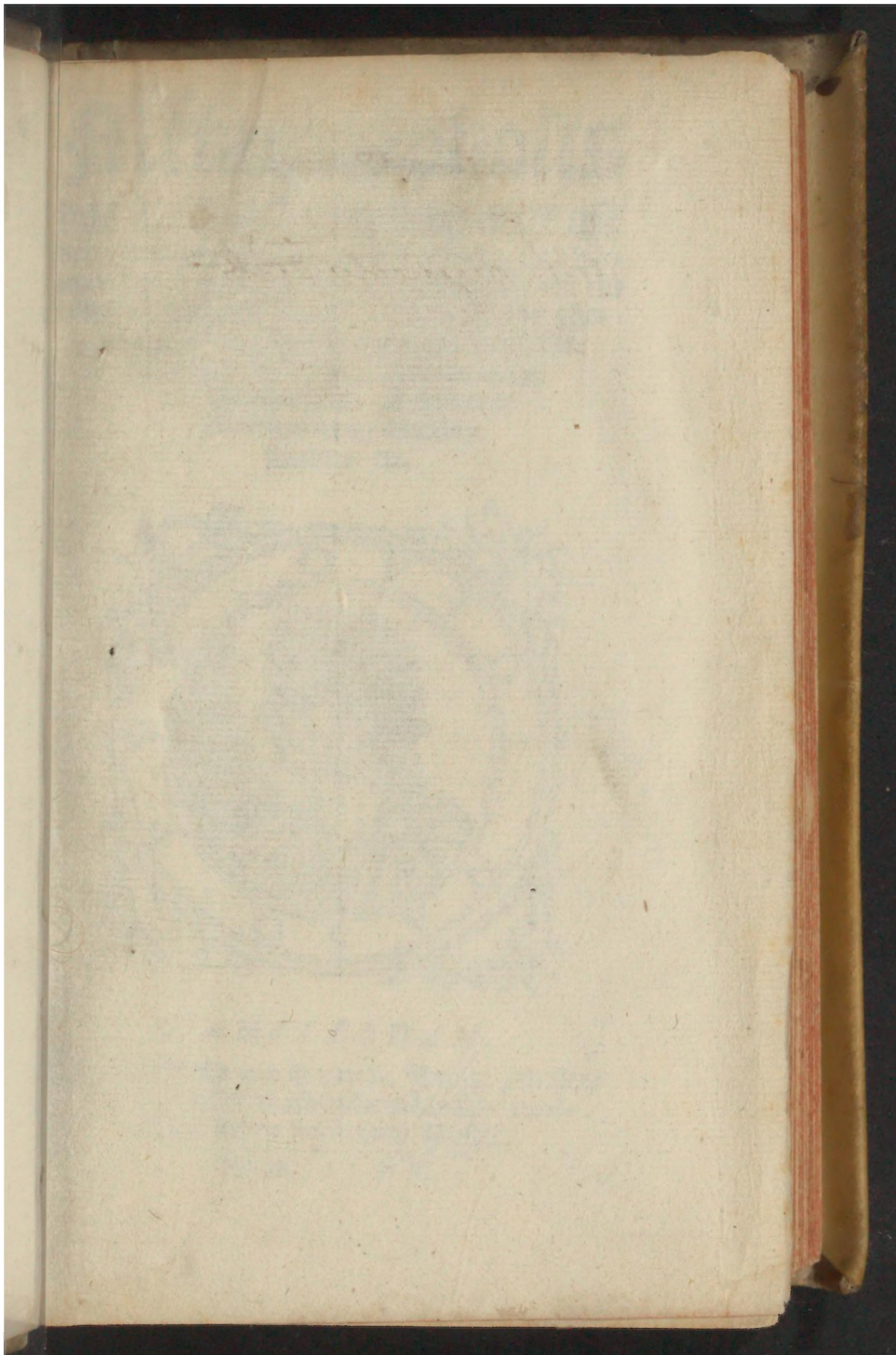
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1703 C 35



~~Pact. 389.~~

KW. 1703 C¹ 35





7/6 5/10

Eerste origineele druk.

Metamorphosis

dat is/ Die verschepplinge oft
veranderinge/ beschreuen int Latijn vanden ver-
maerden en gheleerden Poet Ouidius: En nu
eerst ouergheset in onse duytsche tale: seer ghe-
smeechlyck en oock profijtelijck voor alle
Edele Gheesten/ende Constaenars/
als Rhetorsijns / Schilders/
Beeltsnijders / Goudt-
smieden/ etc.



T'AMSTERDAM,

Gedrukt by my Harman Jansz. Muller/
Figuersnijder/woonende in die Warmoe-
straet inden vergulden Passer.

Anno. 1588.

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'S-HAGE.

D E N E D E L E N C O N S T -
rijcken Camer van Redenrijck, In Liest
Bloeyende Wenscht Harman Ianszoon
Boec-drucker gheluck ende voorspoet.

IS 'T Waerachtich t'ghene dat de
vermaerde ende wijse Poet Hozar-
tius gheschreuen heeft:

Hy is bouen al weert gheert/

Die t'profijt met geneuchtē leert/

Soo en mēne ick niet/datter eenighe sciētie is/
waernede die wijse Vaders vā den oubē tijt hun
vernuft verstant ons meer mede hebbē betoocht/
en ons meer hebben verbonden tot hunnen on-
sterflijcken loue/dan int versinnen ende opruften
van de Conste diemen heet Poeterijē. Want sp
merckende (ghelijck wy daghelijcx oock onder-
uinden) als hoe dat de Wereldt meer voort
gaet / hoe dat de Menschen meer achterwaert
gaen: en hoe sp flapper ter deucht zijn/hoe sp ooc
wecker zijn om goet onderwijs te verdraghen:
soo hebben sp hun oock allens siens ter werelt ge-
buecht/en achterlatende hun Carmina Festi-
na/en Veteren Comediam/daer sp eenen peghe-
lijcken zijn leympten int openbaer mede verwetē:
aengesien dat dees plaester te veel bijtende was/
soo hebben sp nae gheuonden Fabelen (diemen
A ij. Apolo-

Apologos heet) daer sy met t'bybrengghen van
beesten/boomen/crupen/en steenen den menschen
den voet mede gauen om aen de deucht te ghera-
lien. Maer want dit wat te seer blaen was / en
te verre ghesocht / soo hebben sy ten lesten d'mid-
del gheuonden van de Poeterije : die welcke niet
heel warachtich en was / op dat sy haer te beter
soude laten bygghen en settē na de teericheyt van
den ghenē die hun niet seer gheerne en haddē ge-
raect : noch oock niet heel versiert / op dat sy sou-
dē schijnē te spreke van t'selue dat gebeurt was /
en noch daghelijcx mocht ghebeuren. Aldus heb-
ben sy den middelwech gehouden / op dat die on-
willighe souden hebben dat hun mocht behagen /
ende de ghewillighe dat hun mocht helpen / en so
beide souden worden ghetrocken. Nu al ist by
alsoo dat sy meer schijnē gheuonden sijn om te
vermaecken dan om te ghenceesen : ghemerck
dat haer Bloeme onder de schorste legghet ver-
borghen : niet teghenstaende sy en is maer so
veel te crachtigher / om tot haerder meynin-
ghen te comen / aenghesien dat die Menschen
hun ghebreck nimmermeer gheerne en hoozen
daer sy te voren sijn ghedreycht / maer moghen
wel lyde / dat ment hun vā ter zijden en allachen
de byzengte te passe. Hoe wel dat de schorste so
dick niet en is / sy en comense / die yet scherp sijn
van verstande/lichtelijck doorbijtē. Die my dan
nu toe gheeft / dat die Poeterije eertijts profijte-
lijck

ick is gheweest / die sal (my hoop ick) oock wel
belaten / dat sy nu ten daghe niet alleene profyte-
ck en is maer voor alle constenaren ende Edel-
gheesten grootelijck is van noode. Want wie
in hedens daerhs eenighe schriften / schilderijen /
ghesneden oft ghegoten werck / oft pet dat van
ouder tijdt is / verstaen : oft wie can hem in
conste van Rhetorica pet vermetē / sy en moet
wennisse van Poeterijen hebben? Daerom / Ge-
dele Gheesten / al ist dat ick wel weet / dat mijnen
dienst is niet veel min dan noodeloos en sal zijn /
inghesien dat u int Latijn ghenoech bekent is
at ic u hier presenterē in duytsche : Des niet te-
genstaende E. Gheesten ghemercket dat in u
vergaderinghe veel Schilders / ende veel cloecie
constige Gheeste sijn / so wel in Rhetorica als
Schilderijen / (die my tottē seluē mentchwer-
en hebbē versocht) op dat sy te meer volmaect-
eden hier door souldē hebben. So hebbe ick dese
metamorphoses / dat is / de Herscheppinghe van
Ovidius Naso (de fonteyne van alle Latijnsche
poeten) soo sy nu eerst constich ouergheset sijn in
dise duytsche sprake / onder uwen naem latē wt-
aen ten ghemeynen profyte : Duer Eerweer-
icheyt die presenterende voor een cleyn beghint-
el van den goetwillighen dienst / die ick u mijn
uen langh duerende begheere ende ben schul-
ich te bewijsene. Daer ick niet alleene in en suec-
om my (soot betaemt) danckbaer te bewijsen /
A .iiij. maer

maer die liefde die ick tot desen mijnen Boeck
ende arbeidt draghe / heester my oock toeghe-
raden / hopende nu hy onder uwen name schijnt /
dat hy ouer al te blijdelijcker sal worden ont-
fanghen / ende mede sal ghenieten in de groote
gunste dien gheluyden hy alle Lief hebbers al-
le Consten hebt, Godt Almachtich wil
mijne Vrienden in Saligheden en-
de in deuchden altydt
Sparen.

(.v.)

IOANNES FLORIANVS

Candido Lectori

S.

Nostram hanc versionem non omnibus laudatam iri, amice lector, satis gaudeo: vereretur alioqui, quod Phocion ille Atheniensis, qui quum orationem habuisset apud populum, vidiissetque sermonem ab omnibus probari, ad amicos conuersus, Quid? inquit, num mali quicquam dixi imprudens? Nouerat sanè vir egregius praposterum populi de rebus iudicium. Verum hi quibus haec minus placebunt, non illis sed beneuolis tantum me hoc quicquid est laboris suscepisse, certò sci-ant. Poterunt alij (credo) quaedam multò ornatiùs, succinètiùs, doctiùs, magisq; ad rē appositè reddere: sed quid hoc quaeso, magnùmne aliquid aut egregium id erit? num plus oculi quàm oculus vident? nonne ipsum etiam Apellem à populi sententiis saepe edoc- tum legimus? fortasse & illi si quid adere nitantur, scabrum aliquid & impositum re- linquent, quod & aliorum indigebit lima: & tamen perbelli homunculi sibi persuade-
A iiij. bunt

bunt (scio) multò illis felicius ac nobis aspi-
rasse Musas : mirum sanè hominum genus,
qui nihil (ut ait ille) quàm quod ipsi faciunt,
rectum putant. Sed agè modò nos tanti illo-
rum facimus cauillationes, quantum in Rem-
pub. literariam emolumentū adferunt, quin-
etiam maiora quedam (diis fauentibus)
aliquando in lucem daturi. Hoc illos tantum
rogatos velim, ut vel semel hunc laborem,
quem non hic (noster enim labor est) verum
alius cuius grauis Poëta in vertendo re-
quirit, subire atque perferre velint :
nihil dubito quin mei statim equi-
ores aestimatores iudicésque
sint futuri. Vale.

(:::)

*Het leuen Publij Ouidij Nasonis, wi
zijn eyghen schriften t'samen by
een vergadert.*

Publius Ouidius Naso was geboren van
de stadt Sulmo / gheleghen in Delignen
(een landtschap in Italien) van Ridder-
lijcken stammie / opten neghenthienden
dach Meerte / als te Roomen Virrius en Vansa
Borghemeesteren waren / die beyde in den Antho-
nianischen Crich by Mutinen verslaghen wer-
den. Hy is rijck van goede gheweest en van Va-
uene / dwelck daer wt blijkt / want hy een huyg
by het Capitoliun gehad heeft / oock veel acke-
ren / landts / ende zandts in Delignen. Hy heeft
enen broeder ghehadt een Jaer ouder dan hy /
en opten seluē dach (te weten / opten feestdach der
goddinnen der gheleertheit Minerva) ghebozen
metten welcken hy hem te Roomen neerstelijck
totter leeringhen beghenen heeft / in Grammati-
ca en Rhetorica. Daer na door zijns vaders be-
uel (den welcken docht dat dese studeringhe niet
profijteliick en was totter huyshoudinghen / ge-
lijck oock den meesten deel des volckx hem laet
duncken / die gheen dunck voor goet oft loflijck
en achte / dan dat d'meel wel inde kerckē brengt)
heeft hy inde kerchten gaen studeren / daer hy seer
gheschiet in werdt / en behaelber groote eere inue.
Maer na zijns vaders doot heeft hem desen ar-
beyt en hooftweer begonst te verdriete: dus heeft
hy hem weder tot zijn voorszeynen studium be-
gheuen.

Alle Poeten ouder dan hy zijnde heeft hy in
hoogher weerden ghehad: diesghelijck heeft hy
vande ionghers grootelijck gheert geweest. So
goedertier en ende liefghetal is hy gheweest / dat

A. V.

ter

ter noyt gheen van zijne wercken van yemanden
ghelastert en werdt. Oock heeft hy van goeder
ende zedigher manieren gheweest / gheenen wijn
drinckende dan wel gewaterden / en schouwende
alle onghemanierde ende onghereghelde oncuys-
heyt. Oyp hupsurouwen heeft hy gheladit / waer
af hy die twee verworpen heeft / en niet die derde
heeft hy vzedelijcken en minnelijcken gheleest / en
kinderen aen haer ghewonnen.

Maer nae dat hy Augustijn den Kepsen on-
wijsselijck en (soo hy seyd) onwetende en onuer-
huets vertoornt hadde / werdt hy tynen vijftich
Jaren wten lande ghebannē / en in het ront woest
Eylant Bonto versondē. Na dat hyer negen Ja-
ren lanck in grooter allenden en miserieen geleest
hadde / heeft hy ten lesten tot Tomsos zijn leuen
gheepnt / aldaer hy oock begraven leyt.

Wat dit mach geweest hebben daer hy om in-
den haet vanden Kepsen ghecomen is / dat is on-
bekent : Allesius in zijn schriften belijdt hy dat
twee dinghen die oorsaecke zijns ballincschaps
souden gheweest hebben / te weten Crimina et er-
ror / dat is / sommighe schriften / ende een misual.
Wat dit misual mach geweest hebben / daer heb-
ben hiu die gheleerde altydt zeer mede becom-
mert / maer en hebbens noyt comen ghelweten.
Hy seyd oock selue dat hy niet en begheert dat
niemant wete / op dat hy den Kepsen niet meer ver-
grammen en soude / den welcken hy altydt soch-
te te versoenen / maer en conste noyt toe geraec-
ken. Daerom schijnet dat hy yet onwetende
soude ghesien hebben des Kepsers secreten aen-
gaende / want hy selue seyt dat zijn oogen de mis-
daet ghedaen hebben. Sommighe hebben wil-
len segghen / dat hy tot Julia des Kepsers Doch-
ter

ter sonninghe oncerlijcke en onreysse dinghen
onder den naem van Cornelia ghesonden hadde :
onder den welken datter eenen Boet is ghe-
weest Sydonius ghenaemt / wiens Weerskens
aldus luydden:

Tot Cornos leydt Raso dyer werdt ghe-
sonden/

Om dat hy tot Julia wat hadde ghe-
schreuen/

Dat der eeren te nae gaende werdt be-
uonden/

Onder den naem Cornelia / dit dede hem
sneuen.

Dit en schijnt metter waerheyt gheen groo-
te ghelijckenisse te hebben / want hier wt vol-
ghen soude dat hy den Keiser niet omuerhuete
maer wel wetende soude verthoorzent hebben /
dwelch zijn eyghen schriften contrarieert : dus
laten wy dese sake den gheleerden.

Binnen zijnen leuen heeft hy veel Boecken
ghemaect die in onser talen noch niet ghecomen
en zijn : onder die welke dese vijftien boecken
der veranderinghen gheuonden werden : Dese
doen hy wt Roomen ghebannen werdt / om dat
hyse noch niet ter deghe ouersien en hadde / heeft
hyse door gramschap met zijnder eygender hant
verbrandt / maer wantse te horen dickwils wt-
geschreuen waren/ en heeft hyse niet gantsch te
met comen ghedoen.

Doen hy aen zijn wedercoemst begheeft te
mishopen / schreef hy tot zijnder huysvrouwen
dat sy zijn ghebeente in een kistken legghen ende
in Roonsch Aerdtrijck by die Stadt begrauen
wilde

wilde / sandt haer het opschrift dat hy op zijn
graf begheerde ghestelt te hebben / waer aff den
sin aldus was :

Ich die hier doot ligghe beschryuer der
vrijagien /

Ben Quidius Naso / die dooz mijn ver-
standt wijdt

Ben comen in sneuen / dus ghy Venus
pagien /

Segt / wel moet hy varen / als ghy hier
voorby lydt.

Hy werdt wten lande ghesonden int Jaer des
rijckx Augusti tweeuyftrich oft daer ontrent.

En int vyfde Jaer Tiberij heeft hy te
Comas zijn leuen gheepnt.

1

Dat eerste boeck der veranderinghen of
transformatien Publij Ouidij Na-
sonis.



MIN teghenwoordich boornemē
is te beschrijven / hoe die dinghen
wonderlijcken verandert zijn in
diuersche formen en ghedaenten.
Dus (o Goden) aenghesien dat ghijse selue
aldus ghetransformeert hebt / wilt mi doch
hier in ghunstich wesen: op dat ick veruol-
ghende beschrijven mach die gheschiedenissen
vanden begijne des werelts tot desen mij-
nen tijdt.

Eer dat die zee/die Aerde/ en den Hemel
(dier nu al bedect) in haer ordinancie ge-
stelt waren/ so en wasser inder gantscher na-
tuereen maer een ghedaente/die welcke byden
Grieken is ghenaemt gheweest Chaos/ dat Chaos.
is/tenē verwerden plompen en ongeschieten
hoop/

Vande transformatie

hoop/inden welcken onder een ghemenigt lā-
ghen die elementen / en tsaet van alle dingen.
Die sonne en hadde noch ter werelddt gheen
claerheyt ghegeuen/noch die mane en hadde
noch noyt haer hoornen verandert. Die aer-
de en hincle noch midden in die locht in haer
ghelijck ghewicht niet/ noch de Zee en hadse
oock noyt niet haer langhe armen omhelst.
Ende waer die aerde lach/daer laghen ooc in
malcanderen verwerret dwater / twater/ende
die locht. Aldus was die aerde noch onbes-
quaem om te berepsen/ende de Zee ongereet
om deuruaren: de locht was noch doncker
ende sonder eenich licht: ende elck dincle lach
daer sonder sijn forme en gedaente/deen den
anderen belettende. Want in een plaetse ende
in een lichaem/wasser grooten twist tusschen
die coude en die hitte/tussche die vochticheyt
en die droochte. Het hart streedt tegen dwec/
ende het licht tseghen tswaer.

schepfel Desen twist en tweedzachticheyt heeft Godt
See wt oft die goedertiere natuere ten lesten gheac-
welt. cordeert. Want/den hemel heeft hy verschep-
den vander aerden/die Aerde vander zee/ het
heet schijnende vier van die groue ende don-
ker locht. Welck aldus ghedaen zijnde/so
heeft hy dese verschepden Elementen elck op
sijn behoortlike plaetse in eenen eendzachtig-
Sordi- gen vrede ghebonden. En heeft dat vier (om
wringhe zijnder lichteit wils) int opperste onder die
See el- rondicheyt des hemels gestelt: desen/is van
menty lichteits en plaersen wegghen die locht d'al-
der naeste: maer want die aerde grouer ende
plomper is dan eenich vande voorszeyde twee
elementen/so is sy ouermits haer swaerheyt
neder

neder ghesoncken / treckende met haer alle
groucheden : en het water / dwelch den clood
der aerden omloopt / heeft die alderleste plaet-
se behoude. Na dat God nu desen onghesat-
ioneerden hoop aldus verschepde en gheordi-
neert hadde / soo heeft hy de aerde ten eersten
op datse van allen canten effen soude blij-
uen) in eenen ronden clood vergadert : daer
nae heeft hyse met wateren en bloeden ghe-
deylt / haer oock verleene de die winden fon-
ten / en riuieren / die welcke een deels van
der seluer aerden verstoncken worden / ende
oock een deels ter Zee waert loopen. Oock
seboot hy den velden datse hun soudent ver-
reypden in schoone breede pleynen : die boe-
nen dede hy cleeden en verrieren met schoon
groen loof liens. Die bergen liet hy met hoo-
ghen steenrootse opclinnen / ende die dalen
nede hy neder sincken.

En gelijck hy te voren den hemel hadde ge-
deylt in vijf deelen oft cirkelen / diemen Zo-
nas heet / waer af die vijfte en middelste Zo-
na die heerste is. Aldus heeft hy nu oock de
aerde in vijf ghelijcke Zonas ghedeylt: waer
af die vijfte niet bewoont en wordt om haer
der grooter hiten wil. Die twee wterste Zo-
nen ligghen eewelijck mette coudē sneeu ghe-
deelt / en vander twee wordē getemperde ghe-
maent / om datse vander coudē en vander hit-
en in ghelijcke proportien hebben.

Vouen dese heeft hy die lucht gheordineert
se welcke hoe sy lichter is dan die aerde ende
water / hoe sy oock swaerder is dan vier.
In dit element heeft hy die wolcken en den
hemel doen woonē / midsgaders oock den don-
der

Die aer-
de is
vijf zo-
nen ghe-
deelt.

Vande transformatie

der/die dichwils de menschen doet verschiet-
lien/en die coudēblasende winden. Desen en
heeft hy niet toeghelaten te deurwandelen
den alle die deelen des lochts/ hoe wel noch
tans datmense nu nauwelijcx en can weder-
staen/sp en bederuent ende verscheurent al/
dus grouwelyck ende vreeslijck is haerlieder
vpantschap.

*See-
Dinantio
See Win-
dey.* Den wint gheheeten Eurus/ vlooch ten eer-
sten int Oosten/ende ghinck domineren ouer
blant genaemt Nabathia/en ouer die landen
die daer liggen onder der Sonnen opgauck.
Zephirus vertrach naer dwestē. Den coudē
Bozeas/nae het Noorden/en na tlandtschap
Septia genaemt. Ende Auster na middach/
van waer hy ons dicwils den neuel ende den
reghen sendt. Bouten dese wert gheordineert
den lichten ende claer ghesterden Hemel / die
welcke vander aertscher complexie met allen
gheen swaricheyt en hadde.

*Die
sterren.* Nauwelijcx en waren dese dinghē volbracht/
die sterren (die te vozen onder den verwer-
den cloot verborzen hadde gheleghen) en be-
gonsten haer te baren ende alle den Hemel
ouer te schijnen. En op datter gheen plaetse
pdel en soude bliuen / soo werden die sterren
ende die godlijcke figueren inden hemel ghe-
boecht. Den vissche wert het water/den wil-
den ghedierten die aerde/en den voghelen die
locht tot een wooninghe ghegheuen.

*See
mensche
went ge-
schapen.* Dus en wasser in dit werck gheen gebreke
oft omvolmaecktheit/ dan datter die edel en
hooch contemplerende creatuere noch niet en
was/die ouer vander mocht heerscappie heb-
ben/so werdt ten lesten die mensche gheschap-
pen.

en. Desen heeft den alinogenden schepper
 in t' goddelijck saet geschapen: oft als som-
 nighe hebben willen seggen) Promethcus
 ende dat die Aerde noch sommighe zaden
 mit influentien vander Locht behouden had-
 de / soo heeft hy daer eenen clomp afgheno-
 men / den welken nae dat hyen met water
 temperert hadde / heeft daer den Mensch aff-
 gemaect na die gelijckenisse der goden. Ende
 he wel dat alle daender gedicerten t' gesichte
 cleert hebben nader aerden / nochtans heeft
 godt den Mensch metten hoofde opwaert
 geschapen / op dat hy den Hemel aenschou-
 wen soude. Aldus werdt nu die aerde (die te-
 ven grof ende plomp geweest hadde) met
 eende ende onbekende menschelijcke figu-
 ren ghedeckt.

Ten eersten quam de Gulde werelt / inde
 welcke een regelijck sonder eenige weth oft
 wetthouder / onbedwongen en van zijnen vrij-
 wil wille / alle ghetrouhepdt en gerechtichepdt
 eminde. Daer en was peene / gheuanckenis /
 noch vreesse des strenghen rechters. De sche-
 en en hadden noyt vzeinde Landen besocht.
 niemant en kende geen landt dan alleenlijck
 sijne. Die steden en waren noch met mu-
 ren / grachten / Bollwercken noch Bloekshup-
 en betimmerd. Daer en was doe noch trom-
 mel / noch Trompet: men vanter Helm noch
 weert: men behoefde buffen noch deser ge-
 lijckie schadelijckie instrumenten: het volck
 leefde sorgeloos / ende hadde goet dagen son-
 der eenich behoef der Crijchsluyden. Men
 mist in desen tijdt van sacpen / ackeren / noch
 Daepen te spzecken / want die Aerde noch

Gid
Gulde
werelt

B

gansch

Vande transformatie

gantsch en ongequert zijnde / deur haer liber-
aelherdt gaf alles goets oueruloedicheydt.
Die menschen met dese vruchten oock wel
te vreden wesende / vergaderden wilde haech-
appelen ende roode Cornoelkens: men sachse
als nu inde berghen eerdtbesien / nu haechbe-
sien / nu Eckelkens pluckende. De Lenten
was altijd in saepsoene. Zephyrus met zijn
fuet windeken blies altijd op de bloemkens
die sonder eenighen arbeet opgewassen wa-
ren. De velden (hoe wel datse niet besaeyt en
waren) werden nochtans ouer-bloedelijck
met Cozen gheladen. Die vloeden en waren
niet dan melck ende alderhande costelijcken
dranch. Vande groene boomen sachmen Ho-
nich ende suicker druppen.

De Maer na dat Saturnus vande werelt was
verschepden / soo quam die Werelt onder die
subiectie van Jupiter / en doen begonst die
siluere werelt. Die welcke veel slechter was
dan die gulde / nochtans wat costelijcker dan
die copere oft metale werelt.

Tien Desen Jupiter heeft den Lenten een groot
deel van zijnder cracht benomen / want het
Jaer heeft hy in vier deelen ghedistingueert
als in schoonen Lenten / heeten Somer / co-
zen Verfst / ende couden Winter. Hier na / be-
gonstmen eerst te gheuoelen die groote hitte
des somers / doen wertmen eerst gewaer / hoe
wreet dat den Winter was. Nu ghinckmen
eerst schuylen ende duycken inde hupsen. Die
hupsen diemē doen hadde / warē wtgehoold
steenrooten / cauernē / en diergelijke hutten.
Men ghinck daer beghinnen het Cozen te
saepen. Die ossen werde onder het jock met
ten ploeg

Dat eerste Boeck.

en ploeghe ten velde ghedreuen.

Na dese quam die derde/dat is / die copere Se copere
werelt/dese was wreeder/ende schalcker van se wre-
erstande dan die twee voorgaende. Veel ge- welt.
reder tot stryden/nochtans noch niet tot on-
heoorloof den ende onbetamelijcken strijt.

Die leste werelt wert wten harden psere Sijfere
hesmeedt. Dese bracht terstont alle quaet- werelt.
syt ende boosheyt met haer. Doen werden
trbaerheyt/troutwe/ende gerechticheyt ver-
reuen: in wiens stede quamen valscheydt/
edroch/gewelt en giericheyt. Ende hoe wel
at die zee den mensche noch onbekent was/
ochtans hebben sy stoutelijck bestaen na
lle Landen ende contrepen te zeplen. Die
erde die te voren eenen pegelijcken also ghe-
nept hadde geweest (als t'licht der Sonnen)
wert nu byden landmeters in deelen wtghe-
eplt: en hoe wel dat sy mildelijck en ouer-
loedelijck eenē pegelijcken mede deplde van
gene dat sy hadde/ soo en const sy hier mede
ochtans den mensche niet te vollen gedoen.

Men ghincker terstont int diepste spitten Ghinck
i grauen/soeckende t'gout/t'siluer / t'metael Gout
i ander verborghen schatten / die dickwils Gout
en mensche tot quaet verwecken.

Als nu het psere / ende (dat noch argher is)
Gout wtgegrauen waren/ so quamen oock Dorlo-
iede die vreeslijcke Dorlogen / die hun groo- ghe:
lijck met dese twee Metalen ghenerende
in. Nu ghinckmen eerst roouen en stelen/
so dat den gast by zijnen Weert niet vry en
was/noch t'kint byden vader. Die broeders
saren onder malcanderē twistich. Die wijfs
sachten haer mans in lasten/ende die mans

W .ij.

weder

Vande transformatie

wederom haer wijs. Die stiefmoeders bereyden dickwils haers mans kinderen vergift. En die kinder om (om sgoets wille) haecten na de doot haerder ouders. Godvruchtich lach gebonden / en Justicia die jonge maech bloech wederom nae den Hemel van waer si ghecomeir was.

En
Strijdt
Der reusen
se.

En op dat den hemel niet meer boozdech en soude hebben dan die aerde / soo zijn die reusen tsamen vergadert / en hebbē den eenen berch op den anderen draghende / haer neerstricheyt gedaen om den hemel te beclimmen ende die goden te beuechten. Dwelck siend den oppersten God Jupiter / heeft terstond alle haer werck verstroot / en slaende metten blivem heeft hy den grooten Olympiun end ander groote berghen gebroken: soo dat die reusen onder haer bergen al versmoort lagen. Ende / soomen seyt / so wert die aerde heel na handen warmen bloede der Reusen: ende op dattet gheslachte niet te niet en quame / so verresender ander menschen wt / die haer boozvaders niet seer onghelijck en waren. Wan hy sel / weest / en verachters der goden waren so datmen lichtelijck kiemen mocht / wt welcken zaden datse ghesproten waren.

Se fabul
Van Li
na.

Dwelc Jupiter wederom aenmerckende wert seer verstoot / en verhaelde eē ander seyt dat noch onbekent was / te weten / die groot overuloedicheyt / costelijcheyt / en gulsicheydt die Licaon in zijn banckette en maeltijde bedreef / waer op hy alle die ander Godē inden breedē raet dede vergaderē. Inden hemel isse eenē wech dē welcke wy (om zijnder wihet wille) den melckachtighen wech noemen.

Dit is

Dit is den rechten wech om te gaē nader
 hoghster salen vā Jupiter. Desen wech was
 an beyde zijden veruult met Goden/ die ten
 de geconen waren. Die cleynē Godeliens
 ten hier en daer verstroyt: die groote wat
 gelijcker: en voort een peggelijck na zynen
 met. Soo dat dese plaetse (metten corten
 sept) wel mocht genoemt werden / t groot
 en oppeste sale des Hemels. Als nu
 die Goden in sulcker ordinarieen geseten
 waren/soo verschildde Jupiter dyp oft vier-
 ael zyn hooft / soo dat hy die aerde/ die zee/
 edet geheel firmament dede daueren / seg-
 ende: Ropt en was ick om der werelt wil
 so bedroeft/als die felle thersē so grooten
 beddt deden om den Hemel in te nemē/als
 nū ben. Want hoe wel dat dien vpandt
 peet was/ nochtans en dependeerden hy
 naer vā eender afcoemst/ die welcke ick wel
 edestruert hebbe. Maer nu waerwaerts
 at ick my keere oft wende / soo sie ick dat
 k d'menschelijck gheslacht tekenmael ver-
 eruen en te niere doen moet. Dus swere ick
 p de helse riuerē/ dat icksē te samen ex-
 uinere sal. Men behoort altijd een dinck
 en besten te ouerleggen/ ende een onghenese-
 jck lidt salmen terstont afsnijden/ op dattet
 ander leden niet en beschadige. Ick hebbe
 nder mijn subiectie half goden/ veldtgoden/
 onnyphen/ en wilde Goden. Desen/om dat
 k hun den Hemel noch niet en hebbe ghe-
 aerdicht) heb ick toeghelaten / dat sy niet
 endrachticheyt ende concordie opter aerden
 ouden leuen. Maer hoe waert moghelijck
 datter eenige vrede soude comen gheswesen/

Semeyn
 lijck de
 Heer
 oft Sint
 Jacobs
 Tueren.

Van de transformatie

aengefien dat dien vreedden Licaon/ my (die den hemel en v al te samen regere) heeft willen lagen leggen/ en so verradelijck vermoorden? Na dat Jupiter dese woorden ghesproken hadde / soo begonsten sy met groote verbaescheyt onderlinghe te murmureren/ ende begeerden te weten wie dit stout seyt hadde willen bestaen.

Diesgelijcx oock/ na dat sommige begeert hebben den Roomschen naem te verdrucken metten Kenferlijcken bloede (o Auguste) soo is die gantsche Werelt daer af heel beroert geweest. Waer door blijkt/ dat die liefde ende ghetroouheydt die ghy tot miwen volcke hebt/ niet min aenghenamen en is gheweest/ dan die liefde ende ghetroouheydt van Jupiter.

Na dat Jupiter gebode hadde datmē swijgen soude/ soo werdt daer groote silencie ghemact. Dus begonst hy te spreken segghende aldus: Ghy Goden/ weest hier in gherust/ want ick hebben nae zijn verdiensten wel gestijnt: welck nu die misdaetis/ ende die wrake/ wil ick v gaen vertellen.

Die groote infamie en boosheyt des Werelts was my dickwils ter ooren ghecomen/ en hoe wel dat ict wel anders hadde gewescht nochtāns moest ick neder dalē en die waerheyt van desen ondersoeckē. Dus ghinc ick/ God wesende/ in menschelijcke figuren/ die Werelt doorwandelen. Wiens quaetheyt en ongergelde boosheyt so groot ende ontallijck was/ dattet te lanck soude vallen te vertrecken. Alreede habbick den grouwelijcken Berch Menalus ouerrepst/ ende alle t'lant vā Areadien; dus quam ick by auondt moede en mat gheloc

heloopen/ten huyse vandesen wreeden Ty-
 an. Als nu het volcke hoorde seggen / dat
 er eenen God ouercomē was / so begostmen
 hy te aenbidden/ ende eere te bewijfen sulcke
 als den Goden toebehoort: d'welck Lysaon
 espottende/heeft in hem seluen gesept: Ick
 al noch desen nacht proeuen / oft desen God
 onsterffelijck is oft niet: en dat sal ick lich-
 telijck weten / want als hy wel vast sal lig-
 gen slapen / soo wil ick hem met eenen messe
 doevaren ende al heymelijck de kele af steken.
 Doch en heeft hy met dit quaet opsedt niet
 te vreden geweest. Hy hadde in zijn huys ee-
 nen ghijfeler / die daer vanden Molossen te
 hande ghesonden was: desen ghinck hy met
 eenen degghen die strotte afsteken / ende die le-
 uen die noch half leuende waren / ghinck hy
 hy bereyden en voor dienen/die sommige ge-
 oden/die sommighe ghebraden. Als ick alle
 dese dingen aensach / soo liet ick t'vier comen
 op t'gheheele huys/en verbrande al datter in
 was. Waer af dese verrader veruaert zijnde
 begost te vlieden. Als hy nu inde locht quam
 so meude hy te spreken en zijn ongheluck
 te beclagen/maer t'was al te vergeefs. Want
 zijn sprake was hem in een huple verandert/
 ijnen mont in eens verwoeden wolfs muyl:
 en den moort die hy te voren onder die men-
 schen plach te hanteren / die bedrijft hy nu
 onder de Schaepkens / ende is noch al euen
 bloetghierich. Zijn cleederen werden in vel-
 len/zijn armen in langhe beenen / en (metten
 cortsten gesept) alle zijn lichaem wert in ee-
 nen Wolf verandert: nochtans heeft hy noch
 sommige van zijn soemen ende accidenten be-

Lysaon
 in eenen
 Wolf.
 Veran-
 dert.

W iij. houden:

Vande transformatie

Houden: want zijn grijs hant/zijn groutwe-
lijck gesicht/en zijn beestelijck wesen/zijn hem
noch al bi bleuen.



Een hups (sepde Jupiter) en een familie
Die di- Iffer gebestruert gheweest met desen Licaon
Sunie. maer als ick alle die werelbt wel ouersie/ soo
beuinde ick / dat niet alleenlijck een familie
dese correctie verdient en heeft / want ouer
al en regneerter niet dan boosheit / ghy soudt
seggen datse allegader die quacetheit geswo-
ren hadden. Dus is mijnconclusie en finale
sententie / datse alle sulcke punitie sullen lij-
den als humlieden toebehoort. Dese senten-
tie hebben de sommighe ghaapprobeert / ende
hem tot deser punitien gheinciteert / die som-
mige oock met een toeknicken geconsenteert.
Nochtans hebbense alle groote beernisse ge-
hadt vander verder sterffen des menschelijc-
ken geslachts / ende hebben begost te vragen/
welck die ghesteltenisse ende wesen des We-
relts

Vande transformatie

Vertreck / volbrengt tghene dat ick v sal ghe-
bieden/toont uwe crachten / loopt / verbreyt
v seluen ouer al / duerbroot en breekt dijcken/
dammen/en al dat v mocht beletten / gheeft
allen uwen bloeden den toom. Terstont nae
dese woorden sijn alle die fonteynen wtge-
broken / ende met eenen onbedwongen loop
hebbense alle velden ende die geheele Werelt
bedect. Daer nae heeft Neptunus die aerde
met sinen scepter geslegen/soo dat hyse dede
beuen en wijcken / op dat d'water sinen loop
mochte hebben. Doen quam die diluue ouer
al/ ende ouerwan Boomen / menschen / bee-
sten/huyfen/Casteelen / ia oock tempels der
Goden. En al ist datter noch eenige ediscien
gebleuen sijn die teghen sulcken stroom ghe-
resisteert hebben / nochtans hebbense alle
metten water ouerbert geweest. Nu en was
daer geen onderschept tusschen die aerde en
de zee/want ouer al en wast niet dan een zee:
de dijcken waren al te niet. Deen om hem
te salueren clam op eenen hoogen berch / dan
der in een schip / en ginc roepen ouer d'lant
daer te bozen den ackerman sijn cozen ghe-
sapt hadde : daer gingen inde tacken van
de boomē visschen vangen. Die anckers ble-
uen in groene beemden steken. Die schoone
wijnarden werden met schepen gedect. En
daer te bozen die geptkens en lammerkens
te weyden plegghen / daer quamen nu die zee-
raluen zwenmen. De goddinnen der zee Pe-
reides genaemt/verwonderden haer datse on-
der d'water sagen liggeen Boffchen/ huyfen/
steden ende dorpen. Den Dolphijn woonde
int bosch en inde hooge boomen:den Snoeck
conuerseerde

commerseerde onder de schape. De Leeuwen en
 ander grouwelijche dieren dreue op d'water.
 niet en quam hier te bate der wilder swijnen
 cracht noch der herten snelheyt int loopen.
 Na dat die voghelen langhe ghesocht hadden
 eenige plaetse om te rusten/ zoo vielen zo duer
 vermoetheyt der vlogelen inde zee. Die groo-
 te goluen en baren dreuen bouen thoochste
 der bergen. D'incestendeel vanden menschen
 waren metter diluuij verdroncken. En die
 noch ouerbleuen / werden duer den grooten
 honger die zo gheleden hadden/ machteloos/
 datse inde zee door vielen. Voor dese Diluuij
 waren Nonia ende Attica van malsanderen
 ghebept met d'lantschap Idhosis ghenaeint.
 Maer nu en wasser niet dan zee ende verga-
 deringe der wateren.

Int voorsepde lant wasser nochtans noch
 eenen berch gebleuen Parnasus ghenaeint.
 die welcke met twee hoornen die wolken in
 hoorheyt te boren ghinck. Op desen berch
 quam Deucalion met zijn wijf in een schuyt-
 ken gedreuen/om datter ter werelt niet meer
 heels ghebleuen en was. Hier hebben zo die
 Goddinnen des berchs / Nymphe Corpeide
 genaemt/en Themis die waerssegster aen ge-
 beden. Noyt en wasser beteren ma noch god-
 vruchtiger vrouwe geuonde dan dese. Als nu
 Iuwiter sach dattet ouer al maer een zee ende
 een water en was / datter van so menich du-
 sent menschen maer twee ouerbleuen en wa-
 ren/en datse berde duerhdelijc waren:so dede
 hy den regen cesserer/ende die grainschap der
 zee vergaen. Neptunus oock verlatende zijn
 groote toornicheit heeft zynen trompetsteker
 den

De fag
 bel van
 Gen-
 calion.

Vande transformatie

Ceiron den wateruerwigen Triton tot hem geroe-
Deityem pen/die beyde de schouderen met mosselschel-
petste- pen bedect hadde oer op gheswassen waren
Eer Say hem gebiedende dat hy zyn Trompet steken
Jupiter soude (die welcke eenē doorgeboorden kieck-
hozen was) om alle die vloede en riuere we-
der inne te roepen en te rugghe te doen keeren.
Dwelck terstont volbracht wert: want also
haest als hy zyn trompet begonst te stekē/soo
wert het gheluyt gehoozt van den Oosten tot
int Westen. Doen begonst haer de zee weder-
om in haer ouers te vertrecken: die vloeden
en riuieren ghingen weder na haer behoor-
lijke goten/en soo haer die waterē verneder-
den/so begonsten hun die bergē te bare. Lan-
gen tijdt daer na begonsten die wildernissen/
bosschen en boomen hun bloote hoofden wt
te steken/ die welcke voor hun bladeren niet
dan Mosch behouden en hadden: summa de
gheheele werelt wert geresoureert. Deuca-
lion siende dattet allesins weder drooch was
en datter opter aerden soo groote stilte was/
heeft hy zyn huysvrouwe Pyrrha met wee-
nenden oogen aengesproken/seggende aldus:
O mijn alderlieffste suster/mijn vriendinne en
getrouwe huysvrouwe/ o eenige vrouwe ter
werelt ouerbleue/die my van maechtschaps/
van afcomsts/vā trouwes wegē/ en nu veel
te meer om dese destructie des menschelijcken
gheslachts toegenoecht zijt: wy twee zijn de
gheheele werelt/want alle die reste is metten
water vergaen. Gock en zijn wy ons leuens
niet wel seker/ want die Wolckē die wy hier
noch bouē ons dus regenachtich sien drijuen
gheue ons alte cranchen moet. Segt my ghy
arme

arme mistroostige creature/waert dat ghy al
 leen ter werelt waert gebleue / hoe soudt ghy
 nu desen airt en verbaestheyt hebbē mogen
 verdrage? wie soude nu uwē trooster geweest
 hebbē? Ick segge v voozwaer/waert dat ghy
 inde zee gelegen hadt/ ick sonder my terstont
 oock in geworpen hebbē om v lichaem na te
 volgen. Och mocht ic weder ander menschen
 make/en (gelijc mijn vader Prometheus de-
 de) eē leuende siele daer in storte/so soudt dat
 vooz een groot geluck achten: maer wantet
 nu den Goden aldus belieft heeft / soo is het
 menschelijc geslacht in ons beyde gelegen/soo
 dat wy der mensche voozvaders sullē moeten
 wesen. Met dese woorden hebbē sy beyde be-
 gonst te weene/biddende de Goden datse huyt
 door die godlijcke spreucken wildē inspireren
 en beradē. Terstont daer na zijne gegaen tot
 ten water Cephisus genaemt/dwelck om der
 voozgaender beruertē wil noch niet claer en
 was: met desen watere hebbense hun hoof-
 den en cleederen begoten/en zijn daer na ghe-
 gaen tottē tempel der voozsejder Goddinnen
 Themis/die noch al vuplende ontfuuer was
 vanden mossche dper ouer gewassen was die
 lampen hingē daer sonder olie oft licht. Als
 sy nu vooz die graden des tempels gecomen
 waren/ so zijne neder ter aerde gevallen: en
 cussende die steenen hebben sy begost te bid-
 den aldus: Ist saecke dat die gramschap der
 Goden door eenich gebet gepaeyt mach wor-
 dē/segte ons o goddinne Themis/in wat ma-
 nieren dat wy het menschelijc geslacht sullen
 mogē recouirerē/wilt ons doch o goedertie-
 ren goddinne hier in beradē/ op dat het gede-
 struert

Van de transformatie.

strueert menschelijck geslacht door uwe raet
wederom in zijn wesen geraken mach. Door
dese woordē wert die goddinne tot bermher-
ticheden beruert / en heeft hiulieden gesept:
Gaet henen wten tempel / bedeckt uwe hoof-
den / ontbint uwe cleederē / en worpt van ach-
terwaers ouer die ghebeenten uwer groot-
moeder. Van deser antwoorden zijne beyde
verbaest geweest. Pyrrha wepgerde ten eer-
sten te volbrengen t' gebot der goddinne / ende
heeft haer niet verbaes der herte gebeden dat
zijt haer vergeue wilde / want zy vreesde zeer
dattet haer Moeder grootelijck misghagen
mocht. Hier nae hebben zy dese woorden en
twijfelachtige antwoorde der goddinne wat
beter ouerlept / zoo dat Deucalion ten lesten
tot zijnder huysvrouwē gesept heeft: O Py-
rrha / wy verstaen der goddinnen antwoorde
heel contrarie / zy en raedt ons niet quaets:
want als ic my seluen wel bedencke / so is die
aerde onser alder moeder / ende die steenen die
inder aerden liggen / mogē haer gebeente ge-
noemt worden / dese moeten wy achter ouer
ons worpen. Hoe wel dat Pyrrha dese expo-
sitie teeneemael niet en misprees / nochtans
en was zver oock ten besten niet in gherust /
zo datse beyde noch twijfelende bleuen.
Nochtā / sepdē zy / wat schadet dat wijt eens
proeten? Hier mede zijn zi haer hoofden gaen
decken / en haer cleederē ontgordende / hebben
begost steenen te saepen in sulcker vuegen als
henlieden beuolen was. Die steenē (wie soudt
geloouen ten waer dattet geprobeerde anti-
quitept waer?) begonsten terstont hui hardt
hept te verlaten / en by lanchept van tijde cre-
gense

De men
schen
worden
duerden
ealion en
de sijn
wijf ge
restan-
te cet.
proba-
tis.

penſe oock een menſchelijcke figure/niet ſoo
 ſchoon en effe als onſe lichame nu zijn/maer
 gelijc der beelden die eerſt wten rouwē ſteene
 gehouwen worden. Die mozwicheyt veran-
 derde in vleech / tgene datter hardt bleef in
 eenen/en die adoren die te voren inden ſteen
 waren/ werden nu aderen in deſer menſchen
 ichamen. Ten leſten duer die almogentheyt
 der goden ſo zijn die ſteene die Deucalion ge-
 worpē hadde in mans verandert/en die ſtee-
 nē die Pyrrha geſapt hadde/werden in wijs
 getransformeert. Hier om iſt dat wy ſo hardt
 en veruaren in arbeiden zijn. Anders en ſou-
 den wy niet betoonen wt welke materie wy
 eerſt gecomen zijn. Die zonne oock duer haer
 hitte vwernde die humuerē de noch ind aer-
 den gebleuen waren/ en genereerde daer bee-
 ſten wt/van allen geſlachte ende fatſoene.
 Gelijcker wijs noch hedens daechs die groo-
 te riuere van Egyptē Nilus/na dat 30 d'lant
 eens ouerloope heeft en wederō in haer ſte-
 de gekeert iſt/ ſo binden die ackerlieden daer
 dicwils int lant veel vzeemde manieren van
 beesten/volmaect en onvolmaecte/die ner-
 gens wt geproduceert en zijn / dā wter boch-
 ticheden die den Nijl daer inne gelaten heeft/
 en dat om deſe reden: Want als die hitte en
 die bochticheyt wel tſamē getempereert zijn/
 ſoo coemt daer wt altijd eenige generatie/en
 hoe wel dat het vier dē watere contrarie iſt/
 nochtā om dat die bochticheyt metter hit-
 ten genereert/ ſoo en zijn deſe twee te ſamen
 geuoecht niet ombequaem totter generatien.
 Diesgelijcx ooc die aerde noch nat ſijnde van
 der voorgeander diluuen / nae datſe dit hitte
 der

Gen-
 calion
 ſteene
 in mans
 veran-
 derd/en-
 dede
 ſteene
 van py-
 rra in
 vron-
 wey-
 ſelje-
 kniſſe

Vande transformatie

ber sonden gewaer wert/soo heeft hy beelder-
hande beesten voortgebracht : die sommige
gelijckmen oock te voren ghesien hadde/oock
sommige onbekende gebiert en ende veruaer-
lijcke monstren. Die Aerde heeft noch buy-
ten haer meeringe voortgebracht een groot
lanck grouwelijck / ende onbekent serpent /
Pythou genaemt / d'welck eenen regelijken
veruaerlijck ontsien was : wantter soo groot
was / dattet een groot deel des gheberchts
bedecte : om d'welck serpent te beuechten is
Apollo gecomen met zijn schichten die hy te
voren plach te ghebruycken als hy ter iacht
te gaen plach. Maer eer hy desen Pythou
roft vernielen ende ter doot ghebrenghen/soo
hadde hy bykans alle zijn pijlen verschoten
die hy inden pijlkoer hadde. Ende op dattet
den nacomelinghen tot een memorie soude
blijuen/so zijn hier af openbare spelen ghein-
stitueert gheweest / diemen Pythia plach te
heeten. En soo wat jongelinc in dese spelen
den prijs behielt met loopen / Worstelen / oft
rijden/die werdt gherooft met een maniere
van Eckelbladeren/wantter doen noch geen
Lauwerboomē en waren. In desen tijt wast
dat Phebus zijn hooft plach te verciereu met
die bladeren vanden boomen/en andere groe-
ne crupdelkens.

Sie fa Die eerste bypagie van Phebus was/doen
sel van hy op Daphne die dochter van Peneus ver-
Apollo liefde : dese liefde en quam hē by geualle der
end fortunnen oock niet aen/maer vanden byant
en schichten van Cupido. Op eenen tijdt als
Daphne hy Cupido zijnen boge sach spannē / wt hoo-
uaerdicheyde ende hoomoet dat hy t'serpent
Pythou

Pythou verslegghen hadde / heeft hy tot hem
 eseyt aldus : Segt my / o weeldich ende on-
 nysche kint / wat ghy met desen boge maect /
 iet hem my vueren dien wel handelen can /
 iagen ende wilde dieren te duerschieten / die
 ock t'grouwelijck groote Serpent Pythou
 ese dagen met menichte van pijlen ghedoot
 ebbe. Weest ghy met uwen brant te vreden /
 aer ghy so menigen mensch mede in liefden
 oet ontfeken / ende en weest mynder eeren
 iet so afgunstich. Waer op Cupido hem
 wederom gheantwoort heeft : Jaecht ende
 uer-schiet ghy met uwen Boge al dat ghy
 unt / mijn pijlen nochtans zullen v hertte
 uer-schieten. Want hoe die Dieren minder
 ijn dan die Goden / hoe v eere oock minder
 s dan die mijne. Met dese woorden is hy
 erstont gaen vliegghen opten berch Parna-
 us / en heeft daer wt zijnen koker twee pijlen
 van diuerscher natueren getrocken / den ee-
 ren dede die liefde vlien / ende den anderen
 dede in liefden ontfeken / desen hadde eenen
 vergulden hopen aen / den anderē eenē botten
 open hopen. Dus ghinck hy met den eer-
 ten pijl Apollinem duer-schieten / zoo dat hy
 erstont duer-wont wert inder liefden van
 Daphne. Den anderen schicht sandt hy nae
 Daphne / die welcke wel also zeere inder lief-
 den vercoelt wert / als Apollo ontfeken was.
 Sy ghinck al den dach wt iaghen metter
 maecht Diana / hebbende thair vanden hoof-
 de met een bandeken wel vast in een ghebon-
 den : sy hadde van menigen jongelinc be-
 mint geweest diese wel te houwelijck hadden
 begeert / maer sy en woude gheensins van
 C. Houtwen

Die
 schiet
 van
 Cupido

Vande transformatie

houwē oft trouwen hoorē spreke. Dickwils hadde haer vader tot haer geseit: O mijn dochter/ ic ben noch/ metter hulpe Gods / schoone kinderē van v verwachtende. Maer zi alcht schoonmende voor thoutwelijc / als oft eenich quaet en oneerlijc dinc hadde geweest / antwoorde: Wilt my doch toelate alderlieftē vader dat ic onghout bliue/ en mijnen maechdom behoude/ also lange als ic leuen sal: Jupiter heeft doch Diane sulcx wel gheconsenteert. Met dese woordē verwonnen zijnde. Heuet haer de vader toegelatē/ nochtā sie ic/ sepde hy/ dat daer veel te schoon toe zijt.

Apollo oock telcken dat hyse sach / wert grootelijck op huer verliefte / ende hoeyte wel dat hijse noch tot eenen wijue soude hebben/ maer hy was grootelijck verdoolt / als ghy hier na hoorē sult. Hy sach dat huer hant al onghelieft en ongheschiedt achter inden neck hinc/ och/ sepde hy / oft dat hant op getopt en wel gestreelt waer. Dock sach hy dat haer die oogen int t'hoofst blinkten als oft twee sterren wten Hemel hadden geweest. Seer geern aemmerckte hy hare roodē mont/ maer veel lieuer hadde hy die eens ghecust. Daer witte handen/ cleyne welgemaecte vingerkens/ronde armkens/en onbedecte schouderen stonden hem zeer wel aen / ende dachte dat die verborghen leden noch veel schoonder moesten zijn. Sy vlooch snelder dan dē wint/ en en wilde noyt na hem hoorē/ hoe wel dat hijse aenlochte in deser manieren/ segghende: Vertoeft/ o Nymphē/ vertoeft: ick en volghē v niet als viant/ ghy bliet voor my gelijk die schapen voor den wolf / en gelijk den eenen vpant

nant voor den anderē / die liefde schoon lieff
 doet my v volgen. Onthoudt v / siet dat ghy
 niet en valt / oft uwe voeten en quetst / my
 naer leet dat v om mijnē t'wille yet misqua-
 re: aengesien dat desen wech scherp ende on-
 fen is / en wilt v zoo seere niet haesten / ick
 uide v oock wat gemakelijcker na volgen.
 Verneemt wy nae mijnen staet / ick en ben
 een schaep herder / die hier wt vzeemde lan-
 en in dit geberchte de ossen / coepen / en ander
 eesten ben comen hoeden. Ghy weet luttel
 verdoolde / ghy weet luttel voor wien ghy
 liet / en hier om ist dat ghy bliet. Ick hebbe
 onder mijn subiectie Claros / Delphos / Te-
 edos / ende oock Patara. Mijnen vader is
 en oppersten Jupiter. Den Poeten leere ick
 naer veerskens op eenen sekeren reghel ende
 mate stellen. Mijn pijlen zijn zeer zekere /
 naer noch isser eenen pijl die veel sekerder
 is dan eenigen vanden mijnen / die myt herte
 eefe duerwont.

Die Medecijne heb ick gheinuentteert / die ^{Apello}
 crupden hebben alle haer crachten en virtuy- ^{heest}
 en van my. Mer wee my datter geen crupt ^{den eer-}
 n is dat de liefde ghenesen can / ende dat die ^{stey}
 onsten eenen peghelijcken beter tot staden ^{vinder}
 omen / dan den heere diese selue gheuonden ^{der mede}
 ceest. Wy soude noch meer gesproken heb-
 en / maer Daphne veel tompacientich zijnde ^{sijnen}
 n const soo lange niet gebeyden / zo en moeste ^{gewest}
 weder gaen loopen. Den wint ontdeckte haer
 nt loopen dickwils die leden / ende verheyde
 naer t'hayz achter op de schouderen / zo datse
 ie vlucht noch schoonder maecte dā zo te vo-
 en geweest hadde. Maer den jongen vrier
 C. ij. en wil-

Vande transformatie

en wilde niet langer gedooghen dat die soete
woorden ende smeeckinge te vergeefs gespro-
ken werden. En so hem de liefde riet/zo heeft
hyse van achter aen gevolcht/ende mids dat
hy t'zijnder voorbaten hadde de vlogelen der
liefden/zo heeft hyse int loopen verwonnen.
Als zi nu sach dat zijt niet langer en const ge-
harden/zo is zy van verbaesheit bleek ghe-
worden: en haer bekeerende totter Amieren
Deneus / heeft gheseyt: Coemt my nu vader
toemt my nu te hulpe/ende dese schoonheyt/
die zeer aengenaem is / en die welcke een oor-
saech is deser quellagien / wilt doch van my
nemen ende veranderen.

Capit-

ne werlt

cy seker

lauwer

boom

verant

derke

Naauwelijcx en hadde zy dese woorden vol-
eynt/haer en quam terstont een groote zwij-
melinge aen: mids desen zoo wert haer t'her-
te terstont met een dunne schorffe ouerdeckt/
huer hare wert in bladeren verandert en haer
armen in twee lange tacken. Die voeten die
te vooren soo snel int loopen hadden geweest/
werde nu in wortels verandert/en haer hooft
wert doppersse sophiē van eenē lauwerboom/
alleen behielt zy die groenheyt / die welcke
Apollo oec beminde/en aentastende dē boom
niet zijnder rechter hant/zo heeft hy gevoelt
dat haer t'herte noch onder die schorffe jaech-
de. Dus heeft hy met bedrueter herten den
boom in beyde zyn armen genomen / en zeer
vriendelijck cussende / heeft tot haer gheseyt:
Aenghemerct mijn alderlieffste dat ick v niet
en mach tot eenen Wijue hebben / zo sult ghy
mijnen boom wesen. Mijn hooft/mijn trom-
pet en mijnen pijlkoer zullen altyt met uwe
bladeren verciert zijn : ghy zult den victori-
eusen

ken tot een tecken wesen / met vsullen zy
triumpherende na het Capitoltum come.
den sal v aende poortē tot eenen getrouwen
noztier stellen / ghy sult die eycken om goz-
en / en gelijck mijn hoost alijt in bloepende
recht is / zoo wil ick dat ghy oock tallen tij-
en v groenheyt behoudt. Naē dat Apollo
se woordē volepnt hadde / zo heeft hem den
dom metten hoofde toegelinkt.

In Thessalien is een schoon dal / dat al-
antsonne met schoone bosschagien omcū-
elt lept / Tempe geheeten. Hier duer coemt
de Riviere Peneus vā dē voet des geberchts
indus geloopen: hier heeft die voors. Rivie-
haer huys en principale wooninge. Daer
dt Peneus in zijnen steenen Setel als rech-
t ouer die dooz- bloepende vloeden / en ouer
de Amphijē en goddinne die daer in dat wa-
r regnerē. Hier vergaderden alle die Rivie-
en / wateren / vloeden / om Peneum te troo-
ē vande doot zijnder dochter. Daer compa-
erde den gepopelierdē Sperchius / den on-
eduerigen Enipeus / den ouden Apidamus /
den suetlopendē Amphipsus met Neas / en
lle dander vloeden. Alleenhij wasser absent
ē droeuē en mistroostigē Inachus / de welc-
e daer in zijnen cupl lach en schreyde / en ver-
reerderde d' water met zijnen tranē / weenen
e om zijn dochter Io / die hy verlore hadde.
hy en cost niet geweten / oft zy noch leuende
st doot was / want mensse nergheens vinden
n mocht.

Op eenen tijt als Io van haers vaders ri-
uere quā / zo heeftse Jupiter gezien / en heeft
ot haer gesept: O schoone Io / mijnder lief-
den Io.

W. iij.

den Io.

Vande transformatie

dē weerdich/wiens byslapē noch eēs vernāt
sal ghelucken: die wyle dat die zonne nu t'ha-
ren heetsten is/ so coemt hier een wyle in die
lommerē rustē/ en ist sake dat ghy vzeest daer
alleen in te gaen/ om anxt der wilder dieren/
ghy sult tot eenen beschermmer hebben eenen
God/ niet eenen vanden minsten godē/ maer
dien/ de den scepster en ouerhant ouer al dan
der Godē heeft/ en die den donder neder sent.
en wilt niet vlieden seide hy. Des niet tegen
staende/ sy en wilde geensins nae zijn woordē
hoozen/ en maecte haer zeer aen t'voorloopē.
Als hy sach datse niet en wilde bliuē/ soo de-
de hy een groote duysterisse comen/ waer-
mede hy haer d'loopē benam/ en heeftse daer
onteert. Midts desen sach Juno eens neder
opter aerde en verwonderde haer zeer dattet
so doncker was inden schoonen claren dach/
nochtā dacht sy wel dat die vochtichz wter
aerden opgetrockendese donckerheyt niet en
maecte. Dus sach sy alle den hemel ouer nae
Jupiter haren man/ want zi sulcke kuerkens
al wel gewoon was den welken daer niet
en siende/ te moet/ seide zi/ sprietoogen/ oft mi
wort nu ontrou gedaen. En nederdalende vā

J. V. den hemel dede die donckerheyt verscheyden.
Andert Maer Jupiter wel merckende de coemste
g. cey vā zijnder huf-vrouwen/ hadde Jo alreede
Cec. verandert in een schoon witte Coe. De wel-
ke Juno siende heeftse begoft te prijsen/ ende/
als oft zi nergēs af gewerē en hadde/ vzaech-
de wiens coe en vā waer datse gecomē waer.
Jupiter antwoorde datse wter aerden geco-
men was/ op datse niet meer nae den besitter
en soude vragē. So begeet ic vā v/ seide Ju-
no/

o/dat ghyse nu dā tot eē present wil schene
 en. Doen dacht Jupiter in hem seluen/wat
 al ich nu gaen beginnē: geue ic haer mijn lief
 uer/t'sal een wreet stuc wesen/ en ontseg icse
 aer/so zalse op mi eē cranc vermoedē hebbē.
 Die schaemte riet hem dat hyse gaue / maer
 te liefde ontrpedet hem: nochtans soude de
 efde die schaemte verwonnen hebben/maer
 hadde hy zijn wijf (die oock zijn suster was)
 die hoe gewepgert/ het soude geschenen heb
 en dattet gheen hoe geweest en hadde. Als
 v Juno hare vyant tot een ghifte vercregen
 hadde/noch en was zy hier mede niet te vre
 en/want zy vreesde datse vā hare man we
 er gestolen mocht worden. Dus gaf zy haer
 Argus tot eenen herder die welcke hondert
 ogen int hooft hadde/ waer af datter altyt
 wee met behoortē slapen die wijle dat dan
 er die waecke hielden. En tot wat syde dae
 esen Argus zijn aensicht keerde / altyt had
 e hy Jo voor oogen. T's daechs liet hyse in
 roen werden/maer des nachts moeste zi in
 en stal geslotē sittē. Daer en creech zi anders
 niet t'eten dan bladeren en quade bitter crup
 en. Sy maecte haer bedde van de harde cou
 e aerde/haren dranch was vuyt santachtich
 water. Als zy Argo meynde die armen toe te
 repke/so en hadse anders niet wt te repken
 an lange rouwe beenen/en als zy haer onge
 uc wilde beclagē/so en dede zy niet dā loepē/
 o datse vā haer selfs stenune veruaert was.
 Sy quam dicwils tot haers vaders huusere
 pelē: mer als zy haer hooznē int water sach/
 o liep zy weder al versciet vā daer. Die Ra
 aden die daer woonden/ia haer vader selue
 C. iij, en

Vande transformatie

en kensese niet. Nochtans volchde zy haren
Vader ende haer susters / en gedoochde oock
wel van haerlieden gestreelt te wesen.

Op eenen tijt hadde Inachus haer Vader
cruyt gepluct / v welck hy haer presenteerde/
maer zy des niet begeerende begoft zijn han-
den te lecken / en al weenende zijn palmen te
ruffen: hadde zy geronnē zy soude hem vertelt
hebben hoe dattet niet haer gheuewen was/
die letter nochtans de zy inder aerden metten
voet printe / bewees claerlijck ghenoech / hoe
datse getransformeert was.

Dese dingen oock wel aenmerckende haer
Vader heeftse terstont metten hoozen ghe-
grepen/ seggende : Ach weenij allendiger re-
atiere / zyt ghy mijn dochter diemē alle t'lant
duer ghesocht heeft ? en spreekt ghy niet ? en
antwoort ghy op mijn vragen niet ? en suldy
anders niet doen dan zo zwaerlijck versuch-
ten: Ick hadde v wel gehoopt eenen Man te
gheuen / ick was noch van v vele kinderen
verwachtede / maer nu laren is mijn hope
pdel geworden. Vanden cudden moet ghy nu
eenen Man nemen / en vanden verren moet
ghy kinderen hebben. Och dat ick dese droef-
heyt metter doot niet eynden en mach. Nu
mach ick wel seggen dat mit' godlijck wesen
schadelijc is / want mi nu de droefheit metten
leuen ewelijck dueren moet. Als Inachus
dese woorden gesproken hadde / so quam Ar-
gus / die welcke dreef Jo van hare vader / en
stoudense tot in dopperste van eenen Berch/
daer liet hijse gaen weyden.

Jupiter alle dese dingen aensiende en wil-
de niet langer lijden dat Jo aldus ghemoles-
teert

teert werde / en roepende tot hem Mercurius
 in sinen sone heeft hem ghebodē dat hy Ar-
 gum terstont soude gaen doorslaē. Die welc-
 he sonder langher heyden ghinck aen elcken
 moet eenen blogel binden / zijn slap roedeken
 inde hant / en zynen Helm op zijn hooft / ende
 quam soo neder ter aerden ghevlogen : daer
 gecome zijnde / heeft hy zijn vloghele en zynen
 helm achtergelaten en behielt anders niet
 dan alleenlyck zijn roede / waer mede hy die
 raepkens ginck drijue gelijk oft een herder
 hadde gheweest. Doch hadde hy een pijpken
 daer hy mede quam soetelijc pijpende tot aen
 die weyden daer Argus lach. Argus groote
 genuechte nemende int liedeken dat Mercu-
 rius speelde / heeft hem gesept : Mijne vrient
 wie ghy zijt coemt hier by my op dese rootse
 sittē / want ghy nergens beter weyde en sult
 binden voor uwe schaepkens / noch beter lom-
 mere om te sitten. Dus is Mercurius ne-
 der geseten / en hebbē t'samen den tijt ouerge-
 bracht niet pijpen en niet clappē. Mercurius
 dede altijt zijn beste om Argum int slape te
 brengē / d'welck nochtans alse qualijc cost hy
 gecomen / want al sleepender vijftich ooghen /
 daer bleuen noch vijftich oogen die de waech
 hieldē. Argus sloech wel neerstelijck gade hoe
 dat Mercurius pijpken gemaect was / want
 het fatsoen was doen eerst op comen. En op
 dat Mercurius Argum alderbest int slaep

De fabel
 Van

Int geberchte vā Arcadien wasser een ver-
 maerde Hamadriade Springa genaemt / die
 welcke die wils plach te spotten metten Sa-
 tyren en ander veldtgodelkens diese volchden.

Payen-
 & Sy-
 ringa.

¶ v.

Dese

Vande transformatie

Dese was Diana int iagen/ in repnicheden/
in rontenancien/ ende in cleederen zo ghelijck
datmen tusschen dese twee geen ander onder-
schept en wiste dan dat Diana eenen gulden
boge hadde/ en Springa eenen hoornē boge.
Op eenē tijt als sy neder daelde vā tgeberchte
Lyceo/soo heeftse Pan gesien/die welcke tot
haer is gecomen/hebbende een Hoepken van
Pijnblaberen gemaect/ en heeftse gegroet in
deser manieren : O Goddinne aenhoort die
bede vā eenē die v grootelijck tot eenē Wijue
begeert. Mercurius soude noch meer gespro-
ken hebben / want daer resteerde noch te seg-
gen/hoe dat Pan versmaet wiert / en hoe dat
Springa tot aende zantachtighe riuiere La-
don vloot. Als sy nu sach datse niet voordere
en cost/soo heeft sy haer susters den Pataden
ghebeden dat zijse wilden veranderen. Ende
als Pan nae haer meynde te grijpen/so had-
de sy een handt-bol riets ghegrepen. In die
riet ginck sy blasen/en beuant dattet so soetē
geluyt gaf/dat hijer zijn pijpken af maecte/
d'welc sy na zijns liefs naē ooc Springa hiet.
Maer als Mercurius alle dese dinghen sou-
de gaen vertellen/ soo sach sy dat alle die oo-
ghen van Argus ghesloten waren : dus be-
gost sy al heymelijck te spreken / op dat sy
den slaep oock wat mocht helpen. Daer
na heeft sy haestelijck zijn sweert wt getroc-
ken en ghincker terstont Argum mede ont-
hoofden/en t lichaem werp sy vander roet-
sen/so datter den gantschen berch af bebloeyt
wert. Daer lept nu Argus met zijn hondert
oogen/ die welcke alle gader op eenen Nacht
vernielt werden. Dese oogen heeft Juno by
een

Syvin-
ga in ety
wist sy
andert.

De Doot
Van Ar-
gus.

en vergadert en heeft den steert van haren
 nauwemede verciert. Sy en wist niet hoe dat
 op haer leet wreke soude op Io/die nu vā ha- *Erinnis*
 ren Herder verlost was. Sy ginch haer vooz *Die god-*
 ogen leggē *Erinnis* die goddinne der gram *dinne*
 chappen/diese veruolchde ende tempteerde *der gram*
 waerwaerts datse henen liep. *schappes*

Na dat dese mistroostige Io langē tijt ge-
 woolt hadde/so is sy ten lesten gekomen aende
 Inuere Nilus genaemt / daer viel sy op haer
 knien/en sloech haer oogē na den Hemel/ seer
 leelijck loepende en biddende Jupiter (soot
 cheen) dat hijse wt deser allenden wilde ver-
 lossen. Jupiter verhoort hebbende het deer-
 lijck loepen van Io / heeft Juno zijn Hups-
 vrouwe gaen omhelsen en heeft haer gesept :
 Laet nu/ mijn weerddige Juno/ u gramischap
 een eynde nemen/ en weest te vreden/ ick s we-
 re u by der hellscher riuierē/ dat sy u nimmer
 meer leet oft droef heyt meer acndoen en sal.
 Also haest als nu die Goddinne gepaept was
 so sachmen Io haer eerste formie weder ver- *Io wort*
 crijgen. Die rouheyt ouer al haer lijf werdt *weder in*
 verdreuen/die hoornē vergingen/ haer oogen *haer een*
 minderden/haer schouderen/haer handen/en *ste sign*
 haer vingeren quamen weder / haer en bleef *ve ghe-*
 vander voozgaender formen niet dan alleen- *stelt.*
 lijck die witsheyt. En nu met twee voeten wel
 te vreden zijnde/rechte haer ouer eynde/noch-
 tans en dorste sy noch niet wel spreken/ maer
 al heymelijcken proefde oft sy noch haer spra-
 ke niet en hadde.

Nu wort sy alle d'lant van Egypten door *Die fa*
 van veel Menschen in lijne cleederen ghecort *gel. van*
 en aengebedē vooz een Goddinne. Ende men *phatog*
 sepd

Vande transformatie

sept dat Jupiter aē haer wan Epaphuni/ die
welcke tñjnder en tñjns vaders eere beel tem
pels stichte. Desen Epapho was van groot-
hepts/ van onderdoms en van sterchepts we-
gen den soon der sonnen gelijk/ Phaeton ge-
naemt. O welc Epaphus seer qualijc mocht
lijde/ en sepde hem die wils: O ghi dwaese/ ghy
geloost lichtelijck al t'ghene dat u/ u moeder
sept. Dit hoorende Phaeton werdt seer be-
schaemt/ en ghincht zynder moeder Clymene
clagen/ seggende: Het mach ons beyden wel
deeren/ o moeder/ dat my Epaphus so scham-
pere woorden gegeue heeft/ en dat ick anders
niet gheantwoort en hebbe/ Ich ben vā sedi-
gher natueren/ maer hy is spijetich en verwij-
tende. Dus/ ist sake dat ic vā t'hemelsche ge-
slachte ben/ wilt dat nu niet een merckelijck
teekē bewisen. Dit gesept hebbende vlooch
hy haer om den hals/ haer biddende door die
liefde van Meropes haren man/ dat sy hem
eens wilde toone wie dat zynen vader waer.
Dus hief sy beyde haer handē op na den He-
mel en aensiende die sonne begost te segghen:
By dat heplich licht der sonnen dat ons aen-
hoort ende aensiet sweere ick u mijn sone/ dat
t'selue licht uwen vader is. En ist dat ick lie-
ghe so bid ick dat dat licht my nimmermeer
en aenschouwe/ en dat desen dach mijnē lesten
zijn moet. Wilt ghy nu daer meerder bescheet
af weten/ die plaetse daer uwen vader smor-
gens opstaet/ en is niet verre van hier ghele-
gen/ ghy moecht eens tot daer gaen wande-
len/ en (hebt ghyer sin toe) hoozen hem seluen
syken. Van dese woorden was Phaeton
seer blijde/ en hoepre noch selue den Hemel te
gaen

aen besoecken. Dus is hy van daer ghe-
heyden / ende binnen corten tydt heeft hy
Ethioptien ende Indien doorreys / ende is ten
sten ghecomen ten huysse van zyns Vaders
pganck.

Dat tweede Boeck der veranderinghen
oft transformation Publy Ouidij Na-
sonis.



DEt Paleys daer Phebus in woon- Bescrui-
de / was op schoon hooghe inghe
ren verheuen / seer costelijck ende des co-
rijckelijck van Fijnen Goudeghe- ninelijc-
maect / t' Ghewelfsel van Vuoor / t' Door- ken pa-
ael ghinck met twee Silueren deuren open / seye ste-
die welcke oock soo constelijck ghemaect wa- sonne.
ren / dattet satsoen meer ghecost hadde dan
die stof-

Vande transformatie

Dulca- die stoffe. Want Mulciber hadder in ghe-
nus graucert t'geheele aertrijck/ dat metten Wa-
wout vor ter rontsom belegen lach/ den Hemel/ die Zee
Mulci- met haer blaen Godekens/ te weten Triton
den wel den wel luyenden / ende den onghestadighen
Protheus. Daer sachmen hoe dat Egeon
met zijn met zijn lange armen die groote Waluiffchen
omhels de omhels de. Hier was oock Doris met haer
dochter dochters waer af sommige schijnen inde Zee
te zweemmen te zweemmen/ sommighe schijnet datse op die
rootsen rootsen haer groen hant sitten en drooghen/
dander dander sitten op visschen. Dese zijn malcan-
beren deren wat ongelijck/ nochtans en isser onder
haer haer sulcke differencie niet / men can lichte-
lijck lijck ghekennen dattet ghesusters zijn. Die
aerde aerde hadde hijer opgemaect met Menschen/
bergen bergen/ Wateren/ bosschen/ en alderhande ge-
dierten dierten verriert. Rontom die Aerde was den
Hemel Hemel met zijn rij. teeckenen. In dit Pa-
leus leus is Phaeton gecomen/ en heeft van verre
zijn zijn vader aengesien/ want om der grooter
claerheyt claerheyt wille en dorste hy niet naeder come.
Daer Daer sadt Phebus in zijn matesstept niet pur-
per per en alderley costelijcken ghesteente behan-
ghen ghen / hebbende neffens hem zijn Crijsstie-
den den/ te weten/ het Jaer/ die maenden/ dagen/
ende ende vren. Daer stont oock den nieuwen
Lenten Lenten hebbende op zijn hooft een schoon
groen groen hoepken : den naecte Somer monster-
de de met zijn rijpe aren : den Verst wasser noch
al al besmeurt vande drupen die hy gheten
hadde hadde : den couden Winter hoe wel dat hy
daer daer sadt met zijn bonten tabbaert / en cost
nochtans nochtans zijn knippertanden ende schudden
niet niet gehouden. Phebus aensende zijn sone
metten metten

metten seluen oogen daer hijt al mede aensiet
 heeft hem gheseyt: O mijn alderlieffste sone/
 te wel weer dich zijt mijnen sone geheeten te
 worden/om wat saken zijt ghy hier gecomen
 ist wat coemt ghy hier in dese sale soecken?
 O claer licht des Wereldts (seyde Phaeton)
 ist alsoomen my gheseydt heeft/ dat ghy mijn
 vader zijt/ende Climene mijn moeder/so wilt
 my een gifte schencken/door welcke ick mach
 verskeren dat dattet also is/en dat is v van nu
 voortaan/sonder twifelen door mijne vader
 ionden mach. Na dese woordē heeft Phebus
 die stralen van zijnen hoofde gheleyt/en hie-
 en by wat naerder comen. Als hy nu zijnen
 vater by hem hadde/so heeft hijen in beyde zijn
 armen genomen/ seggende: Doorwaer mijn
 vater/noch en sal ick v niet loochenen/ Clime-
 ne v Moeder heeft v oock warachtelijcken
 verbaert. En op dat ghy des te verskerder
 moecht wesen/so enseyt vā my wat ghy wilt/
 ic swere v by der helscher riuierē die mijnen
 oghen onbekent zijn/ dattet v niet ghelwe-
 pelt en sal worden. Nauwelijck en hadde
 Phebus dese woorden voleyndt/ Phaeton en
 hinc terstont begeeren dat hy zijns vaders
 Wagen eenen dach mocht regeren. Doen be-
 ghet Phebus dat hijt so diere belooft hadde/
 ende heeft dize oft vier mael zijn blinkende
 ooght verschijdt/ seggende: Seer onbedachte-
 jeli mijn sone/ heb ick v dese belofte gedaen/
 jaert datse noch te geschiedē waer/ ick soude
 elouuen dat ghyer nimmermeer toe ghera-
 en en sout. O Phaeton t'ghene dat ghy be-
 teert/ is groot en verre buyten uwer macht/
 en mocht dat ghy sterffelijck zijt/ en t'ghene
 dat ghy

so Phaeton
 begheert
 zijne va-
 ders wa-
 ghe.

Vande transformatie

dat ghy begheert hebt/ousterffelijck/ia oock
soo groutwelijck om doe/datter niemant van
den gode en is (noch ooc den opperste Jupi-
ter) diet opt heeft derren bestaen / daerom
en weet ghy niet wat ghy begeert: alle dander
Goden laet ick sulcke macht hebbē alst haer
belieft/maer my is alleenlijck die macht ghe-
geuen desen Wagen te regeren. Ten eersten/
den wech is int opelminne so swaer/dat mijn
Paerden des morghens (hoe wel datse dan
noch versch en onuermoept zijn) sonder groo-
ten arbeit desen wech niet en beghinnen.

Als sy ten haluen weghe comen d'welck int
opperste des Hemels is) soo en der ick selue
nauwelijck eens neder sien / om die groote
breesse ende den airt die my dan ouer coemt/
als ick onder my die aerde en die zee met hare
baren sie ligghen. Int nederdalen/ moet men
den Wagen sochfuldelijck regeren/want hy
dan so snellijck neder rolt / dat Tethys selue
(die my t'sauonts te gaste ontfangt) dicwils
breeft dat ick hē vā bouē neder op haer hooft
sal laten vallen. Noch verswinghe ick dat den
opperste hemel so violentelijck onmedrapt/
dat hy alle dander Hemelen en sterren mede
voert: desen moet ick alleen wederstaen / en
int draepen contrarieren. Want hoe wel dat
hy al dander verwint/ nochtans en heeft hy
noyt ouer my d'ouerhant comen gehebben.
Al hadt ghy nu schoon mijnen Wagen te re-
geren / soudy wel derren nae die twee polen
gaen / soudy niet breefen dat v dyen snellen
omloop mede mocht bueren? Ghy laet v by
auontueren voozstaen dat ghy daer bouē vee-
schone steden/bosschen/en tempels sult vin-
den.

den/maer voorwaer t'salder noch (ducht ick)
 al te gheckelijcken in zijn werck gaen/ ghy en
 sulter anders niet dan vreesfelycke wilde die-
 ren binden: want (op dat ghy sonder dolen
 den rechten wech houdt) ghy moet ten eer-
 ten teghen die hoornen des wilden stiers rij-
 den/ daer na suldy ontmoetten Sagittarium
 met zijnen gespannen boghe/den wreeden en
 oeruaerlijcken leeuw. Doch suldy onderwe-
 gen binden Cancer ende Scorpius met haer
 lange armen. Het en is ooc geensins in uwer
 nacht dat ghy mijn strenge paerde/ die door
 den mont en noosgaten vlamme en vier bla-
 sen/moecht gedwingē. Nauwelijc willen sy
 van my verdragen/als sy verwarint zijn/dat
 ickse regere/hoe sult ghyer dan mede gedoen?
 Dus/mijn/sone op dat ick met mynder ghif-
 ten gheen oorsake en gheue tot uwer bederf-
 fenssen/wilt v seluen wat beter beraden / die
 wijle dattet noch tijdt is. Ghy hebt van my
 een teecken begeert / door welck ghy weten
 moecht dat ghy mijn sone zijt. Die vrees en
 den angst die ic vā uwer bederffenssen hebbe
 coont blijckelijck genoeg dat ick uwen vader
 ben. Hemmerct doch mijn gelaet / oordeelt wt
 die ghesteltenisse mijns aensichts hoe dattet
 herte van binnen ghestelt mach zijn. Mensiet
 die rijckdomme die opter aerde oft indē hemel
 zijn/en verkieft vzijlic een vā desen/ geen dinc
 hoe groot dattet ooc sy) en sal v gelweghert
 wordē/dan alleenlic desen Wage/die v meer
 tot schaden mocht comē dan tot staden. Segt
 my/o onwetende jongelinc/waerom ist dat
 ghy my so vast omhelst? weest te vreden/wat
 ghy begeert/t'sal v gewordē/want ict by der
 D. helscher

En
 wees en
 d- om-
 loep den
 sonney.

Vande transformatie

helscher riuieren gezworē hebbe/ maer weest
inimers int begeeren wat voorzachtiger en
wijser. Met dese vermaninge en heeft Phe-
bus zijnen zone noch niet te vreden ghestelt/
maer Phaeton euen obstinaet bleef altyt op
zijn eerste propoost/begeerēde/als voze/zijns
vaders Wagen eenen dach te regerē. Als dan
Phebus sach dat hier door zijn vermaningē
niet en conste belieeren / zoo heeft hy en ten
lesten gelept bouen daer den Wagen was/die
Vulcanus wel eer ghesmedet hadde.

Bescrij-

uinghe

des wa-

gens des

sonney.

Die asschen van desen Wagen waren van
fijnen goude/diesgelijcx oock die dijsselen/ die
speecken / ende d'beslach der raderen. Die
gareelen vande Beerden waren met alder-
hande costelijcke steenen verciert / die wel-
ke zeer groote claerheyt wtgauen alffer die
Sonne quam op te schijnen. Die wijle dat
Phaeton desen rijckelijcken Wagen van voze
en van achten wel besach / zoo quam Aurora
en ontsloot die poorten van Orienten. Daer
quam oock voort geloopten Lucifer/de wel-
ke alle dander sterren voor hē dede blien. Als
nu Phebus sach dattet wat licht begoft te
worden/so geboot hy die huerē datse die peer-
den souden gaen inspannen / d'welck terstont
gedaen wert. Die peerden werden wten stal
gehaelt. Doen naem Phebus een costelijcke
salue daer hi mede bestreec t'hoofd van zijnen
zone/op dat hy die hitte te beter soude conne
verdragen. Daer nae dede hy hem die stralen
om zijn hoofd / en heeft tot hem zeer versuch-
tende gheseyt: Aengesien/ mijn zone/ dat ghy
inimers vbegeerte wilt volbrengen / zo doet
(ist v mogelijk) t'gene dat ick v hier sal gaen
gebiedē.

Lucifer

die mor-

gesteyt.

gebieden. Siet dat ghy die peerden geensins
 met sporen en steert/want zy vliegen vā selfs
 zo snellyck duer/darmense nauwelick metten
 toom weder houdē en ran. Ghy en sult oock
 niet recht duer die vyf cirkelen/diemen Zo-
 nas heet/rijden want den breedten en sekere
 wech leyt duer die d'wersche en breede crom-
 te des Hemels/den Zodiacus genaemt/ende
 gaet alleenlyck duer die drie Sonen/schou-
 wende het Noorden en T'surden alzo zeere
 alst hem mogelijc is: Desen wech suldy hou-
 den/en sult wel neerstelijck gade slaen die lee-
 sen van mijnen Wagen. Oock op dat den he-
 mel ende de aerde haer behoorlycke wermte
 hebben mogē/zo en suldy noch te hoorch clim-
 men noch te zeer neder dalen. Int opclim-
 men soudt ghy den hemel verbranden/en int
 nederdalen/die aerde. Hieromme wilt ghy
 sonder sorghe rijden/zo houdt den middelen
 wech. Die reste geue ick der fortunnen ouer:
 die welck v beteren raet wil verleenen/dan
 ghy van v seluen neemt. Die wijle dat wy
 hier noch staen en couden/zo is alrede Au-
 zora gheromen/die welcke met haer schijnsel
 die donckerheyt des nachts heeft begonst te
 verdringen/wy en moghen hier niet langher
 beyden/dus neemt desen toom byder hant/
 oft begeert ghy v obstinaetheyt te verlaten/
 zo laet den Wagen varen en volcht mijnen
 raet/de wijle dat ghy hier noch sonder eenich
 perijckel oft dangier staet. Laet my desen wa-
 gen regeren/zo moecht ghy die claerheyt der
 zonnē sonder letsel aenschouwē. Maecton de-
 se woorden luttel achtende/spranck met ee-
 nen lichtē moede op den Wagen. En seer blij-
 dij. delijck

Vande transformatie

Delijck handelende den toom heeft zijne vader
grootelijcken gebanct. Terstont begonste die
vier snelle Paerden der sonnen/ te weten Py
rois/ Eous/ Ethon en Phlegon / inde Locht
te blieden/ en groot geluyt te maken / slaende
metten voeten tegen die deuren des Hemels.
Tethys niet wetende de crancke auontuere
die hare Neue aenstaende was/ heeft terstont
die grendelen ende poozen ontsloten. Als nu
die Peerden sagen datse door gelaten waren/
so begoste sy te blieden en die dicke Wolcken
metten voeten te verscheyden / doorbrekende
die Winden en al wat haer int loopen mocht
tegenstaen. Ende gelijk een ydel schuytken
vande baren herwaerts ende derwaerts inde
Zee gedreuen wort/ diesgelijck ghinck oock
desen Wagon (om zijnder lichtheyt wille) inde
locht al dansende sonder eenigen regel/ wech/
noch mate te houden. Als die peerden vernam
men datse haren gewoonlijcken Wagonaer
niet en hadden/ so zijn sy terstont bukten hun
palen gegaen/ verlatende den gemeene wech.
Phaeton dit siende/ wert seer beureest / want
hy en wist niet tot welker zijden dat hy die
peerden keeren soude/ midts dat hy de Wech
niet en kende : en oock al hadde hy den Wech
wel gewete / so en mocht hy zijn peerden niet
gedwingen. Nu begonsten die Noordwinden
eerst warmte te krijgen/ en hadden hun geer
ne gaen inde Zee verkoelen / maer ten mocht
hun niet gebeurē. Die sterrē en die hemelsche
teekenen moesten oock ontgelden t'gene dat
Phaeton door zijn sotternie bedrijvende was.
Als Phaeton zijn gesichte neder sloech / ende
soo diep onder hem die aerde sach liggen / soo
quau

quam hem terstont een groote vreesse en swij-
melinge aen/zijn oogen verkeerde hem in zijn
hoofst/so dat hi door die groote claerheit blind
wert. Hy hadde wel gewenscht dat hy de peer-
den noyt gesien en hadde/en dat hy zynen va-
der noyt gekent en hadde/maer dat hy die so-
ne van Merops geweest hadde. Hy wert in
de locht alleleens gedreue gelijk t'schip inde
groote stormen/d'welc vande sterrenman verla-
ten is. Wat soude hy maken? hy sach dat hy
eenen verren wech gereden was/en den wech
die hy noch te rijden hadde was noch veel lan-
gher. Dicwils sach hy na d'weste/daert hem
niet mogelijk en was te gheraken / somtijts
oock naert oosten vā waer hy wtgegaē was/
niet wetende wat hy wilde gaen beghinnen.
Den toom hadde hy noch inde handt behou-
den/maer wat bareet hem als hyer niet mede-
gedoen en can? die namen der peerde en kien-
de hy ooc niet / hoe sal hijse dan regeren? Als
hy zijn ooghen opfloech / soo sach hy daer die
vreeselijckie dieren die inden hemel ghep-
rent waren. Onder dese was den grouwelijcken
Scorpius / die welcke soo groot was dat hy
twee teekenen bedeckte/ dit monster dreych-
den jongelinc / soot scheen/ met zynen pri-
ckel te stecken ende met zijn fenijn te dooden.
D'welck Phaeton aensiende/ liet vā verbaest-
heyt den toom wt zijn handen rijfen. Als nu
die Paerde vernamen datse teennael onbe-
dwongen waren/soo begonsten sy te vliegghen
alomme daert haer wiltheyt en woestheit be-
liefde/somtijts clomme sy op tot aen de ster-
ren/en somtijts daelden sy tot aende Idane/
die welck haer grootelijck verwonderde int
Dij, aensien

Van de transformatie

aensien vā haers broeders peerde. Die wolcken begonsten van hitte te roocken / die aerde die daer int alder diepste lach / begost tot veel stede te splijte / ouermids de bochticheit dier wt getrocke was. De crupde des velts / die boomen met haer bladeren / en voort die byuchten der aerden werde verbrāt. Het welc noch al een cleyn sake hadde gheweest / waert datter geen meerder schade geschiet en waer / maer die groote steden met haer mueren / vesten / en inwoonders moesten oock met desen brande vergaen. Noch laet ic staen die groote wildernissen / bossche / en berge / als Athos / Taurus / Cilix / Tmolus / Oete / Aeinus / Eryx / Epithus / Othris / Dindyma / Mycale / Rhodope / Idimas / Citheron / Caucasus / Ossa / Pindus / den hooghen Olympus / Scythia / die Alpen den Apenijn / den tweetaeligen Parnassus / en den schoonen Helicon die den Musis toeghewijst is.

Als Phaeton die werelt dus vā alle canten onsteken sach / zo vlooch hē vā verbaeshtpet sulcken dony wten monde als oft wt eenen heeten ouen hadde geweest. Hy sach zijne waegen onsteken / zijn peerde herwaerts en derwaerts vliegē / dē rooc hadde hem so omuangē dat hi niet en wist waer hy was / oft waer hy henen wilde. Men seyt dat van dier hitten de vā Ethiopie zo zwert / en zo verbrant werden / als mensche hedē t's daechs noch siet. Doen nam Libien die droochte die zy noch ter tijt heeft. Die Nymphē maecten groot misbaer om dat die wateren / fonteynen / en riuierē alwt gedroocht waren. Het lantschap Beotia beclaechde seer haer riuiere Dirces / die daer verla

elozen en verdroocht was. Argos socht A-
 rmon haer schoon fonteyne. Epirag gemiste
 der fonteyne Pyrene. Die groote bloeden-
 de riuieren en vantomē in haer gotē niet. Ta-
 tis die groote riuere/ sachmē inden stroont
 is waters roockē. Diesgelijc ooc dē ouden
 Ieneus/ en Caprus die riuere van Centra-
 en. Met desen brant vergingen die snelloo-
 nde bloedē Ismenos/ Erpmanthus/ Tan-
 ?/ Lyeomias/ Meand/ Melas/ Eurotas/
 Eufrates van Babloniē/ Orontes/ Ther-
 odoon/ Ganges/ Phasis/ Nister/ Alpheus/
 Sperchius. T'gout datmen te bozen inde
 riuere Tagus plach te soecken/ dat sachmen
 al gesmolten loopen/ oft selue een riuiers
 hadde geweest. Die zwanē en ander vogelen/
 te te bozen plegen in Capster te zwemmen/
 roesten alle met desen riuere vergaen. Nilus
 rock terstont van hitte haer hooft in/ d'welc
 opt zijndert en is gesien geweest. En noch
 iden t'baechs sietmē van deser riuere seue
 gangen oft goten/ die eens met water ge-
 milt hebben geweest/ daer nu anders niet en
 is dā drooch zant. Diesgelijc geschiedē oock
 der Heber/ Strymon/ en de riuere vā Hesper-
 en/ als die Pau/ den Rijn/ die Rode/ en den
 pber. Die spleten der aerden warē zo diep
 getrocken/ dat die claerheyt der zonnen/ die
 der door scheen/ dede Pluto en Proserpina
 erschrickē. T'gene dat te bozen zee genaemt
 ert/ en was nu anders niet dan een drooge
 antachtige pleyne. Nu sachmē eerst die ber-
 en en houeelen die onder die zee haddē ver-
 bozen gelegen/ nu wert het getal der Cyclas
 vermeerdert. De visschē machteloos zijn-
 de

D uij,

de

Van de transformatie

de dreuen beneden op den gront. Den snellen
Dolphijn en dorste nu (om der grooter hittede
wil) bouē d'water niet meer huppelen/als hy
te vozen gedaen hadde. Menich schoon Zee-
ralfen menigē grootē Waluisch sachmē ver-
droocht int zant liggen. Men seyt oock dat
Perceus met sijn huyf vrouwe Doris en hare
kinderen hun hoofden ingetrocken hebbe en
gingen onder dat heet Water dypcken. Dyp-
mael stack Neptunus sijn armen wt / maer
die groote hitte en mocht hy gheensins ver-
dragen. Die waerdighe Aerde siende dat alle
haer riuerē en Waterē wtgedroocht waren/
stac haer hooft totten halse wt door een sple-
te/een wepnich sinckende en strijckende haer
voorzhoofd metter hant/begonst te spreken in
deser manieren : **O** Jupiter/ist saecke dat u
dese punitie behaecht en dat icse verdient heb-
be/waeromme en sent ghy uwen blixem niet?
moet ic mettē biere vergaen/so laet minners
u vier neder dalen/ten sal my niet verdrieten
van uwer hant dese correctie te lijde / ghy siet
doch aen mijn hant wel dat ic vā bangicheyt
nauwelijcx een woort gesproken en can. **Is**
dit den loon/is dit den danck die ic moet heb-
ben voer alle die weldaden/ die ick dagelijcx
doende ben? en voer alle die tormenten die ick
vande ploegē alle d'jaer door lijden moet? **Is**
dit t'vergelden voer alle die vruchten die ick
den heesten en dē mensche voortbringe? oock
voer het Wieroot dwelc ick tot uwen dienste
doē wassen: En al heb ic dese punitie verdiēt/
wat can die zee des gebeterē? waerom ist dat
mijnen broeder Neptunus soo wreedelijcken
getracteert wort? waeromme worden hem
zijn

en wateren zo ontwelddicht: Ist dat ghy nu
 met my / noch met mijnen broeder geen deers-
 sse en hebt / hebt immerg ten minsten met
 s selfs wooninge en met uwen hemel eeni-
 deernisse. Siet ghy niet dat beyde de polen
 nockē: ziet vry wel toe / want ist datter t'vier
 en begint te comen / zoo ist geheel met uwen
 hemel gedaen. Siedy niet in hoe grooten ar-
 ept dat Atlas daer staet: hoe grooten last
 attet hem nu de werelt te houden is: Ist dat
 hy die zee / die aerde / en den hemel laet ver-
 aen / zo sullen wy alle wederkeeren in onsen
 geschikten Chaos. Hier om wilt doch t'ge-
 e saluerē datter noch heel gebleuē is / d'welc
 acen nochtans weynich is. Naē dat zy dese
 oorden gesproken hadde / soo en cost zy om
 er grooter hitten wil niet langer inde locht
 ebljuen / maer met grooter haesten heeft zy
 aar hooft in- getrocken en is gaen dupcken
 ot in die alder diepste cuplen die zy vinden
 nochte. Jupiter alle dese dingen den Goden
 er condicht hebbende / te weten / dat hemel en
 aerde gantsch mettē viere vergingē / ten waer
 atmen daer eenige remedie toe sochte / zoo is
 hy opgeclommē in zijnen oppersten tozē / van
 den welcken hy plach die wolcken op te trec-
 ken / en den blixem te senden: maer om datter
 nu ter tijt geen wolcken wter aerden te trec-
 ken en waren / soo nam hy den blixem in zijn
 rechte hant / en met volder macht heeft hy en
 op den nieuwe boerman geworpe / zo dat hy
 hem d'leuē nam en verbrande hem zijnē wa-
 gen. Dus heeft hy deen vier metten anderen
 gestilt. Die peerden verlaten hebbende hun
 gareelē / werden terstont verstroyt. Die wie-
 D h. len

Vande transformatie

len bandē wagē gebrokē / hier lach de dijssele
daer die speercken/ghinder de belgē. En Phaeton/die indē byant alle zijn hant gelatē hadde/viel (gelijc de sterren by claerenachtē somtijts schijnen te vallen) in die Italiaensche riviere Padus ghenacmt/ die welcke hem zijn veroort aensicht wat afwies. Daer na quam die Raiadē vā Italien en groeue t'lichhaem/makende dit opschrift op zijn graf:

Al quam Phaeton duer t'vueren zyns vaders Waghen in sneuen/

Nochtans heeft hi een stout sept bedzeuen/ Phebus zeer bedroeft zijnde om de doot van zynen zone/bedecte (soomen sept) eenē heelen dach zijn aensicht / soo datter ter werelt geen claccheyt en was dan van t'vier datter noch inne was. Clymene oock heel mistroostich ginck alle die werelt duer haren zone soeken. Ten lesten is zy in Italien aende Pau gecomen/daer zy t'graf van haren zone geuonden heeft/en ghelesen hebende het opschrift / begonst den steen met haren tranē te wasschen.

Die Heliades haer dochters quamen daer ooc haren broeder bescrepen; en slaende vooz haer borsten/riepē dicwils haren broeder an. In desen rouwe bleue zy vier maendē lancke zonder eenich ophoudē vā schrepen en weenē. So wasser ten leste eē onder haer die d'outste was Phaetusa ghenacmt/ die welcke neder meynde te sitten/maer zy gheuoeelde dat haer die beenen stijf geworden waren/ dus riep zy haer susters te hulpe/ maer t'was al te vergeefs:want als daender Lampetia gheheeten by haer meynde te comē/so wert zy ghewaer dat haer voeten wortelen hadden. Die derde
ver

verwonderde haer dat zi na huer hant tasten-
de handen vol bladeren hadde. Die ander
ant dat haer lange armē schoone tachiē ge-
de waren. Die wijle zp him van alle dese
ne verwonderde/zo quāmer alleens-kens
schorssse ouer hare lichamē/diese teenema-
bedte/zo datter niet bloots en bleef dan
mont om huer moeder an te roepē. Maer
const die moeder hier toe gedoe: zp custe-
omhieldese deen na dander/hier mede en
it haer noch niet ghenoech/ zp pzoef de oft
ie tachiē niet en soude comē afgetrecken/
er terstont quam t'bloet ouer die schorssse
nopen/zo datseriepen / Och moeder laet v
shien staen / want inden boom verschuert
e onse lichamen/wp seggen v adieu. Met
u woorden zo quam die schorssse tot ouer
nen mont en benam haerlieden die spra-
an dat dese boomen zietmen noch dagelijc
neren druppē/d'welck de Dau alle d'lant
n Italien duer buert.

desen rouwe was oock Cyenis die zone
en Sthelenus gecomen / die welcke Dhae-
n alleenlijck van zijns moeders weghen
mont/nochtans hadde hp hem also lieff als
uant ter werelt. Dese verlaten hebbende
n rijck(wāt hp continck was vā Lygurien)
as ooc zijne v zient comē bescheppen/zo dat
niet zijne tranen de riuiere Eridanus heel
urmeerdert hadde. Sijn manlijcke stemme
gonst te minderen/zijn hant wert in schoon
ette plupmē verandert. Sijn hooft ghinck
m op eenen langen hals verre bande bozste
rheffen/zijn vingeren werden aen malcan-
ren met clepu roode bellekens ghebonden/
aen

padne.
wert oec
Erida.
nne ge-
heete.

Vande transformatie

aen elcke zijde creech hy eenen bluegel / en
daer te vozen de mont gestaen hadde / en sach
men nu anders niet dan eenen botten beek.

Cycnus Dus wert Cycnus t'eenemael in een zwart
Veran- verandert / en en dorste van desen tijt af no
der op Jupiter noch op zijne hemel betrouwen
in want hem quam altijt inden zin hoe dat Ju
sey piter Phaetontem t'onrecht metten Donde
sta verflaghen hadde. Ende om dat hy t'vier zo
zeer haettede / zoo ghinck hy in een Elemen
dat desen aldermeest contrarieert / te weten
in d'water woonende.

Phabus zeer bedroeft zijnde om die doot
van zijnen zone / hadde alle zijn schoonheyt en
claerheyt achter gelaten / zijn aensicht was
verdonckert / gelyc alst ter werelt geen claer
heyt en gheeft. Hy beynide t'licht / den dael
en hem seluen. En nam voor hem (vergram
zijnde) dat hy ter Werelt geen licht meer ge
uen en soude. Ick heb / seyde hy / van aenbegin
des Werelts tot nu toe leets genoegh metten
wagen gehadt / my is leet dat ick zoo langh
desen arbeit gedaen hebbe / ende dat icker zo
luttel eeren aen behaelt heb. Nu laet ick pe
mant anders den wagen regeren zo hy wilt
en ist datter niemant vanden goden en is die
der bestaen / zo macht Jupiter selue aenueer
den / ick ghelooue dat / die wijle hy met desen
besich sal wesen / gheenien tijt hebben en zal
met zijnen blixem t'slaen / metten welken hy
zo wel die vaders van haere kinderen beroo
uen can. Dan sal hy eerst (beproeft hebbende
die snelheyt mijnder peerden) beuinden / dat
hy die doot niet verdient en hadde / die se niet
te rechte en heeft comen gheregeren:

Die wijle

Die wijle hem *Jhebus* dus beclaechde/zo
namen alle die ander Goden contsom hem
aen/ en baden hem dat hy die Werelt doch
niet langer en wilde in duysternisse laeten.

Jupiter quam hem oock excuseren vanden
lijem die hy gesonden hadde/hem biddende/
n duer zijn coninclycke autoriteyt ghebie-
ende/dat hy van stonden an den wagen we-
er aenueerden soude. Dus liet hem *Jhebus*
eseggen / ende ginck zijn peerden weder by
en halen/de zeer wreedelijc slaende/ende hun
vrijtenden die doot van zijneu zone.

Vaer na ginc *Jupiter* alle den hemel ouer-
visiteren/oster den brant oock eenige schade
gedaen hadde/maer beuonden hebbende dat
het noch al heel en ongequetst was/zo is hy
ieder ghedaelt opter aerden / op dat hy zien
oude hoe die gestelt was / en nam principael
ijck in syn intentie zijn lantschap *Arcadia* te
repareren. Die wateren en bloeden die noch
niet en dorsten wtloopen / ginck hy ontsluy-
ender aerden gaeft hy haer groene crupden
weder / die bosschen en boomen dede hy met
groene bladeren al nieu vercleeden.

Die wijle dat *Jupiter* de werelt aldus ouer-
nde weder ginck/ zo wert hy ten lesten ver-
ieft op een ionc maechden van *Romacris*/
geheeten *Calisto*. Dese en was niet gewoone
wolle te spinnen / oft huer hay te streelen oft
zeel te maken / maer hadde die cleederen met
eenē schoz haer / en t' hay met een schoon wit
bandeken opgebonden. Ende geneerde haer
metten boge en pijlen / want zy int iagen een
gesellinne vander goddinnen *Diana* was/zy
was ooc van *Diana* zo zeer bemint als een-
ghe

*De las
bel van
Jupiter
ende ca-
listo.*

Van de transformatie.

ge ander Nymphe die daer in dien berch Menalus woonde/mer ten duerde haer niet langhe als ghy wel hoozen zult.

Het geschiede eens op eenen Randoene/ dat Calisto om die hitte der zonnen te schouwen in een schoon bosch gegaen was / daer hadde zy haren pijlkoker en boghe int' groene ghelept ende guicker oock by liggen rusten/ makende haer hooft- russen van haren gheschilderden pijlkoker. Jupiter siende datse daer moede lach en sonder eenighen beschermers sekerlijck seyde hy/ al bedynue ick hier nu een kuerken/mijn wyf en sals niet weten/ende al wist sijt oock/ wat waer daer mede bedreue moetmen zo zeer opt kijuen van eender vrouwen achten? Midts desen ghinck hy die ghedaente van Diana aemmenen / ende is zo tot haer gecomen seggende : O mijn alderlieffte gesellinne waer en in welck bosch hebby heden geiaecht? Calisto meynende dattet Diana geweest hadde / is vander aerden op ghestaen/ en heeft met grooter reuerentien gheantwoort/ seggende: Weest ghegroet o Goddinne / die welcke nae mijn duncken/meer te achten en te prysen zijt dan Jupiter selue/ hy macht hoozen zoo hy wilt. Waer af Jupiter zeer begonst te lachen/om dat hy hem hoorde prysen bouen hem seluen / ende rustese / maer nochtans niet als de maechdekens malcanderen plegen te russen. Als Calisto nu wilde gaen vertellen in welck bosch datse geiaecht hadde/ soo heeft hyse omhelst / en haer ontetende/ heeft hy laten kennen wie hy was. Hadde Juno de weere gesien die Calisto doetertijt dede / zy en soude se naemaels niet zoo wees

needelijck gehandelt hebben. Het is wel
maer datse Jupiter wederstont also zeere als
nige vrouwe wederstaen mocht/ mer waer
udemien peinant binden diet eenen sulcken
od ontwoyftelen soude? Daer na is Jupiter
het grooter blijshappen als victorieus ten
hemel geblogen/verlatende Calisto in groote
nystroosticheyt/ die welcke begonst die wil-
ernisse te haten inde welcke zy dese quade
rtupne geuondē hadde / en bā daer vertret-
ende heeft byrans van ongenuechte haren
oghe en pijlloker vergetē. Mits dien sacht
haer meesterse Diana vanden berch Me-
alus comē met een groote scare van maech-
ekens/ die welcke zeer hoochmoedich was
n datse inde iacht zoo wel geuangen hadde.
Terstont als Diana Calisto gesien hadde/zo
zeft zpsē tot haer geroepē. En Calisto vree-
ende dattet Jupiter weder geweest waere/
egonst achterwaerts te treden / en en dorste
iet naerder comen / maer ten lesten beken-
ende die maechdekens die met haer waren
acht wel datter gheen bedroch inen was / en
zoo by den hoop ghegaen.

Och hoe zwaer wast haer metten ghelacte
aer misdaet te bedecken/ nauwelix en dorst
o eens haer ooghen opslaen / nu en dorste zy
iet meer neffens der goddinnē booz al dan-
er gaen als zy wel te boozen gedaen hadde/
maer ghinck alrijt al zwaerinoedich ende fan-
aserende / toonende blyckelijck ghenoech in
aer gelaet hoe dat zy haerē maechdom ach-
er gelaten hadde. Soo dat/en hadde Diana
elue geen maecht geweest/zy soudes terstont
oel gewaer geworden hebben/ want die an-
der

Van de transformatie.

der maechdekens die met haer waren die sa-
gen terstout wel (zoomen sept) watter ont-
magaende was. Het gheschiede ontrent
negen maenden daer na dat Diana comenae
vander iacht zeer verhidt was en vermoeyt
zo datse in een bosch gegae is/ daer ee schoon
claer Rintkerke duer liep/ dat haer seer wel an-
stont. Dese Rintkerke heeft Diana metten voer-
geroert seggende tot hare gesellinnen: Ken-
gesien dat wy hier alleen zijn/en wten weeghe-
van alle bespiers / zoo laet ons eens hier al-
naeckit in dit claer waterken gaen baepen.
Het dese woorden zo wert Calisto heel ver-
flegen/en die wijle haer dander ontleeden zo
bleef zy alleen fantaserende en versuchtende
staen/ zoo datse die ander selue quamen ont-
cleeden/ en ontleedt hebbende saghen zy we-
watse bedreuen hadde. Dus stont daer du-
arme Calisto onder hare gesellinnen heel be-
schacint/ en hadde geerne haren buxels met
haren handen gedeckt. Maer Diana die saki-
wel aemerckende heeft tot haer gheseyt
Gaet ghy van hier/ ghy en sult ons badt niet
uuen ontsnueren lichaeme niet comen be-
snetten/ziet dat ick v van desen dage af uim-
mermeer in mijn geselschap meer en beuinde
Alle dese dingen hadde Juno ouer langen
tijt wel geweten/ maer zy hadde altijd ghe-
wacht na eenighen bequamen tijt om haer
hier af te wreken / en nu sach zy dattet we-
te passe comen soude / want Calisto hadd
alreede (d'welck Junoni noch meerder tot
ment was) eenen schoonen zone gebaert Al-
ras genaemt. Dus is zy vanden hemel nede-
ghedaelt / ende heeft Calisto met eenen erre-
moed

goede comen bekijuen/segghende: Ghy on-
 gelige ouerspeelster hebt oock / God wouts/
 moeten bebrucht worden/ende baren/ op dat
 ghy uwe onrupscheyt te beter mocht te ken-
 nen geuen. Anders en soudenmen niet comen
 weten hebben die fraepe boeleringe mijns
 Dans Jupiter. Maer weest te vrede/ ten sal
 ongeloont niet bliuen/want die schoonheit
 die u en mijnen man so aengenaem is/ sal ick
 haest benomen hebben. Met dese woorden
 heeft zyse by den hant genomen / en begostse
 met der aerden te sleppen. Calisto willende
 haer om genade bidden repte haer twee ar-
 men wt/ die welcke terstont met zwert hant
 verdeckt werden/haer handen werdē in clau-
 wen verandert. Dien mont die Jupiter te
 voozen in zo grooter werden gehadt hadde
 wert nu eenen leelijcken mismaecten myn-
 den en op datse niet meer en hade/soo wert haer
 oock die sprake benomen/ende en behielt aen-
 ders niet dan een toornige/heesche ende epse-
 liche stemme. Maer hoe wel datse geheelijck **Calisto**
 in eenen Bepz verandert was / nochtans en **in eenen**
 hadde zy haer eerste verstant noch niet ver- **geen den**
 zen. Want betoonende haer droefheyt ende **andert o**
 ware mistroosticheyt/hief sy dicwils na den
 hemel sulcke handen als haer Juno verleent
 hadde. En al en mocht sy die ondanchbarheyt
 an Jupiter niet wt spreken / nochtans en
 achte sy des metter herten niet te min.
 Dopt en doyste zy meer alleen inde Bosschen
 aen rusten als zy te voozen wel gedaen had-
 de/mer ginck dicwils vooz haer selfs huyse
 in haer eegen lande dolen/dicwils bliende
 hoe wel zy te voozen selue plach te iaghen)
 E. vooz

Vande transformatie

voor die jagers en honden. T'elken als zy eenighen wilde beeste int bosch sach loopen/soo gingh zy haer bozghen / ende eenen Bepz wesende en doyste nochtans metten Bepzen niet verkeeren/noch ooc metten woluen / hoe wel datter nochtans hare vader Liraō mede onder was. Als nu Calisto vijftien jaren in desen staet gheleest hadde/soo gheschiedet op eenen tijt datse van haren zoon Arcas die int bosch jaechde/geuonden wert/de welke niet wetende dattet sijn moeder was/hadde alreede sijn schichten bereydt om te schieten / ende soude terstont hebben sijn moeder gaen doorschieten en haddet Jupiter niet beledt / die welcke dit onbehoorlyck stuck gheensins en wilde laten toegaen/maer heeftse beyde vander aerden opgenomen ende inden hemel geuoert/daer zint nu twee schoon blinkende teekenen/woonende by malcanderē als men daghelijcx noch siet.

Als Juno vernam dat dese twee so hoofft verheuen waren/wert zy van gramschapper zeer ontfeken/en is terstont by Tethys ende byden ouden Oceanus gecomē om haer ongemuechte te vertellen. Alsse die zee godē sager comē/so hebbē zy haer gebræcht waerō dat se gecomen was. Wilt ghi wetē (sepde Juno waerom ic vande hemel hier benedē gecomen:indē hemel isser een ander die in mijn stede regneert/wilt ghi nu wetē oft ic liege:aen zie noch desen auont den hemel / daer suldt twee schoone blinkende sterren zien ontrent'noortspitse oft polus arcticus. Dese heeft mijnen Jupiter noch vanden dāge met so eerlijke steden begaest: is dit een opset hem te be

Die
elke
ende wt
sprake
van Jn
no.

beteren en Junonem niet meer te vertooy-
 en: is dit die eere diemen my behoort te be-
 wijzen: waer is nu mijn macht en mijn auto-
 riteyt veruaren: ic hadde der hoere mensche-
 cheyt benomen / en nu ist een goddinne ge-
 worden: is dit niet een groote punitie voor die
 ene die my ontrou doen? Ick liet noch goet
 wesen dat hyse weder in haer menschelijcke
 guere hadde laten comen/ als hy So wel eer
 hedaen heeft/ maer dit seyt en is gheensins
 in verdragē. Waeromme en stoot hi mi niet
 men wten Hemel niet en laet dese schoon-
 erde selue mijn plaetse teneemale besitten?
 Waerom en neemt hy Lycraon tot sinen be-
 houdē vader niet? Dus/o goden/ ist dat mijn
 edel t' uwaerts van eeniger weerden zyn/ so
 wilt uwe wateren gebieden datse dese hoere
 niet haren zoone niet in en laten/ en datse die
 erren die duer oncuyscheyt inden hemel ge-
 comen zyn/ van haer verlagen / op datse hun
 esnette lichamen inde supuere wateren niet
 a comen wasschen. Die zee-goden gehoort
 ebbede dese woorden / hebben Junoni alle
 aere begeerten geconsenteert. Alides desen
 is zy wederom naden hemel geulogen/ sit-
 ende in haren vergulden wage die niet pau-
 sen boort getrocken wert. Die welcke alsoo
 eer metten oogen vanden verllagene Argus
 erciert warē/ als die rauete boort met haer
 itheyt: die welcke wel eertijts veel witter
 hadde geweest dan eenighe dupue oft zwane/
 naer duer haren clapachtigen beek so wert
 aer die witheyt in swartheyt verandert/ als
 hy hier nae hoozen sult.

In Emonia wasser op eenen tijt een seer *S. f. 28*
 E. g. schoon

Vande transformatie

Vol **Van** schoon tonge maecht Coronis genaemt / van
Coro- der stat Larissa: dese was Phebo zeer aenge-
nis ende naem / en grootelijck van hem bemindt / maer
ghespe om datse van de raue eens by eenen anderen
 beuonden wert / so wilbet de raue haren mee-
 ster Phebo gaen ouerdragen / en onderwegen
 zijnde heeftse de craye gebolcht / op datse alle
 dinghen weten soude. En verstaen hebbende
 die sake waerom die raue wtgevlogen was /
 soo heeft sy tot haer gheseyt: Mijn alderlief-
 ste vriendinne / ghy hebt nu (geloofst my) alte-
 quade repse aengenome / aenhoort doch eens
 wat ick hier voortijts wel gheweest hebbe /
 aenmerct wat ick nu ben / en ghy sult beuin-
 den dat my die trouwe en de waerheyt groo-
 telijck geschaedt hebben.

Het gheschiede op eenen tijt / dat Pallas
 Erichonum (de welke sonder vrouwe hul-
 pe gewonnen was) in een korfken sloot: dit
 korfken heeft sy drie maechdekens te bewa-
 ren gegeuen / die welke dochters waren van
 den Coninck Cicrops / dese en wilde sy niet
 segghen watter in schijpde / maer verboode
 haer dat syt gheensins op doen en souden.
 En op dat ick sien soude hoe sy met die korf-
 ken leuen souden / zoo had ick my seluen inde-
 tacken van eenen olm verborzen / van waer
 ick al hunlieden regnient aensach. Die twee
 ghesusters / te weten Dandrosa ende Herse /
 bewaerden t' korfken sochfoudbelijc en sette-
 telijck ghenoecht: maer die derde Aglauros
 genant / heetende haer susters verbaefde cat-
 ten / heuet t' korfken op gedaen: doen sagen sy
 daer t' kindeken in ligge dat welc half mensch
 en half serpent was. Alle dese dingen ginch
 ic ter

te terstont mijnder vrouwen Dallas vertellē
 die welcke mi daer vooz sulcken loon ghaf
 als dat ic nu haer verdreuen sorge genoempt
 worde/ en nu moet den nacht wel bouen mi
 ouerhant hebben. Hier aen moghen al dan
 mer vogelen haer exempel nemen/ en wel toe
 sien datse dooz te veel clappens hun seluen
 niet te cort en doen. Want al ben ick nu van
 Minerva dus verstootē/ ic heb nochtans wel
 tijts een van haer beste gesellinnē geweest.
 Ende ist dat ghijt niet gheloouen en wilt/ soo
 moecht ghijt haer selue bragē. Al is zy groo
 elijc op mi vertoort/ ic geloue dat sijt v niet
 pegeren en sal te vertellen / hoe dat ick in
 Thoris vanden edelen coninc Coroneus ge
 hooren ben/ die welcke mi opgebracht heeft
 a grooter eeren als een coninc dochter toe
 behoort/ so dat ick doen ter tijt menigē edelen
 zier hadde/ als eenen pegelijcken wel ken
 ic is. Maer de groote schoonheyt is mi scha
 elijc geweest/ als ghy hooren sult: Op eenen
 it als ick wandelende ginck spaceren opten
 euer vander zee/ gelijk ic nu doe/ en terstont
 is mi Isepturus hadde gesien/ so badt hi mi
 el vriendelijck om een byslapen/ maer doen
 p sach dat hier niet toe geraken en coste/ soo
 ilde hy mi verrachten. Ick maecte mi an
 boozloopen en hy an d'naloopē. Maer doen
 sach dat ic vā vermoetheyt niet meer loopē
 t mochte/ en dat hi mi t'eenemael verrasch
 e/ zoo begoft ick der Goden en der menschen
 ulpe te anroepē/ maer mijn clagen en wert
 ā niemant gehooft/ dā vander maecht Dal
 as/ de welcke mi te hulpe quam: want de ar
 en die ick ten hemel op repte werden met
 Eij. zwarte

Vande transformatie

rownie
by 109
Evangel
Sevan-
Ant.
zwarte pluyne gecleedt. Ic wilde mijn clee-
deren ouer die schouderen worpen om des te
beter te loopen / maer ick gheuelde dattet al-
pluymen waren / die in mijn vleesch ghewor-
felt ware. En als ic meynde hoor mijn naec-
te borste te slaen / so beuant ic dat ic noch han-
den / noch armen noch bloote borste meer en
hadde. Doen ginc ic loopen niet opt zant / als
ic te voren gedaen hadde / maer boue der aer-
den inder locht. Van desen tijt af heeft my
Minerua in hare dienst genomē. Maer wat
hatet my nu / aengesien dat Pyrtimene (die
welcke duer haer quaet bedrijf in eenen vogel
berandert is) in mijn digniteyt is ghecomen.
Hebt ghy niet hoorē seggē tgene dat van dese
Pyrtimene alle d'lant vā Les bos duer gesept
Is. *Se f* *sel* *sway* *Myer* *ginc*
wort hoe dat zy haers vaders bedde onteert
heeft. Het is wel waer dat zy nu in eenen vo-
gel berandert is / maer dese punitie en is haer
noch niet genoegh / want zy noch dagelijc (be-
kennende haer schult) de claerheit des daerhs
bliet / en schuyt altyt in die doncker en ver-
borgen hoeken / hier en bouen so wort zi van
alle dander vogelen des Hemels veriaecht.
Met alle dese dingen / seyde die raue / moechte
ghi qualijc varē / ic en achtē een hant niet. En
niet desen zo is zy wech geblogē om haer rep-
se te volbrēngē daer zy om wt was. So is zy
ten lesten by Ihebus hare meester gecomen /
en heeft hem ghesep hoe dat zy Coronis be-
uondē hadde hoelerende met een schoon ionc
geselleken van Thessalien. Als Ihebus dese
redenē verstaē hadde / so wert hi zo zeer ver-
toorn dat hi van gramschappen bleet wert /
zijn lauwer hoepken en zijn harpe ontvielen
hem.

em. Hy ginck terstont zynen boge spannen
 i sonder beyden deurschoot hy zyn alderlies-
 te/de te voren zo dieuwils in zynen arm gesla-
 en hadde. Coronis geuolende den schicht
 an haren Phebus / begonst seer zwaerlijc te
 versuchten / ende treckende den pijl wt haren
 schame wert gheheelijc metten bloede beloos-
 en/en seyde: O Phebe al moest ic van v dese
 crassinge lijden/ghy hadt nochtans wel mo-
 en beyden totter tijt toe dat ick gebaert sou-
 hebben/soo hadde immers die vruchte ge-
 alueert geweest/de welcke nu niet my so on-
 woselijck steruen moet. Met dese woorden
 af zo hare geest/waer af Phebus zeer droe-
 was en hatede die raue die hem dese boot-
 hap gebracht hadde/mids gaders ooc de bo-
 die pijlen/ende die hant die dit seyt bedre-
 en hadde. Doen wast hem leet dat hy opt
 Coronis soo verliest hadde gheweest. Het
 schaein quam hy verwarmē en meynde niet
 te crupden en medecijnen die doot noch te
 erwinnē. Maer als hy sach dattet al niet en
 mette / en datmen alreede t'vier bereyde om
 lichaem te verbranden / zoo begonst hy seer
 waerlijc te versuchten (want ten betaemden
 in goden niet te schrepen) en gebalsemt heb-
 ende t'lichaem van zyn alderlieffste/en wilde
 het ghehengen dat zyn kint metten lichame
 verbrant werde / maer heuet wten lichame
 zijnder moeder genomē en droecht in zijne
 hoot tot eenen vanden Centauren Chiron *It was*
 maent/om aldaer opgeuoet te worden. *us dit te*
 En der rauē (die welcke meynde wel van *voorey*
 haren arbeit geloont te worden) benam hy *wit*
 het wutheyt / zoo datse van dien tijt af noyt *ouder was*
 Eij.

Vande transformatie

Wort is onder die witte vogelen zoo willecome meer
en is geweest als zy te voozen was. Chiron
berblijde hem zeere om dat hy den zoone van
eenen so grooten God te bewaren hadde.

Desen

Desen Chiron hadde een dochter Ocyroe
genaemt/ de welcke hy gewonnen hadde aen
een Nymphe by den cant vande riviere Cai-
cus / dese en was niet te vreden met die con-
sten die zy van haren vader gheleert hadde/
maer bouen desen zoo geneerde zy haer oock
met waerseggen. Op een tijt was dese Ocy-
roe haren vader comen besoecken / en siende
dit kint / heeft metten gheest der Prophetien
vermilt sijnde / begonst te spreken / seggende
Wast op o Godlijck saet / tot salicheyt ende
weluaert der gantscher werelt. Die mensche
sullen v dickwils bedancke van dat zy die ges-
sontheyt en d'leuen behouden sullen hebben.
ghy sult noch de macht hebben die dooden te
doen verrisen. Maer ten lesten om een ver-
resen lichaem sal v dese macht benome wor-
den van uwen grootvader / die welcke v niet
zinnen blyuen verstaen sal / hier nae sult ghy
d'leuen weder verrisgen / en sult eenen God
worden. En ghy mijn lieffte vader die nu on-
sterffelick zijt / sult noch sterffelick begeeren
te wesen / als ghy die groote pijn des fenijn-
gen schichtes gevoelen sult: daer nae sult ghy
die doot smaken als een ander sterffelijck
mensche. Noch wasser een ander wonderlijc-
ke prophetie die zy niet wtspreke en mocht
maer begonst zeer zwaerlijck te versuchten /
zo dat haer die tranen oueruloedelijck ouer
d'aensicht liepen van grooter pijnen en rou-
we. Och / seide zy / die haestige doot beneemt

mp

op die spraecke / soo dat ick v een woort niet
 meer ghespreken en ran : vermaledijst moet
 desen het waerseggen / daer ick die Goden
 zeer mede vertoorne hebbe / het hadde mi
 ater gheweest / en hadde ick die constenopt
 wetē. Nu wort mi d'aensicht heel bedecte / Ogvoe
 en bekeer ick anders niet dan gras t'eten in een
 int wilde te loopen / mijn gedaente wort ancie
 op gefeelijck in een merie verandert. Devan
 verwondert nochtans waerom dat ick dus dert.
 sel verandert worde / aengesien dattet mij
 en vader maer half en is. Met dese woort
 en so verloos zy teenemael de spraken en die
 enne / daer nae begonst zy allenskiens wat
 bresschen / en die armen ter aerden te repre
 en / haer vingers werden aen een gebonden
 met ouerdechte nagelen / den muyl en den hals
 begonsten haer te wassen / en den steert die zy
 vozen aen haer cleederen hadde / wert nu in
 enen peertsteert verandert. Het hant dat vā
 vozen haer op de schouderē hinch / en was
 anders niet dan lange manen hanghende
 enden hals / gelijk den peerden toebehoort.
 Als Chiron zijn dochter dus getransfor
 meert sach / soo begonst hy zeer droeflijck te
 chrepen / aenroepende de hulpe van Phebus /
 hoe wel hem geen hulpe gebueren en mochte /
 want eē was in Phebus machte niet dat hy
 die gramschappe van Jupiter hadde comen
 gepapen. En al hadde hy die macht gehad /
 to en was hy daer doch niet tegenwoordich /
 maer was woonende wel verre van daer in
 de velden van Elis en van Messenien.

In desen tijt wast dat Phebus int velt hy
 zijn offē lach / hebbende neffens hē zijne syriet
 E. v. en soe

Vande transformatie

Phobus en zoetelijc ouerbringē den tijt met zijn ruyf-
in ghe- pijspe als herders plegē. En die wijle hy dus
Sacris lach en speelde en dachte op zijn alderlieffte/so
Say ee- ontgingen hem zijn offen : d'welck siende den
my Her- schalcke en slinnē Mercurius/ heeftse hē in
der. een bosch gaen bergen. Dese dieuerpe en was
Sio niemāt bekent/dā alleenlick eenē oudē Grijs-
Siuereijc aert Battus genaemt / welckie daer bewaer-
Vandey de die paerdē vandē rijcken coninck Peleus.
schalc- Mercurius desen oudē herder ontsiende/is al
koninc vlepēde hy hem gecomē/en heeft hem geseyt
eynde. Mijnen vrient wie ghy zijt / ist dat v pēmant
na dese Offen vraecht / segt dat ghyse niet ge-
sien en hebt/siet hier dese koe die ick v voor v
paert schencke. Battus aenmeerdende die koe
die hem Mercurius gaf/heeft hem gheseydt :
gaet vrpelijck inwer beerden/want die steenen
die daer liggen soudē v eer beclappē eer ick.
Met dese woorden gheueynsde hem Mercu-
rius oft hy wech hadde gegae:daer na quam
hy weder in een ander ghedaente/en groeten-
de den zeluē ouden man heeft hem geuraecht:
Segt my mijnen vrient hebt ghy hier gheen
offen voorhy sien gaen: oft hebt ghy niemant
gesien diese gestolen mocht hebbē:cont ghyer
my eenich bescheet af gesegge/ick zal v eenen
os en een koe schencke. Desen herder hoorē-
de dat hy dubbel gagie soude winnē: Ic hebse
ghinder sien liggen/sepde hy/ onder dyē berch
die ghy daer siet. Waer af Mercurius begost
te lachen/en te segghen/ghy ontrouwe bengel
sout ghy my dus verradē:midt die so veran-
derde hyen in eē harde kepe die wy noch eenē
goutsteen heetē/en noch hedenbaechs en doet
desen steen niet dan beclappen/thoonende oft
r'Gout

want goet oft quaet is. Daer na is Mercur-
 ius wech geulogē na die Stadt van Athenen/
 die sach hy veel schoon jonge maechdekens
 die overgadert warē om Minerva haer behoort
 die offerhande te dragē/wantet dē feestdach
 vander goddinnen Minerva. En gelijck
 die kienendief al drapende inde locht vliecht/
 die rijt in d'ooge hebbende die prope die hy be-
 gert te grijpen / aldus vlooch oock Mercur-
 ius/makende int vliegen menigen omrinck
 wel neerstelick gade slaende/wie onder hun-
 den die scoonste waer. Ten lesten beuant hy
 d'eter inde heele bende geen scoonder / beual-
 der/noch lieflijcker en was dan die scoone
 Herse. Want sy alle dander wel soo zeere in
 schoonheden te bouen ghinck als Euroza alle
 ander sterrē in claerheyt/waer af hem Mer-
 curius seer verwonderde/en wert grootelijck
 in haer verliest. Dus is hy vā bouē neder ge-
 gelt sonder hem eenichsins te veranderen/so
 wat betrouwē hadde hy in zijns selfs schoon-
 heyt/anders dā dat hy zijn hant wat opkiem
 die schickte zijnen mantel frapliens op die
 mouderen op datmen zijn roepken ende zijn
 regulde cleederen sien mochte/midts gaders
 dieck zijn gheulogelde hielen.

Stey oft
 loutsteey
 veran-
 der.

Int huys daer dese d'ye gesusters woonden
 waren d'ye puoore bedden / op die rechte zijde
 d'ye Pandrosa/op die linckie zijde Aglauros
 die int midden die schoone Herse. Aglauros
 inde Mercurium comē heeft hē gheuraecht
 die hi hiet/en wat hy daer binne quam soet-
 in. Ick ben/sepde hy/den bode van Jupiter
 mijnen vader / ooc en wil ic v niet verborzen
 die sake van mijnder coemstē/maer bouen al
 soo

die fa-
 bel van
 Aglauros
 was.

Vande transformatie

soo wil ick eerst van v begheren dat ghy uwer
suster wilt getrou wesen / en wilt den kinde/
dat ick aen haer winnen sal/een goede moepe
wesen. Meer dattet om Verse is dat ick geco-
men ben / daerom wilt my in dese sake gun-
stich wesen ende behulpich. Aglauros dese
redenen gehoozt hebbende heeft Mercurium
aengesien metten seluen oogen daer zy te vo-
ren t'verbozgen secreet van Minerva ghe-
sien hadde/ende eyschte voor haren Salaris
een groot gewicht gouts / hem d'winghende
met dien wter cameren te gaene / tot dat hy
t'boozgenoemde gout met hem brachte. Dal-
las siende van haren thoon die quaetheyt en
ghiericheyt va Aglauros/zo quam haer doen
oock inden sin / hoe datse het lozken open
ghedaen hadde om t'secreet te sien datter in
verbozgen lach:en is terstont ten huyse van

Dit Hatenijt gegaen / wiens hups en wooninghe
Wooning was int diepste van eenen leelicken donckere
Van cyp/daer nimmermeer sonne noch mane in
Hatenijt en scheen noch wint en blies / daer en quam
noyt vier in noch eenige hitte / maer was al-
tijt vol couden en dupsternissen. Als nu Dal-
las voor dese speloncke gecomen was/zo stiet
zy met haer lancie op de doze(wat zi daer niet
in en mocht)en terstont wert de doze geopen.

Bescrij- Daer sach Dallas Hatenijt sitten / etende
vinghe slangen/en alderhande voetsel der sonden.

Des ha- Dit siende Dallas/ keerde zy haer gesichte
tenge ter ander zijden: doen stont die Hatenijt wel
traechlijck en luvelijc op vander aerden/ ach-
terlatende haer slanghen / die zy alreede half
geten hadde. En als zy die goddiene so schoo-
ne en wel verriert sach/ soo begonst zy te ver-
suchten :

lijten! zeer bleek ende dootuerwich was
er ghelaet/t'lichaem was magher en mis-
maert/ t'ghesichte stuer en bitter/ die tanden
waren van sijne loterende/ die borste heel
goen vander gallen/die tonghe vol venijns/
en niemant en loech zy/ dan op den ghenen
er qualick mede ghynck/noyt en sachmen
slapen noch rusten/ maer altydt wachten
er eens anders quaet ende ongheluck: alle
welcke dinghen haer een groote quellagie en
en zwaer torment aen deden. Ende hoe wel
ditse Dallas niet en beminde/ nochtans zoo
heft syse met corte woorden in deser manie-
re aengesproken: Staet haestelijck op ende
met tot Aglauros/ dese sult ghy met uwen
minne besmetten/wantet my also beliest.
Mer mede is Dallas weder wech gheblogen
in den Hemel. Wat enijt aenfiende Dallas niet
en quade ende d'weersche ooghe/ benijndende
mer duecht en weerdicheit/begonst wat bin-
den simonts te preuttelen/ heeft haer doornen
torken inde hant genomen/ en is daer mede
en blieghen duer een doncker wolcke/ ver-
brandende en verdozrende alle de boomen en
ruyden daer zy ouer blooch. Dus is zy ten
ersten gecomen inde schoone vermaerde stadt
ā Athenē/de welcke Palladi toegewijt was.
Dese stadt was in alle consten en geleertheit
endachtelijc groepende. D'welc siende die
uade en valsche diuuelinne meynde vā quaet
heit en spijte te bersten/zy is terstont ten huy-
se van Aglauros gecomen om te volbrengen
gene dat haer beuolen was/en wtrepkiende
haer verroeste hant/ heeft Aglauros borste
niet een aentasten ten eersten beulect/ haer in-
blasen.

Vande transformatie

blasende tscabelijc senijn vā nijdicheyt/dwale
haer terstōt int herte ginc knagē: en om haer
pijne noch te vermeerderē/soo bracht sy haer
t'schoon houwelijc vā Mercurius en haer su-
ster vooz ooghen/waer af Aglauros bedruc-
telijckē nacht en dach schreyde en weende / en
ginc al smiltende vā ongenuechte/ gelijk het
ys inde hitte der sonne. Dierwils hadde si wel
die doot begeert/op datse haer suster tot sul-
ckē state niet en sage comē/ en nam vooz haer
dat zijt haren vader gaen clappen soude. Sy
ginc vooz opten dozwel sittē op datse Mercu-
rium van daer verduye zoude/en belettē dat
hy niet meer bi haerder suster en quame. Als
nu Mercurius quam biddē en smeecten om
inengelaten te worden/so antwoorde sy hem
wel spijselijck/gaet ghy van hier/ want alsoo
lange als ghy hier staet/so en zal ick van hier
niet wijcken. Ick bens te vreden/zepde Mer-
curius/en met dien stiet hy de deure opē met
zijn stoercken dat hy inde hant hadde. D'welc

Algan- Aglauros meynde te beletten/maer t'en was
was-ij-ct haer niet mogelijc want haer beenen en haer
ney swer handen waren veel stijf van conde/ alle haer
ten steen leden begauen haer/die sprake werdt haer be-
veran- nomen/en den hals ende den Mondt werden
haer in eenen swarten steen verandert.

De- Na dat Aglauros dus om haerder mis daet
wil ghepinuert was / so vertrat Mercurius
terstont weder na den Hemel. Als Jupiter
zijnen sone sach comen so heeft hy hē tot hem
geroepē/nochtans en wilde hy hem zijn lief-
de niet openbaren/ maer heeft hem gheseydt:
De- Mijne ghetrouwe bode Mercuri/ sonder bep-
sel- den oft vertreck gaet henen tot Spdon/ daer
suldy

idp des coninx beeste int groene sien Wep- *Agrippa*
 en/die zuld p na den oever vander zee d'ijue. *ende Jus*
 doen ginc Mercurius terstont zijns vaders *piten.*
 ebod volbrengen/ en stoude die beesten daer
 in zijnen vader beuolen hadde: en daer des
 coninx dochter dicwils met hare Maechde
 ins te wandelen plach. Het is wel waer dat
 men gemeynlijck seyt/ heerlijcheit en liefde
 minen al te qualijc ouer een comen. Jupiter
 te alle dander Goden regeerde/ die hemel en
 arde in zijne macht hadde/ liet daer boue zijn
 verschappie vare en quam hier beneden ont
 en liefde te blussen in gedaente vā eenē stier:
 is quam hy mede onder d'ander offen loepē
 Weyden: zijn colour was wit als snee/ hy
 hadde eenē schoone dicken hals/ aendē welc-
 en hinc eenē welgemaecte rossen oft wra- *Jupiters*
 el/ fraeye clepne en claer bliackende Hoo- *in ghe-*
 ns/voorhoofst was sonder rimpelē/de oo- *Saento-*
 e vriendelijc en lieflijck. Als Europa des co- *day ce-*
 nix dochter desen schoone stier gesien had- *ney stier*
 /300 is zijer hy gecomen hem presenterende
 roene crupdekens voor den Adul/ waer af
 Jupiter hem verblijde/ en hoeyte wel dat hy
 is allens kens tot zijnder begeerten comen
 ude. Hy ruste haer handen/ ende hadde wel
 zeer ghewenscht. Als nu dede hy haer feest
 in/ nu wentelde hy int zant/ nu int groene/
 ten lesten een luttel stouter zijnde gaf hy
 her oock zijn borstē te tasten. Als hy sach dat
 so tractabel en vriendelic was/ wert si wat
 ercloet en giueker bouen op sitten. Doen
 me Jupiter metten voorsten voetē in d'wa-
 r/daer na wat voorder/ en ten lesten maecte
 p hem met zijn prope aen't swemmen. Eu-
 ropa

Vande transformatie

ropa siende dat zy alreede zoo verre van can-
te was/begost seer te vreesen/ ende op datse te
baster sitten mochte/so sloech zi haer een hant
aen de hoozen/en metter ander hielt zy haer
vaste op zynen rugghe / dus ghinck zy henen
dyuen met haren onbekenden vyjer met die
cleederen inden wint / als oft zeplen geweest
hadden.

*Dat derde Boeck der veranderinghen
oft transformatien Publij Ouidij Na-
sonis.*



Die Jupiter met zijn vriersse ouer
d'water in Creten gecomen was/so
gaf hy te kennē wie hy was/en met
haer zijne wille. Die coninc Agenor
niet wetende hoe dat met zijn dochter Euro-
pa geuaren was/geboot Cadmus zijne zone
dat hy terstont ouer al die werelt zijn suster
soude gaē soekē/en dat hi so stout niet en wa-
re dat hi weder thups quæm hy en brachtse
met

den hem: oft hy sonder om gebannen wordē.
 Het gebot was ter eenre zijde goet/ maer ter
 ander zijde seer quaet en schadelijc. Cadmus
 int al gesocht hebbende (want wie soude ge-
 mont hebbē dat Jupiter dese dieuerijē gedae-
 lēde hebben?) en dorste niet weder tot zijns
 vaders huys siecē/ om dat hy zijn suster niet
 vonden en hadde. Dus ghinck hy heel mis-
 trostich en desperaet den God Apollo te ra-
 deride badt hem ootmoedelijc dat hy hem
 vnde vercondighen in wat lant dat hy gaen
 konen soude. Waer op Apollo hem geant-
 wort heeft in deser manieren/ segghende:
 Ghinder int veldt sult ghy eenen Os vinden
 en weydende/ die noch noyt jock aenden
 Os gehad en heeft/ desen suldy volgen/ ende
 daer hy aldereerst sal rusten/ daer suldy een
 vort bouwen/ en heeten se Beotia. Cadmus
 doe t'gene dat hem Apollo geraden hadde/
 wandt in een groen vallepe eenen sulcken
 vort/ als hem geseyt was: desen os en nam hy
 niet alleenlic in d'ooge/maer volchden waer-
 merts dat hy henē ghinck/ Apollinem on-
 wogen dieuwils bedanckende vanden wech
 die hy hem ghewesen hadde. Als dese twee
 ter die riuiere Cephissus en door t'lantschap
 innope geronnen warē/ so stont den os daer
 stille en loepde/ende aensiende zinnen Gheselle
 en genolcht hadde/ghinck int groene gras
 en rusten: d'welc Cadmus aenmerckende
 richte die Goden: en na dat hy die aerde ge-
 nēt hadde van blijchappen/ so ghinck hy de
 vden en die onbekende berghen groeten die
 daer rontom sach ligghen. Daer na wilde
 hy gaen sacrificie doen/ en sandt zijn gesellen

f

wt de

Vande transformatie

Wt datse soudē gaen Water halen aen een
Fonteyne die daer by in een Bosch was: by
dese Fonteyne lach een grouwelijck Serpent
berborzen/wiens oogen barnende waren als
vier/t' Lichaem was opgheblasen vanden fe-
nijne / hebbende een tonghe met d'ye spitsen/
die tanden stonden hem d'ye dick inden mont.
Dit serpent gehoozt hebbende tgeclanck van
der crupcken inde Fonteyne / begonst zijnen
langen hals wt te steken en te blasen/soo dat
hy van veruaertheyt hem crupcken inde Fon-
teyne lieten vallen. Doen quam dit serpent
heel wt ghecropen/cronckelende zijnen steert
wel cozt in een / en ophessende zijn borste be-
gonst rontom hem alle die Boschen en Wil-
dernissen t'aensien / so dat hy doen also groot
scheen te wesen als t'serpent datmē noch da-
gelijcx tusschē die twee Wagens inden hemel
siet/en hoe wel dat de ghesellen van Cadmus
hem tot schieten en tot loopen bereyde/so viel
hunliede nochtans dit serpent om dē hals en
doodese met zijn tanden en met zijnen blasen.
Als Cadmus vertoeft hadde tot ontrendt
den middaech/en sach dat zijn gesellen metten
Watere noch niet t'hups en quamen/wert hy
zeer verwondert/en wilde gaen besien waer
datse henen bleuen. Dus nam hy met hem
zijn veldtrage (die welcke gemaect was van
Leeuwen huyt) zijn schichten / en zijn lantie.
En isser mede int boorsepde Bosch gecomen/
daer hy alle zijn gesellen verlage sach liggen/
en t'serpent dat noch besich was in die won-
den te lecken. Nu sal ick / sepde hy / u lieder
doot welen/oft my sal nu vanden selue ghe-
daen worde. Met dese woordē nam hy eenen
steen

en inde hant/also groot als oft eenen s^ho-
 steen geweest hadde / en werpen tegē t'ser- Cad-
 pent met soo grooter crachten dat hijer die mud-
 meren van eenighe stadt wel mede soude ge- strijde
 volien hebben/nochtans en wasser t'serpent teghen
 noch niet af beschadicht / so hert en dick was t'serpente
 si swerte hupt. Dus nā Cadmus zijn seich-
 en en schoter dit serpent mede/soo datter ee-
 n bouen inden rugge bleef steken/die welc-
 so diep in geschoten was/datter het inghe-
 mit mede doorschotē was: waer af t'serpēt
 ontset zijnde en vergramt / begonst zijn
 londe t'aenschouwen en metten tanden aen
 in schicht te trecken. Het hout creech hijer
 lesten noch met grooten arbeit wt/maer
 pser moester pinners inne bliuen/waer-
 anne hy noch veel verwoeder en wtsinniger
 et dan hy opt te voer gheweest hadde/soo
 tter hem dē hals en t'geheele lijf af begost
 willen: door dē mont en noosgaten werp
 so oueruloedelijck t'femijn/datter die aerde
 er outrent heel mede ouerdeckt wert/ende
 retten mont wijde op gespert is hy. Cadmo
 geuloghen/die welcke wat achterwaerts
 edende/schuttede den slach op zijn leeuwen
 ypt/en voer den Draeck met zijnder lancien
 den mont/soo dattet pser tusschen die tan-
 en bleef steken/en dede hem t'femijnich bloet
 in tanden wt springē: dese wonde en mocht
 in noch niet seer letten/want die tandē be-
 teen dat den slach niet dieper in en mocht /
 is nam Cadmus eenen moet/en stat voort
 et so grooter crachtē / dat hy t'serpent ach-
 rwaerts dreef/hem volgende soo verre dat
 in Lancie (die welcke den serpente d'weers
F ij. door

Vande transformatie

door t'hoofst stach) ten lesten in een groote
 eyckie bleef steken. Daer hinch dit serpent aen
 den boom genest/soo swaer datter die stercke
 eyckie af moeste boogē / metten steerte sloecht
 en geesseldet benedē den boom/en deden deer-
 lijk crijtē. Die wijle Cadmus zijne verflage-
 nen vpant dus aenden boom sach hangen/so
 wert daer een stemme gehooft die hy niet en
 kende/tot hem sprekende in deser manieren:
 wat staet ghy hier dit Serpent dus aensende
 o Cadme? Van deser stemme was Cadmus
 so seer verbaest dat hy teeneimael vā veruaert
 heyt sprake en couleur verloos. Daer na open-
 baerde hē Dallas om te vertroostē/de welcke
 hem geraden heeft dat hy die tanden des ser-
 pents soude saepē/want daer soudē terstont
 mans wt wassen. Cadmus volgende dē raet
 van Dallas ginck terstont die tanden saepē.
 Waer wt spruten ten eersten (wie sout geloo-
 uen?) t'scherp bandē lantien/daer na hoofden
 metten schouderen en borsten/daer nae sach-
 men armen wt lijken geladen met pijlen / en
 ten lesten quamen daer ghewapende mannen
 wt met Messen/schilden/en alderhande ghe-
 weer/dit siende Cadmus mepnde dat hi noch
 eens soude moeten gaen bechten/en nemende
 zijnen Schilt/wilber mede inden hoop gaen.
 Maer hy hoorde een stemme die tot hē sprac/
 en sepde: siet wel toe dat ghijer v niet mede
 en moept/en terstont sach Cadmus daer een
 vreeselijcke oorloghe onder dese nieugeboren
 broeders/d'een sloech / d'ander stach/d'ander
 werp/soo dat incoeter vren dese Mannen die
 niet lange op die Werelt en hadden geweest/
 malcanderē weder vander Werelt holpē wt-
 genomen

gewapen
 de man
 ny wt
 Sie tan-
 dy Sie
 Cad-
 mus ge-
 segt had
 &.

genomen vijue/onder welcke datter een was
 Chion genaemt/dese leyde zijn Wapenē ne-
 by den rade van Dallas/en begeerde met
 vier ander broeders peys en vrede te hou-
 den. Dese vijue ghebzoeders holpen Cadmus
 instadt Beotia bouwen die hem vā Apollo
 volen was te stichten. So dat hy int d'epi-
 noch te houwelijcke vercreech Hermione
 dochter van Mars ende van Venus/ende
 veel arbeys en verdriets creech hy oock
 al schoone auontueren en geluck. Daerom

Soloy.

leen jonck man altijt op hope leue verwach-
 tede het eynde. Want voor dē leste dach des
 mens en behoortme niemant salich te heete.
 Na veel schoone auonture en voorspoeden
 rech Cadmus ten lesten noch onghemuech-
 en teghenspoet/waer af dat hem die eer-
 onghemuechte met zijnen sone Acteon aen-
 nam/en met die Hoozen die hy in zijn voors-
 opst hadde/oec door die honden die al versiet
 shaers Meesters bloet t'hups quamen:hoe
 alnochtans datter den armen Acteon geen
 more schult toe en hadde/want wat groote
 schult cander in onwetensheyt ghelegen zijn?
 Het geschiede op eenen tijt dat Acteon tot-
 anoenen toe geraecht hadde: en hadde zoo
 al gheuangen datter die heel Wilbernisse af-
 vloedt was. Doen beual hy zijne knechten
 dese dienetten weder t'hups dragen soudē
 ten naesten daghe.

De hysto-
rie van
Acteon.

Int voorselde bosch hadde die Goddinne
 Diana een vallepe/dierontsom met schoone
 ederbomen beplant was/Gargaphia ge-
 nent: en int wterste van desen een hol oock
 het lieflycke boomkens ouerdeckt/daer geen

Garga-
phia oft
die son-
terne
van die

F. 19.

conste

Van de transformatie

rouste noch oot cost toe gedaen en was. Want
die natuere hadder eenen boge bouē gemaect
vā steenroorse en diergelijken steen. Aen die
rechte hant lieper een schoon claer Fonteyne
daer haer Diana plach te comen baepen als
sy vermoeyt was vander jacht. Ende nu hier
gecomen zijnde gaf een van haer gesellinnen
haren boge en pylloker te bewaren: d'ander
gaf sy haer ommeleet te bewaren: twee an-
der trocken haer die schoenen wt: Crocale
die dochter vā Isinemis verbant Diana heur
hant. Niphe/Hpale/Chadis/Hsecas en Phr-
ale/schepten Water met haer water cruycken
en begoten aldus haer meesterse Diana. En
die wyle dat haer Diana met haer ghesellin-
nen dus stont en wies / so is Acteon daer oot
comē gewandelt alsoot god beliefde/en dael-
de oock neder na der Fonteynen/daer sy die
Nymphen al naect sach staen/die welcke int
aensien vā hem seer verschijct warē/en slaen-
de voor hun borsten/maecten groot getier/so
dat mensē al het bosch door hoorde. Een pege-
lijk dede haer beste om Dianam te bedeckē/
nochtans was sy t'hoofst langer dan eenighē
van hunlieden. Al stont sy daer tusschen alle
dander goddinne/nochtans so keerde sy haer
van ter zijden/op datse haer te bat bedecken
soude. En om datse haer pijlen niet so ghereet
en hadde als sy wel wenschte / so begoot sy
hem metten Water der fonteynen/segghende
Gaet nu vertrecken condy/dat ghy Dianam
naect gesien hebt. Met dese woordē so creech
Acteon op zijn hoofst twee hooime / eenen lan-
gen hals/ lange beenen/ een rouwe gespikkel-
de ende harzachtige huyt: hier en bouen so
quam

hem hem een groote verbaestheyt ouer / soo
 oohp al het Bosch door begonst te vlien / en
 merwonderde seer van zijns selfs snelheyt.
 hy ten lesten by een Water comende ende
 in spiegelende zijn lange hoozen aensach/
 gheerne hadde hy hem doen verlaecht/
 mer de stemme was hem vergaen : anders
 was hem niet gebleuen dan t'versuchten /
 zepē / en t'selue verstant dat hy te boze ge-
 hot hadde. Wat zal hy nu gaen beginnen ?
 hy weder na zijn Conincklyck paleys trec-
 ken : oft sal hy metten wildē dieren int bosch
 ouē leuen ? d'een laet hy door schaemte / en
 ander door vreesse. Zijns selfs Honden sach
 daer nae hem comen gelooopen / den eenen
 by den beenē / den anderen by den bil-
 den : zijn eygen knechten quamender oock om
 hem te helpen verntelen / den welcken hy de
 vorste voeten toe reyckte biddende om gra-
 tie : maer sy liede niet wetende dat hijt was/
 men alomme nae haren Meester / en begon-
 den Acteon te roepen / hoe wel hy daer was.
 doen hadde hy wel mogen seggen / Ic bent
 en ghy lieden soect / en kent ghy wien Mees-
 ter niet ? Ten lesten so hebben hem zijn hon-
 den heel verbeten / ende niet eer en was Dia-
 n te vreden / voor hy en was teeneael van
 zins selfs volck ter doot gebracht : d'welck
 in sommighen een wezet stuck dochte we-
 re / die sommighe seiden dattet sulcke straf-
 pt was als den maechdē toebehoort / so dat
 een pegelijck ghenoech af te spreken had.

In desen dagen geuielt dat Juno vernam
 de dat Jupiter haren Man met Semele die
 dochter van Cadmus gheboeleert hadde / soo

F iij.

dat hij.

Van de transformatie

Die fa-
bel van
Semele

dat hyse bevrucht hadde/ waerom datse heel
verstoort zijnde begoft seer te drepjen ende te
seggen: Wen ick (soomen my te rechte heet)
die opperste Juno / ist dat ick ouer d'andere
Goddinnen d'ouerhant hebbe/ en dat ick die
suster en die hys-vrouw vande oppersten
Jupiter ben (zyn Suster ben ick/maer oft ic
zyn hysvrouw ben dat en weet ick niet) so
beloue ick dat ick die oneuwsche Semele haer
Hoerere wel verleen sal. Hoe? wat baten
my dat ick t'anderen tijden soo veel gekeuen
hebbe? Sy heeft oock (god wonds) vā mynē
Jupiter moeten begordt wesen / d'welck my
nauwelijcx en mach gebeuen. Maer ick sal
noch maken (ben ick anders die Dochter van
Saturnus) dat Jupiter dese zyn schoon herte
daer hy mi soo groote ghenuechte in neemt/
noch bedriegen ende ter doot brengen zal.
Met dese woorden is Juno vande Hemel ge-
comen/en transfoormeerde haer zelve inde ge-
sont ouden
wijs. lijckenisse van Beroe / de welke die Dochter
was vande voorsyder Semele/ende is so by
haer gecome/contende van d'een en van d'an-
der/so datse onder ander Woorden ooc qua-
men te spreken van Jupiter/ waer op Juno
sejde zekerlijcx mijn alderlieffste sulckē vrier
soude ick v wel wenschen/maer ick duchte
datter eenich bedroech in ghelegghen is. Daer
affer hedendaechs veel die onder dē naem van
Jupiter menich menschen tot schandē brin-
gen: daeromme op dat ghy hier af verskeret
zint/ zoo begeert t'auont als hy weder coemt
een bede van hem/ dat is dat hy v inden arm
neme in sulcker manieren als hy Juno zyn
Wijf doet/en dat hy v daer door betoone dat
hy Ju-

Jupiter zelue is. Semele geloouende die
 doorde van Juno/begeerde vā Jupiter int
 wederkeeren een bede / maer sy en zeyde hem
 erstont niet wattet zijn soude. Jupiter be-
 soef de haer by den eedt der Goden / dat hijt
 mer gheuen soude / hoe groote zaecke dattet
 oock ware. Dat is zeyde sy / dat ghy my om-
 helst in alsulcker manieren als ghy Juno v
 vuyf-vrouwē omhelst als ghy by haer ligt.
 Jupiter dese Woorden hoorende werdt heel
 veruueert / want hy wel wist dat sy om haer
 verderssenisse badt / doen wast hem zeer leet
 ander belooften die hy haer gedaen hadde/
 maer om dat hijt haer so scherpelijck ges wo-
 en hadde / soo moestet oock geschien. Dus is
 hy heel bedroeft ten Hemel gecomen / en heeft
 aer met hem genomen den Regen / den don-
 der / den Blixem / die Winden / en diergelijcke
 empeesten. Dese heeft hy nochtans soo zeer
 getempert ende ghesoet / alst hem moghelijck
 was / ende isser so mede by Semele gecomen :
 naer om datse sterffelijck was / soo en mocht
 hy teghen dese onsterffelijcke dingen niet ghe-
 nieren sy en moestet terstont af steruen ende
 verbranden. Het kint daerse af bevrucht was
 ineedt Jupiter wt haren lichame / ende stact
 in zijn dype / daer droech hijt so lange tot dat
 die negen Maenden wt waren : daer nae gaf
 hy dit kint Ino zijnder Moepen heymelijck
 op te voeden : ende doent wat grooter werdt/
 soo ghinc by den Nymphen woenen diemen
 Niseides heet. Aldus werdt het kindt Bac-
 chus tweemaal ghebozen.

ge doet
 van So
 melte.

Op eenen tijt als Jupiter en Juno na den
 dranch t' sarnen aent iucken geraecht waren/
 f v. so

Vande transformatie

300 vroude Jupiter seggen / dat die vrouwen
meer wellusticheits hadden int byslapē dan
de mans / Juno seide wederom dat de mans
daer meerder genuecht in namē dan de vrou-
wen. Dus om d'bescheet daer af te weten / so
zijn zijt comen vragē den gheleerden en er-
perte Tiresias / de welcke van beits geproeft
hadde / als ick u wil gaen vertellen.

Se fabel

Say

Tiresi-

as.

Tiresi-

as Say

may in

wijf

Sevang

Deuts

Tiresi-

as we-

der om

in een en

may

Sevan-

deuts

Het gheschiede eens op eenen tijt dat die
voorseide Tiresias ginck wandelē duer een
bosch / daer hy twee slangen aen een ghecop-
pelt vande / dese sloech hy niet een roedeken
ende terstont wert hy in een Wijs verandert
(dat nochtans wonderliken luyt) en na dat
hy seuen jaeren lanck in sulcken staet geleeft
hadde / zoo quam hy op eenen tijt duer tselue
bosch weder ghewandelt / ende vande weder-
om die selue twee slangen aen een als hy te
vooren gedaen hadde. Ist saecke / seide hi / dat
ghy sulcke cracht hebt / als dat ghy so die lie-
den doet veranderen / soo wil ick u noch eens
slaan / ende met dien datse Tiresias sloech / so
creech hy zijn eerste forme weder. Aldus om
dat hy beyde die staten geproeft had / so qua-
men Jupiter en Juno tot hem te rechte / om
van haeren twist een bonnis te hebben: dus
heeft hem desen Tiresias geseyt dat die vrou-
wen daer die meeste ghenuechte in namen.
Waer af Juno heel verstoott zijnde / heeft
hem zijn gesichte benomen / ende Jupiter in-
de stede van t'gesichte / verleende hem die ga-
ue dat hy die toecomende dinghen voorsien
soude / hem aldus zijn punitie niet een groote
eere versoettende / zoo dat hy terstont ouer al
vermaect wert.

Tot

Tot desen Tiresias quam op eenen tijt een
 nymphē Liriope genaemt / met haer kinde-
 Marcissus op hare arm / en brachde hem
 dat kindeken noch lange leuen soude.
 Maet seide Tiresias / ist dattet hem selue niet
 siet. Dese woorden werden langen tijt
 voer gheer meere gehouden / maer int eynde
 want datse niet gelogē en waren. Want
 den dit kindt gecomen was tot zijnen eenen-
 vinticharen / so wast so schoone volwassen
 ingelinc / datter een peggelijck op verliest
 wert. Hy wert dicwils vande meyskens nae-
 eloopē / dien wel te houwelicke begeert had-
 ē / maer hy altijt in zijn wt nemende schoon-
 heyt te zeer behagende / en wilde nae haer lie-
 ven niet hoozen. En als hy op eenen tijt int
 bosch jagende was / so wert hy vande Nym-
 phē Echo gesien / dwelcke doen ter tijt noch
 en schoone jonghe maecht was / al en is nu
 naer eenen vliegende Galm. En dat zy nu so
 veel claps niet en heeft als zy wel te vooren
 gehad heeft / is haer gecomen duer die pu-
 nitie diese van Juno ontfangen heeft. Want
 op eenen tijt als Juno voer haer genomen
 hadde die Nymphē te betrapē die met Ju-
 piter haren man voleerden / wel hopen-
 de dat opse gaen int seyt beuinden soude / so hielt de-
 se clappepe Junonem aen met haren toege-
 maecten clap / op dat Jupiter te wijle zijnen
 wil volbrengen mochte. Dwelck ten lesten
 Juno gewaer wordende / heeft zi haer so wel
 de sprake en t'clappen benomen / datse nu an-
 ders niet dan die leste vops vande redenent
 oft woorden wtgespreken en can die een an-
 der ghesproken heeft / ende van haer seluen
 en can

Dag

Maris-

sue enz

de Echo

Vande transformatie

en ran sy een Woort niet beghinnen.

Als dan Echo desen schoone jongelinc hadde
gesien/so wert sy grootelijck op hem verliest
en volchde hem al waer hy henen ghinc. En
midts dat sy gheen redenen van haer selue be-
ginne en conste/so luyfsterde sy wel nauwelijc
oft hy niet beghinne en soude te spreken. Dus
gheuielt eens dat Narcissus alleen wiesende
begoste te roepen/wie is hier? waer op Echo
antwoorde/hier. Narcissus sach al rontom
hem en sach eenē mensch niet/ dus riep hy
wederomme coemt/coemt/riep Echo weder-
tsagen. Daer na riep hi/waerom bliet ghi vā
my/my antwoorde sy. Narcissus ten lesten
gemuechte nemende in dese verborghen stem-
me seyde laet ons hier vergaderen. Vergade-
ren antwoorde Echo. Meddien soo quam hy
in een schoon breede pleyne / daer openbaer-
de haer Echo en viel Narcissus om dē hals.
Maer Narcissus bliende begost te roepen / ic
soude lieuer steruen/dan dat ic v eens liet hy
my slapē/waer op sy anders niet en antwoor-
de dan/slapen. En vā spijte is sy inde boschen
gaen woonē/slytende haren mont niet bla-
deren/en van dien tijt af heeftse ghewoont in
diepe putten/cuplen en spelonckē. Nochtan
en hadse so terstont hare vijer niet vergeten/
want die onghemuechte die sy om zijnen wille
creech/ dedese soo seer afnemen dat haer niet
dan t'bel ouer die beenē en bleef/en men seydt
dat haer beenen in steenrooten verwandelt
werden/die welke men noch daghelijcx siet/
maer vā haer en weetmē anders niet te spre-
ken dan datmen noch somtijts haer stemme
hoort/die daer noch wter rooten coemt. Al-
dus

Echo in
een steen
vootse
Sevan-
derte

heeft Narcissus dit maechdeken en noch
 eer ander ter leure gestelt. In deser manie-
 re spottede hy metten Nymphē/ander god-
 dinen/ en (metten cortsten gheseyt) niet alle
 der Werelt: so dat die liede hē dicwils wensch-
 te dat hem vanden seluen geschien mochte.
 Op eenē tijt Narcissus comende wel moe-
 der vander jacht vant een schoon elac fonteyn
 daer hy by ghinck sittē om hē wat te ver-
 frischen en zynen dorst te verlaen/ en midts
 en dat hy neder bucken soude om te drinc-
 en/ so sach hy daer zyn selfs schaduwē int Wa-
 ter/ en meynde dattet eenen schoonen jonghe-
 man hadde geweest/ soo dat hy hem van zyn
 selfs schoonheyt seer verwonderde/ want hy
 sach daer twee schoon blinckende oochtskens/
 reyne teeder vingerkens/ schoon hant/ blose-
 Wangen/ lachenden mont/ eenen effenen
 verwigen hals/ en voort alle vander leden
 wel gheordineert en gefatsonneert als oft
 in geschildert beelt hadde geweest. Dicwils
 tastte hy d'water meynende den jongelinc te
 vassen/ grijpende oock somtijts niet beyde zyn
 armē int Water/ om t'omhelsen/maer als hy
 mer niet in en vant/ so en cost hy niet ghepep-
 en watter zyn mocht. Dus ginc hy ten lesten
 metten hoofde int gras liggen/ ende hief zyn
 handē op na die Wildernissen/ seggende: Och
 wie heester opt deerlijcker metter liefdē ghe-
 uelt geweest/ dan ick nu te hants ben? Wie
 heeftmen opt soo seer sien versmiltē en door-
 ef dē vergaen als ic? Want dyen ic beuinne
 e ick daer voor mijn oogen/maer wat icker
 a taste oft grijpe / ic en vinde niet met allen/
 welc my een groot toymēt is. Nochtā en
 worden

Die fa-
 bel van
 Narcis-
 sus.

Van de transformatie.

worden wy van malcanderē verſcheydē niet
bergen/lantschappen/noch beſloten poorten:
want tuſſchen ons beyden en iſſer maer een
ſleyn waterken gelegen. En (als ic my ſeluen
laet duncken) hy begeert mijns alzo zeere als
ic hem doe/want telken dat ic my bucke om
hem te ruſſen/zo coemt hi mi ooc mettē mont
opwaerts toegebloge. Dus o jongelinc wte
ghy zyt/coemt by eens wte / en wilt my zoo
groote quellagie niet meer aendoen / al ſijt
ghy ſchoon en van ledē wel gemaect/de nymphe
hebbē mi ooc dicwils om mijnder ſchoon
hept wil bemint. Het ſchijnt wel aen v wesen
dat ghy my oock bemint. Want repcke ick v
die armen toe/ghy repckte my wederomme:
lache ic/ghy lacht my oock toe: ſcrepe ic/ ghy
ſcreydt mede: en aent rueren van ulwe lippen
ſo dunet my dat ghy my aenſpreect / hoe wel
dat ic die woordē niet en hoorē. Och nu wor-
de ic aen mijn fatſoen wel gewaer/dat ick die
ſelue ben die ic daer ſie / en dat ic in mijn ſelfs
lieſde ontſteken ben wat wil ick nu gaen be-
ginnen/sal hy yet begeerē oft ic ontſegge ick
hem/ſo ontſeyt hi mi. t'gene daer ic ſo zeer om
wenſche heb ic aen my ſeluen/en nochtans en
ben ick niet te vreden. Die droefhept beneemt
my mijn crachte/en royt mi d'leuen/d'welc ic
al in dancke nemen ſoude / mocht hy langer
leuen dan ic/maer mi ſie ick wel dat wy twee
in een lichaem ſullen moeten ſteruē. Met die
ſe woorden is hy weder na die fonteyne ge-
gaen / en met oueruloedighē tranen heeft hy
d'water heel beroert/ zo dat hy die ſchaduwē
niet meer ſien en mochte. Doen begonſt hy
zeer droeflijc te roepē: waer loopt ghy ſo ſnel-
lycken

icken wech? blyft hier noch een luttel tijt
 op my. Al en mach ich u metten handen niet
 mercken/dat ic u ten minsten sien mach. Daer
 na ontdeckte hy zijn borste en heeftse vā droef-
 sept seer begonst te slaen/ ende siende dat die
 haduwe niet weder en quam / zoo begonst
 hy allenstiens gelijck sieuw te smiltten.

Die schoonheyt des lichaems vergunck hem
 te hy te vozen zo zeer bemint hadde/ die oock
 anderen Nymphen en ander maechdekens zo
 eer gepresen hadde geweest/ en principaelick
 ander Juffrouwen Echo. Die welcke (hoe
 wel datse op hem vergramt was) hem al nae
 dede t'gene dat hy haer voor beder:riep hy/ zo
 iep hy weder:sloech hi voor zijn borste/ zo de-
 se hy ooc diesgelijc:sepde hy adieu/ adieu riep
 Echo tegen. Ten lesten heeft hy zijn hooft
 neder gelept int groene gras / ende heeft daer
 droeflijck screpende zijnen gheest gegeuen.

Na dat hy nu neder ghedaelt was ter hellen/
 oosach hy daer noch euen wel inde helsche
 vateren nae zijn scaduwe/gelijck hy te vozen
 inde fonteyne gedaē hadde. Van zijnder doot
 vasser groote droef heyt ende groot misbaer
 onder alle de Nyades en helsche goddinnen/
 en principaelick zijn vyfste Echo. Men be-
 repde daer t'vier/die tortsen/die doothiste/ en
 al watter totter begraungen dienende was/
 naer als men d'lichaem gaen kisten soude/zo
 en vanten daer anders niet dan een roode
 lelie. Doen wert veruult die prophete van
 Tiresias/en oock zeer geacht duer alle d'lant
 van Acheia/wtgenomen vande misprijser en
 verachter der goden en menschen Pentheus
 die welcke desen prophete Tiresias groore-
 lijck

Mar-
 sus in
 een voo-
 de selic
 de van-
 derf.

De fa
bel van
penthe-
us ende
baechus

en/ghy ouders de wt zo verre landen/te we-
 ren van Tprus) hier gecomen zyt dese stadt
 achten/alsmen seggen sal dat ghy lieden ver-
 wonnen sult wesen sonder eenich ghewelt oft
 toytse? Ghy iongers ende mede gesellen/soudt
 het beter betamen dat ghy lieden een Lancie
 in de hant hadt/dan een sulcke toytse met wij-
 gertrancken behanghen? waert niet eerlijc-
 ker dat uwe hoofden niet helmen bedect wa-
 ren/dan niet dese bladeren? weest doch gedach-
 tich vā wat ascoemst ghi lieden zyt/en neem-
 men sulckē moet an/als t'serpent wt wiens
 enden ghy lieden gesproten zyt. Die welcke
 zijn fontepne te beschermen hem heeft la-
 ten dootslaen. Diesgelijcx behoort ghy oock
 in uwe eere te bewaren dese dronckiaers te
 verdriuen. Het voorgenomde serpent heeft
 wel derren tegē die stercke gewapende Man-
 en verhten/en sult ghy lieden dese reeder on-
 wapende ionckers niet comē verwinnen?
 Maert dat dese vermaerde stadt met cracht
 gewelt vā wapenen ingenomē waer/men
 vides ons inmers tot geender schandē spre-
 ken/alsmen hooren soude dat wy ons zo vro-
 telijck geweert haddē. Maer nu moeten wy
 verwonnē wordē dier een ongewapent kint/
 het welc noch peerden / noch rijchliedē met
 hem en brenge. Maer wilt ghi mi nu bystaen
 sal hem wel lichtelijc dwingen / en doen be-
 kennen wie zijn vader is/en van waer hy ons
 dese maniere van sacrificie aenbrenge. Acri-
 us heeft hem doch wel derren die Doorten
 oordē in uwe sluyten/sullen wy dan gedoo-
 en dat mi desen wtlandigen dese vermaerde
 stadt van Theben met alle haer inwoonders

G.

oorder

Vande transformatie

onder zijn subiectie brengē sal: dus gaet haer
stelijc ghy knechtē (sepde hy tot sijn dienaers)
en haelt my desen beroerder des volcx geuan-
gen. Die grootvader en die vriendē vā Pen-
theus/hadden hem geerne gepaeyt en ghera-
den dat hy zo veel quaets vā Baccho niet ge-
sept en hadde/maer hoe zy hem meer ineyndē
te vreden te stellen hoe sy hem meer in gram-
schappen deden ontfekē. Ten lesten quamen
die dienaers al bebloet met renen vā Bac-
chus mede-gesellen gheuangen/den welcken
Pentheus vraechde waer dat Bacch? waer.
Sy antwoorden / wy en wetens niet. Heere
wy en hebben hem nergens comē geuinden/
maer wy brengen v hier eenē vā zynen ge-
sellen geuangen/en is met hem (als wy ver-
staen) wt berren landen gecomen. Pentheus
desen seer wreedelijck aensiende heeft tot hem
gesproken: segt my nu ghi schelm/die terstont
allen uwe mede-gesellen tot een exempel sult
gedoot wordē/van wat lant dat ghy zijt/hoe
ghi heet/en hoe dat uwe ouders genaemt zyn/
doek waerom ghy ons hier in dit landt dese
nieuwē maniere van sacrificie aenbrengt.
Waer op hy ongheweest gheantwoort heeft:
Mijnen naem is (sepde hy) Aretes / en mijn
lantchap Meonia/mijn ouders warē beyde
arm vā goede / mijn vader was een visscher/
die welcke my na zyn doot geen patrimonie
achter gelatē en heeft dan sommige wateren/
en om dat my dese neringhe niet alte seer aen-
en stont/so ginck ic die schepē leeren regeren/
en op alle winden en ghewesten zeplen/
Dus geuielt eens dat ick ter goeder uren int
lant Delos quam gheuaren booz een eplant
Chrys

hijs genaemt/daer sandt ic mijn boots-ge-
 len aen lant/dat sy mi wat verschs waters
 idē halen aen eē fonteyne die daer by was.
 die wijle zi wt om water waren clam ic bo-
 en indē mast om te vernemē wat weder wy
 bbē souden int wech-repsen/ dus sie ic gin-
 t mijn gesellen en Opheltē conen met een
 hoon jonc kint/ dat so dronckē en sadt was
 tter hunliedē nauwelick en cost gevolgen.
 a dat ick het wesen en die contentie des
 nts wel aenmerct hadde/ zo werde ick wel
 waer dattet onsterffelijck was/ dus sepde
 terstont tot mijn gesellē: sekerlijck gesellen
 t kint dunct mi eenē God te wesen/daer ons
 kint/wie ghy zijt wilt ons nu eē salige rep-
 verleenē/ ende vergeeft dese ghesellen dorst
 waer dwaesheit. Ten is geen noot (sepde daer
 enen Dytis genaemt/ die welcke die rasch-
 e was van alle dander om die masten te be-
 minnen/ dat ghi voor ons bidt/want hier en
 niet misdaen. Diesgelijck sepde ooc Libys/
 Delāthus/en alle dander gesellē/ so verblint
 waren sy/meynende dattet een goede prop-
 adde geweest. So moecht ghy lieden sien/
 p de ick/wat v hier in te doen staet/maer ick
 i sal geensins gedoogen dat ghy dit kint te-
 en sinen danc in mijn schip brengen sult/soo
 inge als ick hier here afzijn sal. Met diē schoot
 voort om hunliedē den inganc te beletten.
 Doen quam daer eenen ballinc vā Thuscia/
 ie stoutste vanden heelen hoop Incabas ge-
 eetē/en sloech my so metter vupst dat hi my
 ner boort sonde geworpen hebbē/ en haddic
 my niet terstont aende cabels gehouden (ter
 hader uren nochtans) Dit seyt stont dē an-
 derē

¶ ij.

derē

Vande transformatie

deren zeer wel aen/ende wesen seer dat hy my
dus geslagen hadde. Ten lesten begost Bac-
chus te spreken (wantet Bacchus was die
zy geuonde hadden) en als oft hi weder nuch-
ter gheweest hadde te seggen: Ghy mannen
wat is hier al te doen? waerom zyt ghy liede
so t'wistich? waer wil dy my henen vueren?
Weest te vreden sepde Prozeus / en segt ons
tot wat hauen ghy wesen wilt / wy sullender
v sonder sozge vueren. Seple henē / sepde Bac-
chus/na Paron/ daer is mijn wooninge / en
daer sal ic v liede goede tiere aendoen. Wyden
goden sepden zy/wy sullent doen. Dus deden
zy my t'sepl op trecken en geboden my dat ic
voort varen soude. Paros lach op die rechte
zijde/en hier nae hiel ic altijt t'sepl. Waer af
Opheltus zeer verstoort zijnde/ wat gaet v o-
uer? sepde hy/en wijs de mi metter hant dat ic
ter slinker zijden varen soude. Diesgelijcx al
dander warē zeer bebreest dat ick Bacchum
weder in zijn lant brengen soude. Als ic haer
quaet opstel vernam/nu mach een ander (sep-
de ic) t'schip regere zo hi wil/en met dien ver-
liet ic t'roer. Waer af een pegelijc heel ontstelt
en qualijc te vreden was. Daer na quammer
een Ethalion geheete/en aenueerde t'roer sel-
ne seggende/meyndy datter niemant en is de
t'roer also wel regere can als ghy? met dien
liet hy Paron liggen / en seplde op een ander
contrepe. Doe ginc Bacchus boue op t'schip
staen/en geliet hem oft hy nu eerst huilieden
rabaudwerpe ghewaer wert: dus sepde hy al
schreyende: geselle dit en is d'lant niet daer ic
begeerde te wesen / en daer ghy my beloof de
te brengen. Waermede heb ick dit t'utwaerts
ver-

verdient: wat eere suldy hebben dat ghy alle
 weder een jonck hant verdoolt leydt tegē sijne
 wille: Alle dese woorden aenhoordick/en lach
 haer schreyende om de ontrouwe mynder ge-
 sellen/hoe wel dat zijt luttel achtē. Doen be-
 onst Bacchus te spreken in deser manieren:
 Ic zwere v by my seluen dat ic vliedē nu hier
 verachtige teckenē gaen bewijfen sal / die
 ochtans ongelooflijc soudē vallen int ver-
 sellen. Met dien zo bleef t'schip steken als oft
 pt zant geleghen hadde/en wat zy arbeiden
 ft riemden zy en constant geensins voort ge-
 gien/die riemen werden met vael bladeren
 ingort. Bacchus creech terstont t'hoofst met
 myndruppen geladen / een lantie die met me-
 lich grouwelijc dier beschildert was/en met
 ringaert bladerē behangē. Als dit de schip-
 pers sagen/so werpen sy hun seluē allegader
 verhoort en terstont als zy int water qua-
 men/zo werden zy alle in zee-ridder's veran-
 dert. Dus van alle de schippers (der welcker
 tatter twintich was) en bleef daer niemant *De schip*
 t'at schip dan ic alleen met den god Bacchus *pers*
 die welcke mi trooste en seyde dat ic niet vree- *werde*
 n en soude/mer wederom zeplen na Chiis. *door*
 als wy nu wederom in Chiis gecome wa- *Bacch-*
 ren / zoo ginck ick terstont den god Baccho *no is*
 crificie doen/sulcke als hem toebehoorde. *scrid-*
 Als Pentheus alle dese woorden gehoort *der*
 hadde ghy hebt ons/seyde hy/lange genoegh *veran-*
 houden met uwe bueselen te vertellen/ dus *der*
 aestelick ghy kenchten / neemt desen wech/ *der*
 zoypen inde geuackenisse / en doet hē daer
 n schandelick e en wreedelick doot steruen:
 die luechtē deden also hun beuolen was / en
 G y. *dis*

Vande transformatie

die wijle hy inde geuanchenisse sadt / so berop-
demen t'vier ende al watter totter executien
toebehoorde. Maer eer alle die tormentē wel
gereet waren / soo werdt de gheuanchenisse
gheopent / die ketenen en banden vielen van
sels van zijne handen / zoo dat Acetes gaen
mochte daert hem geluste ende gheliefde. Als
dit Pentheus hoorde seggen / zoo is hyen nae
gelopen tot aenden blyen berch Citheron /
daermen die sacrificie van Bacchus dede.
Als hy daer comende t'gerucht hoorde van
der sacrificien / so begonst hi van gramschap
pē te byullen als een peert: en de wijle hy daer
die sacrificie met toornigen ooghen aensach
so wert hy vā zijnder moeder Agave ghesien /
die welcke wel hy dārch zijnde / mernde dat
tet een wilt berckē geweest hadde / en quam
hem toegebloghen / roepende oock thuerder
hulpen haer twee susters daer na vielen hem
ooc alle dander om den hals. Doen bekende
hy dat hy grootelick tegen den God Baccho
misdaen hadde / en met soete woorden badt
hy zijn moepe Antonoe om ghenade / maer sy
niet wetende wat hy segghen woude / trach
hem dē eenen arm wt / zijn ander moepe Ino
den anderen arm : zoo dat hy nu geen armen
meer en hadde / die hy zijn moeder hadde mo-
ghen toerepcken : maer alleenlijck toonende
die gaten daer die armen gestaen hadden / siet
nijn moeder sepde hy / hoe ick nu gestelt ben:
maer sy des niet verstaende / hupde ghelijck
eenen wolf / en heeft hem van groter gram-
schappen dus metten coppe gesluert dat sy
hem t'hoofst vanden schouderen trock / roe-
pende met hupder stemmen / siet nu oft ick
geen

gheent he-
wa in een
wilt
Spreek.

en victorie en hebbe. Dus wert Pentheus
zel eer van syn eyghen vrienden verschuert
van een ghetrocken/ dan de boomen inden
seft van hare dorre bladeren dier die suel-
tot des wints ontleedt wordē. Alle dander
inden ten exempel van desen / den God Bac-
cho sacrificie sulcke alst behoortlyck was.

*Dat vierde Boeck der veranderinghen
oft transformation Publij Onidij Na-
sonis.*



Alle die vrouwen vā Theben deden
Baccho sacrificie / wtgenomen Al-
cithoe met huer Sisters / de welke
hoe wel datse hadden hooren gebie-
den dat een pegelijc soude ophouden van alle
antwert/ en datmen comen soude met vellen
G iij. onder

Vande transformatie

onder de boyste / met groene hoedekens van
wijn gaert bladeren gemaect / en met schoone
groene totsen inde hant / oft anders soudemē
indē haet en gramscap vā Bacchus comē /
en maecten nochtans van alle dese dingē niet
veel werck / maer achtent al voor eē faterin-
ge seggende / dat Bacchus noyt van Jupiter
geromē en was. Dander bresende dat hun-
lieden geschieden mocht als Dentheo en den
schiplieden de in visschen verandert warē ge-
schiet was / deden alser gebodē was: 3p dedē
sacrificie na hun vermogē / met drinckē / clinc-
ken / singen / en diergelijck melodye: deen hie-
tē Bacchus / dander Bromius / dander Lye-
us / dander den geboornen wten donder / dan-
der den herboornē / dander dē planter en vin-
der des wijngaerts / en dier gelijckie. Ghi zijt /
sepdē 3p een eewich mechdich iongelinc / uwe
wooninge is inden hemel: v gelaet is lustich
en plaspant / sonder hoornen oft rimpelen int
hoorhoof: uwe heerschappye streckt tot in.
In dien aende riuere Ganges: ghy hebt die
valsche schipliedē / en Lpeurgum den verder-
uer des wijngaerts wel connē vernielen: in
uwe wapenen vuert ghy veel grouwelijckie
wilde dieren: v volcht een groote schare van
Priesters en Satyren / midtsgaders oock den
ouden droncken Silenus op zijn Eselken: on-
der dese hoornen trommelen / trompetten /
fluyten / Schalmejen en alderhande Musje-
spel: een pegelijck is bereyt uwen wille ende
gebot te volbrengen / dan alleenlijck die voor
genoemde Alcithoe met hare susters / de welc-
ke daer in hups sitten en wercken / en d'win-
gen oock hare boden tottē wercke meer dan
op

een ander tijt/deen tot spinnen/dander tot
 neyen: en op dat haer den tijt niet verdrie-
 en soude/so ordneerden zy ende sloten on-
 se haerlieden eenen raet / datse elck een fa-
 lken soudē gaen vertellē om den tijt/ ouer
 brengen. Dus soude die eerste haer fabel
 en vertellen / maer ouermidts dat sijs zoo
 wel wist/soo en wist zy niet waer beginnen:
 ter quamen veel fabelen inden sin / te we-
 en van Dirce / hoe datse in eenen visch ver-
 edert wert / hoe dat die dochter van Dirce
 een dypue verkeerde / hoe die toouererse
 ais door haer crupden en tooueren men-
 en jongen gesel in visschen veranderde/ ende
 in lesten wert zy oock visch. Hoe die moer
 sien die te vooren wit waren nu zwert ge-
 worden zijn. Dese fabel om datse niet zoo ge-
 neyn en was / stont haer zeer wel aen / dus
 mick syse in deser manieren al spinnende be-
 nimen te vertellen.

Tot Babilonien waren op eenen tijt een
 mick geselleken Piramus ghenacint / en een
 mick maechdeke Thise geheeten / twee die
 schoonste diemen met ooghen aenschouwen
 mocht. Dese woonden vast neffens malcan-
 den / zoo datter maer eenen muur tusschen
 opden en was. Sy creghen aen malcanden
 en kennisse eerst van gebuerten wegen/ ende
 hadden geerne een byjagie gemaect maer
 uerlieder ouders wildent van beyde syden
 eletten / hoe wel dattet niet wel te beletten
 was / zy waren op malcanderen zoo ver-
 eest dattet buyten schreue ginck / want hoe-
 men t'vier meer dedeckt / hoet warmer ende
 achtiger in hem seluē wort: in desen voors.

G v.

muur

De histo

rie van

Pira-

mus en

de

Thise

Vande transformatie

muer wasser een spleetken diemen nopt ghe-
merct en hadde (wat en soecht die liefde oock
niet tot haerder baten?) duer dese splete spra-
ken 3p malcanderen dickwils aen / en custen
den muer elck van zijnder syden / segghende:
O ghy nijdigen Muer / wat hadt v moghen
letten dat wy lichamelijck by malcanderen
geweeft hadde? Nochtans ist noch een danck
wetens weert dat ghy ons dese splete ver-
leent/door die welcke wy malcanderen ghe-
spreken comen. Het geschiede eens op eenen
tijt dat 3p na veel coutens eenen raet namen/
hoe 3p des nachts als haer ouders souden lig-
gen slapen/ wten hupse geraken souden/ om
by malcanderen te comen / oock hoe dat 3p
wter stadt souden mogen gaen t'samen wan-
delen. En op datse te beter mochten by een
comen/ so setten 3p malcanderen dach onder
eenen Moerbefien boom die welcke by t' graf
van Pinus des Coninc van Assirien stont/
daer by liep oock een schoon clær fonteyne.

Daer nae gebielt dat Thif be eerst wt ghe-
raecte ende ginck wter stadt na die fonteyne/
daer ginck 3p onder den Boom haer lieff sit-
ten wachten / wantse die liefde wat stouter
maecte dan 3p van natueren was. Die wijle
sp daer sadt en wachte/ so quam daer ee leeu-
inne geloopt nae die fonteyne om te drinc-
ke. Den welcke Thif be siende/ is/ terstont in
eenen donckeren rupl gaen loopen/ en al loo-
pende ontbiel haer haren hooft doeck. Rae
dat die Leeuinne haren doyst aende Fontey-
ne verflaghen hadde/ so vant 3p int weder kee-
ren desen doeck die Thif be ontballen was/
desen nam sp en suerdenen metten bl oedigen
rupl

nipl (want zy daer te voren eenen Os ver-
londen hadde) zo dat den doeck heel bebloedt
wert. Ten lesten is Hyrnamus oock ter stadt
wt gegaen/ en comende na die fonteyne/ sach
haer die voetstappen vander Leeuinnen int
ant staen / waer af hy zeer verschijc: maer
als hy wat voorder quam en vant desen be-
bloeden Doeck/ zoo sloech hy zijn ooghen op
na den hemel/ segghende: Och nu mach ick
wel seggen dat desen eenen nacht twee ghe-
ueuen ghedoodt heeft / haer die wel een lan-
ger leuen weert was / en my die een oorsake
haerder doot geweest sal hebben. **O** **T**his be
This be / ick bent die v die doot aenghedaen
hebbe / als ick v wter stadt by nachte geson-
den hebbe in dese gruwelijcke plaetse. **Och**
dat ick hier niet geweest en hebbe eer ghyer
quaemt. **O** ghy wreedelijcke leeuwē die hier
in dit bosch wonende zijt / coemt my nu oock
verschueren/ als ghy mijn alderlieffste gedaen
hebt. Doen nam hy den doeck op vander aer-
den/ ende droechen onder den voors. Boom/
daer ginck hy seer droeflijck liggen schrepen/
cussende oock dickwils den doeck van zijn
alderlieffste. Als hy hier een lange wijle ge-
schrept hadde/ Nu ghy ongenadige doot/sep-
de hy/ suldy my oock het leuen nemen / want
ick niet lanhyger en begheer te leuen dan zy
die een oorsake mijns leuens was : ende met-
dien zo nam hy zijn mes dat aen zijnen riem
hinck en duerstacker hem seluen mede / ende
treckende d'mes terstont weder wter won-
den viel hy van achterwaerts ouer ter aer-
den. Doen spuytte hem d'bloet zo suet-bloe-
delijck wter wonden als oft een fonteyne
geweest

Vande transformatie

Die gelweest hadde. Die moerbefien en den boom
 daer hy onder lach / gauen oock blijckelijcke
 teekenen van zijnder doot / want die befen
 die te voozen wit waren / werden nu duer die
 spreukelen des bloets in een zwerte ghe-
 daente verandert. **T**his be die daer heel ver-
 ueert inden cupl sadt / en wilde haer lieff niet
 ter leure stellen / maer is wt gecomen / om te
 sien oft hy noch niet gecomen was / en hadde
 zeer groote begeerte hem te vertellen hoe zy
 metten Leeuwe gheuaren hadde / ende het
 grootten perijckelen zy ontbloden was / maer
 comende aenden vooz. moerbefiboom / zo be-
 gonst zy te twijfelen (nichts dat die vruchte
 verandert was) oftet oock den seluen Boom
 wesen mochte. **D**ie wijle zy in dese twijfe-
 linge was / so sach sy neder ter aerden / en sach
 daer t'lichaem van hare Pyramus liggē / dat
 welcke noch ruerde : **D**us is sy wat achter-
 waerts ghetreden / en wert van verbaestheyt
 heel bleeck. **M**aer doen sy bekende dattet
 haren vrier was / zo wanch zy zeer deerlijck
 haer handen / treckende t'hap vā hare hoof-
 de / en bullende die wondemet haren tranen.
Sy omhelsde t'lichaem zeer vriendelijck en
 kustte synen bleecken mont. **O**ch Pyrame /
 seyde sy / wie heeft ons dus deerlijck van mal-
 canderen verscheyden ? gheeft doch eenich
 teeken van kennisse / het is **T**his be v alder-
 lieffte die v aenspreet / en suldy gheen ant-
 woorde gheuen ? staet immers ten aldermin-
 sten noch eens v ooghen op. **A**ls Pyramus
 den naem **T**his be hoorde noemen / zo dede sy
 zyn ooghen op / die welcke sy hem terstont
 weder toe ghesloten heeft. **E**nde nae dat sy
 gesien

men hadde dat haren hooft-doerck by hem
 en dat zijn scheede ydel was/ nu merck
 wel / seide zy / dat ws selfs hant ende die
 vter doot gebzacht hebben: maer ghe-
 wet dattet om mynen wille geschiet is soo
 my die liefde en mijn eyghen hant t'selue
 aendoen dat ghy om mynen wille gele-
 hebt. Dan salmen seggen dat die onsa-
 liche Thise/ die welcke Pyramo een oorsa-
 kes doots geweest is / den seluen oock een
 sellinne inder doot geweest heeft. O Py-
 rame/al meynde die doot noch in toecomen-
 tijden ons beyden te schepden/ nochtans
 zy tot haren wensche niet gecome/want
 ons nu meer vereenicht dan wy opt bin-
 den onsen leuen geweest hebben. Dus o on-
 gelucke ouders / aenghesien wy door die doot
 al anderen aldus toegeboecht zijn/ zo wilt
 oick onse lichamen t'samen in een graf laten
 drauen. En ghy ongeluckigen boom on-
 den wien dit deerlijck stuck bedreuen wort/
 wt den nacomelingen door uwe vruchten
 rich littecken van onser beyder doot ge-
 radit seggende zo nam zy t'selue mes daer
 Pyramus mede gestoruen was/ d'welc noch
 alw vanden wormen bloede was/en heeft
 haer seluen in laten vallen. T'gebedt dat
 moor haer doot gesproke hadde/ wert ver-
 wort/ want die Moerbefien als zy rijp ghe-
 den zijn/ zoo zijnse alleleens van sulcker
 wien als geromes menschen bloet/ oock
 vden hare twee lichamen byeen geграuen
 rich zijt begeert hadde.

ter mede eynde zy haer fabel/ en haer suster
 Lucorhoe giucker oock een beginnen in de

De fabel
 van
 Mars

Vande transformatie

ser manieren : Al gheschiedet (septe sp) dat die menschen somwijlen metter lief den be-
vangen worden / ten is niet te verwonderen/
want sulcx is den Goden / ia ooc den meesten
wel gheschiet / als ghy vanden God Phebus
wel hooren sult. Die welcke op eenen tijt van
sijnen hoogē thoon neder siende / sach Mars
en Venus die hups-vrouwe vā Vulcanus an
een gecoppelt. D'welck hy ter stont Vulcano
ginck ouer dragen / ende wees hem waer dat
tet te doen was. Vulcanus vernemende het
mop bedrijf van zijnder hups-vrouwe / liet vā
gramschappen sijne hamer en zijn ijser wter
hant vallen / en ginck ter stont een net smeden
dat so cleyn vā drapen was / als oft eē coppe-
ghespin geweest hadde / met dit net ginck hy
d'bedde ouerspreyē daer zijn huisvrouwe met
Mars lach en boeleerde: daer nae dede hy die
camerdore open / en lieter alle d'ander Goden
incomen op datse het fray regiment zijnder
hups-vrouwen aensien mochten. Daer sach
mensche in grooter schaeinten naert by naechte
liggen / so subtielijck metten nette geuangen
datter alle dander Goden om loegen en spot-
teden. Nochtans wasser onder hunlieden een
(d'welc Mercurius was zomen septe) die wel
gewilt hadde datmen hem oock om een sulck
vriendelijck byslapen begert hadde. Dit septe
wert daer na noch dicwils onder die Goden
verhaelt / maer Venus altijt hatende den ge-
nen die haer verraden hadde / dachte dat zijt
Van 8^{te} hem wel eens betalen soude.

Ende en Dus berende Venus hare brant der liefden/
De 2^{de} ende ginckier Phebus zoo zeer mede quellen/
verho^{et} dat hy geheelyc inder liefden van Leucothoe
die

e dochter vanden Coninck van Persen Or-
 manus ontfelen wert. Wat baette nu den
 gode Phebus zijn blinckende clærheyt / en
 in hittich schijnsel / als hy dus jammerlijck
 niet eens anders vier moeste getozmenteert
 esen? Op dese Leucothoe was hy zoo zeer
 erfot / dat hy niet meer na Clymene noch na
 e schoone Aee en vraechde. Het lustich ep-
 ont Rhodos dat hy te booren zo bemint had-
 / wert nu geheelijck van hem vergheten.
 lptie zijn vijersse van ouden tijden en wist
 an spijt niet wat beginnen / om dat zy sach
 atter by hem een ander int herte stont.
 het ghebuerde op eenen tijt dat Phebus zijn
 nachrepse volbracht hadde / en ghelaten heb-
 ende zijn peerden inden stal (d'welck onder
 ie auontsterre is) wel versien van eten ende
 pincken / is hy by nachte ten hupse van zijn
 er vriendinnen gecomen inde gedaente van
 eurpnome de moeder van Leucothoe. Daer
 ch hy zijn alderliefste sitten spinnen met
 aer twaelf dienstmaechden / ende bielse ont
 en hals gelijk haer moeder gemepulijck te
 oen plach. Daer nae heeft hy tot dander ge-
 pt: gaet ghy lieden een wepnich wter came-
 en / want ick wat sonderlijcx ende wat se-
 reets met mijn dochter te spreken hebbe /
 welck terstont ghedaen wert. Als hy sach
 at hy nu zijn vijersse alleē t'zijnē wille had-
 e / ick ben die selue / seyde hy / die het Jaer een
 eginsel en een eynde geue / die allen dinghen
 ensie / en duer wien alle dinc gesien wort / die
 oge en het licht des werelts / en ben hier om
 went wille ghecomen / want ghy my bouen
 lle creaturē int herre staet. Van dese woord-
 den

Vande transformatie

Den wert Leucothoe zo zeer geturbeert / dat haer die spille en den spinroch wter hant vielen / ende sonder langer te beyden / zoo is Phebus in zijn eyghen gedaente verandert / ende maecte zo veel dat hyse t'sijnen wille creech.

Dit vernam Clytie die suster vā Leucothoe / en ginckt haren vader clappē / die welcke van gramschappe ontfteken zynde / begonst zijn dochter seer te slaen / ende hoe wel datse hem om genade badt / seggende datse vercracht gheweest hadde / des niet teghenstaende dede hyse leuende in d'aerde begraven. Phebus dit wreet stuck vernemende creecher groot medelijden mede / en duer de hitte zijnder stralen dede hy d'aerde splijte / zo dat zy daer wel wt hadde ghecomen hadde zy noch gheleest / maer die siele wasser alreede wtgeschepden.

Waeromne hy veel d'oeuer was (zonnē sepe) dan hy opt te vozen om die doot van Phaeton zijnen zoonie geweest hadde. In alle manieren socht hy raet om d'lichaem weder tot den leuen te brengen / maer als hy sach dattet al te vergeefs was / zoo liet hy van bouen int graf een costeltijcke welriekende saluedauwen / seggende: uwe rueck sal nochtans noch ten hemel klimmen al salt den menighen leet genoegh zijn. D'welck also geschiede / want van dese salue sachmen daer nae allenskens een wieroorck ranckhē wten graue oprijsen.

Leucothoe - En Clytie die wt ialousie Leucothoe berapt hadde / en dorste niet meer by Phebus comen / noch van liefde spreken gelijck sy te vozen te doen plach / oock en dorste zy van dien tijt af onder die Nymphen niet meer comen / maer bleef negen dagen ende negen nachten onder den

In blautwē hemel sittē sonder eten oft drinc-
 en/ alleenlijck onderhoudende haer natuere
 setten dan des hemels / en met haren ouer-
 hoedigen tranen. Nocht en wilde haer van
 der plaetsen daer zy gheseten was niet ver-
 meren/maer met onbeweechde oogen sloech
 gade den loop haers vriers. En die wijle
 dat zy dus bleef sitten/ zoo septmen dat haer
 men aen d'aerde geueft bleuen/ ende datse in
 en wilde cicoreye bloeme verandert wert.

Nochtans en const sy verandert zijnde haren *Cyris*
 vrier niet vergetē/maer keerde haer altyt na *in een*
 dat sy hem keerde als sy noch dagelijcx doet. *wilde*
 Da dat Leucathoe haer fabel volepnt had *Cicorey*
 / begonsten die ander onderlinge te spreken *bloeme*
 te vragen oft sulcke dingen oock mogelijc *veran-*
 waren/deen en wildes niet geloouen/ dander *der*
 dede dat alle dingen byde Goden wel moge-
 delik waren / maer dat Bacchus onder desen

et en behoorde gerekent te wesen.
 Daer nae begeerden dander gesusters dat *Daphn*
 Leucathoe oock haer fabelken soude vertellen. *nie in*
 Dus ginc zy beginnen in deser manieren: *eeney*
 die soude v lieden wel vertellen/ mijn lieue su- *steey*
 ers/ hoe dat Daphnis om dat hi op de lief- *elmu*
 van eender Nymphen luttel achte) in een *in een*
 en steen verandert wert : oft hoe dat Sep- *in een*
 non hem teghen nature veranderde nu in *diamant*
 enis Wijn/ nu in eens Mars gedaente : oft *steey*
 he dat Celmus / die welcke in zijnder jonc- *veran-*
 ypt den God Jupiter seer aengenaem was / *der*
 eenen diamant getransformeert wert : oft *Crocus*
 he dat volck Curetes genaemt / wten regen
 wassen is : oock hoe dat Crocos ende syn
 vriersse beyde in eenen pben boom verandert
 werden.

Van de transformatie

mit sijn
overcess
in eenen
ghe
6007.
werden. Maer want alle dese fabelen zoo ge-
meyn sijn/zo laet ickse henen varen / ende wil
b liede een nieu fabelke gaen vertellen/d'welc
seer ghenuechlijck om hoozen sijn sal / ist dat
ghy my hoozen wilt.

Ghy weet allegader wel / hoe dat de fon-
teyne Salmacis van sulcker virtuyt is / dat
alffer eenen man inne gaet soo keert daer we-
der wt in eender vrouwen complexie : noch-
tans en weet een pegelijck niet op wat reden
dat dit alder eerste gecomen is. Mercurius
wan op eenē tijt een kint aen Venus / dat den
phrodi- vader en die moeder van aensicht en van sat-
ene seer gelijck was : dit kint wert den Pa-
paden / die inden berch Ida woondē / gegeuen
om op te boeden / en wert gheheeten Hermaphroditus.
En alst ghecomen was tot zijnen
xv. Jarē / so heeft et zyn voesters en zijns va-
ders berch Ida verlaten / om d'landt ende die
brennde riuieren te gaen besoecken. Dus is
desen Hermaphroditus ten lesten gecomen in
Lidien en Carien. Hier heeft hy een fonteyn
geuondē die so schoon en so claer was / datmē
daer een peerlken inden gront wel ghesien
soude hebben / wantse van riet noch van geen
derhande marasch geturbeert en was / maer
lachs ontom met schoon groen gras en lief-
lijcke boomen omeingelt. By dese fonteyne
woonde een Nymphē Salmacis genaemt /
die welcke noyt den boghe oft die iacht ghe-
hanteert en hadde / hoe wel datter haer Dia-
na met haere gesellinnen dickwils toe geroe-
pen hadde : maer ginck haer daghelijck pale-
rende / streelende / kemmende / en spieghelende
in haer claer fonteyne / om te weten hoe dat
haer

her die welgemaect cleederen stonden. Op
 men tijt als sy besich was met bloemkens
 splucken/ so sach sy by de fonteyne den booz
 noemden Hermaphroditus/ den welcke sy
 sel tot eenen vryer gewenscht hadde/ noch
 ins en wilde sy by hem niet gaen/ zi en had
 eerst haer cleedere en hay wel op geschiet.
 Dus is sy ten lesten tot hem geromen/ ende
 lesten begonst te becoute in deser manieren
 ghy weerdighe ionghelinck/ die wel met
 acht voor eenē God behoort gerekent te we
 (ia oock messchien voor Cupido) wie ghy
 et/sterflich oft onsterflich/ salich zijn die
 anders die v voort ghebracht hebben/ salich
 en v broeders en susters/ noch saliger de boz
 en die ghy gesogen hebt/ en alder salichste
 sy die v tot eenen vryer oft tot eenen Man
 heft: Ist datter yemant sulcx is/ soo laet ons
 her nu al hemelijck een duenken bedrjuen
 en sals doch niet weten: en en is des niet/
 laet my v alderlieffte wesen. Hier mede
 hefte haer aensprake voleyndt. Van dese
 woordē wert Hermaphrodit? heel beschamt
 lant hy van liefde/ van vryen/ noch vā sulck
 neueert noyt meer ghehoort en hadde. Als
 Salmacis die Joncvrouwe sach/ dat hy dus
 verstoot bleef staende/ en datse van hem geent
 antwoorde gecrijgen en conste/ soo vlooch sy
 om den hals/ begheerende dat hyse ten
 minsten eens cussen wilde: waer af Herma
 phroditus heel verstoort sijnde/ sult ghy my
 niet vreden laten? seide hy/ oft wildy dat ick
 men gae strijken/ en v hier alleen laete sit
 en? Mijnen vrient antwoorde Salmacis/ en
 dit v niet stoozen/ alle d'lant dat ghi hier on
 D g. treut

Van de transformatie

trent siet liggen / is al tot uwen besten. Aldes
dese woorden heerde sy haer omme / en geliet
haer oftse wech ghegaen hadde / maer ginck
haer achter eenen Tuyn bergen / op datse sien
mocht wat hy gaen bedrijven soude. Als hem
Permythoditus dus alleen vant / soo ginck
hy al ouer en weder int gras spaceren / en co-
mende byder Fonteynen ginck hy hem ont-
cleeden om eens te baden / soo wel stont hem
dat claer waterken aen. Salmacis die achter
den Tuyn geboden lach / wert noch veel meer
verlieft int aensten van sijn schoone / witte-
teeder en welgemaecte ledekens: nauwelijc
en conde sy haer langer onthoude / sy en moe-
ste wt comen gesprongen en haer lieff omhel-
sen / die sy daer int water sach zwemmen / en
so lieflycke spelen. Dus is sy ten lesten wt ge-
comen / en worpende haer cleederen ter aerden
is sy hem int Water nae ghespronghen: daer
omhelsde sy hem / daer custe sy hem dickwils
tegen sijnen danck: en om dat sy wel sach dat
hy haer geerne ontwispelt hadde / zoo sloech
sy haer armen en haer beenen om zyn lijf / en
hinck hem aen gelijk een Clisse / zoo dat hier
geensins af ontsiegen en const geworden.
Weert u alsoo zeer als ghy wilt / seyde sy / ghy
en sulles my doch niet ontworstelen / daerom
ist al te vergeefs wat ghy arbeet. Daer nae
sloech sy haer oogen op naden hemel / en badt
den Goden aen in deser manieren seggende:
Wilt doch gehengen / o Goden / dat onser be-
der lichamen so vereenicht mogen wesen datse
tot geenē tijde niemant verschepde en mach.
Welck oock alsoo geschiede / want terstont
wieffen hun twee lichamen an malcanderen /
so dat

datmen daer maer een lichaem aen gesien
 conste nochtans waren in dit lichaem bep
 de natuerē te weten / vandē manne en van
 er vrouwen. Men hadde niet conne geken
 en oft een Mans perzoon oft een Vrouwen
 erzoon gheweest hadde: maer men sach dat
 t bepde eenen Man en een vrouwe t samen
 was. Als hem Hermaphroditus dus veran
 t sach / soo sloech hy sijn haden opwaerts
 adē hemel / seggende: O mijn alderlieffte ou
 ers Mercuri en Venus / wilt dese fonteyne
 elcke cracht verleenen / dat zoo wier hem in
 l comen wasschen / daer weder wt gae half
 an en half Wijf gelijk ick ben. Sijn bede
 mert ooc vanden Goden verhoort / Want die
 acht daer hy om gewenscht hadde / is inde
 anteyn gebleue / alst hedendaechs noch blijft
 Die wyle Alcithoe met haere susters den
 it dus ouerbrachten met wercken en fabe
 n te vertellen / verachtendende Bacchum en
 in discipelen / so sagē zy dat haer lijwaet al
 nskē begonst te groenē / en in vael te veran
 eren. Die draepkens werden schoone wijn
 aertranken / wt die welcke terstont rijpe
 Dijnzypuen spzoten: hunlieden docht datse
 en groot gedruysch van Trommelen / trom
 etten / en hoornen hoorde / nochtans en sa
 en sy niet met allen. Als dē dacht ten auont
 eromē was / so docht hunlieden dattet huns
 ol viers en bernende tortsen stont / ende dat
 er een groot getier van breeffelijcke bieren
 aaren / waeraf datse heel verueert zijnde be
 onsten te blien en den brant te schouwen.
 Ant wechloopen werdē haere lichamē met
 epue vellekens bedect / haer armen werden

German
 phrodi
 tus is es
 ny may
 ende
 wijf
 tsamty
 de van
 dent

alwaer
 opt ghe
 to wij
 sael bla
 deren
 de van
 dent / en
 de tfeet
 garen is
 wijngark
 vanckey
 met vrs
 pe wijn
 denyng
 gesaden

D ij.

m

Vande transformatie

in blogelkens verandert / die nochtans niet
geene pluymen beleeft en waren / nochtans
hulieden fuffifant om mede te vlieghe. Ende
Altithee met haer fuffive in vledernuysen
metten cortften ghefept / 3p werden al in vledernuysen
getransformeert. Van desen tijt
af hateden 3p die claerheyt des dachhs / ende
en begeerden niet dan by nachte te vlieghe
als 3p malcanderen inepnden haer ongeluck
te vertellen / 3o en hadde 3p voor haer fprake
maer een piepen behouden. Noch 3p en con
sten oock niet ghepepsen waer 3p haer eerfte
figuere gelaten hadden / want zijse by don
keren nachte verlozen hadden.

Van dit mirakel wert die gantsche Stadt
heel beroert / een pegelijck hadde ghenoech te
fpreken vande macht die desen nieuwen god
Bacchus hadde / ende principelijck Ino die
moepe vā Bacchus / die welcke ouer al ginck
verbreypden die crachten en virtuyten vā ha
ren neue. Ino aemmerckende dat dese Ino
dus opgeblasen was om die goede fortunne
haerder kinderē / om datse Achamantein tot
eenen man hadde / ende om datse eenen neue
hadde die 3oo veel wonders bedriuen conste /
3o wertse heel verftoort en fepde in haer felue:
Desen bastaert Bacchus / als ick verftae / be
driift ragie / hy ran die fchippers in viffchen
veranderen / vanden eenen maect hy een wilt
vercken vā dander vledernuysen / en dierge
lijcke teeckenen. Wat fal Ino dan comen
maken / fal die gheen macht hebben dan tot
huplen / krijten / iancken / en haer ongeluck te
beschrepen / fal ick aen mijnen vrant moeten
ereinpelder wzaken nemen ? Welaen dan /
gemerct dattet alzo gefchieden moet / 3oo wil
ich

in dese opgheblasen Jno tot sulcke raserpe
 zenghen/ datmen seggen sal dat Jno oock
 dat vermach. Daer nae is Jno vandē he-
 mel neder gedaelt om totter hellen te reysen.

Den wech die totter hellen leydt / is eenen
 onckieren nederdalenden wech / vol venijn-
 si vuyt stinckende wateren / vol doornen en
 onlijdelijcker couden. In dese wech moeten
 die zielen (ouermidts die groote neuelen die
 ter helscher riuieren Styx rijzen) langhen
 tijt dolen/ eer zy Stygiam die Conincklycke
 stadt Plutonis geuinden ruinen / die welcke
 ontont meer dā vuyt sent opene poortē heeft.
 En gelijckerwijs alle wateren ende bloeden
 inde zee comen/ nochtans en schijnt niet dat
 er de zee mede gemeerdert wort/ dies gelijck
 oc hoe veel zielen datter in dese stadt comē/
 op vinden daer plaetse ghenoech tot haerder
 wooningē. Deen doeter coopmanscap/ dan
 der volget t' hof/ dander exerceert daer eenghe
 onste/ ende d'ander wort met zijn torment
 gequelt na zijn verdienste. Hier is Jno van
 den hemel neder gedaelt (zo zeere was sy ver-
 gramt) en daer comende/ dede sy de poorte da-
 terē. Cerberus met zijn drie hoofden gaf t' sa-
 men drie gebassen wt. Terstont riep Jno de
 drie gesusters der raserpen wt/ te weten/ Eri-
 phone/ Allecto/ en Megera. Dese satē voor die
 poorte die met Diamantsteen gesloten was/
 daer kēndē sy haer hant/ dat welcke anders
 niet dan van vuyt zwerde slangen en was.

Terstont als sy die goddinne sagen/ zo zijnse
 op gestaen ende hebben haer die poorte des
 kerckers ontsloet. Daer sach Jno Tytium
 liggen / die welcke den gieren zijn ingewant

Wij.

te ver-

van
Juno

dey
wech tē
hellen.

De drie
hellsche
Goddin-
nen der
raserpen

Vande transformatie

te verschore gaf/desen Tityus was zo groot
Tityus dat hy met zyn lichaem negē bunderen lants
bedeckte. Daer lach Tantalus/de welcke
noch eten noch drinckē en conste / hoe wel dat
Tantalus hy totter kinne int water lach/en bouen syn
Ende en miese eenē boom met appelen geladē stont.
Sisyphus wasser ooc besich met synen steen
na het opperste des berchs te rollen. Ixion
was daer deerlijc met sijn draepende radt ge-
Sisyphus tormenteert. Ooc sach zy hier die Danaiden/
die welcke te vergeefs arbeiden om haer bo-
Ixion demloose vaten met water te vullen. Iuno
alle dese dinghen met d'weersche ooghen aen-
siende/en principelijck siende op Ixion ende
De Da- Sisyphon/waerom ist/seyde sy/dat desen ar-
mande men Sisyphus hier dus deerlijck getormen-
cert wort/en dat Athamas synē broeder noch
in zo grooter weelden en weerdicheden leeft?
die nu nochtans met zijnder huys-vrouwen
Iuno so zeer veracht/daer na ginc sy vertellen
de sake/waerom dat zi zo verstoort neder ge-
daelt was vanden hemel: haer begeerte was
dat het rijck van Cadmus teenemael ghede-
strueert werde/en dat die drie voors. gesusters
Athamanten tot raserpe brenghen souden.
Na dat Iuno haer gebot voleynde hadde/so
verschudde Sisyphone haer grouwelic hant/
en dreef die slangen wt hare mont/ seggende:
Wy en behoerien hier geen langher prologhe/
wat ghy geboden hebt sal volbracht worden.
dus schept van dese donckere ende leelijcke
plaetse/vertrect weder na ulwen lieflijcken en
genuechlijcken hemel. Iuno van deser ant-
woorden verblift zijnde/maecte haer weder
aenelminne naden hemel / en wert eerlijcken
inge-

gehaelt vā Iris die dochter vā Thaumias.
 Terstont daer nae zo nam Tisiphone haer
 loedige sackel en haren bebloeden mantel/
 haer gordende niet senyngen: slangen: dus is
 wt gegaen / nemende niet haer dese ghesel-
 men / te weten: rouwe / anxt / grouwel / vreesse
 raserpe. Met dit geselschap is sy ten lesten
 door die poorte van Athamas gecomen / ende
 dede (zoomen seyt) die poorte daueren en vart
 verbaestheyt bleek wordē. Die sonne dede sy
 lpen duer haer afgrijselijcke presentie.

Athamas niet sijnder hups-vrouwē werden
 an dit grouwelijck monster heel veruaert/
 en waenden ten hupsē wt te loopen / maer sy
 werden int loopen beledt: Want Tisiphone
 pakte haer armen wt die welcke niet slan-
 gen geladen waren / sy verschubde haer hooft
 en dede alle die slangen pijpen die sy om ha-
 ren hals en ouer haer borste hadde. Daer nae
 rack sper twee van haren hoofde / ende niet
 en senyghē hant stack syse Athamas ende
 Ino inden boesem. Dese slanghen begonsten
 te spertelen en te dommeren / in blasende haer
 senijn der raserpen / sonder nochtans eenige
 quetsuere oft wonde te maken. Tisiphone
 hadde niet haer gebracht vandē schupme en
 pecksele van Cerberus des helschen honts /
 vanden venijne van tserpent Hydra / een deel
 vande dolende blucht en raserpe / een deel ver-
 zetenhepts / booshepts / droefhepts / verwoet-
 hepts / en begeerte tot moorde en dootslagen.
 Alle dese dingen hadde sy samen ghesoden in
 eenen coperen pot / ghetempert niet versche-
 bloet en vergift. En de wijle Athamas ende
 Ino zyn hups-vrouwē in grooter vreesen wa-
 ren /

Van de transformatie.

ren/gelijck voorsept is/300 cregenſe dit raſen
de venijn in d'lijf/d'welck humliden alle het
ingewant beroerde. Daer nae nam Teſiphos
ne eenē vierigen bzant/ den welckē 3p Atha
manto voor de oogē draepde op dat ſijnet tot
meerder raſerpe bzengen ſoude. Alle deſe din
gē volbracht zijnde/ 30 nam Teſiphone haer
ſlangen wederomme/en haer daer mede goz
dende/is 3p weder na haer helſche wooninge
geblagen. Athamas hebbende t'hoofst vol ra
ſerpen en verwoethede/ begonſt midden inde
zale te roepen ſeggende: Wel aen gheſellen/
laet ons hier in dit boſch ons netten ſprey
en/want my dunct dat ick hier een Leeuwinn
ne hebbe ſien loopen met twee ionghen: ende
meynende dat zijn Wijs een leeuwinnē ghe
weeft hadde/ volghdeſe wel dapperlick nae/
en track haer een van haere kinderen(Lear
chus genaemt de welcke hem die armen toes
repcte ende loch hem vriendelijck toe) wten
arm/en ſlingerdet twee oft drie mael teghen
den ſteenen/ſo dat hy hem die herſſenen dede
bzeken. Waer af die moeder heel beroert ſijn
de/begonſt ſeer epſſchelijcken te huylen en te
bzeſſchen / oft haer dat den rouwe dede oft
de cracht des venijns: en met ongedulchten
haye maecte 3p haer aent blien met haer an
der kint Melicerta/ dat haer noch ghebleuen
was/roepende Hy da Bacche. Juno hooren
de bā haren thoon Bacchum nomen/wert
ter af lachende ende ſeyde / dat b Bacchus in
dit gheluck borderen moet.

Anden oever vander zee waſſer een ſteenroot
ſe/die beneden van de baren al wt ghehoort
was: int opperſte was 3p heel woest en onbe
kent/

ent / comende met eenen beek tot ouer die
e. Op desen berch is Ino geclommē (de ra-
tpe maectese crachtich int elshinnen) en liet
haer met haeren kinde van bouen neder inde
e vallen. Venus hadde groot medelijde van
de doot vā Ino en Melicerta / en is terstont
gegaen tot haeren oom Neptunus / hem spre-
kende ende smeekende in deser manieren: O
mijn weerdigen oom Neptune / die tot uwen
keele de zee en die aerde behouden hebt / dal-
er schoonste inweel naest den hemel / wilt
och ouer dese twee deernisse hebben / die ghy
ier in dese zee van Ionien siet drijven / ende
diltse onder t'geselschap van uwen goden la-
en comen. Al ist een groote sake daer ick
m bidde / ick behoort doch inde zee wel eenich
oordeel te hebben / aengesien dat ick vanden
chypre der zee ghecomen ben / ende van dien
och den naem vuere. Dese bede wert van
Neptuno verhoort / die welcke terstont ver-
neef vander voorszeyder lichamen al watter
terffelijcs in was / hem verleende een heer-
ijc wesen / en veranderende hem namen ende
gedaente. Want Ino noemde hy Leucothea /
en t'kint Melicerta wert Palemon geheeten.
Sommitge vrouwen van Theben ware Ino
nt loopen naeghevolcht zo sy best mochten /
maer comende aent wterste der voorszeyder
rootsen / werden aen die voetstappen wel ge-
waer datse haer seluen van boue neder hadde
latē vallē. Waer af daer groote ongemuechte
wert bedreuen in t'hapz te treckē / en die cle-
deren te schueren. Och / sepdense / hoe wreede
wzake / hoe strenge correctie / en hoe onuer-
diende punitie / is dit voor eē sulcke goddinne
als Ino

Van de transformatie.

als Juno wese wilt. Juno vā deser lasterin-
gen heel verstoort zijnde. Ic sal v liden oock/
sepdesē / mynder punitien doen gewaer wor-
de / en zo haest als zid'woort gesprokē hadde/
so volchde daer terstont het effect nae / want
de principaelste van dese vrouwe willende de
coninginne Jno int springhen nantolgen / en
ronste vander plaetsen niet verruerē / om dat-
se alreede aen de steenrootse geuesticht was.

Vander slaende voor haer borste / beuant dat
die borste in eenē hardē steen verandert was.
en willende haer armen ter zee-waert repe-
ken / creech die armen oock in steenrootsen
ghetransformeert. Die derde zoo y meynde
haer hant wt trecken / soo bleuen haer steene
vingers int hant hangende. Cozts / in sulc-
kerwijs als een pegelijc vā dese vrouwe doen
beuonden wert / alzo moesten sy onbewege-
lijck ooc bliuen sitten. Vander werde voort
in vogelē verandert / en bleuen vā dien tijt af
altijt ontrent die stadt vā Thebē vliegende.

Quon-

wey

Van

Thebē

in vogt

stey ver

andert.

Cadmus niet wetende dat zijn dochter
met haer kindeken in zeegoden verkeert wa-
ren / maer meynende datse beyde inde zee ver-
zoncken lagen / wert van druck ende onghē-
muechte gantsch ouerwommen / midts dat hy
van te voren oock zo menigen droeuen dach
gesien hadde. Dus heeft hy de stadt vā The-
ben verlatē die hy selue geboudt hadde / meyn-
nende dat hem dese plaetse een meerder oor-
sake was tot alle dit ongeluck / dan zijns selfs
fortynne. En nae lange dolen is hy ten lesten
met zijn hups-vrouwe Hermione gecome int
lant Illyria genaemt. Daer gecomen zijnde
hebben y begouft te couden van hun voor-
gaende

ende auonturen / en vander ongenuechten
arbeyt diese in haer oude daghen ghehadt
hadden. Dien draeck die ic verslegen hebbe/
de Cadmus / en wiens tandē ic saepde / als
wt Spidon quam / was messchien pēmant
anden Goden toegewijt / die welcke my nu
le dit tegenspoet toefendt. Dus bid ick den
Goden (ist dattet anders niet te soenen en is)
at ic nu oock in een serpent mach verande-
n / en die Goden in sulcker maniere te vrede
ellen. Naē dat hy dese woorden gesproken
hadde / soo ginck hy plat ter aerden op sijnen
wylck liggen gelijk een serpent / en geuolde
erstont dat hem die scrubbe ouer de huyt met
espickelde plecken begonsten te wassen / die
eenen verginghen hem / ende en behielt an-
ers niet dā die armē / de welcke hy al schrep-
de zinder huyf- vrouwen toegerepct heeft /
aer seggende in deser manieren: coemyt v
aerder mijn alderlieffste huyf vrouwe / coemt
aerder / en die wijle ick noch handen hebbe
o muechdy my aenroeren eer ick t'eenemael
een Serpent verandere. Seer geerne had-
e hy noch wat ghesproken / maer die tonghe
vert hem terstont in twee deelen ghespleten
n die sprake wert hem gantsch benomen / so
at hy willende zijn clachte doen / niet en dede
an piepen ghelijck die slanghen gheueyn-
ghelijck te doen pleghen.

Hiermione dese dingē aensende sloech hoor-
jaer borste en seyde / blijft hier o Cadme / en
verworpt dese mismaecte figure van v: waer
sijn nu uwe voeten / v handen / v schouderen /
v schoon coluer en gedaente vernaren? waer
om en veranderen nu de Goden in diergelij-
ke figure

Cad.

mus is

een ser-

pent.

Hermi-

one die

huyf vrou-

we seg-

Cad-

mus vor

in een

serpent

verang

dets

Vande transformatie

ke figure oock niet / die wijle ick v hier noch
aenspreke. Na datse alle dese woorden gespro-
ken hadde/300 is haer Cadmus toegeblogen
leekende en cussende hare mont/als nu croop
hy haer inden boesem / als nu blocht hy hem
seluen om haren hals als hy gewoone was/
30 datter alle die gesellen afverueert waren.
Dermione wert terstont oock in diergelijke
gedaente getransformeert. Dus gingen dese
twee t'samen cruppen tot datse aen een hool-
ken des boschs quamen/ dat daer by gelegen
was/daer maecten zy beyde haer wooninge.
En nu ter tijt en blien zy noch booz die men-
schen niet / noch en quetsen niemant eerst/
altijt denckende op t'ghene dat zy tanderen
tijden selue gheweest hebben.

De hysto-
rie van
Perseus.

Van dese veranderinge verblijde hem Bac-
chus/die welcke heel. Andie onder zijn sub-
iectie gebracht hadde/en den welken die van
Acheia vele tempels ghesticht hadden. Al-
leenlijck wasser noch vanden seluen geslachte
te leuen gebleue Acrisius die zone van Abas/
die welcke tegen Bacchum bestont te oorlogh
en hem vā zijn stadt Argos te verdrijven/niet
willende gheloouen dattet eenen God waer/
nocheu wist niet dat Perseus van Jupiter
gecomen was / dē welcke Jupiter nochtan
aen Danae zijn dochter in gedaente van gul-
de dropelen des reghens ghewonnen hadde.
Maer namaels beroudet hem (siet hoe crach-
tich dat die waerheyt is) dat hy Baccho opt
te cozt gedaen hadde / en dat hy Perseus aen-
ders niet ghekent en hadde. Bacchus wert
ten hemel onder de Goden ghebuert/ en Per-
seus ginck ouer al inde locht vliegghen (want
hy die

hy die bluegelen van Mercurius hadde) met
den hoofde van Medusa. En die wijle hy bo- **Hoofst**
uen Libyen metten voorszeynde hoofde was / **van**
so dropē daer sommige dropilē bloets wt / die **Medusa**
welcke terstont als sy ter aerden quamen in
slangen veranderde. Hierom is dat die slange
in Libyen zo ouervloedich zijn. Van daer is
Perseus gevlogen ouer die gantsche werelt/
hebbende altijt met hē t'voorszeyde hoofst van
Medusa. Driemael quam hy int noorden/en
diesgelijcx driemael int supde/somtijts vlooch
hy int oosten/somtijts ooc na d'westen/en al-
lesins daer hem die winden dreuen. Op eenen
tijt na veel vliegengs / siende Perseus dat den
auont ghenaece / en wilde hy nachte onder
den blauwen hemel niet bliuen. Dus is hy
in Hesperien neder gebaelt/en heeft daer ghe-
beden datmen hem een herberge wilde ver-
leenen / om te rusten tot dat den dach weder
aengquame. Dit lantschap hadde eenē coninc
Atlas gheheeten/ die sterckste en machtichste **Atlas**
vander geheelder werelt. Desen Atlas her-
berchde altijt die vier peerden der sonnen als
zy des auonts wel moede vandē wercke qua-
men. Hy was seer rijk ende machtich in al-
derhande vee/als offen/coepen/peerden.etr.
de hy al met zijns selfs werpē opuoedde/dus
breedt strecke haer zijn heerlijcheit. Hy had-
de eenen schoone boomgaert daer veel gulde
boomen in waren/die welcke oock gulde ap- **Sev gul**
pelen draegen. En hem was vander goddin- **den so-**
nen Themis gepropheteert / als dat hem die
boomē met die gulde appelen noch in toeco- **gaert**
menden tijden soudē berooft wordē vanden **van**
geslachte van Iupiter. Dit vresende Atlas **Atlas**
hadde

Vande transformatie

Hadde synen hof rontom met stercke bergen
besloten/ en daer en bouen hadde hy en eenen
vreeselijckē draeck te bewaren gegeuen/ ver-
tagende wt zijn lant alle die gene die daer wt
vremde lande quamē. Tot desen Atlas is
Perseus ghecomen en heeft hem gheseyt in
deser manieren : Mijnen vrient / ist dat ghy
geerne in v geselschap volck van grooter af-
roemst hebt/weet dat ick van Jupiters ghe-
sicht ben: oft begeerdy eenighe vremde ende
wonderlijcke dingen te siene/ ic weet wel dat
ghy v ghenoech verwonderen sult van t' gene
dat ic met my brenge. Dus wilt my nu desen
nachte herberghen. Atlas denckende op die
prophetie van Themis / heeft hem gheant-
woort: Vertreckt terstont wt mijn landt/ op
dat ick v niet en doe betoonen hoe groote lo-
genen ghy ons hier by brenge/ en hoe luttel
dat v Jupiter bestaet. Met dien wilde hyen
met geweld herdzijue/ hoe wel dat hem noch-
tans Perseus seer vrendelijc om herberghe
badt. Doen Perseus sach dat hy teghen hem
gheen macht en hadde (want wie soude te-
gen die macht van Atlas gedueren) aenghe-
sien/ seyde hy / dat ghy my en mijn glorie soo
luttel achtet / soo wil ick v een sulcke present
doen als ghy weerdich zijt: met dien ontdeckte
hy t'hoofd dat hy hadde / en keerende zijn ge-
sicht ter ander syden/ heeftet Atlanti getoont.

Atlas Terstont wert Atlas in eenen berch veran-
in eeny dert / synen haert en zijn hant verginghen in
berch ge- boomen/ zijn beenen werden steenen en t' ghe-
transfor- ne dat te vooren t'hoofd geweest hadde / was
mettet. nu het opperste des gheberchts. Die deelen
werde zo zeer vermeerderd en verhoorht/ dat
ter

ter den heelen hemel (door die voor sienicheyt
der goeden) niet alle die sterren op rustet.

Des morgens also haest als de dach op was/
zo nam Perseus zijn hooft/ zijn vlogelen / en
sijn crom sweert niet hem / en ginckter weder
mede vliegen ouer menich lantschap en con-
trepe. En leste zo hi bouen Ethiopie vlooch/
zo sach hy beneden hem die schoone Andromeda/
die welcke (door tgebot van Jupiter) *Andromeda*
onschuldelycken aen een rootse ghebonden *da.*
stont/ om van een walvisch verslondē te wor-
den/ om dat haer moeder Cassiope gheseyt
hadde datse veel schoonder was dan die zee-
goddinne. Perseus dese schoone maecht aen-
siende (ten hadde gheweest dat hy huer hair
inden wint hadde sien wapen / ende dat haer
wanghen met tranen ouerlopen waren / hi
soude gemeent hebben dattet een marmozē
beelt gheweest hadde / zo schoon en wit van
lichame was sy) wert zo grootelijck op haer
verlieft/ dat hy hem bycausint vlieghe ver-
supinde. Dus is hy by haer comen staen / en
heeft tot haer gheseyt: O schoone en welge-
maecte creatuere/ dit en zijn sulcke banden
niet als v toebehooren / ghy behoorde beter
met sulcke banden gebonden te sijne/ als twee
gelieuen gemeenlijck te lijden plegen. Segt
my doch ulwen naem / van wat lant dat ghy
zyt/ en waerom ghy hier aldus gebonden staet.

Die ionghe maecht Andromeda wert van
schaemten heel ontfeken/ en en dorste Per-
seus niet aenspreken. seer geerne hadde sy
haer aensicht metten handen bedect / en had-
dense niet gebonden geweest / daer om ouer-
decte zyt met hare tranē so si best moecht. En

A.

om

Vande transformatie

om dat Perseus sonder ophoudē alrijt begeert
be te weten die sake waerom datse gebonden
sont / oock op dattet niet schijnen en zoude
dattet om haer selfs misdaet was / so seyde sy
hem haren naem / haer lant / en oock die mis-
daet haerder moeder. Haer redenen en hadse
noch niet ten eynde gebracht / dit grouwelijc
zee monster en begost hem op d'water te ver-
toonē. Doen begost Andromeda zeer deer-
lijck te roepen en te weenen. Haer vader ende
moeder warender oock gecomen / de welcke
door een bystant en hulpe anders niet mede
en brachten dan een kerme en weenen. Daer
rustense ende omhelsdēse haer dochter met
oueruloedigen tranē. Ten is hier na crijtens
noch ianckens tijdt seyde Perseus / het waer
veel beter datmen eenighen daet socht om
haer te helpen. Ick wilse wel bestaen te be-
schermen tegen dit grouwelijck dier op sulc-
ker conditiē / als dat sy mi na die victorie tot
eene wijue gegeuen worde. Ick ben doch die
gene die Jupiter gewonnen heeft aen Danae /
in gedaente van eenen gulden reghen / die de
groufame Medusa verwonnen hebbe / en die
met vlogelen wel ouer al inde locht geuliegē
can. Dese conditiē stont den ouders seer wel
aen / en beloofde hem dat hy met die dochter
een schoon rijck behouden soude waert dat
hijse verlossen conste. Ghelijck een schip / dat
welc door crachtē van Winde en van riemen
snellijcken door vaert / soo quam desen Visch
oock haestelijck aen gheswommen / en was
alreede soo by den oever der Zee / als men met
eender svingeren geworpen mocht. D'welck
siende Perseus hief hem terstont op vander
aerden

terdē/en maecte hem wederom aent vliegen
 rouen die zee/soo dat zijn schaduwē van bo-
 ten op d'water scheen/d'welc siende dē booz-
 epden Wisc̃h/volchde die schaduwē al swem-
 nende na. Als Perseus den bleeken rugghe
 des Wisc̃h sach wtkyken/so viel hy hem met
 en sweerde vā achter aen/hem wel neerste-
 gelyk huedende voor die tanden. Ten lesten so
 s hy al vliegende met zijn sweert ghecomen
 n heeft het den Wisc̃h totten hechte toe inde
 rechte schouder geslagen. Waer af dit Mon-
 ster zeer vreesfelyck begonst te spertelen en te
 pzingen/worpende hē zeluen somtijts tot in
 ie locht/somtijts ooc weder int Water dupe-
 iende/alleleens haddet hem int verchten/ghe-
 gelyck een Wilt vercken dat vā alle canten van
 en honden aengeuochten wort. Perseus seer
 nel int vliegghen zijnde/sloech hē wel neerste-
 gelyken gade/hem geuende menigen slach als
 w inden ruggē/nv inden steert en diergelijc-
 ie Wonden. Waer af dit Monster heel ver-
 noept zijnde/begost Water en bloet te spou-
 wen in zo groote oueruloedicheyt/datter die
 slooghelen van Perseus heel nat af werden.
 D'welc den jongelinc vernemende en dorste
 hem op t'vliegen niet meer betrouwen/maer
 iende nesses hem een rootse die met eenen
 becke ouer d'Water quam/is daer op gaen
 taen/en houdende hem metter suicker hant
 wel vast aen die rootse/veruolchde zijne strijt
 metter rechter hant/slaende en stekende zijne
 mant mettē sweerde dyp oft vier mael dooz
 d'ingewant/so dat hyen ten lesten versloech.
 Van dese victorie weter opten oeuē soo
 groote blijfchap bedreuen/datt'geluyt totten
 I ij, hemel

perseus
 slechte
 gelyk
 seeman
 steer

Van de transformatie

hemel ghehoort wert. Cepheus en Cassiope
hieten haren toecomenden behoudē sone wil-
lercome/bekennende dat hy een verlosser ende
een beschermer haers huys was. Men ginc
hier terstont die dochter Andromeda ontbin-
den/die welcke een sake gheweest hadde van
alle desen arbeit. Daer na ghinc Perseus
sijn handen afwasschen / die noch al bebloet
waren vanden voorgaenden stryde. en op dat
het hooft Meduse op de aerde niet tonsch-
telijck liggen en soude /so ghinc hyer blade-
ren onder stropen en ander roedekens oft vie-
sen die hy aenden waterrant plucte. Terstont
als dese roeden thoofst genaecte / so wert haer
moerwhept in hardthept verandert. Welck
siende die zeegoddinnen namen der groote ge-
muecht in/en wildent noch wat beter gaen be-
proeuen/dus namen sij desgelijcx oock geer-
dekens en stakense aen thoorssepde hooft / ter-
stont werdense in rozaelsteen verandert.

Se geve
dekens
in coraal
Gewas-
dert.

Perseus willende den goden bedancken
vander victorien diese hem verleent hadden/
ghinc terstont drij outaren van russen ma-
ken/den eersten die aende rechte hant stont
ter eeren van Pallas/den sincken ter eeren
Mercurij / en den middelsten voor Jupiter.
Der goddinnen Palladi offerde hy een roe/
Mercurio een calf / en voor Jupiter sacrist-
eerde hy eenen stier. Daer na dede Per-
seus tghene dat hem den god Hymeneus en
die liefde rieden / hy nam sijn wel beghaefde
Andromeda tot eenen wijue/ men ghinck
terstont open hof houden / men bedreef daer
groote genuechte ende melodie in trommelen
fluyten ende alderhande musijcspel. Nadat so
alle

Alle goede ciere ghemaect hadde / en veruult
 waren vanden goeden wijne / zo begonsten sy
 hier af en daer onderlinge te route. Perseus
 begonst te vragē welck die manieren vā dien
 ande waren. waer op hem eenē antwoorde
 die Lynceides genaemt was / die welcke hem
 alle de afcomste ende regiment des lants leer
 te. Daerna heeft hy hem gebræcht in deser
 manieren seggende: Segt my doch oock / o
 stercke en vrome ridder / hoe ende in wat ma
 niere ghy aen dit hooft geraecht sijt / dat dus
 niet slangen behangen is.

Onder den berch Atlas / seide Perseus / is ^{Die drie}
 en seer stercke plaetse die rontom met stercke ^{ghesuf-}
 mueren belept is inden inganch deser root ^{tere}
 en woonden op eenen tijt drij gesusters die ^{met een}
 welcke dochters waren van Phorcus. Dese ^{verghen}
 hadden onder hun allen maer een ooghe
 te sy malcanderen ouer gauē als sij sien wou
 en. Op een tijt als deen haer suster die ooge
 toerepette / so hadde icker mijn hant onder
 n greep haer die ooge wter hant: daer mede
 naecte ick mi terstont aentloopen door alle
 ie hupsen / doer velden en bemden. daer sach
 ik hoe dat Medusa so menigen mensch doer
 aer gesicht in steenen verandert hadde. Mer
 erua hadde my eenen crystallinen schilt ge
 euen / doer desen schilt sach ick Medusan
 en / sonder eenich letsel te hebben van haren
 hesichte. Op eenen tijt als ick sach dat sy
 met hare slanghen wel vast lach en sliep / so ^{Medu-}
 uam ic met mijnen sweerde en sloech haer ^{sa woen}
 hooft van de schouderen. met dit hooft / met ^{ont hooft}
 en vliegenden peerde Pegasus / en met Chry
 102 vertrack ick haestelijc vā daer / en hebbe

Iij.

Iij

Vande transformatie

findert veel lants en waters ouerulogē/aerft
menich gesterre int vliegē geraett. Hier mede
sweech Perseus eer sy wel versact warē van
hoozē. Doē wasser cē vandē heere die bracth
de hē waerom dat Medusa meer met slange
behangē was dā dander gesusters. Kengesie/
seyde Perseus / dat ghūt so groote begheerte
hebt te werē (d'welc ooc wel wetens weert is)
so wil ic v op uwer bragē gaen antwoorden:
Ghy sult wete hoe dat Medusa in voozeden
tijde so scoon en excellēt vā licheame was datse
vā menigē jongelinc beuint hadde geweest:
en hadde so scoonē hant datmē nergens dier-
gelinck en vant / so ich gehoozt hebbe vā diese
gekent hebbē. Neptunus op haer vlieft zyn-
de heefse eens comē vercrachtē indē tempel
vā Minerva / die welc haer gesichte ter ander
zijde keerde / op datse dese groote oncuys heyt
niet sien en soude / en op dattet seyt niet onge-
loont bliuē en soude / so vanderde sy Meduse
haer hair in slangē / en op datse nu haer vrant
in slan- den te bat verlagē mach / so vuert sy ooc van
ghe. de sekue slangen in haer wapenen.

Schoon
haer
Medusa
in slan-
ghe.

Dat vijfde Boeck der veranderinghen
oft transformatie Publij Ouidij Na-
sonis.

Den
strydt
vanden
perseus
teghen
Minerva

Die wijle Perseus noch besich was
niet alle dese dingen te vertellen / so
wert daer terstont een groot geluyt
gehoort / niet almen in bruylofte te
hoozē plach maer sulck rumoer als de chris-
tliche gemeenlyc totte stryde doet sweche.
Men



den mochtet nergens beter by gelijckē/dan
 eenē haestigen wint/die welcke met eenen
 ydt terstont d'water coemt heroerē/ dat te
 yden stille lach. Dit hadde Phineus de broe-
 der vā Cepheus altemael berocct: dese hadde
 in Lencie in zijn hant/ende isser mede inden
 hof comen gelooven roepende tot Perseum
 deser maniere. Siet hier nu den genen die
 wel leeren sal/hoe datmen eens anders vrij-
 sse niet en behoort te ontrecken/ ick beloue
 dat v die vlogelen noch Jupiter zelue (die
 em nochtans wel in Gout veranderen can)
 in mijnen handē niet verlossen en zal. Met
 dese woordē meynde hy Perseum te doorste-
 en/maer hy wert door Cepheum zijne broe-
 der belet/ die welcke hem seide in deser ma-
 nieren: Wat wilt ghy gaen beghinnen mijn
 verliesste broeder? wie heeft v tot deser ra-
 rgen gebracht? is dit dē danck en de vrient-

A iij,

schap

Vande transformatie

schap voor alle den arbeyt die hy om mynder
dochter wil ghehadt/ heeft: is dit de ghifte
die ghy hem wenscht/ voor dat hyse vander
doot verlost heeft: Hy en is de gene niet (wilt
ghy die waerheyt wel ouerlegghen) diese u
genomē heeft. die zeegoddinnen en Jupiter
Hammon wildense verschuert hebben/ en had
hyse met geweldiger hant niet beschermt.
Het grouwelijck dier/ dat doen dagelijcx op
ten oeuver om sijn proye quam/ souden se ver-
slonden hebben/ soudt ghy daer beter mede
te vreden sijn/ neemut ghy so groote genuech-
te in mijn droefheyt/ en mijns dochters qua-
lijckvaert? Ghy hebt doch wel gesien/ doen
sy daer gebonden stont / dat ghyse (hoe wel
ghy haren bruydegom waert) geensins en
const geholpen: wilt ghy dan beuyden/ dat se
een ander geholpen heeft: wilt ghy hem ont-
weldigen tgenē dat hem beloofst was? Dunct
v dat die beloofte te groot was? waer om
en hebt ghyse schue niet aenueert / die wijle
sy daer noch gebondē stont: Dus laetse hem
volgen diese met conuentie ende met recht
wel verdient heeft: die oock eē oorsake is dat
ick mijn eenige dochter noch behouden heb.
Hy en heeftse u doch niet ghenomen / maer
heeftse die doot ontweldicht. Op alle dese
reden en wist Rhine? niet te antwoorden
maer met een sel ghesichte sach hy nu den
enen nu den anderen aen/ niet wetende wien
hy den eersten slach geuen soude. en na dat
hy hem wat versint hadde/ so vlooch hy Per-
seum feliijck metter lancien toe / soo dattet
ijser (midts dat Perseus den slach wijcte) in
den setel bleef steken/ midts desen vlooch hem
Perseus

Perseus weder toe met sinen schicht/ende sou
 hem doorſchoten hebben/en hadde hy achter
 hem outaer met geloopt om hem te bescher
 men: nochtans geraecte hy eenen van Phi
 lus gesellen Vhetus gheten int voorhoofd
 dat hyen ter aerden dede doot vallen/van
 se quetsuere werden die tafelen ende die sa
 bebloet. Doen begonstmen eerst van vryen
 ucken aen te slaen/die schichten begonsten
 an alle canten te vliegen/so dattet Cephus
 ende Perseus (soomen seyt) te quaetsouden ge
 adt hebben/mer Cephus ghinck terstont
 salen wt loopen/ende beclachdes hem see
 beyden god Jupiter vanden ouerlast die
 en hē sijne gasten in sijn eyghen huys aen
 dede. Midts dyen so is daer Dallas ingeco
 men om Perseum haren broeder te bescher
 men/de welcke geboot datmen eenen goeden
 moet aenemen soude. In desen stryt was
 tps van Indien/die sone van Lemmarie/de
 welcke een seer schoon iongelinck van xvi.
 ren was/sonder dat hem sijn rijcke coste
 jke clederren noch schoonder maecten. Dese
 hadde eenen seer costelijcken mantel aen/be
 doort rontom met goude laken/om den hals
 ene scoone gulden halsbant/ende thair frap
 ens opgetopt met een schoone welriekende
 upue: seer constich was hy int schieten ende
 en boge te spannen. Perseus desen ionge
 me siende al bereet staen om te schieten heef
 en met eenen byandt (die hy wten viere des
 outaers greep) toegeblagen/so dat hy hem
 e herſenen in stucken gebroke heeft. Dwelc
 ende Lycabas van Asserien (dese hadde Al
 pin opt seer lief gehad) greep hem terstont
 I v. den

Vande transformatie

Sample

den boge wter hant / segghende tot Perseus
in deser manieren : Nu wil ick my oock eens
tegen u gaen beproeuen / en sien oft ick u van
den seluen niet en sal comen ghedoen dat ghy
mynen geselle gedaen hebt / vanden welken
ghy meerder schande dan eere besjaelt hebt.
dit segghende / sandt hy Perseus eenen pyl nae
d'lijf: maer in dits dat Perseus wat gewelen
hadde / so bleef den pyl in zijne wijden mantel
hangē. Terstont nam Perseus zijn crom mede
harpe genaemt / daer hy wel eer tijts t'hoofd
van Medusa mede afgehouwe had / en gaffer
desen een sulcke wonde mede inde borste / dat
hy hem bi Alys sijne geselle doot dede vallen.
Daer na quamen daer Phobas de zone van
Methion en Amphimedon van Libien oock
inne gheboortelt / die welck willende Perseus
oock toevliegen / vielen midde inde zale neder
(mits dat die zale glat was vande bloede der
verlagenen) ende so sy meynden op te staen /
so cregen sy t'zweert vā Perseus opten hals
so dat se daer moesten bliuen liggen. Oock
waffer gecome Erythius die sone vā Actonis
met zinnen vreeselijken schicht : ouer desen
en wilde Perseus geen zweert besigen / maer
sach neffens hem eenen zeer grooten en swa-
ren bekier staen / desen nam hy niet beyde de
handen / en sloecher Erythius niet zoo groote
crachte mede voer den cop / dat hy hem doot
ter aerden dede vallen. Daer na sach hy noch
Polpdemon vanden geslachte van Semira-
nus / Abaris vanden berch Caucasus / Ape-
tus de zone vā Sperchesius / de jongen Elp-
ces / Phlegias / ende Clitus: alle dese werp hy
ooc doot op hare medegeselle / en gincker niet
doeten

ken ouer. Phineus stont ginder achter
 enen hoerli en keech en en dorste van anre
 wteomen / maer nemende eenen schicht
 wonden Perseum te duerschieten / en geraecte
 en Ida genaemt die welcke op geen vech
 en dachete. Ida treckende de schicht weder
 wonden aengesien o Phineus / seide hy /
 ghyp mi tot enen vrant begeert / so neemt
 vande seluen als ghy my gegeuen hebt /
 enepnde den schicht weder na Phineum te
 enen / maer midts dat hy zo machteloos vā
 leden was / zoo en conste hijs niet gedoen /
 er is neder ter aerder geuallen ende gaf
 stont zijnen geest. Odites den oppersten
 den Coninc wert duer Phineus ver
 ze: Hipseus verfloech Proteus / Lyncides
 Hipseum / en zoo boort aen. Onder hundieden
 nisser een oudt man Emathion genaemt /
 o welcke rechtverdich ende god-vruchtich
 was. Dese om dat hy te oudt was om met
 richten oft zweerden te bechten) begonst
 oert woordē en vermaningen te bechte / hun
 den bewijssende hoe dat zy t'onrecht dese
 eloge aengenomen hadden. Cromis luttel
 chtende op zijn prediken / floech hem t'hoofst
 anden scouderen af daer hi opten outaer ge
 ten was / ende deden daer / int vier vallende /
 in geest geuen. Oock warender twee ge
 deders Botreas en Annon / de (zoot scheen)
 yde onuerwinlijck waren / nochtans wer
 an zy van Phineo verslagen. Diesgelijck
 ock Alphitus die priester vander Goddin
 en Ceres / die daer al gereet stont om sacri
 cie te doen.

Inde voorgaende seeste hadme eenen speel
 man

Van de transformatie.

man gehad die sone van Iapetus/die welcke
he van houwten oft heruen noyt veel ghewo-
ten en hadde/dese stont noch achter in eene
hoec en speelde op zijn harpe / maer ten due-
de hem niet lange/want Peralus al geclent
is tot hem ghecomen/ghaet hem en/seyde hy
en volent v lidenen voor de diuel: en midt
dien heeft hy hē doersteltē. Daer viel de spe-
man hem die welcke al steruende noch eue-
wel syn vingers tot spelē roerde/hoe wel da-
het liedeken droeflijck luyde. Dit siende U-
romas en wildet niet ongewoontē latē ma-
nani terstont eenen almevboom en gaffer P-
tatum eenen so groten slach mede dat hy h-
ter aerde dede vallen als oft eenē os geweest
hadde. Perales meynde den slinken pos-
vander dueren te nemen om hem te wesen
bleester met die hant aenhanghende / wan-
Marmozides quam hem met eender lancie
toegebloghen / en doozstack hem die hant/zo
datse met de ijfere aent hout bleef hangē/ende
die wijle hy daer dus vast stont/zo iffer eenen
gecomen Abas ghehetē die welcke hem deer-
sijde afghelouden heeft / nochtans en is hy
met desen slach niet neder ghewallen / maer
bleef aendē stijl hangende ende gaf daer sin-
gheest. In desen strydt bleef noch eenen seer
rijcken man die wel eertijts die oorloge van
Persen en van Sasamouiten ghehanteert had-
de Dorilas geheten/desen wert met een lan-
cie dwers door zijn manlijcheit ghesteken/
ende Alconeus diet hem ghedaē hadde quam
noch met hem ghecken seggende tot hem in
deser manieren: van alle blant dat ghy bese-
ten hebt Dorilas / sulds alleen zo veel plaet-

fe

houden als ghy metten houe bedecken
richt. Welck siende Perseus trac die lan-
geder witter wonden/ende isser Alcioneus
toegheloopen met zo grooter gran-
dappē dat hy hem thoost metter seluer lan-
doorstack/zo dat hem die herffenen van
de syden der wonden doorliep. En zo hem
fortupne mede woude/zo doorstac hy ooc
den seluen steeck twee gebroeders te we-
Clitium ende Daum / den eenenger aerte
dweers door die dgien/en Darius creech
steeck tusschen de tanden so dat hy achter
oost doorquam: oock bleuen daer Cleodon
Astreus die welcke ghebozen waren van
lestina/ mer men vant noyt wie die vader
s/midts gaders oock den geleerden waer-
ger Ethion/die hier in nochtans sijn con-
qualijk waer nam Hier werden oock ver-
gen Thoactes des coninc wapendrager
nitter besaenden Egyptis. Inden boos-
tijt en wasser zo veel niet ghedaen / daer en
is noch al meer te doene/want hunder al-
begeerte ende finale intentie was perseus
eck te dooden/ende haren heere Phineus te
jagen/die welcke anders niet en begeerde
in Perseo te ontweldigentgene dat hy noch
tis niet recht en geweldiger hant wel ver-
tint hadde. Andromeda niet haren vader en
geder maecte groot misbaer. int huplen/
nicken en rijten maer tgerucht der wape-
en ende tversuchten der verlagenen ghinck
anlieden kermen verre te bouen. Die ghe-
zele zale wert vande bloeden der verlage-
n gansch bespyndelt / terstont quamen
de versche knechten Phineo te hulpe: den
strijt

Vande transformatie

strijt wert vernieut/ en veel selder dan hy om
te booren geweest hadde/ men sacher die pin
len van alle canten bliegghen dickier dan den
hagel des winter-daechs/dese vielen Perseus
van alle canten zoo dapperlijck aen / dat hy
zijns selfs gheen en raet meer en sach. In die
sale wasser eenen grooten pilaer / daer ginch
Perseus metten rugge tegen staen/ op dat hy
van achter immers bezydt zijn soude. Doen
sach hy aende rechte hant neffens hem staen
Ethemon van Nabatheen / en aen zijn linck
hesijde Adolpheus van Chaonien. Ende ge
lijckerwijs een hongherich tiegerdier die
verschepe plaetsen twee off en hoort loepen
niet en weet tot welken het hem keeren wil
maer wilde wel dat hetse beyde verflonden
had: aldus stont daer Perseus oock/die welc
ke aensiende van beyde syden zijn twee nae
ste byanden / en wist niet wien hy alder eerste
toeuallen soude/ nochtans hadse geerne bey
de verslegen gesien. Adolpheus gaf hy eenen
fulckē hou int been/dat hy hem wel haestelijc
dā hem dede blien. Dit siende Ethemon hies
zijn zweert op en wilder Perseus mede inden
hals slaen/maer t'quam al anders dā hy wel
gemickt hadde/want dē slach viel opten stee
nen Pilaer met 300 grooter crachten datter
t'sweert in twee stucken of brack / en t'stuck
vander lemmen datter afschampte/blooch
Ethemo weder toe en bleef hem inde kele ste
ken/ nochtans en was dese wonde niet per
iculues ghenoech / noch dootlijcke : dus viel
hē Perseus terstont met zijn zweert op d'lijf
(hoe wel hy hem die armen toerepcte) en heef
ten daer inde selfde plaetse doorsteken. Maer
siende

ende ten lesten dat hy die groote menichste
volcke niet en soude comen wederstaen/
gesien/sepde hy/ dat icker toe gedwongen
ende/so wil ick my gaen behelpen met den
afde van wylē mijnen vyant/dus ghy lie-
de die my te hulpe gecome zijt/keert u aen-
ut ter ander syden. Midts desen zoo heeft
hoest van Medusa wtghetrocken. Na/
de daer een Thessalus ghenacmt / ghy
mecht wel elders v guphlerijen gaen ver-
pē/want hier en suldy niet op doe:dit seg-
de nam hy eenen schicht inde hant om te
etē/en bleef daer metten schicht staen ver-
wert in een marmerē beelt. Daer na greep
phix een zweert om oock mede inde hoop
laen/ maer midts dat hy slaen wilde/zoo
stijfde hē zyn hant zo dat hyse herwaerts
ch derwaerts meer en ronde verrueren.

It siende Pileus (die welcke den volcke val-
delijck wijs maerte dat hy vandē vermaer-
Pileus geboren was/en buerde om deser
en wil die boossepde riuere met haer se-
en wt gangē in synen buckelaer) sepde: siet
it o Perseus die edel afcomst van onsen
leke/ ghy sult wel mogen van geluck spre-
en/ende v grootelijck inder hellen verheffen
it ghy van eenen zo vromen Capiteyn sult
beslegghen zyn. Midts dat hy dit sepde/zoo
ert hem die sprake gantsch benomen / ende
es daer al gapende staen als oft hy meer
dde willen spreke/ maer het wert hem wel
rboden / want hy bleesser oock in een har-
rootse verandert. Erp wilende alle dan-
re om haerder bluehept wil bekijuen / heeft
it himlieden gesept: dat ghy lieden hier dus
onbe-

Pileus
en meer
andere
is stee
vooten
veran-
deus

Vande transformatie

onberuerlijck blijft staende / dat coemt u
den al van luydicheyt aen / ende niet vande
cracht des hoofs Meduse so ghy hiedē mein
maer laet ons al te samen in eenspannen e
bliegen desen iongheluck toe / die hier de
rouerpen dus comt voort stellen : midts die
meynde hy Perseus in te vare / maer zijn vo
ten bleuen aen die aerde gheuesticht en ble
daer voor een gewapent beelt staen. Alle de
se voorsepde werde om haerder misdaet w
berandert / maer inden hoop wasser lacent
van Perseus gesellen die teghen Alconten
borcht / ende midts dat hy zijn oogen eens o
thooft Meduse sloech / so moest hy ooc in m
stenen beelt veranderen. Astiages meynde
dat hi noch leefde / sloech hem met dē sweerd
eenen so groote slach dattet cincte / waer a
hy hem zeer verwonderde / en wert tersten
oock in diergelijcke forme verandert. J
soude v voort vertellen die namē van alle d
der oer oock verandert werden / maer he
soude veel te lanch vallen / want daer waren
der noch ontrent twee hondert ouer bleuen
die oock altesamen in rootfen verandert wer
den. Doen begonstet Rhinea seer te berou
wen van dat hy so onrechtveerdige oorlog
teghen Perseus ghebuert hadde / maer wa
wilt hy nu gaen beghinnen? zijn berouw
quam hem hier te laet / want alle zijn knech
ten sach hy voor zijn oogen verandert / ende
al wast dathy van hulieden hulpe begeer
de / noemende eenen pegelijken hy sijne na
me / sy en gauen hem gheen antwoorde / noch
tans en const hy hem seluen niet gheloouen
voor hy en hadder selue eenen met der hant
aengetast

atgetast/ en gewaer wordende dat het eenē
ien was / keerde hy zijn aensicht ter ander
ien van Perseus/ en met gebouwen handē
vergiffenisse biddende/ heeft Perseus in
er manieren toegesproken: O Perseus / nu
ck ick wel en belijde dat ghy my verwon-
n hebt/ dus bid ick v wilt doch dit grou-
ijck hoeft van hier doen/ dat die mensche
in steenē veranderē can/ ghy weet doch
dat ick wt nijdicheydt oft begheerte des
tegen v geen oorloge ghehadt en hebbe
er is alle desen twist gheresen om uwer
vrouwen wil / v saecke was rechteveer-
om om uwer verdiensten wil / en die mijne
datse my toegeseyt was: nochtans ist my
ntelijck leet dat ick v in dese saecke niet ge-
mien en hebbe / tis my ghenoech o vrome
ogelincck dat ghy my alleenlyc v'leuen laet
wat ick voort meer liggende en ruerende
be/ sette ick teene-mael in uwen handen.
It seggende en dorst hy Perseus nochtans
ooghen niet aenschouwen / dien hy om
ngiffenisse badt. O ghy verbaesde ratte/
woorde Perseus/ tis nu in mijnē macht
te helpen daer ghy hoort/ ende en wilt niet
v' en tsal v ghebueren sonder eenige won-
st oft quetsure te lijden / maer sal v hier tot
eeuwige memorie planten/ op dat ghy van
nder huyvrouwē en hare vader dagelick
recht gesien wordē. Dit seggende stach hy
hineo thoost van Medusa voor daensicht/
wat hijt regen zijne danck sien moest. Phi-
us willende zijn aensicht ter ander zyden
eren/ wert ghewaer dat hem zijnen hals al
de stijf geworden was/ sijn ooghen waren
At. in steen

Vande transformatie

In steen verandert/nochtang bleef hy met ge-
 bouwē handē/en met vreesende gelaet knie-
 lende/als de ghene plegen die om vergiffen-
 nisse bidden. Na dese victorie is Perseus na
 zijn vaderlant en na die Stadt Argos getroc-
 ken: daer heeft hy Peretum den broeder van
 Acrisius ghebondē/die welck Acrisium sijne
 broeder verdreuen hadde/en besadt selue het
 rijck. Desen heeft Perseus oock mēttē hoof-
 de Meduse vandē seluē ghedaen als hy dan-
 der te voren gedaen hadde. Oock vant hyper-
 Polydecten den coninc van een eylandeken
 Seriphus genaemt/de welcke wt nijdicheyt
 alomine ghinc seggen dat Perseus Medu-
 sa noyt verwonnē en hadde/en dattet al vrie-
 selen waren daer hy mede omme ginc. Desen
 wilde Perseus de waerheyt van desen doen
 blijckē/en seyde totten genen die met Poly-
 decten waren / Gefellen staet v gesichte ter
 ander syden/en in dts desen track hy thoof-
 Meduse wt/en veranderde Polydectē oock
 in een harde rootse.

Tot nu toe hadde Minerva hare broeder
 Perseus geselschap ghehouden/maer siende
 dattet scheydens tijt was/zo wert sy met een
 schoon blinkende wolcke wech ghebuert /
 verlatende vooreseyde eyland Seriphon met
 die ander onliggende landen:en is van daer
 na Theben ghevlogen en na den berch Peli-
 con/die den goddinnē der geleertheyt Muse
 geheeten/toe geschiet was/en daer gecomen
 sijnde/heeftse die Muse aengesproken in de-
 ser manieren: Ic hebbe verstaen alderlieffte
 vriendinnen/hoe dattet vliegende peert Pe-
 gasus / dwelck ick wten bloede Meduse heb-
 be sien

sien spijten/ met zijnen voete een schoon
 met fonteyne wter aerden heeft doen spij-
 ten / daer die gheheele Werelt genoech af te
 reken heeft/ ende om die te gaen besoecken
 heb ick dese reyse aengenomen. Diana seer
 danckende Minerva van haerder visitatie
 leest haer in deser maniere geantwoort/ seg-
 gende: Owe presentie o Minerva/ is ons al-
 willecome/ en bedanckē v hertelijck dat
 wy v geweericht hebt ons collegium te co-
 men besoeckē / tgene dat ghy vā dese fontey-
 ne gehooft hebt/ is warachtich. Daerna heb-
 ben sy Minerva totter voorszepder fontey-
 nen geleyt/ de welcke haer seer verwonderde
 an dat Pegasus daer den oorspronck af ge-
 reuen hadde. zeer geerne aensachse die om-
 ggende boschagien / ende die dellinghen die
 intom met alderlepe lieflijke bloemkens
 erciert waren/ heetende die Musas gheluc-
 ch te wesen van datse tot haer studeringhe
 elcke plaetse vercregen hadden. O Miner-
 va antwoorde daer een onder haerlieden/ en
 mer uwe duecht niet wel eē meerder officie
 meerdich/ ghy mocht wel onse mede gesellin-
 ne wesen : sonder reden en ist niet dat ghy
 te constē en dese plaetse so grootelijck prijs-
 tantse wel prijsens weert sijn. Oock souden
 wy wel met onsen staet te vreden sijn / waert
 at wy met vreden mochte bliuē : maer wy
 en dagelijcx dat die sommige so stout in al-
 quaetheyt zijn/ als dat sy meyne dat humlie-
 en niet met allen ongeoorloft en is : en (als
 sy wel weet) die maechdekens sijn somtijts
 el om een clem saerke veruact. Wy leyt
 och al inden sin/ hoe dat den wyerden Wy-

ge fonteyne
 Sippes
 erene oft
 in latijn
 fonteyne
 caballig
 nua ge-
 heetey

I. y.

neug

Vande transformatie

neits ons tanderen tijden wel heeft begheert
tot oneeren te brengen/ en haddent die Go-
den niet versien.

De fabel **Van jor** **mens.** **T**geschiede op eenē tijt dat wi tsamē reys-
dē na dē tempel vander Goddinne Themis
en die wijle wy noch onderwegen waren/ so
vielder eenē grootē nachregen wten hemel.
Doen wy outrent den hupse van Pyreneus
quamē/ heeft hy ons met bedriechlyke woor-
den ingeroepē/ seggende: coemyt hier o God-
dinne (want hy ons wel kende) onder mijn
dack schuylen tot dat den reghen ouer sijn
sal/het is doch dicwils wel gesiē/ dat de Go-
den in minder hupskens gegaen zijn. Door
dese woorde / en oock door donweer beruert
zijnde/so hebben wy ons laten gesegge. Wy
zijn ingegaen / en bleuen inde boozsalscup-
lende/en tchoō weer verwachtende. En als
wy saghen dattet begonst op te houwen van
regenen/so meyndē wy tsamen wt te gaen.
maer desen verrader blooch terstont ter due-
ren toe/en die ghesloten hebbende / meyndē
ons daer te vercrachte/en sout sonder twijfel
ghedaen hebben en hadden wy terstont niet
gaen vliegen. Als hy sach dat wy vliegē con-
den/ghinc hy bouen int opperste des torens
staen roepende met luyder stemmen / waer-
waerts ghy lieden henen vliecht sal ick u na
volgen: dit seggende/ spranch hy van bouen
neder ter vensteren wt / ende viel hem seluen
op die steenen te bersten.

De fabel **Vande** **negen** **picuider** **N**a dat dese Goddinne haer redē voleyndt
hadde/so wert daer van bouē een stemme ge-
hoort/als oft een groetenisse geweest hadde.
Minerva sach terstont opwaerts en vracch-
de van

maer waer dese stemme comē mochte/ want
 niet dochte dattet een menscelijcke stemme
 heeft hadde. Doē heeft haer die goddinne
 mitwoort in deser maniere: Dese stemme
 comt van genen mensche/ maer t'zijn ne-
 derteren die daer bouen inde tacken des
 ons haer ongeluck vertellē. Dese zijn nu
 mincx gelede in der vogelen geslachte ge-
 me/ om der sake wil die ick u hier sal gaen
 tellē. Daerlied vader hier Hierus en was
 meer rijk machtich man in Thessalien:
 in moeder was Euppe gehete en was vā
 India geboze. Het is geschiet dat dese ne-
 gesusteren op haer groote schoonheyt te
 betrouwende/ door alle d'lant vā Achaie
 vāwaerts gecomen zijn om met ons lieden
 schoonheyt te strijden. En hier gecomen
 de hebben haren strijt in deser manieren
 onst: Ghy goddinnen van Thespien en
 het simpel volc met uwe ydel sueticheyt
 meer bedriegē: maer ist dat ghy in schoon-
 oft sueticheyt der stemme niet vernuecht/
 comt wy niet ons lieden strijden/ wy en
 en v lieden een hant niet wijken/ onsen
 wy is van beyden syden doch euen sterck/
 dat wy die victorie behoude sult ghy uwe
 nemmen Hippocrene en Alganippe meede-
 telen: en worden wy lieden verwonne zo
 wijer alle ons lantschap mede verhuere/
 met die Nymphen het voruis wijzen/ wat
 meggē daer zijn wy mede te vreden. Daer
 en hebbe die Nymphen haren eedt gedaen/
 hovende datse wijzen souden nae gherech-
 nepdt. ende zijn in de bancke ghaen sitten
 v welcke in steen ghemaect was als rech-
 tij. ters

Vande transformatie

terg toebehoort. Dese opgeblasen scoon heer
die den strijc aldereerst beroepē hadde/ hec
terstont sonder eenige ordinancie oft verli
singē begonst te singen een Liedeken vande
strijt der Reusen tegen die Goden. Daerinn
sp den Reusen die cere gaf/ en misprees gro
telijck die crachte der Goden. Want in hae
Liedeken zandise hoe dat Tiphon tegen di
Goden street/ en dedese blien tot in Egypte
aen den Nijl/ en ghehoort hebbende dat all
die Goden in Egypten geuloden waren/ so
hijse nae geresst/ waer af die Goden soo se
verbaest werden/ datse hun seluen alle veran
derden in sulcken figueren als ghy hier na
hoozen sult. Jupiter (sepde sy) veranderde i
eenē ram/ en daerom wort hy noch alle blan
van Lybien door in sulcke figure aenghebe
den. Apollo transformeerde hem in een rauc
Bacchus in een Ghepte/ Diana in een catt
Juno in een witte koe/ Venus in eenē visch
en Mercurius in eenen Vogel gelijck eenen
Opēnaer. Daernaē werden wy Muse ooc
tot singen geroepen/ ick soude v oock vertel
len welck ons liedeken was/ maer ick ducht
dattet te lanck ende te moepelijck om hoozen
soude vallen. En vrees niet sepde Minerva
maer laet hier oock hoozē wat ghylieden in
singē bedrijven const. Daernaē ghinckise ne
der int groene gras sitten/ om oock der Mu
sen Liedekē te hoozen. Doen baden wy Cal
liope/ sepde de goddinne/ datse voor ons allen
singē wilde/ want wijt haer wel betrouden
Calliope nemende haer Harpe begonst te sp
len endete singhen in deser manieren: Ceres
heeft die eerste geweest die opt het landt ghe
ackert

aert heeft / Ceres heeft die eerste gheweest
 ons t'gebruyt des cozens geuonde heeft/
 die eerste geweest die ter werelt eenigen
 ghel oft werch gegeuen heeft / alle goet ende
 veruuaert is ons vā haer gecome/daeromme
 wel een reden dat ickse prijse ende verheffe
 te wel dat ick niet te vollen ghedoen en
 . Jupiter heeft oock dē opgeblasen Geuse *Geuse*
 phon wel comen ghetermen / want hy *se* *Ci-*
 eft hem het Eplant Sicilia op d'lijf gelept/
 dat hy hem niet meer pijn en soude ten *phoy*
 nel te climē om die goden te beuechten. *met be-*
 it is wel waer dat hy hem noch dickwils *gey ghe-*
 epnt op te rechten / maer wat wilt hy be- *laden.*
 uuen? op zijn rechte handt heeft hy t'ghe-
 rechte Pelorus: op die sincke / t'geberchte
 archinus/en op zijn beenen den berch Alps-
 nus:op zijn hooft heeft hy den berch Ethna
 laden/onder den welken hy noch leydt en
 tertelt/worpende van onder het zant wat in
 roote oueruloedicheyt/en van bouen spou-
 rende t'vier somtijes oock tot inde wolckē.
 n hoe wel dat hy dus geladen is/nochtrans
 tet hy dickwils zijn wterste beste om die ste-
 en en dorpen van die bergen te schudden/en
 teter die aerde dicwils af daueren/soo dat
 die menschen dicwils af veruuaert zijn: en
 principalijck Pluto den god vander hellē/die *die ghe-*
 welcke grootelijck vreesst dat haer die aerde *schide-*
 nenē mocht/en dat die claerheyt des daechs *nisse*
 de sielkens soude moghen veruaren die daer *van*
 me gebonden ligghen. D'welck grootelijck *pluto*
 heesende den voorszreue Pluto ginck op eenē *ende*
 idt in zijnen Waghen sitten (de welcke van *prosc-*
 der swerte Waerden voort getrocken wort) *ende pin-*

A. iij,

ende pin-

Vande transformatie

en dede hem aldus wter hellen bueren / om
van alle cantē neerstelijck te gaē ondersoe-
ken / oft haer die aerde nergens en begonst
te openen / en behandt datter allesnis noch
wel ghestelt was. Die wijle hy dus ouer en
weē reedt / zo wert hi vand goddinne Venus
gesien / die welcke op hare berch sadt hebben-
de hare zone Cupido in haer armē. Dien sp
aenge sproke heeft in deser manieren: **M**ijn
alderlieffste zone Cupido / mijn cracht / mijn
hope en alle mijnē troost / neemt doch eens
uwe schichten daer mede ghy alle die goden
te bouen gaet / en senter eenen na Pluto / die
tot sijne deele het der de en alder oiderste rijk
behoudē heeft. ghi hebt doch met uwe brant
die opperste goden / ja Jupiter selue / mid-
gaders ooc Neptunū die het aertrijk en de
zee regeert / wel comen getemne en verwin-
nen: waerom sullen nu die helsche godē meer
boozdeels hebben dan dander? waerom en
doet ghy uwe neersticheyt niet vos moeders
en oock u rijk te verbeydē? tis nu doch om
het derdedeel des werelts al te doen: hoe wel
wy inden hemel om ons medelijde wil oock
grootelijck veracht worden / en die crachten
mijnder liefde wordē dagelijck meer en meer
gekreent. En siet ghy niet hoe dat wy tegen
Dallas noch teghen Diana gheen macht en
hebben: en ten sp dat wyer regen zijn / Pro-
serpina sal oock maecht moede bliuē / wani-
na dat ick gemercken can / sp isser geheelijck
op wte. Maer wilt ghy eenige eere behalen
zo boechtse mijnē oom Pluton tot een me-
de gesellinne toe. Na dat Venus dese woor-
den volepndt hadde / ontbandt Cupido sijn
pylko

vlietker/en duet den raet van zijns moeder
 in hyper eenen wten hoop/ den scherpsten /
 ontfelietsten/en dē snelsten dier inne was.
 gespannē hebbende sijne boge / heeft den
 swed haectē pijl Plutoni int herte gestotē.
 Niet verre vand stad Etyna wasser een
 ion staende waterken / rontsom met lief-
 che bloemkens en scoone boomē verciert /
 ber de hitte der sonnen af dreuen/ zo dattet
 tijt euen coelkens was. By dit water was
 Proserpina met haere consoorten pluckende
 bloemkens en alderhande cruyt. Die wijle
 met plucken aldus besich was/ zo is haer
 Pluto toegheblagen / en terstont met eenen
 reep heeft hyse met hem op zinen waghē
 geuurt. Proserpina hier af zeer verlagen
 inde/ heeft haer moeder en haere gesellinnē
 hulpe geroepen: En zoo sy haer cleederen
 erschuerde/ ontvielen haer die bloemkens
 te sy in haren kuers hadde: van dit verlies
 was sy oock grootelijc bedroeft/ zo slecht en
 impel was sy/ dat se noch op haer bloemkens
 achte. Pluto met zijn prope bliende gaf dē
 eerden die verroefte roomen op den hals en
 reeffe wel haestelijck voort door water/ sol-
 cher/ stanch/en ander leelijche hittige plaet-
 en. In Sicilien wasser een fonteyne Are-
 husa ghenampt/by dese fonteyne woonde
 en goddinne Cyana gheheeten/ die welcke
 iede Plutonem met Proserpina voorby rij-
 den/ ghy en sulter niet verder mede rijden /
 eyde sy/ ghy en sult oock die behoude Sone
 van Ceres teghen haren danck niet wesen /
 sulche prope behoortmē te begeeren en niet
 te roouen. Ist also datmen clepne dingen by
 H. groote

Pro-
 serpina
 wort
 vrag
 Pluto
 ontfantet

Vande transformatie

groote ghelijcken mach / Anapus heeft my
t'anderen tijden oock wel lief gehat / en groo-
telijck ghebeden / nochtans en heeft hy my
noch also tot gheenem wijue gecreghen so hy
meynde. Dit segghende / meynde Cyane dit
onbehoorlijck seyt met den armen te belet-
tē / maer t'en was in haerder macht niet / wāt
Pluto doende die aerde openē is haer haeste-
lijcken ontreden. Cyane siende het wzeet be-
drijs van Pluto het nūsprijseu haerder Fon-
teynen / creecher soo groote onghenuecht in /
datse geheelijck in haer selfs tranē versmiltē /
ende veranderde in water / bloepende nu met
den Watere der fonteynen daerse te vorē die
goddinne af geweest hadde. Allenskiens sach-
men haer leden minderen / haren mondt ver-
gaen / haer nagelen morwen / haer handen en
voeten / haer schoon geel hāz in d'water ver-
driuen / daer na sachmen oock haer schoude-
ren / rugghe / zijden en borste te niere gaen / en
ten lesten dooz een claer iuuierken sachmen
Water en bloet tsamē driuen. Ceres vā alle
dese dinghen niet met allen wetende / socht
haer dochter wijt en breedt. Die morgenster-
re en hadse nergens ghesien / noch die auont-
sterre en wister oock niet af te spreken. Dus
nam Ceres een toortse en gincse aendē berch
Ethna ontfleecken / om voort alle den nacht
ouer haer dochter te gaen soecken. En na lan-
ge loopen ende reimmelen creech sy ten lesten
grooten dorst / ende siende int veldt een cleyn
stropen hupsken ghinck daer aen die deure
cloppen / terstont quammer een oudt wijf ken
voort gelooopen / die welcke siende de goddin-
ne en verstaende datse te driuen begheerde /
haelde

Cyane
is een
fonteyne
betwā
dixt.

maelde haer ghersten moes datse t's daerhs te
 oren in eenen pot gesoden hadde. Die wijle
 Ceres den pot aenden mont hadde so quam
 mer voor haer een verstout kint staen/d'welc
 niet haer begonst te lachē heetende die God-
 dine gierich te wesen. Waer af Ceres zeer
 verstoort zijnde/ begoot het kint met t'ghene
 matter noch ouer ghebleuen was. Terstont
 creech dit kint ghespikkelde plecken ouer zijn
 lijf/daer die armen ghestaen hadden quamen
 w beemen staen/het creech eenen corten steert
 op dattet soo zeer niet quetsen en soude/ zom-
 ma het creech geheelich die gedaente vā een-
 der Scheissen/olpende terstont van zijn moe-
 der/die welcke haer zeer verwonderde en en
 wist dit wonderlijck gebierte niet aenrueren
 Die vertellen soude die dolinghe die Ceres
 dede om haer dochter Proserpina te soecken/
 soude te lanck vallen int verhalen/maer die
 werelt eens ouerloopen hebbende is weder-
 om in Sicilien ghelieert / en soeckende in al-
 len hoecken / is ten lesten tot der Fonteynen
 vander Goddinnen Cyana gecomē/de welc-
 ke (hadse niet verandert gheweest) haer alle
 die geschiedemisse vertelt soude hebben/maer
 den mont en die tonge diet haer gheseyt sou-
 den hebben en warender niet/nochtans vant
 Ceres hier litteekens ghenoech / want in de-
 se fonteyne vantse noch haers dochters riem
 liggende/dier ingeballen was die wijle datse
 Pluto daer voorbi vuerde. Ceres wel beken-
 nende dat haer dochter gerooft was / begost
 haer hant seer droeflijck wt trecken/ en voor
 haer borste te slaen/ om datse noch niet ghe-
 weten en conde waer datse veruaren was/
 maer

Het kint
 in een
 Schief-
 se.

Vande transformatie

maer wetet altemael die aerde/ seggende dat
sy niet weerdich en was eenige vruchten te
dragen/en principaelijk d'lant van Sicilien
daer haer dese ongenuechte gheschiet was /
terstont brack sy die ploegen en vermaledijde
die aerde / zoo dattet zaet dat doen ter tijt in
der aerden lach tot geenen profijte en quam.
Die groote vruchtbaerheyt van dien lande
creech midts desen een eynde/want daer na
berghinck het cozen eer dattet tot rijpheydt
comē const/ somtijts isser den somer te heet/
somsijt de Winter te rout/somsijt verder
uent die windē/ somtijts verslindent die vo-
gels al watter ghesaept is / oft het oncruyt
ouerwast die terwe. Daer na heeft Arethusa
haer hooft wtgestekē sprekende totter god-
dinnen in deser manieren: En wilt niet meer
soechē o goddinne/ en en wilt op die getrou-
we aerde niet zo vergraint sijn/wantet haer
schuld niet en is/maer heeft haer tegen hare
danck moeten openen om die prope te laten
passeren. En wilt oock niet meynen dat ick
om mijn lant bidde/ want mijn lant is Pisa
en ben hier in dit lant als een wtlandige co-
men woonen/om dat my dit lant bouen alle
dander zo wel behaecht: in dit lant heb ick
dan mijn woonstede vercofen/ ende voor dit
lant ist dat ick bidde/ wilter doch/ o Ceres/
wat soetelijcker mede leuen. Die sake waer
om ick mijn lant ghelaten hebbe om in dit
lant te comen woonen / wil ick u gaen ver-
tellen/ ick hope dat ghyer eenighe laefenisse
ws droeshepts in vinden sult.

Onder die aerde vinde ick eenen openen
wech die my vander seluer aerden verleent
wort/

met/ door desen ben ick hier in dit lant ghes-
men. en zo ick voorby die helsche riviere
quam gelopen/ zo heb ick int voorby
Proserpina uwe dochter ghesien/ daer
en ick se droeflijck sitten/ maer sy en hadde
niet gheen groutelijck ghesicht/ nochtang
was sy die coninginne vander hellen alreede
ghecozen/ een regente van dper donckerder
detsen/ ende die huysvrouwe Plutonis des
ijckhen coninc. Ceres dese dingen verstaen
inbende/ bleef van rouwe daer staende als
of se doot gheweest hadde: en doen sy weder
ghaer selue gecome was/ vlooch sy haeste-
lik weder na de hemel/ en is niet ongebloch
ghaer voor Jupiter gegaen/ seggende in
mer manieren: Nature en liefde die ick tot
men en tot mijnen bloede draghende ben/ o
Jupiter/ heeft my hier tuwaerts ghesonden
in dat ick hier voor bidden soude. Ist dat ghy
my geen gratie met allen meer en hebt/ en
niet minners v hint niet versnaden al ist dat
van my geboze is. Siet ick hebbe na lan-
gen arbeit ende veel soekens ten lesten onse
ochter Proserpina ghevonden (ist dat men
gionde mach heere egeene dat noch verlore
ist oft datmen weet waer dat het gelegē is)
It is noch eenichsins om verdraghen dat se
groot is/ ist datmen se minners weder ge-
eigen mach/ maer het en is geensins beta-
telijck/ o opperste Jupiter/ dat v dochter es
in roover tot eenen wijue gegeuen worde.
Jupiter alle dese redenen wel gehoozt heb-
ende/ heeft haer weder in deser maniere ge-
antwoort: Tis wel waer/ o Ceres/ dat Pro-
serpina onser beyder dochter is/ maer alsme
die waer.

Vande transformatie

die waerheit seggen soude/ten is gheen roo-
uerpe oft onbehoorlijck seyt daer ghy nyp af
gesproken hebt / maer een groote liefde die
Pluto tot Proserpinā onse dochter dragen-
de is. Ten sal ons doch tot geender schan-
den zyn/dat wy Plutonein tot eenen behou-
den sone hebbē/ ist tattet v belieft. Ich laet
noch alle ander rijdommē staē die hy heeft/
duncket v een cleyn saecke te wesen datmen
Jupiter tot eenē broeder heeft: en acht ghy
niet met allen een heer en Coninck der hellen
te wesen/bouten desen zo weet ghy wel / dat
hem niemant dan ick allene te bouē en gaet.
Ist saecke nochtans dat ghy dit zoo seer ter
herten nemen wilt / en dat ghyse daer geen-
sins laten en wilt/ zoo false weder keeren op
sulcker conditiē ist datse daer noch geender-
hande spijsse ghesmaect en heeft/ want sulche
zyn daer die pzeuilegiē/ dat so wie daer eens
aent eten coemt/ die moeter daer na ewelijc
blijuen woonen. Van dese woorden was Ce-
res seer verblijt/ en meynde wel datse terstōt
haer dochter weder crijghen soude/maer het
wasser laten al anders gestelt/want Proser-
pina vā sulcke pzeuilegien niet wetende had-
der alreede vā een granaet appel ontheten /
die sy daer inden boomgaert geplukt hadde.
dat welcke niemant gesien en hadde dan al-
leenlijc Ascalaphus die soone van Achcrō en
Ophne/ die welcke getuychde dat hyse had-
de sien eten seuen graenkiens oft kernkiens
wt eenē granaet appel/ en belette de met zyn
clappen Proserpina weder tot haer moeder
te keeren. Waer af die helsche Coninginne
seer bedroeft zijnde / heeft deesen riappaert
met den

Het den watere des helschen riuers Phlege
 en begotē/ en terstont creech hy eenen berck /
 el plupmen/ groote oogen/ geelachtige vlo-
 ren/ een groot hooft/ lange naghelen/ nau-
 elijcx cunnende zijn vlogelen vā traechtey-
 trueren/ somma het wert een leelijcken *A scala-*
 smaecten nacht-upl/ die den menschen ge- *phus is*
 eynlijck pet quaets te beteecken en plach. *tenen*
 desen wert om zijnder clapperrijen wil al- *maest*
 s verandert/ mer diesgelijcx en geschiedet *uyt den*
 et met die dyp Meerminne de welcke doch- *anderke*
 to van Aehelous waren. Want dese warē
 edegesellinnen van Proserpina/ en waren
 gelijcx met haer vermerdēde en bloemkē-
 rickende. En ten leste siende dat haer gesel-
 me wech ghebuert was/ hebben se begonst
 re die Werelt ouer te soeckē/ mer siende dat
 e niet en consten geuinden/ hebben vaudē
 den begeert dat sond perijckel niet vloe-
 en op de zee mochten wandelen. Dwelck *die drij*
 ter terstont geconsenteert wert/ want hare *doel-*
 den werdē terstont met plupmen ouerdert/ *terre*
 ide op dat die soetichēy haerder stemmen *van*
 et teenemael vergaen en soude/ zoo is haer *Ago-*
 ch die menschelijcke stemme en het men- *son-*
 selijck aensicht ghebleuen. *is mee-*
 Jupiter willende met zijne broeder Pluto *minnen*
 Ceres zijnder suster vrede houden / heeft *veran-*
 ht jaer in twee ghelijcke deelen gedeelt/ ende *derk*
 coineerde dat Proserpina een half iaer met
 eres haer moed/ en eē half iaer met Pluto
 ren man zijn soude. Daer na veranderde
 roserpina telcken haer gelaet na den tijt /
 ant by haren man Pluto woonende hadse
 n droeflijck wesen / en by haer moeder co-
 mende

Vande transformatie

mende creetchse terstont een blijde ghelaet.
Gelijck oock die sonne bedect zijnde met regenachtige doncker wolckē / crijcht wel terstont een blijder aenschijn na dat die wolckē verdreuen zijn. Als nu Ceres haer dochter weder ghecregen hadde / begonst sy met Arcthusa te toutē en te vraghen waeromme sy wt haer landt dus ghebloden was / en waerom datse nu een fonteyne gewordē was. Die waterē swegen en die Goddinne Arcthusa stact terstont haer hooft wt. en ghedroocht hebende haer hooft met haere groene handen heeft beghonst die voorleden vspagie te vertellen vā Alpheus : Ich hebbe tanderen tijden seyde sy / een Jymphē van Achaïen gheweest / zoo datter inden heelen hoop niemant zo dapper int loopē / oft zo expert int netten spyren en was als ick. En al was ick schoon en sterck bouen alle dander / al haddick alle tghene daer haer dauder om te verheffē plegen / nochtans en hadde ick in my seluē geen behaghen / maer achte altijt voor een groote sonde / eenen anderē te behagen. Jk gedenct dat ick op eenē tijt zeer vmoeyt vā iacht comende wtē bossche (Stymphalus) wantet doē heet weer was / en die vermoeythz hadde die hitte vermeer dert) aen een stil waterken quam dat claer was tot inden gront / zo dat men die steenkens dper benedē int zant lagen lichtelijck hadde mogē tellen. Konts om dese riuiere warē veel schoone en lieflycke wilghe boomē dper een beuallike lommere maectē. Aen dit water comende ben icker ten eersten metten voeten in gheghaen / daer nae tot die haessenen / en hier mede noch niet te vreden zijnde /

ende/begonste my tontcleeden/ en mijn cle-
 den op die willigen te hanghen/ en ben een
 ten dus al naect int water gegaen. Ende
 wyle ick met het zweimen ende lauieren
 sich was/zo hoorde ick beneuen indē gront
 is waters iet ruyssen/waer af ic veruaert
 ende/ en niet wetende wattet zijn mochte /
 in terstont op dē naesten rant des waters
 en sitten. Doen begonst Alpheus vanden
 mont zijnder riuerē met heescher stemmen
 roepen in deser maniere/ seggende: Waer
 loopt ghy zo zeere o Alcehusa / waer loopt
 hy zo zeer? En om dat ick mijn cleederen
 o dander syde der riuerē gelaten hadde/zo
 wist ick al naect wech loopen zo ick was.
 he ick zeerder hoorde/hoe hy mi dapper-
 ker na volchde. En om dat hy my naect
 h/zo docht hem dat ick hem tynē gereet
 n was/en dede my voor hem blien gelijck
 e dypkens voor den hauck. Dus jaechde
 my van daer tot onder die stadt Orcho-
 non/onder Psophis/ Cillenes/ Menalus
 ermanthus/en Elis. Het is wel waer dat
 my int loopē niet en conste achterhalen /
 mer ten lesten werde ick ghewaer dat ick
 it lange en sonde kunnen geharberen/ ende
 it hy des arbeys noch niet moede en was.
 ochtans liep ick door veldē/ bergen/ root-
 n/en door onbekende steden. Ick hadde die
 ne van achter/zo dat ick zijn scaduwē al-
 t: voor my sach / oft ten minsten die vreesē
 doet my duncken. Oock hoorde ick tgerucht
 in zijne voeten ende zijn hygen int loopen /
 hier af ick my grootelijck veruaerde. Dus
 rreckende ten lesten dat ic door vermoepthz
 L. met

Van de transformatie

niet meer gelooopen en conste/ heb ick Diana
aengeroepe in deser manieren: Coempt my
nu o Diana in desen noot te hulpe / oft ick
moet nu schandelyck onteert worden: doet
doch uwer dienstmaecht eenich bystant/dien
ghy dickwils uwen boge en pijlkoer te be-
waren gegeuen hebt. Die Goddinne Diana
door mijn bede verwoert zijnde/heeft van bo-
uen wter locht een Wolcke laten comen die
my heel bedekte. Doen en wist Alphheus niet
meer wat bedriue/tweemael ginch hy ronts
om die Wolcke soetkende/ende niet wetende
waer ick verstouen was. En tweemael heeft
hy my by mijnē naem geroepen. Doen wast
met my alleleens gestelt/gelijet metten scha-
pen die den Wolf ontreut haer perck hoorst/
oft gelijck metten Hase/ die onder die Haghe
lept en luyftert en t'ghebas vanden Honden
hoort/ghestelt is. Alphheus en woude noch-
tans vā daer niet gaen/want hy wel sach dat
mijn voetstappen niet verder en lagen: maer
bleef daer wel gade staende die Wolcke ende
die plaetse. Waer af ick zeer beureest zijnde
begonst oueruloedelijck te sweetē/ so dat my
t'sweet vande hoofde en vande gelheelē lijue
af droop/ende dat ick in veel coeter tijdt dan
wijer af ghesproken hebben / gheheelijck in
Aethus een Riviere veranderde.

fonteyne Dit wert Alphheus terstont gewaer/ en liet
de van zijn menschelijcke figure varen die hy te vo-
der die ren aengenomen hadde/hem weder verande-
oock A- rende in Water op dat hy hem niet my men-
reijnsa gen mochte. Doen dede Diana die aerde ope-
nen/door die welcke ick gheuloden ben tot in
Oytigia: en dit lantschap heb ick my alder-
eerst

ist wter aerden comen baren. Na dat Arc
 tusa dese dingen vertelt hadde / so heeft Ce⁹⁰⁸
 is terstont haer twee vliegende Draken in
 en Waghen gaen spannen / en isser mede na
 henē geulogē. Daer comende heeft haren
 agē Triptolemo gegeuē / op dat hy ouer al
 ide gaen ackeren en saepen. Triptolemus
 en dingen ghedaen hebbende in Europa en
 Asien / wilde van daer nae Scitien reysen.
 Si Scitien wooude doen ter tijdt eenen Co
 ninc Lyncus genaemt: tottē welcken Trip
 temus gegaē is begeerende herberge voor
 en nacht. Die Coninc wilde weten hoe
 de jonghelinck geheeten was / van waer hy
 am / en wat hy in dit Lant quam soecken.
 Hyen naem antwoorde die jonghelinck is
 riptolemus / Ick ben sonder schip oft sepl
 er de zee ghecomen / en sonder boeien ouer
 aerde / maer vliegende in de locht heb v lie
 in het costelijck present van Ceres medege
 cht / daer ick de aerde mede ben comē be
 saepen / om v lieder lantschap vruchtbaer te
 mecken. Die Coninc dachte dat hyen ont
 ghien soude / en soude hem dit costelijck ju
 uel nemē waert eenichsins in zijnder macht
 er na is hy hem des nachts in zijne slaep
 er eenen Messe toegheuaen: en midts dat
 in hem meynde te doozsteckē / so heefsten Ce
 in een gespickelt scherpsichtich dier ver
 ert dat noch heden sdaechs Lyncus gehee
 wort / int Duysch een losse: en gheboot
 riptolemus dat hy hem weder met zijnen
 uren aent vliegghen maken soude.

Hier mede eynde Calliope haer lidenken / ^{de poesi}
 enie Nymphen eendrachtelijck sepdē dat ^{des vres}
 A ij. wyl lie

Van de transformatie

Dit **Van** **de** **Wp** **heden** **den** **prijs** **behielden** **/** **des** **niet** **tegen**
de **Mus** **staende** **en** **wouden** **die** **Pierides** **gheen** **sins**
so **der** **toelatē** **/** **mer** **sepden** **euen** **wel** **datse** **ons** **noch**
exponit **berre** **te** **bouen** **gingen**. **Gemeret** **sepden** **wp**
dat **ghp** **liedē** **noch** **niet** **te** **vreden** **en** **sijt** **/** **ghp**
en **moet** **noch** **verwonnen** **sijnde** **ons** **bepot**
ten **/** **so** **sullen** **wijt** **u** **wel** **vergelden** **ende** **doen**
tgene **dat** **ons** **de** **gramschap** **raden** **sal**. **Met**
alle **dese** **woordē** **en** **deden** **sp** **niet** **dan** **lachen**
en **spotten** **/** **terstont** **veranderde** **haer** **de** **stem**
me **in** **een** **heessche** **schetteringe** **/** **die** **pluppen**
wiessen **haer** **terstont** **ten** **naghelen** **wt** **/** **hun**
monden **werden** **in** **becken** **verandert** **/** **ende**
Dit **pie** **zijn** **aldus** **na** **die** **wildernisse** **gaen** **henē** **vlie**
widen **in** **ghen** **/** **verandert** **zijnde** **in** **exteren** **/** **ende** **tot**
extrem **noch** **toe** **is** **haer** **lieden** **het** **sneteren** **ghebleuē** **/**
verand **ende** **souden** **noch** **gheerne** **wat** **seggen** **/** **constē**
deut **zijt** **eenichsins** **by** **gebrengghen** **/** **maer** **neense**
tis **haerlieden** **wel** **verboden**.

*Dat seste boeck der veranderinghen
oft transformatien Pub. Ouidij
Nasonis..*

Allas ghehoort hebbende alle dese ge-
schiedenssen / sepde dat die wyake t-
rechte gheschiet waer / ende dacht t-
haer seluen dattet niet genoegh en t-
dat wy pement prijsen / ten sp dat wy ooc
ghepresen worden. Ick en sal geensins lydi-
dachte sp / dat onse authozitept dus verac-
sal wordē / maer sal Arachne van Meonie
haer opgeblasen vermetelhept oock wel be-
leeren



ereen/die welcke op haer constich weuen zo
 eer betroudt/als dat sy my geensins en sou-
 ne willen wijcken.

Dese Krachne was vā clepnder afroemst/ *De fa-
 bel van
 Nac-
 ne.*
 naer zeer vermaert om haer consten wil.
 haer vader hiet Idmon en was geboꝛē vā
 der stadt Colophon/haer moeder was ouer-
 edē/en sy hadde eenē man die oock vā clep-
 der afroemst was. Sy hadde door alle die v-
 naerde steden vā Lydien gewandelt om enē
 naem en een fame te behalen/en was woon-
 chtich in eē clepni stedekē geheten Hyppepa.
 Die Nymphen die doen ter tijt in die onlig-
 ende wijngaerden en riutere woonachtich
 waren hadden diewils dese Krachne besocht
 om haer constich werck te sien. Niet alleen
 n was het ghemaect werck lustich om aen-
 sien/maer oock tgene dat sy noch onderhan-
 den hadde.

Vande transformatie

den hadde. Int weuen/spinnen ende napen/
hadse soo groote gracie/darinnen lichtelijck be-
kennen mocht datse van Pallas hadde ghe-
leert gheweest / d'welck sy nochtans niet be-
kennen en woude/maer seyde datse wel soude
tegen Pallas selue derren om d'beste weuen.
D'welck vernemende Pallas/heeft haer zel-
ue in een oudt wijs verandert/en is aldus by
Arachne gecomen steunende op een storkien/
en sprekende aldus: Der ouder lieder raet en
is niet te misprisen/want sy door lange erpe-
rientie en vsantie gheleert zijn: daerom mijn
dochter en wilt mijnen raet niet versmaden:
behaelt by lof en eere onder die sterffelijcke
menschen/maer en wilt tegen die Goden oft
Goddinnen minnermeer yet bestaen/bidt die
Goddinne Pallas om genade/die ghy so dic-
wils met opgeblasenheyt vertooynt hebt/
en sy salt u gheerne vergeuen. Arachne aen-
siende Pallas met dweerschen ooghen heeft
haer werck datse onder handen hadde ver-
laten/hebbende die hant al gereet om te slaen.
En met eenen arren moede heeft Pallas in
deser manieren geantwoort: Ghy sorte oude
quene begint ghy alreede te rasen: nu moech-
dy wel bekennen dat ghy veel te lange geleeft
hebt/gaet henen u Dochters bekijken/want
met my en hebdy niet te doen. Ick sal my
seluen wel conuen beraden/dus gaet ghy he-
nen wandelen / want mijnen sin en moechdy
niet veranderen. Waerom en coemt Pallas
zelue niet voort/ende betoone watse bedrijuen
can? Want ghijt also begeert/ seyde Pallas/
so false seker comen. Terstont verliet Pallas
haer oude ghedaente/en gaf te kennen wie sy
was.

was. Alle die Nymphen die daer tegenwoor-
ich waren deden die goddinne eere en reue-
entie/alleenlijck wtgenomē die onbeschaem-
e Arachne / nochtans wertse root in haer
ensicht/ende daer na terstont weder bleeck/
elijck de locht des morgheus metter sonnen
pganck root is/ende terstont daer na weder
leech wort/ende lieert in haren ouden staet.
Arachnes ghinck altydt voor in haer werck
en conste te toonen/dwelck meer tot haerder
erderseissen dan tot haerder eeren was.
Dallus sonder langer beyden begheerde met
haer oock wel te strijden. Dus zijn sy beyde
eder gheseten hebbende elck bysonder haer
werck voorthandē. Elck nam haer scietspoel
en maecte haer aent doorschieten / dzyuende
en doorslach met der laepe wel vast aē mal-
anderen: sy warē beyde euenneerstich want
de hope der victozien benam haerlieden een
oot deel des arbejts. Daer sachmen seer
stelijck purpur mit lijnwaet weue/oor qua-
ender alderhande coleuren in/ghelijck ghe-
elijck in den tegenboghe te doen plach.
In dese conste en wert het Goudt oock niet
gespaert / want onder en tusschen werden
och sijne Gout draepen in geschoten. Elck
ces de in haer werck eenighe antijesche fa-
ale oft Historie. Dallus weefde in haer lijn-
aet den twist oer t'anderen tijden tusschen
aer en Neptunus/aengaende der insettinge
t naem geue der stat Martis geresen was.
Daer hadde sy die twaelf goden gemaect/en
ck van hunlieden gheseten en gehabitueert
in zijne epsch en weerdicheyt. Midden inden
op sadt Jupiter in zijn maiesteyt:oor was
L tij. ser

Vande transformatie

ser Neptunus die met synē scepter die aerde
 geslagē hebbende/ hadder een peert wt doe
 springē/ bewijfende dat hy hier mede die sta
 beschermmer wilde. Maer haer seluen hadd
 sy gemaect hebbende eenen schilt inde hand
 en een lantie/ eenen helm op haer hooft/ end
 vooz de borst eenē schilt daer thoost vā. Ma
 dusa in geschildert stont/ en hadde/ soot sche
 met haer lantie die aerde oock geslagē/ waer
 wt datter een olijstaryken ghesproten wa
 geladen met vruchten/ waer af alle die gode
 verwondert zijnde/ hebben t'commis tot haer
 voordeele ghewesen. Ende op dat Arachne
 bekennen mocht wat loon datse om haerdi
 bermetelheyt verwachten moeste/ so heeft z
 hemus
 ende
 Edo-
 pe in be-
 gen ver-
 andert.
 pigme-
 in eenen
 eueg.
 Anti-
 gone in
 eenen
 greecke.
 Cynara
 in eenen
 stey.
 noch aen elcken hoeck des lijwaets een e
 empel geweven van sommige die oock ran
 deren tijden tegen den goden gheopponee
 hadden. Indē eerste hoeck was hemus d
 coninck vā Thracien met zijn wijf rhodop
 die beyde in bergen vandert warē / om dat
 haer die eere hadde doen attribuerē die Ju
 piter en Junoni alleen toebehoorde. Indē
 tweeden hoeck was Pigmea gecontersept
 die welcke om datse hadde gesept datse scoo
 der was dan Juno/ verandert was in een
 craen/ en oorlooghde na haer veranderinge
 althijt tegen haer selfs volck. Inden derde
 hoeck stont gheweven Antigone die dochter
 vā Laomedon/ die weleke om datse veel scoo
 der zijn wilde dan Juno selue/ wiert in een
 opeuaer getransformeert/ zoo dat haer do
 haren vader Laomedon noch oock het rij
 Elion niet te bate en quam. Inden lesten
 vierden hoeck was Cynara die coninck vā
 Affricien

Affirien/ die welcke zijn dochters omhelsen
 dese waren in grade des tempels Junonis
 verandert/om datse schoonder wouden we-
 en dan Juno selue) noch scheen te schreuen/
 ioe wel dat hy oock in eenen steen verandert
 was. Gonts om haer lijwaet hadde Dallas
 enen crans oft cpraet van olpien genaect
 ier sy mede vrede en eendrachtichz bereec-
 tende/en volmaecte in deser manieren haer
 werck. Arachnes hadde ghemaect hoe dat
 Jupiter inde gedaente van eenen stier Eu-
 ropam wech buerde/ desen stier en die riuie-
 re waren so wel na d'leue gheconterfeyt dat
 het geensins om verbeterē en was / het scheē
 puerlijck wie die figure aensach/dat Euro-
 pa die aerde aensach/ roepende haer gesellin-
 nen te hulpe/en datse haer voeten opwaert
 trock/op datse vandē watere niet nat en sou-
 den worden. Doch weefde sy hoe dat Aste-
 rie vanden Arent tegen haer danck wech ge-
 boert wert. Hoe dat Jupiter by Leda quam
 slapen in gedaente van eender swanen. Hoe
 dat Jupiter met Antiopa boeleerde in for-
 me van eenen Satyr/ en wan aen haer twee
 kinderen. Hoe dat Jupiter Alcmenam be-
 drooch inde gedaente van Amphitrio haren
 man. Hoe Jupiter Dane vercrachte in for-
 me van gulden regen/ en Eginam in een ge-
 daente van viere. Hoe dat Jupiter Meno-
 sinem onteerde in gelijckenisse van eenē her-
 der/en Deolim in gedaente van een serpent.
 Hoe dz Neptunus willende byde dochter vā
 Colus slapen/hadde de figure vā eenē jon-
 gen stier aengenomen. Hoe hy hem veran-
 dert hadde inde gedaente van riuiere Eup-

Aſteria
 vanden
 Arent
 wech
 gedueret
 Jupiter
 by Leda
 in een
 swano.
 Jupiter
 by Anti-
 opa in co-
 nity fa-
 tyr.

L v.

peus

Van de transformatie.

Jupiter
by Alc-
mena in
gelijke-
nis van
Amphi-
trix Jus-
piter by
Danae
in eenen
gulden
regyn/
ende by
Sagina
gelijk
wie.

peus. Hoe hy aen Iphimeditam twee kind-
ren wan/ Othus en Ephialtes. Hoe hy in
gelijkenisse van eenē ram by Bisalpis sieg-
En in de ghedaente van een peert met Cere-
en Medusa boeleerde. Oock hoe dat hy in
Melantho sliep hebbende die figure vā eene
delfhin. Alle dese dingen waren zoo wel o-
hun maten en na d'leuen ghemaect/ dat hy
seer ghenuechelijck om aensien was. Ooc-
stont daer Phœbus ghecontersept met zij-
Danae boerachtighe cleederen / somtijts oock in
gedaente van eenē hauick en van eenen leeuw
Hoe dat hy in zijn herders cleederen Jffe di-
dochter van Macareus bedrooch. Hoe da-
Bacchus by Erigone quam in de figure v-
een wijndrupue. En hoe dat Saturnus de-
Centaurus Chiron wan inde gedaente van
een peert. Berde de lijsten hadse zoo conste-
lijck met vael en lieflijke bloemkens vercier-
dattet Pallas selue niet en soude kunnen ver-
verbetert hebben. Waer af die goddinne zee-
toornich zijnde / heeft het lijwaet terstont in
stukken geschuert. Ende heeft Arachne me-
der schietspoelen seer begost te slaen. Arach-
ne niet willende dese inuurie verdragen / heeft
haer seluen aen die galge van haer getou ver-
hangen. Pallas greepse terstont in haer ar-
mē en hiesse opwaerts / op datse niet verwo-
gen en soude / seggende: Ic wil wel hebbe (ghy
onsalige) dat ghy hangt / maer wil dat ghy le-
uende sult bliue hangē en op dat ghi vā uwe
nacomelingē geē beter hope en crjcht dā van
u seluen / zo geue ick dien oock sulcke pene als
datse tselue sullen lyden dat ghy nu ter tijt
lijdende sijt. Dit seggende heeft syse met den
sappē

ppe vā een veninich crupt besprengt / en ter
 uit rees haer t'har: wt / de oore en de nuese
 rginghen / t'hoofte en t'gantsch lichaem ver-
 anderden / ter sijden creechse cleene dunne
 lenkens / en die reste van haer lichaem bleef
 eenen dicachtigen buick verandert / weten
 selckē sp noch dagelijck haer gavelien spint / *Arachne*
 de (in een spinnerop verandert zijnde) exer- *in een*
 ert noch t'gene datse voor haer veranderinge *spinn-*
 te doe palck. Van dese veranderinge wert *coppe*
 gantsch Lydien / Egyptien / en voortz ouer *veran-*
 zeer ghesproken. Arachne wert zeer be- *deert.*
 necht van haer mede gesellinne Niobe / diese
 nderen tijden wel ghekent hadde / cer datse
 ehoudt was / en die wijle zy noch in Meo- *De fabel*
 en woonachtich was. En al hadde Niobe *was*
 in dese punitie wel ghehoort nochtans en *Niobe*
 ertse des niet te beter / noch tegen den Go- *met*
 in goedertierender. Mer om veel saken was *haer kin-*
 hoouerdich en opgeblasen : Ten eersten *dercy.*
 in datse eenen so rijcken en machtigen man
 dde / om datse beyde van so edelen en groo-
 in gellachte waren / en meestendeel om datse
 schoone geselschap van kinderen hadde.
 Het geschiede op eenen tijt dat Manto die
 achter vanden waer seggher Tiresias / ver-
 ult sijnde metten geest der propheeten / had-
 er al gaen roepen : Ghi vroukens vā The-
 in berept v haestelijck totter sacrificien van
 r goddinnen Latona en haerder twee kin-
 ren. Croont uwe hoofden met laudwerbla-
 ren / want die Godinne heuet door mijnen
 ont aldus gheboden. Dit ghebot wert ter-
 ont volbracht / een pegelijc berepde hem tot
 t sacrificien / men ghinckter terstont met
 hoepkens

Van de transformatie.

hoefkens en cranskens die Goddinne eere
alsoot Manto gheboden hadde. En de wyl
datmen hier mede besich was / soo is Priote
voortgecomen in seer costelijcke gulde cle
deren/hebbende met haer eenē grooten sloop
van Maechden en Joffrouwen. Die welcke
ouer al seer hoouerbelijcken siende/heeft in
deser manieren begonst te roepen ende te tie
ren: Wat gaet v lieden ouer ghy Vrouwen/
dat ghy den goden so groote eere belijst die
ghy dagelijc voor ooge siet/ en dat ghy dese
Latona sulcke sacrificie aendoet/myn en wort
ere noch sacrificie aengedaen. Het is eenen
pegelijcken nochtans kenlijck genoeg dat
ick Tantolū voor eē vader hebbe / die onder
al dander alleen weerdich is getweest der go
den tafelen aen te rueren: mijn moeder was
een vanden Pleiaden/ haer vader den groot
machtigen Athlas/die op zijn schouderē den
hemel draecht: van mijns vaders wegē heb
ic Jupiter tot eenē groot vader/en vā mijns
mans wegghen heb ick den seluen tot eenen
swagher/ en nochtans en isser noch niemant
die my eenige sacrificie gedaen heeft. Tge
heele lantschap Phrygia is my onderdanich
die mueren en inwoonders van Theben die
mijnē man Amphion met zijn soet snaerspel
by een dus vergadert heeft/ zijn al onder mijn
en mijns mans subiectie. Ende ist dat ghy
mijnē start wel aensiet/ghy en sulter anders
niet dan groote costelijcheit en rijdommen
in binden. Noch laet ick staen de schoonheyt
mijns aensichts / die seuen sonen ende seuen
dochteren die ick ter werelt gebacht hebbe:
segt my nu en heb ick niet een groote ooyse
ke myn

te verheffen? waerom ist dan dat ghy
Latona die maer van eenen ruese geco-
me en is/ meerder eere en reuerentie bewijst
dan mynwe goddinne in is doch in hemel/
noch eerde willecome. En weet ghy lie-
uier dat haer die aerde (doe syjs van doent
inne) een cleyn plaetsken wepgerde/ daer
shdde moghen baren? En is sy ten lesten
nvan die gantsche werlt verstootten ende
ninnen zijnde/ in een cleyn onstabel eplan-
in Delos ghecomeu/ daerse god wout
w: kinderē gebaert heeft? Ick hebber mi
n: ghehad/ moet ick dan niet wel on-
sfelijch salich geheeten worden/ en zalich
men? In rijkdomme en heerschappye ben
n: machich/ dat my de fortunne geensins
n: en mach. Het goet is my in so groo-
n: ueruloedicheyt aenghercomeu/ als dat ick
n: niet meer en vzeese: Want al naeme my
n: fortunne een deel van mijnen kinderen
n: ick noch meer dā Latona behou-
n: . Dus laet alle dese ceremonien ende on-
n: zlijke sacrificiē/ en woijt dese lauwer
n: van uwe hoofden. Terstont wert
n: ghebot volbracht/ sy lieten
n: sacrificiē onnuolmaect staē/ nochtang eer-
n: sy die goddinne Latona metten monde
n: metter herten so sy best mochtē. Latona
n: de de groote opgheblasenheyt vā Niobe/
n: nochtet niet langer verdragen/ maer is
n: stelijck totten berch Cynthus ghegaen/
n: sy haer twee kinderen Apollo en Dia
n: gevonden heeft/ deese heeftse aengespro-
n: in deser manieren:
dier hier lieue kinderē uwer bepder moeder
die v 39

Vande transformatie

die v so hoochlijc gebaert hebbe / en die naef
Juno die hoochste/die weerdichste onder all
die goddinnen / nochtans twyfelden die som
mige noch/ oft ick een goddinne ben oft niet
Men sal mijne sacrificien gantsch te niet doe
ten zy dat ghier toe helpt. Noch en is my di
quaet niet alleen pijnlijck / want die dochter
vande ongodbruchtigē en boosen Tantalus
heeft my grootelijck ghelastert/ seggende dat
haer kinderen van meerder weerdicheyt en
authoziteyt zijn dā ghy lieden. Sy volcht ha
ren vader int qualijck spreken seer / want sy
my heet berooft te zijne van kinderen / God
gheue dattet met haer aldus ghestelt mach
wesen als sy my heet te wesen. Daer nae sou
de sy haer bede gedaē hebbē/ maer Apollo en
Diana hebben daer op terstont geantwoort
aldus: Het is genoeg alderlieffste moeder/ wy
hebben uwe redenen seer wel verstaen / en dit
seggende/ zijne terstont van daer na Theben
geulogē. Bupter der stadt van Theben was
een schoon breede pleyne / daer die zonen van
Niobe haer peerden in groote pompe ende
costelijcheyt te berijde plegen. In dese pleyne
was Ismenos den ousten zoone van Niobe/
desen de wijle hy zijn peert bereedt/ makende
int rijden menigē heer/ wert met eenen scicht
onuersins doorschoten/ zoo dat hy van sinen
peerde ter aerden doot viel. Sinen broeder
Sipplus hoorde vander locht ooc eenē scicht
comen/en maerte hem terstont aent loopen/
willende den slach schoutwen/ Gelijkewijs
als dē stierman eenige doncker leelicke wolc
ke siet / terstont laet hy alle die zeplen strijc
ken/op dattet toecomende onweder hem niet
en hin

hindere. Maer zijn loopē quam hem lute-
 al te bate/want den scicht gheraecten achter
 den nechie/zo dattet vooz ter strotē wt quā.
 dese is oock van zijnen peerde ter aerde doot
 vallen. Phedimus en Tantalus verlaten
 hebbende hun peerden / bereyden hun om te
 worstelen: en die wijle zy int worstelen worst-
 en borst stonden/zo werden zy beyde met
 enen pijl doorszhoten/ ende vallende deen op
 ander ter aerden/ hebbense tsaemē den geest
 geuen. Alphenor willende zijn broeders te
 hulpe comen/ isser terstont by ghecomen om
 in pijl wt te trecken / maer die wijle hy hier
 dede besich stont/zo creech hy vande seluen/
 want Apollo heeftē van bouen met eenen
 pil het ingewant oock doorszoten. En somen
 in pijl meynde wt te trecken/ zo bleeff er een
 groot stuck vander loosen aenhangen/ zo dat
 terstont den gheest metten bloede gaf.
 Amasito wert met eenē pijl in zijn haessene
 geschoten: dese wonde en soude hem noch die
 not niet gedaen hebbē/ maer als hy den pijl
 meynde wt te treckē/ zo quammer hem noch
 enen inde k ele geschoten tot die vederen toe/
 laer af het bloet in so grote ouerbloedichpet
 it spuytte/ datter den pijl weder mede moest
 it comen. Ilioneus den lesten / siende dit
 groot ongeluck/reytte zijn armen ten hemel/
 alle ghy Goden/ seyde hy/ niet wetende dat
 en in desen noot alle die Goden niet en be-
 horde aen te roepen/wilt my doch sparen.
 Apollo wert duer dese woorden beroert/mer
 pijl was alreede onderwegē/ nochtans en
 t desen iongelinck geen harde doot / want
 terstont met een cleyen wondcken sterft.

Vande transformatie

Alle dese dinghen werde **J**oabe vercondich-
de welcke op die goden seer vergramt sijnde
wonderde haer hoe datse tegē haer kinderē
en tegen haren man **Amphion** sulcke mach-
mochtē hebben/want **Amphion** hadde hem
seluen van ongenuechte met eenē messe oock
doorstekē. Och hoe grote differentie wasser
nu tusschen dese mistroostige **J**oabe / en die
opgeblasen **J**oabe / die te vorē het volck van
die sacrificie **Latone** gedreue hadde! Al crij-
schende en tierende is sy by haer doode kin-
deren gecomē / ruffende en omhelsende den
voorz dander nae. Daer nae heeftse haer han-
den opgeheuen naden Hemel / roepende inde
ser manierē. Versaedt v nu o wreede **Latona**
versaedt v met mijn kermē / suchten en we-
nen. laet by v herte met mijnen druck ende
ongheluck versaden. ghy muecht v mi wel
gaen beroemē en grootelijck verheffen / van
dat ghy my vā mijn seuen sonē berooft hebt.
Nochras en hebt ghy noch niet teenemael
die victorie behaelt / want bouē alle dit onge-
luck zijn my noch meer kinderē by gebleuen /
dā ghy in tgeluckichste vā uwen leuē opt ge-
hadt hebt / so dat ick selue noch na alle quade
fortupnen den prijs behoude. **Pauwelijck** en
hadde sy dese woordē volepndt / daer en wert
eenē pijl gehoort die wter locht neder daelde
zo datter eē pegelijck af veruaert was / wtge-
nomē **J**oabe die in alle quaet verstout was.
Die seuen gesusters waren daer gecomen in
roucleederen om haer broeders te bescrepen
vandē welken datter een was die trekhende
den pijl wt haer lichaem is op hare broeder
doot geuallē. Dander willende haer moeder
troosten

moſten creech oock vande zeluen/ende is op
 ſer ſiſter ooc doot geuallē. Dander bliende
 mergeefs / is oock neder ter aerden geuelt/
 ſanna die ſes werden alle verſlegen ſo dat
 maer een ouerbleuen en is. Deſe heeft die
 neder met haer cleederen bedeckt/ och La-
 na ſepde ſy laet my dit leſte en ionckſte kint
 ich behoude/ vooz dit alleen iſt dat ich bid-
 Die wile ſy deſe woorden ſprack/ ſo wert
 leſte meſken daerſe vooz badt oock ver-
 ſagen. Doen viel Niobe ter aerde ſchrepende
 haer verſlagen kinderen en man/ en is vā
 wote droef heyt ſijf gewordē. T' hant bleef
 oberuer/ijc hangē/ het colour des aenſchijns
 vghinck in haer ſo dat men aen haer gheen
 men meer en ſach. Die tonge heilde aen ha-
 mont/ die aderē en conſten haer niet meer
 trueren/ den hals bleef onbewegelijc ſtaen/ Niobe
 etten armen en rondese gheen geſten meer in een
 vdiuen/ die voeten bleuen aen die aerde ge- Footſe
 licht/ en ten leſten wertſe geheelijck in een veran-
 de rootſe verandert. Dochtrās bleeffe (foot dent.
 een) al ſchrepende ſtaen. Terſtont ſtonter
 in groote buye van windt / op dieſe in haer
 at voerde/ en daer opt' hoochſte van eenen
 ech geſet/ ſchijntſe noch dagelijc te ſcrepen.
 die inwoonders van deſen lande ſiende die
 lāke die Latona geererceert hadde/ werdē
 ſre beureeſt/ en deden die Goddume groote
 re en ſacrificie aen. En ſo men gemepelijck
 doen plach/ een vghelijck vertelde andere
 rgelijcke geſchiedeniffen en wraken die hy
 zinnen tijt gheſien hadde. Onder hūn allen
 laſſer een die zijn redē by bracht in deſer ma-
 reren: Die boeren van Lprien/ ſepde hy/ en
 hebben

Vande transformatie

hebben oock ongelooft met der Goddinnen
Latona niet gespot. Daer as ic v die historie
wil gaen vertellen / hoe wel datse plomp is /
mits dat die boeren oock plomp warē: Ich
hebbe selue d'water gesien daer dese dinghen
geschiedt zijn / die ick v lieden sal gaen vertel-
len. Mijn vader hadde my op eenen tijt wt
ghesonden om zijn Ossen te gaen soecken die
hem gestolen waren / om dat hy zo oudt was
dat hyt selue niet en conde belooopen / en gaf
my eenen leptsman die my in Lycien leyden
soude (hem was ghesept datse den dief der-
waerts gestoudt hadde) want ick den wech
niet en wiste. In Lycien gecomen zijnde / en
ouer al soeckende / hebben wy daer midden in
een staende water eenen altaer gesien met af-
schen geladē / en rontom met riet omwassen.
Daer bleef mijnē medegeselle wat stille staen
de / en seide heymelijc in hem seluen / god zy in
onse hulpe. Diesgelijcx seide ick oock. Daer
nae vraechde ick hem oft desen outaer daer
stont ter eeren van eenige vanden Naiaden /
oft van Faunus / oft vā eenigen anderen god
oft goddinne. Op desen outaer / seide hy / en
wozt geenen wildē God oft goddinne geeert
maer is den outaer van de goddinne Latona
die tanderen tijden alle die werelt door van
Juno geiaecht wert / zoo datse nauwelijcx in
het eplant Delos gebliven en const / dat doen
ter tijt noch dreef. Maer int voorszeyde ep-
lant Delos gebloden zijnde heeft in eenē da-
delboom teghen den danck van Juno twee
kinderē gebaert. En men seyt datse van Ju-
no wt dit eplant weder verdreuen wert / zoo
datse met haere twee kinderen inden schoot
wech

vech loopen moest. Int loopen creechse zoo
trooten dorst / datse van hitte ende van dorst
niet en wist wat beginnen: haer kinderē had-
den haer borsten heel wtgesogen / zoo dat die
och niet meer te drincken en hadden. Daer
achse in een dellinghe een staende waterken
ggen / en by dit waterken waren sonnighe
oeren dijer teenen en biesen vergaderde. Na
it waterken is Latona gegaen om te drinc-
en. Maer die boeren wilden haer verbiede /
en welke sy geantwoort heeft in deser ma-
teren: wat wilt ghy my d'water verbieden
at eenen peghelijcken ghemepe is: en weet
hy niet dat die sonne / die locht / ende het wa-
r eenen pegelijcken van natueren ghemepe
in. Nochtans bid ick u dat ghijer my aflaet
bruycken tot mijne nootdrift. Ick en ben
ier niet ghecomen om my daer inne te was-
hen / maer om mijnen onlijdelijcken dorst te
erslaen. Eenē dront waters sal my zoet be-
ē alle dinck zijn / oock sal ic bekennē dat ghy
edē my d'leue met desen water sult verlengt
ebben. En ist dat ick u lieden niet en deere /
eht minners eenich medelijde met dese twee
nderen die so vernijdelijck die arinkeng
it repcken om den grooten dorste diese lijde.
die en soude door dese vriendelijcke en soete
reckeringe niet beroert geweest hebben tot
medelijden en compassie. Des nochtans niet
genstaende en wilden die boeren niet ghe-
engē datse drinke soude / maer met wreede
oordē hebbense gedreycht te slaen ten waer
atse van daer ginck. Dit en was hunlieden
och niet genoegh / maer hebben met dē han-
en en voeten d'water heel beroert gemaect.

In ij,

Daer

Vande transformatie

Waer af die Goddinne so seer verstoort wert datse teenemael haren doofst vergat. Sy liet haer bidden en sineecken / ende repchte haer handen ten Hemel seggende: Nu bid ich den Goden dat ghy lieden ten eewighen tijden in dit water moecht bliue woonen. Der Goddinnen bede wert verhoort / die boeren ghinghen terfont onder d'water duypken / ende quamen daer na somtijts weder eens bouen / swemmende somtijts boue d'water / somtijts rustende op den cant vande Watere / en noch ter tijt doen sy hun beste om te kijuen en onder d'water te queeken / al ist datse nochtans heesich zijn. Al worden sy van veel te kijuen swillende en opgeblasen / sy en laten nochtans noch niet af haer breede becken dagelijcx op te doen. T'hoofst wies hun vast aen den rugge / t'schijnt dat hunne hals noch onuolmaect staet / den rugge hebben sy groen / den buick die d'meeftedeel des lichaems beslaet / is wit en niet den cortsten gheseyt / sy werden alle in niemwe borssen verandert.

De bot-
sty is
vrouwen
getvans-
formeeret

Na dat desen nu zijn narratie voleynt hadde / ghinck een ander oock wat beginnen te vertellen vanden Satyr Marsias / den welken Apollo vilde / om dat hy tegh hem om d'beste wilde spelen. En die wijle hy gewilt wert riep hi Apollo toe: waerom ist dat ghi mi d'mijne ontreect / o Apollo / sekerlijck die piype en was vā sulcker weerden niet als dat icker dit om soude lijden. Des niet teghenstaende werdt hem die huyt heel afgetogen / so dat zijn heel lijf maer een wonde en was: doe sachme van alle canten die bloote zenuwen / die arterien iagen / die claer pees liens en het ingewāt rueren /

Vanden
Satyr
Marsi-
as.
Marsias
wont ge-
welt.

doen wert den armen Marsias vā eenen
 melijcken zeer beclaecht/als vanden Hym-
 en/Satyrē/Herberg/ia oock vā den hoo-
 Olympus: het bloet ontitel hem ter aer-
 in so groote oueruloedicheydt dat het in
 water verandert zijnde een sūiere maecte/
 enoch ter tijt na zijnen name Marsias ge-
 ant wort. Van alle dese gheschiedenissen
 se weder ghecomen te vertellen van die
 lagenen die daer op d'aerde laghen. Van
 phionē vā sine kinderē wert daer groot
 baer/maer die opgeblasen Niobe en wer-
 niet zeer beclaecht/ dan alleenlijck vā ha-
 broeder Pelops/die welcke na dat hy zijn
 deren van zijn borst ghescheurt hadde en
 in zijn schouderen/toonde zijn puooze sūe-
 choudere/die nochtans so leuende en lijf-
 wich stont als zijn rechte.

Desen Pelops hadde tanderē tijde vā Tan ^{de fabel}
 als zijne vader de godē in ee bancket voor ^{van 104}
 nient geweest / om te experimenterē oft de ^{loft met}
 den ooc alle dingē wel wisten. Die goden ^{zijn vno}
 wetende waerom dattet gedaē hadde ge- ^{re schou}
 est/en wildender niet af proeue/dan alleen ^{des.}
 ces dier de sūicke schouder af at. Die go-
 vergaderde alle die leden by malcanderē
 beden Mercurius die siele wederom wter
 en halen: dus wert Pelops weder totten
 en gebzacht. Maer doen die Goden sagen
 ter die sūicke schouder noch aen gebzacht/
 hebbe sy hem een puooze schouder gemaece
 dat hy alle zijn leden noch soude schijnen
 hebben. Die borghers ende Edele van alle
 omliggende steden/als Argos / Sparta/
 icene/Calidō/Orchomenos/ Corinthien/
 Mij, Messene/

Vande transformatie

Messene/Patra/Cleona/Pylos/Trezen/ en
ander steden / quamen om den mistroostigen
Pelops te troosten. Alleenlyck wtgenomen
die van Athenen/ die welcke van hare vran-
den belegghen waren. En ten lesten werden se
wederom verlost vande coninc vā Thracien
Thereus. Na dat de vrande van Athenē ver-
dreuen warē/so creech Thereus des conincs
Pandions dochter tot eenen wijue: hoe wel
dattet tegen den wille van Juno en Hy-
meus des Gods vander bruyloften was. De
helsche goddinne Eumenides genaemt/ hiel
den die keersen/ niet der blijfchappen/ maer
des druyts en verdriets. Dese bereyden oock
het bedde daer de bruyt niet haren nieuwen
man soude gaen slapen: bouen opten Hemel
bander coetsen sadt alle den nacht ouer den
ongeluckigē nachtwil. Nochtans dochtet den
ouderē een groot gheluck te wesen datse haer
dochter een so machtigen coninc van Thra-
cien gegeuen hadden: en dancten den Goden
van datse tot een sulck geluck ghecomen wa-
ren: gebenedijende die vze en den dach dat zy
Thereus den wreede tyrā opt gesien oft ge-
kent hadden. So luttel wisten sy van het on-
geluck dattetē noch namaels wt rijfen soude.
Na dat Progne vyf Jaren met haren Man
ghewoont hadde/ heeft zy op eenen tijt met
hem begonst te couden in deser manieren.
Ist dat mijn bede tot uwaerts yet vermach/
so laet my eens mijn suster Philomela gaen
besoeken/ oft laetse hier eens by my comen/
ghy sult mijnen vader belouen datse terstont
weder na huys keere/ sal/ want het waer my
een groot solaes dat ickse eens mocht aen-
schouwen.

De fabel
van
Progne
ende
Philomela

hionwē. Terstont dede die coninck zijn sche-
 pen bereyden / en is selue nae Athenen gaen
 eplen. Daer comende heeft den Coninck
 Pandion willeromme geheeten / en heeft hem
 ljdelyck en eerlycken ontfangen. Daer be-
 onst Thereus te vertellen die sake waerom
 hy gecomen was / en waerom dat hy vā zijn
 wif-vrouwe daer gesonden was seggende /
 waert dattet hem liefde sijn dochter mede
 laten varē / men soudse hem terstont weder
 huyssenden. Terstont quam die machtige
 en schoone Philomela aenghetreden als oft
 en goddinne gheweest hadde / zoo costelijck
 was hy toegemaect en verciert. Op haer wt-
 nemende schoonheyt wert Thereus seer ver-
 eest en tot oncuysche begeerten verweert / die
 hem van natueren aengeboren waren (want
 alle die van Thracien ghemeenlyck tot on-
 cuyscheyt en begeerte des vleeschs genecht
 sijn) en dachte dat hy noch haer cameneren
 ende haer voester soude bedriegen / dat hy die
 knechten soude verdrjuen diese te bewaren
 hadde / en dat hy t'geheelerijck noch in ruere
 soude stellen / oft dat hyse schoffieren soude
 en daer na met geweldiger hant ende metten
 weerde beschermē. Summa / hy wert so vie-
 chelijck met haerder minnen beuangen / dat
 hy hem nauwelijck onthouden en mochte.

Het lange beden begonst hem zeer te ver-
 meten: dus heeft hy tot Philomela die selue
 woorden gheseyt die hy te vooren tot den co-
 ninck gesproken hadde. Ende onder die selue
 woorden dede hy oock mede zijn selfs boot-
 schap. De liefde maecte hem welsprekende.
 Ende telcken als hyse met te veel biddens

Al tij,

huyss-

Vande transformatie

importuneerde/soo seide hy dattet zijn hups-
vrouw hem also beuolē hadde te doen : seg-
ghende oock dat zijt hem niet oueruloedighe
tranen ghebeden hadde te segghen. Och hoe
grootelijck was desen onsaligen Tereus ver-
blint. Hy const in sulcker vliegghen smeecken
ende bidden datmē meynde dat hijt al wt een
goetherticheyt bede/hoe wel dattet verre van
daer was. Philomela vlooch terstont haren
vader om den hals/en cussende heeft hem ge-
bedē dat hy haer consentere wilde haer suster
eens te gaen besoekē/ d'welck haer noch na-
maels al te qualijck bequam. Tereus siende
het vriendelijc omhelsen vā Philomela/wer-
ter noch meer op versot/en hadde selue de va-
der wel willē wesen/hy en souder eē hair niet
te reynder oft hepliger om gheweest hebben.
De coninck wert ten leste dooz haerder bep-
der bede verwonnen/en liet hem gheseggen.
Daer af Philomela haer seer verblyde/ ende
dancke grootelijck hare vader/achtende vooz
haer en haer suster een groot geluck te zijne/
t'gene dat grootelijc tot haerder beyder ver-
derffnisse was. Den auondt quam aen/een
peghelijck ghinck te ruste / maer Tereus en
mocht van alle den nacht niet slapen / want
hem quam t'elcken te vozen die wānemende
schoonheyt van Philomela/ die schoone con-
tenantien/die schoone handen/en t'ghene dat
hy noch niet ghesien en hadde. Des morgens
wel vroech is hy aen zijnen behouden vader
gaen oozlof uenien om weder na hups te zep-
len. Pandion die coninc heeft hem zijn doch-
ter Philomela niet schreyende en weenen den
oogen beuolen / seggende aldus : Nenghesien
mijn

mijn lieue ſone dattet eerlijck en behoorlijck
 ſo ſal ic mijn dochter Philomela mede la-
 ſen baren. Maer ick bidde u op alle de liefde
 die ghy tot mywaerts hebt/en op die liefde
 der Godē/dat ghijſe wilt bewaren en beſcher-
 men als oft u eyghe dochter waer: dat ghy
 op Philomela die eē ſolaes mijns outheyts
 alſo haest alſt mogelijck zijn ſal (want my
 t lange beyden pijnlijck ende verdrietelijck
 ſallen ſal) wilt weder ſenden. Ende ghy mijn
 aderlieſte Philomela iſt dat ghy eenige lief-
 de tot uwen vader hebt (denet dattet genoech
 dat ick u ſiſter deruen moet) ſo wilt u oec
 t het wederkeeren haesten. Dit ſegghende
 heeft hijſe al ſchreyende gheruſt / en begeerde
 een teeken der getrouweyht haerder beyder
 anden. Daer na heeft hy van humlieden or-
 ef genomē/en gebeden datſe van zynen t'we
 en zijn dochter Prognēs ende haer ſoonken
 ſtys ſouden groeten. Midreſ open creech hy
 groote droefheyt dat hy nauwelijck adieu
 gghe en mocht: zynen ſin gaf hem alreede
 en quaet vermoeden in.

Na dat Philomela nu in t'ſchoō geſchildert
 ſhip geclonnen was / ſo hebben ſy terſtont
 fgeſteke/die riemen werden wt gelept/men
 naecte hem terſtont aen't varē. Tereus van
 ſijn prope ſeer blijde zijnde begonſt van blij-
 chap op te ſpringē en te ſeggen: Nu heb ick
 ne victorie behaelt/want t'gene daer ick om
 ut was heb ick hier met my vercregē. Altijt
 hadde hy Philomela in d'ooge/ ende en conſt
 nauwelijck zyn ongeordineerde begeerlicheyt
 zerenunen. In ſulcker maniere ſach hy Phi-
 lomela aen als den Arend die een Haef ken
 M. v. ghe

Vande transformatie

gevangen heeft/nae dat hijt in zijnen hoogen
nest ghevuert heeft so en can hem zijn prope
niet ontloopen: alleleens wast nu oock met
Philomela gestelt. Na datse in haer lant ge-
comen waren/so heeft Tereus Philomelan
in een hups ghelepdt dat rontsom met oude
bosshagien omringelt was. Daer gecomen
zijnde heeft sy zeer begonst te vreesen / en be-
gonst met oueruloedighe tranen te vraghen
waer haer suster waer. Tereus niet willende
daer nae hoozen/ heeft terstont het hups toe
ghesloten ende heeft haer zijn onbehoorlijcke
begierlijcheit ontdeckt. En hoe wel datse seer
deerlijck haren vader/haer suster / en boue al
die Godē te hulpe riep/so en liet sy nochtans
niet op die jonge Maecht te vercrachten/ die
sy te voren als Vader en ghetrouwe vriendt
hadde beloofd te bewaren. Na datse weder
wat tot haer zeluen gecome was / begonst sy
heer hant wt te trecke slaende voor haer bor-
ste/en niet wtgerepctē armen heeftse begonst
te roepen: O grouwelijck seyt / o wreede ty-
ran/die door mijns vaders forschuuldich be-
uelen/noch door mijn biddē en sinecckē / noch
door mijnen maechdom/noch oock door die
eere diemen tottē Houwelijckē staet behoort
te dragen niet en hebt beroert geweest / ghy
hebt nu alle dingen in roere gestelt / van my
hebdt u Hoere gemaect/en zijt mijnen vpant
geworden. Waer af ghy wel een groote pu-
nitie behoort te verwachten. Segt ghy on-
salige/waerom en beneemt ghy my terstont
het leuen niet / op dat ghy geen oorsake meer
en hebt soo leelijcken en onbehoorlijcken seyt
te bedriuen? Waert dat ghijt van te voren
gedaen

maen hadt eer dat ick onteert was/het had
der beyden goet geweest. Ick en soude in-
mers tot dese schande niet gecomen zijn. Ist
me nochtā dat de Godē dit gesien hebbē/ist
se noch eenige macht hebbē/oft isser noch
geheels in my gebleuē/ghy en sulles onge-
ent niet gedaē hebben. Ist dat ic noch eens
over t'volck comē mach/daer sal ic terstont
brout bedrijf eenē pegelijckē openbaren. En
dat ick in dit bosch inmers besloten moet
uē/so sullē die rootsen en wildernissen met
clagen en weenen vernult worden. Die
melen moeten mijn gheclach aenhooren/
e isser noch eenighen God in/die wil hem
mins ontfermen. Tereus van dese woorden
vertoornicht zijnde/en grootelijck bree-
de dat zijt noch haer suster seggē mochte/
st terstont zijn mes wtgetrocken. Daer
nam hy Philomela by den haren en heeft
der die handen achter den rugge gebonden.
Philomela siende dat hy t'sweert wt getroc-
en hadde / hoepte wel dat hyse terstont ont-
sien soude. Maer Tereus wt puerder quaet
tot heeft haer met een tange de tonge wten
onde getrocken en metten messe afghesue-
en/so datse nu niet meer te roeren en hadde
in het cleyn lapken haerder Tongen datter
och gebleuen was. Het stuck dat hy af ge-
eden hadde werp hy ter aerden/daer lacht
spertelde en roerde gelijk gemeynlijck die
elen vander Slangen te doen plegghen / die
elcke na datse van malcanderē versceyden
sien / noch niet af en laten te roeren / ende
et ander deel des lichaems te soecken daerse
en gestaen hebben. Diesgelyck oock dese
Tonge

Vande transformatie

tonge (nauwelijc en can icht geioouen) dede groote neersticheyt om weder aen haer lichaem te gheraken. Daer nae is Tereus tot Progne zijnder Hups vrouwen ghegaen/ die welcke terstont vracchde waer dat haer suster was. Tereus met gheueps de tranē heeft haer gheantwoort datse doot was. Terstont verscheurde de coninginne hare hooftdoeck ende haer costelijcke cleederen/ sy cleede haer met rou cleederē om haer suster te bescrepen die nochtans noch niet ouerleden en was.

In groote droefheit en tribulatiē leefde Philomela een gantsch Jaer lanck/wat wilde sy anders gaen beginnen/ die hoeders dier van Tereus wegen gestelt warē hieldense geuangen/en dese plaetse was rontom met bergen en harde rootsen omlept/ soo dattet haer niet mogelijc en hadde geweest wt deser plaetsen te comen. Sy en hadde nu geen tonghe meer om haer ongeluck te vertellen/ maer dē noot dede haer practijcke soecken/ sy dede soo vele datse eenē witten doec creech/ daer in sy met der naelden en met diuersche coleuren vā garen ghinck sommige teekenen naepen/ daer men lichtelijck by bekenne mocht hoe dattet met haer ghestelt was. Alst al volmaert was so heeft een banden maerten met wijsen ghebden dat zijt die Coninginne Progne wilde dragen. Die maerte nergheens af wetende heuet ghedaen. Die Coninginne Progne wel neerstelijc gade slaende watter in geteckent stont/ verstont haest den droeuen staet daer haer suster in was/ nochtans (dat grootelijc te verwonderen is) htel zijt in haer gedachte so secret/datse daer een woordēkē niet af en sprack/

zack / noch oock een traenken daer om en
et/want ſp dachte dat den tijt haest comen
wude dattet wyedelijck genoegh ghewroken
wude worde. Het geniel op eenen auondt dat
men die ſacrificie vā Bacchus gaen doe sou-
de/welcke men alle drie Jare eens te doen
mach/men hoorde alle die ſtat door die trom-
etten ſteken ter eeren vandē god Bacchus.
Die Coninginne is ten lesten ſoc wtgegaen
begemaect en opgheruyt ghelijet tot ſulcker
materien behoorlijck was/hebbende eē hoe-
ken op haer hooft van wijngaert rancken/
en de ſlincke zijde die huyt van eenen Hart/
en op haer rechte ſchouder een Lancier/ oock
met wijngaert ranckē verciert/dienē Thir-
is te heeten plach. Dus is Progne met ha-
mede geſellinnē en met een grouſaem ghe-
met na die wilderniſſe al tierende en huplende
elooopen/en comende aent huys daer ſp wiſt
dat haer ſuſter was/heeftſe die dore met ſort
open gheſtootē/en heeftſe haer ſuſter Phi-
lomela wtgetrockē : daer nae heeft zijſe oock
beghemaect ghelijck ſp was om Baccho ſa-
crificie te doen/verciere haer t' hooft met
mael/ende ten lesten heeft zijſe met haer inde
ladt getrockē. Als Philomela vernam dat
o vp den huys was vandē wyedē tyran Te-
eus/ſoo begonſt ſp ſeer te vreeſen en te grou-
velen/ſo datſe vā verbaeſtheyt bleeck wert.
Progne met haer ſuſter ghetomen zijnde in
en ſecrete Caver heeft Philomela daer die
kladerē vanden hoofde ghenomē begeerende
van haer omhelſt te weſen. Philomela ont-
die groote beſchaemtheyt wil en doyſtſe niet
hoghen niet aenſchouwen/maer ſiende neder
ter aer-

Vande transformatie

ter aerde beteeckede met der hant datse met
gewelt van Tereo vercracht geweest hadde.
Progne en wist van groote granschap niet
wat beginnen/ nauwelijck en conde sy haer
langer onthouden/ sy en moest haer Susters
leer wreken. Sy sach dat Philomela begonst
te schrepen en te weenen/ swijcht suster seyde
sy/ dit en is niet iancken noch crijten niet te
wreke/maer mettē swaerde oft pet dat noch
arger en schadelijck sy dan t' sweert. Ick
hebbe my nu te hants tot alle quaetheyde en
wrake begheuen/ want ick heb inden sin zijn
palleys aē te stekē en te verbrandē/ op dat ter
dyen boosen schelm oock mede een eynde ne-
me/ oft ick sal hem die tonge oft die oogen oft
die leden die v tot oneere ghebracht hebben
met eenen messe af sinjden/ oft ick sal hem soo
tracteren dat ick hem noch hondert steken na
zijn doot geuen sal. Ick heb wat quaets indē
sin/maer ick en weet noch niet wat beginnen
soo seer ben ick ghestoort. Die wijle Progne
dese woorden sprack/ so is Jtys haer soonken
by haer gecomen. Terstont als sy hē ghesien
hadde/ so nam sy aen hem een oorsake totter
wraken/ en aensiende hem met een fel gesicht/
och seyde sy hoe gelijck zijt ghy uwen vader/
en sonder pet meer te seggē nam sy een vooz-
nemen hem te vernielen. Het kindken noch-
tans comende by zijn moeder heeft haer groo-
te feeſte bewesen int groeten/ omhelsen / ende
russen alst gewoon was. Die moeder werter
eenichsins door beroert/ ende al wast dat die
granscap d'ouerhant behielt/ nochtā moe-
ſten haer die tranen noch ten oogē wtbrekē/
so datse gheuoelde dat die liefde t' herte noch
wat

uit dede vermoeden/ende keerende haer ge-
 ſicht nu tot haren Sone / nu tot haer ſuſter/
 waerom iſt / ſepde ſp/dat my d'een ſo groote
 ſchande aēdoet/en dat dander vā haer tonge be-
 ſt zijnde my niet en can aenſpreken: Waer-
 om en heet deſe my niet ſuſter/ gelijk my dit
 mit moeder noemt? Dus mach ick wel aen-
 trecken hoe wreeden en fellen Trian dat ick
 nu eenē man hebbe. Het waer ooc een groo-
 tē ſonde ſoo wie hem eenighē liefde bewees.
 Sonder langer beyden heeft ſp haren ſone
 om aen een zijde getrocken als oft een dul-
 delē verwoet dier geweest hadde/hoe wel hy
 die armen toereyckte roepende moeder
 moeder/nochtans en lietse niet af ſp en floech
 en metten ſweerde voor die borſte ſonder
 nochtans haer aenſicht daer eens af te kee-
 ren. En hoe wel hy niet een woude genoegh
 de gehadt hebbē/nochtans viel hem Philo-
 melia oock toe en ſtack hem voort die kiele
 af. En eer hy wel doot was ſo hebben ſp hem
 in ſtucken van een getrocken. D'een deel
 gien ſp/en d'ander ſtacken ſe aen den ſpit/alle
 d'ale daer dit geſchiet was/lach niet den
 wēde des kints ouerdeckt. Daer na ſepde
 Progne tot haren man dat ſe een ſacrificie be-
 reit hadde op die maniere van hare lande/en
 witer maer eenē man by zijn en mochte/dus
 die ſp alle de knechten en Edelen vertreckē/
 diende hē voor t'gene dat ſe ghehoort had.
 Hier ſadt Tereus in zijn Maieſtept/ en adt
 zelfs vlees en bloedt in zijn lijf/ſoo luttel
 waren hem die ſaken bekend. Ende al etende
 liſt hy tot zijnder huysvrouwē geſept dat ſp
 om zijne ſone inne roepē ſoude. Progne en
 coſte

Vande transformatie

roste haer grouwelic seft niet langer verbor-
gen gehoude/maer begeerde selue wel te ver-
claren hoe zijer mede geleest had. T'gene dat
ghy begeert/sepde sy / hebde alreede in v lijf
geten. Tereus rontom hem siende vzaechde
waer hy was/en so hijen bi zijne name riep/so
qua Philomela met hare ongeulochte haire
boort geloope hebbende t'hoofd des kints ge-
lade/d'welck sy den vader in zijn aensicht ge-
worpe heeft/en hadse conne gespreke sy sou-
de he villemichepts genoegh gheseyt hebben.

Tereus werp terstont die tafelen/ om roe-
pende alle die helsehe goddinnē t'sjnder hul-
pe. En hadde hy hem selue connen geopenē/
hy soude terstont die deelen zijns kints wt
geworpen hebben die hy geten hadde. Hy be-
gonst seer droeflijck te schrepen seggende dat
hy t'graf was van zijn eyghen kint. Daer na
ts hy die twee gesusters met een sweert na ge-

Philomela in eenen nachte-
gael ende Progne in een
swaluwe veran-
dert.
terend
in een
hoppe.
loope. Progne en Philomela liepe so snellijck
voor/datse puerlijck schene te vliegghen. Phi-
lomela verandert in eenē nachtegael/ bloech
henen na d'bosch/en Progne in de ghedaente
vā een swaluwe/bloech onder t'dack vā een
hups. Noch dragen sy beyde litteckenē des
bloets in hare plupmē. Tereus seer droeflijck
zijnde om dat hy sijn leet niet en hadde conne
wreken/wert in een hoppe getransformeert.
Als Pandion die Coninck hoorde seggen
dattet soo met zijn twee Dochters gheuaren
was/creech hijer soo groote droefheyt in/dat
hijer af sterf. Daer nae regeerde Erichtheus
het landt in peys en eendrachticheydt. Dese
hadde vier zonen ende vier Dochters/vande
welcke de twee malcanderen in schoonheyt
zeer

er gelijck waren. D'een hiet Procris/ende hadde vooz eenē man Cephalus die ſone van Polus. D'ander was Orithya genaemt/ en was vā Bozeas ſeer bemint/maer die vader wildeſe hem tot geenē Wijue geuen / om dat hy vande geſlachte was van Tereus den koninck van Thracien. Langen tijt hadde hiſe gewolcht en niet ſoete woorden begeert/maer als hy ſach dattet hē al niet en batebe/tert hi zeer vertoort/ſeggende. Tot wat reſmen heb ick ſoo langhe paciencie ghehadt/maer en heb ic mijn ſnelle pijlē/ mijn cracht en mijn geweld niet te werck geſtelt daer ick die Wolckē wel mede verdrjue can:daer ick die zee mede turbere/die ſtercke boomen omtooye/het ſneeu doen veruriefen/en den Daſchel opter aerden zende. Ick ben doch van ſulcker macht/dat als ick niet mijn broeder om de locht ſtrijde (want dat is ons campvelt) maeck ick daer ſulcke gherucht/datter die aerde af dauert / en datter t'vier wt ſpringt. Als ick eens onder die aerde beghin te crupen/ſo maeck ick daer ſulcke rumoer/ datter die zielken af veruaert zijn / die daer inder hellen gebondē liggē. Nengeſien dan dat ick ſulcke macht hebbe/ſo behoort ic die wel te geſchuycken/en laten het bidden en ſmecken aen hem zijde ſtaē. Na deſe woordē heeft Bozeas in groot gerucht int vliegē gemaect/en met ſijn vlogelen heeft hy Orithia opghegrepen/ende heeftſe ghevuert tot int Landt Ceronia genaemt / daer heeft hiſe tot eenē Wijue genomen/en heeft aē haer twee kinderē gewonnen/Zethes en Calais. Deſe twee kinderen ſarē hun moeder vā fatſoen gelijck/en cregē

N plupmen

Van de transformatie

pluymē als haer vader. Men seyt nochtans
datse niet die vederen niet gebozē en werden/
maer datse hem na der hant aengewassen sijn.
En na dat dese twee tot hunnē jarē gecomen
warē/so zynse merrē volckie Phinpe genaemt
ouer die onbekende zee met d'eerste schip dat
opt ter werelt was Nargos geheetē/utgeua-
ren/om t'gulde Vlies te gaen conqueren.

Dat seuenste boeck der veranderinghen
oft transformatien Pub. Ouidij
Nasonis..



Is nu dese twee ghebroeders Ze-
thes ende Calais den ouden blin-
den ende catjuighen Phineus van
den roof vogelen Harppe genaemt/
verlost

erlost/hadde: en na veel ander auontueren
ie sy met humen vermaerde leysman Ja-
m ghehadt hadden/ so zynse ten lesten gero-
nen by het lantschap Colchis op die Riuere
Phasis geheeten. Daer zynse totten coninck
egaen begeerende t' Gulde Vlies. Die Co-
inck van Colchis heeft hun lieden gheant-
woort/ datmer so lichtelijc niet aen en quam/
maer dattet met seer grooten en grouwelijc-
en arbeit te crighen was.

Medea des Coninck dochter siende die wt- De hysto-
emende schoonheyt van Jason/wetter groo- rie van
lijck op verliest/ende hadde gheerne teghen Jason
e lief de geresisteert/maer t'en was in haer ende me
machte niet datse hadde mogen verwinen. des.
Dus seide sy tot haer zeluen: Ick sie nu wel
Medea/dat ghy te vergheefs die lief de we-
erstaet/ick en can niet geweten/seide sy/wie
at vande Goden my dese quellagie aensent/
my verwondert wat het zyn mach/het moet
e lief de zyn/ofst pet dat der lief de gelijck is/
ant waerom dunct my dat dese dingen die
ijn vader humlieden gheboden heeft/veel te
waer om doen zyn? hoe wel dattet ooc also
/hoe coemt my dat ick so seer vreesse dat de-
n wtlandigen die ick mijn leuen noyt meer
sien en hebbe inden strijt bliue? hoe coemt
at ic so groote soorge voor hem draghe? ver-
lijft o onsalige dese groote lief de en raserije
ot uwer herten ist veenichsins mogelijc/ghy
alter te beter af varen ist dat ghyt ghedoen
ant. Maer die cracht der lief den hielse in be-
wanck/die lief de ende die reden gauen haer
erscheyden raet. Ick bekenne (sprackse tot
aer selue) t' goet/en caut oock wel geprijzen/
noch.

Van de transformatie

nochtans volch ick t'quaet na. Wat wil dy o
Medea/die eens Conincs dochter zijt/so zeer
b'sinnen op eenen wtlandigen stellen? Waer-
om begeerdy so zeer t'honwelyck eens mans
die wt so verren en vzendē contrepē coemt?
In dit laut zijn noch vrome/frissche en hup-
sche ghesellen genoegh / die oock b' lief de wel
begeeren sullen. Het is inder godē macht wel
dat desen Jason weder leuende vanden strijt
keere/oock ist in haerder macht wel dat hyer
in blijue: nochtans bidde ick lieuer voor zijn
leuen en weluaert / en t'selue mocht ick oock
wel wenschē/al en waer ick op hem niet ver-
lieft/want wat heeft hy quaets ghedaen oft
verdiēt? al waert dat ic hē om sijn bloepende
ieucht/deucht/noch edelheit niet en beminde/
al en hadde hy ter Werelt anders niet dā die
schoonheyt / wie sonden comen gehaten? se-
kerlijck ick niet. En ten sp dat ick hem nu te
hulpe come/die vzeeslijke stieren sullen hem
vernielē/oft het gewapent volck dat vā zijn
zaet opstaen sal / dat sal hem ouerloopen/oft
hy sal ten lesten vandē grouwelycken draeck
versonden wordē. Laet ic dit aldus toegaen/
so seg ick dat ick wel een versteent hert heb/
sal ic zijn verderffenisse met oogen aenschou-
wen? sal ick daer inne een oorsaeck gheuen
dat hy vernielt worde? sal ic den stieren/den
gewapenden/en den vzeeden draeck al laten
ghedijen/als ick wel beter mach? sulcx moet
God verhoedē. Hoe wel dattet wenschē daer
niet ghenoech in en is / t'en sp dat icker oock
toe helpe. Hoe? sal ick dan mijn vaders rijck
ontrouwe doen om eenen vzendē te bescher-
men/die daer na sonder my gaen strijcken sal
rude

en sal een ander tot eenē wijue nemē / latende
 my dan hier inden noot: waert saerlic dat hy
 sulcx waer / hy waer seker weert dat ic hē liet
 oergaen / maer my en dunct aen zyn ghelaet
 niet dat hy anders dan getrou soude connen
 ghewesen. Oock sal ict hem wel connen doen
 weren en op zynen eedt nemen / eer ick hem
 enige hulpe oft bystant doen sal. Wat wil ic
 van vreesen? waerom en haeste ic my niet tot
 onder hulpen? hy sals my doch ten eewigen
 aghen danck weten ist dat ict doe / hy sal my
 in die victorie trouwen en met hē in zyn lant
 voeren / daer sal ic die behoudenisse en verlos-
 nge des Grieken landt gheheeren worden.
 Wel aen dan / ic sal hier mijne vader / mijnen
 broeder / mijn suster en mijn vaderlant verla-
 sen om met desen Jason in Griekē te vare.
 Want mijn vader weet is / mijn lant onghe-
 richt / mijn broeder is noch een ionck wicht /
 mijn suster isser ooc wel toe consenterende / en
 de liefde is in my grootelijck werckende.
 Ick en sal hier oock niet vermaerde dinghen
 achterlaten / maer sal groote ende excellentē
 ingen na volghen. Want ick zal in dat wij-
 nepresen Landt gaen woonen / en onder dat
 loom volck / daermen alle die Werelt door
 so grootelijck af te spreken weet. Voor alle
 goet des Werelts en soude ick desen niet la-
 zen: want als hy my sal ghetrou hebben / sal
 ick den Goden aenghenaem wesen / en sal
 tten Hemel toe salich wesen. Hoe? en weet
 my niet Medea / datter in de zee veel bergen
 en / en veel periculeuse plaetsen / daer die
 nepē dicwils verstonen wordē? Die wijle
 in mijn hooft in mijns liefs schoot sal mo-
 ghē

R ij.

ghen

Vande transformatie

gen rusten/soo en zal ick ter Werelt niet met
allen vreesen: oft heb ick eenighe vreesen / die
sal ick voorsz mijne man hebbē meer dan voorsz
mij. Noemt ghy dat een Wettich houwelijc
te wesen o onsalige/ wilt ghy uwe onbehoor-
lijke seften so eerlijcken naem gheuen? Men-
meret lieuer die leelichz des daets eer ghy be-
gint/ē schout het quaet die wijle ghy dē tijt
noch hebt. Die wijle Medea aldus tot haer
zeluē sprac/so zijn haer voorsz oogē gecomē die
gererichz/die lief de tottē ouders en bescaet
heyt des septs. Dese en werden van haer niet
geacht/maer werdē terstont wech gedreuen.
Daer na is sy na dē outaer vander goddinne
Hecate gegaen/die welcke met een beuallijke
boschagie bedect was/en onder wegen noch
zijnde was de liefde in haer wat droelt/maer
gesien hebbende haren vrier die doen ter tijt
daer was/so wert die liefde terstōt weder ont-
steken/en crecher een colourken af. Ghelyc-
kerwijs een ghysterken vriers lichtelijck ont-
steken wort alst vande Winde gedreue wort/
also wert oock die lief de lichtelijc in haer we-
der verweert. Seer geerne aensach sy den jon-
gelinck/want hy doen veel fraeper en hupser
opgetopt was/dan sy hem te vozē opt gesien
hadde/daerom wast haer eenichsins te verge-
uen dat zijer so op verliest was. Doe sy meer
op hem sach/hoe hy haer schoonder scheen te
wesen/haer docht puerlijc datse een godlijck
aensicht sach/en niet eens menschen gelaet/
zo datse haer oogen van zyn aenschijn geen-
sins ghekeeren en conste.
Doen is Jason by haer gecomē/en nemende
haer by der hant/heeft al heymelijc hulpe en
bystant

stant van haer begheert / belouende haer /
daert dat hy tot zijnder intencien door haer
hulpe gheraken mochte / dat hijsse tot eenen
druue nemē soude. Waerop sy hem antwoor
de in deser maniere: Ick weet nu Jason wat
hy te doen staet. Worde ick nu bedroge / ten
al nergens af zijn dan vande liefde. Ick wil
wel te hulpe comen / op sulcker conditien /
als dat ghijt op uwen eedt nemen sult t' gene
dat ghy my nu belooft hebt. Daer nae heeft
Jason geswozen hy der goddinne Hecate die
daer tegenwoordich was / bydē god Phebus
i ooc hy zijnder trouwen / dat hijt haer hou
den soude. Medea achtende zijn woordē van
heerdē te wesen / heeft hem terstont crupden
aen pluckē / daerse haer tooueryen mede te
doen plach / en heeft hem geleert hoemen die
esigē moeste. Jason hier af zeer verblift zijn
e is terstont weder tot zijnen huysse gekeert.

Des anders daechs is alle t' volck int velt
ergadert daer Jason zynen strijt soude co
men beghinnen : daer sadt die Coninck int
middel vā humlieden in zijn maiestept. Daer
daeren die wzeede stieren die door den noos
aten vier en blamme bliesen / in soo groote
ueruloedicheyt datse het gras daer af deden
ontsteken. Des al niet teghenstaende is Ja
son dese te ghemoete gegaen. Doen quamen
egen hem die stierē met hunnē yseren hoorn
en wzeede gesichten / ende grouwelijcke ge
zullen / so datter die megesellen Jasonis zeer
if vernuert warē. Maer Jason en gevoelde
inder noch letsel / iae noch oock den aessem
der stieren niet / van sulcker crachten waren
die crupden die hy met hem gebacht hadde.

R. iij.

Al soe

Vande transformatie

Gewa-
pend-
mannen
wt die
tanden
des ser-
pents.

Al soetelijck troetelde ende streelde hijse / hy
namse al sochtelijc hy den cossien / ende span-
dese inden ploech / d'welck zy noch noyt ghe-
proeft en hadden. Waer af alle die van Col-
chis zeer verwondert waren. Die ander die
met Jason gheromen waren riepen hunnen
leydsman toe / ende gauen hem eenen moer.
Daer na nam hy wt een koperen hellemet de
tanden vande Draecke / dese ghinc hy saven
int Landt dat hy te voren gheackert hadde.
Terstont quam t'saet tot rijphert / soo datter
in cozter vren ghewapende mannen wt ver-
resen. En (dat meer te verwonderen is) dese
en waren so haest wter aerde niet ghecropen
sy en waren alreede aen't vechten ghestelt.
Die mede ghesellen Jasonis siende dat dese
gewapende met hun lancia en messen so dapp-
perlijck na hunne Heere staken / gauen sy den
moet gantsch verlozen. Ja Medea selue / die
hem te voren versiekt hadde / siende dat hijer
soo vele op zijnen hals hadde / creech groote
weese dat die crupden ende conituration diese
hem gegeuen hadde / niet crachtich ghenoech
zijn en souden. Daerom quam sy hem noch te
hulpe met ander besweeringhen diese al hep-
melijck binnen t'smonst dede. Jason greep
eenen grooten steen daer hy terstont mede
in den hoop werp. Die Oorloge wert onder
dese meughebozenen so wreet en sel / datse mal-
canderen binnen cozten tijdt al versloeghen.
Waer af alle de Grieken zeer verblijt zynde
quamen hunnen Heere omhelsen en cussen :
t'selue hadde Medea oock wel willen doen /
en hadde zijt om haers Vaders ende om der
schaemte wil niet gelaten. Nochtans dan te
sy haer

maer toouerijen/haer crupde / en die Gode
den crupde sulcke cracht verleent hadde.

En en wasser anders niet te doen/dan den
liken den draeck int slape te tooueren. Dese
yde eenen kam op zijn hooft / drie tongen/
maeckachtige tanden inden mont: ende be-
derde daer den gulden Boom daer t'gulde
vles op hinch. Na dat Jason desen draeck
vles zape van eenderhande crupt/ende ooc
die cracht van sommighe woorden int
vles gebracht hadde (d'welc noyt meer ge-
en hadde geweest) zo creech hy den boom
t'gulde vles tot synen wensche.

Dus is Jason met zijn gulde vles en met
Medea / dier hem aen gheholpen hadde/van
der getrocke / en is na zijn stadt Iolcos ge-
ren. Een pegelijck was seer blijde als hy
sien landlieden sach wederkeeren hebbende
vroestelijck juweel vercregen. Die ouders
men de Gode sacrificie van datse hun kin-
den gesont saghen weder keeren/alleenlijck
vragenomen den ouden Esen die vader van
den broemen Jason/ de welcke van oudtheit
niet meer en wiste wat beginnen. Ende om
Jason wel wiste dat Medea met tooue-
n omgincck/heeft hy haer voor zinnen vader
vreden in deser manieren: O mijn alderlies-
te hups-vrouwe Medea/ van wien ick mijn
hondisse ende alle mijn weluaren ontfan-
gen hebbe / ick bekenne dat uwe goetheit
mijn verdienst verre te boue gaet/ nochtan
indie v noch (ist dattet v toouerije vermacht/
mer wat ist doch datse niet en vermacht?)
niet ghy nyp een deel van mijnē iaren wilt af-
nemen/en schicken die mijnē vader toe. Na
dat hy

Bescrij-
vinge en
de deelas
natie hoe
dat den
water
ghesaso-
neert
was

De fabel
vanden
ouden
Esos

Van de transformatie.

dat hy dese woorden niet schrependen os gen
aldus ghesproken hadde/ zoo werter Medea
door beroert en tot medelijden verweckt. Sp
reecch doen ter tijt meerder compassie met
Eson haren behouden vader / dan sy opt te
vooren niet hare eygen vader gehad hadde/
al en gaf zijt terstont niet te kennen. Ende
heeft Jason gheantwoort in deser manieren/
Het gene dat ghi van my begeert hebt/ o Ja
son/en is redelijc noch eerlijc. Sal ick penants
leuen niet uwe Jaren cozen oft lenghen: dat
moet die goddinne Hecate keeren. Maer ick
sal mijn beste doen veen beter te gheuen dan
ghy van my begeert hebt: Want ick sal uwen
vader (wilt my Hecate gunstich wesen) zijn
leuen verlengē sonder uwe Jaren eenichsins
te veranderen. Tot het gene dat sy op han
den hadde moestimen noch drie dagen beyde
eer die mane vol was. En metter volder ma
nen is Medea des nachts alleen wtgegaen/
niet het hant op die naecte schouderen ende
bloots voets/ driemaal reytse haer handen
na den claer gesterde hemel/driemaal heeftse
huer hant in eē water nat gemaect/ driemaal
dede sy haren mont na den hemel open / ende
booghende haer knyen ter aerden heeft be
gonst te spreken aldus: O ghy nacht / die tot
ten verborzen dinghen alder bequaemst sijt/
o sterren die metter manen des daechs onder
gaet/o drieanighe Goddinne Hecate dyen
mijn saeken ghenoech bekent zijn / en die den
constenaers int tooueren te hulpe roempt/o
milde aerde die den besweerders ende conste
naers die crupden tot hunnen behoeue ver
leent/o winden/bergen/wateren/en riuieren/
o ghy

my belts en nachtgoden coempt my nu te
 rade/dooz wpenz bstant ick dickwils (alst
 beliest heeft) die vloeden ende rinieren in
 der plaetsen hebbe doen keerē. En noch da-
 rmer met v lieder hulpe can ick die zee tur-
 men/en weder doen cesserē hoe zeere datse
 ttert is/die wolckē doe ick v lieden en doe
 neuē dalen / die winden can ick tot my
 grepen en veriaegse weder alst my past.
 Der slangen mont ende die rootsen / can ick
 in: mijnder constē gebreke. De sterckē boos-
 schap en bosscen doe ic verrueren. Die bergen
 die ick dauere/die eerde beuen / en die doode
 herijfen. Die mane can ick bedwinghen/en
 die cracht verminderen duer t'geclinck van
 die copere potten. Der manen wagen / ia
 troza selue / zijn duer mijn toouerijen ende
 harte constē seer veruaert. Ghy lieden hebt
 die macht gegeuen/die blammen der stie-
 re verwinnen/en de onder het jock te bren-
 den die te booren noyt sulckx meer geproeft
 hadden. Ghy hebt victorie gegeuen tegen
 de gewapende mannen die wter aerden ge-
 not en warē. Met v lieder hulpe hebbe dese
 ricken t'gulde vlies (dē bewaerder tot sla-
 pē gebracht zijnde) vercregen / en inet haer
 te lande gebracht. Nu ter tijt behoeuick
 mich zay daer ick desen oude man Eson vā
 gader outheyt mach verlossen / en weder in
 en jrecht doe keerē/d'welck als ic hope ghy
 niet weygheren en sult/want te vergeefs
 ist niet dat die sterren dus blinckē: sonder
 men en ist niet dat ick dese bliegende draken
 met humen waghē aldus tot my sie neder
 vlen. En die wijle sy dese woordē sprack / zo
 is den

Van de transformatie.

Is den waghē by haer neder ghebāelt/ daer
ginck sjer terstont in sitten/ ende regeerde die
draken al zoetelijck mette toomen. Terstont
wertse inde locht opgheuoert tot ouer Ches-
salien ende Creten/ tot ouer die bergen Ossat
Belion/ Othrys/ Pindus en Olympus/ in al-
le dese landen en bergē pulctese menigerhan-
de crupt en wortelē. Doch pluctese veel crup-
den opten cant der riuieren Nydanus/ Am-
phrysus/ Euippeus/ Beneus/ Sperchetus/
Bebes/ Anthedon/ en het crupt dat een luttel
tijts te boozē eenē man hadde doen verande-
ren de Glautus geheeten was. Negen dagen
en negen nachte was sy wt om alle haer crup-
den te bergaderen/ die peerden werdē vanden
ruet der crupden alleen tuechdich/ zoo groote
crachten en virtutē haddense. En na negen
dagen is Medea voer die poorte des palles
romen staen onder den blauwē hemel/ schou-
wende tgeselschap haers mans. Daer heeft sy
twee out arē bā russen gemaect/ ter rechter
handt eenen ter ceren der goddinne Hecates/
en acende slincke syde eenen ter eeren der god-
dinnen vander Joncheyt. Dese twee outaren
bedectese met verbenē oft ijseren hert/ en met
veel ander wilde crupden daer toe dienende.
Niet verre van daer groeffse twee putten/
daer heeftse dē god vander hellen Pluton een
swart schaep geoffert. Daer na stoztse indē
eenē put eenē croes warm melcx/ en indē an-
derē eenen croes vol honichs/ biddende Plu-
ton dat hi zo haest de ziele vande oudē Esou
niet t'huys en wilde halen. Nae datse Pluto-
nem verbeden hadde/ geboot sy datmen haer
Esou brengen soude; desen heeft sy met haer
toouerijen

Die too-
werid
Medea

nietrijē 30 vast doen slapen / als oft hy doot
 ingeeft hadde. Desen ghelept hebbende op
 groene crupden / bede haren man Jason
 alle die knechte van daer gaen / op datse
 ceremonien niet sien en souden diese gaen
 wijuen worde. Daerna met ongeblochten
 / gelijk die gheene plegghen die Baccho
 asfice doen / is sprontom die vernende ou-
 am gegaen / die tozsen maektese nadt int
 dat inde putte en lach / daer na ontstak
 op die outaren. Den ouden Esou pur-
 gade sy dziemael mette viere / dziemael met
 / en dziemael met solpher. Die wijle sy
 al dese dinghen dede / 300 hinc her eenen sie-
 den ketel ouer met alderhande heete me-
 men: In desen ketel werpse die crupden
 inde halpe vā Emorien gepluct hadde
 met sate en wortelen / en lietet 300
 een zieden. Daer nae bede syer noch toe
 nige steenen / die sy wt Orientē met haer
 gelacht hadde / een deel vandē zande dat sy
 zee Oceanus gevonden hadde / oock een
 rijns dat des nachts inder manesijn
 adert geweest hadde / de bluegels metten
 ische van eenē onrepe nactwol / een deel
 eenē wolf / die hem sountits in een man-
 te verandere piach / die schubbē eens wa-
 repts dat in Afbien gevonden wort / die
 van eenen langleuenden hert / thoost en
 peck van cender rauē die negen hondert
 en leeft. Dese ende veel ander dingen die
 niet genoeit en worden te samen by een
 adert / heeft sy met een olijftackē onder
 rueruert / Dit storcken hoe wel dat doore
 en dzooghe / begonst nochtans terstont
 te groenen

Vande transformatie

te groenen / het creech bladeren en wert ter
stont met vruchten geladen. Die droppelen
die wten siedenden ketel sprongen opter aer-
den / deden terstont groene crupden wter aer-
den spruyten. D'welck siende Medea / ginck
terstont den ouden Esen die kiele af steken
op dattet oude bloet gheheelich wt loopen
soude. Daer nae vulde sy zijn lichaem met de
compositie die sy ghesoden hadde / Terstont
wert zijn grijs hay en wittē baert in swert
hay verandert. De magerhept wert verdrue-
ue met de bleechhept en vernuetelheit des aen-
sichts / die rimpelen des voorhoofsts werden
verruilt / en wert terstont volghuich. Van dese
haestige veranderinge wert Esen zeer wron-
dert / hy sach hem seluen inde ghedaente van
eenē man van veertich Jaren / nochtans ge-
denctē hem vā veel langer. Summa / met een
ionck iuechdieh wesen / creech hy oock eenen
diergelijcken moet.

Sey ou-
der
Esen
erijcht
een ionc
ende
iuech.
dieh wes-
sen.

Bacchus hadde van bouen dit wonderlijc
seft al gesien / en hoeppe wel dat Medea dier-
gelijck oock wel den Rymphē die hem opge-
uoet hadden aendoen soude / d'welck hy lichte-
lijck vā haer vercreech / wāt Medea op datse
haer kueren beter voortstellen mochte son-
der datter pemant quaet vermoeden op had-
de / zo geliet sy haer als oftse gram op haren
man Jason geweest hadde / en is aldus ten
hupse van Pelias dē vader der Rymphē ge-
gaen. Midts dat Pelias zeer oudt was en
const hy Medeam geen groote chiere aen-
gedoen / maer die dochters hieten se hertelijck
willerom. Dese heeft die schalcke Medea
binne corten tijt wel cymen bedriegē. Want
onder

De fabel
vanden
vanden
pelias.

nder ander redenen vertelde sy haer hoe sy
 in ouden Esou in een ionck iuechdich Man
 andert hadde/en bleef op dit propoost. De
 uechden cregen hope dattet noch alsoo niet
 minen vader geschieden soude/en badender
 dede hem hertelijck om / belouende haer te
 minen watse begeerde Medea bleef een luttel
 le staen / als oft sy op gefantaseert had.
 er mede gaffe de nymphē eē goet vermoē.
 En terstot na dat sijt beloofte hadde te doe/
 odatmen haer noch meer betrouwe soude/
 hste tot haerliedē gesept: brenge my dalder
 ste scaep dat ghy liedē hebt / en door mijn
 mepte sal ick eē ionck lamme afmaken.
 rstont haeldemē haer een seer oudt schaep
 nt groote gewonghen hoornen int booz
 oft. Welck Medea van stonden aen ge
 elt heeft en de inden ketel geworpen. Ter
 tit werdē die leden gemindert / die hoornen
 gingē en den ouderdom / men hoorde ter
 tit midden inden ketel bleeten / en al ble
 de ist wren ketel ghesprongen / soeckende
 u bozste zjnd moeder. Waer af de dochters
 u Delias seer verwondert zijnde / werdē noch
 uriger dan te bozen int bidden en sineecken.
 Vier dagen daer na heeft die valsche Me
 di versch water inden ketel gegoten / ende
 orper ander crupden in die nergens toe mit
 waren. Den coninck Delias met alle zijn
 osgesin toouerde sy in slape / ende dede die
 chters met haer inde camer comen. Dese
 nigen al rontom haers vaders bedde / ende
 edea heeft tot haerliedē ghesep: wat hebt
 sy zo lange te bepdē? waerom en doot ghy
 men uwen vader niet / op dattet oude bloet
 mach

Vande transformatie

mach wt leke en dat icker versch ionck blont
in giete/tis nu in v lieder macht gelegē uwen
vader ionck en lancleuich te makē. Dus hebt
ghy enige liefde tot hemwaerts zo doet hem
dese vrientschap/geeft hem zoo menige won-
de in zijn lijf dat het out verstoruen bloet we-
loope. Die eerste willende de hoof hept schou-
wen dede die meeste hoof hept diemē bedene-
ken mocht. Nochtans en mocht elck dē slach
niet sien die sy selue gaf / maer keerden alle
haer aensichten ter ander syden / ende sloegen
zo al blindelingē. Delias ten lesten verwecht
sijnde hadde sijn gehouwen en gekerfde leden
geerne ouer epnde gherecht/ ende hoe wel dat
hy oueral gewont was/ hadde nochtans ger-
ne noch eens opgestaen/hi sloech sijn gewon-
de armen op na sijn dochters roepende/ wat
dunel gaet v liede ouer o dochters / wie heeft
v lieden desen raet gegeuen dat ghy uwen va-
dert dus vermoordē sout? Terstont ontvielen
hunn lieden die sweerdē en den moet/en midts
dat hy noch wat seggen wilde/zo sloech hem
Medea die strotte af/en doopten terstont in
warm water dat daer ouerhinck. Maer m
hadse haer terstont niet wten wege gemaect/
zy en soude ongelooont vā daer niet gescheppen
hebbē/zi vlooch sonder langer beyden op ha-
ren wagene en wert vanden slangen geuieret
tot ouer den berch Pelion / Othrin/ ouer het
huys van Chiron/en die wooninghe vanden
ouden Cerambus.

Desen Cerambus inden tijt der diluuien
ontquamt noch duer hulpe der Nymphen/te
welcke hem vliegels verleenden om ouer de
zeete vliegen. Int vliegen liet hy Pitane die
stad

van Colien aende sincke hant liggen/
 grootten langen draeck die in eenen steen
 vanden was / en het wout van Ida daer Thyoneus is
 Thyoneus de sone van Bacchus de herders eenen iag
 tongs fier tanderre tijde gestolen hadde geu ende
 dats datten de herders na liepen / veran- den stien
 de Thyoneus in eenen iager / en den fier die hy ge
 men hase. D'welck siende de herders lie- stolen
 een loopen voor sulcx als hy was. Dorch had in
 gh hi voor bi t'graf vande vader Egypti- eenen
 d'vst velt daer rhondelen Mera ghebast hase ge-
 me / en voor hy de stadt Euripplus daer de transfor
 rhos hoozen hadden om datse benijden dat meert.
 Rhodos / Jalysios / en Telchinas (om
 die inwoonders deser stat Telchyna met
 gesicht alle dingē verargerden / zo heeft
 Jupiter metten watere verdroncken / noch
 gh hy ouer die stadt Cartheia / daer die
 ater van Alcidamas in een durue veran-
 de. Daer na vlooch Medea ouer d'water
 es / en die plaetsen Tempe geheeten / dese
 sen werde door dē sauck vā eender swa-
 gheert / als ghy hier na hoorē sult. Hyrie
 ene sone / de welcke vā eenen anderen ge-
 en Phyllius seer bemint wert / zo dat de
 f. Phyllius op dit kint seer versot zijnde
 al wat zyn hert begeerde. Het ghe-
 de op eenen tijt dattet kint eenen stier
 hem begeerde / en om dat hijt hem wep-
 e wert het kint gestoot / ende seyde / ghy
 noch mogē willen dat ghyt nu niet ont-
 en hadt. Dit seggende liet hy hem seluen
 een hooge rootse vallen. Alle die dit sagen
 nden dat hy hem grootelijck ghequetst
 hadde

Vande transformatie

hadde / maer in een swane verandert zijnde /
bleef hy niet die vleugels inde locht hangen.
Die syne Die moeder niet wetende dat hy d'leue noch
van hy behouden hadde / versmalt in haers selfs tra-
nen / en wert een staende water / dat nae hare
swane naem oock Pyrie genaemt wert. Op dit wa-
ter leet een stadt Pleuron geheeten. Na dese
swan- stadt bloodt t'anderen thiden Opythias in ee-
dent / ene nen voghel verandert op dat se van hare kin-
de hyrie ders niet en soude verschuert worden. Mit
sy een verre van daer wasser een stadt Calauria ge-
water naemt / daer woonde die Coninck Cery niet
zijnder hups vrouwe beyde in vogelen veran-
dert. Op de rechte sijde lach de berch Cyllene /
inden welcken Menephro ghelijck een beeste
hy zijn moeder slapē wilde: daer ontrent lach
oock Cephison / die welcke sijne sone noch be-
screpde. Die Apollo in een zeetalf verandert
hadde: oock wasser Cumelus zijn dochter be-
screpende / de welcke in eenen voghel veran-
dert was. Ten lesten is sy gebloghen tot Co-
rinthen / daer septmē datter liedē wt de cam-
pēten gewassen zijn. Maer na dat Medea verstaen
noelich hadde datter een ander hy Jason int herte
ghewase stont en dat hyse te houtwelijck soude nemen /
sey verbrande sy hem zijn hups / en in zijn tegen-
woordicheyt verscheurde sy de twee kinderen
die hy an haer gewonnen hadde / en nammer
in deser maniere ee wrede waec ouer. Daer
na is sy met haer twee draecken na Athenen
gebloghen / daer sach sy den rechtveerdighen
Phyeneus ende den ouden Periphias t'samen
bliegen / beyde in voghels getransformeert.
Hier wert sy vanden Coninck Egeus ont-
fangen.

men. En ten was haer niet genoeg van
maontfanghente sijne / maer gincker noch
binnen reden ende eere by slapen.

En lesten is gecomen Theseus den onbe-
kante zone van Egeus / die door zijn vrouwe
in het lant Isthmon vanden roouers ver-
loof hadde. Tot wiens verderffnisse Medea
concompositie maecte met een sennuige sub-
stantie Aconiti genaemt / d'welc zy wt Sep-
temet haer gebracht hadde. En men seyt
want gecome en gewassen is wten speetsele
van Cerberus des helschen honts / wāt daer
vanden wech door den welcke Hercules den
hont met een adamant keten ghebon-
den zacht / en die wijle hy hem aldus geuan-
den hadde / wert Cerberus so verwoet dat
hy met den wege al schuyvende giick / ende
vande door zijn drie kelen. T'schuyven wert
verpindt een schadelijck cruyt dat die aerde
onvuchtbaer gemaken comt. Egeus door
verwalschen raet van Medea gaf sijnen so-
ne in dranch te drinckē als oft sijnen vyant
sahweest hadde / Theseus van dit opset niet
inwillen wetende / nam den dranch vā zijns
vaders hant / en terstont wert Egeus aenden
mijl zijns sweerts gewaer dattet sijnen zo-
ne was / doen trock hy hem terstont dē croes-
cotte wt die hant. Medea dit siende maecte
atterstont met een doncker wolck diese
vergemaeckt hadde aent vliegen.

Die Coninck Egeus was van zijns zoons
verste zeer verblift / maer noch vreesde hy
veroor het ongeluck dat hem bycrans aen-
germen was. Men gincker haestelijck sa-
cken die doen die vossen werden geslegen. Die
Oy. van

Vande transformatie

van Athenen en hadde nocht meer deren feest-
dach gesien. Men schoncker den wijn/men
maecter goede ctere in vuerchde ende iolijt.
Men sanc her ouer al de lof en prijs vā The-
seus. Te weten/van dat hy Marathon van
de quade stier verlost hadde. Van dat de van
Crempon door hen nu sonder sorge leefden.
D'lant vā Epidauria was door zijn vromic-
heyt vande moordenaer Periphritus verlost.
Hy hadde de wreeden tyran Procrustes ver-
slage. Theseus/sepden zy/heeft het lant Eleu-
sinam wt de hant Cereponis verlost. De on-
genadigē moordenaer Sinis heeft hy versla-
gen/die zijn groote cracht qualijck gebruy-
kende trock twee pijnboomen te gader / daer
bandt hy die lieden aen / aen elcken boom ee-
nen arm/ende lietse aldus tusschen twee boo-
men van een verschuerē. Men mach nu son-
der sorghe oft perijckel den wech reysen nae
Alcharoe/aengesien dat door Theseus Sci-
ron verwonnen is / wpenis gebee nte inde zee
noch in aerde ontfangen en worden/mier nae
een wijle tijts sijne in herde rooten veran-
dert/die de zee noch heden t'sdaechs haren
naem geuen. Wat willen wy veel singhen o
Theseu? waert dat wy v wilden volprijsen/
het iaer souwer ons veel te cort toe vallen:
tot uwer eeren ist dat wy nu dese feestē insti-
tueren. Om uwent wille ist dat mē nu d'inct/
clinct / en bedrijft gemuechte so dat inde ghe-
heele stadt een hoercken niet en is men isser
euen vrolijck. In alle dese blijfchap en was
Egeus noch niet gerust (dus ongestadich is
die blijfchap/ en brengt gemeynlic met haer
eenige droefnisse/want Minos die sone van
Jupiter

Jupiter en Europa bereyde hem totter wa-
 enen tegen die van Athenen. En hoe wel hy
 nachrich van volcke en van lande was / die
 ramschap nochtans en begeerte die hy had-
 e om Androgeos zijns zoons doot te wre-
 en maecten hem noch veel selder. Mer eer
 p dese oorloghe teghen die van Athenen aen-
 am / so nam hy in zyn hulpe sommighe lan-
 en daer hy hem mede behelven wilde / ende
 daer hy seker passagie door hebbe woude alst
 an noode ware. Als het eplandt Anaphe /
 stypaleia / Micone / Cinnolus / Tyron / Ty-
 mon / Seriphon / Paron / en Arnes / de tande-
 en tijden van Sythonis vercocht en ghele-
 ert hadde geweest. Dese verraderse weter
 ock naemaels wel af gheloont / want voor
 gout dat sper af ontfangen hadde wertse in
 enen vogel berandert / de noch hede s daech
 gout zeer bemint / te weten / in een cauwe.
 Daer die vā Glaros / Didyma / Tenos / An-
 eos / Oliraos / noch Deparetos / en wilden
 em hulpe noch bystant doen. Minos van
 inder syden nam te hulpe die van Enopien
 te namaels vā Egina genaemt werden nae
 en naem haerder moeder. Een pegelijck be-
 yde hem ten dienste vandē voorszeyden Mi-
 os / om dat hy so vroom en stout in septē vā
 oorloghen was. En principelijck den ouden
 Eacus de welcke vzaechde waerom dat men
 ese oorloge bueren soude. Waer op Minos
 em gheantwoort heeft in deser manieren:
 Dese oorloge o Eacus hebbe ick aengenuē
 in die doot van mijnen sone Androgeos te
 reken / daerom wilt my nu in dese salie (ge-
 merkt datse rechtveerdich is) bystaen. Het
 Qij. gene

Vande transformatie

gene dat ghi van mi begeert antwoorde Eacus / en is eerlijck noch doenlijck. Want mijn lant noch onder de heerschapppe van Egeus leet / also seer als eenich ander. Minos van deser antwoorde bedroeft zijnde is van daer negaen / segghende / dat hem het ontfegghen noch al te qualick becomen soude. Tersont daer nae zijn die schepen van des Coninck Egeus wegghen tot Creten in gecomen / die welcke hulpe begeerden voor Egeus. Die sonen van Eacus bekennende dat het vanden waren / hebbense tot haers vaders palley geleyt. Daer quam den triumphanten leydtman Cephalus met een olijftaercken aengetrede / hebbende aen elcke zijde een van zijne broeders. En ingaende totten Coninck hebben hem eerwerdelick ghegruet geuende te kennen die saecke waerom dat zy gecomen waren. Egeus / seyden zy / en begeert niet alleenlijck uwe hulpe / maer van geheel Grieken lant. Na dat Cephalus zijn wtspraecke met een wtuennende welsprekenheyt voleyt hadde / heeft hem Eacus in sulcker vueghen geantwoort : En heyscht gheen hulpe o Cephalus / mer watter in mijn eye is / t'ijp in gelt / manne van wapene oft andersins / muerchdy sonder wederseggen met v vueren. En hebt geens dinc gebreck / want in mijn lant isser (God danck) alles goets oueruloedicheyt. Dese tijdinghe / antwoorde Cephalus / is my gemuechlijck om hoorē / God geue dattet lange dueren moet. Als ick alder eerst in dese stadt gecomen ben / en const ick my seluē niet genoegh verwonderē vā dat ic so vele schoone en hupsche ghesellen my te ghemoete sachsen comen

innen/onder de welcke datter sommige wa-
ren die ick nu ghemisse. Van dese woordē be-
gynst Eacus seer te versuchten en seide: Nae
en droef beginsel isser wel een goede fortun-
gevolcht/als ick v in corte woordē verha-
l zal. Die gene daer ghy nae vraecht o Ce-
male / sijn ouerlanghe tot mijnder grooter
hadē gestorue. Het is geschiet dat Juno op
v grootelijc vergraint zijnde sandt in mijn
tut een sulcke pestilencie datmen daer geen
te toe gheuinden en conste. Int beginsel
was die locht vol hittighe en ongesonde cor-
ruption / vier maenden lanch bleef den wint
t supden / soo dat die riuieren en fonteynen
hoor die quade locht gantsch geuicieert ende
corrumpeert werden.ouer al en sachmen
niet dan slangen cruppen die met haer fenijn
le dinghen verderfden. Die peste begonst
ader eerst onder die honden/vogelen/ossen/
wesen/en dpergelijckedieren te regneren.
den achterman sach sijn offen haestelijc vooz
em doot vallen/den herder sijn schapen. De
erden stozuen al rasende daerse in hun stal-
en ghebonden waren. De Wilde swijnen
lichten niet meer opt loopen bijten / noch
struerē. Het quelen was eenen pegelijcken
nemē/so wel inde wilbernisse als in velden
wegen. Die aerde was ouer al met doode
chamen bedect/en den stanc wasser so groot
datter die gantsche locht af vernult was.
Ten lesten is de peste gecomen onder die ac-
terlieden/ende so inde steden. Die menschen
werden van binnen gantsch verbrant gelijc-
men aen hun aensichtē lichtelijck sien moche:
hun tongen werdē van scherphheit swillende
O iij. al suac

Vande transformatie

al smackende gingense nae den wint / hoe wel
hun dyen schadelijck was. Die beden en con-
stense gheenins verdragen / maer soeckende
laeffenisse haerder hitten gingen plat ter eer-
den liggen. De eerde en constse oock niet ver-
toelen / maer werdt selue verwermt vander
grooter hitten de in hunlieden was. Daer en
waren doen ter tijt gheen Medecijns te krij-
gen / want die peste hadse al om den hals ge-
bracht. Hoe den eenen vrient den anderen
sozchfuldichlijcker besozchde / hoe hy eer van
der seluer siecten verflaghen was. Daer en
was gheen hope van eenighe beternisse: met
eer en werdense verlost vooz zy en ware van
der doot ter neder geuelst. Een pegelijck adt en
dranck al wat hem luste en geliefde geen ge-
sach hebbende oftet schadelijck oft nut was /
ia watse genutten consten was hunlieden al
scadelijck. Allesins sonder reden oft schaemte
sachmen die lieden aende fonteynen / riuieren
en boznpotten sitten / nochtans en rondense
haren onleschelijcke dorst niet versade vooz
zy en hadden den gheest ghegeuen. Aldus
werden die wateren rontsomme met doode
lieden beleet. Niemand en mocht inde staden
blijue / een pegelijck haettede zijns selfs hups
als oft die peste alleenlijck by hem ghereg-
neert hadde. In alle hoercken sachmen die pa-
rienten machteloos loopen en reimen / deen
reet / dander tancet / dander lach ter eerden
gestrect hebbende zijn ooghen en zijn handen
ten hemel ghekeert ende geuende deerlijck si-
nen gheest. Denct mi (sepde Eacus) in hou-
grooten lijden ende verdriet mijn herte doen
ter tijt gestelt was. Seer gheerne hadde ich
mijn

in volck in deser allenden geselschap ghes-
huden/maer ten mocht my niet ghebeuren.
Daerwaerts ick my henen keerde en sach
ni anders niet dan doode lieden liggen. Het
laffer ouer al gestelt ghelijckerwijs in eenen
bomgaert de welcke niet verrotte Appelen
uerdeckt is nae datter een groot tempeeste
mit winde opgestaen is. Die tempels waren
allesins vol volcx/maer wat sacrificie oft ge-
den men doen ter tijt dede/ten quam al tot
renen profijte. Hoe deerlijck hoorde men die
vrouwen voor haer mans biddē: die ouders
voor haer kinderen: en die kinderē voor hun
vaders: voor die Outaren en sachmen niet
an doode lieden ligghen/ hebbende noch het
Dierooch inde handt om sacrificie te doen.
Die stieren en ander beestē en verbeypden niet
dat mensē totter sacrificiē bracht/ maer wer-
ē onuersiens vander pestē neder geueit: het
welck my oock gheschiede de wijle ick voor
mijn landt en voor mijn hupsgezin biddende
was. Die peeskens en t'gantsche ingewant
der dieren daer die Waerleggghers die toeco-
mende dingē wt wistē/waren vander pesten
geheelijck gegeten en geuiceert. Voor de deu-
en des tempels lacher eenen grooten hoop
vooder lichamen/ iae oock (op dattet grou-
welijcker staen soude) voor die outaren des
tempels. Die sommige wt desperaetheyt ver-
gingen hun seluen: dander willende die doot
verrasschen/ staecten hun zeluen die kele af.
Die lichamē bleuen onbegrauen op der stra-
ten liggen/want den hoop was so groot dat
die poorten te enghe waren om die wt te dra-
ghen. Men const niet hout s ghenoech geuin-
den om

Q v.

den om

Vande transformatie

den om die doode lichamē mede te verbrant-
den: den eenen liep zynen vrient verbranden
aen des anders vier. Doen ter tijdt en was-
ser gheen schreyinghe ouer die doode / maer
moesten die zielen der dooder sonder eenich
ghebedt oft beclaghinghe heuen gaen dolen.
Van dese groote plaghe was mijn herte zeer
bedroeft / dus heb ick mijn ghebedt ten lesten
tot Jupiter wtghestoxt in deser manieren:
O opperste Jupiter / ist dattet also is als men
sept / dat ghy by Egina tanderē tijde geslayē
hebt / ist dat ghy my vooz ulwen zone rekent /
geeft my t' volc weder dat my nu af gestoruen
is / oft gehingt dat ick t' samen metten ghe-
leen hoop begraue worde. Terstont gaf Jupi-
ter metten donder en blixem litteekens ghe-
noech dat hy mijn ghebedt verhoort hadde.
Doen sach ick neffens my een Eyckie staen
die Jupiter toeghewijst was / met groote en
bzeede tacken: desen boom was wten zaden
gewassen dat hier tander tijden wt Dodona
gebracht was. Op desen boom sach ick veel
mieren climmē / die welcke Eeckelen haelden
tot haerder prouanden. En die wijle ick my
verwonderde om die groote menichte der
mieren / verleent my nu o vader / sepdick also
veel Worgers als ick hier mieren sie / op dat
mijn stadt en mijn lant weder mach bewoont
worden. Terstont werdt die Eyckie beuende /
die opperste tackē werdē beroert sonder van
reenigen Wint gebzeuen te worden. Waer af
ick so zeer beureest en beaurt werde / dat my
t' hair te berge stont. Ick viel neder ruffende
die aerde en den boom / niet wetende watter
nae volgen soude / nochtans hadde icker goe-
de ha-

hope af. Den auondt quam aen/ ick ginck
 rusten/ en in mijnē slaep docht my dat ick
 voorscreuē boom met zijne tackē en mierē
 tejt voor ooghen sach. My docht oock dat
 mieren opter aerden ghespreyt zijnde al-
 menskens grooter ende grooter werden. Die
 ningerheyt en spichtricheyt verginck in dese/ *De mis*
 jetal der voeten werdt ghemindert / ende *rey in*
 menskens verresender mensche wt. Daer na *Mon-*
 spranck ick wten slape / en op my zeluen *sey*
 wturbeert zijnde/ seide ic datter inde goeden *veran-*
 hulpe gelegen en was. Nochtans docht *deet,*
 dat ick binnen den duse een groot ru-
 wer hoorde en ghetier van menschen. Ende
 wijle ick in dese twijfelinge lach/ is The-
 mon tot my gecomen / roepende/ hebt goe-
 et moet mijn Vader / want ick hope dat hi
 gheerte iae oock noch meer volbracht zal
 vordē/ soemt eens wt en verneemt wat ons
 Jupiter hier verleent heeft. Midts dien dat
 in op stont/ sach ick terstondt zulken lieden
 is ic te voren in mijnē droom gesien hadde.
 dese stonden haestelyck op en deden my re-
 arencte aen/ ick dancte den God Jupiter/ en
 minck eenen peghelijcken begauen na zijnen
 net vanden goeden dier van dander achter-
 slatē waren/ en hiet dit volck Myrmidones *Om goni*
 in datse vanden mieren ghecomen waren. *dont.*
 die self de maniere diese te voren hadde heb-
 ense noch behouden: want het zijn broede/
 jenerige/ neerstige/ en vast houdende lieden.
 dese sullen met hi ter oorlogen repsen/ t'eerst
 datter goeden wint zijn sal.
 Met dese en diergelijcke coutingē hebbense
 en geheelen dach ouer gebzacht. Den auont
 quam

Vande transformatie

quam aen / men ghincker te ruste / ende eer
 Etacus genoegh geslapē hadde / zijn tot hem
 gecomen die sonen vā Dallas: maer want hy
 noch lach en sliep en mochter niemāt by hem
 in gelaten worden. Dus heeftse Idhorus in
 een ander Zale doen comen daer Thelamon
 met zynen broeder gereetschap maectē totter
 oorlogen. Cephalus hadde in zijn hant eenen
 schicht van vrenden houte / waer af het spitsē
 van synen goude was. Idhorus seer verwon-
 dert zijnde van desen schicht / ick hebbe / seide
 hy / menigen dach getaecht / nochtans en can
 ick niet ghesegghen van wat hout dat desen
 schicht is : want waert saerke dattet effchen
 hout ware / soo sout geelachtich sien : waert
 roynoeli hout het soude knobbelachtich zijn.
 Dus en can icker niet met allen af geraden /
 maer ick weet wel dat ick noyt schoonderen
 schicht en sach. Ghy soudt v noch meer ver-

Se wonderen antwoorde daer een ander / waert
wonder dat ghy het ghebruyck af wist. Ten eersten
lijck suldy weten dat desen schicht bedryft al wat
se me wilt / hy en is der fortunē niet onderwo-
say pen / ende keert terstont weder totten ghenen
phalus dien wt gheworpen heeft. Idhorus van dese
 woordē veel meer dan vā te vore verwondert
 zijnde / vraechde hem van waer desen schicht
 gecomē was / en hoe hy daer aē geraect was.
 Maer om dattet niet al te eerlijck en was
 vooz Cephalus alle dinghen te vertellen / be-
 gonst hy seer swaerlijck te versuchten / ende
schifto niet scrependē oogen te spreke: Desen schicht
wie say o Idore / heeft my (wie soudt geloouē ?) me-
Cepha nighen traen ghecost / en noch zal ist dat ick
 lange te lijue blijue / want door desen ben ick
 ende

In mijn Wijs bepde te samen bedoruen: het ^{luc ende}
 hebbe mi beter geweest en haddicx noyt ge- ^{porcis.}
 In mijn huys-vrou hiet Porcis/en was die
 die vande wtneemende scoone joncvrouwe
 Cynthia/daer ghy (gheloof ick) dickwils af
 comen spreken hebt. In schoonheyt warense
 die excellent / nochtans hadt ghijse d'een
 ander gesien / ghy soudt mijn huysvrou
 vercoze hebbē: haer vader Crechtheus
 gaf me tot eenē Wyue/wantse mi die lief-
 deliel eertijds toe gheuoecht hadde. Men
 ghy mi doen ter tijt gelukkig te wesen/ ende
 niet noch by auontueren geweest hebben/
 mer die Godē hebbent anders versien/wāt
 maet wy twee maenden ghout hadden ge-
 weest/ so was ick op eenen tijt gaen jagen in
 de Wildernisse/daer wert ic van die Goddin
 Aurora gesien/ die welcke geseten was op
 deewich bloepende berch Hymetus. Ende
 wts dat ick haer so wel aenstont/so namse
 tegē mijne danck/ maer om dat ic mijn
 lide gheheelich op Porcis ghestelt hadde/
 men maecte ick van haer niet veel werck/
 al adse eenen schoonen rooden mont/ al gaf
 men auont en den morgē haer eerste en leste
 bit/en al adtse dagelijcx aen der Godē tafel/
 nochtans haddick meerderen treck tot mijn
 overliefsste Porcis. D'welc siende de God-
 dine werter zeer om gestoot en seide: gaet
 mi heuen stricken met uwe Porcis / maer
 ic beloue v (heb ick in mi eenige cracht oft
 macht) dat ghy noch wel wenschen sult dat
 ghijse noyt gesien en hadt. Daer nae ben ick
 in haer gescheyden / en onderwegen zijnde
 begonst ick te dencken op t'gene dat mi Au-
 roza

Vande transformatie

roza gheseyt hadde. Soudt oock mogelijk
zijn/ dacht ick in my zeluen / dat mijn hups-
vrouw my eenighe ontrouw aen doen sou-
de? sy isser schoon ende jonck ghenoech toe /
wat weetmen oft sy eenige quade becoringe
heeft gehad die wyle ick wten hups gewest
hebbe? Ick hebbe aen Muroza wel verstaen
datter die Vrouwen gemeynlyck toe ghene-
ghen zijn. Nochtans en dunct my aen haer
wesen niet / dat zijt eenichsins zoude dorren
bestaen. Die liefde is van zulcker nature dat
sy ons gemeynlyck doet vreesen. Ick ouer-
dachte in alle maniere hoe dat ick die waer-
heyt wetē zoude/ en nam voor my dat ic haer
met groote giften en belooften gaen verblin-
den zoude. Tot dit opset gaf my Muroza een
groote hulpe/ want sy veranderde mijn ghe-
daente dat ick zelue geueide/ op dat ic t' hups
comende van niemant en soude bekennt wor-
den. Ende aldus verandert zijnde ben ick na
hups gegaen/ daer ick niet dan eerlijcheit en
eerbaerheyt en vant. Procris hiet my wil-
lerome / ende dede my groote feest aen. Als
ick dit sach wert ick er zeer af verwondert /
so dat ick my zelue (waerom en soudicx niet
seggen?) naulijcx langer onthoudē en mocht
ick en moest se cussen en my zeluen te kinnen
gheuen. Sy was zeer dadeuich en nochtans
soo schoon van wesen ende gelaet/ dattet een
imagie was. Hoe wel dat ick haer groote
beloofte dede/ seyde sy alzeit ic behoore alleen
mijnē man toe/ en waer dat hy sy/ hem alleen
behoort mijn eere. Wie en soude niet zulcken
stantuasticheyt noch niet te vreden wesen/ al
so verre als hy eenich verstant oft reden ghe-
bruycte?

brackte? Ten was my noch niet genoegh/
 want ten teerde dese altijdt meer en meer / met
 min en beloften / so datse ten lesten begonst
 te ruyffelen. Doen riep ick / o onsalige sonde
 te laten bedriegen? dit seggende gaf ick
 meluen te hemmen. Sy bleef stille staende
 wist vā beschaemtheit niet wat seggē.
 Die lesten is sy ter deuren wt gelooopen / ende
 hattede vā dientijt af (om datse my vtooznt
 the) des mans geselschap / zy maecte haer
 hem na die wildernisse / daer wertse een me-
 deselliane van Dyana. Als ick my nu al-
 teoant / bekende ick mijn schult / dagelijcx
 dat ick eens om vergiffnisse segghende / en
 wist niet zoo mistroostich mijn alder liefste /
 dat t'zelf de soude my en eenen anderen wel
 ghien waert datmen my zulcken ghiften
 doe. Door dese en dierghelijcke woorden is
 ten lesten weder by mi gecomen / en hebben
 wert langen tijt vzedelijc met malcanderen
 gheft. Noch heeftse my / wed by my gekeert
 twe / twee giften gegeuen / die vyz vā geen-
 clepnder weerde en zijn / te weten een hon-
 den datse van Dyana voor een groot pre- *het cleyn*
 enontfanghen hadde / ende desen schicht die *honde-*
 ghimp hier siet hebben. Wilt ghy nu weten *leyn Lo*
 en crachten en virtuytē dit cleyn hondelien *lupa.*
 het: hoor t'gene dat icker v af vertellen zal
 en zult v grootelijck in verwonderē: Het
 mens geschiet dat die Naiaden haer onder-
 den wilden die toecomende dingē te seg-
 en / daer sy nochtans gheen verstant af en
 inden / en hadden die Waersegster Themis
 merden geworpen. Welck die goddinne
 ongheworpen en liet / want sy sandt ter-
 stont

Vande transformatie

stont een Wilt gedierte int lant van Konien/
dese beeste dede ouer al groote schade soo dat
daer die boeren seer af bedroeft waren. Ende
om hier toe te remedieren/zijn wy onder ons
Jongers wtgetrocken om dese beeste te van-
gen/maer wat strickē oft netten dat wy span-
den/ de snelle beeste ouersprongt al. Als wy
dit sagen/ontbondē wy die honden/maer ten
hulp al niet/wāt t'voorzeyde dier was so snel
datter die hondē niet aen en hadde/dit siende
mijn mede gesellē/begeerdē dat ick mijn hon-
deken Lelapa oock soude laten loopen. Nau-
lijcx en had ic't ontbonden t'en was soo verre
wt onsen oogen geloopt dat wijs niet meer
en saghen/en op dat ick te bat sien mocht hoe
datter noch mede vergaen soude/clam ick op
een hueuelken/van daer sach ickse beyde om
t'eerste loopē. Maer want het Wilt dier int
loopen so menighen keer maecte/en wāst in
des honts macht niet dat hy hē soude achter
volcht hebben. D'welck ick siende bereyde
mynen schicht om mijn hondelen te hulpe te
comen/en die wijle ick mijn ooghen eens ter
ander zijde keerde en weder na dese twee bee-
sten sach/so sach ickse beyde in marmer stee-
nen verandert / den eenen (soot scheen) liep
voor/d'ander volchde al bassende na/so datse
gheen van beyden d'ouerhandt en hadden.
Na dat hy aldus zijn redenen voleynt hadde/
begheerde Phocus noch te weten hoe dat hy
eenich ongheluck met zynen schicht ghehadt
hadde als te vooren geseyt hadde. Dus heeft
hem Cephalus gheantwoort in deser manie-
ren: Ick mach wel seggen/o Phoe/dat my
die blyschap een beginsel des droefhejts ge-
weest

Thon-
deken
ende het
wilt ge-
dierte
steene
veran-
dert.

veest is/maer want wy geerne tot memorie
verhalen t'geluck dat wy t'anderen tijde ge-
had hebben / wil ick v eerst gaen vertellen
e ghenuechte en plapsantie die ick met mijn
wif vrouwen sommighe iaren gehadt hebbe-
doen ter tijt waren wy in so goede vrede en
vriendtichheyt dat Jupiter zelue noyt ge-
schiger in zynen houwelycke staet geweest
heeft. Ja al hadde Venus zelue wt dē he-
mel ghecomen / sy en soude my van mynder
wif vrouwen niet ontrocken hebben: dier-
ijcke liefde was Porris doch tot my dra-
gide. Des morgens in den dagheraet was
mij went te gaen iagen sonder hondē/Paer-
sa/netten/ofte eenich gheselschap/alleenlyck
bis ick te vreden met mijnen schicht. Ende
vermoeyt zijnde vander nacht plach ick ghe-
myelijck eenige lommere te soecken om my
vercoelen / allesins socht ick Muram (dat
men soet vercoelende Windken) om my te
kuten ende te vermaken. My ghedenet dat
in dierwils plach te roepen/roemt nu by my
aantechlycke Mura/wilt my wat vercoelen
op my ghemyelijck te doen pleecht. Ende
mer ander woorden had ick by auonturen
omeert en ghebeden in deser manieren/ghy
mijn solacs mijn ghenuechte/en mijn wel-
uicheyt / om nuwen wille ist dat ick die bos-
magien hantere. na v ist dat ic snache. Dese
woorden werden van eenen quidam gehoo-
rt daer verborzen lach/dese hoorende dat ic
reke Muram noemde/meynde dattet eenige
simphie was die ic in dit bosch vnde. Dus
wy (die saken niet wel verstaende) terstont
vermynder hups vrouwen Porris gegaen/
ende

Van de transformatie

en heeft haer gesept dat ic een ander byperffe hadde. En miders dat die liefde lichtelijck geloofst/so is sy terstont in onmacht gheualen/als ick namaels verstaen hebbe/ ende riep al screpende datse wel onsalich ende ter quader vzen ghebozen was./ zeer berlagende die ontrouwwe die haer noch niet gheschiet en was. Nochtans twijfeldese oftet ooc valsck mocht wesen t'gene dat haer van my ghesepst was. Dus niet willende geloouen vooz sy en hadt zelue gesien/vertoefdesse tot dat ick noch eens t'smorgens ter iacht gegaen was. En na langen arbeit ben ick int gras neder geseten / en seide (als ick gewoon was) coemt nu Aura brengt my eenige laeffenisse mynder herten. Dit gesept hebbende hoorde ick terstont een swaer versuchten/ende seide nochtans noch eens / coemt o beminde Aura. Alidts open hoorde ick een cleyn geruchtken op die dorre bladeren die ter aerden laghen/en niemende dattet eenich dier gheweest hadde/hebbe terstont mijnen schicht wtgeschoten / en geraecte mijn alderlieffste Procris met den schicht tot in haer herte / waer af sy versuchende riep terstont / och wee my. Na dat ick verstaen hadde dattet Procris was/ben ick terstont derwaerts henen ghelooopen/ daer sach ickse alreede half doot ligghen/ende met den bloede belooopen. Terstont track ick mijnen schicht wt der wonden / nemende t'lichaem in mijn armē/en gescheurt hebbende die cleederen van haren lijue / hebbe die wonde verbonden om het bloet te stelpen / en badt haer datse my steruende noch niet verlate en wilde. Procris gheheel machtelooz zijnde/heeft my noch

Innoch dese woorden gheantwoort: **O** al-
 bereffte Cephale / ick bidde v door die lief-
 ende trouwe die ick nu totter doot toe t'u-
 werts dragende ben / door die Goden en ver-
 lasten die ick by v hebben mach / dat ghy
 nam ons wettelyck bedde niet en laet be-
 werten. Doen werdt ick eerst gewaer datse
 in naem Aura doolde / en gaf haer oock
 minen. Maer wat baette my het verma-
 ing want allens kens sachmē in haer het le-
 ven metten bloede minderen. En soo langhe
 als eenich verstant hadde / soo en keerde sy
 gesichte van my niet. In desen staet lig-
 gende heeftse ten lesten (die wyse ickse custe)
 heest ghegeuen. Dese geschiedenisse ver- *Sie doet*
 dert Cephalus al scrypende inder presentien *van*
 die die ander / dier ooc zeer om weenden. *prociat*
 inwyle is Eacus met zyn twee sonen daer
 komen en met zyn meuwē crychtliedē / de
 ke hy Cephalo gepresenteert heeft.

at achtste boeck der veranderinghen
 oft transformatien Pub. Ouidij
 Nasonis..

Sanderbaechs siende Cephalus
 dat den dach op gegaen was / ende
 dattet goeden Windt was / om we-
 der nae hups te zeplen / zoo is hy
 alle zyn knechten te schepe ghegaen / en
 in zyn Landt gheromen veel eer dan hy
 moept hadde. Die wyse verdestruerde
 ooc Megara / en hadde zynen leggher ghe-
 P 9. Raghē



slagen voor die stadt Alcathoe daer comen
af was Nisus. Dese hadde onder zijn grys
haire een purpuren hairken/ daer alle zijn en
zijs rijer weluaert aen hienck. Ses maende
laenck bleef die stadt belegghen/ nochtans en
constmen noch niet gheweten tot welker
zijden die victorie wijckē soude. In dese stadt
was eenen thoren die met costelijcke metsel-
rijen opgemaect was/ want die mueren ga-
uen van hun seluen geluyt. Men seyd dat
Apollo t'anderē tijde zijn vergulde liere liet/
en dattet t'geluyt inde mueren af gebleuē is.

Van seyl Op desen toren plach Scylla die wils te clim-
sa end- men alst peys was/ en met een steenken op de
Want mueren slaende speelder op als op eenich in-
strument. En nu inden tijt der oorlogē clam-
purpu- zier dagelijc op om de strijde en assauten te
wey ha- sien die de vanden daghelijc deden/ so datse
Key. by laucheyt van tijden die namen wiste van
alle die

die Capiteynē der Cretensen. En bouen
 staende sy Minos die zone van Jupiter en
 Europa: die welcke bekennende dat sy liefde
 hem droech / vercierde zyn hooft met een
 onthoonē gepluymde helm / die hem wter
 inden wel beviel. Oock hadde hy eenen zeer
 rymen gulden schilt die hy seer wel vueren
 kon. Het was seer triumphant hem metter
 lazen te sien loopen / het welck die maecht
 oock zeer wel behaechde. Seer wel
 kon hy den boghe hanteren / men soude ghe-
 hebben dat hy Rhebum hier in te bouen
 was. En als hy zyn helm afghedaen had
 so triumphantelijck op zyn Paert sadt
 hem Scylla zulcken gheuichte in / datse
 amaulijer en conste onthouden. Och / sey-
 de sy / hoe gheluckich zyn die schiechten en den
 die desen vromen Ridder aenroeren?
 oocknochtet my ghebeuren dat ick eens met
 oocknechte mocht wt trecken. In dese twij-
 felze zijnde is sy optē voorscreuen tozē ge-
 come / en nam voer haer datse haer zeluen
 soue vandē tozē latē wt vallen / om also on-
 derē hoop der Cretensen te comen / oft datse
 en panden die metalen poorten soude ope-
 nen oft yet anders doen / dat Minos van
 haer begeerē soude. Die wijle sy in dese twij-
 felze sadt / sal ick / seyde sy / die oorloge nu
 oock eynde ten achterdeele vā mijne vader?
 hoe leedt ist my dat dyen ick beuime
 mys vaders vyant is. Maer en hadde die
 oockge geweest / ick en hadden noyt gekent.
 waer goet dat hy my met hem te ghijfel
 made / en dat die oorloge in zulcker manie-
 ren eynde name. Hy soude inmers wel
 D. ij. eenen

Vande transformatie

enen goedē pant hebbē/als hy my met hem hadde. O excellente en vromē ridder/hoe gelijc zijdt uwer moeder Europe in schoonheyt die welcke wel weert was van Jupiter bemint te worden. Hoe salich soude ick my zeluen achten/waert dat ick nu van desen toren in Minois Legher mocht bliegen? ick soude hem vragē wat hy met my wilde behouwen? ten minste dat hy mijns vaders rijk niet en begeerde. Maer wat wil ick hier soo langhe in twijfelen/ aengesien dattet in my wel ghelegen is dese oorloghe te eynden: het is beter dat die stadt sonder bloetstortingē in ghenomen worde dan anders. En oock vuert Minos rechtuerdige oorloge/ aengesien dattet om die doot van zijnen zone Androgeos te wreken is: daer om hope ic dat hem die Goden victorie verleenē sullen. Ist dattet dā alsoo geschien moet/ist niet beter dat mijn liefde hem die poortē doe openen/ dan datse ten lesten noch niet wreeder en geweldiger hant geopent wordē? Het is dan beter dattet sonder bloetstortingē gheschiede dan datter so menigen hals om treure. Oock soudick vreesen/o Minos/dat v pemandt niet eender lancien doorloopen mocht/eer ghy tot uwe wensche soudt comen gecomen. Wel aen dan/ick wil nu tot deser Oorloghen een eynde gaen soecken: ick sal Minos te gemoete gaen ende leueren hem mijn Landt tot een hordwelijche boorzwaerde. Maer wat batet dat ick sulcx voorneme: die poorten worden doch van alle canten bewaert/ende mijn vader bewaert die sleutels by hem: desen ist alleene die ick vrees: hy ist alleene die my nu in dit voornemen belet.

lelet. Och dat ich nu geen en hadde
hoe wel waer icker aene? Maer wat batet
dat ick te vergeefs alle dese dinghen verhael?
en is niet ghenoech dat wy veel bidden oft
meecken/t'en sy dat wy ons zeluen oock be-
jelpen. Een pegelijck is hem zeluen doch een
God. Dat een ander so seer met de liefde ge-
quelt waer als ick ben/ick gelooue datse ter-
tont verdrijue soude al dat de liefde beletten
nocht. Sal ic dā lijden dat een ander vromer
oude zijn dan ick? geensins. Ick ben nu be-
leet (waert vā noode) door messen ende door
hier te springhen: hoe wel ick in dese saecke
noch sweert noch vier en behoeue/maer al-
leenlijck mijns vaders purperen haerke/dat
wy in dese sake costelijck is bouen alle Gout
en gesteente: door dit haerken hoop ick salich-
te wesen en tot mynder intentien te comen.

Die wijle Scylla in dese twijfelinghe sadt/ic
ben anondt aen ghecomen diese in haer opset
noch stouter maecte. En na dat een pegelijck
slapē gegaen was/is sy in haers vaders slaep
ramer ghecomen (o ongeluckich opset?) ende
beroof de hare vader van dit costelijc inweel
en isser mede wtgegaen na den leggher der vy-
anden (soo groot betrouwen hadde op t'haer-
ken datse met haer bracht) ende comende ten
lesten by den Coninck Minos heeft tot hem
gesproken in deser maniere: Die liefde heeft
wy desen nacht een groot seyt doen bestaen
eerweerdighe Coninck. Ick ben Scylla die
dochter des coninck Rixus/ick bringe v hier
tot een present mijns vaders lant en rijkdom
en en begeerder geen ander vergeldinge voor
dan v liefde. Recmt daer o Minos tot een

P in.

teechen

Vande transformatie

teekē der Liefden dit purpuren haerken/ en
en achtet voor een haerken niet/ maer voor
mijns vaders hooft en rijkdom: Dit seggen-
de repte sy hem het haerke toe. Minos van
dese wonderlike woordē verbaest zijnde heeft
haer weder geantwoort: Ghy onsalige ver-
raderse dat v die Godē wt haer werelt moe-
ten drijuen/ so dat ghy op der aerden noch in
de zee en moecht ruste vindē. Ick en sal geen-
sins gedoogen dat mijn Lant (daer Jupiter
in opgeuoedt is) met so onbehoorlijckē stu-
ken besmet worde. En na dat Minos de stat
in ghenomen hadde (geinstitueert hebbende
sommige regels en wetten) is hy weder met
alle zijn volck i'schepe ghegaen om wederom
na zijn Lant te trecken. Als Scylla sach dat
Minos vertrecken wilde sonder haer eenige
vergheldinghe te doen/ siende oock tot haer
bidden tot gheenen profyte en quam/ wertse
zeer gestoort: en wstreckende haer handen
heeft hem nae gheroepen/ segghende: Waer
vliet ghy nu o Minos sonder de gene die een
oorfakē uwer victoren is? O wreede Tyran/
dien ick lieuer gehabt hebbe dan mijn Lant/
ia dan mijn eygen vader zelue: wiens victo-
rie toe ghegaen is door mijn verdienste/ oft
oock (als icht segghen moet) door mijn mis-
daet: die door mijn Liefde/ noch door mijn
ghiste noyt en zijt beroert geweest. Alle mijn
hope haddich op v ghestelt: ende nu ghy my
verlaet/ waer sal ick henen vlieden? Keer ick
in mijn Lant/ het leyt verwommen. En al en
waer des niet/ sal ick weder keeren inde te-
genwoordicheyt mijns vaders/ wiens leuen
ende weluaert ick in uwen handen ghelouert
hebbe!

hebbe? Sal ick weder keeren tot mijn bo-
 gen/die my nu so seer om dper saken wil ha-
 ren/Dese onuliggende lande vreesen nu oock
 vde sulcke verraderije. Mijn landt heb ick
 gheert om Creten te vermeerderen: worde
 nu in Creten niet ontfangen/soo dunckt
 nu datmen my ongelijck doet. Ick mach nu
 weggen dat v Europa noyt ghebaert en
 is/maer eenige veeinde Syte. Jupiter
 moet oock uwen vader niet zijn / hy en
 is v (soomē valschehijck liecht) noyt aen
 Europa gewonnē in die gedaente van eenen
 stier/maer het moest selue eenē stier zijn daer
 hy is gecomen zijt. Heemt wrake ouer my
 vater Minos/ want ick wel verdient
 hebbe. Maer laet my immers steruen duer
 handen vā eenigen dien ick misdaen heb.
 Hierom ist o Minos/dat ghy (die duer mijn
 vater verwonnen hebt) my so grootelijck
 vreeset/hebbe ick misdaen/tis teghen mijn
 vater en zijn lant/ en niet tegen v. Ghy hebt
 vater een sult wijf als ghy wel verdient hebt/
 ontanderen tijden met eenen stier gheboe-
 tet heeft/en creecher den Minocentaurum
 wijs ghy wel weet. Hoe comt dat ghy an-
 toot op mijn woorden niet en acht? oft en
 rijdt om den windt niet ghedoen?ten is
 men wonder dat Pasiphae meerder liefde
 hadde totten stier dan tot v / want hy veel
 trendelijcker was dan ghy zijt. Och wee mi
 soe sp/my dunckt dat ick vlieghe als ick v
 inpenise vertrecken. Ghy en brodert niet
 onsaige / want waerwaerts v schepen he-
 ren zeplen/sal ick v na volgen. Nauwelijck
 hebse dese woorden gesproken / sp en wert
 P v. in eenen

Van de transformatie.

Scylla In eenen voghel verandert / ende hinch aenbe
 in eenen zeplen vande schepen gelijk een clesse. Dit
 siende haer vader (die welcke in eenen arent
 verandert was) volch dese terstont nae / ende
 wilde se metten becke van die zeplen trecken
 om te versieren. Welck vreesende Scylla
 verliet haer zeplen ende vlooch neffens d'wa-
 ter henen zo na alst haer mogelijk was.

Minos Nae dat Minos weder triumpherende in
 zijn lant geheert was / heeft hy den God Ju-
 piter sacrificie gedaen van hondert ossen.

Maer zijn geslacht was grootelyck onteert
 want Pasiphae hadde in zynder absentië het
 twelichtich monster Minocē taurum gebaert

Dit monster en wilde Minos niet langer in
 zijn hups gedoogē / maer nam voor hem / dat
 hyt soude meen hups doen sluyten dat met
 beel wege omcingelt soude zijn. Om d'welck
 hups te tinnen men haelde den grooten
 constenaer Dedalus : dese maecte inden om-
 ganch des hups 300 menigen keet / dat hyt
 seluer nau wt geraken en const / 30 bedrieche-
 lyck en doolachtich warē die wegen. En nae
 dat men den ionghen Minocentaurum daer
 inne gesloten hadde / diemael versaedt zijnde
 met menschē bloet / werdten eynde van ne-
 gen Jaren wel getemt. Want Theseus wil-
 lende daer in gaen / naem door den raet van
 Ariadne een clouweken garens ende volchde
 den draet int ingaen en wtgaen. En nae dat
 Theseus nae zijn belieste en sonder perijckel
 wt den doolhof gheromen was / bloot
 hy met Ariadne nae de plant Dia ghenaeemt /
 daer heeft hyse aen lant gebracht / en heeftse
 daer alleen verlaten. Daer af Ariadne be-
 droeft

heeft zijnde ende haer zeer beclagende/wert
 te lesten vā Barchus omhelst en geholpen.
 en op dat haer croone onder die sterren tot
 een ewighe memorie staen soude / nam hyse
 haer hooft ende werpse nae den hemel.
 Die wile dese croone op vlooch / veranderde
 in costelike steenen dier an warē in schoou
 der blinckende sterren / ende bleef daer ghe
 richt inde gedaente van een croone. Dese
 namen noch dagelijck tusschen de sterre die
 vnde Grieken Eugonasi / en die sterre die
 Syriacks vande seluen genaemt wort.

Dedalus zijnder langer gheuanchenissen *Die his-*
 edzietende (want hy in een eplant gheuan- *torie*
 in lach) wert duer liefde zijns vaderlandts *van de*
 ruert/ende septe: Al leeft dat my die zee het *Dalus*
 nen belet / noch en is my den hemel niet ge- *ende*
 lten/dien wil ick gaen soeckē: al is Minos *Jearus*
 ick en machtich / noch en heeft hy die locht *sijs se-*
 zijn bedwanch niet. Dit gesept hebbende *ne*
 verdacht hy een verborghen conste / en con-
 septe die natuere vergaderde veel pluy-
 en hy een: dese stelde hy in sulcker ordina-
 en/beginnende van de cortste af en daer nae
 enstiens een langer ende langer dattet met
 rpiens op ginck / ghelijck een huetelken
 niet stepl op en gaet: daer na maecte hyse
 ist aen een hout met een wepnich was/ende
 ef hem een wepnich inde locht op ghelijck
 volgels/om te sien hoe dattet hem in han-
 en gaen soude. Jearus zijn sone int vliegen
 enuechte nemende/en spelende als kinders
 egen/nam telckē de pluyne sijnder bluege-
 inden mont/en doude oock somtijts eens
 nette vingeren aent was / daer de bluegelen
 mede

Van de transformatie.

niede geueft warē / niet vreesende dattet hem
schaden mocht / zoo dat hy niet zyn spelen en
rocken synen vader int wonderlijck vliegen
telcken belette. Als sy nu alle haer dingen
bereypt hadde / hief hem Dedalus vander eer-
den op / en hangende inde locht heeft hy synen
sone aldus geïnstruert / seggende : Siet wel
toe Icare / dat ghy int vliegen de middelma-
te houdt / want ist dat ghy te leege vliecht /
die baren des waters sullen u beletten / ende
ist dat ghy te hooge vliecht / die hitte der son-
nen sal uwe vliegelen verbranden. Daerom
en suldy te hooghe noch te leege vliegen / ghy
en sult oock niet vliegen het wagenmannelick
niet volgen / noch Helicon / noch oock t' sweert
van Orion / maer sult mi als uwen leytman
neerstelijck na volgen. Na dat hy hem aldus
geinformeert hadde sprongen hem die tranen
wt den oogen / en met beuende leden ruste hy
synen sone / d'welck hy daer na noyt meer en
dede. Daer na heffende hem seluen op inde
locht vlooch hy synen sone vooz / grootelijck
vreesende vooz zyn qualijck varē. In sulcker
maniere onderwees hy synē zone als die vo-
gelen haer iongen ghemeynlijck te doorn ple-
gen / als die beuinen blugge te wordē / hem
dickwils vermanende dat hy hem na volgen
soude. Dit vliegen siende eenen visscher die
metter engel roeden by d' water lach / een her-
derken by zyn schaepkens / en eenen acker-
man aen synen ploech / werdender grootelije
inne verwondert en dachten dattet niet mo-
gelijck en ware penant inde locht te vliegen
ten moest enen God wesen. Alende sincker
hant lach hantlieden het epland Samos / De-
log

Iden Baros: en aen der rechte hant hadden
 met eplant Lehythos en Calpdne verlaten.
 Icarus int vliegghen groote gemuechte
 miende en te seer betrouwende sinen leyt-
 en verliet/en willende besoecken wat daer
 en te doen was / vlooch terstont hooger
 en hemel. En comende tot inde groote
 der sonnen wert hem het was zijnder
 gegelen ghesmolten / en niet wetende waer
 was / riep hy sinen vader aen die welcke
 niette batenen quam / maer moest by
 zekke vā bluegelen inde zee vallen: de welcke
 noch heden daechs nae sinen naem de zee
 Icarien gheeten wort. Dedalus de va-
 der nu niet meer vader zijnde sach dat sinen
 niet meer en volchde / waer hy seer bes-
 eeft was / en seide: waer sijt ghy nu o Ica-
 en wat lant sal ick v nu gaen soeken? mit
 en sach hy die pluyuen zijnder blueghelen
 wate drijue. Doen vermaledijde hy zijn
 enste / ende begrauen hebbende het lichaem
 naeste eplant/noemde het lant na dē nant
 en zinen zone Icaria. Die wijle hy besich-
 us met zine zone te begrauen/quammer op
 en ecke een suaterende patrijs mede gecken
 welcke soot aen haer bluegelen wel scheen
 ter seer daerom verblijde. De ses vogels ge-
 ke en had men ter werelt noyt meer ghe-
 en want niet lange te voren wasse eerst ver-
 dert geweest. Het hadde te voore een ionck
 en geweest vā. xij. jarē / Talus genaemt/en
 was die sone vā Dedalus suster. Desē ionck
 en zinen verstande gecomen zijnde / wert by
 Dedalus besteedt om zyn const te leere. Die
 soepde Talus op enen tijt nemende zyn
 patroon

Icarus

valt in

de see

De ses

vogels

ge-
ken

want

niet lange

te voren

wasse

eerst ver-
dertgewest
Het hadde

te voore

een ionck

en ge-
weest

vā. xij. jarē

Talus

genaemt/en

was

Vande transformatie

Calus
in cey
Patrijs
Vaan
Dent.

patroon aenden graet van eenen vissche / id
beerste geweest die de sage geuonden heeft.
daer nae inuenteerde hy oock den passer om
circhelen mede te beschrijven / en om alle din-
gen op hun maten en compassen te maken.
Dit benijde Dedalus en werpen van bouen
neder wt den tempel Palladis. De goddinne
niet willende gedoogen dat hem yet misqua-
me / heeft hem voor t'ballé beschernit / en ver-
anderde hem in eenen voghel / zoo dat hy met
zijn bluegelen inde lucht bleef hangen. Die
scherpheit des verstants die hy te voze hadde
is hem nu inde voeten en bluegelen gebleuen /
en heeft noch den selenen tocuem behouden
die hy te vooren had. Noet en sachmen desen
vogel hooch vliegen / noch sinen nest maken
in hooge racke der boomē / maer vliecht alre
neffens der aerde / en maeter oock sijne nest /
altijt gedachtich zijnde des vals die hy soude
gedaē hebbē / en hadde Pallas niet beschut.
Dedalus vander blucht en vand begravinge
zijns zoons heel vermoeyt sijnde / quam hem
in Sicilien rustē by dē coninc Cocahus dien
wel blijdelijcken ende eerlijcken ontfinc.
Die van Athenen werden ten lesten verlost
door die vromicheyt van Theseus / zoo datse
den tribuyt niet meer en moesten gheuen / die
hun Minos ingeset hadde / waer af datse de
Goden dancken en loofden. Alle Grieken-
lant ouer wistme te spreke vande vromicheit
vanden voorsepde Theseus / die van Achaien
riepen grootelijck om zijn hulpe / dies gelijck
deden oock die van Calpdon / hoe wel dat zij-
den vromen Meleagrum hadden. Die sake
was om dat Diana in hun lant eē wilt ver-
ken

verhiesonden hadde/ om haer leet te wreke/
 dat men seyt dat die van dien lande alle die
 godden sacrificie gedaen hadden van der eer-
 stichuichten des lants. Der goddinnen Ce-
 res en addense van cozen sacrificie gedaen/ den
 god Baccho vā wijne/ Palladi van slie/ etc.
 veruolghelijck hadden die sacrificie vā Diana
 vergerelaten. Dit speet der Goddinen seer
 merode dattet hunlieden niet onghewroken
 bliuen en soude. Al ist seyde sy dat ick vā hun
 veracht worde/ men sal nochtans van
 niet segghen dat icht ongheloont late.

Maer na heefte een wilt bercken int landt
 vande/ dat grooter was dā enigen stier van
 Cerus/ die oogen bernde hem int hooft also
 als een pier/ den hals was hem dick en
 vuerich/ die borstelen stonde hem op de rug-
 gheer eynde als oft priemen gheweest had-
 de/ die tanden hadden gelijck eenen Oliphant/
 vanden monde en nuesgaten spoocht vier en
 vintig/ in zo grooter ouerbloedicheyt dat
 vande boomen en die crupde af verborde/ het
 vanden corde dat int helt stont wert vā zinder
 blange in hop verandert/ ouer al waer dat
 vanden verflindet de terwe en ander vruch-
 ten/ te vergeefts wast dat den ac-
 tuman pet verwachtende was van het ghe-
 nade dat hy gesaeyt hadde/ die wijngaerden en
 vanden boome werde door dit grouwelijck die-
 velhet lant door vernielt/ oock dedet groo-
 tichade onder t' vee/ de herders hoe wel dat
 vanden goede hondē gesortteert warē en mocht-
 en nochtas wt hun beesten niet gheweren/
 vanden vreden vanden die sieden want sy daer
 vanden vye en meynden te wesen/ vanden Melea-
 gros

Diana
 sende
 wilt
 swijg

Vande transformatie

gros met Theseus en hadden der raet toeg
socht. Doch quamender te hulpe den broom
Castor die in seften vā oorlogē zo vermae
was / Pollux zijnen broeder die een sonder
linge gratie hadde om peerden te bedwingi
den stouten Jason die d'eerste gebruikte gh
uonde heeft der schepen / met veel ander stor
te ridderen. Doch isser gecomen Teglea di
dochter van Lycus / die welcke int iagen ep
pert was / met die schoone Atalanta wien
ruers rontomme met frenien geboort was
t' hant hinc haer noch al ongeblochten / aen
haren hals had zy eenen latoenen pijlroke
hangende / en inde sincke hant hadse den bo
ge gelaepen. Meleager groote ghemiecht
nemende inde schoonheyt deser maecht / be
geerde se te hebben tegen den danck der Go
den. O seide hy hoe geluckich sal hy wesen
dien ghy tot eens man sult hebbē. De schaem
te en den tijdt ontrieden hem niet te seggen
maer al en seide hy's niet vele / hy en dacht
des niet te min. In dit lant wasser een bosch
vol alderhande boomē diemen noch noyt ge
sient en hadde noch gehouwē. In dit bosch
zijn alle de voorseide ridders ghecomen om
d'wilt vercken te iagen. Een spreide die net
ten / dander ontkoppelde die honden / dander
spoorde t' vercken / grootelijck begeerende
haer proye te vinden. Int voorseide bosch
wasser een dellinghe daer het water des re
gens in te vergaderen plach / dese dellinghe
was rontom met wilgen beset / met riet / met
biesen en diergelijcke crupde. Hier wt quam
d'wilt vercken ghesprongen veel snelder dan
eenigen blixen wt den hemel / en maecte int
loopen

ropen sulcken gewelt dattet die boomen om
 ege liep. Doen begonsten alle die iagers te
 roepen en hun met hun swijgsprieten te wee-
 den/die honden werden al het bosch door ver-
 tropt/die sonnuige oock van twilt vercken
 schuert. Echionus waende met zijne schicht
 vercken te duerschieten / maer hy heuet ge-
 mist/want sijne schicht bleef in een eycke ste-
 ren/en hadde hijt met 30 haestigen sume niet
 gedaen/hy hadde het dier moeten inden rug-
 gekeraken. Ampeides willende oock zijn
 onoir doen/o Diana/ seyde hy hebbe ich v
 enigen dienst ghedaen / weest my hier nu
 minstich. Die Goddinne eensus verhoorende
 in gebet/ liet hem t' vercken rake / nochtans
 onder eenich letsel oft quetsure/want zy had-
 den schicht int vliegen het ijser benomen
 dattet vercke maer metten houte geraekt
 wert/nochtans werdet vanden schuet 300
 ter ontfien dattet door den mont en neus-
 atē vier spooch. Het vlooch den jagers veel
 helder toe dan eenigen pijl wt eenen voge.
 palamon en Pelagon werden om leeghe
 uelt/en terstont van hun medegesellen we-
 r opgericht. Enesmus gheen vreesse heb-
 ende wert op den staenden voert van t' booz
 ode dier vernielt. Polyus sonder oock ge-
 enen hebben en hadde hy 30 haest op eenen
 boom niet geclommen / vanden welken hy
 nen vrant cloeckelijcken aensach. Het vere-
 siende dattet aen hem niet en const ghe-
 lie begonst van onder de boom te knagen/
 mer na beettet den sone Orichie zijn een been
 . Die twee geboeders de doen ter tijt noch
 der die hemelsche teekenen niet en waren/
 Q. te weten

Vande transformatie

te weten Castor en Pollux / waren beyde op
schoon witte peerden geseten / hebbende elck
een lancie inde hant / en souden t' vercken daer
mede gequetst hebbē en haddet hem in eē hol
niet gaen bergen daer ment niet gheen peer-
den noch lancien gerakē en mocht. Telamon
wt groote hitticheyt is t' verckē in dese don-
ker speluncke na gelooopen / maer midts dyen
dat hy den wech niet wel en sach / viel hy o-
uer die wortelen van eenen boom / die wyle
Pelens desen oprechte / bereyde die maecht
Atalanta haren pijl om te schietē / en geraec-
te t' vercken achter doore / so dat die borstelen
banden bloede root werden. Van dit bedrijf
was Meleager veel blijder dan sy selue was /
die welcke desen schuet alder eerste wert sien-
de en synen gesellen toonde: niet recht / seyde
hy / sult ghy nu die eere behalen. Waer af
alle dander beschacmt werdē / maer des niet
te min gauen malcanderē eenē moet. Daer
sachmen van alle canten die scichten vliegen
sonder eenigen regel oft ordinantie.

Onder den hoop wasser eenē Ancus gehee-
ten / die welcke eē bijl vuerde. Desen riep niet
lypder stemmen / nu sult ghy alle sien hoe seer
dat die mans de vrouwen in crachte te bouen
gaen : want hoe wel dat Diana haer beste
doet om dit vercken te beschudden / nochtans
sal icht noch met dese handen verschueren.
Daer nae nam hy zyn bijl met twee handen /
en mepude t' verckē in tē vliegen: maer t' ver-
cken siende den slach comen / viel hem in etten
tandē toe na die periculooste plaetse des lich-
aems / te weten tusschen zyn gemacht. Hier
mede viel hy ter aerden / zyn ingewandt stoz-
tende

nde ende bespoepende die eerde met zijnen
 loede. Pirithous liep t'berckē oock met zij-
 en swijnspiet toe/den welckē Theseus aen-
 tep/seggende/ vertoest eē luttel o alderlieffte
 iedegeselle/ men mochter oock wel te gree-
 ch toe vallē ghy hebt gesien hoe dat Anceo
 in verwaentheyt schadelijc is gewerft. Na
 at hy dit gheseyt hadde / schoot hy t'bercken
 in lancie toe/maer den schuet miste en bleef
 een eycke steken. Jason nemende sijne bo-
 en en meynende t'berckē te doorszieten/doorz-
 schoot eenē hont dper hy was/ so dat den pyl
 weers door s'honts lijf in de eerde bleef ste-
 en. Meleager stelde zijn handē oot te werc-
 e/hy nam terstont twee lancie / deen schoot
 o buyten zijn meynunge inde eerde / en met
 en anderen geraeckte hy t'bercken midden
 den rugge/soo datter het bloet oueruloede-
 ck wt liep. Ende die wijle het bercken ter
 ordē lach en wentelde / gaf hy hem noch ee-
 en steeck inde schoutwer. Waer af alle dan-
 er seer verblijdt waren/en quamē alle tottē
 victorieusen Meleager om hē de hant te ge-
 en. Daer sagen zy dit wzeede dier van verre
 ewont ter eerden liggen / nochtans en dorfs-
 en sijt niet wel genaeckē maer schoten hem
 e noch eenē pyl na d'lijf. Daer na isser Me-
 ager toe geblogē en sneedt t'bercken thoost
 en gaste zijn alderlieffte Atalante tot een
 zesent/seggende: Aecmpt daer o Atalanta
 en roof die ic door mijn vromicheyt behaelt
 ebbe/op dat uwe eere ende die mijne by een
 ebuecht wordē. Dit seggende gaf hy haer
 met een blyde gelaet die berckens hupt / die
 met vzeelijche bofstelen besteken was / ende
 Q ij. t'hoost

Vande transformatie

t'hoof metten grouwelijken tanden. Dit
benyden alle dander / en maectender onder
hunlieden groote murmuratie af: en princi-
palijck Plerippus en Toreus die welcke wt
rephende hun armen riepen met luyder stem-
men/legt af ghy wijs/legt af dese prope / ende
en wilt ons onse eere niet benemen / en wilt
op v groote schoonheyt niet te seer betrou-
wen/op dat ghi nu van uwen vyjer niet ver-
schepdenen wort. En dit seggende / trockin-
zy haer die prope wten hande/daer nochtans
niemant recht noch deel aen en hadde / dan
Meleager alleen: De welcke vertoont zijnde
om het onghelijck datmen zijn vyjersse an-
dede/gaet henen/sepde hy / ghy roouers eens
anders eere/ende leert hoe groote differentie
datter tusschen het dreygen en het doen is.
Dit seggende doozstach hy Plerippum zyn-
oom die te vozen van slaghen noch steken en
hadde veruaert gheweest: en Toreo die noch
in twijfel was oft hy die doot zijns broeders
wreken woude / gaf hy oock vanden seluen
sope te suppen.

Als Althea de moeder vā Meleager hoor-
de segghen dat haren sone t'wilt vercken ver-
slegghen hadde / wert zper grootelijck af ver-
blyt/en dede den goden sacrificie. Mer als sy
wederhoozde seggen dat Plerippus en To-
reus haer broeders beyde vā Meleager dooz
steken waren / veranderde sy haer costelijcke
rleederē in roucleederen/en vernulde de gant-
sche stat met schrepen en weenen: en begeerde
daer correctie ouer gedaen te hebbē. Sy had-
hy haer een storckē dat int vier gelegen had-
de doen zy van Meleagro gelegen was. Dit
storcken

mercken was van sulcker naectueren dattet
 Meleager const doenleuen oft steruen. Want
 die fatale goddinnē Parce genaemt/had
 ingedetermineert dattet kint soo langhe le-
 uen soude als dit stoecken in wesen blyuen
 soude. Welck verstaende die moeder hadde
 het stoeckē na t'vertreck der voozsepder god-
 den wtten viere getrocken / en niet water
 in hebluscht hebbende haddet menich iaer
 voozge gehoude. Maer nu wt gramischap
 niet sijt wten hoecke gehaelt en gebaot dat
 vier stoken soude om t'voozsepde stoe-
 ckē daer in te verbranden. Viermael hadde
 hi inden wille daer inne te worpen/mer t'elc
 t'attack sy haer hant weder tot haerwaerts.
 Die affectie die sy tot Meleagrian hadde als
 moeder/en die liefde die sy tot haer broeders-
 kinde als suster/streden tegen malcanderen.
 hi dacht dattet groote sonde soude wesen
 mer kint het leuen te benemen/mer die gram-
 schap vwerctese weder totter waerke haers
 broeders doot. Haer gelaet was gants ge-
 stert als der geene die twijfelachtighe salien
 voozhandē hebbē/nochtans beruerdese haer
 conscientie dicwils tot medelyden. Liefde en
 waerke maecktense twijfelachtich gelijc het
 vuy dat dicwils van diuersche winden her-
 waerts en derwaerts gedreuen wordt:som-
 tijts wertse tot gramischap verwert/somtijts
 tot liefde: Nochtā die susterlijcke ouerwan-
 ningmoederlike liefde/so datse meer begeerde
 haers broeders doot te waken dan niet ha-
 ren sone medelyden te hebben. Mae dat dan
 gramischap in haer so groote cracht ver-
 rijghen hadde / dit vier / sepde sy / sal nu mijn
 vleysch.

¶

vleysch.

Vande transformatie

bleesch en bloet verbranden. En so sy met het
fatael hout voor t'vier stont aenriepse de drie
helsche Goddinnen Furie genaemt/ en seyde
aensiet mi ghy Furien mijn voornemen: hier
sal ick mijn leet wreken al ist een grouwe-
lijke saecke / deen doot moet men doch niet
dander vergeldē / quaet om quaet / en moort
om moort / op dat dit hupsghesin en dit ghe-
sachte broeflijcken en allendichlijckē eynde.
Sal ick lijden dat die vader hem des beroe-
men sal/ dat hy eenen so vromen sone sal heb-
ben/ en dat ick vā mijn broeders berooft sy
sonder eenighe wrecke daer af te nemen?
gheensins. Ick hebbe lieuer dat die vader
metten sone beyde voor den duyuel varen.
Dus o mijn broeders geesten/ aenmerct nu
den dienst en die costelijcke sacrificie die ick
nu sal gaen doen van het alder weerdichste
inweel dat ick ter werelt hebbe. Och waer
worde ick nu toe gebrocht? o broeders/ ist dat
icker aen misdoe/ willet my vergeuen. Ick
weet dat hy de doot wel verdient heeft/ noch-
tans deeret my dat icker seluer wrecke ouer
doen moet. Ten is geen reden dat den schan-
delijcken moort die hy ghedaen heeft onghes-
woken blijue / en daer na het lant met eenen
hoogen moet vā hem geregeert worde. Laet
hem vergaen den ongeluckigen / soo en heeft
sijnen vader noch het lant op hem gheen ho-
pe meer. Waer is nu die moederlijke affec-
tie veruaren / en die liefde die ick tot den ghe-
nen behoorde te hebben die ick. ix. meenden
gedragē hebbe. Och onsalich kint / waerom
en heb ick u niet met het fatael storcken niet la-
ten verbranden als ghy noch een ionck kint
waert?

daert: doo: mijn goedertierenths ist dat ghy
 o lange geleest hebt/ en doo: v sels misdaet
 v nu rer doot gebracht wordē. Dus ont-
 angt nu sulcke pene en correctie als ghy wel
 verdient hebt/ en verlaet het leuen dat ick v
 weemaels verleent hebbe/ eens int baren en
 en tweeden als ick het stoccken daer v leuen
 en hinc wt den viere trach. Ick begheere
 u waercke van v te nemen/ en ick en can my
 nochtans daer niet toe begheuen: want som-
 yts coemt my die doot en den grouwelyckē
 noot te horen die hy bedreuen heeft/ en som-
 yts wordich tot liefde beruert als een moe-
 der toe behoort. Och wee my onsalighe crea-
 uere / want al weet ick wel dattet een vree-
 elycke waercke sal wesen / nochtans moetet
 gewoken zijn. Dus o broeders ontfangt nu
 die waerke die ic om v lieder doot gaen doen
 wil / en verbeidt den tijt dat ick v lieden sel-
 ie sal comen besøeken. Dit seggende werp
 hy het stoccken met beuende handen midden
 int vier. Waer af het stoccken (soot scheen)
 den swaer versuchten gaf/ en wert allenskens
 vanden viere verteert. Meleager vā alle dese
 dingē niet werende gheuoelde dat zijn cracht
 meer en meer minderde / nochtans dede hy
 zijn beste om die pijn met stercheit des ghe-
 moets te verwinne. Mer om dat hy so groo-
 te bangicheit gevoelde / en niet en wist waer
 af dattet hem quam / wert hy seer verwon-
 dert/ en aenriep al weenende sijne vader/ zijn
 broeders en susters/ zijn alderlieffte vriendin-
 ne en onder dander zijn wreede moeder. Doet
 hier meerder was hoe zijn pijn oock groo-
 ter wert/ en ten lesten nam zijn leuen metten
 Eij. viere

Vande transformatie

hiere een eynde. Waer afdatter alle die stadt
door groote droefheyt gheschiede / het volck
ionck en out cleyn en groot maecte van zijn-
der doot misbaer. Eneus bedreef oock groo-
ten rouwe om die doot zijns soons bespre-
ende zijn grijs hant met stof en aschen / ende
grootelijc beclagende dat hy so lange gheleest
hadde. Die moeder nemende waercke ouer
haer selfs misdaet / heeft haer seluē oock met
eenen messe doorstekē. Al hadde my god hon-
dert tongen verleent / en al had ick alle de wel-
sprekentheyt diemē ter werelt bindē mocht /
so en soude ick u niet connen beschrijven den
grootē rouwe en droefheyt die de sisters be-
dreue. Sy sloegen voor haer borsten / sy wron-
gen haer handen en maecten groot misbaer.
Also lange als sy het lichaem by haer hadde
wieffchen zijt met ouerbloedigen tranen : en
na dattet tot aschen verbrant was / dructen
sy die aschen den haer borsten / daer nae be-
groeuē sy de aschen vanden lichame / ende
maectender al weenende zijn op seluist.

Na dat Miana aldus haer leet gewrokkē had /
veranderde sy die sisters vā Meleager in hin-
nen met bulten en met ghespikkelde vederen.

Die sus- Na die victorie van t'voorszeyde wilt swijn /
tire- is Theseus van daer getrockē om weder na
van Athenen te repen. Waer om dat die riuere
Melca- Achelous zo biister en zo ongeduerich was /
ge in en mocht hy daer gheensins passeren. Daer
valcken vant hy den voors. Achelous spacieterende by
sege hin- den rant van zijnder riuieren / die welcke tot
ney See hem ghesproken heeft : En wilt nu o Theseu
andert. met desen tempeestie gheen repse aennemē /
maer comt onder mijn dach schuylen totter
tyt

it toe dat den Wint gelegen zal wesen/want
 de riviere is by tiden so wreet en sel datter
 welwils groote balcken/steenē/ia oock ge-
 dele stallē vol schapē/offen/hoeren/en peer-
 en op comen gedreuen. Als dese riviere met
 in Water des snees vermeerderd wort/dā
 wortse so groot datter menighen mensche in
 bedroncken blijft/daer om ist beter mijnen
 dient dat ghy nu wat rust/dan dat ghy met
 sckē onweder een quade reyse creecht. Men-
 sien dat ghijt my voor t'beste raet/ o Achel-
 e/so sal ich op dit pas wven raet en v hups
 hebzupken antwoorde Theseus. Daer na
 hy met Achelous in zijn speloneke gegaen/
 welke met gaetachtighen steen bewelft
 was/die balcken waren met mosschelschel-
 en van diuerschen coleurē vercliert/het
 gancsel was van sachten mossche. Na dat
 in dit hups eenen dach gerust hadde ginc-
 en die Tafelen decken/die Nymphen dien-
 en ter tafelen met bloote voeten. Daer sadt
 Theseus in grooter eerweerdicheit/hebbende
 en zijn rechte hant den ouden Leier/en aen
 in sinckie hant zijne medegeselle Pirithous.
 Den schoncker den Wijn in schoon vergul-
 e Coppē die met alderley gesteente vercliert
 waren. En na datse alle goede riere gemacrt
 adden/ heeft Theseus ter vensteren wt ghe-
 eken op de zee/en siende daer sommige Ey-
 landē/ heeft Achelous geuraecht wat plaet-
 oft eplant dattet was/en hoe dattet gehee-
 en was. Tgene dat ghy daer siet antwoor-
 e Achelous/en is niet alleenlijck een plaet-
 al schijnt vā verre aen een te houdē/maer
 et zijn vijf Eplanden van malcanderen ghe-

Q. v.

dystin-

Bescrij-
 uinghe
 des hups
 van Achelous.

Vande transformatie

distingueert. Ende op dat ghy v niet en verwondert dat Diana t'anderen tijden pet ghebaen heeft om datse veracht was/soo wil ick v van dese Eplanden wat wonderlijck gaen vertellen: Het hebben t'anderen tijden vijf Natadē geweest/die welcke alle vander bestgoden sacrificie dedē/en hebbē my alleenlijck achter gelatē. Waer af ic zeer verstoort sijnde begonst van gramschappen te swillen so dat mijn wateren door groote impetueusheit die Landē van malcanderē deden splijten en die Wildernissen verstroopen. En dese Nymphen dede ick aen die aerde vestigē/en dede rouw om so veel Lants en sants aen d'ijue dattet vijf Eplanden werden als ghy noch siet/dese worden noch heden s'daerhs Echmades genaemt. Ende ghinder siet ghier een dat wel verre van vander geuloten is/en wordt vanden Schijplieden Perimele ghenaemt. Dese Perimele is t'anderen tijde mijn vperste geweest/en hebbe haer haren maechdom genomen. Waer af haer vader gestoort zijnde heeftse vā eender roetsen inde zee gestootē/en soude dese aldus gedoot hebben en had ick er gheen medelijde mede gehad. Maer ick onthiesse en voerde se met mijnē waterē so datse gheen letselen leet. Waer na heb ick Neptunum in deser manieren vooz haer gebeden/o Neptune met inwen triumphante scepter/in wiens heerschappye ick mijnen loop hebbe/coempt ons hier te hulpe en aenhoort mijn ghebede: Wilt dese Perimele nu bystaen/die welcke ic tot onreken gebacht hebbe/en die van haren vader Hippodamus wten lande verdreue is/hoe wel dat hyer medelijden mede behoorde te heb-

Die Vijf
Maya-
den in
Vijf en
sanden
Veran-
dert.

hebben/ en behoorde ons die mis daet wel
 inguen te hebben. Wilt haer doch eenighe
 ghesche verleenen / oft ghehengt datse zeluer
 op plaetse worde / op dat ickse dagelijcx met
 minen armen noch omhelsen mach. Na dat
 dese woordē gesproken hadde / verschudde
 wtines zijn hooft en alle zijn golen des
 vaders / so datter die jonghe Maecht zeer af
 maert wert / hoe wel nochtans dat ic haer
 troost bouen d'water hiel. Aldijn een hande
 inde ick aen haer herte / dat welck van ver-
 mertheit zeer iaechde / en terstont ghenoelde
 dat haer heel Lichaem hart werdt / het
 lichaem wert met aerde bedeckt / daer nae
 ordet een cleyn landeken d'welc allens lieng
 verder ende meerder gheworden is.

Perimes
 le in een
 Eylandt
 Veran-
 dert.

Na dat Nichelous dese dingen vertelt hadde
 orden alle d'ander daer grootelijck af ver-
 bundert / wtgenomē Pirithous / die welcke
 melijck hy een groot misprijsen der Goden
 (menschen was) al lachende seyde dattet
 miselen waren / en dattet inder Godē macht
 wt en was pendants figure te veranderen.
 Tander berispten hem alle / en principelijck
 in ouden vernaren Leler / de welcke seyde
 die cracht der Goden onmetelijck en son-
 der eynde was / en dat die Goden alle dingen
 doen na haer belieste. Ende op dat ghy daer
 wt aen en twijfelt / seyde hy / wil ick u gaen
 vertellen van een Eyckie en een Linde / die ick
 u int geberchte van Phrygien met mine
 en besloten gesien hebbe. Ick was daer op
 minen tijdt ghegaen om mijns vaders rijck te
 soecken. Daer sach ick niet verre van dese
 wee voorsepde boomen een staende Water
 liggen /

Vande transformatie

liggen/dat t'anderē tiden een bewoont lan
geweest hadde/al en ist nu maer een Water
achtighe plaetse daer inē nu anders niet dan
dijckers en dyer gelijcke vogelen en vinde
In dese contreye seydten dat Jupiter end
Mercurius eens quamen gewandelt om der
menscē goedertierenheit en goddurichticheit
te ondersoerken. Sy ghingen vā d'een deure
totter ander/maer waer dat sy quamen men
sloot hem die deuren allesins voor den neuse.
Nochtans werden sy ten lesten in een clepu
leemen hupfken ontfangen dat met stroo ge
dert was. In dit hupfken woondē twee ou
de liede Philemon met zijn hupfstrouwe Bau
cis. Dese hadde menich Jaer tsamen geleeft
in so goeden accoorde en eendrachticheit dat
hem die armoede diese gheleden hadden noyt
en hadde verdzoten/al en wasser knecht noch
maerte ten hupse sy en warender des niet ton
geruster om. Sy warē beyde heer en knecht
malcanderē in opzichter liefde onderdanich
Na dat Jupiter en Mercurius aē dit voors.
hupfken gheromen waren/gingen sy daer al
buckende inne om dat die deure so leege was.
Den ouden Philemon bracht hem elcken ee
nen stoel om haer vermoepde ledē wat te ru
sten. En Baucis doech neerstich in de weere
zinde brachter een rouachtich haren cleedt
oppe/daer na ontdeckte Philemon t'vier dat
hy des auonts te voren toe gerekent hadde/
daer werp hy een luttel bladeren en drooghe
schorffen op/daer toe haelde hy een handtuol
rijs/het welck in stucken gebroken hebbende
heester den Goden vier af ghestoot. Baucis
hincterfont een ke elken ouer daer sy een
weynich

omich moes in werp om te sieden dat ha-
man inden hof gepluct hadde. Philemon
terstont een gasselken ende langde daer
een stuk gheroocht Verckens vleesch/
ende ouden berdoctē balck/en werpt inden
piespot om te sieden. Die wijle brachten so
te tijdt met veel coutens ouer. Oock hinc-
in die keucken eenen houten Eimer aen
de haeck. Desen werdt haestelijc met war-
in water gevult om der Godē voeten daer
te wasschen. Midde in dit hupfken
lijffer een hoetsken daer een rouwe viesach-
te matre op lach. De sponde en t'voeten-
de van dit hoetsken waren van Wilghen
hout gemaect. Daer op haelde Baucis een
ordie diese niet dan op hooghe daghen te
ken en plach/al was sy grof en ongedaen
was lichtelijck goet genoegh om op alsulc-
in beddekken te decke. Daer zijn die Goden
te ruste gegaen/ die wijle dat Baucis met
mende handen (om der oudtheit wille) de
del deckte: den eenen voet vander Tafelen
is wat corter dan den anderē/om d'welck
oerbeterē sy daer een schelpken onder sta-
t. Daer na hebben sy die tafel met mente
diergelijcke crupde af geueecht/en broch-
in vooz d'eerste gerechte Oluen/en gecon-
de Coznoelien/vooz een salaet bereyden sy
schoreye en ander clepu Wortelkens. Oock
lichtmer platten keese ter tafelen ende ghe-
inden Eperen. Alle dese spijzen werden in
de schotelen gerecht/en de croesens daerse
in broncken warē oock vander zeluer mijnē
gemaect/van binnen verloopt also gheel als
en was. Daer na brachtment gesoden oock
ter tafe-

Vande transformatie

ter tafelen en den nieuwen Wijn. Naese desen
werdt het frucht oock aen gebracht/te weten
noten/drooge vijgen/pruymen/appelē/dru-
uen/en hontzraten: alle dese dingen werden
in een schoon wit teenen korfken ter tafelen
gebracht/ende bouen al toondemen den Go-
den een blijde gelaet: al was die macht clep-
ne het herte was nochtans goet. Hoe sy
droncken oft hoe sy schoncken / sy saghen
dat de croesens van zelfs gheuldt werden/
ende dat den Wijn niet en minderde.

Maer af Philemon en Baucis zeer verwon-
dert zijnde/hienen haer handē op na den He-
mel/en baden den Goden vergiffenis vander
clepnder cieren diese hun aengedaen hadden.
Sy haddē ten huyse noch een ganske/dwelc
haerlieder huyswachter geweest hadde/dit
zelue wilden sy den Goden gaen bereyden.
Maer t'gansken ontuliedende haer handē is
den Goden toegeulogē. De welcke riedē dat
mense niet en soude dooden / wy zijn Goden
seyde Jupiter/en wilt v niet versaghen/uwe
gebueren sullen alle om haerder misdaet en
wreetheyt wille ghepuneert worden / maer
ghelyeden sult beyde behouden bliuen. Ver-
laet uwe wooninge en volcht ons na ten ber-
ghe waert daer wy v leyde zullen. Elck nam
terstont zijn stoercken met hem en zijn de go-
den al sijgende int climmē nae geuolcht. Als
sy vā t'hoochste des geberchts ontrent eenen
hoochscheut weechs waren / keerden sy hun
omme en sagen dat de gantsche stadt in eenē
mozasch versoncken lach/en datter niet ghe-
heels ghebleuen en was dan alleenlijck een
cleyn huysken. En die wijle sy het ongeluck
van haer

anmer nede borghers bescreyden/ sagen sy
hupflien allens liens in eenē tempel ver-
onden. Die oude stijlen des hupf liens wer-
te in schoon steenē calumnē: het stroo daert
gebedt was/wert in louter Goudt ver-
ont: die deuren sagghen sy niet alderhande
verciert / en het plaueytsel van schoo-
te in moesteenē. Doen vielen Philemon en
Baucis op beyde hun aensichtē / en aenbadē
omme den Godē. Segt o rechtveerdi-
ge Philemon en ghyp Baucis die eenē sulcken
anwel weerdich zijt / seyde Juytter / wat
u meer begeerte is / en en twijfelt niet het sal
u gheschieden. Daer na heeft Philemon met
sijn hupf vrouwen wat int secreet gespra-
ken en daer na geuende hun begeerte te ken-
den hebben begonst te spreken aldus : Onse
begeerte is / o Goden / dat wy vā nu voortaan
moziesters zijnde / v kieder sacrificie mogē
doen. En om dat wy so menich Jaer in
dijne geleeft hebben / so begheeren wy beyde
v men dach en op een vze te mogē steruen/
niet den eenen van des anders doodt niet
verheften werde. Haer bede werdt verhoort
dat so lange als sy leefden warense Die-
nendes voorszeyden tempels. En na langhe
tijden gheschiedet op eenen tijdt datse beyde
v de graden des tempels by malcanderen
stonden / en vertelden onderlinge vā die voorszey-
den destructie / terstont sach Baucis haren
man bladerē opt hooft wassen / en Philemon
sach dat zijn hupf vrouwe ooc allens liens met
sijn bladeren verciert wert / en soo langhe
tijden hun gebeuren mocht sprakense malcan-
dan aen / segghende adieu mijn alderlieffste.
Welck

Vande transformatie

Phile-
moy in
een eycke
Baucis
in een
linde ge-
tuanffor-
meert.

D'welck gheseydt hebbende werden met een
schorffe ouerdeckt. Philemon wert in een ey-
cke verandert / en Baucis bleef in een Linde
getransformeert. Ende op dat ghijt te bat ge-
loouen moecht/daer was eenen man vā dien
lande die my dese boomē gewesen heeft/daer
doen ter tijt veel roosen hoepkens aen hingē/
en ic zeluer hebber ooc roosen hoepkens aen
gehangen / want die den Godē eere aen doet
behoort oock niet recht wel goede hope daer
af te hebbē. Van dese geschiedenisse werden se
alle verwondert diet aenhoorden. Sy moe-
stent geloouen om dattet van eenen zulcken
man gesept was / en principelijck Theseus/
die wel neerstelijck toegehoort hadde. Arche-
lous lacher op zijnen ellenboghe en sturende/
de welke noch een geschiedenisse ginch ver-
tellen/seggende: Daer zijnder sommighe ghe-
weest o brome Theseus / die maer eens ver-
andert en zijn/ende zijn in sulcke gesteltenisse
ghebleuen / oock zijnder sommighe die hun
zeluen in menigherley ghedaenten verande-
ren / ghelijck Proteus den zone van Ocea-
nus die welke in die zee domineert.

porofe-
us in di-
uers ge-
foemey
ende ghe-
datney.

Desen sietmen somtijts in de gedaente van
eenē jongelinc/somtijts in eenen Leeuw/en
somtijts in een wile zwijn verandert. Als nu
wort hy een grouwelijck serpent / als dan ee-
nen breeffelijckē stier/somtijts oock in eenen
steen getransformeert. Men siet hem dielwils
in de forme van eenen boom / van bloepende
wateren/ende dielwils oock in maniere van
biere/ dat den watere nochtās meest contra-
rieert. Diergelijcke cracht heeft oock Medre
die Dochter Erisichtone / wiens Vader een
groot

groot misprijser der Godē en hantliedē sacri-
fice was. Hy hadde t'anderē tijden wel dor-
men bestaen te houwē en vernielen den boom
die Ceres toe gewijt was. Int bosch vander
Goddinne Ceres stont eenen seer hoogen en
ouden Eeckelboom/die welcke so groot ende
rozeet van tachtē was dat hy alleen een bosch
maecte. Men desen boom waren veel hupue/
choepkens/ en tafereelkens ghehangen / daer
se miraculen in gheschildert waren / die den
boom gedaē hadde. Die Dryades plegender
noch dickwils te comen dansen / ende haren
leestdach te houdē. Dese eycke was (soomen
sept) vijftien bademē hooge/ en ghinc alle
vander boomen in hoochept te bouen in sulc-
ter proportien als die boomen hoogher zijn
van die crupden. En al wist Crisichton wel
wattet den boom van Ceres was/ nochtans
was niet tegenstaende/ en liet hy niet af desen
te houden en te keruen / ia dat meer is / ghe-
doot zijne knechte dat sy hē soudē ter neder
uelen. Ende om dat hy sach dat syer niet ter-
stont aen en vielen/nam hy den eenē die aere
oter hant/en seide: Niet alleen desen boom
naer die Goddinne zelue (waert dat syer in
zesentien ware/en soudich niet sparē / maer
oudese terstont om leeghe hebben. Dit seg-
gende/gaf hy den boom so menigē slach dat
hy hē al vsuchtende dede vallē. Die bladerē/
acken en Eeckelen werdender bleek af/ en
daer hy den slach gegheuen hadde / sachmen
bloet ter schoysen wat spruyten in so grooter
oueruloedichept/als oftmer eenē Os gelieelt
hadde. Waer af sy alle verschrikt waren diet
mensagen/en onder hantliedē wasser eenen die
welcke

Van de transformatie

Welcke den tyran wilde vermanē / meynende
hē die aerre wter hant te nemē / maer Erich-
tonius met eenen gramine moede heeft hem
metter zeluer aeren t'hoofd af geslaghen / seg-
gende / neemt daer sulcken loon als v deer-
nisse ydient heeft. Daer na keerde hy weder
tot het gene dat hy voor handē hadde. Ter-
stont wter wt den boom een stemme ghe-
hoort sprekende aldus. Ic ben een Pymphē
van Ceres zeer bemint / en ben in dit hout ge-
sonden om v te vercondighen dat ghy in co-
ter stont een groote punitie zult lyden / om
die doot die ghy my aē doet. Erichsichtonius
hier niet nae vraghende dede den Boom met
coorden om leeghe trecken. Waer af alle die
Diades zeer bedroeft zijnde / hebbē hun rou-
kleederen aengedaen ende zijn aldus tot haer
Goddinne Ceres gegaen begeerende wraeke
ouer de misdaet van Erichsichtonius. Ceres
heeft humlieden soetelijck metten hoofde dat
rontsomme met Cozenarenē behangen was
toegekniet / ende versierde een maniere van
pene daer sy desen onghenadighen mede toy-
menteren mocht / te wetē / met eenen verwoe-
den ende onversadigen honger. Maer ouer-
mits dat hongher / en oueruloedicheydt (die
welcke Ceres is) gheensins by een staen en
mogen / heeft Ceres een ander Goddinne
Dreas genaemt derwaerts wtgesondē om den
Honger te halen / seggende : In het cout lant
van Scythien zijn droeue houen / die welcke
onuruchtbaer zijn sonder eenige boomen oft
crupden. In dese houē zijn woonachtich die
coutheyt / den anxt / die vreesē / en den onuer-
sadelijcken honger. Desen Honger suldy ha-
len /

En hem gebieden dat hy t' herte en het in
want vā Crisichtonius come besitten. En
at hem segghen/ dat hy hem niet gheender
ende goet en late versaden/ want ic wil dat
die strengicheit mijne oueruloedicheit ver
me bouē gae. En op dat v den verren wech
en verdriete/ neempt met v mijnen Wa
en mijne snelle vliegende Draeckē / die v
sullen waer ghy wilt. Die Goddinne
ouerde den Wagen daer sy mede in Scy
in ghecomen is opten couden berch Cau
as genaemt. Hier gecomen zijnde/ heeftse
draecken wt den Wagen gespannē / en na
in soeckens heeftse ten lesten den Hongher
wondē/ die welcke in eē steenachtige plaet
nemen croop treckende het gras (welcker
wel was) met nagelen en tanden wter aer
de. Sijn hant was grouwelijc om aensien/
nogen stonden hem diep int hooft/ die lippen
den mont waren zeer bleek / die tanden
van sijnne lorerende/ die huyt zeer hart/
welcke men alle die beenders ende het
niewant sacht liggen. Door den huyt en
de hy anders niet dan eenen pbelen sacht
zende / den grooten Hongher hadde die
schijuen van de knien doen
liggen. Na dat Orades dit vreesche
Monster van verre gesien hadde (want
niet naerder comen en dorst) heeft sy hem
hebode van Ceres gebootschapt. Ende
wel dat sy hem maer van vers gesien en
nabe (ende dat oock niet langhe) nochtans
haer datse alreede met grooten Hon
beuaen was. Dus heeft sy van stonden
die vliegende Draecken vā daer gekeert
B. j. cude

Van de transformatie

en isser mede nae Emonien weder geblogen.
Den voorszepden Honger/hoe wel dat hy Ce-
teri altijd contrarie is/moest nochtans snel-
lijck ten gebode der Goddinnen comen. Dus
is hy gecomen ten hupse daert hem geboden
was/hy den voorsz. Crisichtonius/de welke
wel vast lach en sliep (want het nacht was)
en heeft hē met beyde den armē omhelsst/bla-
sende hem zeluen in zijn inghewant / en min-
derende die aderen door zijne crachten.

Crifich-
tonius
met hon-
ger ghe-
quest.
Crisichtonius terstont verlatende zijn pa-
leus daer alles goets oueruloedicheyt was/
werdt vanden Hongher in een doncker spe-
lonck al slapende ghebzeuen / en al slapende
socht hy allesins om zijne hunger te versadē.
Desen onsaligen knoude ende beet al wat hy
mocht/maer anders en vant hy niet te knou-
wen dan die ydel locht. Ende na dat dē slaep
berdzeuen was/wert hy noch veel meer van
den Honger gequeelt. Terstont riep hy al ra-
sende om eten/t'was om bleesch/visch/broot
crupden / oft wattet was het was hem alle-
leens. Maer wat hy veel tierde / ghebeerde/
oft wat hy adt/ten mocht hem al niet helpē/
hem docht datter inde Werelt niet costs ge-
noech en was om zijnen hunger te versaden.
Ghelijc die aerde niet te bredē en is met haer
eygen Waterē/sp en moet oock d'Water ver-
sinden dat wt ander Landen coemt:ghelijc
oock t'vier hoemē daer meer houts toe doet
hoet heeter en crachtiger wordt/ diesgelijc
wast nu ooc met Crisichtonius gestelt/want
hoe hy meer spijzen in zijn darmē stat/hoe hy
tot meerderē hunger verwert wert. So lange
en soo vele adt hy dat alle zijn goet ouer ghe-
bracht

Erht was/en nochtās en was zjñē honger
 niet gemindert. Hē en was ter Werelt
 na meer dan een dochter gebleuen/dese ver-
 coemt hy vā armoedē om tetē te roopē. Daer
 het willende hy eenē anderē gaen/repchte
 na: armen wt / roepende om hulpe / en seg-
 gende: coemt my nu te hulpe ghy die mijnen
 maechdom genouen hebt/daer mede meyn-
 de Neptunum/dese hadde hare maechdom
 genouen/en verhoorde oock haer bede / ver-
 merende haer aensicht in eens mans aen-
 sichte/en maectte eenen visscher af. Die wijle
 si met haerder angelroeden in de weere was
 vortse van haren Heere gesien diese ghecocht
 dede/die haer aenriep in deser maniere/seg-
 gende: O ghy visscher die met uwen ase de
 mens bedriegē cont/God geue dattet wa-
 reuillen moet en bequaem tot uwer nering-
 en zijn / segt my doch en hebt ghy hier dit
 nūken niet ghesien dat hier terstont opten
 dier stont met ongheulochten hape en met
 rierscheurt rockē aen? Doen wertse ge-
 vort dat Neptunes haer te baten quam/en
 belijde haer van datse soo onkenlijck was
 der nae heeft sy hem geantwoort in deser
 manieren seggende: mijnen brient en wilt u
 belgen ick ben hier met mijn visschen so
 wyl dat ick na die liede niet en sie die hier
 vā hy lijdē/en op dat ghy niet meer en soect
 heb van desen daghe (so moet my God
 mede) anders noch mans noch vrouwē per-
 tot meer gesien dan my seluen. O welc den
 anren gheloouende / is terstont al begyn-
 ghaen daer ghegaen. Ende terstont leerde
 late tot haerder eerste formen. Als sy
 A ij. nu ver-

3c. doog
 ter dag
 Ewifig-
 tonius
 in eenig
 Visscher
 veran-
 derende
 daer na
 in diuer-
 se for-
 men en
 ghe-
 daentey.

Vande transformatie

nu vernam dat sy in soo menigerande figure
re veranderde/wertse van haren vader daer
na noch diuwils vercocht/maer telken ver-
anderde sy haer zelue in een ander gedaente.
Als nu wertse een merie/nu vogel/nu os/nu
in eenen hert verandert/en in deser manieren
liep sy t'elken banden ghenen diese gherocht
hadden/so datse t'elken haren vader spijs de
die niet geen spijs te spijzen en was. Ende na
dat haer vader langen tijt in dese quelaedse
geweeft hadde/wert ten leste zynē honger so
groot dat hy zyns selfs ledē begost te knage.

Wat wil ic van ander lieden vertellē / se-
de Achelous / ick hebbe zelue de machyt wel
my zeluen in diuersche manieren te verande-
ren/want somtijts ben ick in zulcke gedaen-
te als ghy lieden my nu siet / somtijds oock
verandere ick in een slange / en somwijlen in
eenē stier. Maer/dat my den meesten noot is/
ick en hebbe in mijn voorszooft maer eenen
hoorn behouden. Dit segghende versuchte
Achelous zeer swaerlijck.

*Dat negenste boeck der veranderingen
oft transformatien Publij Ouidij
Nasonis..*

Eer gheerne hadde Theseus ghewe-
ten die sake waeromme dat Achelous
soo swaerlijck versuchte/ende waer-
om dat hy maer eenen Hoorn in zijn
voorzooft behouden en hadde. Den wel-
ken Achelous antwoorde / hebbende op zijn
Dooft



een Doepken van riet gemaect / ende
 me onghetopt / ende seyde : T'ghene dat
 megeert / o Theseus / is zeer droeulich en-
 maer om doen want wie soude hem daer
 ommen begeuen dat hy soude comen ver-
 hoe dat hy t'anderen tijden tot zijnder
 roet oncren ende schanden verwonnen
 geweest : Maer ghemerckt dat ghyt soo
 roelijck van my begheert te weten / soo sal
 t'van d'beginsel totten eynde al gaen ver-
 Ten is my noch so groote schande niet
 veronnen te zijne / alst eere ende glorie is te
 merken sulcken Man als Hercules is /
 medente hebben. Ick ghelooue dat ghy
 alreest hebt hooren sprecken van die ouer-
 ghene Maecht Diana / daer wel eertijts
 comenighen frisschen Wyper nae ghesnacht
 Ick bent' anderen tijden metten ande-

A tij.

ren

Vande transformatie

ren oock eens t'harē hupse gegaen/ biddende
haren vader Eneus dat hyse my wilde tot
eenen Wyue geuen. Daer vant ick den bro-
men Hercules/ die oock om t'selfde badt/ seg-
gende dat hy vanden hoogen Jupiter geco-
men was/ en dat zijnen naem ende saem ouer
al de Werelt verbreijt was. Waer op ick ant-
woorde dattet niet betamen en soude dat den
sterffelijcken mensch meer voordeels hebben
soude dan eenē God. Want hy doen ter tijdt
noch geenē God en was. En ic was alreede
den God van deser riuieren daer ick noch ter
tijt die Heerschappye ouer hebbe. Doch seyd'
ick / en ist van gheenen noode/ o Ceneus/ dat
ghy eenen/ Verlandigen tot uwen behouden
Zone neemt/ aengesien dat ghyer wel eenen
gewinden cont die van uwen lande ende van
uwē volcke is. Die Coninclycke Juno heeft
my so lief datse my noyt in gheene saken af-
gonstich en was. Waer af wilt ghy v beroe-
men ende so grootelijck verheffen? ghy moet
doch belijde dat Jupiter uwen vader niet en
is/ oft en wilt ghijt niet belijde/ soo moet ghy
dan kennē dat ghy in oncuysheyt geboren
zijt/ ende dat ghy maer eenen onuerwonen
bastaert en zijt. Die wijle ick dese Woorden
sprack/ aensach hy my met suere en d'weer-
sche ooghen aen/ nauwelijck connende zyn
gramschap getemmen. Daer na heeft hy tot
my ghesproken segghende: Ick en wil niet
scheuen noch kelen ommegeen/ ick ben wil-
te vreden dat ghijt metter tongen wint/ ende
dat icht metter geweldiger handt behoudt.
Met dese woorden is hy my terstont toeghe-
uaren/ want t'gene dat ick hem geseyt hadde
en const

hy niet geloochenen. Terstont werp
hy vmen groenē mantel ter aerden/ en stel-
te mit handē en armen te weere. Hy greep
te siet en handvol sants vander aerden en
werp my na mijn aensicht) grypde som-
tijt mijn beenē / somtijts na mijn hooft/
te vande zijn wterste beste om my onder die
wortte hebbē:maer ick was hem so swaer
te om van leden/dat hy niet te meer aen my
te hāde dan d'water aen eenen muelsensteen
te om zyn der swaerhept wil onberuerlijck
te om grondt blijft ligghen. Mae dat wy van
te om pijnen vermoeyt waren hebben wy
te om alderē wat verlaten om onsen adem te
te om men/daer na zijn wy weder by malkan-
te om gecomen / voet tegen voet / en borst te-
te om en lēst : daer stonden wy tegen malkan-
te om en worsteldē gelijk twee stierē ghemeyn-
te om te di haer amoureux te doen plegen. Die-
te om lēde hy te vergeefts zijn beste om my
te om anem te stootē/en ten vierden male sloech
te om in armen om mijn lijf / en doude my soo
te om ick wil die waerhept seggen) dat my
te om datter eenen berch aen mijnen hals
te om ant. Dit was my eenen sulcken last dat
te om niet sweet vā alle canten wtbrack/soo dat
te om hy van hem niet onslaen en conste. En
te om vermoede dat ick was / nochtans en liet hy
te om meensins rusten / maer greep my metten
te om niet en werp my mettē nose in tsant. Als
te om ick dat hy stercker was dan ick/begonst
te om ick bractijcke te soecken / en veranderde my
te om sel in een slange wentellende my seluen om
te om simeenē. Als hy nu sach dat ick desen wech
te om namick / ende dat ick niet met mijn tweetackich

B v.

ton-

Van de transformatie.

tongesken begonst te lecken/soo maecte hy
hemaent gecken ende mijn practiche te be
spotten / seggende dat hy de slangen wel ver
nielt hadde vā dat hy noch inde Wiege lach/
Dus moecht ghy wel een ander met uwe cue
ren gaen veruaren. En weet ghy niet/ o on
salige seyde hy / dat ick wel eertijds teghen
t'serpent Hydra ghestreden hebbe/ dat welck
hondert Hoofden hadde en t'elken als icker
een af geslagen hadde wiesfender twee ander
booz/die stercker en vzeesselijcker waren dan
datter af gehoude was/ en nochtas wert hy
ten lesten van my verslagen. Wat wilt ghy
dan nu bedrijven? Dit gesept hebbende nam
hy my by der keelen met so grooter crachten
dat my docht datmen my de keele met een
psere tanghe toe neep. Doen dede ick mijn
wterste beste om van zijn Handen ontsleggen
te zijn. Nu en wist ick geen en raet meer dan
my zeluen in eenen stier te veranderen: in dese
gedaente dede ick mijn deuot hem te weder
staen. Maer ten quam my tot geender batm
want terstont greep hy my by den heenen en
werp my mette Hoornē int sanc. Dit en was
hem noch niet genoegh/ den Hoorn die hy in
zijn Pant hadde wraeck hy met soo grooter
crachten dat hy hē my vā t'voorhoofd brack.
Die Naiaden namen terstont den Hoorn en
vulden hē met appelē en alderhande welreue
kende dingen. Dus wert mijnen hoorn gesa
treert. Na dat Achelous dese geschiedenisse
vertelt hadde/wert den Hoorn daer van een
der Nymphen gebracht die welcke gecleedt
was als een Camemiere vā Diana. In desen
Hoorn staecten alderhande vruchten diemen
ghedent.

Com
cupis.

mercken mocht / daerſe die tafel mede ver-
 ſaem. Tſanderdaechs ter ſonnen opganck
 ſeſeus van daer vertroockē eer die rui-
 ſe in geſtelt en t'haren leechſten was. Ach-
 ſeſeus wipte weder met zijn hooft onder dwa-
 ſeſeus bedroeft zijnde van dat hijer zinnen
 gelatē hadde/en noch veel droeuer ont-
 ſeſeus zijn alderlieſte Dianira hadde moe-
 ſeſeus beeren. Maer om dat men niet ſo lich-
 ſeſeus mercken en ſoude dat hy maer eenen
 ſeſeus en hadde / droech hy een Hoepken op
 ſeſeus van riet ende diergelijcke crupden
 ſeſeus. Die groote ſchoonheyt vander *Die liſte*
 ſeſeus Dianira dede den beerman *die van*
 ſeſeus ſneuen : want na dat Hercules Ach-
 ſeſeus verwonnen hadde/is hy met Dianira *en ſte*
 ſeſeus in lant gherepft. Ende comende aen die
 ſeſeus Enenus/ beuandt dat die Riuier ſo
 ſeſeus gheworden was dattet hem geensins
 ſeſeus en was door te paſſeren. Dus iſt
 ſeſeus doorſeyden Jessus hy gecomen/die wel-
 ſeſeus inde dat Hercules door Dianira beureeft
 ſeſeus hoe wel dat hy ſonder yemands hulpe
 ſeſeus hepaſſeert ſoude hebben) heeft tot hun-
 ſeſeus geſeyt : Den gront deſer riuierē is my
 ſeſeus bekent/ooc betrouwe ick my zeluen
 ſeſeus wel als dat ick v hupſurouwe ſonder
 ſeſeus oft quetsuere wel ouer dragen zal / ghy
 ſeſeus mocht voort v beſte doen met ouer te ſwen-
 ſeſeus. Doē gaf Hercules Jesso zijn alderlieſ-
 ſeſeus ter/de welcke die wijle datſe ouer gedra-
 ſeſeus mert ſeer breef de door die impetueuſheit
 ſeſeus daters. Hercules ouer gheworpen heb-
 ſeſeus hem zinnen Bijlcoker/ zijn leenwen hupt/en
 ſeſeus in weert/maecte hem aent na ſwenmen.
 Ende

Van de transformatie.

En die wijle hy noch onderwegen was hoorde hy Dianiram roepen/en bekende wel aen haer stemme dat men se hem ontschaken wilde. Dus heeft hy Nessum na geroepen/seggende/waer bliet ghy henen met v ghestole pape/en wilt doch mijn goet niet aenrueren.

Spion En ist dat ghy my gheen reuerentie en be-
die van geert te bewijzen / ten minsten denct op di-
der van wielen daer uwen vader mede inder Hellen
met Na- getoymenteert wordt / om dat hy in oncuys-
woord van heyt beuonden is gheweest. En denckt ooch
siender niet / al sidt ghy te peerde / dat ghyjs sonder
enough- schade ontcomē sult:want en can ic v int loo-
heyt wil pen niet na geuolghen/ soo sal ick v noch men-
inder wonden wel comen veruolghen. Dit seg-
gesken ge ghende schoot hy hem eenen pijl inden rug-
boven- ghe dat het ijser voor ter borsten wt quam
etate. en nae dat hy den beijnighen schicht wter-
wonden ghetrocken hadde / liep hem t'bloeden
van voor en achter ouerbloedelijcken wt.
Nessus houwenden dē pijl noch in zijn hant
ten sal/sepde hy/niet ongewroken bliuen.

Alle die werelt door wistmen van die bro-
micheyt Verculis/ en vā zijnder stiefmoeder
wzeetheyt en haet te spreke. Na dat hi Echa-
liam ghewonnen hadde/berepde hy hem tot
der sacrificien van Jupiter. Die wijle ginch
Fama ouer al(de welcke somtijts loghenen
met der waerheyt can mengen/en van cleyne
dinghen groote dinghen maken) ende is tot
Dianira gecomē/ haer valschehjic wijs ma-
kende dat Hereules op Iole verliest was/dat
welcke Dianira gheloouende lietet metten
eersten met een schrepen passeren / maer ten
leste tot meerder gramschap verweet zijnde/
wat

wt wil ick/seyde zy/veel crijten oft iancken/
 weet doch wel dat zijn hoere niet minnert
 en haer genuechte nemen sal: maer aen-
 men dat ick wel weete dat sy by hem haest
 en sal/zo ist van noode dat icker eenigen
 tot toefoecke / die wijle dattet noch tijt is/
 wat zijn trouwe noch ongebroken is. Sal
 dan mijn ongeluck beclaken / oft ist beter
 dat ick verswijghe? Sal ick weder nae mijn
 vader keeren / oft sal ick hier bliuen om dese
 here te verduye? Ick weet wel dat ick wat
 raets inde sin hebbe/maer watter af comē
 is my noch onbekent. Tis beter dat ick
 in het hemde sende dat my Iessus gescon-
 de heeft / daer zijn oncupische begeerte me-
 vercoelt sal worden. Naese deliberatie
 heeft zy eenen knecht Lichas ghenaeint met
 in hemde nae Hercules synen heere geson-
 de. Lichas luttel wetende dat hy zijns selfs
 orderfense droech / brachtet synen heere/
 de welke vanden saken oock niet wetende/
 guet terstont aengeschooten / en die wijle hy
 in sacrificie dede / begonst het seijn dat int
 eet verdroocht was zijn operatie te doe / en
 erbyde hem seluen door alle die leden vane-
 en voorseiden Hercules. Maer midts dien
 at hy zo sterck vā gemoede was/ verdroech
 ht so verduldelyc alst hem mogelijck was. *Hercules*
 daer na dat de pijn zijn patientie verwon- *wont*
 en hadde/heeft hy den outaer verlaten en is *9. 1. 1. 1.*
 l tierende en gebeerende nae die wilbernisse *nijns*
 dehe gegaen. Daer comende meyndt hy het *hemde*
 leet vā synen lijue te schueren/maer daer hy *ghet*
 cleet trock daer volchde t'bel mede/ zoo dat *mentet*
 syn groote gebeenten tot veel stede ontdeckt
 werden/

Vande transformatie

werdē/ēn dat het bloet (d'welck door de h
te des fenijns gantsch verbrant was ter a
den so swart viel als een cole. Des tozmēn
en was geen eynde/ het fenijn knaechde he
zijn ingewāt so dat hem vā alle cantē t'swe
wetrack/ die pesen moesten van grooter h
ten breken / ende het march wt zyn gebeert
smilten. Doen hief hy zyn Handen op na de
Hemel roepende met luyder stemmen/ we
nū versaedt/ o Diana/ weest nū versaedt m
dit tozment / ēn neem nū het leuen vā uw
vpant (want ick doch uwen vpant ben) end
verlost my wt alle dit verdriet. Die doot sa
my aengenaem wesen/ēn begheere oock wel
mijn wreede stiefmoeder te laten wzeke. **I**
hier om dat ick Busire verlagen hebbe / die
welcke metten menscheijckē bloede die tem
pels besmettede? Dat ic Antenn van zijnder
moeder der aerden op genomē hebbe/ēn heb
ben also doen steruen? Het is doch eenen pe
gelijcken bekent dat my den Herder Iberus
met zijne dyne Hoofden / noch oock Ceberus
den Helsen Hont / nopt en hebbē conne ge
deeren. Daer na sprack hy tot zyn Handen/
en ist oock niet kenlijck genoegh ghy Drome
handē/dat ghy die Hoozē des sterckē stiers
wel hebt connen ghedwingen? uwen lof is
in Elis bekent/in Stymphalus/ēn inde bos
schagie van Parthenien/ door uwe crachten
heb ick den Gulden gordel behaelt/ midtsga
ders oock die gulde appelen die vandē waec
kenden draeck bewaert werden/die Centau
ren noch den wreeden stier die t'gantsche lant
van Arcadien vernielde/en hebbē uwe crach
ten nopt connen wederstaen. Ten heeft t'ser
pent

en hydra oock niet veel gebaet/dattet met
enige Hoofden zijn crachte veruerschte.
en heb ick den wreeden tyran die welc
en peerde met menschen vleesch voede/
men met zijne paerden niet ter doodt ghe
ant: en heb ick den grouwelijcken Leeuw
meeneen/ en het vreeselijck monster dat
in Cyber lach met mijne crachten niet
canden: met desen arm heb ick den He
schedraghen/als Athlas vermoeyt was.
as Juno ten lesten van veel ghebiedens
we geweest/ mijn cracht en heester noch
ades nopt te swackier om gheweest.
er nu is my een plaghe aengecomen/ die
me met pijle noch crachte der Wapenen
creuen en mach worden. Want ick ghe
ot dat my het hittich Fenijn alle mijn in
ant verteert. Ick sie dat ick alle die We
sta veel vrende Monstren verlost hebbe/
at Euristheus die nopt deucht en dede/
geluckich blijft/ salmen dan noch geloo
watter noch eenighe Goden zijn: dit seg
nde: liep hy al rasende den Berch ouer.
wils sachtme hem swaerlijcke versuchtē/
en proeuede zijn fenijnich cleedt te ver
terē/ als nu groote stercke boomen wter
men te trecken/ en zeer deerlijck zijn oogen
hemel slaen. Die wile hy in sulcken to
ut was/ sach hy Lycham (die hē t'booycre
leet gebracht hadde) in een hoolkē gedo
tigghen. Desen heeft hy wt raserije aen
noken in deser manieren: Sidt ghy nu
en sijet ghy verrader Lychas/ die mi dit
belijck cleedt gebracht hebt: moest ghy
een doersaekemijnder doot wesen: van
sulcke

Vande transformatie

fulcke woorde wert Lychas geheel verbaet
en viel terstont op zijn knien biddende in
gebouwen handen om vergiffnisse/willent
doek zijn onschult doen/maer ten quam her
al niet te baten. Want Hercules heeft ten
stont vander aerden opgenomen: en nae da
hy hem drie oft viermael omgeslingert had
de werp hy hē met grooter crachten in de zee
en die wijle hy noch onderwegen was / ver
stijfde hy en veranderde in een rootse / ende
noch dagelijcx sietmen in Mari Euboico een
rootse hebbende een menschelijke figure
die welcke die schippers (als oft eenich geuoel
len hadde) noch niet en willen aenrueren / en
heeten de selue rootse noch ter tijt Lychas.

Lichas
in een
rootse
De van-
der.

Daer nae berepde Hercules eenen grooten
hoop houts by een/en gaf Philoctetes synen
mede gheselle synen boog/pylcoker en schich
ten te bewaren / want hem inviel dattet van
den Goden langen tijt te vooren geprophe
teert hadde geweest / dat de stadt vā Tropa
niet en soude ingenomen worden / ten waer
datmen daer zijn schichten en synen boghe
in gebuypte. Dit ghedaen zijnde/ginck hy
van selfs mettē hoofde op zijn kudse int vromen
liggen / met zoo blijden ghelate als oft hy ter
bryploft gegaen hadde: daer nae werdt het
vromen ontsteken/en t'lichaem vanden vromen
Hercules gantsch verbrant. Waer af die Go
den bedroeft waren / want hy binnen zijnen
tijden een bescermer ende verlosser der eerden
gewest hadde. Maer Jupiter heeft den an
deren Goden in deser maniere aengesproken
seggende: Die doot van desen vromen Her
cules/is my(o goden aengenaem: vā dat hy
zo veel

veel vrome seften gedaen heeft/en van dat
 so veel perijckelen outcomen is/weet ick
 mede grooten danck. En op dat onse hope
 niet pdel en blijue / en wilt op het vier dat
 in lieden daer siet niet achten/want hy diet
 overwonnen heeft /zal dese vlamme oock
 ontfelijck verwinnen. Hoe crachtich dattet
 in der sp /het en can anders niet verbranden
 in t'gene dat hy vā zijns moeders lichaem
 oncomen heeft. Want het ghene dat hy van
 hem heeft is heel Godlijck en onsterffelijck /
 welc ick vander aerde op nemen sal/en salt
 hy ons liede tot een eewige verblijdinge
 institueren. Nochtans weet ick wel datter
 in ons geselschap is/dier niet alte blijde
 wesen en zal: maer des niet tegenstaende
 wick haer betoonen dat ickt (iae oock te
 haren danck) alsoo gedaen wil hebben/
 int hijt wel verdient heeft. D'welck hem
 at die Godē geacordeert hebben/midtsge-
 ons ooc zijn hupsurouwe Juno/die welcke
 ne wel datse hem een blijde gelact toonde)
 niet al te zeer om verblijt en was. Nae
 in het vier in Hercules benomen hadde die
 onschelijcke ghedaente / en al dat hem van
 s Moeders lichaem gecomen was/ en is
 in anders niet gebleuen dan t'gene dat hy
 in Jupiter ontfangē hadde/daer hy zijnen
 oock in gheleech. Ende gelijk een ser-
 ant na dattet zijn oude huyt verlaten heeft
 at zijn nieuwe schubbē verriert wort/dies-
 tijer oock nae dat Hercules het sterffelijck
 wesen wt ghedaen hadde /werdt hy niet een
 godlijck wesen en onsterffelijcke natuere ge-
 get/so dat hy nu veel schoonder/ grooter en
 S. trium-

Vande transformatie

Heven- triumphanter scheente wesen/ dan hy opt te
les wort voren geweest hadde. Daer nae sandt Jupi-
inden ter zijnen Waghen neder/ en heeft Herculeus
he zijnen zone met grooter eeren en triumphen
met en ingehaelt/ hem constituerende inden Hemel
der die onder die ander claer blinckende sterren.
sterven Athlas werdt terstont wel ghewaer dat zij-
geuert. nen last vermeerderd was. Euristheus de so-
 ne van Sthenelus/vervolchde daer na Hyl-
 lum den achter gelaten Zone van Hercules/
 met alle zijn broeders.

Alcmena die moeder van Hercules en had
 de nu niemandt dyen sy nu haer ongenuech-
 te beclaghen mochte dan alleenlyck Jole/
 die van Hercules haren zone bevrucht was:
 dese begonst sy haer onghenuechte te ver-
 tellen in deser manieren/ segghende: God
 gheue dat ghy (alst tijt zal wesen) eenen lich-
 ten arbeet mocht hebbe/ende dat v die God-
Lucina dinne Lucina moet bystaen/ die welke doen
die God icker van doen hadde my haer hulpe wepger-
dinno de/d'welck nergheens om en gheschiede dan
der ghe- om die wyetheyt ende ongonste van Juno.
soorten Want doen ick van Hercules groot ghinck
die de en den dach aenstont dat ick baren soude/ge-
vrucht uoelde ick dattet kint soo groot was datmen
der we- lichtelijck kennen mocht dattet van Jupiter
velt gewonne was. Den arbeet viel my so swaer
bringt. dat icker my noch af verschoome t'elcke als
 icker op dencke. Seuen dagen en seuen nach-
 ten lanck was ick in desen arbeet/ altyt rot-
 pende Lucinam tot mijnn hulpe. Goe is spe-
 gecome/maer meer tot beswaernisse dan ver-
 mindernisse mijnnder pijnē. Want als sy voo-
 die deure gecome is/en hooide my schreyen/
 25 sp

110 neder gheſeten by open Outaer die daer
 111 die deure ſtaet / hebbende de knipen wel
 112 by malcanderen geſloten / ende de vinge-
 113 ren van beyde haer Handen in malcanderen
 114 ſchulochten / hier mede belette ſy my het ba-
 115 t. Ick in dit lyden zijnde gaf Jupiter die
 116 ſult als den ghenen die mijns gantsch ver-
 117 ren hadde / hoe wel dattet zijn ſchult niet
 118 was. Lieuer had ick doen ter tyt die doot
 119 raken dan het leuen haddet my mogen ge-
 120 veren. Ick tierde / ick gebeyde / en herinde /
 121 armhertelijc datter die ſteenen af zouden
 122 wert gheweest hebben. In mijnen arbeit
 123 en ſomnige vrouwen van Theben geco-
 124 men die my in mijn lyden trooſte / onder deſe
 125 offer eē dienſtmaecht Galanthis genaemt
 126 te hadde geel haren / ende was ſeer neerſtich
 127 in weere / ſy ſach terſtont wel dat Juno
 128 in gramſchap thoonende was. Die wijle
 129 ſat en in ghinck / ſach ſy Lucinam op den
 130 outaer ſitten hucken met gheſloten beenen
 131 en handen alſt voorgeſeyt is. En terſtont viel
 132 ſy inden ſin dat ſe ſonder eenighe oorſaecke
 133 ſo niet en ſadt. Mijn Vriendinne ſeyde ſy
 134 by ghy zijt verblijt v / want Alcmena nu ver-
 135 reis van eenen jongen zone. Lucina mey-
 136 nede dattet alſo was als Galanthis geſeyt
 137 hadde / ſy ranck terſtont oppe ende track haer
 138 vanden van een / terſtont baerde ick ſonder
 139 een mijnen ſone Hercules. Die Goddinne
 140 merckende dat Galanthis met haer geſpot
 141 hadde / fleurdeſe metten haren en veranderde
 142 ſy armen in twee beenen / die cloechte die
 143 ſe voren hadde en het colour des rugs zijn
 144 niet noch by ghebleuen ende ſy werdt in een

S ij.

Wesel.

Vande transformatie

Salan- Welken verandert. En om dat sy metten
die in monde het baren van Alcinena gheuoordert
en W. hadde/wert haer door een penitencie ghesede
selken datse door den mont baren soude/en noch da-
Veran- gelijcx verkeertse tot mijnen huuse. Dit seg-
der. gende versuchte Alcinena zeer swaerlijc om
die cloecke dienstmaecht diese verlore hadde.
Die sa- Iole willende haer behoude moeder ver-
sel van troosten / wat soude ghyer af segghen/ seide
Dropt. sy / oft ick v die crancke auontuere mynder
suster Dypope ghinck vertellen/hoe wel dat-
tet my lastich ende droeflijck genoegh vallen
soude om verhalē. Dese was haers moeders
eenighe dochter (want mijn Vader heeft nu
aen een ander Wijf gewonnen) ende was de
schoonste onder alle de maechdekens vā Echa-
lien. Sy was Andremon tot eenē Wijue ge-
geuen na datse van Apollo onteert hadde ge-
weest/nochtans liet hy hē duncken dat hy en
nen goeden vogel geuangen hadde.

In een bosch niet verre van hier leydt te-
nen schoonen beuallijcken poel / die rontsom
met Myrten boomen besedt was. Tot desen
poel is Dypope gecomen/luttel wetende wat
haer gheschien soude / maer wasser gecomen
om die Goddinne weltrieckende hoepkens te
maecken. In haren schoot hadse haer ionck
kindeken dat noch de borste sooch. Daer sach
sy eenē boō Lothos genaemt met zijn bloep-
sel gheladen/vanden welcken sy een tarcien
track om haer kindekē te paepen. Daer sach
ick (want ick daer ooc tegenwoordich was)
dat den boom/daer sy het tarcien af getroc-
ken hadde / begonst zeer oueruloedelijck te
bloepen. Ende men seyt dat desen boom tan-
deren

tijden een fraep ionck maechdeken ge-
 woris/ die welcke om datse van Bacchus
 verlicht was/ en dat zijt te quaet soude ge-
 worden/ werdt terstont in eenen sulcken
 verandert. En om dat mijn suster van
 verwooms veranderinge noyt gehoozt en
 wert/ wert sper grootelyck in veruaert als
 doedts sacht. Die Nymphen rieden haer
 wech loopen soude/ maer ten was haer
 mogelijck/ want haer voeten waren al-
 in de aerde gewortelt/ soo datse nu an-
 niet verroeren en mocht dan alleenlijck
 eerste deel haers lichaems/ allenskens
 jaer de schofse van benede opwaerts.
 ende/ meynde sy van ongenuechte haer *Organe*
 te trecken/ maer sy vandt terstont *in eenen*
 handen vol bladeren/ oock was haer *boom ge-*
 bouen met bladeren gheladen. Het *transsen*
 Amphifus (wanttet also na zynen
 vader genaemt was) gevoelde dat haer *meten*
 stijf gewordē waren/ en dat het melc
 meer en volchde/ waer af ic groote deer-
 reech/ en hadde wel ghewilt dat my de
 chofse oock bedect hadde/ maer want
 so niet sijn en mocht/ cust ick omhels de
 in boom so ick best mocht. Die wijle is
 jarē man Andremmon gecomē/ die welc-
 al sochte na zyn wifsz vrouwe/ maer
 en const ic hem niet bewijzen dan den
 eyden boom Lotos. Doē omhelsde hy
 te den boom met oueruloedigē tranen/
 en mocht hy vā sijn wif niet sien dan
 llyck het aensicht/ d'welc noch onbedect
 gebleuen. En so lange als sy eenichsins
 conste/ dede sy haer clachte in deser
 Sij. manieren

Vande transformatie

manieren/segghende : Ist datmen my noch
eenich gelooie in deser pynen zijnde behoort
te gheuen/ ick swere by den Goden en al dat
Godlyck is/dat ic ouerdiene en sonder sake
dese pijn liden moet/en ist dat ick lieghe/soo
bid ick den Goden dat mijn bladeren terstont
verborren moeten/en datmen my met een hyle
afhoude/om int vier te worpen/maer neemt
dit kindeken wech van die tacken zijnder moe-
der en geuet eenige voester op te voeden latet
doch somtijde onder desen boom noch comen
suppen en spelen. En alst so groot is dat het
spreken can/dattet als dan zijn moeder groe-
te/ende droeffelijck segge/In desen boom leyt
mijn moeder verborghen. Dattet nochtans
hem wel wachte van alle poelen oft staende
wateren/ooch van tacken te plucken oft bla-
deren der boomen/altijt een achterdencken heb-
bende datter eenige nymphē oft goddinne in
wesen mochte. Adieu mijn alderlieffste Man.
Adieu mijn Vader/en alderlieffste suster. Ist
datter ter Werelt noch eenige liefde is / wilt
doch desen boom van alle honden en kerue/
ooch van bijtingen der wilder dierē bescher-
men. En gemerct dat ic my tot v lieden niet
geboogen en can/wilt v herwaerts oprechtē
en heft mijn kindeken op dattet my noch eens
ruffe eer ick met de schorffe gantsch ouerdeckt
worde : treckt v handen van mijnen ooghen
want die schorffe heeftse ouerdeckt / eerder
v lieder dienst opt toe gecomen is. Hier mede
moest sy haer spraecke eynden/en die tacken
die wt den warmen lichame gesproten waren
bleuender noch langē tijt warm af. Die wijle
Iole dese geschiedenisse vertelde/en const het
Alcmena

Alena ſonder ſcrepē niet aenhoorē. Noch
 datter voorszanden was dede die droef-
 heider drijuen. Want midts dat ſp niet deſe
 dingen noch beſich waren/ſoo iſſer Iolaus
 in yomen / die welcke van een out man een
 hint gemaect was / ende dat door het
 tuten van Hebe/die dochter van Juno/ en
 d'rouwe Hercules/die welcke na dat ſp hē
 ione gemaect hadde/ſwoer datter daer
 nāt ter werelt meer geſchien en ſoude.
 Hecate die goddinne der gerechticheyt
 haer den eedt ontnomen/want daer be-
 ſepde ſp/een groote Oorloge tegen die
 al Heben op te riſen. Capaneus en zal vā
 dan van Jupiter verſlagen mogen
 ſien. Die twee gebroeders Eteocles ende
 Polyces zullen noch malcanderē verſlaen.
 Hierus dē waerſegger ſal vander aerde
 de verſlondē worden. Zijn ſone Alc-
 menus/willende des Vaders doot wreken/ſal
 zijn eygen Moeder dooden/en daer nae
 rāſende zijn huys en lantschap begeuē.
 rāſerij zal hem duerē tot dat zijn huys-
 uwe van hem heſchen ſal den gulde hal ſ-
 daer veel quaets in verſien is. En noch
 die voorszepde Alcmeon van die kinderen
 Orgei doorſteken wordē/waer af zijn huys-
 uwe Callirhoe ſo grootē droefheyt makē
 watſe Jupiter biddē ſal dat haer kinderen
 ont volwaſſen mans mogen worden om
 Vaders doot te wreken/ d'welck oock
 al gheſchien zal. Die wijle Themis deſe
 voorszepde/vielder groote murmuratie
 oer de godē/waeromme dat veel ander lie-
 tantot zulcken gelucke oock niet en ſouden
 moghen.

D iij.

moghen

Vande transformatie

mogen comen/datse soudē mogen veriongē.
Terstont begoft Muroza haer clachte te doe-
ne/waeromme dat harē man Tithonius die
door zijn outheyt in eenen Crekel verandert
was/sulckē gelut noit en hadde mogē bebbē.
Ceres beclaechede ooc dat haren man Iasion
tot grooter outheydt ghecomen was. Vul-
canus begeerde dat zynen sone Erichonius
langer leuen mocht hebben. Venus ooc wel
wetende watter geschien soude/hadt dat het
leuē haers liefs Anchise verlengt mocht wor-
den. Jupiter alle dese clachten aenhoorende
en wist niet wien hy meest gunstich behoorde
te wesen. Onder die Goden ende Goddinnen
waster groote dissentie tot dat Jupiter zinnē
mout opende en seyde: O ghy hemelsche bor-
gers die onsen lof en eere zyt/ wat gaet v lie-
dē nu ouer? wilt ghy liede alle voorzichtigheit
en Godlycke crachten te bouē gaen? Iolauus
is weder tot zynen voorleden Jarē gekeert.
Die twee sonen van Callixhoe moeten oock
sonder eenich kinē oft bechte tot harē Jarē
keeren. En op dat ghy lieden beter te vreden
zyt/die godlycke iusticie en voorzichtigheyt
moet v lieden en nu regere. Waert sake dat
die eenichsins te brekē ware/Cacus en soude
niet soo groote outheydt niet beswaert zyn.
Sihadamentus soude eerwelyc in zijn leuē
blich wesen bliuē / diesgelijcx oock zinnē broe-
der Minos / die welcke om zijnder outheydt
wille van eenen pegelijcken veracht wort/en
en can nu zijn sake niet regeren so wel als hy
te voren plach. Met sulcken woordē die Ju-
piter ghesproken hadde werden alle dander
Godē beruert/so datter nu niemant en was
(die dese

d'overse dyt gebroeders Ghadamantus/ Ca-
 rulus Minos so ontsach/ die nochtans in ha-
 ren tijt so vroom en vermaert hadde
 geweest/ die een Woordcken meer dorst kic-
 ken. Sp sagen dat Minos van outhede zeer
 gefunct was/ die nochtans binnen zijnen tijt
 vueren opgheblasen Miletum den sone van
 Minus wt zijnen lande verbreuen hadde/ en
 daer doen vlieden tot in Asien/ daer hy een
 vrouwe hadde die Miletum na sinē naem
 hiet. En doen hy na Asien reysde is hem
 Phaea die dochter vanden rontlopenden
 vinder na gesept/ aen de welcke hy twee
 kinderen wan Biblis ende Caunus. Biblis die hyste
 den iongen maechdekens (als ghi hoor-
 de) een exempel achter ghelaten/ datse
 hem behooren te minnen van dat eerlijck
 verhoorlooft is. Want als sy tot haren Ja-
 cercomen was/ beminde sy haren broeder
 Minus niet als suster noch alst behoorlijck
 was/ maer dachte dattet geen sonde en was
 hem broeder te cussen/ dickwils t'omhelsen
 en troetelen. Langen tijt wertse aldus on-
 der decksel van oprechter liefden bedrogen
 alskens wies in haer die liefde/ t'elcke als
 haren broeder wilde besoecken/ streelde en
 overdesse haer fraeykens op/ niet willende
 hars ghelijck in schoonheyt vinden. Noch-
 ten en gaf sy terstont haer meyninghe niet
 kennen/ maer droech den brant der liefden
 soetelijck in haer herte verbergen. Van dat
 ohtefde in haer begonst/ en noemde sy hem
 niet broeder/ maer Heere: oock hadse lieuer
 Biblis van hem geheeten te worden dan su-
 ster/ nochtans en dorste sy haer oncuysche be-
 gheerte

die hyste
 die van
 Biblis.

D v

Vande transformatie

begheerte noch niet ontdecken. Inden slaep
docht haer altyt datse haren broeder by haer
hadde/ende dickwils met hem conuerseerde
waer af sytelcken/iae oock al slapende/be-
schaemt werdt. Ende nae datse wacker
werdt/begontse aldus tot haer zeluen te
spreken: Wee my onsalighe wat willen de-
se droomen bedieden die ick te nacht ghestien
hebbe? ende die ick wel waer soude wen-
schen? hy is mynen ooghen (hoe wel battet
oneerlijck is) zeer aenghenaem. Waert dat-
tet mynen Broeder niet en waer/soo soude
ick hem moghen heminnen/oock waer hy
mijns wel weerdich. Daeromme mach ick
wel seggen dat my nu het maeschap schade-
lijck is. En om dat ic wakende hem mijn be-
geerte niet en soude dooren ontdecken/so lust
my noch soo te droomen als ick te nacht ge-
gedroomt hebbe. O Venus/o Cupido/wel-
ke gemuechte/hoe groote solaes en blijchap
heb ick desen nacht gehad? hoe gemuechlijck
ist my noch als icker op dencke? hoe wel dat
dese ghemuechte niet lange en duerde/want
doen ick wacker wert vant ick my zeluen be-
droghen. Och mocht ick onder eens anders
naem hem toegeuoecht worden/so soudē wy
o Caune onder malcanderē alle dingen ghe-
meyn hebbē/wtgenomē het maeschap/inden
welckē ick v hooger soude wenschen dan my
zeluen. Och ick onsalige/dat ick die zelue on-
ders hebbē moet die ghi hebt/en dat ghy an-
ders niet dan mynen broeder en cont ghesijn.
Maer wat willen dan die droomē bedieden?
souden die ooc van eeniger cracht zijn? o die
Goden zijn hier in veel gheluckiger dan wy/
die welc-

de welcke oock alst haer beliest haer suster
 at wijue nemē. En heeft Saturnus zijn epgē
 ster Opis niet getrouwt: en heeft Oceanus
 in suster Tethis n3 te wijue genomē: ia ooc
 e opperste god Jupiter zijn epgē suster Ju-
 o: Maer wat wil ic dit verhalē/ die Goden
 ebbe doch hare regels en wettē na hun belie-
 en: wat wil ic dan die mensche daer by ge-
 ickē? Wel aen dan/dese ongemannerde liefde
 moet ic wter hertē d3ijue/oft ic moet op mijn
 edde doot geuondē wordē/en dat hi in dan
 a mijn doot eens cusse. En nochtans en can
 sonder hem niet gedueren. Seg ick hem/ic
 weet wel dattet hem onbehoorlijk duncken
 al/nochtans en heeft hē Macareus der son-
 en niet ontsien / die welcke aen zijn epgheit
 aster eenē sone gewonnen heeft. Maer waer
 f come ick desen te kennen? hoe valt my nu
 it exempel inden sin? waer toe word ick so
 eerlijck gebzacht? vliet van my o oncuysche
 efde: ten betaeint niet dat ick mijnen broe-
 er anders beminnen soude dan als suster.
 Daert nochtans also dat hy my eerst lief ge-
 adt hadde/ick soude zijn liefde wel verdra-
 en hebben: waer om en zal ick dan nu niet
 erren spreken / aengesien dat ick zijns alsoo
 vel weerdich ben als hy mijns is. Die liefde
 alder my toe dwingen/ende zal my stout int
 preken makē/al ist dat my die schaemte den
 mont toe houden wilt. Maer noch valt my
 waer wat beters indē sin / dat is dat ick hem
 erst met b3ieuen mijnen sin sal te kennen ge-
 en. Dit gheseyt hebbende/ghinckse op haer
 linckē zijde liggen/seggende: Camus mach
 sien wat hem te doen staet / immers sal ick
 hem nu

Vande transformatie

Hem nu mijnen sin gaen ouer schryuen. Och
waer toe word ick ghedreuen? wat gaet my
nu ouer? niet welcke liefde word ick beuan-
gen? Daer nae heeftse niet beuende Handen
haer brief begonst te dichten / hebbende inde
rechte Handt haren priem / ende in de sinclie
Hant haer bewaste scrijftafel. Als nu begost
sy wat te schryuen / nu te twijfelen / ende haer
scrijftafel te verachten. Sometijts schreef sy
een woort / somtijts deedse een wt: somma
wat se screef ten viel al na haren sin niet. Die
schaemte en die stoutheyt waren t'samen by
een gemengt. Eens hadse Suster gestreuen
het en stont haer niet aen / sy dedet weder wt.
Haren brief oordineerde sy ten lesten in deser
manieren: Sy die vā niemant ter werelt hul-
pe en verwacht dan alleenlyc vā v / heeft v
nu als vriendinne desen brief gesondē. Maer
sy schaemde haer haren naem te seggē. Wilt
ghy nu wetē welck mijn begeerte is? ick sou-
de wel willen wenschen / dat ick v mijnen sin
berclaren mocht / en dat v mijnen naem ver-
swegen bleue. Ick woude dat ghy vā Biblis
niet en wist te spreken / voor ick en ware ver-
sekert dat mijn bede soude volbracht wordē.
Ghy hadt t'anderen tijden o alderlieffste / wel
mogen bekenne aen die bleechteit en mager-
heyt mijns aensichts / datter wat swaers op
mijn herte lach. Oock hadt ghy t'selfde wel
mogen bekennen aen mijn dicwils omhelsen
en cussen / d'welck (waert dat ghyt wel gade
gellagen hadt) niet en geschiede ghelijet wel
te geschieden behoort. Ende dit heb ick al ge-
daen (so moetē my de Goden helpen die hier
in mijn ghetuygen zijn) om een beters wille /
ende op

Op dat icker eenige laeffenisse mijnder pijn
vinden soude. Languen tijt heb ick te-
gen die cracht der liefde gestreden/en hebber
mer om geleden dant eenige Vrouwe soude
vrijnen mogelijck te zijn om lyden. Ende nu
te lesten moet ick bekennen/ dat ick vander
de verwonne ben. Waeromme so ist/dat
u v hulpe begheeren moet. Ghy zijt die my
open mach oft ooc verderue. Kenmeret nu
welck ghy lieft van beyden doen sult. Denct
tet uwen vyant niet en is die v nu soo her-
rijcken bidt/maer datter vā v maechschap
nen begheert v noch een lidt naerder te we-
si/ist datter v beliest. Die Ouders hebben
der Regels en Wetten/laet die sorgen wat-
n geoorloft oft ongeoorloft is. Venus is ons
onsen affairen wat milder. Wy zijn noch
luch / wy en weten niet watter geboden oft
v:boden is/wy laten ons duncken dat ons
de dingen geoorloft zijn/wy mogen die exem-
pelen der Goden wel nauolgen/onsen vader
te wreet dat hy sp. Die schaemte noch oock
v:vreese en moghen ons niet deeren: laetse
as al inden hoeck werpen: wy sullen onder
teeksel vā gesuster en gebroeder onse cuer-
ms wel bedriue. Wy derren doch/ia oock
kor die lieden malcanderē wel cussen en om-
ilsen. Wat restet dan noch meer te doen?
korwaer ick moetet v nu te kennen geuen/
tant my den wterste noot daer toe dwingt.
en wilt niet ghedooghen / datmen nae mijn
hodt segghe / dat ghyer een oorsake af ghe-
heest sult hebben. Met alle dese redenē wert
her tafel soo zeer vervult/datter noch eenen
ghel in den cant der tafelen staen most.

Daer

Vande transformatie

Daer nae zegheldese haer geschrift met haer
signet/ende maectet nat met haren tranen
want op haer tonge geen vochticheydt mer
en was:ende heeft eenen van haren knechte
tot haer gheroepen / hem segghende aldus
Mijn getrouwe ende wel beminde Dienaer
wilt desen Brief dragen tot mijnen/seyde sy
en een lange wijle daer nae/seyde sy Broeder
Mids dien datse hem den Brief toereycken
wilde is haer wt der hant gevallen/ waer a
sy heel geturbeert wert / nochtans en hiel sy
niet op den brief te zenden. Als den Dienaer
sach dattet tijt was / heeft hy zijn bootschap
gaen volbrengen. Terstont nae dat Cammo
den brief hadde begonst te lesen/ wert hy soo
zeer verbaest dat hy nauwelijcx zijn Handen
vanden dienaer en const gehouden. Hy werp
den Brief ter aerden wt groote granschap/
ende seyde totten brengher des briefs. Bliet
van hier ghy onbeschaemden Bode met uwe
onbehoorlijke bootschappe: waert dat ick
my der schandē en der sonden niet en ontfage
ghy en quaemt neimmermeer leuende wt mij
nen Handen. Met deser antwoorden is den
Knecht al verbaest van daer weder na Hups
gegaen/en heeft zijnder vrouwe vertelt wat
hy gevonden hadde. Bilis werdt van deser
antwoorden heel bleek/en viel terstont van
haer zeluen. Na datse tot haer zeluen wat
geromen was/so wertse geheelijck in gram
schappen ontsteken/ so datse nauwelijcx dese
woordē gespreken en mocht: Dat ick aldus
veracht worde/en is sonder warachtige oor
saecke niet / want waerom heb ick soo stout
geweeft dat ick hem zulcken onbehoorlijke
dinghen

ingen te vozen gheleydt hebbe: en behoorde
niet zelue zinnen sin eerst te experimente-
ren / eer ick desen onbeschaemden Brief ghe-
siedde hadde: hy soude my dan misschien van
gods gheuoelicht hebben. En behoord ick niet
niet te ondersoecken hoe dattet weder ghe-
st was eer ick my aent varen maecte: nu
orde ick tegen mynen danck in perijkel ge-
uen / en ten is my niet moghelijck dat ick
mijn zeplen weder te rugghe keere. En be-
horde ic niet wel gade te slaen / dat my God
quaets boozsepde / als ick den briefte dra-
nen gaf dat hy my wter handt viel: en be-
horde ic doen mijn oncuysheyt oft den dach
maer lieuer de dach) te veranderen: die Go-
d gaue my genoegh te kennen / dattet zoo
men soude / en hadde ick zoo zeer niet versot
gewest. Hadde ick zeluer mijn bootschap ge-
uen / hy hadde mijn tranen ende mijn droef-
helaet gesien. Ick zoude veel meer gespro-
ken hebbe dan ick met brieue ontbieden cost.
Hadde icker by geweest ick zouden gecust en
omhelt hebben: en hadde hy my dan ontsent
hadde ick mogen niet blecke gelate booz-
en boeten neder sincken / en omhelsende zyn
enen soude ick om gratie gebeden hebben.
Alle dese dingē tsamē (en hadder d'een alleent
niet genoegh toe gedaē) soude ic hem te vozen
gelept hebben / hy soude inners eenich mede-
den met my gehad hebben. Tis oock wel
mogelijck dattet des knechts schult is. Hy en
heeft misschien geenē bequame tijt daer toe
besocht / oft hy heeft hē gaen molesterē als hy
niet eenige dingē berommert was / dit mach
hy oock wel grootelycken teghen gheweest
hebben.

Vande transformatie

hebben. Hoe waert anders mogelijck? hy en
is doch van gheen Tigerdier oft Leeuwinne
gebozen/ oock en voert hy pfer noch stael in
zijn herte. Tsal noch wel zijn/ ick sal hē lich-
telijck verwinnen / ick wil hē zeluer toegaen
en niet ophouden soo lange als ick leuen sal/
eens en is egheens / en voor de tweede mael
sal ick veruolghen t' ghene datter begoft is.
Ick weet wel dat hy altoos niet obstinaet
blijue en sal. Het sal schijnē (midts dat ic eens
gerust sal hebben) dattet niet alleenlijck die
kiefde en is / maer die onbehoorlijcke en on-
rupsche begeerlijcheit die my dus deerlijckē
guelt. Want ick en can nu niet geseggen dat
ick yet eerlijcx begoft hebbe. Ick hebbe on-
eerlijcheit bedreuen in scrijuen en begeeren/
ick laet noch dander staen. Mach ic dan seg-
gen dat ick ontsuldich ben? mijn sinnen wor-
den deerlijck herwaerts en derwaerts ghe-
dreue/want hoe wel dat ick my schame/noch
tans moet ick mijnē sin openen. Dus ginck
Biblis haer redelijcheit te bouen/ ende door
haer onrupsche woordē maectese datse die-
wils van Caunus verstooten wert. En doen
hy sach dattet met haer geen eynde en nam/
is hy wt den lande geulodē. En in Caria ge-
comen zijnde / heeft daer een stadt ghe'ticht.
die hy nae zijnen naem Caunus dede heeten.
Doen wert Biblis heel ontstelt / sy schoorde
haer cleederen/ sy wrench haer handen ghe-
uende openbaerlijcken te kennen haer onge-
ordineerde begeerlijcheit : terstont is sy haer
lant verlatende Caunum na geuolcht. Aldus
is sprasende en huplende na Cariam en L pri-
am geulodē. Sy liep/ sy rende alle die bergen
ende ste-

afgeden vā dien lande ouer/ en ten lesten ge-
 renen zijnde by dē berch Chimera/ is vā ver-
 reeptheit neder geuallē. Die Nymphē van
 Nlegien hadden se geerne opgeholpē / sp rie-
 de haer datse haer liefde wat wilde mode-
 ren/maer t'was al te vergeefs. Sy lach ter-
 endē gelijc eē beeste/ grabbelende niet beyde
 vā handē mit gras/ en bespoepende die aerde
 mit oueruloedige tranen. Men seyd dat die
 vāscereuē Nymphē onder haer een ader lep-
 te die tot geenē dagē en mocht wt droogen.
 De gelijckerwijs datmen het ys inde hitte *Biblis*
 der Sonnen siet smiltē / aldus sachmen nu in *in*
 dese Biblis in haer zelfs tranen ver- *fonteyn*
 saltē/ende in een fonteyne veranderen/ die *verana-*
 der alle die contrepē Biblis genaemt wort *der.*
 naren name.

Dese fame en nieuware soude die hondert *Die histo-*
 ren van Creten veruult hebben/en hadden *rie van*
 een meerder wonder opgestaen vā eenen *Tele-*
 tus genaemt. Die welcke geboren was *thusa-*
 in een stad Gnosos geheetē. Dese was rijck
 en machtich en van goedē leuē/hy hadde een
 wijf vrouwe die welcke bevrucht was/ende
 die datse geheel op haer daghen ghinck/
 tot tot haer gesproken in deser manieren/
 Diee dingen soud ick vā dē Goden wel be-
 mercken / D'eerste is dat ghy eenen lichten
 weert hebben mocht/en tweede dat ghy ee-
 ne zone mocht baren / want die meyskens
 sijn gemeynlyck van mīder crachten/ oock
 sijn costelijcker om op te brengen/ daerom
 dat ghy by auontuerē een meysken baert
 (tegen mijn herte ist dat ickt ghebiede) zoo
 sijn t'erstont dooden. Dit segghende wer-
 den se

Van de transformatie

Dense bepde oueridoedelijck Weenende. Sen
geerne hadse hem dese fantasie wten Hoof
de gedreuen / maer hy bleef altijt euen obsti
naet op zijn begheerte. Ende so den tijdt des
barens aenstont / is haer die Goddinne Jua
chis op eenen nacht tot dese voorzepde vrou
we gheopenbaert / hebbende met haer een
grootte schare van jonge Maechdekens. Sp
hadde soot scheen Hoozñe in haer voorhoofst
gelijck manen / dese blincten van sijñe goude.
Op haer hooft hadse een schoon conincklijc
he Croone. Oock hadse in haer gheselschap
Mercurium ende Bibastin / mitsgaders den
gespickeldē Os / en Verpocratem / die welcke
den vinger voor den mont hebbende silencie
beteekende. Men sachter oock trommelen /
en Osiridem diemen so dicwils gesocht had /
en het serpent dat altijt scheen te slapen. Nae
dat Isis dese Vrouwe ontweert hadde / heeft
haer in deser manieren aenghesproken : O
Teletusa alderlieffste vriendinne en wilt n
vreesen / breeet vrplicke ws Mans gebodt / ist
dattet vā noode is / en wat ghy gebaert zult
hebben / willet op brenghen sulcx alst zijn zal /
en vreesē niet / ick ben die Goddinne der hul
pen / en hebbe v gebedt verhoort / om dat ghy
v mijns niet en soudt beclaghen. Dit gesept
hebbende / is sy met haer geselschap van daer
gegaen. Teletusa hier af verblijdt zijnde / is
van haren bedde opgestaen / en heffende haer
Handen op nae den Hemel / badt dattet haer
geschien mochte alse ghesien hadde. Als die
negen maenden om waren is sy gelegen van
een ionge dochter. Dese dede sy opuoede ma
kende eenē pegelijcken wijs dattet eenen zone
was :

is : het was oock goet om doen/wantter
mandt af en wist / dan sy ende de voester.
De Vader hier af verblgt zynde/dede t'kind
nde grootvader Jphis heetē. Desen naem
stelt de Moeder oock wel aen / want hy de
Houwen en de mans gemeyn was / so datse
mant den naem en doost heelen. Dus bleef
in langen tijt verbergen / en het kindt weder
tijt voor een meysken oft voor een knecht.
Maensaecht t'was altijt euen schoon. Als
tint t'zinnen dertien Jaren gecomen was /
stelt de vader Janthen een rijcke schoone
me wel begaefde Dochter van Teleste tot
en man gheuen. Dese twee voorszepde wa
in malcanderen in schoonheyt gelijk / ende
in malcanderen seer lief. Maer haerder
inder gedachten waren diuersch. Men be
ginst van Houwen en trouwen te spreken /
en meynde datse eenen hupsen man hebbē
inde / d'ander beminde t'ghene dat hy noch
is niet ghepaepen en conste / dus beminde
en Meysken dander zeer. Tot wat eynde
de Jphis / zal die lief de doch niet my noch
men ? wat sal wt dese lief de noch moghen
lesten gerysen ? Die Goden haddent wel
moers versien haddense ghewilt : sy hadden
wel een natuerlijcker lief de mogē verlee
en / wāt d'een merie en loopt na dander niet /
och d'een hoe na dander. Den rain verkeert
nuten schapē / en den Hart met die Hinden /
met onder geenderhande dieren en sietmen
en Wijfkens met Wijfkens conuerseren.
Ich wilde te hants wel dat ich niet en ware :
tint hoe wel dat Pasiphae eenen stier be
nde / nochtans was die lief de al tusschen
Tij. Manne

Van de transformatie

Marmeken ende Wijsken/en sp is ten lester
oock tot haerder begeerten gecomen: maer
dese begeerte en liefde tusschen ons beyder
is veel onbehoorlijcker dan die was/alsmer
die waerheyt seggē zoude. Al quame Weda
lus zelue met zyn consten herwaerts ouer g
ulogen/wat zoude hy connen bedrjue? zoud
hy yemant van ons beyden ooc in eenē mar
connen veranderen? waeromme en heraed
ghy v niet wat beter o Aphis? waerō en ver
drjft dy dese verdwaesde ende sotte liefde wi
uwer herten niet? waerom en denet ghy niet
wat ghy zijt/en bemint t'gene dat behoorlij
is? Het is al om die vriendelijckheyt gedaen
en om d'omhelsen datmen trout/en dit moet
ghy al deruen / om dies wille dattet niet ons
beyden alleleens ghestelt is. Sp en wepghet
haer zeluen niet/die Vader wiltse v oock wei
geuen / maer wat isser af? ghy en zultse niet
connen gepaepen. Die Goden/en oock onse
beyder ouders willen wel gedoogen dat onse
liefde volbracht worde/maer het archste dat
ter af is / die natuere en wilts niet toe laten
die welke bouen al is / en mijnder begeerten
heel contrarie. Siet hier nu den dach gheco
men/ inden welcken Janthe my gegeuen zal
worden tot eenen Wijue/maer sp en can mijn
niet gheworden/want wy zullen beyde tottet
kinnen in d'water liggende vā grooten dorst
steruen. Wat heeft nu hier Jumo oft Himo
neus te doene/ aengesien datter niemandt en
is die den dans leyde? Met zulke woorden
eynde Aphis haer clachte. En Janthe oock
wel soo zeer in liefden onsteken zijnde / badt
Himeneus dat hy doch haer eerste boeleringe
wilde

wilde gonstich wesen. T'ghene daer sy ont
 ddt en stont Iphis geensins aen/sy vertoef
 also lange alst haer mogelijc was/miet ge
 onts der droefheyt seyde sy datse des nachts
 sel droomen ende Visioenen gesien hadde.
 Maer ten lesten en const sy haer niet langer
 wepgeren/den dach was nakende datmen
 de bruyloft houden zoude/dus is Teletusa
 met haer dochter totten outaer vander God
 dinen Isis gegaen / en getrocken hebbende
 ter en haers dochters hupue vanden hoof
 d / hebbē den outaer met ongeulochte haren
 tijhelt/biddende in deser maniere: O God
 dine Isis/die door alle d'lant van Egipten
 Alexander gheert wort/wilt ons doch
 ter in desen druck eenighen troost ende hulpe
 verleenen/wiens reliquien ick hier dickwils
 besien en gekent hebbe. Ghedenckt hoe dat
 sy voer my gecomen zijt met v schoon ghe
 schap en trommelē/vā dat dese mijn doch
 ter sonder eenich perijckel te lijue ghebleuen
 / mach ick v wel danck weten: wilt doch
 nser beyder nu ontfermen. Dit seggende be
 ontfse deerlijck te strepen. Met dien bleerlit
 tel dat haer gebet verhoort was / want den
 outaer en die poorte des tempels begosten te
 tuere. Terstont openbaerde haer een mane
 tet een groot geluyt der trommelen. En hoe
 tel dat die Moeder noch niet teenemael ghe
 uist en was/nochtas isse blijde met haer doch
 ter van daer gegaen. Terstont wert het we
 en vā Iphis en die crachte des lichaems ver
 andert/het gesicht wert stercker/ende t'hap
 ter / somma sy wert gantsch in een ionck
 geselleken verandert. Waerom datse ter
 T ij stont

Isis
 is eenen
 may den
 andert.

Vande transformatie

stont die Goddinne Isis ginge offeren/haer
louende en danchende van haerber gracie.
T'sanderdaechs wert die bruploft gehouden/
Venus/Juno/en Hymeneus quamender ter
feesten. En dus wert den nieuwen iongen ge-
selle een brupsrouwe ghegheuen.

*Dat thienste boeck der veranderingen
oft transformatien Publij Ouidij
Nasonis..*



In dese voorszeyde Bruplofte is
Hymeneus geulogē na Thracien/
want hyer van Orpheus ter brup-
loften ghenoot was / maer hy en
brachter niet veel geluck mede/wāt sijn tozse
was soo

also bol drier en nat van tranen / dat hijse
 mens ontfleken en mocht. Na dese brup- Die histe
 oft gheschiedet op eenen tijdt dat die Hups- wie van
 uwe vā Orpheus met die Naiaden ginck Ovpo
 wedelē / en wert vā een slange in haer hiele us.
 reiten / so dat sijer af sterf. Van wiens doot
 Orpheus so grootē rou bedreef / dat hijse niet
 heimlich opter aerden en wilde bescrepen /
 nam vooz hem dat hijse ooc inder Hel-
 len soecken soude. Daer gekomen zijnde Ovpo
 ghy onder dander Proserpinam en den us gact
 onder hellen Plutonem ghesien / dese heeft in die
 met een liedelē gegroet in deser maniere / helle zijn
 ghy helsche Godē en Goddinnē hups
 mens rijcke wy alle comen moeten na dit vrouwe
 hem / ick versker v vooz de gerechte Waer- soeken
 wel dat ick herwaerts niet gekomen en
 hem uwe affairē te comē bespien / oft v lie-
 reur weerder Cerberus met sijne dyp hoof-
 den beuechten / maer die oorsaecke mynder
 onste is mijn hups vrouwe / die welcke on-
 geluck geleden dooz den fennighen beet eens
 want ouer leden is. Het is wel waer dat
 mijn beste gedaen hebbe / tegen die liefde
 die rijden / maer die liefde heeft my verwon-
 den. Ick en ben noch niet verskiert dat sp-
 ens / nochtans laet ick my seluen dinccken
 dat ick hier vinden soude / want ick hebbe
 wejozen seggen hoe dat oock die schoone
 Proserpina hier inne getrocken geweest is /
 o Pluto / dooz lief den toegeuoecht. Ist
 dat dan also is / ghehengt dat mijn Hups-
 vrouwe weder tottē leuē keere / om de welcke
 dooz soo menigen scherpen en donkeren
 Wy ghecomen ben. Laetse doch noch tot
 mij, meerde-

Vande transformatie

meerderē ouderdom comen/en coemt haelst
als dan weder t'huys/wat macht v lettē dat
ghijse noch een luttel tijds derst? ghy weet
doch wel dattet v altemael toebehoort wat-
ter leeft/en dat dese onse leste plaetse nae die
doot wesen moet. Het is in uwer macht wel
dat ghijse nyp noch eē wijle tijts laet gebruy-
ken/oft en mach nyp die gratie niet gheschie-
den/300 hebbe ick inden sin dat icker nae dese
reys niet meer in comen en zal/en hebt ghy
dan niet lieuer ons naemaels beyde tsamē te
hebben? Dit seggende speelde hy so soetelyck
op zijn herpe datter alle die zielkens af scryp-
ende werden. Tantalus liet zijn Water staen
daer hy gewent was na te bucken/Het Wiel
van Ixios liet het draepen staen/Citius liet
af zijn Gieren te boeden/die Jonckvrouwen
Belides ghenaeint/vergaten haer Water te
putten/Sisyphus ginck bouen op zijne steen
sitten/ende men seyt dat die Hellsche Furien
noyt meer en scrypde dan te dper tijt. Pluto
met Proserpina zijn Wyf vrouwe en mocht-
ten hem van tranen niet onthouden. Sy de-
den Euridice die Wyfsvrouwe van Olypheus
wt roepen/die welcke sadt onder die zielkens
dier van nieuws inne gecomen warē/en ginck
noch al manck om den beet des serpents die
spinde hiel hadde. Sy wert Olyphes terstont
weder ouer gheleuert/op zulcker conditien
nochtās als dat hy niet onsiē en zoude vooz
hy en waer wter Hellen/oft anders zoude 3p
hem weder ghenomen worden. Terstont is
hy door eenen zeer scherpen ende donckeren
Wech na dē wtganck gegaen/maer eer hyer
wt gerakē conste/vreesende datse achter blij-
uen zoude

en zoude/ende oock wt grooter liefden/sach
 eens om oft sy hem volchde/ ende terstont
 er dese weder te rugge/ seggende bedructe
 ck/ adieu. Orpheus meynende nae haer te
 rijpē en vant anders niet dan de ydel locht.
 Van dese tweede doot zijnder Hupsvrouw
 en werdt hy niet min verflaghen/dan hy die
 erberum dē helsehē hont met zijn dyp hoof
 en wter Hellen gebonden sach brenghen/en
 randerder om in eenen steen: oft dan Cle
 us die zijns Wijs Letha misdaet op hem
 enen willende/ tsamen met haer verandert
 ert in eenen steen. En dese twee steenen siet
 en noch in Phrygia staen. Hy badt en sineec
 den Doortier datmen hem weder in laten
 ilde/maer t'was al om niet/die doze was
 elloten en moest gesloten bliuen. Waerom
 at hy seuen dagen en seuen nachte voor die
 doorte bleef sitten sonder eten oft drincken
 t eenigerhande voetsel van tranē en droef
 pt des herten. Dickwils liet hy die Wel
 he Goden wzeet en tyranich te wesen/en
 tenlesten by dē berch Hemus wt geromē.
 Hy iaren lanch was hy zonder eenige con
 rsatie met Vrouwē te hebben bescrepende
 e tweede ouerlijdinge zijnder hupsvrouwē/
 dat/om dat hyer zoo qualijcken mede ge
 aren/ende oock dat hy beloofte hadde also te
 ijuen. Nochtans warender veel dien wel
 egheert hadden/maer t'wert haer allen ont
 ot. En men seyt dat hy den eersten geweest
 die in d'lant vā Thraciē die leelijcke grou
 helijcke en afgrisselijcke maniere van Wel
 sticheyt geuonden heeft.

Daer was een houelken in wiens opperste

T v.

was

Van de transformatie.

Day Cy
parissus

was een schoone groene breede pleyne met
groen gras ouerdeckt/ daer en was geender-
hande Lommere/maer na datter Oryheus
gheseten was / dede hyer terstont Lommere
ghenoech comen / want met zyn soet spelen
dede hyer alderhande boomē vergaderē / als
Eychen/popelier boomē / Lindē / lauwwerboo-
men / Esschen / Abeelbomen / Wilgeboomen /
Dalmboomē / Wijngaerdē / Olmboomē / Dijn
boomē (die Eysche zeer beminde / wanter A-
tys in verandert was) en cypresseboomē / inde
welcke te vozē eē kint verandert was Cypa-
rissus genaemt / en vandē god Apollo zeer be-
mint. Dese voorszreue Cyparissus hadde ee-
nē grootē hert die dē nymphe toegewijt was
die welcke schoon breede vergulde Hoornen
droech / om den Hals haddet eenen zeer coste-
lyckē bepeereldē half bant / en op t'voorhoofd
hadt een cleyne Weltrieckende hertelē aen een
draepken hanghende / ende aen elke oore een
peerlken. Oock was desen Hart zo tam ende
wel geleert / dat hy onder de lieden verkeerde
en liet hē troetelen en aentasten soomē wilde.
Cyparissus wert op desen Hart so seer versot
dat hy hē dagelijcx met goet eten en drincken
voeperde. Int veldt comende hinch hy hem
hoepkens vā scoone cruydelkens en alderhan-
de bloemkens om die Hoornē / somtijts giuck
hyer bouen op sitten / en ghincker mede spa-
rierē daert hē geluste en geliefde. Het gesiede
op eenē tijt int heetste vanden somer / dat den
voorz. hart was gaē leggē int gras onder ee-
nē boom om hē te vercoelē. Cyparissus hē ge-
sien hebbeude en niet wetende dat zynē Hart
was / heeft hē met eenē seer scerpen pijl door-
schoten :

intē: en so hyper by quam sach hy zijnē Hart
 mer mette pyl int lijf liggē steruē. Doe wert
 hy so seer verstoot dat hy wel mede hadde
 sijnē steruē/maer Phebus riet hē dat hi niet
 animatelijc en soude bedroeft zijn/nocht als
 mocht zijn versuchten niet achterlaten/en
 int dē Godē zijnē rouwe altijt duere mocht
 tot en leste werden zjn leden door oueruloes
 der tranen heel groen/en zjn blont haryken *Cyparissus*
 hardt terstont grouwelijck om aensien/ende *in*
 sich hem recht ouer eynde staen/so dat hy *een Cy-*
 als hēs in eenē Cypressiboom veranderde. *pressi-*
 welck aemmerckende versuchte hy en septe *boom*
 dat hy boom ghy sult bescrept worden ende *veran-*
 in die ander bescrepen/ooch suldy ander lie- *der.*
 tot een teeken des droefhepts wesen.
 sulcke boomē (als ick voorsept heb) des
 Dypheus daer vergaderē met het soet ges-
 chick zijnder Harpē: daer sadt hy int middē
 van alle die boomen ende vogelen proeuen-
 de recorderende zjn snaren. Ende nae dat hy
 hadde dattet al accoort was/ghinck hy een
 Liedeken beginnen in deser manieren:
 heeft my die gratie en facundie/o moeder
 Ellope / dat ick een Liedeken mach begin-
 nen vande hoogen Jupiter/ want alle dingē
 onder mogenthept onderworpen zijn/en ick
 in ooc dicwils t'anderē tijden zjnen lof ge-
 lozen. Wel eertijts heb ick der reusen strydt
 mer grouer snaren gespeelt/en hoe datse van
 den donder alle verslagen werden: maer nu
 moeue ick een soeter maniere van spel / om
 tingen vande ionge kinderen die vā de Go-
 den bemint hebben geweest/en van sommige
 hoghe Meyskens/die om haerder onghere-
 geldet

Van de transformatie.

gelbet Lief den gepunneert geweest hebben.
Die fa- Jupiter wert op eenen tijt verliest op een
kel van schoon ionck kint van Trojen Sammedes
Ganimet genaemt/en wilde hem veranderen in eenige
des. andere figuren dan hy was/ om desen ionge-
linck te comē halen/noch en woude hy geens
gediertē figure aennemē dā eens arents/mer
Jupiter ten welken hy gemeynlijck zijnen blixein te
in eenen senden plach. Als hy dan in zulcke gedaente
Arent verandert was/is hi terstont neder comē ge-
Ganimet ulogē/en heeft dē voorscreuē Sammedes vā
des wort der aerden op genomē en in zijnen Hemel ge-
setneken uoert/daer maecte hy hē tegen den danck vā
Juno schencker zijnder tafelen.
Van Ju Oec zoude mijne vader Apollo Hyacinthū
piter ge- indē Hemel wel geuoert hebbē/en haddet die
enact. Wreede doot zo haestelijck niet beledt: maer
om dattet hem niet ghebeuren en mocht/zo
heeft hy hē in eē bloeme verandert / die noch
den zeluen naem voert/en vernieut alle Jarē
in haren tijt. Inden tijde als Delphis sonder
regeerder was / Vkeerde Apollo outrent die
riviēre Europa en die stadt Sparta die welc
he noch sonder muerē was. Doen en vracht
de hy na iagē noch Verpē/mer zijns gantsch
vergeten hebbende en dacht nergens op dan
op den voors. Hyacinthus/daer hy zo zeer op
verliest was. Het geschiede op eenen tijdt on-
trent den middach/datse hun beyde bereyden
om te spelen metten schijuen/ende int velt ge-
romen zijnde hebben hun cleederē wtgetogen
en hun lichamē met olve van oliuē gesmeert
om te gaen beginnen. Apollo nam die schij-
ue ende werpse al draeyende zo hooge in de
locht / datse langen tijt bleef eer datse weder
ter aer-

in den quamen. Diacintus vā zijnder toe-
 comende fortupnen luttel wetende/ende door
 ingre begheerte die hy totten spele hadde/
 maakte hem wacker inde weere om de schij-
 nederom te ketsene/maer hy creech on-
 wende den slach in zijn aensicht/waer af
 Apollo terstont zoo zeer verslagen werdt/als
 die die slach hadde. Hy rechte hē we-
 derin vander aerde op/droogende zijn won-
 de ellende hem t'leuen met crupden doen
 dede/maer t'was al te vergeefs/want de
 de ongeneselijc was. Waer af dat Apol-
 lo grootten rouwe bedreef/ende septe al
 mende: Nu sie ick wel o Diacintus/dat
 indooz my van dit ionck ieuchdich leuen
 moet worden/en dat dese Handt een
 moet wesen van uwer haestiger doot
 wel dat dit ongeluck met spelen en door
 aengecomen is en niet door mijt. Als
 nu ick wel wenschen met v te steruen/
 nietet my ghebeuren. Maer wantet alsoo
 zijn en mach/zoo suldy my altijt tot eir-
 encknisse inden mont zijn: ws zal ick int
 open en singen gedachtich wesen: en ghy
 in een bloeme verandere/die met letterē
 droefnissen een ghetuych gheuen zult.
 Ik sal den tijt noch come dat Mar in dier-
 gelcke bloeme verandert zal wordē/die een
 machtich mā wesen zal. Die wijle Apol-
 lo dese dinghen doorsepte/siet/het bloedt in een
 ater aerden wegelopen was/wert in een
 werts bloeme ghetransformeert.
 en was Apollo niet genoeg die welke
 orsake was vā deser eerlijker transmuta-
 tie/maer daer en bouē screef hyer zijn droef-
 herdt

Gracie-
 End-
 meut-
 Bloem-
 veran-
 der-

Vande transformatie

heyt in de bladerē / met dese twee letteren e e.

Het en was den borgers van Sparten niet leet dat Hyacinthus van hunder Stat was / want noch dagelijcx hebben sy hem in grooter eeren / en houdē noch alle Jaren t'zinder eeren eenen feestdach / dien sy noch Hyacinthia heeten . Met soo grooter eeren en werden die Propetides niet verandert in steenē / noch die Cerafe met haere Hoozen in stieren / als ghy noch hoozen zult.

Voor die poorte van dese Cerafen / stont eenen Outaer ter eeren van Jupiter / daermen veel quaets ende grouwelijckie sonden op bedreef. Want men doode daer daghelijcx soo veel Menschen / dat men geseyt soude hebben dat men alle dage eenen Os gheslagen hadde. Van dit afgrijpselijck quaet werdt Venus soo zeer bergraint / datse voor haer nam het lant vā Cypren telaten. Maer wat wil ick / seyde sy wederom / mijn aengename steden en mijn lant verlatē? het landt noch die steden en hebben niet misdaen : het is beter dat ick die lieden die t' quaet bedreuen hebben / met eenighe plage / als met bannē / sterfte / oft diergelijcke punitie corrigerē. Maer wat can ick beter versieren / dan dat ickse in eenighe ander figuere doe verandere? Die wijle sy noch twijfelde in wat figuere dat zijse vanderē wilde / sloech sy haer ghesicht op die Hoozen diese int voorhoofd hadden : en dachte dattet best waer / datse haerliedē die Hoozē liet behoude / dus verandere syse alle gader in stieren. Hier en bouen dorste die oncuyschen Propetides / daer wy te voren af gheroert hebben / wel segghen / dat Venus gheen Goddinne en was.

Die Cerafe
vaste in
stieren.
Propetides
in
steen.

Wieras. Waeraf dat Venus op dese ver-
wonderde/ dedese alle gader in Steenen
veranderen.

Servant
deuts.

Apollon siende dese voorszreue aldus ge-
reformeert/ die alrijt in alle oncuysheit en
vrijt geleest hadden/ nam voorsz hem dat hy
monichydt en sonder eenighe conuersatie
niet zouwen te hebben leuen soude/ d'welck
hy dede. Door zijn groote conste maecte
hy een vrouwe/ so constich en wel na-
men/ dattet puerlijck een leuende Vrouwe
en te wesen/ iae oock soo schoon dat hijer
en op bliefde/ en en hadde dese scoone wel
maecte vrouwe voorsz hem gheen schaemte
verdoet/ sp zoude haer sonder twijfel verroert
meren/ so perfect hadde hijse ghemaect. Die
re die hijer in ghebesicht hadde/ was soo
roet dat hijer hem zeluen af verwonderde.
Doch ghinc hijer niet de hant aen tasten
noch voorsz was oft leuende/ want hy en
roet hem niet laten dunckē dattet een puo-
meelt zijn soude. Doch wils custe hijt/ ende
vande dattet hem weder custe/ hy sprack
aen hy omhelsde en doudet/ maer hy breefde
daer het doudē Wee doe mocht. Als nu
stelde hijt/ als nu blepde hijer mede/ en hinc
halderley costelijck en schoon cieraet aen/
weeren/ bloemkens/ hoepkens/ tuylkens
en vergelijcke. Die Vingheren vertierde hy
schone Ringhen/ den Hals met eenen
monen costelijcken Hals bant/ en elck lidt
in zijn behoerlijck cieraet. Wat hijer aen
enck/ het beviel altemael wel/ hoe wel datse
over alle dese dingen scoon ghenoech was.
en lesten nam hijse by hem in zijn bedde/ en
lepte

Sio fa-
gel van
pigma-
sion.

Vande transformatie

lepde haer een ooruffen onder t'hoofst / als
oftse eenich gemuelen gehadt hadde / en hiet
zijn alderlieffste hupsuroutwe te wesen.

Het gheschiede daer nae datmen die God-
dinne Venus sacrificie gedaë hadde. Pigma-
lton staende oock vooz den outaer om zijn sa-
crificie te doen / Ist saecke/sepde hy/ dat die
Goden en Godinnen alle dingen vermogen
zoomen sepdt / soo bid ick hun datse my een
vrouwe verleenē also schoon als mijn muoren
beelt / want datse van zijn beelt een Vrouwe
gemaect hadden / en dorste hy niet begeeren.
Venus dper tegenwoordich was/aenhoorde
zijn gebet/wantse wel wiste wat zijn meynin-
ge was/ende op datse hem goede hope geuen
zoude/deed sy, zijn tortse dymael blammen/
datter die ghysteren in die Locht af vlogen.
Dus is Pigmaltion weder tot zijn beelt ghe-
keert dat in zijn bedde lach / en heuet gerust.
Terstont docht hem dattet vochtich werdt
ende warm: daer nae taste hyt aen met die
Handt op haer borste/ ende gheuoelde dat het
vooz morw wert/gelijckerwijs het was in
de hitte der sonnē: somma sy wert hem heel
bequaem ghemaect tot zinnen ghebruycke.
Die wijle hy aldus in twijfelinghe stont en in
vreese van bedroghen te zijne/taste hyt noch
eens met zijnt Handt/en geuoelde dattet een
leuende Lichacm gheworden was/want hy
gheuoelde die aderen des Lichaems taghen.
Doen danckte hy die Goddinne die hem dese
schoon gracie ghedaen hadde/daer nae heeft
hy zijn leuende beeldt noch eens gerust / ende
dedet van schaemten een bloosken crighen.
Die ionge maecht hief haer hoofst op en sach
haer

Het vooz
vrouwe
beelt
in een
vrouwe

naer des voors haer staen. Pigmalion namse
 naem te houwelijcke en wan aen haer eenē
 namen hy Paphum dedenoemē / waer af
 wantlant noch den naem voert. Daer nae
 gheen noch eenē zone Cinyas genaemt/
 die rijck / Weeldich / en oock geluckich
 geweest hebben / hadde hy zonder kind
 bliuen.

Sal hier wat grouwelijck gaē vertellen /
 het wel toe ghy dochters en ouders dat
 niet nae en hoort / ende ist dat ghye
 hooren wilt en wilter geen gelooue
 ingen / ende en acht niet dattet geschiet
 ick ick vertellen zal / oft wilt ghyt ge-
 maet / denet op die strenge ende wreede pu-
 nte daer na geuolcht is. En ist dat de na-
 melix toelaet / so verbljue ick in vā dat
 ende so verre van dien lande gelegen is
 grouwelijck seyt bedreuen is. Want
 el dat dat land alle maniere vā crupden
 merjen voortbrengt / nochtā moet men
 waerheyt seggē dattet om deser sake
 geluckich is. Wāt Myrcha door wien
 de geschiede / wert meer vander Hel-
 man vander eerlijcker liefde Cupidinis
 quē. Die liefde diese tot haren Vader
 den was gheen liefde / maer een leelijcke
 schap / als ghy noch hooren zult.

Hadde veel machtige en rijcke heeren
 / diese wel te Houwelijcke begheert
 maer tot geenē van desen en creechse
 liefde dan alleenlijck tot hare Vader /
 omwils wilde sy dese ongheregelde Liefde
 staen / en seide in haer zeluen : waer toe
 nu te hants ghenegen ? wat wil ick
 D. gaen

Dag

Myrcha

Vande transformatie

gaen beginnē? O Godē/o Goddinnē der te
lycheit wilt dese onmanierlijke liefde vā u
nemen ende dit groot quaet keeren/ist datte
quaet is. Maer nu en weet ich noch niet of
sonde is oft niet/ want wy sien dagelijcx wt
dat die onredelijcke dierē sonder eenige sond
met malcanderē conuerseren/ die koopē me
den stieren/en die Meren met den Hengsten
daerse af gecomen zijn: dese moeten dan wel
gelukkig zijn die alle dingen onbegrijpelijk
doen mogen. Maer die mensche moeten niet
quade en heuse achtige rechten gequelt zijn/
en t'gene dat die natuere toelaet / wordt ons
dooz dese verbodē. En is dat ooc niet spijtelijc
men seyt datter sommige liede zijn/onder de
welcke de dochter wel by dē vader slaept/ en
dē zone bi zijn moeder/aldus wort onder hui
lieden die vrientschap onderhoudē: moet ich
dan niet wel beclagen dat ich in dien Lande
niet gebozē en ben/maer in dit lant en onge
luckich aldus gequelt moet wordē? Bliet vā
my ghy oncupysche begeertē / hy is weert dat
ic hē beminne/mer als vader en anders niet:
en en waert mijnē vader niet/so mocht ick
eens by slapen: maer om dattet mijnē vader
is/en macht mijnē man niet wesen/dus scha
delyc is my nu dat maeschap. Waerō dat mi
hoor d'beste dinct/dat ic wat wten lande rep
se/op dat als ic hem niet meer sien en zal/ tot
zulcke oncupyscheit niet bweet en worde/maer
als ick zuler doen wil / so doet my die groote
liefde noch bliuē/op dat ic hem dagelijcx aen
schouwē/sprekē en cussen mach/als my im
mers anders niet gebeurē en mach/wat segt
ghi onsalige? sout ghi vā uwē vader noch yet
meer

mer begeerē? sout ghy v moeder ontroutwe
 ren en wā vaders concubijne zijn: wilt ghy
 wed en suster vā uwē kinde zijn: en sult ghy
 strenghe punitie der Furien niet ontsien?
 die wyle ghy noch niet oneerlijckx gheleden
 hebt/en wilt oock niet oneerlijckx dencken/
 wilt den reghel der natueren niet ouertre-
 den. Al ist dat ghyt al schoon wilt / ten mach
 niet ghebeuren / want hy inde kechten
 al geleert is / en en soudese oock niet gheer-
 te kuyten gaen. Och dat hy metter zeluer
 den niet onsteken en is? Maer Cynizag
 der Vader hier af al niet wetende/en siende
 datse so veel Wijers hadde diese na gingē/en
 ist niet wat hy haer wilde raden/hy leyde
 der allegader nannelijck te vorē en vaechede
 der wien van desen sy begheerde. Sy en gaf
 an gheen antwoorde/maer wt grooter lief-
 di sacht sy hē aen en wert screpende. Cyni-
 zis meynende dattet wt maechdelijke scaem-
 inguam/ begostse te troosten en haer tranen
 te veeghen/en omhelsende te cussen/en te
 kussen hoe danigen. Man sy begeerde. Myr-
 ra van dit cussen en omhelsen wel te vreden
 inde/antwoorde/eenen zulckē man als ghy
 der vader. Maer die vader noch niet verstaen-
 t wat sy hier mede meynde/riedt haer datse
 niet cerbaer en eerlijck bliuen soude. Als sy
 in die eerlijckheyt hoorde spreken/loech sy
 ter oogen ter aerden/bekennende haer zel-
 ven hier in schuldich. Het geschiede op eenen
 et ontrent der middernacht dat een pegelijc
 trusten was/ende Myrrha door die onma-
 derlijcke Liefde gedreuen zijnde / begonst te
 ancken wat sy gaen beginnē wilde. Als nu
 D y. despe

Vande transformatie

despereerde zy / als nu nam sy voer haer dat
zy eens proeuen zoude oft soude mogen toe-
gaen. Derwaerts en derwaerts werden haer
sinnen zeer deerlijck gedreuen. Gelyckerwijs
reenen boom die beneden bycrans af gehouden
is/ niet en weet tot welker zyden hy vallen
wil/ aldus en wist Myrha nu oec niet waer
toe dat sy haer begheuen wilde. Der liefden
en sach sy gheen ander eynde dan alleenlyck
de doot. Daer om dachtse datse haer zeluen
verhangen zoude/ en haren riem aende balck
gebonden hebbende/ maertender eenen strich
aen/ seggende adieu mijn alderlieffste Cympe/
ghi sult hier namaels die oorsake myn doot
noch weten. Dit seggende dede sy den strich
om haren bleicken hals om haer zelue te ver-
doen/ maer haer Doester die niet verre van
daer en was/ hoorde tgerucht van hare woor-
den/ en is terstont op gestaen om te comen be-
sien watter gaende was. En midts datse die
deure open dede/ sach sy daer de gereetschap
die Myrha om haer te verdoen gedaen had/
waer af datse zeer verflagē zynde begoft zeer
luyde te roepen/ sy scheurde haer cleederen/ sy
wanc haer Hande/ en screpde oueruloedelijc/
terstont trock sy Myrha den strich vanden
hals/ sy custese en omhelsese/ vragende waer
om datse zulcx begonst hadde. Myrha heel
verbaest zijnde/ en wist niet wat antwoorde/
maer onbewegelijck haer gesichte ter aerden
slaende/ beclaechede dat sy haer seft niet en
hadde mogen volbrengen. Die oude Doester
ontdeckte haer slappe ydel borsten Myrham
biddende door die liefde diese tot dese hadde/
datse haer haer secreet ontdeckē wilde. Myr-
rha niet

niet willende hier nae hoozen/stietse van
 her. Die Doester euen groote begeerte heb-
 ende/en hiel niet op van bidden noch smeec-
 en/maer seide tot Myrham/ segt my doch
 mijn lieue dochter wat v ledt/enbe laeter my
 dorzorghen/ ick sal v wel helpen/ want hoe
 dat ick oudt ben/mijnē dienst en isser des
 te te onweerder omme. Ist dat ghy met
 de oft eenighe diergelijcke raserije ghe-
 eelt zijt/ ick zal daer wel crupden en tooue-
 ren toe weten/heeft v pemandt schande oft
 hter aen gedaen/ ick sal v b leet helpē we-
 en: en zijn die Godē op v vergraint/wy sul-
 use door eenige sacrificie paepen. Wat can
 noch meer geletten? v Hups en rijck zijn in
 leden voorspoede/innen vader en v moeder
 en noch beyde weluarende/wat wilt ghy dā
 reesen? Myrha hoozende van haren vader
 heke/versuchte zeer swaerlijck / en noch en
 nocht die Doester daer wt gheen onnamer-
 iche liefde gemercken/maer werdt terstont
 el gewaer datse metter Liefden beuangen
 was/ende alstijt bliuende op haer propoost/
 um Myrham op haren schoot in haer ar-
 den/en heeft haer gesept: Ick heb wel ver-
 hen / mijn alderlieffte/dat ghy op yemande
 rlieft zijt / maer en wilt niet vzeesen / mijn
 versticheyt sal v hier in te bate comē/sonder
 is Vaders oft moeders wete. Dit hoozende
 Myrha is ghelijck als rasende van haren
 hoot gesprongē / seggende/ en wilt my niet
 eschamen/maer gaet van hier ende laet my
 niet vreden/en wilt niet meer vragen wat ick
 idē sin hebbe/wantet niet goets en is/waer
 mist dat ghyer dan so zeer na vzecht? Het
 D iij, oudt

Vande transformatie

out Wijs hier af verscricht zijnde / leyde haer
beuende handen te gader / en is Myrha te
hoeten gheuallen / biddende haer ende smeec-
kende / datse haer verclaren wilde / oft anders
soudese haer selue terstont verdoen. Terstont
hief Myrha haer hooft op en met oueruloe-
digen tranen wildese haer liefde bekeunen /
maer die schaemte en wildet niet gedooogen.
Sy derte haer aensicht met hare cleedere / en
seyde : och hoe geluckich en salich moet mijn
moeder wesen / die eenen zuichien. Man heeft
als mijn Vader is. Dit seggende versuchte
swaerlyck en gaf haerder voester lichtelijck
te kennen / wat sy daer mede meynde. Die
Oude vrouwe / haer meyninghe wel verstaen
hebbende / werter soo zeer af beroert datter
haer t'grijs hay af ouer eynde stont. sy soche
in alle manieren raet / om haer dese fantazje
wten hoofde te dryue. Myrha wist wel dat
haer voester gelijc hadde / nochtans vercoes
sy lieuer te sterue dan haer oncruppsche en on-
manierlijcke liefde niet te volbrenghen. Ne-
ghesien seyde die voester dattet immer sijn
moet / so sult ghy te leuen bliuen / ick sal v tot
uwer begeerten helpen / op dat ghy by uwen
(wantse niet vader segghen en dorst) slapen
moecht / dit selue heeft sy haer byden Goden
belooft. Het geschieden op eenen tijt dat die
vrouwen van dien lande der Goddinnen Ce-
res sacrificie deden : neghen daghen lanch en
negen nachten schouden sy haer s mans ghe-
selschap. Onder dese was ooc die coninginne
en hupsvrouwe van Cinyras om mede sacri-
ficie te doen. En als die oude voester vernant
dat hy alleen sliep / en dat hy op eenen auont
wel by

Wylp d'anch was/ quam hem seggē datter
een aep ionc maechdekē was/ zijnder doch-
terelijck / die zijn liefde wel begerde. Die
vader beual dat mense hem brengen soude.
Dit is die oude quene blijdelijc vā daer ge-
comen/ en comende by Myrrha heeft haer
aent/ weest volijck het is al onse. Waer af
vrijinge maecht beruert zijnde/ en wist niet
volijck oft droevich wesen soude/ zoo on-
rechtich waren doen haer sinnen. Ontrent
veertighdennacht is sy tot hare vader gegaen.
Maer grouwelijcke en oncupische beger-
te volbrengen. Terstont ginck die man-
nē/ en die ander sterre/ op dat sy dit grou-
welick seyt niet aenschouwen en soudē: die
vader wert niet een doncker wolcke bedeckt/
so af datse diemael achterwaert trat om
haer na hups te keere. Diemael hoorde men
ongeluckigē nachtwl roepen/ nochtans
maese niet af / maer is alrijt voort ghegaen.
Dit: de donckerheit des nachts gaf haerder
vrienden een groote hulpe. Byder sinclier
hadse haer voester/ diese by haren vader
lijen. En daer ten hupsē gecomen zijnde be-
roose van grooter vreesen te beuen / om die
leetheit des misdaets. Hoe sy naerder haer
vaders bedde was/ hoese meerderē grouwel-
hate: als doen hadse wel gewilt datter nie-
mat af geweten en hadde / ende datser niet
af hadde mogen wesen. Die oude cop-
pelse siende dat Myrrha traechelijck aen-
comē/ heeftse byder hant ghenomen en aen
vaders bedde ghelept/ segghende tot
hem/ siet hier Cinpra v alvertiefste. Cinpra
zijn epgghen dochter by hem in zijn ar-
men.

Dij.

men.

Vande transformatie

men/en siende datse beureest was heeft haer
geseyt/hebt goeden moet mijn Dochter (niet
dat hy wist dattet zijn Dochter was / maer
want hy veel ouder was dan sy) ende en wilt
niet vreesen. Terstont is sy neder by hem ge-
uallen/heetende hem oock Vader/op dat die
sonde sonder naem niet geschieden en zoude.
Somma hy Wan noch dien nacht aen haer
een kindt. T'sanderdaechs en was die liefde
noch niet vercoelt maer vermeerderd. Sy is
weder by hē gecomē als t'snachts te voren.
Cinyras willende wetē wiese was die by hē
geslapen hadde dede licht inde Camer bren-
gen/en terstont werdt hy gewaer dattet zijn
dochter was. Doen greep hy zijn sweert dat
ter by hem hinc/en meyndender zijn dochter
mede te doorsteken. Myrrha maecte haer
terstont aent loopen / en wert door die don-
kerheyt des nachts gesalueert. Dus heeft sy
blijdende door velden en beemden het Lant
bā Arabien en Panchaien gelaten / en is ten
eynden van neghen maenden in lant Sabea
gecomen. Doen werdt sy met haer vrucht so
zeer beladē/datse niet en wist wat beginnen/
ende tot sulcker cranchept gecomē zijnde dat
tusschen haer en die doode niet en was/heeft
sy den Goden aengeroepē in deser maniere:
Jst dattet also is o Goden/zoomen seyt/ dat
ghy der geenre gebet verhoort die haer mis-
daet bekennē/ich kenne dat ich u grootelijck
vertooznt hebbe; en oock moet ic belijden dat
ich wel een groote punitie verdient hebbe /
maer op dat ich die leuende noch die doode
niet mijnder mis daet niet en onteere/wilt mi
van deser bepder geselschap schepden en ban-
nen. En

En veranderende mijn figuere/wilt my
 en leuen en die doot ontnemen. Tot haerder
 eden openbaerde hem eenen vande Goden/
 op datse niet te vergeefs bidden en soude
 werden haer beenen aen die aerde geuesticht
 creghen Wortelen. Haer ghebeente werdt
 hout verandert/d'bloet in vochticheyt/die *mywe so*
 armen in groote lange tacken / die Vingers *in stey*
 clepne tackkens / en die huyt in een harde *boom*
 schorsse. Die vruchte haers lichaems werdt *veran-*
 meerder en meerd / die scorsse wies haer ouer *stet.*
 geheel lichaem / enbe terstont doock sy van
 lfs onder die schorsse so datse heel ouerdeckt
 wert: nochtans sachmense screpen ende wee-
 ren (hoe wel datse veranderde / alsoo sy zelue
 anden Goden begeert hadde) so dat die tra-
 nen aenden Boom bleuen hanghen / die noch
 er tijt in grooter werden gehouden worden
 ende noch ten eeuwigen dagen sullen. Maer
 het hint en mocht in zijns moeders lichaem
 niet wel groeyen / het socht altydt eenighen
 middel om wt te geraken. Die moeder hadde
 die sprake verlaten / sy en const nu Lucina
 die Goddinne tot haerder hulpen niet geroe-
 en / nochtans gauen die tacken des booms
 en merckelijc teeken des droefhepts: wantse
 uer al met oueruloedighe tranen gheladen
 waren. Lucina stont by den boom/en begost *Adonis*
 onnige Woorden te spreken/so dat hijer af *want wo-*
 begonst te splijten / en een leuende vrucht wt *tey boom*
 e geuen. Die Naiaden namē terstont t'hint *geboort.*
 p/sy leydent int gras neder ende bestrekent
 met die tranen zijnder Moeder / op dattet in
 alle schoonheden volmaect zijn soude. So es-
 kenens ende wel gemaect bā leden was dit
 D v. voorzcre

Vande transformatie

boorſ. kint / als oft een gheſchildert beelt ghe-
weest hadde : waert dat hy eenen pijlkoer
en eenen boghe ghehadt hadde / men ſouden
puerlijck boorſ Cupido aengeſten hebben.
Terſtont wies dit kint dat Adonis genaemt
was / in alle ſchoonheyt op / en hoe dattet ou-
der wert hoe dattet ſchoonder en plaiſanter
wert. Adonis nu tot zynen Jaren gecomen
zijnde / was hy ſoo ſchoon datter Venus heel
op verliefde / waer wt dattet gheſchiede dat
Adonis noch wraecke nam van die onghere-
gelde liefde daer Venus zijn moeder wel eer-
tijts mede geplaecht hadde / als ghi noch ho-
ren ſult. Het is geſchiet op eenen tijt dat Cu-
pido willende zijn moeder cussen heeftſe inde
borſt met eenen pijl der liefden gequetſt. Die
goddinne gheboelende die wonde dreef haer
ſone vā haer / de wonde was dieper dā ſp wel
gemeynt hadde / ende hoe zjer min op achte
hoe die wonde ſchadelijcker was. Terſtont
wertſe op die ſchoonheyt des boorſeydē jon-
ghelincx verliefte / ſoo datſe nu op haer ſteden
noch landē niet meer en pepsde / ia noch oock
op den hemel / wāt ſp Adonis veel lieuer had-
de dan den hemel. En op datſe beter in zijn
geſelſchap weſen ſoude / is ſp van bouen ne-
der ghedaelt om met hem te comen conuer-
ſeren int verneyden / loopen en jaghen. Sp
was op de maniere van Diana op geſchoorſt
en bereet om te jaghen. Sp riet Adonis nae
haſen / conijnen / herren / en dierghelijcke cley-
ne gebierten iagen / en van wilde zwinen en
ander periculueſe ghedierten wachten / ſeg-
gende / dat zp veel crachtiger en ſelder waren
dan dat hyſe ſoude moghen herwinnen. O
iongelinck

In gelinck seyde sy siet dat ghy v teghen dese
 reu niet te stout en kent/ die van natueren
 wapent zijn/wat hoe wel dat ulwe schoon-
 wt my verwonnē heeft / sy en sal deser die-
 re gewelt so lichtelijck niet verwinnen. Die
 wilde zwijnen hebben veel te grouwelijcke
 hechtachtighe tanden/ die Leelwen zijn oock
 gaet om crigē om haerder gramscap wille:
 ick zijn dese dieren grootelijck van my ge-
 gebt: en wilt ghy die reden weten waerom/
 v false v gaen vertellen: maer mits dat ick
 my desen onghewoonlijcken arbeyt soo seer
 moet ben/ende dat wy nu een plaetse on-
 der desen boom ghebonden hebben bequacm
 onser rusten / so lust my niet v wat neder
 sitten. Dit seggende/ is sy neder geseten en
 leet hem by haer ghetrocken: daer na leyde
 haer hooft in sinen schoot/ en na veel om-
 rissen en russen heeft hem aenghesproken in
 der manieren: Ick ghelooue dat ghy wel
 wt hoozen segghen hoe dat Atalanta veel *Die hif-*
 daghe gesellen int loopen verwonnen heeft/ *torie*
 ock en sijnt gheen logenen/ want sy int loo- *day A-*
 pen ende schoonheyt een sonderlinghe gratie *talanta.*
 hadde. Op eenē tijt vzaech dese Apollo/ wien
 vvoor eenē man nemen soude. Apollo heeft
 ver gheantwoort/ dat sy gheenen man van
 den en hadde/ segghende: Vliet o Atalanta
 de mans gheselschap soo seer als ghy cont-
 rachtans en sult ghyse niet al tijt cummen ge-
 nouwen/want den tijt sal noch comen dat
 ghyer v seluen mede te cozt doen sult. Van
 der antwoorde wert Atalanta seer bedroeft:
 op datse die mans beter schouwē mocht/
 lach sy in boschagien ende wildernissen le-
 uen/

Vande transformatie

uen/verlagende die bypers vā haer met sul-
ker conditien/als datse dyen voor eenē. Man
nemen soude die haer int loopen verwinnen
soude/en dyen sy verwinnen soude/ die zoude
terstont ghedoodt worden. Hoe wel dat dese
conditie Wzeet was / nochtans om haerder
schoonhepdt wil zijnder veel geweest diet ge-
auontuert hebben : en verwonnē zijnde/heb-
ben oock ghedoot gheweest na wtwijsen der
conditien. Die wijle datmen aldus om den
prijs liep/ wasser eenen ionghelinc Hippo-
menes geheetē/die t'spel al aensach/die wel-
ke grootelijck begriypende hun verdwaelde
liefde/hoe mach oock yemant/sepde hy / zijn
leuen so leet hebbē/als dat hijt hier so lichte-
lijck coemt auontueren? Maer na dat hy die
scoone jonge maecht eens bloot gesien hadde
(dese was so schoon en wit onder de cleederen
v' Adoni / als yemant van onser beyden ghe-
zijn can) sepde hy zijn handen te samen / seg-
gende tot zijn mede ghesellen : Dat ick v' li-
den aldus t'onrecht geblameert hebbe/ o ge-
sellen / dat is my te vergeuen/want ick haer
wtnemende schoonhept noch niet te recht ge-
sien en hadde daer ghy lieden alle om loopt.
Maer dat hijse aldus ghepzen hadde / creech
hijer noch meerder gratie in/en berepde hem
totten loop gelijk d'ander ghedaen hadden/
nochtans en dorst hy hem zeluen noch niet
wel betrouwē/maer sepde in hem zeluen:hoe
coempt my nu dese fantasie aen/ dat ick my
het loopen wil gaen vermeren / d'welck ick
nochtans noyt geproeft en heb? Non forste
nochtans/God helpt gemeynlijck die stoutste/
ick salt alsoo wel als een ander auontueren.
Dit seg-

op seggende / sach hy Atalanta met eenert
mieren wt loopen / soo rasch en snellijck als
een pijl wt eenen hoge / nochtans en wert
hy niet af versaecht / want hy sloech meer
aen op haer schoonheyt dan op haer loo-
pen. In midts dat haer het loopen so wel beviel:
dat int loopen hadse t'haer op die scouderē
hogende. Men sach het lijf so schoon en Wit
hyt een geschildert beelt gheweest hadde.
Promeneus sach datse na de victorie met eē
trouw hoephē gerroont wert / en dat die ver-
minnen gepuniceert werden gelijck voorsept
denochts des noch niet vreesende is vooz
comen staen / en siende in haer aensicht /
sint tot haer gheseyt aldus: Wat wilt ghy
u v cracht beproeuen o Atalanta / in dese
man so cleynē valeure zijn? Wilt eens met
mi loopen / want ten sal u niet spijten van ee-
n sulcken Edelen en hoochgebozenen ge-
en verwonnē te zijne als ick ben. En ist dat
u den prijs behaelt / soo zuldij u oock met
dit wel mogen beroemen / ende sulter oock
een ewigen naem by behalen / Want mijn
vader is Macareus den Edelen en ver-
merden / mijnen groot vader is Neptunus /
de God vander zee / en ist dat mijn geslacht
u groeter Weerdē is / denet dat die deucht
en zomicheyt ooc niet te verachtē en is. So
hiese Woordē sprac / sach hē Atalanta met
een minnelijc ghesicht aen / niet wetende wat
vatesen / zelue te winnen / oft hem die victo-
rie laten. Wie vandē Godē / seyde sy / mach
men so leet hebbē / als dat hy hem hier sendt
en zijn leuen in perijckel te comē stellen? ick
wet wel dat ick niet weerdich en ben. Ic en
hebbe

Vande transformatie

hebbe noch noyt op yemants schoonheyt ver-
lieft geweest maer my dunckt dat ick licht-
lijck op desen wat soude verliest wordē / niet
om zijnder schoonheyt wil en ist dat icken zo
seer verlage / maer om dattet noch maer een
kint en is / en dat hy van zo grooter afcoemst
is: oock dat hy my zoo lief heeft dat hy zijn
leuen om mijnen t'wille hier coemst presen-
teren inde handē des doots. Gaet van hier o
edel Jongelinck / die wijle ghy noch den tijt
hebt / want mijns versoeken veel te bitteren
naefmaeck heeft. Ghy sult wel een betr hou-
welijc mogē doen / want daer en sal niemant
wesen sy en sal ws wel begeerē. Maer waer-
om ist dat ick zo zeer voor hem bevreest ben /
aengesien dat hi hem seluē niet sparē en wilt /
en dat hier nochtans zo vele om dē hals heeft
sien brengē? Als hijt dat immers doen wilt /
zo sal hier metten anderen om trueren / niet
lieuer en sal ick zijn leuē hebbē / dan hy seluē.
Het en sal nochtāns mijn schult niet zijn o ion-
gelinck / want ic wilde wel dat ghy v so stout
niet en kende / en dat ghy d'loopē achter liet.
Maer want ghijt immers niet laten en wilt /
soude ick wel wenschen dat ghy snelder int
loopen waert dan ick och (seyde sy al such-
tende) hoe plaissant en iuechdiech is v wesen?
hoe wel woude ick dat ghy my noyt ghesien
en hadt / want ghi des leuens wel weert zijt.
Oock en soude ick ter werelt gheenē ande-
ren te houwelijcke verkiesen dan v / waert
dat my die goden wat gunstiger waren. Al-
dus wert Atalanta al onwetende met der lief-
den beuaen / ende die wijle sy aldus met hem
stont en route / verwerfse die ander ghesel-
len

Walle gader tot het loopen. Doen riep my
Hippomenes aen / biddende dat ic hem doch
Victorie verleenen wilde / ende terstont werde
hij tot deernissen beruert / en naem voor my
hem te helpen nae zijn begeeren.

Cypre leyt een achtervelt / dien d'inwoon-
ders van desen lande het velt van Damasco
noemen / dit velt hebben my t'anderen tijden
verlieden vanden lande toegheleijt. En om
mijn eere en mijn weerdicheyt te vermeerde-
ren hadde zijer eenē gulden boom in geplant /
doork gulde appelen droech. Vande voorst.
tamen plucte ich drie appelen / die ic niemant
verwerelt en liet sien dan alleen Hippomenes /
welcken ic hier mede begaefde / hem oock
verende t'gebruyck van desen.

Als loopens tijt was / stachmē de trompet-
ten terstont is Hippomenes met Atalanta
verrichzeuē wtgeloopē. Ghy sult gesept heb-
ben datse wel droochs voets ouer d'water sou
wtgeloopē hebben / so soetelijck (en snellijck
nachts) liepen se henen. Die ander ghesel-
de die t'spel aensagen / gauen allegader Hip-
pomenes goede moet / roepende / wel aen wel
Hippomenes / neemt eenen moet / hebt
hem somelijck / want uwe is die victorie. Van
dien roep wert Atalanta zo zeer verblijt / als
Hippomenes selue. Want hoe wel datse wel
d'omils het voorloopē soude gehad hebben /
nachts liet zijt hem al behouden / zo groo-
t'ernuechte nam sy in zijn schoon aenschijn.
Als lesten wert Hippomenes door het lan-
geloopen (want die mate verre stont) zoo
vermoeyt dat hy zijns geenē raet meer
verrich. Doen werp hy eenen vande drie ap-
pelen

Vande transformatie

pelen van hē/die hem Venus gegeuē hadde.
Atalanta siende desen rijckē en scoonē appel
rollē/buete neder om op te rapen en die wijle
liep Hippomenes altyt voor/waer af datter
groote blijscap bedreue wert bandē genē dier
tegenwoordich warē/maer wat batet? Ata-
lanta hadde terstont haer schade verhaelt/so
was binne corten tijt weder aent voorloope.
daer na werp hy zine tweede appel/die si ooc
op raapte en dede als voze. Doen Hippome-
nes sach dat hy maer eenē appel meer en had
de/begonst hy te seggē/nb staet my o goddin-
ne Venus/in desen leste noot by/ghy die my
dese gifte gegeue hebt: dit seggende/werp hy
zine derde en lesten appel wel verre int veldt
in/op dat spier wat langher ouer zijn soude.
Atalanta twijfelde oft sy hē ooc op rapē wil-
de/maer ic sant haer dē wil in en liefde totten
appel/en na dat sy hē opgeraapt hadde maet
te ic die appelē noch veel s waerd op dat spier
te traechlijcker om loopen soude/sonna/op
dat mijn Woordē en belooftenissen niet ydel
ballē en soude/dede ic hē victorie hebbē/en de
dese hē tot eenen Wijue nemē: En behoorde
hys my dan niet wel grootē danc te weten.
Maer neen hy/so beleest en heeft hy noyt ge-
weest als dat hy my een arme offerande sou-
de geoffert hebbē. Waer af dat ic terstont seer
hertoozt werde/en op datter die nacomelun-
gen geen quaet exempel aen nemē en souden/
verleende ic hun bepde alfulcke correctie als
ghy corts hoorē sult. Echion een medegeselle
vā Cadmus hadde tanderē tijde eenē tempel
gemaect ter eeren der Godinne Cibeles/der
Godē moeder/en desen tempel was rontom
met bos.

en Bosfchen ende boomen omcingelt : hier
 de de voorszede Echion in een speloncke
 angelische beelden van sommige Goden ge-
 zigt. En Hippomenes hier voorsz. lijdende
 Atalanta zijn huysvrouw/heeftse inden
 wel ghetrocken om wat te rusten / soot
 in/ende in dese speloncke gecomen zijnde
 ick af gesproke hebbe/heeft hi die plaet-
 tetten wercke der oncuyschz ontrepnicht.
 Goden en Goddinnē heerde hun oogen
 ander zijde/en die Goddinne Cybele van
 xter gramschappen en wist niet met wat
 tie datse dese twee misdadige corrigeren
 e / want terstont vander aerden te doen
 inden/ docht haer een veel te lichte wza-
 lesen : daerom cleede zijse beyde met een
 achtige huyt/die Vingers deden sy haer
 uwen/die armen in beenen/en het aen-
 in eenen grouwelijcken myt verande-
 Van achter aen slepsten sy groote lan-
 gerten/daer sy d'aerde mede keerden/en Hippo-
 haer spraeke en hadden se niet dan een men-
 welijck byesschen behouden. Daerse te in eenen
 in saechte bedde gelegē hadde/moesten leeuw /
 beyde in die Wildernisse bliuen slapē/ ende A-
 ade anders niet en deden (in leeuwen ver-
 et zijnde) dan met vander leeuwē loopē talanta
 en messchen : en werdē aldus ten lesten oock zijn
 Wagen vander Goddinnen Cybele ge- Hys-
 penen. Dese en diergelijckie grouwelijckie vrou-
 gerten suldp altydt int iaghen schouwen/ die in
 wat vooz een man oft twee en souden se niet een leeuw
 niet loopē/siet wel toe mijn alderlieffte dat een leeuw
 niet te stout en kent/op dat v uwe stou- winne
 tupt niet en bedziege. Rae dat Venus den Ocean-
 K. ionghe Sint,

Van de transformatie

jongelinc Adonis aldus geaduerteert hadde/ is sy weder op haren waghē gaen sitten die met swanen voort getrocken wert/ ende aldus nae den hemel geblogen. Adonis luttel denckende op tgene dat hem Venus gheseyt hadde/ quam op eenen tijt aent iaghen en so die honden een wildt zwijn wt zyn hol geiaecht hadden/ is hy terstont t' swijn metten zwijnspriet toeghevloghen ende heuet gesteken. Nae dattet zwijn met zyn tanden t' wijnspriet wtgetrocken hadde/ ist Adonim toegheuaren / en grijpende hem byde eechenissen/ heeftē ouer doot int zant geworpen. Venus die met haren wagen niet verre van daer en was/ hoorde den suchten/ ende is terstont weder derwaerts ghekeert / en siende datte dus deerlijck met hem gestelt was/ begonst sy haer cleederen te schuerē / haer handen te wyinghen/ en groot misbaer te maken roepende/ ten sal o ghy felle doot/ al na uwen wensche niet gaen/ wāt noch sal hy een trecken des droefhepts behouden. Alle jaren salmen noch een gedenckenisse zijnder doot hebben/ en zyn bloet sal in een bloeme verandert worden. Ist dat Proserpina/ somen seyt / een vrouwe wel in hofmunte heeft cunnē vanderē en sal ick dā ooc niet wat mogen bedingē? Dit gheseyt hebbende / heeftse het bloet met een seer costelijcke substātie besprengt/ waer af dattet terstont swillende wert gelijc een bobbel/ en in mijn dā eē ure tijts wert het in een bloeme verandert den bloede gelijck/ die wy noch hebē s' daechs kuerckē schelle heetē. West bloeme om haer d' onuastichz wil/ wort lichtelijck ter aerden gheuelst alst wat seer waeyt.

Het elfte

Adonis
ij t ey
Bloemt
Sevan-
Diet.

De elfste boeck der veranderingen
 oft transformationen Publij Ouidij
 Nasonis..



IC wyle Orpheus die Boomen
 vogelen / ende ander gebierten met
 zynen sueten sanc verblide / wert
 hy ghesien van eenen hoop rasende
 Cyclopes ghenaemt die welke die sa-
 crifice van Bacchus deden met vellen / bla-
 sieren diergelycke dingen behange zynde
 seiden in sulcke sacrificien te doen plach.
 Daer isser een opghestaen die welke
 en hoeken inde wint woepende / seyde / en
 let ghy niet ghy mede ghesellinnen dat desen
 Orpheus ons en alle onse saken misprysende
 verlegghende / is sy hem met haere groen
 kroon

¶ ij.

toortse

Vande transformatie

toortse in geuaren. Maer om dat den stot
met bladeren verciert was en weter O
pheus niet af gequetst. Dander nam een
steen tot haren geweere / en so sp hē O
pheus toe werp/wert den steen door die soetichē
zijns speels verwormē / so dat hy voor de vo
ten van Opheus neder viel / als willende om
genade bidden. Alle dander vrouwen sonder
ophoudē deden haer beste om Opheum va
der Werelt te helpē. Alle haer geweere zoud
Opheus met sijn melodpe lichtelijc verwor
nen hebben / maer daer was zulckē gerucht
van trompetten / fluyten / en trommelen / da
zijn Harpe gheen ghehoor en hadde / daer om
moesten die steenen met zynen bloede besme
worden. Terstont grepē die Wyfs na de vo
gelen en ander dieren dier Opheus met zyn
spel vergadert hadde : daer na zynse oock to
Opheus al rasende gecomē gelijk gemeen
lijck de vogelen dē Hupben toe te vliegen pl
gen / en hadden haer alleleens gelijk de hon
den die des morgens eenē Hart onder hand
hebben. Sy werpen haer groene Lancien te
aerden / wantse tot desen gebruycke niet ghe
maect en waren. D'een nam steenen / dande
greep na clotten / d'ander na stocken / en dier
gelijcke geweere. Oock op dat t'spel van all
canten vol raserij steken soude / so warende
ackerlieden int veldt / die welcke dese raserij
aensiende / hebben hun Ossen / ploegen / en an
der gereck int velt gelaten. Die welcke des
hoorseyde Wyfs terstont op namē en zijnde
Opheus mede te keere ghegaen. Hoe we
dat den armen Opheus zyn handē wtreppt
biddende te vergeefs om genade / hy en wer
noch

nochtans niet verhoort/maer op den staende
 onder alle dese wijsen deerlycke vmoort.
 Mer bleef die soete stemme (o weet bedrijf)
 die voren die Voghelen/Boomen/steen-
 en/sootsen beroert hadde: die welke oock
 gader schreyden en maecten groot mis-
 mer om die doot van hare speelman/die bo-
 schuddende haer bladeren van groote
 weefheyt weenden met zo oueruloedige tra-
 datter die kniueren af vermeerderd wer-
 el. Die Naiaden ende Dryaden deden haer
 kueleederen aen om haren Orpheus te be-
 repen/die so dicwils met zijne snaren haer
 der lof gerelebreert hadde. Zijn leden so sy
 malcanderen ghetrocken waren laghen
 waerts en derwarts gespreet. Zijn hooft
 in Harpe werdē inde riuere Hebze ghe-
 rpen. Die Harpe hoorde men noch wat spe-
 el/en die tonghe noch wat droeflyck singen.
 dat die voorszeyde Wijsen haren wil aldus
 Orpheus volbracht hadde/zijnse vā daer
 der na hups gegaen. Ende de wijle dattet
 soft vā Orpheus opt water dreef / isser een
 inghe ghecomen diet meynde te schenden.
 Mer Phebus niet willende sulcx laten toe-
 ten/heuet serpent van daer ghedreuen en in
 men wijdtgapenden steen verandert. Die
 le van desen Orpheus is neder ter hellen
 daelt / daer sach hy noch al die selue sitten
 hier wel eertijts ghesien hadde. En co-
 nende ten lesten daer die goede sielkens sa-
 n/heeft hy daer Euridicen zijn alderlieffste
 wif/vrouwe gevonden/die welke hy vzien-
 elycke in synen arm nam / en gincker mede
 er en weder wandelen. Bacchus verstaen
 Xij. hebbende

Se

Doot

Dag on-

phend-

Sten-

pent

in eenen

steen

veran-

dert.

Vande transformatie

En hebbende dat Orpheus so deerlijck van den
vrouwen vermoort was / en heuet ongewo-
wijfe in hen niet gelaten / want alle dier ontrent ghe-
voemen, weest hadden veranderde hy in boomen: En
zo zy meynden hun voeten vander eerden te
trecken / gheuoeldense datse gheuangen wa-
ren en niet wortelen inde eerde gheueflicht.
Als zy meynden na haer vingers en handen
te sien / sagense datse in ronde stocken veran-
dert waren. Als zy voor haer borsten meyn-
dente slaen / gheuoeldense datse teghen een
hout sloeghen / ende saghen haer armen in
langhetacken ghetransformeert.

Dit en was Bacho noch niet genoegh / maer
hy heeft dit lantschap verlaten / soeckende by
Timolus en Pactolus een beter geselschap /
aldaer hy eerlijck en in grooter weerde ont-
fangen wert / terstont deden hem die Satyrē
en ander van dien lande sacrificie.

**De hysto-
rie van
Midas** In dese contrepen hadden die acherlieden
enen man geuangen / Silenus genaemt / en
brachten hem tot hare coninck Midas. En
midts dat Midas die sacrificien Bacchi vā
Orpheus wel geleert hadde / oock midt dien
dat hy bekende dat Silenus ooc een liefheb-
ber Bacchi was / en wilde hem niet misdoen
maer heesten wel eerlijck ontfanghen hem
toonende liefde en vrientschap. En nae thien
dagē heeft hy hē Baccho weder geschonckē.
Doen gaf hē Bacchus t' sijnder vergeldinge
een bede / sulcx als hi begeerē soude. Terstont
viel Midas aent begeerē / seggende / wilt my
dan geuen o Bacche / dat al t'gene dat ic niet
der hant geraken sal / in sijn louter gont ver-
andere. Bacchus accordeert hem terstont /
maect

mer hy hadde wel ghewilt dat Midas om
nieteter gebeden hadde. Midas wel blijde
ende is van daer ghegaen: en zo hy naer
sine ghinck puefde hi oftet oock waer val-
woude dat hem Bacchus beloofte hadde.
terstont greep hy een eycken taccien en het
een gulden taccien: vander eerdē greep
enen steen/terstont hadde hy eenē clomp
in de hant. Daer na plucte hy een hant
voozens/en sach dat hy gulde arenen inde
hand hadde: en van eenen boom eenen appel
trouct hebbende wert dē appel in zyn hant
in gout verandert/zo dat ghi gesept sou-
de hebbe datten hem een vande Hesperides
monckē hadde. Stack hy zyn hant aende
der duerē/de stilen werdē gout. Stack
hy in hant int water/het werden al gulde
reepelen/zo dat hy doen ter tijt lichtelijck
mae hadde mogen bedziegē/als Jupiter
wertijts gedaen hadde/Van alle dese din-
gen was den ghech zo zeer verblijdt/dat hy
men wist van blijshappē wat bedrijven.
stude die tafelen deche/men brachter hem
alrehande costelijcke spijsē/maer wat baet
hem/terstot als hi t'broot aenruerde wast
en ruck gouts gewordē/en wat spijsen dat
mentaste het wert al gout/zo datter hem
angen af schemelden. Den wijn die hy te
men meynde en woude niet volgen/want
riet dangout en was/ende viel hem niet
een stuckē inde kele. Waer af hy terstont
bedroeft wert/en hadde wel willen quijt
ont'ghene daer hy te voozen om geroepē
hate. Niet en wasser daer hi hem mede ver-
dan mochte/maer meynde van honger en
dorst

¶ iij,

dorst

Vande transformatie

borst te steruen/dus deerlijck was hy niet dit
gout ghequelt. Daer nae hief hy syn handen
op na den Hemel biddende om vergiffenis/
en seggende: Ich bekenne o Bacche / dat ick
grootelijck misdaet hebbe/wilt mi doch mijn
misdaet vergeuen/en verlost mi van dese mi-
serie. Bacch? creet her deernisse mede en ver-
gast hem. En op dat hy vandē goude ontsle-
gen mocht wesen / gheboot hy hem in een ri-
uiere te ghaen wasschen die hy hem beweeg/
seggende: als ghy tot deser riieren coemst/
sult ghy daer metten heelen lijue in dupelen/
om v geheel lijf en oock v hooft te wasschen.
Midas dede also hē Bacchus beuolē hadde.
En tottē water gecomē zijnde wert het wa-
ter terstont vā zijnder coemst in gout veran-
dert/en alle de cracht die hy hadde verginck
hem en bleef int water / en noch ter tijt siet
men dat dese riuiere vol gouts leyt.

Vā dier tijt af en begeerde Midas noit meer
gout te besitten / maer met luttel te vreden
zijnde ghinck hy op zijn hoene met zijn ac-
kerlieden woonē/altijt in eeren en reuerentie
hebbende Van der herderē god: mochtās ble-
uen hem die selue (te weten schadelijcke) sin-
nen die hy ter bozen gehadt hadde altijt by.

In Cilicia leyt een geberchte Emolus ge-
heeten / dat seer scherp en steyl op loopt / aen
deen sijde van desen berch lach een hooftstat
Sardis ghenacmt / en ter ander sijden wast
met het cleyn stedekē Diyepea getermineert.
In desen berch hadde tanderē tijde Van met
zijn pijpen voor die Nymphen ghespeelt/en
hadde hem vermetē beter te spelen dā Apol-
lo selue. Dus wert het spel beroepen voor dē
God

van dien berge ooc Emolus geheeten/
 die welcke terstont neder is gesetē hebbende
 ghelijck het hooft met epcken bladeren en
 stelen behangen / op dat hy huntleden spel
 hoorē mocht. En terstont als hy Dan
 vernam seide hy: wel aen ghy en sult gheens
 meers gebreck hebben / ick wil uwe saken
 gerne aenhooren. Daer nae heeft Dan zijn
 rechte gaen beginnē / dat welck Midas seer
 vernamen was / die daer oock teghenwoor-
 de stont. Daer na beghonst Phebus oock
 medeliken inde presentie vande boozsepden
 Emolus. Hy wasser gecomen wel rijckelijck
 en gemaect / hebbende eenen schoonen pur-
 purin mantel die hem totter eerdē toe hinck-
 en was met alderley costelijcke ghesteente
 verert / inde sincke hant hielt hy zijn veel-
 ken inde rechte het boochsken / en ghinck-
 terer melodieuvelijck mede spelen. Zijn
 stont den rechter zoo wel aen / dat hy
 zijn rieten piipken dede neder leggē / en
 na Apollo die victorie. Dan deser sententien
 wense alle wel te vreden dier tegenwoor-
 de warē wtgenomē Midas die altijt meer
 onnoffectie tot Dan droech. Waerom dat
 Apollo zijn ooren niet onberandert en
 hem dedese hem lengē en niet hant beclees-
 als oft esels ooren geweest haddē / oock
 ghy hem dat hijse ruere mocht / d'welck hy
 ooren noyt gehad en hadde. Midas om
 d'chaemten wil / willende zijn lange ooren
 brecken / ghinck met eenen diepen hoet opt
 heft. Daer op eenen tijt moest den Barbier
 lange oore sien als hi hem quam scheere /
 eluidt dat hy hem belooft hadde t'selue se-
 creet

Mi.

Dae

wijst

ezels

ooren.

F v.

creet

Van de transformatie.

ereet te houden/ d'welck hy qualijck gedoen
toft / en wist hy niet hoe hijt best toe leggen
mocht: hy ghinck in een velt / daer groef hy
eenē put inde eerde/ en al heymelijck ghinc
hier in roepen dat Midas lange ooren had
de. Daer na heeft hy den put met eerde end
groesen wel vast toeghestopt / nochtans en
mocht zijn clapperne niet verborgen bliuē
want den somer aengecomen zijnde wiesse
riet wt die voorsepde eerde / ende soo die riet
met den winde omgeworpen wert/ zoo wer
daer zijn clapperne geopenbaert/ wāt wter
eerden wert een stemme ghehoort / seggende
Midas heeft lange ooren. Nu sullen wy we
derkeeren te spreken van Apollo/ die welcke
na dat hi den onuerstandigen Midas aldus
gepuniert hadde/ is hi na Phrygia geulogē/
daer sach hy Laomedon die nieuwe stadt vā
Tropen beginnen. En om dat hy wel sach
dat Laomedon een grouwelijck werck voor
handē hadde/ en dat hijt sonder groote hulpe
niet volbrengchen en mocht / heeft hy Neptu
num met hem genomen/ en comende in men
schelijcker figueren/ hebben hem die mueren
helpen op metsen/ om eē seker somme gouts
die hun van Laomedon beloofte wert. Als
nu het werck al voldoen was/ begeerden zy
hunnē loō/maer Laomedon loochende hun
de belofte: waer af Neptunus ingramt zijnde
het en sal sepde hy niet ongheloont bliuen.

Terstont dede hy een groote bloet opstaen
die de stadt vā Tropen met die onliggende
landen gansch ouerliep en verdestruerde.

Dit en was Neptuno noch niet genoegh/
maer begeerde tot zijnder wraeckē Pessione
die

die dochter van Laomedon / oft anders en soude die inundacie niet geceffeert hebben.

Als nu Hestone aen de rootse gebonden stont om van Neptuno verflondē te wordē / quam daer den vromē Hercules diese door syn vanciancie verlostē / op sulcker condicien / als dat hem Laomedon twee schoone witte peerden geuen soude. Maer siende dat Laomedon niet hem spottede / ende dat hy aen syn peerden niet geraken en cost / quam hy die stadt met groote menichte van volcke beleggen: ende nae dat hyse in genomen hadde / gaf hy synen medegeselle Telamon die voorszeyde Hestone tot eenen wijue / want Deleus den vroeder van Telamon hadde een Goddinne te wijue / d'welc noyt meer sterfelycken mensche gebuert en is.

Op eenē tijt hadde Protheus die Goddinne Thetis geprediceert / als datse eenē zone baren soude die meerder ende machtiger wesen soude dan zinnen vader. Ende op datter nientlant bouē Jupiter comē en soude / en wilde hy by de voorsz. Thetis noyt slapen / hoe wel dat hyse wter maten lief hadde: maer beder Deleus by gaen slapen / ende wees hem die plaetse daerse gemeynlijck als zy vermoeyt was te rusten plach.

In Emonia bydē oeuē der zee is een plaetse gelegen / de welke (ten waer datse wat toniep is) wel begnaem wesen soude tot cender hauenē. In dese plaetse en sietmen niet noch ander crupdē wassen / anders dā een maniere van boomen Myrthen genaemt / die welke weberwige vruchten dragen. Midden in dese plaetse was een hol dat zo cunstich was datmen

Vande transformatie

datmen niet en soude cunnē geseggen hebben
weder dattet vā natuerē also was oft dattet
door eenige cunste gemaect was. In dit hol
plach Thetis gemeynlyck op eenē Delphin
gheseten te comen rusten / ende daer heeft se
Peleus / als sy wel vast lach en sliep / comen
omhelsen: maer siende datse haer weerē wil-
de / hielt hyse wel vast in zijn armen gessloten.
Dit siende Thetis behalp haer terstont met
haere cunsten / en veranderde als nu in eenen
boghel / nu in eenen grooten dicken boom:
ende des niet teghenstaende / hielt hyse altijt
wel vast bydē halse geladen. Maer ten lesten
wert sy in een Tyger dier verandert / waer af
Peleus seer veruaert zijnde / lietse terstont
varen. Daer na dede hy den zeegoden sacri-
ficie / met wijn / wierook / en ander dinghen
daer toe dienende. Ten lesten isser Protheus
wt gheromen / die welcke siende dat Peleus
bevreest was / heeft hem gheseyt in deser ma-
nierē: En vrees niet / ghy sult noch tot uwen
wensche comen / maer ghy moet eenen strick
makē / en als si sal liggen slapen so suldy haer
al heymelijck den strick om den hals doen /
ende en acht niet dat sy haer in zoo meniger-
hande figure transformeert / mer watter sy
siet dat ghijt wel vast met uwen stricke be-
waert: en ghy sult noch sien datse wederom
in haer eerste figure comē sal. Na dat Pro-
theus dese woorden gesproken hadde / heeft
hy terstont weder onder d'water henen ghe-
doken: En als den auont weder aengecomen
was / so is Thetis tot haerder gewoonlicher
plaetsen gheromen om te rusten. Peleus en
hadse niet so haest metten stricke geuangen
sy en

en veranderde haer seluen terstont in een
roer gedaente:maer gheuielende datse wel
wt was/repcte sy haer armen wt/en keerde
der tot haerder eersten formen/ seggende:
Mit ghy my dus verwonnen hebt o Peleus
es sonder eenighen Godlijcken raet niet
geueest. Daer nae greepse Peleus in zijn
armen / ende wan an haer den bromen ende
allanten Achilles.

Hi hadde metten boors. Peleus al goet ghe-
ueest/en hadde hy Phocus niet verslegghen/
der om deser sake wil moest hi in Thessa-
li blien/daer wert hy vande coninc Cepr
lijcken ontfangen/die in goeden yere en
drachticheit syn lant regeerde. Dese Cepr
was de sone Luciferi/dat is der morgenster
en was zo schoon en claer va aensicht/dat
in dese synē vader seer wel geleech. Maer
in die groote droefheyt de hy hadde om het
ongeluck dat synen broeder Debalion aen-
gomen was/verginc hem dese schoonheyt/
dat hy hem seluen nu niet met allen meer
lijck en was. Als nu Peleus in dit boors.
is gecomen was / is hy met luttel volcx in
de stadt Trachis ghecomen byde boors. Co-
nick Cepr/achter gelatē hebbende bukten
de stat het vee dat hi mede gebrecht hadde/
verhoonende het olijftarcken dat hy in zijn
ant hielt/sepde wie hy was van wat lande
van wat ouders/alleenlijc verwingghende
in misdaet en versierende een ander oorsa-
ke zijnder vlucht / en badt datmen hem inde
stet/oft oock bukten de stadt eenige plaetse
te leenen wilde daer hy met zijn volck een
heel tijts schuplen mocht. Cepr heeft hun-
lieden

Vande transformatie

Ileden minnelijck gheantwoort / dat niet alleenlijck het velt / maer die gantsche stadt tot zijnen besten was / en dat zijn lant open stont booz alle vriende vā waer datse warē. Dock zijt ghy weerdich / seide Cepr / ontfanghen te worden / want zo ghy segt zo sidp banden gode Jupiters geslachte / daerō en wilt v hoeft niet bidden oft sineecken niet breken / wāt al wat ghy begeert t' sal v geschien. Al wat ghy niet oogen aensien moecht / stelle ick gantsch in uwen ghebode / en my is hertelijcken leet dattet niet beter en is. Dit seggende liepen hem die tranen ouer die ooghen. Peleus en zijn gesellen vzaechden den coninck waerom dat hy so swaerlijck versuchte. Den welcken gheantwoort wert aldus: Ghy meent by a uontuerē o Peleu / dat dē hauch die nū pluymen heeft / altijt pluymē gehadt heeft / maer ten is also niet / want t' heeft t' anderen tijden eenen man gheweest / die binnen zijnen leuen zeer vroom geweest heeft in seften van orloghen / en was Dedalion geheeten / vanden geslachte van Lucifert die dē dach aen brengt / en den dach een eynde gheeft. Altijt hebbe ick stil en sedich gheweest / beinnende vrede en eendzachticheyt / maer desen mijnen broeder behaechden altijt oorlogē en discorde. Booz zijn vromicheyt en groote vaillantie wan hy veel lantschappen en conincrijcken / en by name / die stadt van Thysbe / daer groote overbloedicheyt vā dupuē is. Hy creech een dochter Thione genaemt / die om haerder schoonheyt wil van veel jonghe ghesellen begeert wert. Ende als sy tot haren veertien Jaren ghecomen was / wertse van Mercurius en ppe

Mercurius t'samen op eenen tijt ghesien (deem
hem vā zijne berch Epilene / vander vā sijne
tut Delphos) en stont so wel in hun gracie
als der gantsch op verliefde. Phobus stel-
te wt tot inde toecomende nacht / en hoop-
te als dan tot zijnen wensche wel te comen.
Mercurius en wilde zo lange niet vertoeue /
mer antruerende dese ionge maecht met zijn
vriende dedese int slape vallen / en bedreeffer
men wil mede. Als den auont aengecomē
was / is Phobus oock by gecomē in gedaen-
ten een oudt wijf / en slieper oock by. En
nemen maende haerde zo van Mercurius
wel sone Autolycus / die tot alle schalcheit /
overij / en luegeue genegē was. Oock const
hij a zijns vaders aert wel lichtelijc het recht
en / en het wit swert make. En van Pho-
bus oock eenen zone Philemon genaemt / die
in musijckspel en melodie seer beminde.
Mer wat baette haer datse van twee gode
omangē had / en vanden seluē bemint wert /
die glorie oock wel pēmant geletten oft
te aendoen / als voerwaer / als ghi noch
te sult. So glorieerde zo seer op haer wt-
mende schoonheyt / en ander gauē der na-
men / datse wel segghen dorste / dat Diana
seu bi haer niet te gelijkē en was. Waer af
de godinne vertoont sijnde / nam voer haer
vrijt zoeken soude : so spande terstont ha-
re tonge / en doorschoot die tonge die zoo lee-
līgē geblasphemert hadde / zo datter Ghi-
ouder aerden af doot viel. Hoe groote pijn
toement meyndt dat die voer mi was /
dat lijden en verdriet moest de vader we-
sen van zijns dochter doot : die welcke als
hyse

Vande transformatie

Scon-
froy in
eenen
hanick.

hyse sacht verbranden soude hem mede laten
verbernen hebben/en haddenē hem niet ge-
houden. Van mistroosticheyt maecte hi hem
aent loopen als oft hy dul geweest hadde/en
is opten berch Bernaso gheloopt om hem
van bouen neder te worpen en hem seluen te
verdoene. Maer Apollo creecher deernisse
mede/en eer hy ter aerde viel maecte hi hē in
eenen hanick/ zo dat hy niet sijne blueghelen
inde lucht bleef hanghen. Hy verleende hem
een crommen beek/ haerachtighe clauwen/
en een grouwelijcke en groote macht / want
noch dagelijcx en laet hy niet af alle dander
voghen te veruolghen/en in druck en lijden
zjnde doet hier noch dagelijcx dander vog-
len om trueren / daer hy aen geraken mach.
Die wijle Ceysr dese geschiedenisse vertelde/
is daer eenē al hygende comen geloopt Phor-
eus gheheeten / dien Deleus int velt hy zint
beesten gelatē hadde / en riep / o Deleu Deleu
ick brenge v hier al te droeue tijdinghe aen.
Deleus niet wetenden watter ghaende was/
braechde hem wat hem gebreck. Als ick he-
den ontrent den middach by uwe beesten ge-
comē ben/ seyde Phoreus / die welcke hier en
daer verstopt laghen / zoo sacht ick by de zee
eenen tempel staen/lecht en recht opghetim-
mert/sonder eenich ciraet vā goud/marmer-
steen/oft diergelijcke substancie: en my wert
geseyt van eenen visscher die bydē oever zyn
netten droochde / dat het den tempel eender
Nymphen was. Niet verre vā desen tempel
was een marasch dat rontsom niet wilghe
boomē omlept was: hier wt isser eenen wolf
altierende en brullende gecomen / hebbende
den

vermuyt al bebloet / ende is alle die beesten
vervloogen niet grooten hunger en meerder
verrijt / verslindende al wat hem inden wech
vondt. Oock isser een groot deel van onsen
volck ghebleuen / dier meniden te hulpe te
comen. Alle het onligghende lant leyt niet
verwoede al bedect. Dus sonder langer bey-
de tot ons t'samen in spanne om tgene dat
noch gebleue is te gaen salueren. Van de-
se worden en was Deleus niet seer beruert
mer dacht meer op die goddinne Psamas /
die sone hy gedoot hadde / ende dacht wel
mer daerom was dat he dese punitie aen-
seem was. Die coninc Cepr dede zijn vole-
maenen / en berepde hem om oock mede wt-
te trecken / maer Alcepone zijn hupsvrou heb-
bende t'hanx noch al ongevlochten / vlooch
terstont om de hals / en badt he dat hy
niet los bliuen wilde / en haer leuen niet het
salueren. Hier doot beroert zijnde / heeft
Deleus haer geantwoort: en vrees niet o co-
minue / aengesien ghijt begeert so sal niet
los bliue / mi en lust nu tegē dit grouwe
monster niet te gaen stryde / maer sal den
godden om een beter bidden. Niet verre vā
den wasser eenē hoogē toren / daer die schip-
plecht na te seplen plegen / op desen is Deleus
mit zijn volck gecommen / en heeft daer die
gheghele destructie gesien / de dese wolf dede.
Daerom hy terstont zijn handē ter zee waert
wende / biddende die Goddinne Psamate
vergenade. Maer de goddinne en hadde om
niet t'wille niet veel gedaen / en hadde The-
tis gedaen / die selue voor hare man biddende
gande vercrech. Nochtans en const den
P. wolf

Van de transformatie

En
wolf is
een
steen
fien
veran-
dert.

wolf zijn verwoetheyt niet achter ghelaten/
maer verflindet al/deen voor dander nae/ en
ten lesten verschuert hebbende eenen jongen
stier wert hy in eenen hardē steen verandert/
nochtans behielt hi altyt die figuere en t'co-
luer dat hy te vorē gehad hadde/maer men-
sach aen dē steen wel dat hi niet meer te bree-
sen en was. Nochtans en mocht den armen
lantlooper Peleus noch in dit lant niet bli-
uen woonen/maer moest van daer na Emo-
nien repfen / aldaer hy verghiffenis zijn der
misdaet creech.

Ceys daer na altyt denckende op zijns broe-
ders ongeluc/nam voor hem dat hi het Ora-
culum Apollinis soude te rade ghaen / maer
om datmen niet lichtelijck passerē en mocht
omder oorlogen wil die den coninck Phor-
bas buerde tegen die vā Delphos/so vaeche-
de hy Alcione zijnder hupsvrouwē raet/hoe
datmen dese repse best toelegghen mocht.

Als Alcione hoorde dat hy wech repfen wil-
de/begonst sy te sehzen ende te weenen/so
datse van droefheyt heel bleek wert. Och
Ceys / seyde sy / wie jaecht v nu dese raserpe
aen?waer is nu die sorghe veruaren die ghy
om minnent wil te hebben pleecht : suldy wel
te vreden wesen als ghy wt mijnen ooghen
sijn sult ? Die grouwelijcke baren ende tem-
peesten der zee doen my alte zeer breezen.

Ten is niet langhe gheleden dat ick alte me-
nich ghebroken schip op d'water hebbe sien
byjuen : oock heb ick alte menich graf ghe-
maect gesien daer noit d'lichaem in en quam
daert voor gemaect was. En denet ghy niet
dat die tempeeste des wints als sy eens op-
staen/

men / niet alleenlijck die zee maer oock die
volcken en die gantsche lucht turberen. Ick
inge v boorwaer / waert dat ghyse also wel
ende als ick doe (want ickse diekwils van
ijns vaders hups gesien hebbe / ghy souter
rer in bevreest zijn. Maer ist dat v dese rep-
geensins t'ontspreken en is / so laet my in-
ers met v repen / so mach ic met v int suer
esuet deelachtich wesen / ende en sal anders
t vreesen dā voor t'gene dat ick voor mijn
zen sien sal. Van dese woordē creech Ceyt
wote deernisse / nochtans en wilde hy die
vse niet achterlaten / noch oock zijn hups-
wuwē met hem nemen : maer troostese zoo
best mocht / ende beloofde haer door zijns
vaders claer schynende licht / dat hy binnen
tweemaenden ten alderlaerste weder kee-
re soude : met dese woorden heeft hyse ee-
ghsins gepaert / en dede terstont zijn sche-
pē bereyden om te gaen varen. Maer af-
tepone wederom verschoomde / en is hare
an om den hals ghevlogen / seggende hem
wruktelijcken adieu. Aldus is Ceyt wech
etrocken / ende Alcpone bleef opten oever
ten / hebbende altijt d'ogen op haren man
so langhe alst haer gebueren mocht : ende
en sy hem niet meer gesien en const / ansach
men mast vande schepe / maer alst haer alte-
mel so verre ontvarē was dat zijt niet meer
zien en const / so is sy weder thups gekeert
is op haer bedde gaen liggen / schreyende
in bedruetelijck vā nieuws aen / om het wech
vzen van haren man.

Alst voorszeyde schip inde zee gecomē was
uben sy die riemen inne gelept / en t'sepl op
gestreken.

Ry.

gestreken.

Vande transformatie

gestreken. Maer nauwelijcx en warē zy wel
inde zee ghecomen daer en stont terstont by
nachte eenen grooten storm van winden op/
men gincker haestelijck die zeplen strycken.
Deen was besich met die riemen inne te leg-
gen/dander met die zeplen te vouwē/dander
het schip vā binnē te versien/op datter d'wa-
ter niet in comen en soude/dander het water
wt te scheppen:ende den wint hoe lanx hoe
meer/wert felder ende felder. Die zee wert
gantsche geturbeert / zoo dat die piloot selue
niet en wist (so hy seyde) hoe dattet noch ver-
gaen soude. Hy sach so grooten storm en tur-
bacie inde zee / dat hy zijn cunste heel te bup-
ten was. Die schiplieden begonsten te roepē
en te kermen / die goluen sprongen so hoogh
inde lucht alst oft bergen geweest hadden.

Het water wert gantsch met den zant des
gronts geturbeert/somtijts veel sweter dā
d'water der helscher rivieren / somtijts oock
wit vande schuymē. By tijde scheent datter
schip van eenen berch neder daelde tot inder
hellen by tijde scheent weder vander hellen
inden hemel te vliegghen. Summa het creesch
van alle canten menigen aenstoot / die baren
floegender tegen met soo grooten geluyt als
oster eenē tozen ongeballē hadde / het wert
ten lesten geschuert / so datter d'water over-
bloedelijck in quam/en dat haer een meerder
pijne was/daer viel terstont eenen so grootē
slachzegghen dat ghy gheseyt sout hebben dat
den heelen hemel gevallen hadde. Van bouen
en van beneden werdet schip met water ge-
milt/die sterren en gauen gheen schijnfel / die
schiplieden en cregen gheen licht dan datter
van

en blixem quam/die bare cregend' ouer-
het / t'schip wert terstont met water ghe-
mide/schippers waren neerstich aent wt-
schepē/maer ten mochter al niet toe helpen
want t'wasser alreede te verre geromen: also
enige bare als zy ouer hun sagen comē/al-
tenenige doot dochtet haer te wesen. Deen
vande/dander schzeyde/dander beclaechde
hem die natuerlycke doot niet gebueren
en mocht/dander repete zyn armē wt na den
heyl/biddende om eenige gracie/dander be-
clachde sijn broeders/susters/en ander vrien-
den/dander zyn rijck/en goet dat hy ach-
telaten hadde. Ceyr en dacht nerghe-
nig a zyn hupsrouwe en vriendinne Alcyo-
ne die hy in so groote droefheit gelatē hadde/
en haer wast alleenlyc dat hy sprac/hi had-
den tertijs wel t'hups willē wesen. Hy en
was noch en sach niet waer hy was so don-
ker en ongetydingen weer wast. Die masten
en roer werden al vā een verschuert/het
schip sanc ten grondwaert met so grooten
gicht int ne der vallen als oft iemant eenē
grooten berch inde zee geworpen hadde/die
enige soncken mettē schepeneder/dander
en bouen soo zy best mochten/houdende
hy wel vast aen berders en ander gereck
daer noch bouen bleef. Die Coninck Ceyr
die voozen eenen conincklycken schepter ge-
hiedelt hadde/en hadde nu anders niet dan
er stuck vande schepen behoudē daer hy hem
vast aen hielt/ende bleeff mede bouen
en minnen. Die wils beclaechde hy sijnen va-
ten en alle zyn vriendē/en bouen al zyn hups-
rouwe Alcyone/biddende den godē dat zyn
lijc lichaem

Vande transformatie

lichaem bi haer mocht comen zwenmen en
van haren handen begrauen worden. Alz
langhe als hy noch eenighe spraecke hadd
bleeft hem Alcione altyt inden mont: ma
ten lesten isser eenen soo grooten flachzeghe
loten hemel ghevallen / dat hys niet langhe
tegen gehoude en const hy en moest verdri
ken. Lucifer verhoonde dien nacht wel da
hi om sijns soons wil in groot verdriet was
want hy ter werelt geen schijnsel en gaf / ende
om dat hy den hemel niet verlate en mocht
bedeckte hy zijn aenschijn met een doncker
wolcke. Alcione luttel van dese saecken we
tende / bracht den tijt ouer soo sy best mocht
met cleederen te naepen vooz haer ende vooz
haren man / tegen dat hy weder come soude
haer verlangde seer nae die twee maende / na
die welcke hy haer beloofte hadde weder te
come / wel hopen de dat hy oock come soude.
Vooz haers mans weluaert / die welcke ver
broncken was / wast dat sy alle die goden en
goddinnen sacrificie dede / en principelijc die
Goddinne Junoni / die welcke sy altyt badt
dat haren man een gheluckige reyse / ende een
geluckiger wedercoemst hebbē mocht / oock
dat hy ter werelt geen vrouwe persoon meer
lief en soude hebben dan haer. Van alle tge
ne daer sy om gebeden hadde / en mocht haer
anders niet dan dit leste gheschieden. Juno
en wilde niet gedooogen datse langer te ver
geefs biddē soude / maer wilde haer die rech
te waerheyt van desen ontbieden : dus heeft
sy haren getrouwen bode Iris tot haer ge
roepen seggende : Gaet ghy mynen getrou
we vrient totter stilder salen der droomen /
ende

h segt den God der droomen dat hy terstont
 tot Alcyone vlieghe om haer te vertellen hoe
 luttel met haren man geuaten is. Terstont
 als sy dit gesept hadde/ bede Iris sinen ghe-
 schockierden mantel aen/ en makende inden
 emel eenen boghe/ is hy totten pallepse des
 Gods der droomen ghecomen.

Byden Epimerien is die speluncke des boer-
 yden gods gelegen/ in een hol dat wel verre
 onder die aerde gaet. In dit hol en sachtmen
 noyt sonne schijnen/ noyt en hoorde men hier
 manen getraep/ gebas van hondē/ noch gan-
 en gequeeck/ die nochtans beter die waekie
 houden dan die honden. Noyt en wert hier
 enich gerucht gehoozt van winde/ boomen/
 mensche/ noch van geenderhande creatuere/
 naer twas eē plaetse alles rusts en stilheits:
 nochtans sachtmen daer wter rootfen een ri-
 uerken comen gelooopen Lethes/ dat is ver-
 getelheyt genaemt / die welcke met een clept
 geruchthen den mensche tot slapen seer ver-
 uectte/ voordē inganck deser plaetse en wies-
 en anders geen crupdē dan huelsaet/ en an-
 der manieren van crupden die den slaep aen-
 zengen. En op dat die herren niemant we-
 aen en souben/ so en warender herrē/ poortē/
 dueren/ noch duerwaerders. Midden in dese
 speluncke wasser een schoon swerte bedstede/
 doch met een swert deescl ouerdeckt: daer lach-
 den God des slaeps en der droomen by van
 alle sorgen/ op een goet saecht plupinē bedde
 wel vast en sliep: rontsom hem laghen ontal-
 lijcke droomē en fantaspen. Als Iris in dese
 plaetse ghecomen was / verdreef hy metten
 handen die droomen soo hy best mocht/ oock

Se weeg
 ninghe
 des gods
 der droomen
 meys

Uij. blincks

Vande transformatie

blincke zijn cleet so claer datter den slaep wat
af verdreue wert. Nochtans const den vooys.
god alte qualijck zijn oogen opgedoen/want
telcken viel hy weder int slaep: maer ten
lesten dooz het die wils knickebollē verdreef
hy hem vā hem seluen/ en ten leste stuenende
op synē ellēboge/ vzaechde hi Iris (wāt hy hē
terstont wel kende) waerom dat hy gecomen
was. Totten welckē Iris geantwoort heeft
in deser maniere: O ghy slaep/ die den goden
en den menschen alle sozge en verdriet bene-
men cunt/ die nae veel arbejts den mensche
een bequame ruste verleent/ wilt ulwe droo-
men gebiedē datse sonder langer beyden inde
gedaente vandē coninck Cepr tot syn hups-
vrouw Alcyone vliegē/ en haer vercondigen
hoe dat haren man verdronckē is/ wanttet
Jumoni also beliest. Nae dat Iris zijn boot-
schap volvzaecht hadde/ is hy terstont weder
nae hups ghereyst/ want hy die crachte van
t slapen niet langher geljden en mocht: ende
maecte int weder vliegē oock sulcke boghen
als hy int comen ghedaen hadde. Terstont
riep den slaep vā alle zijn sonen die hy hadde
eenen genaemt Morphheus/ die welcke hem
alleenlijck in eens mensche gedaente veran-
deren const: onder den heelen hoop en wasser
geenē hupscher noch bequamer om eē boot-
schap te doen dan desen Morphheus/ en prin-
cipalijck na dat hem zijn vader gecleet ende
gheinstrueert hadde hoe dat hijt toe legghen
soude. Den tweeden zoon des vooys. Gods/
veranderde hem seluen in eenē beer/ leeu/ vo-
ghel/ serpent/ en diergelijcke ghedierten: ende
wort vanden godē den veranderen/ vandē
menschen

Die so-
nen des
slaeps/
oft des
gods
van de
droomen
ende vi-
sionen.

menschen dē veruaerlijckē/ oft bietebaru ge-
 eten. Den derden verandert hem seluen in
 eenen/ rooten/ balcken/ waterē/ en dierghe-
 che dingen die geen leuen en hebben / en is
 phantasos/ oft Imaginatie geheeten. Dese
 te voorgenomde gebroeders comen alleen
 den princen en groote cadetten te vooren/
 daer alle dander loopē ouer al ond t'geniepn
 elck. Na dat dē god der droomē desen synē
 uidsten sone Morphheus gesondē hadde om
 volbrengen t'gene dat Iris van Iunonis
 tegen geboden hadde/ so is hy mettē hoofde
 weder neder int slape gheuallen. Morphheus
 terstont vā daer door die dupsternissen ge-
 togē/ en comende inde stat daer die coning-
 ine Alcione lach en sliep / ende nam aen die
 quere vanden coninck Ceyx haers mans:
 en is heel bleeckelijc/ dootverwich/ geschuert
 en ongedaen voor des coninginnē bedde ge-
 comen/ en hadde (soot scheen) den baert ende
 haren heel nat vandē water der zee/ hy leyde
 in hooft al screpende opt bedde ende sprack
 totter coninginnen in deser manieren: En
 ent ghy o Alcione uwē man Ceyx nu niet?
 eeft die doot mijn aensicht so seer verandert
 at ghi my gantsch niet meer en kent? laet
 oogen eens op/ ende ghy sult inde stede van
 uwen man ws mans scaduwe alleenlijc sien.
 Nu moechdy bekennen Alcione dat my v
 ebeden niet te bate gecomen en zijn. Want
 en ongeluckigen en bochtigen zupdē wint
 eeft my met alle mijn lieden in Mari Egeo
 oen verdzincken / en hebt gheen hope meer
 at ghy uwen Man Ceyx meer leuende sien
 ult. Ten zijn gheen bueselen oft valsche bo-
 den

V b.

den

Van de transformatie.

den die v mit te boozen comen / maer ick selue
in persooone come v hier mijn ongeluck ver-
tellen. Staet op / schreyt/ doet uwe roucle-
deren aen/ ende en laet mijn ziele onbeweent
inder hellen niet dalen. Dit seggende/ gheliet
hem Morphous als oft hy geschreyt en ghe-
weent hadde / oock const hy metten handen
die gesten en contenancien vanden Coninck
Ceyx seer wel contersepen. Doen begonst
Alcypone seer deerlijc te schreyen ende te wee-
nen/ ende willende metten armen nae haren
man grijpē/ en vant anders niet dan die ydel
lucht : waerom datse seer luyden begonst te
roepē/ waer gaedy mijn alderlieffste/ vertoest
wat ick sal niet v gaen. Metten wert sy
ontwaecht/ en sach rontsom haer (want die
knechten hadde tot desen geruchte het licht
inde camer gebracht) om te sien oft sy haren
man oock sien soude/ die sy meynde gehoor-
te hebben: maer beuindende dat hier niet en
en stont/ sloech sy booz haer borste/ verschue-
rende haer cleederen / en treckende thap wt
haren hoofde. Haer voester vzaechde haer
wat dinc dat haer ouer ghinck. Och/ ant-
woorde sy/ laet mi niet vreden/ het is doch nu
met my ghedaen/ ick moet met mijnen man
steruen/ die zo deerlijckē inde zee verzonckē
lept. Hy was hier noch terstont booz mijn
ooghen/ niet schoon blinckende als hy te vo-
ren was/ maer heel dootverwich en ongedae
noch nat wesende vanden water der zee. En
zo ick hem meynde te houden/ en vant ick niet
met allen dan een ydel lucht. Siet daer in die
selfde plaetse heeft hy ghestaen/ ende sy keech
oft sy gheen voetsappen meer sien en soude.
Daer

Daer nae met droeuen moede seide sp : **O**
Lept ick haddet v vā te voren wel ge-
sagt dat ghy gheen goede reyse doen en sout/
met den windt en stont my niet met allen
men. Daer als ghy immers reysen woudt/
merom en naemyt ghy my niet v niet? zoo
wie ick t samen niet v mogen leuen en ster-
uen d'welck my nu niet ghebueren en mach.
Want in uwer abscentien lijde ick t selue dat
in vande zee geleden hebt. Sonder my moet
my op d'water drijue/en vā mi verschep-
en lijuen/onsalich moet ick wesen ist dat ic
lange langher begeere te leuen. Ick wil v
in gesellinne wesen. En al en mogen onser
lichamen niet t samen in een graf lig-
gen nochtans so wil ick dat onser beyder op
aem: by een geteekent worde. Van grooter
lijde wert haer die sprake gantsch be-
voren / so datse anders niet gedoen en const
te repen en swaerlijc versuchte. Des mor-
gts is sp ten hupse wt gegaen en quā opten
oer vander zee inde selue plaetse staē/daerse
haer adieu gesept hadde/ ende seide : In dese
plaetse wast dat hi my so minlijc ruste/
weggende sach sp ter zee waert in / en sach
mer op d'water wat comen gebloten als
den lichaem gheweest hadde. En soot al-
kens naerder en naerder quam / sach sp
wattet eenen verbroncken man was/dus
binst sp te roepen: wie ghy sijt/oft wie dat
u hupsvrouwe is/ comt hier wat naerder
aereduen. En mits dat sijen wel beschee-
delich aensach/bekende sp dattet hare man
was. Waerom dat sp seer droeflijch begonst
te repen / wzingende haer handen en selue-
rende

Vande transformatie

rende haer cledere. Comt ghy nu aldus by
my aenghedzeuen / o mijn alderlieffte Cepr?
Daer by stont een blochups daer die schepen
mede bevyt waren / hier is sy ter stont op ge-
clommen (d'welck te verwonderē hadde ghe-
weest en hadde niet in eenen boghel verandert
gheweest) en vlooch van daer nae het doode
lichaem / versuchtende / en maekende metten
becke menige clachte int vlieghe. Als sy op
d'lichaem quam / custe zijt metten becke / ende
wildet mettē vloghelen omhelsen. Men sach
dat hy zijn hooft noch wat op lichte / maer
men const niet geweten oft hijt vā selfs dede
oft door die golue des waters. Mer het was
al van selfs als ghy hoozen sult / want de go-
den wt deernissen veranderdē den eenē in een
vogel also wel als den anderē / deen wert het
manneken / en dander bleef het wijfken / soo
datse daer nae noch al tijt jonghen cregen in
haren tijt / d'welck inden winter is / ende dan
sittet wijfken seue dagen lanck in hare han-
ghenden nest / binnen die welke daghen die
zee seer stil ende gracelijck ghestelt is / want
Colus zijn gheslacht noch seer beminnde
verleent hun eenē bequamen en stillen tijt.

Byden oever vander zee stont doen ter tijt
een oudt man die welke dese liefde seer prijs-
de / en wees daer op eenen dupcker die oock
op de zee was / seggende : Dien vogel die ghy
ginder siet met zijn langhe beenen int water
dupcken / is van conincklycken stamme geco-
men. Wilt ghy mi zijn afcoemst weten : zijn
geslacht is Ganimedes de vā Jupiter opge-
nomen wert / Ilus / Affaracus / dē ouden La-
omedon / en den lesten coninck van Troen
Priamus:

vanus: het was die broeder van Hector/
daer hadde hy tot sinen jaren mogen comen/
oude zynen broeder noch verre te bouen
gaen hebben. Al was desen van Coninc
niet geslachte gecomen/nochtans en maec-
ten van pompen noch costelycke timmera-
ren geen groote sake / maer leefde onder ee-
n berch Ida geheeten/ en quam seer selden
in syns vaders hof. Ten lesten wert hy ver-
toot op een Nymphe Desperie geheeten van
de stadt Cebymia geboren/ hy sachse op eenē
maenden waterrent haer geheel hant droo-
gen/ en creecher so grooter becozinghe inne
hyse volchde. Waer die maecht niet wil-
de na hem hoorē / bloot vā hem veel snel-
liker dan eenigen hase voor die honden / en
loopen geuielt datse op een slange tradt/
welcke om haer te weeren greep Despe-
riemetten beenen/ en lieter haer tanden met
in vinnige in steken / so datter die Nymphe
tanden loop moest bliuen. Waer af dat den
agelinck Esacus seer bedroeft wert / ende
sigheldese/ seggende: Och mijn alderlieffste/
er voor en had ick my niet gehuedt / my is
n hertelijcken leet dat ick v opt ghevolcht
hebe/want daer mede hebbe ick v en mijn
men veel te cort gedaen. Ick mach wel seg-
gen dat ick een oorsake ws doots ben / en
can niet ghepepsen waer mede dattet te
nen is. Dit gesept hebbende clam hy op
in hooge clippe/ en werper hem seluen van
hūē neder/meynende int water te springen.
De goddinne Tethys creecher deernis me.
en om dat hy hem int vallen niet quetsen
soude/ veranderde sy hem in eenē duycker.
Als hy

Vande transformatie

Efacus
in eenen
duycken
getrans-
formet

Als hy sach dat hem het steruē noch niet gi-
bueren en mocht / doock hy metten hoofde
schouderen onder d'water / meynende her-
seluen aldus te verdzincken / maer die plu-
men hielden hem althijt bouen / d'welck hen
niet te wel aen en stont / maer proefde althijt
duyckende met den hoofde nederwaerts na
den gront / oft hy seluen niet en soude kunnen
verdzincken. Van liefden wert hy heel ma-
ger / hy creecher eenen langen hals en lang-
heenen af. Van dier tijt af bleef hy althijt by
d'water / en men heet hem noch eenē duycker,
om dat hy so geerne int water duyckt.

*Dat twelfste boeck der veranderingen
oft transformatien Publij Ouidij
Nasonis..*



Die

De coninck Priamus (daer wy in
 den voorgaenden boeck af begonst
 hebben te spreken) niet wetende
 dat zynen zone Esacus noch leefde/
 edreesser groote droefheyt om / en hoe wel
 atter geen licham te begraven en was / noch
 ins dede hy een graf make met een eerlijck
 pscrift. Hector met zyn ander broeders be-
 repden hunnen broeder en hulpen Priamus
 aren vader den wtvaert houden. Alleenlijck
 brachter Paris / die welcke wten lande ge-
 ept was / en bracht ten lesten met hem die
 orloge met zyn hufvrouw Helena die hy
 ntschaect hadde int lant. En terstont volch
 en hem die Grieken nae met meer dan duy-
 nt schepen: die welcke wel haestelijck haer
 ret souden ghewroken hebben / en hadden die
 inden en storme niet belet / diese tot in Be-
 tien voor die stadt Aulis gebreuen hebben.
 Daer wilden sy (gelijck in haer lant die ma-
 iere was) den gode Jupiter sacrificie doen.
 En doe t' vier ontfeste was / sagen se ee groot
 erpent op eenen boom klimmen die daer hy
 en outaer was / opten welken een nest vo-
 shelen met acht jongen was / en die moeder
 ter al rontsom vlooch om haer jonck te be-
 chudden. Alle dese acht vogeltiens met haer
 moeder werde t'samen van t'voors. Serpent
 verslonden / waer af dat se alle gader seer ver-
 raest waren diet aensagen. Maer den waer-
 egger Calchas gaf hunlieden eenen goeden
 moet / ende seyde: Ghy Heeren van Grieken
 hebt goeden moet / ghy sult der noch die eere
 in die victorie behalen / die stadt van Troien
 al verwonnen wordē / maer niet sonder lan-
 gen

Day pa-
 ris die
 Helena
 ontfeste
 te.

Vande transformatie

gen en swaren arbeyt/ want die negen voge-
len dier verslonden zijn / beteecken en negher
Jaren/ binnen de welke wy niet op doen en
sullen: maer ten tiende Jare sullen wy tonse
vermete comen. Terstont veranderde t' voorsz
Serpent dat om dien tacken des booms ge-
wonghen was in eenen steen / maer behielt
altijt zijn eerste fatsoen. Noch bleef de zee al-
tijt euen ongeduerich / en en liet die Grieken
niet wech reysen. En sommige hebbē willen
seggen/ dat Neptunus die stadt van Troen
gunstich was/ en en wilde se niet laten hinde-
ren/ om dat hyse hadde helpen op timmeren.
Maer Calchas die wel beter wist / gaf hun-
lieden te kennē/ dat de goddinne Diana ver-
toorn was / en dat men se anders niet papen
en mocht / dan metten bloede des Conincs
Agamemnon. Terstont hebben die Grieken
om der gemeender weluaert wil dē Coninc
met bidden en smeeken verwonnē/ zijn doch-
ter Iphigenia wert gepresenteert om sacri-
ficie te doene / en mits datse voorsz den outaer
stont int middē vande dienaers des tempels/
crecher Diana medelijdē mede/ en verblint
hebbende hunder alder oogen met een wol-
ke/ heeft Iphigeniam in eē hinde verandert.
Als nu die goddinne Diana te vreden gestelt
was / wert het omweder der zee ghestilt: die
Grieken cregen goeden wynt/ zoo datse bin-
nen corten tijt voorsz Troen quamen daer sy
haren leggher voorsz sloeghen.
Mid den inde locht tusschen hemel en aerde
is een plaetse / van de welke men lichtelijck
sien mach al watter ter werelt gedaen wort/
hoe verre dat die lantschappē oock van mal-
randeren

Iphige-
nia in
een hin-
de ver-
andert.

in deren verscheyden liggen: Hier ist dat die
 fame haer woonstede verkosen heeft. Men
 temter vā alle cantē in/ sonder eenige pooz.
 oft dozen te binden / want den wech staet
 men regelijcken open/ so wel by nachte als
 dāge. Dit geheel huys is al vā clinchende
 detale gemaect/ het geeft van selfs geluyt/
 vercondicht al watter ouer al gheseyt oft
 daen wort/ binnē in en isser nimmermeer
 alte/ maer men hoorrtter alcht eenich cleyn
 ruytchen rueren. Daer sibt die fame men
 de haer geselschap/ des vertelter pet waers/
 ander eenige logenē/ dander vertelter t'gene
 ht hy gehoort oft ghesien heeft/ en hangter
 mitijs oot wat vande sinnen by. Daer sibt
 richte geloone/ Dwasedolinge/ Idel bliscap/
 opvande/ en diergelijcke personagien sonder
 getal. In den hemel noch opter eerden en
 nach der met geschien/ fama en sieget al vā
 buen aer: Dese hadde de Tropanē alreeds
 mer gedragen/ hoe dat die Grieken met een
 roote macht aenquamen om haer stadt tot
 handē te brengen. Die Tropanen maecten
 terstont gereet / zo rusten hui volch op/
 datse vā als souden versien sijn tegen die
 handen. Die Grieken quamen aen/ en die
 in Tropanen werden hui wel sloechelijck/
 daer principaellijck den vromen Hertoz/ die
 welke Protesilaum terstont met sijn lancie
 doortack en werpē doot ter aerden. Vinnen
 orten tijt wert den oener metten bloede der
 erlagenen heel bedeckt / want Enguis die
 ne vā Neptunus had daer eenē grote hoop
 doot gebracht. Vander Grieken wegen
 nasser Achilles/ die welke op sijnen wagen
 L. wel

De woon
 stede
 van
 fama

Lichtge
 loof met
 haer ge-
 selinnings

Van de transformatie

wel fraep opgerust was/ en bedreef met zijn lantie groote vailantie/hi socht allesins Hector oft Epgnus / om zijn cracht tegen humlieden te beproeuen/ en ten lesten siende Epgnus van verre/ stack hy zijn peerde met sporen en is met sinen wagen derwaerts gereden/ doende zijn lantie dauere / en roepende: Ghy jonghelinck wie dat ghy zijt / ghy sult wel grootelijck moghen gloriëren / dat ghy van eenen soo vromen cappiteyn sult verlaagen worden. Dit seggende is hy hem met grooter crachten ingelooopen/maer hoe wel dat de slach niet en miste/ nochtans en weter Epgnus niet af gequetst / want het yser weder keerde als oft op stael geraect hadde. En mits dat Epgnus wel sach dat hem Achilles daerom verwonderde/ septe hy hem/ waerom ist o Achilles/ de vā eender goddinnen (soomen septe) geboren zijt/ dat ghy v soo seer verwondert van dat ick niet gewont en ben? Ick en drage harnas noch pancier aen om mijn lijf te beschermen / maer alleenlijck om het welbuegens wil/ want de god Mars sulcx oock wel gebruyet : nochtans en soude ick niet vreesen al stont ick ongewapent onder hondert messen. En acht ghi niet met alle geboren te sijne van de god Neptunus die de heele zee is oock de zee-goden en Goddinnen onder zijn subiectie heeft: dit segghende/ nam hy eenen schicht en santen Achilles met zoo grooter crachten op zijnen schilt dat hy het yser met die negen eerste lederen doorstack/ en op die thiende huyt bleef den schicht steken. Daer nae sant Achilles Epgno den tweede en den derden schicht nae d'lijf/maer hy

en mocht hem geensins quetsen noch let-
ten/al wast nochtas dat hem Epgnus stoon
moech stont. Wā alle dese verloren schooten
ert Achilles zeer bedroeft / en sach nae zijn
nichten offer oock niser aen was : waer is
de hi nu mijn macht veruare / niet de welc-
ich so menich vrom stuck bedroef hebbe
heb ick tanderen tijden de stadt Lyrnesus
oock Tenedon met het onliggende landt
et geweldiger hant niet verwonne : en heb
die riuiere Caicus mette bloede der versla-
men niet root gemaect : en heb ick The-
thum den vromen campuechter niet twee-
maels gewont : die selfde macht die ick doen
tijt hadde en is my noch niet ontnomen.
Mit seggende / schoot hy Meneten eenē seicht
in d'lyf / so dat hi hē zijn harnasch doorschoot
dede ter eerde doot vallen. Daer na track
Achilles dē seicht selue wter wonden / en se-
de selfde hant die haer hier so vromelyck
hadt heeft / en sal nu hoop ic niet bedrogen
wordē. Met dese woordē schoot hi hem Epg-
n toe / en geraecte inde lincke schouder met
grooten geweldē als oft men eenen vuer
geworpē hadde. Ende mits datten seicht
schel bebloeyt was vandē bloede vandē voos-
den Meneten / meynde hy Epgnum groo-
lijck gequetst te hebben / Waer af hy hem
er verblijde en is blijdelijck van sinen wa-
n gesprongē / mette sweerde inde hant om
et Epgno te comen slaen. Op doozhiel hem
men helm / en wert gewaer dat zijn sweert
meer op het bloot lijf van Epgno bescadicht
ert / dant opt te vooren op eenich Harnasch
rweest hadde. Ende ten lesten slende dat hy
Zij. niet

Vande transformatie

met en bozderde / hielt hy af van houbwen e
keruen/ende behalp hem metten appel zyn
sweerts: hier gaf hy Epgnus inden slaep va
den hoofde somentgē nach mede dat hy hen
gantsch beswijmelt ter eerde werp/en sonde
sphoudē nam hi eenen grootē steen die dac
int velt lach/ende gincker synen vpant med
te lieere. Als hy nu sach dat hy hem ter eerde
gecreghen hadde/sette hy hem de knie op die
keele/en deden aldus versmachten: daer na
meende hy d'lichaem te gaen plonderē/ med
hy beuant dattet harnasch binnen al pde
was/ want Neptunus hadde synen sone al

Epgnus reede in een swane verandert.

in een

swane

veran-

dert.

Met dese oorloghe wert den crijgh eenen
langen tijt ghecessseert/ maer vā beyde zyden
hieltmen altyt goede neerstighe waecke.
Achilles om der voorsz. victoriē wil/ wilde de
goddinne Pallas metten bloede van eender
coe sacrificie doen. Sijn sacrificie wert den
goden aengenaem. T'ghene dat totter sacri
ficien behoorde wert daer verbrant / en met
die reste ginck Achilles met zyn edeltinghen
goede ciere maken. Men droncker den wijn/
men bedreeufet ghemiechte/zo brachten den
nacht ouer niet met trompettē oft diergelicke
spelen/maer met couteu en clappen vanden
strijt de Achilles met zyn werderpartye Epg
nus gehadt hadde. Wāt waer af soude Achil
les anders gesprokē hebbē/dan van sijne se
ten/ oft waer mede mochten hem die ander
beter te genueghe ghedoen/die welcke haren
heere int spreken behagen wonden. Een pe
gelijck hadde genoegh te spreken en genoegh
te verwonderen van dat Epgnus zo herden
hupt

dat hadde / als datmen hem met gheenen
wie gequetsen en mocht. Onder hunlieden
was eenen Pastor geheeten / de welcke toe
anderen gesproken heeft / en seide : Ick
wel mijn Heeren / dat ghy lieden om de
rekenen wil seer verwondert zijt / d'welcke
sonder reden niet en is / want binne uwe
en en isser ter Werelt gheenen meer ghe
wel / die teghen het ijser heeft moghen we
maeren / maer ick hebbe van mijnen leuen
meerder wonder gesien / want ic hebber
en ghekent Cenis ghenaeint : die welcke
gheensins en mocht gequetsen worden.
Die woonde langen tijt inde berch Othys
maent / en dat meer te verwonderen is /
wel dat hy nu een Man was / nochtans
hy wijf geboze. Dit clincaten hunliede
sonderlijck ende nieuwelijck / datse hem
ader baden dat hy hem daer af wat ver
wilde / en bouen al Achilles / die wel
hem badt in deser manieren : Kenghesien
Pastor onser alder eere ende glorie / ghy die
lange experientien ons allen in wijshe
de bouen gaet / wilt ons doch vertellen
desen Cenis was / waerom hy hem seluē
s veranderinge / hoe dat ghy aen zijn hem
geraecte / van wien hy ten leste verwon
wert / en oft hy oock verwonnen wert.
En antwoorde hem de ouden Pastor : Hoe
wat my die outheyt veel dinghen witten
de ghedreuen heeft / nochtans ghedenct
noch van vele dingen die ick binne mijne
om gesien hebbe / en dese sake principelijck
he ick seer wel onthouden / wantse my oet
waengestaen heeft. En ist datmen den ou
Zij den

Vande transformatie

ben liede om hare ouderdom wille eenich ge-
looue geeft/so behoortme my dan wel te ge-
loouen die. **CC.** Jaren gepasseert ben end
ben in mijn derde hondert gecomen.

Dese **Cenis** was van groter afcomsten
en was die schoonste gerekent onder alle di-
maechde van **Thessalien**. Sy creech binnen
haren jongen tijt menigen vryer/diese te ver-
geefs nae volchde (**vader Deleus** soude si
ook gebruyt hebben / maer hy was alreede
den **Tethis** v moeder ghout) maer dese **Ce-**
nis versmadende alle mans geselschap/ginck
altijt alleen spacieren op de oeuer vander zee
aldaer si (zoomen seyt) vande god **Neptunus**
vertracht wert/en creech vande seluen **Neptu-**
nus tot een vergeldinge al wat sy wensche
wilde. Ick en begeer anders niet seyde **Cenis**
dan dat ick van mi voorten geen wijff meer
en sy/op dat my sulc lachter niet meer en ge-
schiede. **Hauwelijcx** en had sy dese woorden
gesproken/die sprake en vergroofde haer / als
oft eens mans sprake geweest hadde (gelijck
ook was) hier en bouen gaf hem **Neptunus**
noch een bede/ als dat hy met geenderhande
sweert noch ander instrument en soude moge
gequetst worden. **Cenis** hier af seer verblift
zijnde is van daer gegaen/ leuende in sulcker
gedaente als he **Neptunus** verandert hadde

Het geschiede op eenen tijt dat **Dirithous**
Hippodamen tot eenen wijue nam/en hadde
t zijnder bruploft die **Centauren** genoot / en
alle die heeren va **Thessalien**/metten welcke
it ooc ter bruploft quam. Men ginck daer
het bruploft lieden singen / men dede sa-
crificie/daer was die bruyt int midden van
alle

Cenis
in eenen
may
Sevan-
deris

le dander vrouwē zo fraep toegemaect/dat
 op alle gader sepdē dat zy wel eenē sulcken
 an als Pirithous weerdich was/maer wi
 chten luttel op t'geene datter nae volgen
 ude. Als die gasten int dincen verweckt
 laren/wasser eenen onder den Centauren
 Eurytus genaempt/die welke op die bruyt
 el berliesde/en midts dat hy dronckē was
 ert die raserie in hem vermenichfuldicht/
 tafelen werden omgeworpen. Eurytus
 doch terstont Hippodament toe/en wil dese
 ter in haerder alder tegenwoordicheyt ber- *Strijte*
 achtē. Alle dander dedē hun beste om Hip- *dag die*
 damē te beschermē/onder de vrouwē wer *Centaur*
 sulckē geruchte gehoozt/als oftmen een
 dt beclommē hadde. Wi blogē terstont al-
 gad ouer eynde/en Theseus willende Eu-
 rum berispē/heeft tot hem gesept:wat rase-
 re gaet u nu ouer Euryte/dat ghy binnen
 jnē leuē Pirithous en zijn huyshrouwe de
 onneere aendoet:dit seggende / ontwelbich-
 t hy Euryto zijn prope sonder dat hijt een
 wozdekē tegen dozt kicke/want hi en had-
 tooe geen redē waer mede hy hem bescher-
 en mocht:maer is Theseus metten hande
 egeblogen/en sloechen metter vuyt booz
 en bozt. Theseus sach neffens hem eenen
 ooten ouden beker met gebreuen wercke
 en/desen nam hy met bepde de handen/en
 erpen Euryto na zijn hooft/zo dat hi hem
 et bloet en die herffenen metten wijne dede
 spouwen/en al spertelende ter aerde val-
 t:waer af alle dand Centaurē seer beruert
 rden/en riepen terstont alarme alarme.
 le die troeseng en wijnpottē sachmen ter-
 Z iij. stont

Vande transformatie

stont alle die sale door vliegen/ het ghene dat
te voren totter spijsen diende / was nu al tot
ren strijde bequaem. Daer was die sone van
Ophion/ die hem niet en ontsach het licht te
beroouen / maer greep eenen grooten boec
daer het licht op stont / en met grooten ghe-
welde gaf hijer enen centaurus Celadon ge-
heeten/ so grootē slach mede/ dat hy hem het
herffenbecken in brack. Die oogen vielen hē
uten hoofde/ en d'aensicht wert hē gantsch
gescent. Delatos greep dē boec wā eender tafe-
len/ en gaffer Celadon voort zijn reste mede.
Gypneus sach opten outaer die neffens hem
stont met een wreet ghosichte/ ende sepde tot
zinnen gesellen/ waerom en behelpen wy ons
hier mede niet? Dit seggende / greep hy den
outaer mettē viere / en werpen midden indē
hoop vanden Centauren / soo dat hijer twe
te weten Broteas en Orion mede versloech.
Desen Orion was die sone van Myrale/ die
welcke (soomen sept) die mane dickwils met
hare toouerijē tegen haren danck heeft doen
heeren en wenden. Dit en sal onghewozien
niet bliuen sepde Exadius/ mach ich eenich
geweer vinden: Dit seggende/ greep hy eenen
hertshoopen die daer aen eenen staeck gebon-
den was/ en stacher Gypneus beide zijn oogē
mede wt den hoofde/ deen bleef aendē haari
hanghende/ en vander viel hem al bloedende
inden haert. Daer nae greep Bherus eenen
bernendē clippel wten btere / en gaffer Cha-
rarus so grootē slach mede inden slaep van
den hoofde / dat hy hem zijn blout hant dede
verbrandē/ en het bloet datter wt zijn hoost
liep hoordenen lissen/ ghelijck oft men een
gloepende

hangende ijsen int water gesteken hadde.
Hi stont greep Chararus (hoe wel hi zo zeer
verwont was) eenen steenen dorpel die ter
handen lach op zijn schouderen: desen dorpel
was swaer genoegh (als ick heb hooren ver-
reken) om eenen wagen met vier peerden
te laden: en mits dat hy zo swaer was
wilt hy hem van hē niet geworpen/maer
vertoede eenen synen medegheselle Cometes
haghenit/aent vechten / die neffens hē stont.
Hi stus hier af verblift sijnde/in sulcker ma-
nieren/sepde hy/soude ick wel wenschen dat
alle medegesellē machtich waren. Dit seg-
gende greep hy noch eenen brandt en gaffer
Chararo so menigen clop mede inde hoofde
en hi hē voort ter aerde dede doot vallē. Na
dat hy desen aldus verlagen hadde/is hier
na die ander/ te weten/ Euagrium/Coritū/
en Dypantem toe geuloghen/ en heeft den
verlosten Coritum genaemt ter aerden doot
geworpe. Waer af dat zijn medegeselle Eua-
grius seer bedroeft zijnde / wat hebt ghy nu
gewonnen / sepde hy nu ghy dit jonck lint
niet hebt: Rhetus en lieten niet lang keeken
mer schoot hem terstont eenen glopenden
bant tot inde kele / zoo dat hy hem alle din-
giant dede verbrande. Vā desen is hi voort
een derde gegaen/maer tquammer al an-
ders mede dant niet die twee voorgaende ge-
dā hadde:want Dypas nam eenen grootē
rinstaeck / ende gaffer Rheto eenen sulcken
en mede inden necke / dat hy hem gewont
stont van daer dede vliede. Met hem vlo-
de oock Arneus/Lycidas/Medon/die inde
rechte schouder gewont was/Pisenor/Tau-
mas/

Z. v.

mas/

Van de transformatie

mas/ Mermeros die te bozen alle dander in
loopē wōnnē hadde/ hoe wel dat hy nu on
zind wondē wil niet seer en liep. Mitsgader
doe Pholus/ Melaneus/ Abas dē swijnage
en den waersegger Astyplos die vele zijn me
degesellē den strijt te vgeefs ontrādē hadde
en hadde Pessō vā te bozen gesept dat hi me
en dorste vreesen/ wāt hy noch in desen strij
niet bliuē en soude/ mer soude noch namaels
mettē vernigen schichte vā Hercules door
schotē wordē. Eurynomus/ Lycidas/ Arcos
noch Imbreus en mochtē de doot nō ontvle
den/ mer werdē altsamen vā Dyras vslagē.
Ceneas meyndet oock tontvliedē / maer ten
quam hem niet te baten/ want hy creech ten
alsulckē flabbe in sijn aensicht dat hē alle die
aderē doorhouwē warē. Doe lacher en siep
Alphypnas/ hebbende in sijn hant eenē croes
also hy te voozen gedroncken hadde/ en lach
daer in eens beeren huyt en siep / den welc
ken siende Phorbas/ is haestelijc tot hem ge
romē/ roepende / ick sal v terstont wel elders
gaen doen drinckē: dit seggende/ heeft hi hem
doorsteken. Dus sterf den armē Alphypnas
sonder eenige pijnē oft lijden te gevoelen/ en
alle die sale wert met zijnen bloede bespren
kelt. Ick heb selue met mijnen oogen gesien
datter eenē was Petreus genaemt/ die welc
he groote macht dede om eē eycke wter eer
den te treckē / en die wijle dat hier aen stont
en waggelde wert hi metter lancien van Pi
rithous daer an geuesticht. Duer de cracht
vanden voors. Pirithous werden verslegen
Lycius en Chromis/ maer van dese twee en
creech hi zo groote eere niet/ als hy te voozen
wel

Daer vā Dictys en Helops behaelt had. Wāt
Helops gaf hi eenen sulcken steeck int hooft
vanter vānd eender ooren ter anderē wt quā/
Dictys willende door hem vlien/clam op
den hoogen berch/ ende vielder van bouen
mer met zo groote cracht/dat hy int vallen
in een grooten boom brack. Welck siende
Theseus/ meyndet te waken/ en greep een
stuck vā eender rootsē om daer mede te wer-
ken/mer Theseus belettet slaende met eenen
clippel inden hoop/ en geraecter Pha-
en mede op sijne arm dat hy hem de pijs
stuck/en lieten also liggen/ makende van hē
niettelwerck dat hi hem niet door sijntē en
saw. Daer nae spranck hy Bianco op den
roete/en hem grijpende byden hantē/ sloech
in het kinnebackē met stockē ontstucken.
Natten seluē clippel versloech hi Medonun/
Crispen/Hippason/Riphea/en Theseus de
wint bosch eenen Beer gincē vangen/ en
brachten zo leuende thuis. Niet langer en
wilde Demoleon Theseus aldus latē domi-
nē/maer greep eenen pijnboom meynende
dat hi hem wel wter eerden trecken soude/en
want hy daer niet machtich genoeg toe en
was/brack hi der een stuck af/en werpt sijne
wint nae den cop. Theseus siende thout vā
wre/ tradt wten wege door den raet van
Pollas/zo hy meynde/ Nochtans en viel dit
stuck hout niet te vergeefs/ want het viel
Crantoz het hooft mettē halse vā die schou-
men. Desen Crantoz hadde binnen sijnen
wē wapendrager des Coninc vā Grieken
Crantoz geweest/en hadde vāndē seluē tot
alleen te ghijfel gesondē geweest/ hier om
wast

Vande transformatie

Wast dattē Peleus noch kende en wilde zi
leet gaen wreken : hy nam een lancie in
hant en isser Demolion mede toegeblogen
zo dattet iser inde ribben bleef steken/war
Demolion meynende de lancie wt te trecke
en crecher anders niet wt dan tbloot hou
en noch wout qualijck wt comen/ die longen
was oock mettē seluē steeck gequctst / so da
die groote pijnē hē tot meerder gramscappē
Werte/want hoe wel dat hi wel cranc wa
nochtans stelbe hy hem tegens sinen vpan
ter weere/en tradt hem niet zijn peerts vo
ten op sinen helm en op zijn schouderē. Pe
leus leerde hem weder tottē Centaurus en
niet eenen slach sloech hy tsamen eenen man
en een peert doot. Te bozen hadde hy Phel
greō/Hilen/Hiphinoun/Danin/en Dorilas
verslegen/die welcke altijt gecleet ginck met
ēē wolfs hupt/ hebbende in zijn hant tve of
sen hoornen/daer hy te voozen menigen man
mede verslagē had. Tot desen seyde ick mits
dat ic wel gemoet was) nu suldy sien oft ons
geweer niet beter en is dan v hoornen / dit
seggende schoot ick hem eenē schicht toe:ende
mits dat hi hem niet ontbliede en const/voot
hy de rechte syde zijns voozhoofs/en mits
dat hy zijn hant noch aent voozhoofd hadde/
wert de hant tsamē mettē voozhoofde door
schotē. En die wijle datten Peleus daer sach
liggē spertelē met zijn groote wonde(wāt hy
niet verre vā daer en stont) heeft hy hem met
een mes van onder den buyck opgeschorpt/
en deden alle zijn ingewant storzen / terstont
lepde hijer den voet op en verschoerde nē met
den handē al van een/daer nae hienw hi hem
oock

die beenen vanden eerste. Hier en quam
maro zyn wttnemende schoonheyt niet te
vanden die welke hadde t'hapz en den haert de
gheleijck / eenen schoonnerrrooden blo-
em mont: die handen / schouderen en an-
gorden / hadden een zo sonderlinge gracie /
haert niet te verbeteren en was: en het on-
verste deel (d'welck een peert was) was nae
verstant wel zo schoon als dapperste / waert
haert een hooft en eenē hals gehad: hadde /
mooshoornen opsitten hadde / en zo huyschen
moes: het was ouer al so swert als een peck
monomē den steert en die beenen die welc-
ken dit waren. Hy hadde van menich mep-
moesgeert geweest / mer niemant en quāmer
aan Hyplonomie die schoonste maecht on-
doelde de Centauren. Dese const hem alleen
den haer vleyen en sineecken verwinnen / so
silde haer hapz op zo zo best mocht / so be-
haer met alderlep bloemkens / twee-
del t'baechs wies so haer in een fonteyne
waer int bosch stont / ende en droech ooch
aers gheen vellen dan van sonnighe wt-
gheeren dieren. Tot dese en tot gheen ander
dat Cpllarus liefde droech / hy gincker
nie in die wildernissen spaeteren / en cropen
den somtijts wel alst te passe quam beyde
in hol. Die wijle datse op eenē tijt beyde
in speluncke ghegaen waren / isser eenen
gromen wiens naem onbekent was / die
werke Cllarus met eenē pijl in t'hart schoot
en hoe wel dat die wonde seer cleyn was /
mijtans dedese hem die doot aen. Hyplono-
miam hem terstont in haer armen / so lep-
deare mont op zynē mont en mepnde hem
aldus

Vande transformatie

albus die siele te doen behouden/maer t'wa
al te vergeefs hy moester om trueren. Al
hy vernam dat haer lief ouerledē was/maer
te sy groot misbaer: sy nam den seluen seich
daer hy mede gewont geweest hadde/ en la
tende haer seluen daer oock in vallen/ heeft
daer den gheest gegeuen / hebbende haer lie
noch in haer armen.

Oock sach ic daer vooz mijn oogen dē een
taurus Pheocomes die welcke eenen boon
werp die zo swaer was als datter vier offer
genoech aen te treckē souden gehadt hebben/
en geraectender mede den sone vā Phono
mus zo dat hy hem de hersenen dooz de nues
gaten en oogen wten hoofde dede druppen.
En die wijle hy desen plonderen wilde/ nam
ick t'sweert vanden verflaghenen (als wien
vader wel kenlijck is) en schoyptender hem
den buyck mede open. Oock heb ic met mijn
nen sweerde Chthontus en Thelebas verles
gen/den eenen van desen buerde een gaffel/
en den anderen eenē schicht / waer mede dat
hy my die selfde wonde gaf / daer ghy noch
dit litteecken affiet. In dien tijt was ick zoo
vroom en cloeck datmen my niet recht wel
hadde mogē na Tropen senden om met Her
tor eens te campen/en hadde ic hem niet cum
nen verwinne ten minsten soude ick hē wat
moeyten aengedaē hebbē/maer doen tertijt
en was hy noch niet gebozē/ oft immers het
moest doen noch een jonck kint wesen. Nu
is hy tot sinen Jaren gheromen / en ick ben
dooz die Jaren heel onnut gheworden.

Wat wil ick u vertellen van Periphas die
Pyretum versloech? oft van veel andere als
Amphyx

Amphir die den Centaurus Orilus met een
 reehoorn versloech? Hy staet noch wel vo-
 rent Macareus met zijne hantboom Erig-
 rium zo wel voor de borstesloech dat hi he-
 m: ter eerde werp: hoe dat Cymelus Pessio
 met zwijnspruet inde eerhensse schoot. Doch
 isser eenē waersegger Mopsus genaemt/
 welcke met synen schichte eenē Centau-
 r: Odites geheeten/geschoten heeft / zo dat
 hem die tonge aende kinne dede vestigen
 hy niet meer gesprekē en conde. Ceneus
 sloecher bijue/te weten Strophelum/ Bro-
 tron/Antimachū/ Helymū/ en Pyrammō/
 zijn bijle. Hoe wel dat ick niet en weet
 datse gewont werdē/ nochtans heb ick
 t'getal en die namē wel onthoudē. Doc-
 mimer voort geloopt den grooten La-
 ris die welcke gewapent was met de wa-
 den van Alesus vā Thessaliē dien hi ver-
 den hadde. Desen was van redelijckē ou-
 dom/want sijn hant begonst alreede grijs
 worden / hoe wel dat hy noch in zijn volle
 rucht was/ hy was ouer al om zijn groote
 rucht wel seer gepresen. Hy heerde ende
 vertelde hem van alle cantē om verstaende
 dat hem te voren quam. Hy sach Ceneus
 om hem staen/ die te voren een vrouwe ge-
 nēt hadde als voorsept is / dese sprack hy
 aldus: O Ceneus sal ick vnoch gesparen
 want een vrouwen persoon geweest hebt?
 enenec ghy niet wie ghy zijt / en wat v wel
 rucht is: ghy soudt uwen spinroch inde
 hat nemē/en v daer mede becommere/ niet
 in campē noch vechten/want dat de man
 rehoort. Aldits dat hi dus stont en clapte/
 vloech

Van de transformatie.

blooch hem Ceneus met zijn lancete toe/ende
geraechtenen recht daer zijn menschelijck
figuere metten peerde vergaderde. Latreu
en wist van quaetheyt niet wat beginnen/ e
sloech Ceneus mette sweerde na dlns/ ma
ten dede hem niet te meer profijts dan oft h
op eenen steen geslagen hadde. Daer na is
hem wat naerder gecome/ en meynden hem
te doorsteken/ maer hy en conster het swer
inde huyt niet gertijgen. Waer af dat La
treus seer verwondert zijnde/ ghi en sint noch
tans/ seyde hi/ nimmermeer leuende wt mijn
handen gerake/ want al is mijn sweert wa
botachtich/ nochtans salt noch scherp ghe
noech zijn om eenē man te lielen/ so ick men
ne. Dit seggende gaf hy hem eenen slach in
den hals/ maer het clincte alleleens als oft
hy op een rootse geslegen hadde/ en die lem
mere blocher in twee stucken af. Na dat Ce
neus desen genoegh hadde laten houwen en
keruen/wel aen/ seyde hy/ tis tijt dat ic mijn
geweer op v oock eens beproeue: dit seggen
de sloech hy hem zijn sweert totter herchten
toe inde ribben/ ende slach zijn hant door die
wonde mede tot aen het ingelwant/ makende
hier mede die wonde noch grooter. Alle die
ander Centaure vielen terstont desen om de
hals/ maer die schichte noch pijlen en hadde
aen hem geen vatten/ zo dat hy gantsch heel
en ongequetst bleef onder alle zijn vpanden.
En mits dat hem alle dander om deser sake
wil verwonderde/ quammer eenē voort geloof
pen Monpchus genaemt/ de welck begonste
te roepen: En is dit niet voort ons een groote
schande dat wi alle gader van eenē man ver
wonnen

innen worden/al ist oock eene man? want
 ghene dat hy geweest heeft / hebben wy
 niet geweest/wat batet ons dat wy twee lij-
 ven hebben en twee machten/als wy die niet
 weten te gebruiken? Ick en laet my sel-
 ven niet voorsien dat wi van Juno gebozen
 sijn/oft onse afstoemst hebben van Ixion die
 wy hoornoot hoopte Juno tot synen wille
 hebben/als wy ons hier van eenen zo ver-
 tellen mannekē latē verwinnen. Laet hē
 ons niet baleken/steenē/bergē en diergelijc-
 sdingen laden/zo mogē wy hem aldus doe-
 versmachten. Dit seggende heeft hy eenen
 ick gegrepen en werpen Ceneus na d'lijf/
 giende den anderen een exempel oock alsoo
 moen. Terstont deden dander diesgelijck/
 watter op die twee berghen Othrys noch
 vlien geen boomen en bleuen. Daer lach-
 ten armen Ceneus onder alle die boomē en
 versmachte/somtijts dede hy zyn beste om de
 boomen wat op te lichten en wat lichts te
 gheppe/maer t'was al te vergeefs/hi moester
 wien. Maer van zyn doot en weetmen niet
 rippen/die sommige willen seggen dat hy
 onder dese voors.boomē sterf/ dander dat hy
 eenen Arent getransformeert wert / want ^{Cenis}
 hi waersegger Mopsus seide dat hy eenen ^{in eenen}
 Arent wten houte hadde sien vliegen/ die ick ^{Arent}
 opt te voren meer gesien en hebbe. Ende zo ^{veran-}
 den Mopsus sach wt vliegen / wert hy ghe- ^{dest.}
 daer dat hy rontom sijn Casteel vlooch cla-
 ende en beschrepende sijn ongeluck. Waer
 en dat hem Mopsus seide: Weest ghegroet
 Ceneus/die nu in deser ghedaenten veran-
 der sijt/ende die wel eertijts groote eere on-

Aa,

des

Van de transformatie

der die Centauren behaelt hebt. Van desen
Mopsus autoriteits wegen is ons gebleuen
dat wy noch geloouen dat Ceneus in eenen
Arent verandert is. Wā datter zo veel op ee-
nen man geweest haddē/werden wy alle ga-
der seer gestoot / en niet eer en lieten wy af
hoor wy en hadden daer een partije verflagē
en een partije doen wech loopen die welcke
wy niet verlaen en consten mits dat den a-
uont aengquam. Maer dat Nestor sijn redenen
geepnt hadde/mits dat hy vā Hercules niet
v maenten had/dier nochtans de principael-
ste seften bedreef/en wilde Telolemus sijnen
sone zoo groote vromicheyt niet verswegen
laten/en seydē: Wy verwondert Nestor / dat
ghy die vromicheyt van eenen sulcken man
als Hercules mijn vader was achterlaet/die
my nochtans dicwils geseyt heeft dat hy die
Centauren wel eertijts gedwongen heeft.
Nestor begonst te versuchtē en seide: waerom
ist dat ghy in dese droefheit wilt gaen verha-
len/en mijn outhet daer mede besware/daer
ghy nochtans wel weet dat hi my zo seer ge-
lastert en geinurieert heeft. This wel waer
dat hy binnen sijnen leuen veel vrome seften
bedreuen heeft daer de heel werelt meer af
te spreke weet dan my wel lief is. Maer wie
soude van sijne vbandē eenige duecht cunnē
geseggen/van Hector/van Deiphobus/ende
van Polydamas laet ick eenē anderē seggē.
Hercules heeft binnē sijnen leuen veel quaets
gedaen/want hy die onnoosel steden Messe-
ue/Elis/ende Hylus heel gedestruert heeft/
hy heeft my mijn eygen huys aengestelt en
mijn goet verbrant/en dat meer te bescreuen
is/wy

Iwi hebbe eens onser twelf geboeders ge-
 best / vande welcke datter niemant meer en
 is dan ick alleen / zoo nae heeft hyse al om
 in hals gebracht. Vā alle dāder en ben ick
 seer niet verwondert als vā Periclemenus
 vande welcke vande God Neptunus vercregen
 is dat hy hem seluen in beelderlepe figuren
 veranderen mocht. Het geschiede op eenē tijt
 vdesen voors. Periclemenus tegē Hercules
 vstende hem seluē in beelderhande gedaen ^{periclemenus}
 en getransformeert hadde / en ten lesten om ^{menus}
 vne vpant contrvliedē / hadde hi hem in eenē ^{in vcelen}
 rent verandert / en hadde Hercules metten ^{verhan-}
 inuē seer groot leet gedaen / dat hy geenen
 et meer en sach dan sijnen boge te spannen ^{de figuren}
 vden arent na d'lijf te schieten. So lange ²⁰
 doot hy / dat hy hē ten lesten neffens sijnen
 iegel geraecte / zoo datter den pijl in bleef ^{Heracles}
 vken. Van dese wonde werden hem de aders ^{seer doot}
 en alle sijn cracht int vliegen benomen / ^{sciet des}
 is metten pijl neder geuallen / so dat hem
 in pijl int vallen dwers door die keel stack / ^{arent int}
 equam aldus sijn leuens te eynde. Nu aen ^{vliegen}
 erct eens oft ic hem niet seer en behoort te
 ten en misprijzen: nochtā des niet te min
 vbegeer ick mijnder broederen doot niet te
 vken / mer begeer alijt met v vrede ende
 vrentschap te houden.

Na dat Nestor sijn redenē volepnt hadde /
 vben zo eens omme gedronckē / en zijnder
 rede gaen slapen. Mer Neptunus was seer
 ram om de doot vā Egeus sijnen sone die
 reede in eenen vogel verandert was / en die
 in Achilles soo deerlijck ter doot hadde ge-
 acht geweest. Waerom dat hy sijnen neus
 Na ij. Apollo

Vande transformatie

Apollo antreep/ en seide: o Apollo alderlieffte
ouder alle mijn maechschap/ die my de stadt
hā Troien hebt helpen op mersē/ waer om
ist dat ghy zo zeer versucht om die gene dier
dagelijcx verflagē worden? Wat maect ghy
zoo groote saecke van Hector dier gebleuen
is/ aengesien nochtans datter noch leuende
blijft dien quade en boosen Achilles/ die ons
werck gantsch tot schanden brengh ende ver-
destruet? Ick wil sonder lange beyde daer
waercke afnemen: maer want het my niet
georloft en is inden leger te comen/ zoo bidde
ick u dat ghi hem met eenen bedecte pyl wilt
duerschieten oft helpen duerschieten. Apollo
willende synen oom te vreden stellen/ bedecte
hem met eē doncker wolcke/ en is also onder
de hoop der Troiaen gecomen/ daer sach hy
Paris zijn neersticheyt doen om die vanden
met zijnen boge en pylen te vernielen/ en is
hy gecoomen geuende hem te kennen wie hy
was/ en seggende: Wat gemuechte neemt
ghy dat ghi dus alle uwe pylen onder dit ge-
meyn volckeren verquist? wilt ghy wel doen
en eere behalen/ zoo schiet eens nae Achilles
die alle uwe broeders doot heeft/ zo muet
ghi hunder alder doot wreken. Dit seggende
heeft hy hem gewesen/ ende rechte synen pyl
derwaerts henen/ zoo datter Achilles opten
staenden voet af doot bleef/ d'welck Priamo
een seer blijde tijdinge was. Dus wert den
vromen Achilles die zo menich vroom stuck
binnen zijnen leuen bedreuen hadde/ van ee-
nen wijschen en onstercken Jongelinc ter
doot gebracht/ ick gelooue/ haddet nae zijnen
wille mogen gaen) dat hy lieuer ghehadde
hadde

De doot

Van A-

Gilles

te steruen dooz die hant van eenighe
Amazones.

Is mede was der Grieken moet seer ge-
man / mits dat hun hope en hun eere om-
erach. Vulcanus dien te boze gewapene
heeft hem oock nae zijn doot selue tot
niet gebzant. Aldus en isser vā dien groo-
en vzeesselijcken man anders niet achter-
etuen / dan alzo veel affchen als om een
centrupcken half te vullen. Maer noch
ghy wat achtergelaten / dat die gheheele
werlt veruult (te wetē / zijn sante) die welke
recht zijn mate mach genaemt worden /
en sal tot geenē dagen mogē vergaen.

En op dat ghy lichtelijck bekennen mocht
uynen schilt toegehoort hadde / zo gere-
mit groote twisten en geschillen om / wie
dat in hebbē soude. Niemant en dorsten aen-
duren / dan Aiax en Vlissēs dier om gingen
men. Agamemnon niet willende eenigen
niet onrecht behalen / geboot dat alle die princen
Griekē souden neder sitten om het ooz-
der in die sententie te geuen / wie die voorsz.
waeren van hun bepden hebben soude.

De dertienste boeck der veranderingen
oft transformatien Publij Ouidij
Nasonis..

Die Princen der Grieken zijn ne-
der gheseten om die saecken t'aen-
hoozen / ende alle t'ghemeyn volck
rontsom haer: terstont is Aiax op-
staen / die welke met eenen gramine
Aiax. inede gaende

Het proo

des van

Aiax en

de Vliss-

ses aen-

inede gaende

Vande transformatie



De wapen-
en A-
chilles-
Die wt-
sprac-
Aias.

moede den deuer aensach en die schepen die
daer lagen/repckende zijn hande derwaerts
wt/en seggende : Och Jupiter/ can Vlissas
int aensien van dese schepen bouen my noch
eenich recht pretenderen heeft hi hē antloo-
pē niet gestelt als hier tanderen tijde Hectorē
t'vier in sach stekē/d'welck ic der geweldiger
hant af gekeert heb'sullē nu de bedriechliche
en bedecte woordē bouen die crachtē en vromi-
chedē d'ouerhant hebbē? also ongereet is
mi de welsprekenhē en ydelheit der woordē/
als hē stercte en vromicheyt/ Also geluchich
is Vlissas int spreken / als ic machtich met
vechte en strijdē ben. Ten is vā geenē noode
mijn heeren/dat ich v mi mijn vrome septe
die ic wel dickwils bedreuen hebbe verhael/
want ich wel wete datse v lieden wel bekend
zijn / ende dat ghijse meest gesien hebt : Laet
Vlissas

Ulysses nu vertellen wat hy snachts al hepselijck bedruuende is/ alser niemant en is den dedijf gesien ran. Ick bekenne dattet in groote sake is die ick nu begeere/ en hoe wel dattet my Ulysses ondergaen wilt/ hi en haelter geen groote eere aen/ en nochtans heeft hy eens deels die victorie behaelt/ die welke nae dat hy van my verwonne sal gheest hebbē/ sal hi hem des noch gaen beroenen dat hy tegen my gestreden sal hebben. En ist dat pēmant vā mijn duecht oft sterckhichsins twijfelt/ zoo sal my mijn edelheyt vgen commenderē de van Telamon gecoren ben/ die welke wel eertijts dese sterckheit van Troen metten vromen Hercules genomen heeft/ ende ben daer met schepen vromen geuaren. Mijnen grootvader was Iacus/ die welke inde helle eenē pegelickenest nae zijn verdienste/ onder die welke etter grootelijck getozmenteert wort Sisyphus die vader van desen Ulysses met sijnen te rollen: Iacus is die zone vā Jupiter/ is Jupiter oock wel bekend. Dus is te conderē dat Icar den derden zone vā Jupiter is. Maer op dat ghy niet en meynt mijneren/ dat ick dese genealogie tot mijnē vermoenen neme/ zo was Achilles doch mijnzome/ en ick en begeer anders niet dan dat my van neeffschaps wegen toebehoort. Dat heeft hem die zoone van Sisyphus/ die welke den vader in dieuerijen en schalchedelijck is/ met ander lieden goet te moeten vullen my die wapenen gewepgert wordē/ alder eerst met mijnen vrien wille ende vbedwongen tot deser oorlogen ghecomen

A. a. iij. benē

Vande transformatie

hen? ende sullense dien gegeuen worden die
hem alderleest daer toe heeft willen begeuen
en geliet hem (om dese oorloge te schouwen)
als oft hi wt sinnich geweest hadde? en weet
ghy niet mijn heeren dat Palamedes zijn be-
deckte boeuerije ontdeckte / ende heeften tegen
sijnē danck ter oorlogen gedzenen / dat welck
hem namaels seer qualijck becomen is? hy
en wilde doen ter tijt geen wapenen aenne-
men / dunct v lieden nu dat hy dese excelente
wapenē nu verdient heeft / en dat ic die alder
eerst ten strijde gecomē ben / vā mijns neef
goet onterft behoort te wordē? och tot mijnen
wensche dat dese raserije die hy doen ter tijt
hoorstelde warachtich geweest hadde / oft
datment ten minsten gelsoft hadde / zoo en
waer desen binder alder rabauiwerijen ende
boeuerijen noyt door dese stadt gecomen / zoo
en waer Philoctetes zoo deerlielc int eplant
Lemnos t'onser alder groter schanden niet
achter gelaten / die welke (zoo men seyt) in
die spelunckē van dier boschagien niet zijn
swaer versuchten die steenen doet moueren /
wenshende Alissi tgene dat hi wel verdient
heeft: en twifelt niet / sijnder noch eenighe
godē oft gerechticheyt / t'sal hē geschien. Hy
had ons beloofte dat hy ons geselschap soude
houwē tot dat dese stadt van Troien ge-
strueert soude worden / die welke wy door
geenen middel en mogen in nemen dan door
die schichtē vā Hercules / die welke hy daer
int jagen gebruyekt lijdende dagelijcx groo-
ten honger en armoede. En waer hy noyt in
ons geselschap geweest / Palamedes en waer
noch niet gestoruē / oft immers niet so scha-
delijcken

gestoruen / den welcken desen Vlissess
 enen valscheleich probeerde metten goude
 in deerde doen grauen hadde / een ver-
 der Grieken te sijne. Aldus helpt nu
 intouts Vlissess die Grieken stryden / la-
 runden eenen achter en brengeende den an-
 schandelijck en verradelijck ter doot/
 in sicker maniere behoortmē hem t'ontsie-
 die welcke hoe wel dat hy Nestor selue
 tappen wel te bouen gaet / nochtans en
 niet geloochenen / hy en heeft aen den
 proote oneere en schande behaelt: want
 Nestor op eenē tijt int velt vā sinen peer-
 worpē was mits dat hy out en traech
 in tappen was / riep hy Vlissess aen / de welc-
 tē op zyn verraderije wt sijnde / lieten
 daenden noot staen. Hy weet wel wat ick
 wil. Het en is oock Teydes niet onbe-
 welcke hem doentertijt mepnde we-
 roepen / en hem van zyn verraetschap
 tissen: maer des niet te min en liet hy
 in verraderije te volbrengen / d'welck die
 metten oogen der gerechticheit ange-
 hebbe. Siet den vāz. Nestor had groo-
 telyc hulp gebreck / v. hy dien inde noot ge-
 heeft / behoort nu nock verlatē te wor-
 dat hy sijns selfs sententie mede brenge.
 moordenē om hulpe roepen / en comende
 oech als hijs vā doen hadde / wāt ander g
 out hy grootelick in perijckel sijns leuens
 hebbe (hebbe hem met mijne schildt
 het / en hem d'leuen gesalueert: nochtans
 hem dat niet tot verwijte en segghe/
 oock om mijn eere daer in te soerken.
 myn Vlissess alle dese dinghen loesche
 Na v. nen/

Van de transformatie

nen / laet ons t'samen tot dier plaetsen gaen
daer dit geschiet is / laetter eenen hoop vpan-
den comen alst doen dede / en laet ons daer
eens sien wat Vlisses bedyjuen sal. Maer dat
ick den armen Hektor secours gedaen hadde
de welcke hem om zynder wondē wil nauwe-
lijcx meer verrueren en const / steldent desen
herrader de noch gantsch en ongewont was
op een loopen. Doen quam Hector angeloo-
pen met zyn geselschap / vā wien niet alleen-
lijck ghy Vlisses maer oock de sterckste van
den heelen hoop verueert waren / 300 vrees-
lijck was hi int aensien. Desen heb ick noch-
zans (hoe wel dat hy hem alreede die victo-
rie toescreef) met grooter crachter ter eer-
dē geworpe. En nae dat hy weder opgestaen
was socht hijer enē de zo stout soude geweest
hebbē als dat hy tegē hem hadde derren wt
houwen / den welcken ick alleen dooz uwer
alder raet wederstaen hebbe / en oock zyn mi-
nne gebeden te hulpe gecomē. Waecht ghy
nu hoe dat ic der dede mede geuaren hebbe
en ben nimmers noyt van Hector verwonnen
geweest. Ghy lieder hebt alle gader gesien
hoe dat die Tropanel metten sweerde ende
biere wtgecomen zyn om onse scepen te ver-
nielen. Maer bleef Vlisses doen met zyn sa-
rundie? ick alleen hebbe meer dan dupsent
schepē beschermt / daer al onse hope des we-
derkeertens aen leyt / en sal ick voor 300 veel
schepen dese wapenen niet vercrijgē? als men
al die waerheyt seggen soude / dese wapenen
begeeren mijns en mijnder eeren meer dan ic
haerder begeere: ick en ghene om die wape-
nen zo veel niet als ghy lieden wel meent.

Laet

Et hem zijn seften eens comparere die hy
ten den ongewapenden Dolon / tegen Hes-
perus / en int stelen des Palladiums bedreue
mit met de ghene die Ajax reghen den Co-
luch / Ihesus gehadt heeft. Olysses en heeft
dat pet t'sdaechs bedreuen / noch ooc sonder
vriendschap van Diomedes / en hebben alle
beleyne ende ongeachte seften zoo excel-
lente wapenen vdiert / zo moeder Diomedes
hebeste deel af hebben. Maer segt doch lie-
ver wat soude Olysses met dese wapenē doe
in al tijt ongewapent gaet / om al heyme-
com des nachts zyns vbanden te bedriegen
in laer blinckentheyt des helms die welcke
in goud beslegen is / soude hem snachts zijn
duerijē beletten. Oock en soude hy t'groot
nuyt der lancien niet cunnen gedragen /
in waerheyt des schilts daer de werelt inne
vzenē staet / en soude zijn sincke hant niet
in gelijcken / die nergens toe dan tot roo-
m ende stelen gewent en is. Waer om ghy
maes / wat wilt ghi zo zeer wensche om tge-
wat ghy niet en soudt cunnen gebueren
al waert al schoon dat ghijt door die on-
vssheyt der Griecke vercrege hadt / ghy en
voter doch niet lange Heere af zijn. Men
vudet v snachts als ghy om v lierliens te
in zijuen gaet / lichtelijcken afhendich ma-
en. Oock en hebby geens schilts gebreck /
mit den uwe die selden inden strijt geweest
ist / noch gantsch ende geheel is / maer den
innen is van die schichten en pijlen zo zeer
vzhaelt / dat hy wel eenen nieuwen ver-
ont heeft. En alst al gesept is / wat behoene
hy zo veel woordē / laet dese wapenē inden
hoop

Vande transformatie

hoop der vbanden dragen/en wie dat ser wil
haelt dat hē die victorie toe gescreuē worde
Hier mede eynde Ajax zijn wtspraecke/ en
t'gemeyn volck begonst onderlinge te mur-
mureren/tot dat Vlisses opstaende ende zyn
gesichte wat ter eerde slaende / wederom op
die princen en rechters sach. Daer na begonst
hy oock zyn oratie met een sonderlinge fa-
cundie in deser manieren.

De va- Waert saecke (ghy heeren die hier present
die van zyt) dattet al naer v lieder en mijnen wensche
Vlisse gaen mocht / daer en soude mi te handts om
dese wapenen zo grooten twist niet gerysen/
want yfouden van Achilles haren meester
en hy van ons lieden gebzupet wordē. Maer
wanttet de natuere anders geordineert heeft
(dit seggende beechde hy zyn oogen als oft
hy gecreten hadde) wie behoort zyn wapenē
beter te hebben dan hy / door wiens raet en
daet Achilles in desen leger gecoomen is? en
wilt desen niet te veel toe geuen/al schijnt hy
slecht te wesen / noch en wilt oock niet ge-
doogen dat die facundie en scherpsinnicheyt
(ist datter eenige in my steect) my scadelijck
y/die welcke v liede altyt profytelijck is ge-
weest/en die zo dickwils v lieden ende haers
meesters woort genuert heeft. En wilt in
dese saecke niet geen affectie toegaen / maer
nae recht en redelijckheit oordeelen. Het goet
dat wy van natueren oft van onsen eygen
arbeyt verteregen hebbē/ en behoort wy niet
te berwoypt noch te vswijgē/ hoe wel noch-
tans dat ick mijn geslacht noch mijn vrome
seften nauwelijck voor d'mijne en rekene.
maer mits dat Ajax hy byengt dat hy van
Jupiters

Jupiters geslachte is/ zo wil ick seggen dat
 Jupiter also na is als hem/wat Laertes
 mijn vader/en Acrisius mijnē grootva-
 der de welke de zone was vā Jupiter. In
 dat geslachte en isser ooc noyt ballinc noch
 onwicht geweest. Wā mijns moeders we-
 ge gecompt my noch een ander edelheyt / te
 weten vā Mercurius/dus hebbe ic vā beyde
 een Godlijcke genealogie. Maer des
 minste min / al is mijn moeder van grooter
 ruyfte/en mijn vader vā zo goeden leuen
 wat hy noyt oorsaecke tot zyns broeders
 en gaf/ om alle dese saecken wille en be-
 merick dese wapenē niet / maer begeere dat
 die sake wt die verdienste vergadere. Al
 wat Telamon en Peleus broeders onder
 anderē geweest hebben/dat en coemt hē
 te eenen verscoone/maer men behoort hier
 die duecht ende die eere aen te mercken
 alst immers na d'maesschap gaen soude/
 Iphitus is de vader vā Achilles/en Pyrrhus
 zone:wat spreke heeftet Atax van aen-
 der dese twee af spreken die die sake aen-
 ga. Hier en bouē was Teucer Achilles al-
 soe als Atax is/nochtans en begeert hyse
 En al begeerde hyse/ soude hyse daerom
 aen? Ghemerct dan datmen in dese sake
 duecht en die verdiensten moet considere-
 en/men sal beuinden dat ick veel meer be-
 uien hebbe danmen wel soude kunnen ge-
 sen / nochtans wil ickse al veruolgende
 ons deels gaen verhalen:

Als wy onsen leger herwaerts brochten/
 hyse wel wetende wat van haren sone A-
 chilles toecomende was/ dede hem vrouwen
 clederen

Vande transformatie

cleederē aen treckē/ inde welcke hy menigen
mensche bedrooch: maer ick ten lesten doo
mijn scalcheyt/sant hem bepde van vrouwen
en mans gereck/en gewaer wordende dat hi
die vrouwen cleederen gelaten hadde om die
lancie te kiesē/o godlijck saet seyde ic/ waer
omme vreesst ghi u met dese wapenē te behel
pen/en de stat van Troen te helpen vernie
len/dit seggende sloech ick daer de hant ane
en dwongen ten strijde te gane. Dus conclu
deer ick dat zijn valiancien en bromicheden
dooz mijn toedoen gecomen zijn. Ick heb
Telephon die hem so bromelijcken met zijn
lancie behelpen const/wel minnen ghedwin
gen/en daer na oock genesen. Dat Theben/
Leibos/Tenedos/Chryse/Cylla/ende ander
steden en landen vā Apollo verwonnen zijn/
is al dooz mijn bromicheyt gecomē/ mitsga
ders ooc de stat Lynesus. Dooz mijn schale
heyt ist dat Hector verslegen leyt / die een ho
pe der Troianen was/want ick heb den ge
nen hier gebracht dien verslegen heeft / met
die selfde wapenen die ic hem gegeuen hebbe
binnen synen leuen/ende die ick na zijn doot
weder begeere. D lieden is genoegh beken
hoe dat als wy die reyse aengenomē hadden
om herwarts ouer te comen/ onse schepen in
Molis bleuen steken/ daer wy langen tijt stil
le lagen sonder eenighen wint goeden noch
quaden te hebben/hoe dat daer wiert banden
waersegger Calchas gesept / dat Diana ge
soent moest wesen metten bloede van Iphi
genia de dochter des coninc Agamemnon/
om dat hy der goddinnen hinde onuerhuet
gedoot hadde. Waer af Agamemnon seer ver
stoort.

dat sijnde/ en sprekende vande gode en god
 men grootē laster/ en wilde hem geensins
 geseggen / voor ick en bewees hem niet
 argumenten dat tgemeyn goet voor
 en particulier goet gesocht moest
 waermede ick hem te vrede stelde en
 dat hi seer quaet om omsetten was/
 nochtans dede ick hem sulcke liefde tot zijn
 hebben/ als dat hy zijn dochter niet en
 dede. Daer na wert ick zo ghy liede wel
 tot zijn hupsvrouwe gesonden die met
 reden en mocht verwonnen wordē/
 moest met groote schalekheyt wtghe-
 ren worden. Want hadder Niar gegaen/
 hadden ons leuen geenen wint gehadē
 Tropen te varen. Noch weet ghy lie-
 mel/mijn heeren/ dat ick te Tropen bin-
 desonden wert/ en clam opt palless dat
 metertijt volc stont/ nochtans en liet
 af wel cloekelijck mijn wtsprake te
 daer ick om gecomen was. Daer was
 en legger tegen Datis / en begeerde we-
 hebben Helenam onse conuigine die
 schact hadde. Met mijn oratie mo-
 ick Driamun en Antenor zijn gheselle.
 Datis met zijn broeders en alle sijn ge-
 en cousten nauwelijck hun handen
 slaen gehouden (dwelck ghy Menelae
 el weet als ick) so dat ick daer in perij-
 leuens stont. Yet waere te lanch
 pelijck om verhalē alle die seften/ ra-
 beneficien die ick geduerende den tijt
 oorloghen bedreuen hebbe. Na dat die
 hane hun eens wel sterckelijck geweert
 hielden sy geheelijck op van vechten
 als oft

Van de transformatie.

als oft zy van gheen oorloghen geweten e hadde/en nochtans hebbē wi daer tien jare voorgelegen/wat wilt ghy Aiar nu begin die in septen der oorlogen zoo wel gestich zijt: vraecht ghy waert toe dat ic hier diene ick verschalcke die vanden/ ick maecte da wy beschant worden/ ick trooste die vziende en geue huijlieden eenen moet / dien dese lange oorloge anders lichtelijck soude verdrietē ic onderwijse in wat maniere dat onsen leggespijst mach worden/hoe dat wy gewapent en opgerust moeten zijn / ende alst past geest worde ic herwaerts en derwaerts gesonden. Het is gebuert/als ghy lieden alle wel weet dat Jupiter Agamemnon door bueselsachtege droome wilde wijs make dat hy Trope verlatende weder te lande keeren soude: d'welck noch soude gedaen geweest hebben. Waer bleef Aiar doch ter tijt? waerom en ontrade hy den Grieken het wech reysen niet / waerom en maecte hy hem niet terstont aentverhten/geuende alle dander een exempel en oorfacke des wederkeerē? Het was doch in syn der macht wel gelegē. Ja dat meer is/te hebbe selue gesien en ic schaems mi vā zynē t'wengen/dat ick hem so bloedelijc sach den rugge bledē/en zyn schip berepde om wech te reysē. Terstont dede ick mijn deuot die knechten weder te roepen/en seide: Gesellen wat gaet v liede nu ouer dat ghi Tropen wilt verlatē die doch soo veel als verwonnen is? Nu ghy liede so veel jarē voer dese stadt gelegē hebt/wat sout ghy anders dan groote oneere en groote schande thys brengen? Met dese en diergelijcke woordē die mi die affectie doen ter tijt

tijt leerde/wederriep ickse alle gader/ soo
 boock Agamemnon selue zijn knechte dede
 wederkeeren. Maar en dorste doen ter tijt niet
 en ickē/ noch oock Thersites die te voren
 coningē wel hadde derre insurietē/ diwelc
 hem oock ongelooft niet en liet passeren.
 Voer mijnen raet en vermaenen hebbe ic de
 nachten doen wederkeeren die welcke den
 reet alreede verloren gauen. Alle t'gene dat
 van dien tijt af bedreue heeft mach ick
 wel toeschrijven dien hebbe doen weder-
 keeren/want anders waer hy weder na zijn
 land geresst sonder eenige eere te behalen.
 Zijt my doch Maar wie isser vanden Grie-
 ken die u seer prijst oft beindt/ ghelijck den
 reet en geachten Diomedes my doet? Ist
 eenleyn saecke van eenen sulcken man ghe-
 men en geeert te wordē als Diomedes is/
 en ick betrouwe/ en die my als ghetrouwe
 megeselle betrouwt? en metten welken hoe
 in dat ic daer toe gedwongen noch gecozen
 was/ ick so menich stout seyt bestaen heb-
 bet is eenen pegelijcken kenlijck/ dat ick
 eenē nacht als ick wt was om te gaen be-
 sen/ Delon in mijnen weghe vant die oock
 in te bespien quam/ desen doode ick/ maer
 in voer hyen hadde my alle der Tropanen
 streken vercondicht/so dat ick doen wel met
 de hadde mogē wederkeere/ nochtans hier
 in mede te vreden zijnde/ ben ick van daer
 in die tenten des coninck Ahesus gegaen/
 her ic hem met alle zijn volck gedoot heb.
 Naer nae ben ick in grooter eeren en trium-
 phen als victorieus weder na mijn volck ge-
 come. Delon hadde voer zijn bespien de wit-
 23 b. te peer-

Van de transformatie

te peerden van Achilles begheert / sullen my
dan sijn wapenē geweygert wordē om Aiar
gegheuen te worden? Wat wil ick nu verha-
len hoe dat ick den coninc van Lycien Sar-
pedon met sijne knechten heb helpen slaen?
gelijck Ceranon / Alastor / Chrymis / Alcan-
der / Palms / Proemia / Britanis / Pheridamag
en sommige andere / die ick noch ongenoemt
late / en die welcke vā mijn hant byde muere
der stadt verslegē werden. Oock ontving ick
in die selfde plaetse een wonde die sozchelich
ende periculooſ ghenoech was.

Ende op dat ghy niet en meent dat ick een
buesel vercooper bē / siet daer zynse: die dit seg-
gende track hy synen mantel voor wat op /
en toonde zyn gewonde borst / dit is sepde hy
dat zo dickwils om v lieden wil in perijckel
geweeſt is / en noch ist al tot v lieder besten.
Maer Aiar binnen al dien tijt dat wy voor
dese stadt geleghen hebben / en heeft noyt een
druppel bloets voor zyn knechten ghestort /
maer heeft tot noch ter tijt zyn lijf heel ende
ongequetſt gehouden. Wat wilt hy veel seg-
gen / dat hy onse schepen vanden viere tegen
die van Troien ia tegen Jupiter selue (zoot
schijnt) beschermt heeft? Ick bekenne dat
hier wat toe ghedaen heeft (want ten hoorc
my niet toe dat ick iemants duecht blaamere)
maer immers behoorde hy v liede daer oock
cenighe mede eere af te laten hebben / want
ghy lieden (oft god wilt) hebt ter ooc wat toe
ghedaen. Patroclus wasser oock een groot
beschermer af / die welcke ghecleet was met
die cleederen van Achilles. Noch seyt hy dat
hy alleen teghen Hector wtgehouden heeft /
maer

daer hy heeft des Coninck Agamemnonis/
 s leptsmanus Menelaus, en mijns gantsch
 rgete want hy daer zijnder negen toe was
 niet alleen. Ihaer alsment al seggen wilde
 dat vere can hy wt desen strijt behalen/aen
 ssien dat Hector onghewont wt onser alder
 anden ontvloet. Och in hoe grooten droef-
 pt is mijn herte ghestelt / als ick den dach
 uerdenelike indē welckē ong genomen wert
 de eere en beschermmer der Griecke Achilles/
 en welcken ick (siet) met dese selue schoude-
 en ter eerden gedraghen hebbe / mitsgaders
 och zijn wapenen die ick noch wel begheer
 dragen/ooch hebbe ic daer crachte genoegh
 te/ooch soude ickier die goddinne Terhis seer
 rootelijck af danckē/vā die schoone historie
 i hemelsche tekenen die hy daer inne heeft
 doen drijven/ daer nae heeft sijse haren zone
 Achilles die doen ter tijt van verhten noch
 ampen niet veel en wist/ noch en kende oock
 het werck datter op gedreuen stont: als
 ie zee/het eertrijck/ den Hemel/ veel Goden
 i goddinnen/sonnighe steden/en het blinc-
 ende sweert van Oion. Alle welcke dingen
 liar nu begheerende is sonder daer eenich
 verstant af te hebben. Mengaende van dat hy
 egghen wilt dat ick die slagen schouwē/ofc
 dat ick spade ten strinde comē/ dit segghende
 en dencht hy niet dat hy Achilles oock daer
 mede lastert. Ist dat ick my opt te suicken
 gemaect hebbe/t selfde is Achilles oock ge-
 schiet: heb ick gediffereert/het is om mijnder
 iusvrouwen wille geweest: en dat Achilles
 getoef heeft / is door zijns moeders toedoen
 gheweest. Nochtans ben ick hier ten stryde

Bij.

gero-

Vande transformatie

getomē eer Achilles. Immerx moet hy lijde
dat ick Achillein ter oorlogē gehaelt hebbe/
maer Ajax en heeft noyt Wylfsem gehaelt.

Ende op dat ghy v lieden niet en verwon-
dert van zyn qualijck spreken ende lastern/
als hy seyt dat ick Palamedem geaccuseert
ende verraden hebbe / want hier mede wort
ghy lieden alle gader mede gelastert.

Ist sake dattet my een leelijcke sonde is Pa-
lamedem geaccuseert te hebben: ist v lieden
oock niet een groote oneere den seluen ton-
recht veroordeelt te hebben? maer des niet
te min mijn heerē / Palamedes en heeft noyt
zjn misdaet kunnen excuserē / noch ghy lieden
en hebt daer geen sonde an behaelt. Wāt men
heeft het gout selue bevonden (als eenen pe-
gelijcken wel kenlijck is) dat hy ontfangen
hadde om zjn verraderije te volbrēngē. Dat
Philoctetes int eplant Lemnos achtergela-
ten is / en is my tot gheender oneeren te re-
kenen / daer moecht ghy lieden v onschult in
doen / wāt het is niet uwer alder consent ge-
schiet / hoe wel dat ick niet en loochene dat
ic daer toe geraden hebbe datmen hem daer
soude late om te rusten / ende die strengicheit
der oorlogen te schouwen: dus is hier geble-
uen / en is te hantx noch leuende man: waer-
om dat hier inne niet misdaen en is. En wāt
die godlijcke spruecken wtgeuen dat wy die
stadt van Troen nimmermeer en mogen in-
nemen sonder den voors. Philoctetes en sijne
schichten / en willet my niet henen senden /
maer mijn wederpartije Ajax / want hy die
saken veel beter toeleggen can dan iche. Wy
sal hem by auontueren niet zjn geleerde wel
sprekent.

An-
merk-
de scuef-
stinghe
der vov-
vaderijey

zekentheit doen genesen/ en sal hē niet ee-
 nige listen oft soetelijcke woorden herwaertg-
 enngen. Maer t'soude eee geit regenen eer
 dat hy niet zynen raet(alffer Wlffes niet en
 waer) vlieden eenighe hulpe oft bystant in
 ede. En al ist dat Philoctetes op de continck
 op my zo vergramt is/ als dat hy my wel
 metten soure eten soude / nochtans sal ic tot
 hem gaen / ende sal myn beste doen om hem
 mede te brenghen. En wilt my die fortunne
 mede/ ick sal also wel zyn pylen vercrigē als
 ik wel eertijts Helenus den waersegger ge-
 regen hebbe / die welcke my die secreten der
 goden en die destructie vā Trojen te vooren
 opde/ alsoo lichtelijck mēne ick hem te ver-
 winnen/ als ick het Palladium middē wten
 vop der byandē gehaelt hebbe/ soder d'welc-
 Trojen niet en mocht verwonnen worden.
 Dat wilt hem Aiaz dan noch hē my gelickē-
 waer blijft hi nu niet zyn hoemoedige woo-
 en en stuppen? Waerom en dorst hy niet by-
 achte gaen om zyn betach ende auontuere
 also wel als Wlffes/ die niet en vreesde mid-
 en door die messen en sweerde te gaen / niet
 alleenlijck tot op die hesten / maer oock op
 de hooge toornen en casteelen/ van waer ick
 ic costelijck Inweel mede gebracht hebbe.
 Ende en hadde ick niet gedaen/ alle die vro-
 nichheit die Aiaz voortgestellen can / hadde
 ic te vergeefs geweest. Binnen dien nacht
 nach ick wel seggen dat ick Trojen in mijn
 ewelt nam aengesien dat ick icse verwilijck
 naeckte. Ghien derst Dionedem niet zoo
 uerlijck ende quadelijck aensien/ noch oock
 inne tsmonts nurnureren/ want hi heeft
 Blij. daer

Vande transformatie

baer oock een groote deel toe ghedaen.
Ghy en hebt ooc alleen niet geweest als ghy
die schepen hebt helpen beschermen/want on-
sen heelen hoop was niet v. maer ick en heb-
ber maer eenen mede gehad als ick t'palla-
dium haelde. Waert dattet nu niet ghenoech
en blijete/dat die geleertheit en welsprekent
heyt voor crachten der wapenen gaen moet/
Diomedes soude dese wapenen alsoo wel(en
niet beter recht/begeeren als Aiax doet.
Diesgelijcx oock Aiax die soone van Eleus/
Eurpylus/ Thoas/ Idomeneus/ en sinen
lantma Meriones/ die alle zoo groot recht
aen hebben als Aiax/ selue/ want sy hem in
crachten gelijck oft meerder zijn/ nochtans
hebben sy dicwils mijns raets gebreck. Ghy
hebt geloouich stercheit in handen genoeg/
maer anders en steeter geen wijsheit noch
voorsienicheit in v. Ick can die toekomende
dingen ouerleggen/ en voorsien tot wat eyn-
de datse comen moghen. Ghy cume vechten
en strijden/maer ick niet mijnen medegeselle
Atrides moeten die oorlogen modereren/en
hinnen tijt gheuen/ daer ghy anders niet in
gedoen en eont dan voor eenen man vechten:
dus vermuecht ghy alleentlijck yet in crach-
ten en sterckheyt der handen/ en ick in goe-
den en rijpen raet te geuen. Waer wt volcht/
dat ick v also verre te houē gae/ als den ster-
man alle dander die aenroepen sitten en ar-
beyden/oft als den capiteyn zijn knechten te
bouen gaet/ nochtans en ist noch niet geseyt
dat mijn crachten niet meer en doogē. Daer
om ghy heeren doet den ghenen eenighē ver-
geldinge/ die so menich Jaer en zo neerstelijc
tot

roewen dienste gestaen heeft/door alle zijn
 dienste. Ghi liede weet doch wel dat uwe
 troon tot ten eynde gecomen is/na dat ich dese
 stal verwinlijck gemaect hebbe met het ver-
 winnen des Palladiums dat daer toe belet-
 ten was. Ich bidde u Prinzen en Vorsten
 de hope der victorie/door dit beelt Pal-
 ladi dat ich onlanck gelede die vbande ont-
 winnen hebbe/ door alle t'ghene datter noch
 wijelijck/ schalelijck oft stoutelijck te doen
 encht comen totter destructien vā Tropen/
 trachp mijns wilt gedachtich wesen/en my
 wapenē geuen: oft wilt ghijse my niet ge-
 noegeeste immers dese die ich hier hebbe/
 seggende foonde hy hun het beelt vā Mi-
 na daer de destructie van Tropen in ver-
 min was. Door dese oratie oft wtspraakē wer-
 dedie Grieken beruert. Doen bleekit van
 ingroote crachte dat die facundie en ghe-
 teme welsprekentheyt was / die welcke ter-
 rest die wapenen vercreech. Maer Aiaz die
 alleen tegē Hector hadde derren wthou-
 wen de alleent vier der vbande vande sche-
 inghelweert hadde/ moester op sien. Maer
 omme dat hy zoo seer ghestoot wert dat hy
 so gramischap geensins gedwingē en cōst/
 mer van dese heele verwonnen zijnde/greep
 eotont zijn sweert metter hant / segghende:
 It is immers mijn / hier en heeft Olyfse
 ten recht aen / so wil ict dan ghebruycken
 in mijn eygē/ en gelijet wel eertijts dicwils
 in vbande bloet gestort heeft/diesgelijck salt
 woock zijns meesters bloet wel mogē doen
 ruten/so en sal hem niemant derben beroc-
 ken van dat hy den vromen Aiaz verwon-

Blij.

nen

Olyfse
 ver-
 enijet
 die wa-
 penen

Vande transformatie

nen sal hebben. Dit seggende stact hy d'mes-
 torten hechte toe in zijn lijf/ ende en mochtet
De doot daer na noyt weder wt trecke. Ter stont liep
Van A. d'bloet in zo groote ouerbloedicheyt ter aer-
de. den wt/ datter alle die gheheele plaetse cont-
 omnie medebedect was. Waer af datter ter-
 stont een schoon purper meertsbloemke wt
 spoot/waer in dat Jacintus oock te vooren
 verandert geweest hadde/in wiens bladeren
¶ Bloet stonden die twee eerste letteren van hunder-
Van A. beyder namen / waer af deen den naem be-
Van A. teekent en dander die droeflijcke clachte.
Van A. Daer na wert Olysses in eplant Lemnos
Gloem gesonden om Philocteten met die schichten
Van A. Herculis te halen. Die welcke ten lesten co-
Deut. mende met Olysses voor Trojen / nam der
 Grieken arhept een eynde / die stadt wert
 ingenomē/die coninck Priamus geboot/ en
 zijn huysvrouwe Hecuba wert daer na in te-
 nen hont verandert. Het casteel Ilion dat by
 de zee Hellespontus lach / wert aen gesteken/
 ende de wijle dattet noch int vier stont/ dede
 Cassandra den gode Jupiter sacrificie mettē
 lichaem des coninck Priami. De wijle datse
 noch met haer cerimonie besich stont/quamē
 haer die ongenadige Grieken toegevlogē/
 die welcke na datse den tempel oock aenghe-
 steken hadden/ troekens er wt: diesgelijc de-
 den zo ooc alle de ander vrouwe vā Trojen.
 Astyanax die op den toren stont vā daer hy
 dicwils zijn vader hadde siē bechtē/ wert vā
 Olysses van bouē neder gestootē. De Grie-
 ken siende datse goede wint hadde / zijn we-
 derom t'schepe gegaen / en die vrouwen van
 Trojen diese met hun buerde maectē groot
 misbaert/

/ en cussende die eerde sepden / Adieu
 / adieu edel lant / wi wordē met cracht
 / hemelt wech geuiert. Ende ten leesten is
 / Hecuba (die welcke seer deerlijc om sien
 / die van t' midden haerder verslagen
 / wederē op genomē hadde geweest) mettē
 / en t'schepe gegaen. Sp nam met haer
 / me sejen van haren sone Hector en starse in
 / boesem / so datse in zijn graf anders niet
 / haren haren en hare tranen gelaten en heeft.
 / gingen ouer de plaetse daer Trophen te lig-
 / gen / lach een lantschap Phrygia ge-
 / naemt / daer Priamus sijne sone Polidorus
 / gelede hadde / byden coninck van dien lan-
 / Polimnestor gheeten om by desen opge-
 / te worden / sonder eenige vreesse oft pe-
 / te hebbē vande orloge die voor Trophē
 / welc wijselijc vā hem gedaen soude
 / hebben / en hadde den voorszeyde Co-
 / Polimnestor niet zoo geltgierich ghe-
 / . Maer nae dat desen ongenadigen Co-
 / hoorde segghen dat Trophen gedestru-
 / was / greep hy een sweert en doozstarker
 / doozwinne die hy indē cost hadde / om
 / hy wel sach dat hy daer nimmermeer af
 / woude betaelt wordē En recht oft de sonde
 / en lichame wech te iaghen geweest had-
 / werp hijt van bouen neder inde zee. Men
 / doorszeyde lant zijn die Grieken aenghe-
 / en om nae een beter en stilder weder te
 / terstont openbaerde hunlieden Achil-
 / ter eerden / in een grooter en vreeselijc
 / gedaente dan hy doen was als hy tegen
 / nemmon street / en seyde: Vertrect ghy
 / aldus o Grieken / sonder mijns eens
 B b v, ghes

Van de transformatie

yedachtich te sijne: sijn mijn vrome seften en
pallanciē so haest by v lieden vergetē: en wilt
fulcx niet toe laten: maer doet my sacrificie
vanden bloede van Polyprena. Die knechten
willende die begeerte Achillis volbrenghe
grepen terstont die maecht van haer moeder
daer sy by was. Dus wert die jonge maecht
Polyprena in eenen stercken ghemoede bly
uende/ totten graue vā Achilles ghelept/ dat
welck int geberchte Sigeus lach. Daer co
mende sach sy wel wat inē niet haer gaen be
dijuen wilde/ want sy sach der Neoptole
mum staen / hebbende tswert inde hant om
sacrificie te doen/ die welcke seer groote deer
nisse niet haer creech / om dat hy sach datse
so schoon was. Maer sy gaf hem eenē moet
ende seide: En vrees niet/ stort by het edel
bloet dat ghi voor handē hebt sonder langer
beyden / oft slaet my metten sweerde thoof
t af/ oft doorsteect my t' herte met eenē schich
te/ soot v beliest: mits desen so ontdeckte sy
haer borste en haer keele / segghende/ ick en
begeere in niemants dienst oft bedwanch te
sijn/ nochtans en meyn ick niet datter een
gen god niet mijnen bloede beholpen is. Ich
soude wel patientelijck de doot verdragen
waert datter mijn moeder in te vreden const
ghesyn/ die welcke mijn herte beswaert / hoe
wel nochtā datse haer behoorde vā mijnder
doot meer te verblijden (die welcke my een
eynde alles droefheits sal wesen) dan vā haer
leuen. Maer op dat ick reyn ende onbeulecke
steruē mach/ so bidde ic v liede alle gader dat
ghy wat van hier vertrect / en heb ick eenige
bede op v liede/ wilt mye handē van mi hou
den op

men dat ich aldus den genen te aenghenamen
voor wien ghy mi nu gaet sacrificere.
Mij soude ich van u liden wel begeere dat
mijn doode lichaem na mijnder doot mijn
moeder gaest / op dat sij niet in een gou-
den siluere graf (d'welck sy t'andere tijde
souden hebben) maer in tranen en
armsept begrave. Dit seggende dede syse
haren eyen dier ontrent waren / hoe wel dat
hijse nochtas niet traen en liet. Prythus
en dast hem selue van tranen niet onthouden
want met groote droefheit heeft hy haer met
sijnre de leidenen ghebroken / ende dedese
sijnre eerden vallen. Al vallende sloot sy
sijnre haer cleederen toe / op datse haer
schandheft bedecken soude. Terstont nae-
stende te ander vrouwe van Troien haer doo-
den maem / beschreyende haer / hare vader / en
sijnre broeders de indē strijt van Troien
sielue waren. Doch wertter groote droef-
heid d'zuiuen van Heerba / die te voore een co-
nynne / een regente van Asien / en moeder
van veel vyande mannen geweest hadde / hoe
datse nu van Vlyffes zoo cleyu gheacht
was als dat hyse niet hem niet en soude ge-
uen hebben en hadde Hector's moeder niet
getiest. Sy ruste en omhelste haer dochter
niet inder affectie noch droefheit dan
in hozen haren verflagene man en zoonen
niet hadde / sy trach hare hant en wrauck
te handē / seggende: Och dochter die welc-
ke wterste ende leste droefheit zijt uwer
moer / hoe sie ic u nu dus misinacet en deer-
lichin gehandelt: ich hadde wel gehoeyt dat
u miners een dochter soude ongewont be-
houden

Vande transformatie

houden hebben / mits dat ghemeynlycke
vrouwe vanden sweerde by is / maer nu
ich wel dattet al anders ghecomen is / wa
ghy oock metten sweerde vergaen zyt. T
heeft Achilles al gedaen / die welcke een on
sake geweest is van die doot uwer broeder
en ooc der destructien onser stad vā Tropa
Als ick hoorde dat den voorszeden Achille
van Paris door het toedoen vā Apollo do
schoten was / och seyde ick / dat is goet / nu
salmen voor Achilles geen sorghe meer de
ren hebben: mer het isser och laren al ander
mede gegaen / want nu sie ick dat syn affche
uten graue ouer my ende mijnen kindere
waercke neemt. Ist dan tot synen verdoem
dat ick so veel kinderen gebaert hebbe: wa
die stat van Tropaen opgesticht om van hen
gedestruert te worden? Als alle dingen to
druck en een onsalich eynde geromen zyn / so
is Decuba noch alleen in alle verdriet en lyde
ouer gebleue / die te voer so rijk en welvrie
geweest is / die nu so ongenadelijcken geuan
ghen ghelept wort / ende die in Grieken van
Ulysses metten vinger gewesen sal worden
daer salmen seggē / siet dat was de hups vrou
vanden coninc Priamus. Ick hadde wel ge
hoopt o mijn wtuercoze dochter / dat ghy mij
nen troost en mijn eenige toelucht sout ge
weest hebben / maer nu hebt ghy v bloet moe
ten storten om eenen vanden vbandete soe
nen: dus heb ick een dochter ghebaert om zo
peerlijcke onder de vbanden verdaen te wor
den. Och outheyt / waerom laet ghy my zoo
lange in dese allende bliuen: waerom laten
my die goden so langhe te leuen bliuen: om
dage

met een veruerschinghe alles droefheit
wie soude gemeynt hebben dat Pya-
me een sulcken heere was/noch tot dese
fortupne gecomen soude hebbē: noch
gick ick dat hy geluckich is/mits dat hy
niet is eer hy dese groote droefheit aen
nien heeft. Maer hoe salmen v een we-
remouden/o coninclycke dochter/salmen
in is baders en voorbaders graf begra-
not neent ducht ick/so grooten geluck en
niet gebucen/v en sal anders gheen
wordē dan mijn schrepen/waenen/en
een plaetsken inder vbandē lant. Al
atter werelt hadde is nu al verlozē/dus
niet ick ooc niet langer te leuen. Alleen-
al ick nu mijn hope op mijn alder jonc-
ste souke Polydorus/die dē coninc vā desen
gegeuen om op te boedē. Maer wat
geue ick hier so lange/waerom en gae ic
niet dochter lichaem niet afwasschen/en
niet totter begravingē. Dit seggende is
niet in ouer vander zee gegae/en nam met
niet minne vroukens van Tropen de met
niet zangen waren. Nent water gecomen
niet geeft my daer een crupken sepde hy
niet vrouwen die met haer gecome waren
niet ick wat waters scheppē mach. Mits
niet scheppē wilde sach hy haers zoons doo-
niet aen comen gedreue/inden welcke
niet och de wonde sach die hem den coninc
niet hadde. Dit ander vrouwen begonstē
niet te roepē/Decuba de moeder wert
niet mine berlagen dat se een woort niet ge-
niet en const niet meer dan oft eenē steen
niet en hadde/hy aensach als nu de eerde/
als nu

Vande transformatie

als nu de locht/en meestendeel haren gelu-
den en doode zone. Die gramschap maecte
stout/en rustese op/en als oft se noch Con-
inne gheweest hadde/ in eyndese haers zoon
doot noch te gaen wreken: alzo seer was
ontstelt als een Leenwinne die haer jonghe
verloren heeft/en die de onseker voetslapper
soect vanden genen diese wech gebrogen heb-
bē. Dus die Coninginne Decuba meer den-
kende op haren hoogmoet dan op haer oud-
daghen/is terstont na t'casteel des coninck
Polymnestor geloopt/ die haren sone so deer-
lyck vermoort hadde/en begeerde niet hem
wat te spreken/ want sy seyde dat se noch ee-
nen heymelijck sehat hadde diese haren zom-
geuen woude. Die coninck meynde dattet a-
waer was/en gaek door begeerte die hy tot-
ten ghelde hadde/heeft hem laten gesegghen.
Hy leydele in een secrete cammer en heeft haer
daer met eenē blijden gelate geseyt/ wat ghy
uwen zone wilt geuen dat greeft hem hier en
het sal hē sonder twijfel gewordē/ dat sweer-
ich v byden goden. Decuba niet wilkende de-
sen valschen eede langer hoozen/wert in gram-
schappen ontsteken/ sy riep haer mede gesel-
innen te hulpe: en mits dat se die gramschap
stout en sterck maecte/is sy den coninck met
den handen toegeblagen en crabden hem die
oogen wten hoofde. Daer na stac se haer vint-
gers inde oechgaten en heeft en daer op den
staenden voet vernielt. Die lieden van dien
lande hoozende dat hunne coninck vā eender
vrouwen soo schandelijcken vermoort was/
wilden Decuba in niet steenen ende schijchten
groeten/maer sy anders niet wtgeuende dan
een

die heesche stemme / greep de steen
 mitten tanden / ende willende hulieden
 het quaets seggen en const anders niet
 massen / en daer nae altyt op haer on-
 bedenckende / liep sy noch menighen tijt
 vā Thracien / bassende so wel op ^{Scenka}
 haren lande als op de vanden. ^{in eenen}
 de cranche auontuere Herube / werdē ^{hont}
 Goden en Goddinnen zeer bedroeft / ^{Scenka}
 Juno selue / de nochtans der Tropanē ^{der}
 was : sy seiden alle dat Heruba noyt
 puntie verdient en hadde.
 denck die goddinne Aurora en maecte
 deser transformatie niet veel werck / hoe
 tse die van Tropan zeer gunstich ghe-
 hadde : want sy was meer becommert
 doot van haren zone Memnon / den
 Achilles doofsteking had / die wijle die
 noch voor Tropan lagē. Vā wiens
 Aurora zoo bleek ende ongedaen was /
 aer onder die doncker wolcken berch-
 de en gaf niet meer die claerheit die sy
 indē dageraet te geuen plach. Als
 datmen zijn lichaem ginc verbrandē /
 sy sulcken onghenuechte niet lan-
 asten : maer met onghevlochten haren
 sy was / is sy tot Jupiter op geclon-
 en viel hem te voete / smeeckende en bid-
 der in deser manieren : Opperste Jupiter
 hoe sel dat ick onder die goddinnen dalber-
 ben / en datmen vā my so luttel werck
 maect / nochtans moet een pegelijck bekent-
 en at ick een goddinne ben. Ic en ben hier
 eynde niet gecomē datmē tot mijnder
 eenighe sacrificie doen soude / nochtans
 als

Van de transformatie.

als ghy die saecke te recht ouerlegghen sult
zoo sout/ ghy beuinden / hoe wel dat ick een
vrouwe ben/ dat ick v en den menschen eenen
grootē dienst doe / als ick dē nacht met mijn
claerheyt terminere / ghy sout beuinden dat
ick wel eenen goeden loon verdient hadde
maer hier toe en is Aurora niet ghecoomen
datse haer vergeldinge halen soude/maer be-
rooft zijnde vā Memnō hare zone die welc-
he willende zijns grootvaders saecke besce-
men / vande sterckē Achilles (wāttet v o go-
den altoos beliest heeft / is verslagē geweest
Nu bidde ick v o mogende Jupiter/ dat ghy
mij hier eenighen troost in wilt geuen / ende
wilt mijnen zone doch eenighe eere aendoen.

Tot deser begeerten accordeerde hem Ju-
piter / die gijsteren vanden viere en vanden
dooden lichaeme datter int vier lach clom-
men opwaerts nae den Hemel zo dichte als
oft eenen neuel geweest hadde. Sp werden
alle te gader geknobbelt/ sp cregen een ghe-
daente/ende oock vlogelen / wt die lichtheyt
des viers cregen ze een leuende ziele. Al-
lenkens cregen ze een ghedaente van voge-
len/daer nae werdēt oprechte vogelen/ende
cregen daer nae noch veel gapkens die oock
wten asschen vande seluen lichaeme gegene-
reert werden. Driemaels quamē ze rontsom
het graf bliegen/ driemaels gauen ze een ge-
luyt tot inde locht toe / en ten lesten werden
ze vā malcanderē geschepe/ om herwaerts
en derwaerts te bliegen/ makende nochtans
int bliegen een groot geruchte van verhten:
en nae dat ze malcanderen metten vlogelen
en clauwen wel gegroet hadde/ vielender die
sommige

Gef-
schen
van
Mem-
nen in
vogelen
veran-
dest.

smijte doot af ter eerden op tgras vanden
sinen daerse den naem af bueren. En alle
ter vergaderen zo noch eens ende verhten
merlinghe zo vreeselijcken/ datse malcan-
nen doot hieten.

Alle die ander goden dan werden om het
onhelic van Hecuba zeer bedroeft / en An-
dria om de doot haers soons/om wien wijse
elch dagelijcx groote tranen sien screepen.

Na dat die stadt vā Tropen zo deerlijck
ghestrueert was / die Goden en wilden niet
dat die hope vā desen aldus teennemael ver-
en soude/ Want Eneas vā alle die goeden
erghadomen die hy hadde/ nam alleenlijck
in Goden / synen vader op synen hals/ zijt
ontken Ascanius byder hant/ en isser mede
sichepe ghecomen om wten lande te blien/
is tot die stadt Antandrus gecomē/maer
t lant van Thracien dwelck vandē bloede
olybore noch besmet was/ en wilde hy niet
afuecken: en ten lesten met goeden winde is
inde stadt Delos gecomē. Vā desen lande
was Coninck eenē ghecete Anius / die oock
in priester Apollinis was. Van desen wert
neas wel eerlijckē onthaelt : die Coninck
hde hem inden tempel/in sijn huys/en duer
e gheheele stadt. Hy wees hem die beelden
indē god Apollo en Diana / die de goddin-
e Latona met grooter onrust in dit eplaut
ebaert hadde. En na datse vooz dese beelde
an farrificie gedaē hadden/ stortende wijn/
hierooch/en het ingewant vā eenen osse int
ter/gelijck die gewoonte was / zo zijne nae
sconinc paleys gegaen / daer zo int dyme-
nen clincken groore ciere maecken.

Ec. Ende

Van de transformatie

En nae den eten heeft Eneas begonst te
braghen in deser manieren: Segt my doch
Anius/die den gode Apollo zo menige sacri-
ficie gedaen hebt/en hebbe ic tanderen tijden
als ic alder eerst in deser stadt quā niet gesien
dat ghi vier dochters en eenen sone hadt/ oft
ben ick verdoelt? Anius zeer bedroeft zijnde
verschudde t'hoofst dat niet grijs hant behan-
gē was/en seyde: Ghy en zijt voortwaer niet
verdoelt mijnen vrient/ ghy hebbet t'anderē
tijden al ghesien/zo ghy segt/maer nu laten
(zoo diueresch is die fortunē) siel ghy my
bycans van alle mijnen kinderen berooft.
Want wat mach my nu helpen dat Andros
mijnē sone noch leuende is in d'lant Andros
nae sijnen name genaemt/en dat hy daer het
lant regeert/als hy bi mi niet leuen en mach.
Apollo heeft desen niet die ghiste des waer-
seggens begaeft:ende Bacchus hadde mijne
dochters een gaue gegeuen als dat so wat sy
aentasten souden/terstont veranderen soude
in corē/wijn/en olie/so datse d'lant rijk maer-
ten daerse in woondē. D'welck gehoozt heb-
bende Agamemnon die de destrueerder van
Troyen/op dat wy lieden totter destructien
eenige hulpe geue soudē/niet crachte der wa-
penen heeft hyse wt desen lande comē halen/
op dat sy met hare hemelsche gauen den le-
ger der Griekē spijsen soudē. Sy maechten
haer terstont aent blien so sy best mochtē:de
twee in Eubea/en dander twe int eylant An-
dros by haren broeder. Agamemnon heeftse
terstont gheuolcht/en dreychde mijne zone
Andros met groote ozloghen te molesteren/
waert dat hyse niet terstont weder en gaue.

D'se

Die groote vreesse verdreef terstont die lief-
 die den broeder tegen die susters behoorde
 hebben / so dat hyse weder moest geue / dat
 int zynder blieheyt te vergene was. In de-
 sulke waert ghy en Hector groot gebreke
 de stadt tegē die vyandē tien Jare tegen
 moudē hebt. Men bereyde der stercke ban-
 om misne gheuangen dochters mede ge-
 inden werch te bueten / maer sy hieuen haer
 mē op na dē hemel seggende: Bacche staet
 ds bi. Bacchus en ontfepde haer zyn hulpe
 int (ist dat mē een wonderlijck verliesen / hul-
 pectē mach) wāt in wat maniere dat hyse
 nwer hysvrouwē vogelē (dat is in witte
 rouē) veranderde / en constich doen niet ge-
 tē / maer ic hebt nader hant wel geweten.

Met sulcke en diergelijcke auontueren te
 tellen / brachten sy den auont ouer / en zyn
 der na te ruste ghegaen. T'sanderdaechs
 morgens zyn sy vroech op gestaen / en nae
 god Phebus gegaen / die welcke Eneas ge-
 tot dat hiterstont na zyn oude moeder rep-
 soude. Dus wilde die coninc Annus Ene-
 in begiften eer hy wech reysde. Synē vader
 chise gaf hy eenē coninckelicke shepter / As-
 into eenē mantel en eenē pilloker / en Ene-
 gaf hi eenē seer rijckelijcken en cunstigen
 op / de hem t'anderen tijden gesonden hadde
 weest vanden coninck Therses / en was vā
 men grooten constenaer ghemaect met veel
 stozien rontom gewrocht. Hy had daer die
 idt van Theben op geonterseft met haer
 tien poorten / waer aen dat men se kennen
 nocht. Dooz dese stadt hadde hy veel grauen
 de monumenten ghemaect / oock veel vie-

Cij.

ren

So d. 5

teve

D. 5. A.

nius is

wille

d. 5. 10

D. 5. 10

D. 5. 10

Vande transformatie

ren om die welcke sommige vroukens ende
Nymphen stonden en weenden. Die Nym-
phen schenender haer fonteynen te soeken.
Die boomen warender al bloot en ongerleet
van bladeren. Die geptkens gingender inde
dorre weyden. Mid den inde stadt hadde hy
die dochters van Echion gemaect/ die wel-
cke beyde steruen wilden om die liefde die sy
tot haren lande hadde/ en werde daer na wel
eerlyck gebrant en begrauen. Die wijle dat
mensche brande/ op datse niet teenemael ver-
gaen en soude zoo werdender wt die ghenste
ren des viers twee jongers gheschapen Ste-
phani/ dat zijn croonen/genaemt: die welcke
terstont haerder moeder daerse af ghecomen
waren wtuaert holpe houdē. Alle dese dingē
waren inde voorsz. cop gebreue/ en int opper-
ste wast niet een huysch antijcke gemaect.
Eneas en wilde oock ongelooft niet laten/
maer gaf hem wel also rijckelijcke en coste-
lijcke gauen als hy vā hem ontfangē hadde:
te weten/ een pieroock vat/ eenschale en een
costelijcke en rijckelijcke gulde croone met
alderley costelijcke ghesceente verciert. En
gedachtich zijnde datse van Teucer gecome
waren/ zijns nae Creten gereyft/maer mits
dat sy daer die lucht zo qualijc conde verdra-
gen/zijns vā daer na Italien gereyft. Maer
onder wegen regense sulcken storm vā wint
en ontweder datse tot aende Strophades ge-
dreuen werden/daerse grootelijck van Ellus
eenen bande Harppen veruact werden. Sy
voerē voorbi Dulichien/Itacum/Samum/
en ander landen daer den schalcken Olysses
ouer gedommeert hadde. Oock sagen sy die
stadt

In dit Ambracia daer die godden tanderen tij-
 den om ghedingt hadden/ en den rechter dier
 de rootse verandert was. Sy lede voorby
 de stadt Dodone/ daer die sprekende duyuen
 woest hadde/ en voorby Chaonien daer die
 dien des coninc Molossus in vogelen ver- *So spre-*
 dert zijnde wten viere bloeden/ tot int lant *kende*
 theacien daer die Appelen in groote ouer- *duyue*
 wedicheyt wiesse. Van daer na Butyrotos
 der Helenus de sone van Priamus woonde
 hadde een stadt na die ghelijckenisse van
 troopen gemaect: Van daer weder na Sira-
 nam dat met drie bergen aende zee leyt/ wat
 it supde heuet de berch Pachinus/ int weste
 in berch Lilibeus/ en int noorde den berch
 Pelorus. Daer na zijne geconie voor de stat
 Canea daer hadde sy Scyllam aende rech- *Charib*
 t hant/ en den ongeduerigen Charibdis aen *die ende*
 de slincke hant die so menich schip verflonde *Scylla*
 heeft/ en die den buyck al volswerte honden
 heeft. Hoe wel datter die poeten niet veel af-
 escreuen en hebben/ nochtan weetmē wel
 attet t'anderen tijden een jonge maecht ge-
 weest heeft/ die vā menigē vryer wel begeert
 geweest/ maer sy en wilder noyt na hoorē/
 elcken quam sy totten zeegoddinē en ver-
 elde hoe dat sy met die vryers geget hadde.
 Den welcke Galathea op eenē tijt hemmen
 e huer hant al suctende geant woort heeft:
 die vryers loope v na Scylla/ en ghi weder-
 entse sonder eenige punitie oft correctie te lij-
 de/ maer ic die van de god Pererus ontfange
 en vander goddinnen Doris geboren ben/ en
 die zo menige schoon suster hebbe/ en hebbe
 Polypheimi sonder mijn grooteschade niet
 Er ij. out

Vande transformatie

ontsept. Dit seggende vielen haer die tranen
ouer doogen so datse nauwelijc meer ghespreken en conste. Scylla droochde haer die
bogen en troostese seggende/ weest te vreden
mijn gesellinne / en vrees niet v ongenuechte
te vertellen/ en principaellyck by die gene die
v ghetrouwe vriendinne is. Calathea heeft
voort haer redenen veruolcht en seyde:

Daer was op eenē tijt eenē jongelinc Aëcis
geheeten/ die zone vā Faunus en Sinethis
daer die ouders groote genuechte in namen/
en ick noch meerder: want hy schoon/ jonck/
en wel gedaen was/ oudt zijnde sestiē Jare:
den haert begoft hem soot scheen alreede te
wassen. Ick was op hem wel so seer verliest/
als dē ruese met eē ooge Cyclops op mi was
Och hoe crachtich is dē brant der goddinnē
Venus / die my van dien dede beminnen die
eenen pegelycken so wreet ende grouwelijck
was/ als dat hem niemant en sach ten was
t'zijnder groter schadē / die oock eenē groo-
ten misprijser en verachter der goden was.
Nochtans metter liefdē beuange zijnde/ liet
hy zijn beesten te hueden: en om my meer te
behaghen kende hy zijn hant met een rijue/
hy rozte synen haert met een zeyssen/ en spie-
ghelde hem dan inde zee oft hy fraep was.
Doen liet hy eenen pegelycken wel met vrede:
die schepen mochten doen sonder eenige
sorge oft verijckel wel voort bylijden. Totten
voort Polyphemus is op eenen tijt eenē waer
segger Telemus die sone vā Eurimius geco-
men/ die in zijn cunste seer gheschiedt was / en
seyde hem: Die een ooghe die ghy in v voort
hoort draecht Polypheme/ sal v noch vanden
schalcken

halcken Wylffes genomen worde. Waer af
 Polyphemus begonst te lachen en te seggen/
 op sulter aenliegen ghy dwase waersegger
 want een ander heeftse alreede ghenomen.
 Ter nae is hy van daer in zijn hol geghaen.
 Ende zee wasser eenen berch die bouen spits
 quam/op dese berch is Polyphemus gaē
 ten/achtergelaten hebbende zijn schapen/
 een hadde anders hy he niet dā synen stock
 ter hy mede plach te wandelen/ die grooter
 is dan eenigen mastboom vanden schepe/
 een rupsnijpe daer meer dā hondert fluyt
 ins aen waren. Terstont als hy hier mede
 begonst te spelen / gāst zulckē gheluyt datter
 eer al die bergen en zee gehoozt wert. Ick
 maecte my haestelijck weder in mijn hol / en
 minck nietten hoofde in mijns liefs schoot
 gen/daer hoorde ic dat Polyphemus met
 in prijken dit liedeken speelde: **O** Gala-
 tea mijn alderlieffte/die in wicheit dē sneet
 bouen gaet / iuechdiger dā eenighe bloeme
 is veldts/ langer dan eenighen Elfenboom
 merder dā een cristallijn / weeldiger en der-
 der dan een jonck Geyken/ effender dan
 een peerle/ aengenaemer dā die lommere des
 merdaechs/schoonder dan coluere dā eeni-
 gen appel/beuallijck bouē alleboomē/ blinc-
 ender dan een rjs/ sueter dan honich / sach-
 er dan een plupme / en (waert dat ghy niet
 seer en liep) schoonder dan eenige Lelie:
 waer mits dit loopen zijt ghy woester dan
 eenen stier/herder dan eenen steen / bedriech-
 icker dan die zee/ swacker dan een rjs/ob-
 inater en steger dan dese rootse daer ick op
 ste/snelder dā dese vloet/ hoouerdiger dan
 een

Et iij.

een

Vande transformatie

een pauwe/heeter dā t'vier/scherper dan die
doornen/ grooutwelijcher dā een beerinne niet
hare jongen/ d'ouwer dan die zee/quader dan
een ghetreden serpent/ veelsnelder int loopen
dan eenen hert ja oock dan den wint/ dat my
leet/genoech is mocht ick gebeteren. Maer
waert dat ghy my so wel kende als ghy niet
en doet / ghy en soudt my soo seer niet vlien/
maer soudt my meer begheeren te houden.
Ick hebbe een groot gheberchte dat my toe-
behoort/in d'welck ic mijn woonstede maec-
ke/in een cauerne daer my die sonne t'somer-
daechs niet en steecht / noch tswinterdaechs
die couwe en quelt. Ick hebbe eenen boom-
gaert daer die boomen altyt met appelen ge-
lade staen/en die wyngaerde met rijpe dru-
uen vā alle soorten/ die welcke ick voer v be-
ware. In mynen hofsuldy altyt rijpe eert-
hesien binden en comuelien. Ghy sulter oock
alderley pruyne/castanie/appelen/ en voort
alle ander manieren vā vruchten bindē. Alle
mijn vee dat welck t'geheel gheberchte van
desen lande bedeckt sal ick in uwe macht stel-
len/ en op dat ghy niet en meynt dattet bu-
selen sijn/sonmaechdy selue mijn beeste comē
hesien: ghy sulter een deel sien die nu alreede
vol jongen sijn / ende oock sommige die haer
jonghen geworpen hebben. In alle sapsone
des Jaers heb ic het melck in oueruloedichs
som om te drincken/en som om keesen te ma-
ke. Oock en suldy gheen wilt gedierte / noch
cleyn gebeente ghebreck hebben / noch oock
eenigherhande beeste daer ghy v plaspier in
soudt moghen nemen/als hinden/herten/ha-
sen/en diergelycke. Ick heb dese daghen tot
uwer

die beliesten eenen nest berooft met twee
torteldupf hens/ daer mede ghy uwen
milt mogen cotten. Oock heb ic inde wil-
nisse twee ionghe beeren gheuonden/ och
ich doen ickse vant/ dit is goet om mijn
rouwe mede te spelē. Steert v hooft v
soo machmen v eens sien/ roemt wie
uwen helm/ ende en wilt mijn goet niet
nichten/ noch mijn schoonheyt: Ick weet
wie ick ben/ en hoe schoon dat ick ben/
wat ic hebbe my seluen mi terstont int wa-
terspiegelt/ en ic bevinde dat mijn schoon-
het niet ontsprisen en is. Siet hoe groot
ic ben/ Jupiter in synen hemel en is niet
groter noch vromer vā lijue dan ick en ben.
ghy segt dat uwen Jupiter eenen grooten
hans op sijn hooft heeft dat hem algt
die scheele ooge hangt: en acht dan niet
camp dese scoone dichte borstelen mistaen/
want is leelijck eenen boom sonder bladerē
een/ oft eenen hengst sonder manen. Die
vstelen worden niet plupinē bedect/ die sca-
m met wolle/ en de menschen niet baert en
tastelen. Ick en hebbe segd maer een ooge
wie is so groot als een rondelle. Die sonne
al ouersiet/ en heeft oock mer eene/ en
nochtans wel mede te vreden. Mijnen
wer is een heere van d'water daer ghy in
tot/ en wilt ghy dien tot gheenen behouden
wer hebben? Aenhoozt mijn bede/ laet v ge-
zihen/ aengesien dat ick my seluen ghehee-
k in uwen handen ouergeue. Ick en passe
ich noch op Jupiter noch op synen donder
hans niet/ maer vrees den God Acreus
der/ want hy oock meerder macht heeft.

C v.

Wart

Van de transformatie

Waert dat ghy alle man schoude/so en soude
my niet spjten dat ghy my schoude : maer
waerom ist dat ghi Polyphemus so seer ver
acht om den jonghelinck Acis te volghen?
Laet hem nu by also grooten welbehagen
in zijn eygen en in uwe schoonheyt hebben
als hy wilt/maer ick belouen v en hem / can
ick hem eens gecrijgen / hy sal gewaer wor
den dat ick machtiger ben dan hy is. Ic sal
hem t' herte wten buyck trecke / en zijn leden
van malcanderen verschuert hebbende false
ouer al die eerde ende ouer uwe zee stromen/
want icker op gehert ben/ en in uwer liefden
ontstelaē. My dunct dat ic t' vier des bernē
dē berchs Ethna in hebbe/ nochtā en wort
ghy niet beruert. Na dat hy alle dese dingen
te vergeefs aldus gesongē hadde/sach ic hem
weder opstaen/en al rasende door wildernis
sen en bosshagiē loopē. En eer wijt gewaer
werden so hadde hi ons beyden oock gesien/
och seydē wy hi heeft ons gesien. Dats waer
seyde hi/ick sal v nu haest van malcanderen
gescheyden hebben. Dit riep hi niet so luyder
stemmē datter den berch Ethna af dauerde.
Ick doock terstont onder d'water / en mijn
lief Acis maecte hem aent loopen / roepende
my en sijne ouders te hulpe/en biddende dat
se hem in haer rijck wilden ontfangen. Poly
phemus greep een stuck van eender rootsen
ende werpt Acis na d'lijf/hoe wel dat hi hem
maer metten eenen cant en geraeckte/nocht
tans moester Acis af doot bliuen. Wat
woude ic doē alleen onder mijn water gaen
beginnen : ick verleende Acis dat hy in een
ruiere veranderde/want allenstiens sachmē
zijn

mer wt loopen / zijn lichaem versmilt
 in water versmilt dat door die sple- *Aris in*
 en rootsen inde zee quam geloopt: wt *en*
 diek terstont een jongelinc zijn hooft *niet*
 hebberende riete hoorren op zijn hooft / *Stran-*
 die en hadde hy so groot niet geweest *deut.*
 te werte hooft niet gehat / men soude ge-
 weest dattet Aris geweest hadde. Aldus
 mijn lief i water handert / en in ee ruile-
 doch na sijne name Aris genaemt wort
 dat Galathea haer redenen volpndt
 dat / zijn die Hereiden geschepden elck nae
 woonstede. Scylla de int middē vander
 t en dorste bliuen / ginck al naect opt
 mitten / en somtijts als sy vermoep was
 se haer eens weder int water wassche.
 In lesten quam Galucus aengeswomme
 luttel tijts te booren in eenen zee-god
 dert was / om Scyllam te siene / mey-
 haer niet suete woorden te behaghen /
 t was al om niet / wāt sy liep hem alijt
 tot dat se op t'hoochste van eenen berch
 die byde oever vander zee stont. Daer
 hese haer omme om te siene wie hy was
 na liep / oft oock eenen God / oft een zee-
 ster wesen mocht: vā zijn coluer en lanch
 dat tot op zijn schouderen quam) was
 te verwondert Als sy gewaer wert dat
 ander vish en bouen mensch was / ick en
 noch zeemonster / noch beeste sepde hy /
 ont op eenen anderen berch daer t' segen
 mer eenen zeegod / ia oock so groot als
 theus selue / als Triron / oft Palemon.
 tās heb ick wel eertijts oock sterffelijc
 weest / maer ben eens van bouen neder
 een

Vande transformatie

een geberchte inde zee gheuallen. Op eene
tijt nae dat ick ghevifcht hadde / bracht ic
mijn viſſche opt drooge/waer af dat de ſom
mige weder int water ſprongē / en ſommig
bleuen int lanch gras ſpertelen / daer no
nopt beeste in ghewept en hadde / noch daer
men nopt ghehopt en hadde. Nae dat dande
deel vande viſſchen van tgras oock geproef
hadden/ſprongen zy oock int water ghelijc
die voorgaende. Naer af ic my ſeer verwon
derde en onderſochte die rede waerom datte
by quam/ofte by den toedoeene van eenigen
gode was/ofte by de crachte des crypts. En
d'welc te wete / ic daer een hantbol af pluete
en begonſt daer af te eten. Nauwelijcx en had
ic daer de ſmaeck af/ick en gevoelde terſton
dat my het inghetwant begonſt op en neder
te huppelē. Ick gevoelde terſton een ander
natuere / ſo dat ick my niet langen op deerde
en mocht outhouden / maer ſprong vanden
berghe af na d'water. Die zee-goden cregen
deerniſſe met my/zy baden Oceano en The
tidi dat ick in eenē zee-god mocht verandert
worden. Daer nae ſeyden zy negenderhande
comuratiē daer mede wert ick ghepurgeert.
Sy deden mi onder d'water dupeke/terſton
liepen die golue ouer my / mijn natuere wert
allenskens verandert/en ooc mijn inwendich
weſen/ſo dat ick van my ſeluen niet meer en
wiſte. Toen quam my eerſt deſen groenen
baert/en dit lanch hapy aen / dat nu dus tot
op mijn ſchouderē comt. Mijn beenen wer
den in eenen viſch verandert / met ſchelpen
ouerdeckt. Naer wat baetet my nu deſe ghe
dachte / ofte oock het godlijck weſen / iſt dat
ghy nae

no nae my niet hoorē en wilt? Scylla lieten
matelen so hi wilde/ en giuck yenen stry-
t. Waer af dat Glaucus zeer roornich
art/ en is van daer na het wonderlyck pal-
t vander toouereessen Circe gegaen.

at viertienste boeck der veranderingen
oft transformatien Publij Ouidij
Nafonis.



Al dat Glaucus dē berch Ethna
(die welcke op der Guesen lijff lach
dier onder versmoort laghen / ende
die oock noyt gheackert noch be-
tot en hadden gheweest) hoorby was/ oock
horby die zee die aen Ausonien en aen Si-
tien leyt daer menich schip ghesoncken is/
hy voort duer die zee van Chyrenen tot
aenden

Vande transformatie

De wo- aenden berch die met crupden geladen wa
minghen en aen die wooninge van Circe ghecome
der toe- de vol alderley beeste en wonderlike mon
uustey ren was. Ende nae dat hyse gegroet had
Circe. en vā haer weder gegroet was/ heeft hy z
redenen in deser manieren begonst: O god
dinne Circe weest mijns ghenadich/en gh
merct dattet wel in uwer macht is/ wilt di
ser mijnder liefden/ist dat ick weerdich be
eenichsins bystandich zijn. Mijns ghenoe
bekent datter geen meerder cracht en is da
in crupden/want ick duer dese aldus veran
dert ben. En op dat ghy mijn saecken weten
moecht waerom dat ick hier ghecome ben
zo sal icse v gaen vertellen: Opten cant van
Italien t'seghen ouer die stadt Messene/ hel
ick dese dagen Scylla sien staen/ dien welck
(hoe wel dat ick my schame te vertellen) mijn
smecken en bidden gantsch versmaet heeft/ en
en heeft nort willen nae hoozen. Ist datte
my inde crupden oft in uwe coniuatien ee
nige cracht ghelegen is (alst seker is) zoo wil
hier eenigen raet toe soecken. Ick en begeer
niet dat ghy my mijn liefde gheneest/ noch
doet eynden/maer dat die boorz. Scylla ind
selken liefde oock mede deelachtich sy. Maer
Circe die selue seer totter liefden gheneych
was/en van Venus gequeelt om die misdac
ende clappermije van haren vader/heeft hem
aldus geantwoort: Tis beter dat ghi die ge
willighe liefde en die goede gunst nae volcht
die ick tot v dragende ben. Ghy zijt doch wel
weert datmen v nae loope ende beminne: ist
dat ghi my v liefde wilt toefegghen/ ick sal v
(ghelooues my) selue bidden en smecken.
Debt

dat by in uwe schoonheit een wel behagē/
want ick/ die de dochter der claerder sonnen
in/ en die also veel niet mijne woorden bet-
rach als die crupde met hare crachtē/ geue v
in elken teenenmael ouer. Laetse by varen
so misprijst/ volcht die v niet goeder hertē
minnt/ en wreect twee quade met een plage.
of hemel soude eer vallē antwoorde Glau-
di/ dan ick haers alsoo langhe als sy leeft
sode kunnen vergetē. Circe vā dese woorden
in verstoot zijnde / en const hem nochtans
inder liefden wil gheen hinder noch letsel
te ghedoen : maer dacht dat zijt verhalen
sode op die ghene die voor haer int herten
sat. Terstont ghinck sy crupden plucken
inende tot haer conuatiē en toouerijen.
Sy schoot eenen swerten mantel aen/ sy is
in haer camer gegaen de vol vā alderhande
in tent en monstere was/ en is nae die stadt
in region gecomē/ daer wandelde sy droochs
ints ouer die zee als oft op d'eerde geweest
gade / ende is aen dat heet water ten lesten
comē dat vande hitte der sonnē heet was.
Daer was inde zee een diepte die welcke
in boochwijsen rant hadde / hier quam
der dickwils Scylla vertreckē als de sonne
in hren heetsten was. Dese plaetse heeft Cir-
cande absentie vā Scylla comen ontrep-
schen met veelderhande fenijnen en ander
crupfche substantien / mettē sape vā son-
rege crupde en negenderhande beswertigen
in toouerijen. Daer nae is Scylla gecomen
in sy gewoone was/ en tiel tot hare middel
in voors. water. Terstont wert sy ghemaer
in se rontsom niet hassende en vwoede hon-
den

Van de transformatie.

ben omgort stont/ en ten eersten zoo niet wetende dat syse aen haer lijf hadde/ begonst sy te blien van anrte deser honden / maer waer sy liep sy vuerdese niet haer/ en als si meynde nae haer beenen en voeten te siene / en sach sy anders niet dā verwoedde honden en ander groinwelicke heeste. Als die Glaucus dāan begonst hiseer te schreyen en te weenen/ ende schoude van dien tijt af altijt het gheselschap vander toouererse Circe. Scylla is op haer plaetse gebleuen / en alst hare tijt was heeft sy Circe ten spijte Wlffses van sijne linchten ten eersten berooft: ende soude daer nae die schepen van Eneas ooc verflonden hebben/ en hadse niet in een steenrootse verandert geweest/ die welcke die schippers noch hedert t'soerchs blien. Als dan die schepen vā Tropic dese twee quade passagie voorby ware/ quamē zy tot by het lant vā Italien/ maer eer zy daer consten ghecomen / crogghen zy eenen contrarie wint diese tot in Libien toe dreef: daer werden zy vande Coninginne Dido in grooter eeren ontfanghen: die welcke daer nae als zy vernam dat Eneas wech gerepft was/ liet haer seluē van eenen grootē hoop houts in een mes vallen dat Eneas achter gelaten hadde/ onder t'decksel van sacrificie te willen doen / en bedrogen zijnde bedrooch zyer oock menigen. Eneas is van daer nae den berch Eryx gevaren/ daer heeft hy zijns vaders werbaert ghehouden. Daer nae heeft hy die schepen die den voozode van Juno Iris bycans verbrant hadde/ verlost: en het lantschap Hyppote mitsgaders oock die solferachtige landen verlate hebbende. Naē dat hy

Sido.

men lesten oock voorby die Meerminnen
waren was/hoe wel dat het schip gheen
man en hadde/nochtans ist noch tot aer
eplandt Inarine/en aen d'lant Prochite
komen. En comende ten lesten aen t'land
Pethecusa/heeft daer in t'lant neder geslage
t'voors. lant Pethecusa hadde Jupiter
antijts op die lieden vandē lande vergramt
gewest/en hadde haer figure wat vandert/
nochtans wast goet te siene dattet eens men
ten geweest hadden. Die leden werdē him
grindert/3p regē alle canus niesen/oude
rimpelbe voorszhoofdē/die huyt met grava
ijs hant ouerdeckt/hy benam haer die spra
k/300 datse niet meer en mochten lachteren
en met een leelijche verroeste stemme.

Da dat Eneas dese gelaten hadde/is hy van
ter tot voorby Napels comē geuaren/voorz
het graf van Misenus/dat welck een seer
roechachtich lant was ter stichter sijde ge
te. Ten lesten is hy tot Cume inde spelunc
vander ouder Sibyllen gecomen/en heeft
er gebeden dat hy tot zijns vaders siele in
helle niet haer eens gaen mocht. Sibylla
heeft een lange wijle pepsende / daer na heeft
Eneas geantwoort in deser maniere:t'ge
dat ghy begeert en is van gheen clepnder
importancien o vrome Eneas/die uwe vro
nichhept metten sweerde/en uwe liefde tot tē
oden en ouders de ghy wten viere en wten
lamme haelde/wel bechoont hebt. En wilt
nochtans niet vreesen wāt het sal v geschien.
Ick sal v door die velden Campi Elisei ghe
laemt/en door die wterste deelen der werlt
epden/daer ghi uwe vader sien sult/daer sul
v son

Sibylla

W d.

dp son

Van de transformatie

Op sonder fozge gaen/want der duecht en ran
geenē wech te swaer noch te fcherp gevallen.
Dit ghefept hebbende leyde sy hem inden
boomgaert der hellscher goddinne Proferpi-
na daer wees sy hem eenen gulden boom en
beval hem daer eē roedekē af te pulckē. Ene-
as dedet/ en wert daer na wat doot ghelept
daer fack hi synen vader/zijn dootvaders/en
alle zijn geflacht fittē/daer leerde hi die rech-
ten en pzeuilegien van dier plaetsen/mits-
gaders oock wat auontueren hi binne zynen
leuen noch hebben foude. Van daer is hi ten
lesten al coutende met zyne mede gefellinne
weder gecomen doot eenen seer donckere en
onhebbelijckē wech. En desen ten eynde ge-
comen zijnde heeft hy tot Sibylla gefproken
feggende: Weder ghy doot ooghen oft wten
ooghen zijt Sibylla / ick fal v altijt doot een
goddinne houden/ en belijde dat ghy my het
leuen behoude fult hebbē/ aengesien dat ghy
my doot zo menige donckere/ leelijcke / ende
grouwelijcke plaetsen en weghen gebracht
hebt. Ghy hebt wel verdient en zijt des oock
wel weerdich dat ic v fatisficte doe also haest
als ick ter werelt weder gecomen fal wesen.
Sibylla heeft desen aengesien en swaerlijck
versucht/ende gefept: Ick en ben geen God-
dinne/nock oock der fatisficien weerdich/op
dat ghy niet en doolt. Ick foude een ewich
duerende leuen gehadt hebben / had ick den
gode Phœbus mijnē maechdom willen late:
die welcke proeuede in alle maniere om my
te verleide/beloofde my te geuen wat ick vā
hem begeeren foude. Ick greep een hantvol
fants vander eerden op en badt hem dat ick

menich Jaer leuen mocht als ic daer san-
tuens in mijn hant hadde/maer ick vergat
mij te hangen/sonder out te wordē:dwelck
gheconsenteert soude hebben had ick
en wil/willen volbrengen. Maer om dat
niet en heb willen doen / so heb ick altoog
thout moeten bliuen / en nu is het beste
mijns leuens gheleden / want ick nu tot
mijn ouderdom gecomē ben als ghy siet/
er noch sal ic menigen ouden dach moeten
uileuen/hoe wel dat ick seuen hondert Ja-
re leeft hebbe/en moeder noch drie hondert
jaer om totten ghetale van t'boozsepde san-
ten te comen. Ick sal ten lesten noch booz-
te outheyt soo seer ghemindert worden
dat dat ick niet en sal schynen te wesen. Vhe-
er en sal my selue messchien dan niet kennē
men sal niet willen gheloouen dat hy sulcx
vreesdich gehadt heeft/so seer sal ick verandert
wesen. Nochtans salmen my altyt by mijn
sonne moghen bekennen/ want die Goden
sien my dese laten behoudē. Die wijle Si-
lvia aldus met Eneas al coutende quā/zijn
neder ter werelt inde stat Ciuue gecomē.
Da dat Eneas zijn gewoonlijck sacrificie
maeken hadde/ is hy nae die stadt gerepst die
naemls Caieta/nae zijns voesters naem is
gecemt geweest. In dese selue stadt is oock
Iulcareus aengedoomen/die metten verua-
ren Vlpses menich liiden en verdriet ge-
ent hadde. Hy sach daer int geselschap van
Eneas Achimenides / den welcken hy ouer
wege doot gerekent hadde / want hy hē inde
reep den berch Ethna ghelaten hadde. En
met hem aengesproken in deser manieren/
D d ij. seggends)

Vande transformatie

segghende/ Wie ist vanden goden/ o mijn gheselle Achimenes/ die v het leuen gesalueert heeft/ hoe zijt ghy herwaerts in dit schip der Tropanen gecomen/ en waer wilt ghy liede henē seplen/ Achimenes/ (die syn row hapzachtich cleet achtergelaten hadde) heeft hem geantwoort/ segghende : God gheue dat ich weder inde handen des wreeden Polpphemus vallen moet / ist dat ich niet lieuer en hebbe by Eneam te sijne/ dā in t' schip van Blysses. Ick drage tot hem also groote liefde als oft mijnen eygenen vader waer/ en wat ich ghedoen can/ ich en sal nochtans die groote liefde en vrientschap nimmermeer te volle kunnen gedoen/ die hy my bewesen heeft. Want door hem ist dat ich gae/ stae/ sprekē/ ende die claerheyt des daechs aenschouwe. Wandat ich onder die handē vanden voorszeyden Polpphemus niet ghebleuen en ben / oft in sijne bloeden begrauē en worde/ al storue ich oock van stonden aen/ mach ich hem wel louen en dancken. Want wat hert oft zijn const ich doen gehebben/ als ich v lieden sacht t'schepē gaen ende als ich daer moest bliuen. Ick hadde v lieden seer gheerne eens toegheropen / maer ich vreesde te seer dat my Polpphemus hoorē soude. Ten schilde oock niet vele dat v lieden schip met het luyde roepen niet tonder en quam / want ich sacht datter Polpphemus met groote steenen nae werp/ doen vreesde ich seere dattet v lieden schip inden gront soude byenghen / want my docht noch altijt dat ic daer in was/ so seere had ic mijns selfs vergeten. Na dat ghy lieden Polpphemum ontblodē waert/ is hy al rasende den

berch Ethna ouer ende ouer ghelooopen/
vande groote dicke boomen niet ghewelt
naer aerden. Hy liep altierende die rootse
om/en t'gesicht zijnder ooghe verlozen heb-
bende/repete hy zijn bebloede armen nae die
vervloeckende en vmaledijende de Grier
en seide: Och had ick nu Blysssem oft ee-
nen van zynen knechten onderhande / hoe
soue ick hem die leden van een trecken? hoe
soue ic daer mijn maeltijt mede houdē? hoe
soue ick hem dat bloet gaen wtsuppen? Als
dese redenen hoorde/wert ick so seer ver-
uert dat ick mijn leue wel om een myte son-
negeuen hebben. En principaelijk als ick
uweede tronie aensach / metten bloede vā
wtgesteken ooge ouerloopen/ zijn grou-
welijke hande/het groot gat daer zijn ooge
vstaen hadde/ zynen bebloeden baert / en
vreeselijck wesen. Nochtā sonde ic daer
vewillichlijcker om gestoruen hebben om
dat ick hem aldus getracteert sach. Ick sach
vaz mynen oogen dat hy bouen op die lich-
men van mijne verflagene ghesellen ginc
vte/en begonster vbleesch af te eten ghelijck
veen nae dat hi een prope geuangē heeft.
Men dacht ick dat hi terstont met my dock
vleuen soude: ick sadt ginder in een cleyu
vblke en doock/nauwelijck en dorst ick een
wordelike licken/altijt vreesde ic verflonden
vworden/nochtāns had ic wel willen doot
vsen: ick versloech mijnen hunger niet eer-
nen/gras/ ende cruyden so ick best mocht/
ter ging ick alleen den berch ouer en ouer
vande in grooter aermoede/ en anders niet
vwachtede dan de doot. Ten lesten heb ic
D d ij. van

Vande transformatie

van verre dit schip sien comen daer ick mede
herwaerts gecomen ben. Terstont wenckte
ick dese goede Heeren metten armen tot my
waerts/biddende/om gratie. Si werde dooz
mijne geste beruert/en hoe wel datse Tropa-
nen waren/namē nochtā eenē Ghyer man
inne. Nu ick v alle mijn auontueren vertelt
hebbe/wilt my nu mijn lieue gheselle insghe-
lijck vertellen / wat v uwen leptsman/ende
allen den genē geschiet is die met v int schip
waren. Macareus heeft hem gheantwoort
dat Colus de zone van Hippote inde zee reg-
neerde / daer hy zijn winden in eenen leeren
sack besloten hielt / die welcke Wylffes dooz
een groot present nam. Dus als die winden
besloten waren/ die ons eenich onweder aen-
brengen mochten/zeyden wy negen daghen
lanck sonder eenigen tempeest te hebben/soo
dat wy het lant alreede saghen daer wy be-
geerden te wesen. Maer daer waren som-
mighe van onse knechten die welcke mer-
nende datter inden sack eenen grooten schat
verborghen lach / dooz groote begeerte bes-
gelts hebbense den sack onthonden. Doen
wert t'schip wel also verre achterwarts ge-
dyeuen alst voorwarts gegaen was / ia oock
tot daer wy den tyran Polyphemus gelatē
hadden. Daer na zijn wy ten lesten aengeco-
men inde hauene van een stadt/ die Coninck
Lannus ghesticht hadde/en daer doentertijt
eenen Coninck regneerde Antiphates ghe-
naemt. Tot desen wert ick mijnder derder
gesonden/mer wi werdender so wel onthaeft
dat wy moesten blien om ons lijf te saluerē/
nochtans bleeffen den derden doot/de welcke
van

het volck van dien lande verflagen wert.
Verstont vergaderde die coninck en groote
michte van volcke om ons te veruolghen.
te werpen met steenen / balcken / en ander
grouwelijke dingen / daer zij menigen men-
sch mede dooden / en oock sommige schepen
in den gront deden sincken. Het schip noch
en was daer ick in was / met onsen leptiman
Hesperus ontquamt noch: wy bloden haeste-
ma na een ander lant dat ghy ghinder verre
suliggē / maer niet sonder eenē groote hoop
water te laten / dat welck ons seer deerde.
Hi seggende wees hi hunliedē het lant Cir-
cum / ende seyde: Dit lant soude ick v allen
men te schouwen / principaellijk v mijnen
vrent Eneas (nae dat die ozloghe ghecesseert
van behoortmen niemant doch meer vyant
meete) om dit grouwelijke vrouwe Circe
daer regneert. Als wy aen t'voornoemde
edt ghecoomen waren / mits dat wy twee
mote perijckelen onderwegen gehabt had-
den / en wasser niemant diet dorste bestaen
water voorsepder Circe te gaen. Dus wert
het lot geworpen / en wy werden sommige
v wien het lot gevallen was / als ic / den ge-
mēwē Poltes / Eurilochus / Elpenor / met
ich achteen ander / tot Circe gesondē / inden
reine van alle dander. Als wy voor haer
dorste quamen so quamen der meer dan du-
sint wouen / Leeuwen / beeren / en ander ghe-
derte ghelopen / die ons alte groeten haer
andeden / wantse grouwelijk om aensien
waren / nochtans en wilden se ons geen van
de erch noch quaet / mer doende ons groote
vste aen metten steerte / ledden ons totter
D uij. plaetsen

plaetsen daer die dienstmaerten en camenten
 ren Circe gheseten waren / die ons boort tot
 haerder vrouwen inleiden / doozsaen en we-
 gen die al met marinozsteene geplaupe wa-
 ren. Daer sagen wy Circe in eenen seer rij-
 helijcken stoel sitten / met haren costelijcken
 mantel en gulde cleederen. Sy hadde in haer
 geselschap veel Hereides ende Nymphen die
 niet met spinne noch naepen besich en ware /
 maer niet alderhande crupdekens / en bloem-
 kens te lesen / diese dan in verschepden cor-
 kens te rade leiden / elck opt sijne. Daer nae
 volbracht Circe niet die crupden t'ghene dat
 haer Nymphen begonst hadden. Sy kende
 die cracht vanden crupden / en wist daer com-
 positien mede te maken so sy wilde. Nae dat
 sy onslieden ghesien hadde / en nae datse onse
 salutatie ghehoort en weder gegeuen hadde /
 thoonde sy ons een blijde ghelaet / ghenende
 haer ghewillich tot onser begeerte. Terstont
 bede sy ons eenen dranch bereyden vā doze
 gerste / honich / wijn / keese / en ander heym-
 lijcke en bedriegelijcke commirtien die syer
 mede toe dede / die den dranch soet maecten.
 Daer nae heeft zijt ons toegheropeet / en mits
 dat wy doztich waren droncken wi terstont
 den boozsepden dranch wte. Doen raete sy
 ons niet een roedekē aen ons hooft. Terstot
 werde ick (ick schaems my / nochtans moet
 ick seggen) niet herde bozstelē ouerdeckt / booz
 mijn sprake en had ick maer een leelijc heesch
 grammen behouden / ick viel terstont metten
 muese in d'eerde en werde gewaer dat mijnen
 mont in eenen langen muyl verandert was.
 Den hals dicke / die armen werden in beenen
 getransfor-

Sit ghe-
 sellen
 van Do-
 lisse-
 in vrees
 kenen
 Jovan-
 verte

mansfozmeert/en met alle mijne ghesellen
trach vanden seluen sope gesopen hadden
ende ick daer in een hol geslotē. Alleen bleef
hantwysen Eurilochus in zyn eerste gedaen-
te welcke noyt en wilde drincken. Waert
om mede ghedroncken hadde/wy waren
niet allegader verckenen ghebleuen/want
daer en soude niemant van ons allen ghe-
kist hebben diet Wlpses soude kunnen heb-
begaen segghen / die ons naemaels noch
vpooste/so ghy noch hooren sult.

Dese boof. Wlpses vercreech vande god
bezoeden Mercurio een wit bloemken dat
men goden Molp heeten / en heeft een langhe
sarte wortel: met dese bloemen en niet som-
mer woorden en leeringen die hy van Mer-
curio ontfangen hadde / is hy ten huse van
Circē by en onuersaecht gegaen. De toouer-
ster meynde niet hem te leuen gelijk met
sunderē/sp boodt hem te drinckē/en men-
nem oock boozt'hoof te slane/maer hi en
wider niet na hooren / hy trach al suetelijck
te zweert wt / en heeften Circe mede ghe-
dracht te doozstēken ten waer dat sy hem sijn
ghellen weder gaue. Circe gaf hem de hant
melooft hem datse hē te houwen elijcke sou-
dighgeuen worden / en dat hy zyn ghesellen
wider krijghen soude. Doen begootmen ons
met een beter compositie die ons onbekent
was/men sloech ons niet een ander roedelen
dinnen ons van te voren gheslagen hadde/
men sepder al ander woordē en toouerijen
in die voorgaende. Hoe Circe meer sprac en
toerde/hoe wy meer en meer vander aer-
den opgericht werden/allenstiens rezen ons
D d v. die

Van de transformatie

Die ghe- die borstelen wt/de gespeeten voeten vergin-
 selles gen/ons quamen weder schouderen aen / en
 van D- armē daer wy te vozen de beenē gehadt had-
 des in den. Dit siende Olysses begonst te scriepen en
 hant in wy mede/wy rusten en omhelsden hem/hem
 ste ghe- bedankende vander grooter vrientschappē
 datke. die hy ons bewesen hadde. In dit lant bleue
 wy noch een gantsch Jaer lanck liggen/bin-
 nen den welckē middelen tijde wy veel won-
 ders hoorden en sagen. Daer was een vande
 hier dienstmaechde Circe/ de welcke my/ die
 wijle dat haer vrouwe met Olysses alle sat
 en route de) een wit marinozen beelt wijsde
 dat inden tempel stont / hebbende op t'hoofd
 eenen specht daer veel Hoepkens en Crans-
 kens aen hingen. Doen begeerde ic vā haer
 te wetē wie dattet waer / waerom dattet de-
 se vogel op t'hoofd hadde/en waerom dattet
 inden tempel aldus ghecert was. Nu hoorst
 dan toe Marareu seyde sy/en leert wt mine
 woorden die crachten en virtuyten mynder
 vrouwen kennen. In Ausonien oft Italien
 is t'anderen tijden eenē coninck geweest Pi-
 rus genaemt/de sone vande god Saturnus/
 die welcke groote liefde hadde tot schoone
 peerden/ die ten oorloghe ende ten strijde be-
 quaem waren. Desen Pirus was zo schoon
 en welghemaect van leden als dit beelt dat
 ghy hier siet/ oock hadde hi den moet der so-
 tupnen gelijk/ oft oock noch grooter : nau-
 welijck en was hy tot sijnen twintich Jaeren
 gecomen als hy getransformeert wert. Tot
 zijn wtgenomen schoonheyt verwerpte hy die
 Priades en Raiades die ontrent die rieuirē
 Tibris/ Runic?/ Ruit/ Almo/ Nar/en Phar-
 farus

van woonachtich waren/ mitsgaders ooc
dus pinphjen die met jagen haer geneerden
tusschossche vander goddinne Diana. Maer
allander wtghesteken heeft hy zyn liefde
alluyck op een gestelt die dochter was vā
aus mette twee voorhoofdē en van Veni
ander hupsvrouwē/ dese was seer schoon
en selgemaect van leden. Als sy t'harē Zare
neen was wert si Picus tot eenen wijue
getien inde velden Campi Laurentum ge
teet. So schoon en was sy vā lichame niet/
en was noch veel schoonder en excellenter
vā vange/waerō datse Canens geheetē wert.
Esblach met harē soeten sanc die beesten/
vomen/en steenen te berueren / jae oock die
lonende riuieren te doen stille staen.

Orenē tijt als sy tot singen geseten was/ zo
Picus inde voors. velden wtgecomē om
tegen / gesetē op een schoon hupsch peert/
hogende in zyn slincke hant twee seichte/en
o mijn schouderē eenē scoonē costelijckē mā
tē an goude laken. Hem is terstont naghe
haht Circe die dochter der sonnē/ die welc
haer velden gecomē was om crupden
enen plucken. Terstont als sy Picum aen
sa wert sy so zeer vā sijn groote schoonheit
uonondert/dat haer die crupdē ont vielē de
sijpluct hadde: sy wert geheelijck in zijnder
enen onstekē. En ten lesten tot haer seluen
w: ghecomen zijnde / gaf sy hem te kennen
wt haer begerte was. Welck sy vā vers
ten moeste/want dooz die keetē die t'peert
die / en oock om den grooten hoop knech
te die rontom hem waren/en cost sy by hem
en gevallen. Wilt zoo ghy wilt sepde sy/ al
waert

Vande transformatie

waert oock dat v dē wint wech buerde zo en
suldijs mi niet ontcomen/ist dat mijne crup-
den oft mijn toouerije eenighe cracht meer
hebbē. Daer na toouerde sp hē voor zijn oo-
gen als oft een wilt vercken geweest hadde/
en dedet int bosch loopen in sulcken plaetse
daer gheen peert ghecomen en const. Picus
vlooch terstont bandē peerde/en door eē ydel
hope oft fantasije gedzeuen zijnde/is hi tverc-
ken na geloopē. Circe begonst haer gewoon-
lijche gebedē tot sommige onbekende godē te
doene/daer mede zp wel eertijts die mane en
de sonne niet een doncker wolcke bedect had.

Doentertijt begonster oock eenen grooten
neuel op te stane/ zo dat des Coninx garde
niet en wist waer zp harē heere verlore had.
Als mi Circe dē coninck alleen hadde/siende
dattet wel te passe comē soude datse hē haer
begeerte het verclaren mocht/ heeft hem in
deser maniere aengesprokē: Duer die schoon
bruyt oogen die de mijne beuange en gehee-
lijck in haer gewelt genomen hebben/duer v
wtnemende schoonheyt en excellente gratie
die welcke so veel vermach als datse eē god-
dinne zo ootmoedelijc doet bidden/ wilt mijn
der liefden nu bijstandich wesen/ neemt den
god Phœbus diet al ouersiet tot eenē behou-
den vader/en en wilt Circe zijn dochter niet
versmiaden. Picus dit hoorende heeftse ter-
stont verlaten/ seggende: Schoon herte wie
ghy zijt ick en ben den ghenen niet dien ghy
soect/ daer staet al een ander int herte / ick
bidde den goden datse mi langhe bp bliuen
mach/en alzo langhe als ick leuen sal en sal
ich haer geen ontrouwe doen. Als Circe sach
dat sp

ruyt met sinecken noch biddē niet en voz-
 cade/ten sal/sepde sp / niet ongewroken blij-
 uen/ich sal maken dat ghy niet lichtelijc tot
 uer hupsvrouwen en sult geraken/ ghy sult
 tetont gewaer wordē wat een vrouwe ver-
 sch die tot haerder liefden niet gheromen
 cran/ghy sult sien wat Circe bedriuen can
 die vergramt is. Daer nae keerde se haer
 tremaels naer het oosten/ tweemaels naer
 westen zo sloech den ionghelinc driemaels
 ut haer roedekē/ sprekende t'elckē een too-
 n' vreesken. Picus begonst te loopen ende
 moelde dat hy veel dapperder op de beenen
 was dan hy opt te boozē geweest had/ waer
 by hem zeer verwonderde. Hy sach dat hy
 ingelen getregen hadde / en dat hy ghehee-
 lik in eenen spacht verandert was. Doen
 sich hy van quaetheyt in die Boomen / en
 riken der boomen met zijnen beek picken.
 den gulden mantel die hy aen hadde is hem
 sich eenichsins by ghebleuen / als noch aen
 zien hals wel blijkt/ daer hy noch gulden
 derē draecht : anders en heeft Picus niet
 thoutwen dan die booz. plummen/en sijnen
 rsten naem. Sijn knechten liepen die wijle
 de d'bosch ouer/soeckende en roeyende nae
 binnen meester dē welckē zo niet en bonden/
 waer hebben Circe die toonerersse ontmoet
 hy hadde alreede die doncker wolcke gere-
 luert/ende die claerheyt laten doorbreken)
 nde zo teghen haer ouer dat sy haren heere
 erdaē hadde. Sp bereyde haer terstont om
 circe met haren schichten te doorschieten/
 waer sp begonst haer schadelijck venijn wt
 storten/sp riep die Goden der nacht en der
 hellen

Picus
 in eenig
 spacht
 Servan-
 deut.

Vande transformatie

hellen aen/ mitsgaders oock haer Goddinn
 Herate: Terstont spronter wter eerden/ dat
 wonderlijck en grouwelijc om acnsien was
 een dichte bosschagie. Die aerde begonst te
 dauere die boome dier ontrent waren bleech
 te wordē. Men sach daer bloet regene/ steene
 roepen/ hondē bassen/ en veelder hande geeste
 wandelē. De knechte dit siende werden daer
 seer af verschrickt / en Circe geraeckte se ter
 stont met haer wonderlijck roedeken/ so dat

Sie sijse terstont in beesten dede veranderen/ den
 eenen in een vercken / den anderen in eenen
 beer/ en diergelijcke / niemant en bleefte van
 hun allen die zijn eerste figure behiele.

Als den dach ten auonde was ghecomen/
 en Caneus sach dat haren heerē en man niet
 t'hups en quam / sant sy haer knechten met
 toortsen nae t'bosch toe. Ten was haer niet
 genoeg dat se thups schreyde ende weende/
 maer is oock al huplende ende tierende nae
 t'velt geloope. Ses dagen lanck en ses nach
 ten liep si heen lant op en dander neder/ alom
 en omme daerse die fortunne dreef.

Ten lesten duer het langhe loopen vermoept
 zijnde / is sy ghecomen aenden Tyber / ende
 ginck haer daer int water wat veruerschen.
 Daer begonst sy haer ongenuechte droesse
 lijck met een liedekē te beschreyen/ in sulcker
 maniere als die swane die int wterste haers
 leuens is. Duer groote droefheyt begonst sy
 allenskens te smiltē/ soo dattet niet dan een
 pdel locht en wert. Nochtans is haren naem
 noch inde selue plaetse ghebleuen / want die
 oude boeren hebben se Canens geheeten / nae
 den naem vander boors. Nymphen.

Dese

Desse en dier gelijcke dinghen gehoort ende
 staen hebbende binnen het gantsche Jaer
 in dit land waren / bereyden wy ons
 onweder van daer te trecken. Want Circe
 sem ons dat het schoon weder wordē soude
 hemel dat wijt anders beuonden. Wy heb-
 bender weghen sulck onweder en sulcken
 temēst gehad / dat wy blijde waren doen
 men dese haue geraken consten.

Is Macareus zijn redenē voleynt hadde /
 wate Eneas zyns boesters opschrijft / die hi
 gegraven hadde / in deser manieren.

lept Caieta die vā haer boesterkint van
 Troie van Troien verlost is / om in sulck
 vate verbrandē alst behoorlijc was. Daer
 naack het schip van Eneas af / verlatende
 plant vander goddinnen Circe / die ouer
 alme leelijcken naem hadde : en is ten eynde
 gecomen daer den Tyber inde zee loopt.

Daer is Eneas ten huyse vanden Coninc
 Latinus gecomē / nochtan niet sonder groo-
 te loge tegen het volck Rutuli genaemt te
 varen : Want Turnus woude die dochter
 vanden Coninc Latinus / die Eneas alreede
 varenen wijue ghegeuen was met ghewelt
 varen halen / om datse hem tanderen tijden
 varen hadde gheweest. Van beyden syden
 varen die oorloghe selber en selber / elck nam
 varen aen met groote hoopē / om hem van
 varen syden sterck te maken. Ten was niet
 varen geefs dat Eneas hulpe begeerde van
 varen coninc Euander / want hy hem Pallan-
 varen synen zone sant met een groote menich-
 varen an volcke : maer Venulus wert te ver-
 varen van Turnus tot Dionides gesonden
 die

Van de transformatie.

die welcke verre wte lande woonende was
Desen vooz seyden hadde gherout die doch-
ter vanden coninck Daunus/ en hadde daer
int d'lant een groote stadt gesticht. Naē dat
Venusus zijn bootschap aenden voorsz. Dio-
medes gedaen hadde van des coninck Tur-
mus wegen/begonst hem Diomedes te ercu-
seren/segghende / dat hy noch zijn lieden niet
beguaem totter oorlogen en hadde/ want in
dat lant niet veel strijbaer mannen te vin-
den en warē. En op dat ghy niet en meyn-
seyde hy dattet gheloghen sy / hoe wel dattet
verhalē eens ongelucs de dzoefheit doet ver-
nienwen/wil ick v gaen vertellen wat my ge-
schiet is: Naē dat die stadt van Tropen ver-
destrueert en verbrant was/zo heeft Aiar in
den tempel vander goddinnē Pallas een jon-
ge maecht vercracht/ en om zijnder misdaet
wil werden wy alle gader t'samē geplaecht.
Die stormen en windē vielen ons contrarie/
den nacht en den regē vielen ons op dē hals.
En op dat ic v met mijne lange redenen niet
te mopenlijck en sy / wil ick v int corte ghaen
vertellen wat ons lieden gebuert is. Het was
doen aldus met ons lieden gestelt als datter
Pyramus selue (de onse vrant was) om soude
gewrent hebben hadde hiet gesien. Nochtā
heeft my Pallas met haer goetheit van alle
perijckel des doots en golue des waters ver-
loft/maer noch en mocht mi niet gebeure dat
ic weder tot mijne lande hadde mogē keere.
Want Venus altijt vooz oogē en in gedachte
hebbende egene dat ick tanderen tijden tegen
haer misdaē hadde/nam in hare sin my deer-
lijcken te plagē. Ter eerden en ter zee treect
ich

menigen aenstoot/dat ickt booz geluck
menige lieden achtede die in die zee ghebleuen
oock hadde ick dickwils wel gewenscht
dat daer mede gebleuen hadde. Die knecht
mer noch te lyue ghebleuen waren / vart
menigen aenstoot en ongheluck heel ver
nept zynde/haddē meer lust om rusten dan
wer te repfen. Wtghenomen alleenlyck
Simon met sijne consozten / die seer hittich
enpijich op de goddinne Venus warē. De
se wilde vander berispen en sepe : Maer dat
so veel en so veel derley gheleden hebben/
dat cander noch meer ter werelt ghesijn dat
e patientie en lydsamenheit te bouē mach
en? wat can ons nu doch Venus meer ge
den? al sinen pet argers verwachtende is/
en maectmen hem aent bidden en smecke:
mer als een dinck t' sijnen archsten gecome
dan en vreesmen niet met allen meer.
met Venus by alle dese woordē aenhoorē/
let haer alle die knechte van Diomedes ha
en / als sy oock doet / wy en sullen op haer
gamschap een hant niet achten / al heeft sy
es zo menich leet en verdoet aenghedaen.
Het dese en diergelijke woorden verwertē
de gramschap der goddinne meer en meer.
Het vele en wasser indē hoop dien dese woordē
en aenstondē/maer den meesten hoop wilde
hem om sulke woorden straffen. Ende mit
men dat hy ons weder antwoorden wilde/
niet hem de spziale gantsch gemindert/ zijn
hant wert hē in pluyne verandert/die pluy
nen wiesfen hem ouer den hals/boest/ rugge
en voortso ouer alle zijn lichaem. Zijn armen
werden niet wat lanckachtige vederen ouer
e c. decht/

Van de transformatie

Deet/sp werdē hem onder die vederen gemin-
dert en in vliegelen verandert: aende voeten
creech hy lanchachtighe t'eenen die d'meeſte-
deel van ſijne voeten beſloegen / zynen mont
wert hem in eenen herden beek verandert.

Van alle deſe dingen werdē Ipcus / Ibas /
ſichtenor / Apeteus en Ibas ſect v'wonderd /
die welcke altijt zyn mede geſellen gheweeſt
haddē / en de wyle ſp hun zo zeer v'wonderdē
werden ſp oock in diergelijcke gedaentē ver-
andert / en blogē harē medeſelle Agmon nae.
Wilt ghy wetē wattet vooz vogelen watē?
ten waren geen ſwanē / maer waren dē ſwa-
nen van plupinē en van fatſoene wel gelijck.

Dus verloos ic daer een groot deel vā mij-
nen volcke / en met die gene die mij noch over-
bleuen (die in zeer clepnen ghetale zyn) ben
ich in dit clepne landekē blijuen woonē. Met
ſulcke woorden excuſeerde hē Diomedes hy
Venulus den legaet des Coninc Turmus.
Met deſe antwoorde is Venulus vā daer ge-
rept om weder na zyn lant te trecken / en is
dooz die ſtat Butroli en Meſſapien gecomen
daer mē nu veel putten ſiet / veel doncker boſ-
ſchagien / en eewelijck druppende boomē. In
deſe boſſchagien plegen t'anderē tijde Nym-
phen te woonē / hoe wel datter nu tertijs nie-
mant en woont dan den tweelijueghen Pan
die half boeck en half menſch is. Ter tijden
alſer die Nymphen woondē quammer eenē
herder Apulus gelieeten / dieſe verbaerde en
vertoerhſe van t'voorſchreuen boſch. Als die
Nymphen haer wel bedachtē / en maecten zy
banden herder gheen groote ſake / maer gin-
ghen al aen een houden / en begonſtente ſin-
gen

en te dansen/hem ten spijte. Apollus wil-
de haer manieren begecken ghinck oock
en neder springen/ en begonste met duple
achtige woordē te berispen. Niet eer en
hy zijn keeckē achter/ voor hy en wert in
een boom verandert / aen wiens sap men
hy bekeemē mach vā wat conditien hy ge-
weest heeft. Want die wilde oliuen anders
en dā eenē straffen en onleselijckē smaect en
men dē genen gelijk vā wiens boom datse
nomen zijn. Als die boors. legaten weder
indie Guttuli geromen waren/hoe wel datse
en hulpe vande Coninck Diomedes mede
machten/nochtans en lieten zy des niet te
en hun ozlogen te vervolgen/hoe wel datse
littel machts en luttel volcx haddē/d'welck
en noch eē ongeluckich ozloghen ten lesten
art. Van beydē zijdē geschieden daer groo-
teloetstoringhe. Ten lesten dede Turnus
en compositie maken van perk/ter/was/en
ander substantien/die int water mochtē ber-
en / ende dede hier mede t'vier inde schepen
Eneas steken. De vlamme blooch terstōt
waerts na de zeplen/ zo dat die schepē heel
ween vier stonden. Die Goddinne Cibeles
ende dat de schepen inden noot waren die
anderē tijden in haren berch Ida gemaecte
gewest haddē / blies sy haer trōpet en vulde
de gancsehe lucht met haren ghelupde/ sy te
heestelijck met harē wagen en met haer lee-
ten nedergedaelt hy de boorsende schepē en
dde. Het is al te vergeefs Turne dat ghy
mijn schepen aldus verbrandē wilt/ want ic
se verlossen/en en sal gheenmins lijden dat
ghy se so metten viere verbranden sult. Mits

Eij.

Dat

Vande transformatie

S. 16.
p. 15.
Encas
in Nym
ph.

Dat die goddinne dese woordē sprack begon-
stet seer te donderen / te haghelen / te regenen
en te waepen. Die zeelen en cabels werden
in stukken gebroken / die schepen onder d'wa-
ter ghedreuen / die herthept des houts ver-
ginck / en veranderde in een lichaem. Men het
roer sachmen een satsoen van een hooft co-
men / die riemen werdē terstout in beenen en
swemmende voeten / de canten onder aenden
bupck der schepen in rugbeenen / die coorden
in hant / en de d'weersche zepthoutē in armen
getransformeert / altijd bleuen zy haer swert
hept behoudende / en in Naiaden verandert
bleuē zy int water spelende daerse te boze af
veruaert gewest haddē. Haer eerste schepsel
hadde inden berck Ida gheweest / en nu was
haer leuen en ghenuechte inde zee ghelegghen /
soder datse op haer eerste geboorte meer dach-
ten oft pepsden. Maer altijd booz oogen heb-
bende die groote perijckelē diese inde zee ge-
hadt haddē / vā dien tijt af en sagen zy voort
meer niet een schip meer in last van verdrinc-
ken zy en hieldender altijd die hant onder /
wtgenomē alleenlijck die schepen der Grie-
ken / want zy die groote iniurien en molestas-
tien die zy vanden Grieken dicwils geleden
hadden / noyt en mochten vergeten. Hierom
wast datse die schepen der Grieckē niet blij-
den gelate saghen ten gronde gaen en t'schip
van Alcinous in een steenrootse veranderen.
Nē hoeyter dat Turnus om dit groot won-
der wil soude ophouden van strijden / maer
hy bleef des niet te min euen obstinaet : elck
maecte vā zijnder zijden eenē moet / het was
ten lesten meer gebaen om de eere en die vic-
torie

nie te behalen dā om het rijk/oft oock om
scoone coninc dochter Launna te hebbē.
Nae veel strjdens heeft Eneas noch ten
tē duer die hulpe zijnder moeder Venus
duer hant ghecregen: die Coninc Turnus
heffer inden strijt. En die wijle dat Tur-
us noch leefde/wert die stadt Ardea ver-
strueert en vande Troianen aengestelen.
Die wijle dat dese stat noch stont en bernde/
noch daer eenē repger wt / die duer sijn ge-
tot / magerhept en bleekhept ghenoech te
innen gaf/dat die stadt ingenome was.

Die same ende die duecht vanden vromen
neas was zo groot en wijt verbrēpt / dat se
le die Goden/ia oock Juno selue tot d'eer-
sse deden bekeeren. Nae dat hy wel ghe-
ospereert hadde / en dat Iulus sijnen zone
root ghenoech was om d'lant te regeren/
ende Venus dattet tijt was dat hy vander
erden ten hemel opgenomen soude worden/
heft zy Jupiter hare vader gaen omhelsen/
ddende hoor hare zone Eneas/en seggende:
mijn alderlieffte vader die my noyt hert-
it en hebt bewese/wilt my nu ooc en mijn-
sone goedertiere wesen/die vā mijne bloe-
gecomen is/en die v tot eenen grootvader
heft. Wilt hem doch eenich plaetsken onder
de goden verleenen/want hy heeft nu lange
enoech in miserien en cattighept geleest/
et is oock ghenoech dat hy eens het helse
rijk besocht heeft sonder dat hijer nu weder-
reere. Tot dese begeerte vielen alle die Go-
en gewillich / en Juno selue heefter metten
oofde toegelinct. Daer nae seyde Jupiter:
hoorwaer Eneas is wel weert dat hem ge-

Eij.

schie

Vande transformatie

schie nae die begeerte zijnder moeder. Dus
ghy mijn dochter hebt vercrege daer ghi om
gebede hebt. Van deser antwoorde was Ve-
nus seer verblijt en danckter grootelijck ha-
ren vader af. Daer nae is sy in haren wagen
gaen sitten die met duyfkens voortgetroche
wert/en is neder gedaelt in Italien byderi-
uere Numicius/die welken sy geboot hare
sone te wasschen en te reynigen van alle tge-
nedatter sterffelijck in hem mocht wesen/
en aldus tot inde zee bueren. Numicius den
gehooznde dede terstont t'ghene dat hem die
goddinne gebode hadde / hy reynichde Eneā
zo wel dat an hem niet en gebrack dan doen
sterffelijckheyt. Venus is haestelijck totten
lichame gecome/hem bestrijckende de mont
met alderhande hemelsche substantien ende
crupden / ende heeft zo ten lesten eenen
god af gemaect/den welken die Grieken
Deum indigetem, dat is/eenen god die van
menschē gecomen is ghenaeemt hebben/ ende
hebben naderhant t'zijnder eeren veel tem-
pels ende outaren ghesticht.

Nae die doot van Eneas heeft zijnen zoon
Julus diemen oock Ascanius hiet / het rijck
gheregeert / daer nae succedeerde Spluius/
nae Spluius is Latinus totten rijcke ge-
come/daer na Epitus die sone van Latinus.
daer nae Capis/nae desen Capetus/daer na
Tiberinus die in de riviere Albula byzone-
ken bleef/en gaf de riviere oock hare naem.
Van desen zijn gecomen Remulus ende den
weeden Acrota. Remulus was den outsten
van dese twee/en wert daer na vandē donder
verlegē/om dat hi den god Jupiter int don-
deren

aren nabolgen wilde. Arrota die wat beter
 reimpert was dan synen broeder/heeft het
 sich nae zijn doot Auentino achterghelaten/
 in welcke int leste begraue wert inde berch
 omme noch na sijne naem *Mons Auentinus*
 het. Daer nae wert *Palatinus Coninck*/in
 mens tijde dat *Pomona* leefde een de schoon-
 wonder alle de *Pamadiades* de opt in Ita-
 lien geuonden werden. Dese had seer groote
 ruuechte int houenieren/ int boomen plant-
 en/oeffenen / en dierghelijcke hanteringhe /
 daer af dat sy oock den naem vuerde. Sy en
 was niet iagē noch visschē noyt becommert/
 en genuuechte en namse in pylen/schichten/
 noch diergelicke instrumentē / dā alleenlijcke
 eē snijmes/ daerse die boomē mede mocht
 roopen. Alle den dach was sy onledich met
 enige boomkens te enten/met haer houen te
 gieten/en met dusdanige oefeningen. Sy
 hadde so veel met haer houen te doene/datse
 niet veel op liefden noch vspagten en dachter-
 achtas altijt vreesende voor eenigen onghel-
 ighichten hoop/ doot sy altijt die duere haer
 wofs vā hūmē de wijle dat si daer inne was
 en datter niemant inne en soude geraken.
 Daer wat listen en practijckē en sochten die
 datpze niet/die altijt tot huppelē en springē
 creet warē/wat en bedreefde ghehoornden
 van/dē jongē *Splenis* oft *Triapus* niet (de
 niet zijn zepffen ende groote manlijcheit die
 leuē wte houē weerde) om dese maecht tot
 unne wil te brengē? Daer noch wasser eenē
 tese alle in liefde te houē gincst *Vertumnus*
 cheetē/hoe wel dat hi daer eē hayt niet te ge-
 uchiger om en was. Dese quā dicwils inde
 Ce iij. ghe

Vande transformatie

gedaente bā eenē picker het rozen af picken.
met eē zepssene was hy eenē maper/met eenē
prickel was hi eē offen dymuer/met eē sweert
geleech hy zeer wel eenen crychsmā/en met
een anghelroede eenen visscher. Summa hy
cōst hem in alle maniere en gedaentē veran-
deren/hy cōst hem tot alle dinghen beghe-
uen/om totter liefde vander boors. Pomona
te comen. Ten lesten verbanth hy zyn hooft
met een hupue/en quam aldus stuenende op
een stoercken inde ghelijckenisse van een out
wijfken inden hof daer hy Pomona wiste.
Als hy inde hof quam/prees hi die appele en
ander vruchten seer de hi daer sacht/en seide:
Onder alle die symphē van desen lande en
weet ic daer geen scoondere/gratieusere/noch
ghelcerdere in zāpen planten en houen dan
ghy Pomona/die eenen sonderlingē sprieghel
der maechden zijt. Nae dese woorden heeft
hyse ghecust en omhelst/op sulcher maniere
als oude wijfkens te doen plegghen/ende is
nessens haer int groene gaen sitten. Daer
saghen zy lieden boomē met appelen geladē/
onder de welke datter eenē Olimboom stont
in wiens tacken eenen wijngaert wies met
dymuen geladen/desen heeft hy oock gepre-
sen/en seide: Stet welke een bequame con-
iunctie/waert dat desen Olimboom met den
wijngaert niet verciert en waer/soo en sout
mer anders niet dan de bladerē af cunnē ge-
pluckien/en waert dat den wijngaert op den
Olimboom gheen ruste en hadde/zo soude hy
plat ter eerden liggē zonder eenich profijt te
doen. Met dese ghelijckenisse en wort ghy
nochtans niet beruert/want eenen pegelijc-
ken

in verachtende en wilt ghy van geen versan-
 nige hoorē spreke. Maert dat ghy v noch-
 tes wilde laten ghesegghen / ghy sout veel
 mer byjers hebben dan Helena opt gehadt
 oft / noch Hypodamia / noch oec Penelope
 myns vrouwe van Olysses. Maer nu ghy v
 alus wepgeret / zo cricht ghi daer meer dan
 opsent die ghi tot uwer liefde verwert / als
 men / halfgoden / veltgoden / &c. Maer wilt
 oec een goet houwelijck doen / ende wilt ghy
 in raet volge vander ouder vrouwen de nu
 v staet / ende die v weluaert lieuet sien
 de dan eenige vā uwē byjers / zo en suldy
 zo zeer niet wepgerē / maer sult Vertunnen
 men alle vander vooz uwen alder liefsten
 went verkiezen / ende verlaet v by op mijn
 wort / hy heeft v oock zeer lief / want ick
 mine zijn herte also wel als d'ijne. Hy en
 oock gheen landt looper maer is hier in
 d'lant woonachtich. Oock en is hy niet
 onghestadich als den meestendeel vanden
 byjers zijn / die welcke terstont minne t'gene
 t zy eens ghesien hebben. Ghy zijt d'eerste
 geweest daer hy opt op verliefde / en en sal
 en andert hebben zo lange als hy leuen sal.
 hy behoort oec te aenmercke dat hi scoon
 ick van Jaren wel gemaect van leden / en
 et alle die gauen begaest is die dē mensche
 in natueren aen comen mogen. Oock can
 h hem in alle gedaente veranderen en trans-
 gureren: wat ghy ter weerelt begheert (hoe
 oot dattet oock sy t'sal v ghebueren. Hy
 met die selfde oeffeninge besich daer ghy
 mede geneert. Want hebt ghy die appelen
 ander bychten zo lief / die eerste bychten
 E e v. moeten

Van de transformatie

moeten hem geoffert worden. Hy en begeert
niet uwe appelen crupden noch houen niet/ hy is
niet uwe gratie en niet uwe liefde wel te vze-
de/wilt doch zijnder genadich zijn/en gelooft
dat hy t'selfde begeert en spreekt dat ick v
nu segge/siet dat ghy inden haet van Demus
oft Haminus die goddinne der wrake niet
en valt/ick hebber binnen mijnen leuen alte-
meningen schoonen spieghel af gesien / en wil
v wat gaen vertrecken daer ick v wellichte-
lijcken mede meyn te vermoeden.

Int lant Cyprios wasser eens eenen gehee-
ten Iphis/vā cleyen stamme en leegen ge-
sichte/ die welcke op eenen tijt verliefde op
een jonckfrouwe Anaxarete ghenaemt. Hy
gincse langen tijt nae/ ende siende ten lesten
datse niet geen redenen om te setten en was
is hy biddende ende smeekende hy de voester
vander boorsepder Anaxarete gecomen ghe-
uende haer te kennē welc zijn begeerte was
en heeft haer ghebeden datse hem zijn woort
doen wilde. Dicwils sant hi zijnder vjersse
minnebeuē ouer/ die hy niet sinen tranen
gewassen hebbende / dicwils aen haer duere
quam pleckē. Des nachts quam hi daer som-
tijts teghen die duere lenen / seer beclagende
datter enich slot oft grendel voor was. Maer
Anaxarete euen obstinaet bliuende en dede
anders niet dā met hem gecken en niet spij-
tige woorden aen te spreken/ segghende hem
dicwils dat hy niet op doen en soude. Iphis
en wildet niet langher lijden/noch desen aer-
bept te vergeefs doen / maer heeft haer ten
lesten voor haer duere staende/ghesept: Ghy
hebt mi verwonnen Anaxarete/ghy moecht
mi wel

in d'el te pumphere en v grootelijck vermie-
 cken dat ghi Aphin sult ter doot ghebracht
 hebben. Singt nu vry / bedrijft genuechte de
 god: Dean ter eeren / en aenghesien dat ghy
 om victorie vercreghen hebt / so muecht ghy
 ha neckighe v wel verbliden / want ick de
 dat in danche aen neme. Sekerlijcks ghy
 mercht v des wel beroemē / datter om ulwen
 weenen sulckē frisschen geselle van liefden
 ghy touenis. Nochtans en sal uwe liefde in
 miniet gemindert worden voor die doot en
 salus schepden / en als dan sal ick metten le-
 ven mijn alderliefsste moeten deruen. Ick en
 sal van mynder doot gheen boden senden
 en sal selue mettē lijue in uwe tegenwoor-
 de heyt de bootschap doe / op dat ghy int aen-
 si des dooden lichaems uwe weede oogen
 verhsins moecht versade. Ist nochtans also
 boden als men seyt / dat ghy lieden alle din-
 gen ouersiet / soo wilt mijns gedachtich zijn
 en can om der grooter droefheyt wil niet
 mer ghespreken) ende wilt toe laten dat men
 ons bepdē langen tijt nader doot weet te-
 sehen. Dat ons leuen cort geweest is / wilt
 dat met een ewige memorie recompenserē.
 Dit gesept hebbēde sloech hi sijn oogē en sijn
 armen op na dē hemel / en vast gemaect heb-
 bende eenē strick bouē aen den opperste dor-
 pel vander duere / ic weet wel seide hi / o onge-
 noyge / dat v dese maniere vā stricken beter
 en die minnestrickē aenstaet: daer nae heeft
 hem seluen aen verhangen / hem keerende
 rechtās mettē ansichte tē huyse waert inne.
 Alts dat hi aendē voorsepdē strick hinck en
 apperde / wert het gerlop vā synen voeten
 gehoort /

Vande transformatie

gehoort/en soomen die duere open dede sachen watter gaens was. De knechte begonsten te tieren/3p meynden hem op te lichten maer t'was al om niet. Na dat syen afgemen hadden/mits dat hy gheen vader en hadde/droegen sy en op de schoot van synder moeder/de welke terstont omhelsde en custe het doode lichaem van haren zone/screpende met ouervloedigen tranen. Men droech het lichaem nae die plaetse daerment verbernen soude/die moeder volchde van achter na met ee groote schare van vrouwe dier oock groot geschrey en groot misbaer om maecten. Het is geschiet 300 3p bi ghevalle het lijck voorby t'hups droeghen daer die groot jammer geschiet was / en tgerucht van de gene die medeghinghen is Anxaretet ooren ghecomen/die alreede vande goddinne der wraken Nemesis gheheeten/gedreuen wert. Nochtans wert sy eenichsins tot deernisse betruert/ende seyde: Laet ons doch oock dit deerlijck lichaem eens aensien. Men droecher het lichaem ten hups in nauwelijcx en wast daer op een bedde neder gelept/haer oogē t'eerst dat syen aensach en begonsten te verstijuen/het bloet te verschieten / en mits datse achterwaerts meynde te treden / soo moest 3p bliuen staen aende eerde gheuesticht / 3p meynde haer hooft ter ander syden te keeren sy en constet oock niet gedoen/haer herte dat tevooren in hartheyt den steene ghelijck geweest hadde/wert nu oock in eenen ghereckelijcken steen verandert. En op dat ghi niet en meynt dat tet bueselen zijn / int selue eplant Salamis siemen noch heden t'sdaechs eenen steen van sulcken

Anaxa-
rete is
eenen
steen ge-
transfor-
meert.

rukken fatsoene en gelijckenisse als sy was/
om worter alomne en omme die goddinne
Ianus geeert/die ouer sulcke weede en straf
seefde wel can punitie genemen. Daerom
sy v aen diergelijcke exempel en spiegel
en weest niet meer so spijtich/maer laet v
weggen vanden voorsepde Vertumnus die
v zeer bemint/ aldus salt geschieden dat v
en reghen/ wint / noch onweber aen uwe
wachten geen lefsel doen en sal. Na dat hem
Vertumnus in so menige figure te vergeefs
ander hadde/is hi te lesten in de gedaente
en eenen jonghen geselle gekeert. Die wijs
te instrumente werp hi van hem/en quame
v haer staen in sulcker buegen als de son
ne die door haer groote claerheyt alle die
duisternis en donckerheyt der wolcken door
siet. Sy bereyde hem om haer niet gewelt
en te vallen/maer daer en was egeens ghes
els gebrec/want sy nam in des gods Ver
tumnus schoonheyt zo grooten welbehagen
en sy hem terstont gewillich viel.

Daer na regneerde Numa den onrecht
ordigen die tegen recht en reden sijne broe
der Puntor wten rijcke verdruef. Daer na
werden die mueren van Roomen begonst op
te bouwen alsmen die eerste hielt vander god
innen Palis. Daer na vierden die Sabini
geloge tegen Tatijs. Daer wert Tarpeia
dat den wech des casteels gheopent was
in doot gebrecht/als hi wel verdient hadde.
De Sabini quamen in desen strijdt al heym
en den Roomen toe gelopen/ als sy wi
den dat alle de stad van Rome in slape was.
so quamen aen die poorten die welcke Ro
mulus

Vande transformatie

Romulus allegader gesloten hadde/maer Tatius die inde stadt was heeft humlieden en vanden poorten gheopent/ende ginck daer so suetelijc mede te wercke dat niemant die heeren der poorten en hoorde craken dā Venus alleen / die welcke die vooz. poorte terstont soude hebbē gaen slupten. Maer ten is inder goddinnen macht niet dat sy der goden ordnantiē eenichsins breken mogen. Niet verre van daer by den tempel van Janus lieper een schoone claer coele Fonteyne / Romulus hadt die Nymphē van deser fonteynē dat se hem behulpich souden wesen. Die Nymphē en wilden hem haer hulpe niet ontfegghen/ nochtans en was den tempel vā Janus niet ontreysbaer/ noch het water en had daer den wech niet benomen. Die Sabini werpen int vooz. water solpher/ peck/ en dier gelijcke substantiē daer sy het water mede mēpten wt te droogen. Het water dat te voozen wter matē ront was/ wert nu door dese comintie dier in geworpen was also heet als een bier. Die posten begonsten van hitte te rooken/so datter die Sabini niet toe geraecken en consten. Die wile werden die Romeynen gewapent/en zyn die Sabini met hare leptsman Romulus van selfs te gemoete gegacen.

Terstont wert het Roomsche ertryck met ten lichamen der verslagē Sabinē bedeckt.

Met desen slach wert peys gemaecht tusschen die Romeynen en Sabini/want haer en stont niet aen tottē lesten man te stryden.

Op sulcker conditien nochtans wert desen peys toegeslegen/als dat Tatijs tsamē met Romulus regneren soude. Na die doot van

Tatius

Marsus werde die Sabini en die Romeynen
moede vrede en eendrachticheyt versaeint:
en heeft Romulus sommighe regels ende
wete bescreuen/waer nae datse haer regeren
neregulerē souden. Ma alle dese dingen bede
Mars seinen helm vandē hoofde/ en is voer
begod Jupiter gegaen / tot hem sprekende
nieser manieren: Den tijt is nu aengheco-
mi mijn alderlieffste vader / aenghesien dat
zaftadt van Roomen in haren fluer is/ende
walle het regiment der stadt in eenen Ca-
mpen gelegen is / dat ghy my en minnen ne-
mies wel weerdich is uwe belooftē hout/
is dat ghy hem vander eerden op neemt
enē eenige stede indē hemel verleent/Want
ghedenckt dat ghy my t'anderen tijden in
sentie alder gode belooft hebt / dat ghy hē
waerts nemen sout:wilt doch nu / o alder
oerfte/uwe belooften volbueren. Jupiter
en almogendē heeft hē zijn begeerte geron-
teert/ hy bedeckte die locht met een don-
er wolcke/en sant eenē grootē donder slaech
mer daer hy die gantsche werelt mede ver-
sichte. Met dese teekenen wert Mars
el gewaer dat zijn bede verhoort was. Hy
sich op zijn lantie stuenen / daer nae clam-
e wel stoutelijck op seinen wagen / wiens
sele van bloede besmet was/ende is aldus
er de locht vliegghende ten lesten op den
arch Palatium gecomen. Daer stont Ro-
ulus int middē van sijne knechtē/hunliedē
rende ende instruerende zijn reghels endeg-
teten:desen heeft hy terstont op ghenomen
naeden hemel ghebuert. Daer creech hy
in glozeus wesen en veel eerlijcker plaetse
dan

*Romulus
sus-ten-
hemel
gebuert*

Van de transformatie.

Dan oft hy noch in sijne maalestept hadde bli-
uen sitten.

Hersilia niet wetende dat haren Man ten
hemel gebuert was/ bedreeffer groote droef-
heyt om/ meynende dat hy ergens verlegen
lach. Juno sanc terstont hare bode Iris om
die coninginne te comen vertroosten in deser
manieren: O coninginne Hersilia die de cere
en glorie der Roomen sijt/ en die wel eenen
sulcke man weerdich geweest hebt/ weest nu
getroost: en wil ghy uwe man sien so volcht
my nae/ na het bosch en naden berch Quiri-
nus geheeten/ daer de Roomschen tempel in
gesticht staet. Iris volbracht hier mede zijn
bootschap. Hersilia wert desen woorden on-
derdaen/ en vā beschaemtheit en doost sy nau
welijcx haer ooghen opstaen/ maer sepde: O
goddinne/ anders en can ick v gheenen naem
gegeuen/ midts dat ick v niet en kenne/ noch
kans sie ick v voor een Goddinne aen/ leyde
my och leyt my doch sepde sy/ daer ick mij-
nen man noch eens aensien mach/ ick sal my
seluen laten dunckē dat ick inden hemel ghe-
buert worde. Terstont is Hersilia met Iris
goddinne opgheseten en zijn ouer die berghen ghereyst
daer te vozen afgesproke is. Dus wert Her-
silia oock ten hemel geboert/ en gaf int wech
reysen ter werelt noch een schijnfel. Alse Ro-
mulus sach comen/ heeft hijse blijdelijckē on-
fanghen. Daer wert haer den naem en het
wesen gantsch verandert/ want sy wert
doen Ora ghenamt ende/ is altijd
neffens haren man Romu-
lus gheert.

Dat

Daſ vijfſtiende boeck der veranderingen
oft transformation Publij Ouidij
Nafonis.



Nae sochtmen ouer al cenen
Prince die een sulcken officie mocht
bedienen/ende nae eenen zo vromen
Coninck als Romulus gheweest
hadde/ int Roomsche rijk succederen mocht.
De wijt beroemde hode Fama/gaf terstont
te kennen dat het Ruma Pompilius behoort
te wesen.

Dese niet alleenlijck te vreden zijnde met die
netten van dien lande te weten/ begaf hem
ook totter cunste der natuerlijcker dingen.
En om tot deser cunsten te bat te gheraken
neest hy zyn lant ghelaten/ en is na die stadt

f. f.

Croton

Vande transformatie

Croton gegaen / die welcke op de frontieren
van Italien leet / en wachde wie daer dese
stadt aldus gesticht hadde. Den welcke eenē
ouden veruarenen man aldus gheantwoort
heeft: Men seyt / dat Hercules t'anderē tijden
dat Hispanien quam met een groote menich-
te van Ossen / en is ghecomen ten huyse van
Croton om wat te rusten. Als hy van daer
trecken soude / heeft hy tot zijnen weert ghe-
seyt: Daer dit huys nu staet sal noch metter
tijt een vermaerde stat ghesondeert worden.
Dese propheete wert noch ten lesten veruult
als ghy hoozen sult. Want het is gheschiet
datter eenen voortgeromen is Apcillus ghe-
naemt / die sone vā Almonerdesen was bin-
nen sijne leue om zijnder grooter duecht wil
den goden aengenaem. Op eenē nacht quam
desen Apcillo een visioen te voren / want hem
docht dat hy Herculem voer hem sach staen
die welcke hem aensprack en seide: Gaet van
hier / verlaet v vaderlant / treckt in een vreem-
lant : en ten sy dat ghijt doet soo salder v pet
quaets om geschien. Daer na wert Apcillus
ontwaecht / en denckende op zijnen droom en
const hem tot het volbringen niet begeuen.
Die goden / seide hi / gebieden van hier te rep-
sen / d'welck onser wet contrarie is / want het
is eē Crimineel sake / so wie zyn lant verlaet
om in een ander te gaen woonē. Des nachts
daer nae volgende / quam hem t'selfde visioen
te hoozen / en wert niet noch strengher puni-
tien gedreycht / ten waer dat hijt voluerde.
T'smorgens als hy opgestaē was bereyde hi
hem om wech te repsen: terstont wert daer eē
gerucht al de stat door / dat hy een wetbreker
was /

is/ en daerom behoorde te sterue. Sijn sa-
 wert door de rechters gebracht/ en sonder
 stuppen wert teghen hem het seyt ghepro-
 uert. Waer af dat hy seer bedroeft zijnde/
 in armen wterre na den hemel/ en seide/ o
 Hercules die door groote en sware arbeiden
 in hemel gecomen zijt/ wile mi nu bystaen
 want om uwent wille ist dat ick dit seyt be-
 lieuen hebbe. Het was doen door een maniere
 die den geuangenē niet kephens hun bon-
 us te wijsen plach. Wat als men hem swerte
 kphens gaf dan warense verbaesen/ en niet
 witte kephens werdense verlost en by ge-
 ten. Hem werden terstont die swerte kep-
 ens in een crupcke toegeschickt/ en terstont ^{swerte}
 as hi de kephens wt ineynde te schudde wa- ^{kephens}
 nse in witte kephens verandert. Dus wer ^{in witte}
 die plus door die goedertierenheit van Her- ^{kephens}
 cules verlost. Na dat hy hem daer af gedancet ^{verandert}
 gheloost hadde/ heeft hy zijn dinghen be-
 rept/ en is met goeden winde nae Grieken-
 landt gebaren/ vā daer na Tarentum de ban-
 en Griekē gesticht was/ daer na nae Ciba-
 m/ Peeton/ Thurim/ en Temesen/ ende ten
 sten is hy gecomē aen die riuere Esereus.
 Hier verre van hier was een berchken daer
 en voorseyden Croton begrauen lach. Hier
 heeft hy door tgebot van Hercules een stadt
 ghesticht die hy Croton hiet/ nae den naem
 landen ghenen die daer begrauē lach. Sulcx
 eptmen dat het eerste beghintsel van deser
 ladt is gheweest.

Hier is ooc t'anderē tijden eenen man van
 Samos geweest Pythagoras genaemt/ de
 welcke om die wycede tyraunpe die hy in sijn
 landt

Ffij.

landt

Van de transformatie

Iant sach ererceren/verliet al dat hy hadde
en maecte hem selue met zynen vyjen willen
ballinck. Desen hoe wel dat hy zyn godē ach-
terghelaten hadde / mits dat hy nu gheen
goden met menschelijcke ooghen aensien in
mocht/zo aenbadt hy die godē die hy metten
inwendigen ooghen des verstants bekende.
Maer dat hy alle dinghen wel neerstelijken
ouer sien hadde/gaf hy den sterffelijckē men-
sche menige schoone en salighe leere/ als van
den eersten beghinne en eerste schepsel des
werelts/ die causen ende redden der natuer-
lijcke dinghen/wat god was/wat die sneeu en
waer wt dat den donder ghegenerceert wert/
oftet oock waer was zoomen seide dat Ju-
piter den donder neder sant/waer wt dat die
eertbeuingen comen mochten / hoe de ster-
ren hummen loop volbrachten / en voort alle
andere verborghen en heymelijcke dinghen
leerde hun den voorseiden Pythagoras.

Hy was d'eerste die opt misprees datmē bee-
sten doode/ en ter tafelen bracht om teten.

Dit heeft hy hui met schoone woorden ende
leeringē bewesen quae te zijne (hoe wel dat
hy lieden luttel op zyn woorden achten) ende

Die see-
wingh
Van
Pythagoras
seide : En wilt niet o Menschen deser bee-
sten lichamen zo zeer schenden en verschuerē
zonder eenige redē oft verstant te gebryckē
Ghy hebt doch tot uwē verdoene het cozen/
appelen/peetē/drupe/ en alderhande goede
crupden / die ghy gesieden en gheroken cunt.

Oock en hebt ghy gheens melcx/ honichs/
noch veel ander diner gebreck / die v vander
eerden ouerbloedelijc sonder eenige bloetstoz-
tinge ghegeuen worden. Maer met vleesch
zyn

In natuere t'onderhouwe/ is beesten boere:
 ochtās en doent alle beesten niet/ wāt peet-
 en/ossen/roven/ noch diergelijcke gebierten
 ilcx gheen en gebuycken / anders niet dan
 reuven/Beeren/tigerdieren/Woluen/ende
 ier ghelijcke ghedierten / die niet dan met
 loet te vreden en zijn. Maer onder v lieden
 te verstant behoordē te ghebuyckē/hoe lee-
 chen en grouwelijcken staet het / dattet een
 leesch in dander verflonden wort / ende dat
 een lichaem metten anderen moet ghemeest
 worden/ ia oock datmen eens gebierte leuen
 eenenipt om eens anders gebierten leuen te
 onderhouden? segt my docht/duncket v liede
 ehoorlijck te sijne/gemerckt dat die natuere
 alle dingen in zo groote ouerbloedicheyt roe-
 ent / dat ghy v niet dan met vleesch en bloet
 ncuut versaden / ghelijck ghemeelijck die
 menschelijcke Ciclopes te doen plegghen?
 in moecht ghy uwen hungerigen buyck niet
 te vreden stellen dan met die doot ende bloet-
 tortinge eens anders gebierte? Inde eerste/
 wat is/die ghulde werelt oft eenwe/waren zo
 wel te vreden met appelen/peeren/ cruyden/
 si diergelijcke vrychte die haer vander eerde
 regeuen werden / en en vracchten niet eens
 nae vleesch. In dien tijde leefde sonder sorge
 die voghelen inde locht/die beesten inde wil-
 dernisse en die visschen inde zee. Doen en wist
 men van voghelen / jaghen/ noch visschen te
 pzekē/ maer ouer al wasser goeden vreden
 in eendrachticheyt. Ten lesten begonstmen
 nae sommige dieren te jagen die de menschen
 schadelijck waren/d'welck ick noch toe laten
 oude datinēse doode/maer immers behoor-

F f ij, denen

Vande transformatie

hemmen hier mede te vreden te wesen / en laten
het vleesch liggen sonder daer af ons voetsel
te nemen. Ten testen van dese tweede dieren
ist zo verre gecommē datmen die berekenen
heeft ghedoot / om datse t'cozen af shoepden /
die geptkens datse de wijngaerden schendē /
dese twee ghedierten werden eenichsins om
haerder misdaet wil gedoot / maer wat heb-
ben die schaepkens en lammerkens obient /
banden welken wy het melck hebben tot
opvoedinge des lichaems / de wolte tot clee-
deren te maken / ende die den mensche meer
profijts leuende dan doot aenbyngen ? Wat
hebben die ossen misdaen die zoo simpel ende
onnoosel zijn / en die tot slaven en arbeiden
gebozen zijn ? En soudt gij niet voor een
groote dwaesheyt en raserie achten / zo wie
zinnen achterin die hem zo menich Jaer zijn
lant gheackert soude hebbē / en zijn vruchten
gewoonen / met een bijle voor t'hoofst smeet-
ten is v'liedē noch niet genoeg dat ghy dese
onbehoorlijke dingen dagelijcx doet / maer
daer en bouen gaet ghy liedē noch den godē
de schult roesfzijaen / en segt dat die niet een
onbebleet lammerken ghepaert worden / alst
niet een hoepken oft gulden Crauskens ver-
riert gheoffert wort. Daer brenge ghy die
arm beeste voor den outaer / die welcke ner-
gens af wetende aenhooft uwer alder gebet /
daer na wordet niet een mes de keel af geste-
kē / ghy treet hem terstont dinghewant wte /
en geloof dat ghy daer wt der goden secreet
sult kennē. Van waer doch is dē mensche zo
grooten honger ouer ghecomen / als dat hy
niet sulckē spijs moet versaet wordē: d'welc
ich

in wel soude beghceeren o ghy sterffelijche
mensche/dattet eens achter bliuen mocht.

Dus hoort nae mijn leeringhe/als ghy die
men eens oft oft ander ghedierten eet ghe-
oft boorwaer dat ghy dan uwer vrienden
die naesten vleesch eet. Gheueret dat my
god zijn gratie verleent/zo en wil ick de selue
och niet mis byspcken:maer sal die secreten
in my vā god vercondicht zijn te kennen ge-
en/ia oock sulcke dingen als noch nopt in
menschen verstant gheresen en is / ende daer
men nopt meer af en heeft te spreken ghewe-
en. My lust nu wel in hemelsche dinghen te
reculeren/en dese eertsche dingen verlatende
in mensche wat goets en godliex te instruerē/
en welken ick dickwils sonder reden ende
vreesse des doots sie leuen. O ghy sterffe-
like mensch / wat wilt ghy v zoo zeer met
de vreesse des doots oft met de vreesse der hel-
en becommeren? waerom zijt ghy zoo zeer
aanrt door sommighe pijnen en tozimenten
die nergens dan wt die ydelheyt des werelts
hecomen en zijn? weder ghy lieden metten
zande vergaet/weder mette watere/weder
uer siecten oft ander accidentē/zijt des ver-
ckeret dat v gheen pijnē nae volghen en sal.

Die sielen zijn docht onsterffelijc/ ende ver-
uosen althet van deen lichaem in dander.

My ghedenket wel dat ick ten tijden dat die
Grieken door Tropen lagen / Euphorbus
was die sone van Patroclus: my ghedenet
oock wel dat ick doen ter tijt eenen schijde
ouerde/dien ick naederhant selue indē tem-
pel van Juno ghesien ende ghekent hebbe.

Alle dinghen worden verandert/maer niet
Ic siij. en ver-

Vande transformatie

en vergaet / die zielen gaen en coemen han-
deen plaetse in dander / vanden menschen in
beesten / en wederom vande beesten inde men-
schen sonder eenichsins beschadicht oft ghe-
breent te worden. Ghelijcannen in het was-
lichtelijc alderhande figueren printen mach /
hoe wel dat alents t'selfde was blijft / noch-
tans en blijft de selfde figure niet : dies ghe-
lijcx oock de ziele blijft altyts de ziele / maer
wandelt vande een lichaem in dander.

Daerom mijn vziende en wilt uwen buych
ende wellust so onderdanich niet wesen / als
dat ghy die ziele voor haren tijt wt eenich
lichaem drijft / dat ghy oock het een vleesch
niet het ander niet op en voert.

En want ich nu in groote en sware mate-
rien geraect ben / so sal ick oock vervolgen.
Ter werelt en is niet ghestadich : al wat-
ter is / is wanckelbaer en ongestadich / ja ooc-
den tijt selue en blijft eenen ooghenblich tijt
niet stille staende / maer is altyt vloepende ge-
lijck een hare op dander coemt. T'gene dat
leden is / en wort voor niet met allen geacht
en telcké counter t'gene datter noyt en is ge-
weest. Alle oogheblicken gheschiet een ver-
niewinge. Alle dage sie dy dattet eens nacht
en eens dach wort. De hemel verandert zijn
coluer oock dagelijc. Als nu comt den dage-
raert / als dan de sonne / ten eersten sien wijs
mit opstaen root schijnen / dies gelijcx oock int
ondergaen. Als si int hoochste comt / schijntse
wat claerder / en dat om datse dan hooger en
pubesmeeter van ons certrijck is. Oock sien
wy dat die mane in eenen doene niet en blijft
want altyt meerder oft mindert sy nae den
opstijgh

ich vanden tijt. Hoe/ en sien wy niet dat
Jaer in vier deelen ghedeelt is / ghelijck
als ons leuen/want onse jonge tucht ende
roer kintſheyt is den Lenten gelijck/inden
bleken die cruyden t'haren teederſten ende
milſten zijn. In deſen tijt ſien wy alle din-
gen bloeyen/ en wter eerden ſpruyten / hoe
al dat die bladeren noch in haer volle macht
ſit en zijn. Daer na comt den ſomer aen/de
de dinghen cracht en viguer gheeft:als den
mensch in ſijnen fluer is / dan is hy oock in
en volle macht geen hitte ouderdom noch
geenen bequameren tijt en can hy gehebbē
innē allen ſijnen leuen. Dan comt de Herſt
an/die ons die vruchtē tot rijphēyt brengt.
In dat den menſche tot ſijnen verſtande ge-
nen is/is hi wat getemperder en wijs in
de. Ten leſten comt den conthouende win-
ter / die gheen hape meer en heeft behouden/
in ſomtijts eē luttel grijs hape. Oock ſien
wy dat onſe lichamen nimmermeer in eenen
gene en bliuen/ wāt t'gene dat wy geweest
hebbē/oft dat wy nu zijn/en ſullen wy mo-
et niet weſen. Den tijt is eens geweest dat
wy mer een luttel ſaets en waren/ vā dwele-
tē hoeyte dat daer eens eenē menſche af co-
men ſoude: een luttel tijts hebben wy in on-
ſe moeder lichaem gelegen:daer nae en heeft
t'booyſichtighe natuere niet willen gedoo-
pen dat wy daer ſouden verborghen bliuen
naer heeft ons die hant toe gherepēt en alzo
t'werelt geholpen. Ter werelt ghecomen
ande/hebbē wy een wijle tijts ſonder macht
t' verſtant gelegen/ daer nae op vier voeten
gouwt te cruypen / ghelijck een onrebelijck

J f v,

dier

Vande transformatie

bier/dan ten lesten al rousterende en beuende hebben wy begonst met enige hulpe op twee beenen te leeren gaen. Ten lesten zijn wy soo allenstiens tot onsen Jaren gecomen: daerna totter afgaender outheyt/inden welken ons leuen begint te crencken en te declineren.

Die stercke/Milon de nu tot synen waterste ouderdom gecome was/ouerdenckende hoe het t'anderen tijden zo menigen stier met een bloote vuyt ter eerden gebelt hadde/en siende dat zijn cracht nu zo zeer ghesmolten waer en wist anders niet te doen dan te screpen en te weenen. Diesgelycx oock Helena op eenen tijt siende die groote rimpelen diese in haer voorszhoofst hadde/oec seyde sy waer is nu die groote schoonheyt veruaren / om die welke ick tweemaels ontschaect gheweest hebbe. Voorwaer de tijt is een verslinder alder dinghen / die welck met zijn medegesellinne die outheyt alle dinghen verdestrueert / en door die doot al mette tanden vernielt. Doch sien wy dat die vier Elementen veranderen/ als ick v lieden leeren sal.

Die werelt heeft vier beginselen als vier saden/vande welken dat de twee swaer zijn en dander twee van lichter substantien. Die aerde en het water om haerder swaerhz wil zijn beneden ghebleuen: Dander twee Elementen/te weten het Vier en de Locht / mits datse van gheen swaerheyt ghedwongen en zijn / hebben die opperste plaerse behouden. Hoe wel dat dese voorszeyde Elementen verre van malkanderen ghelegen zijn/nochtans so worden alle dinghen wt dese gemaect/ende wederom in dese geresolueert. Die Erde

in Water/het Water in Locht/en de Locht
 en lesten alser die swaerheyt afgetrocken
 en wort in Vier ghetransmuteert. Diesghe-
 heyt oock comende vanden oppersten totten
 eerste/het Vier alst eenige swaerheyt aen-
 nemt so wordet in Locht verandert / en die
 Locht wederom in Water. Somma/ daer
 niet ter werelt niet dat in eenen stant blijf-
 mer de natuere die alijt een dinck vernieut
 niet alijt vā deen het ander / so datter (ge-
 loues mi) ter werelt niet niet allen en ver-
 andert/maer wort alieenlijc verandert. Tgene
 dat op heeten geboren te worden/is anders
 dan dat op steruē heeten:hoe wel dat de cor-
 ruptie oft vergancelijcheyt eens dinck/de
 generatie en vernieuwinge eens anders is:
 haddeen in dander/en dat ander weder in eē-
 ander verandert. So worden nochtans alle
 tijde inde voorszeyde vier Elementen geresol-
 vert/wt die welcke alle dingen voort gege-
 meert wordē. Ick en gelooue dan niet dat
 et dinck lange in eenen doene blijft. In de-
 selmanierē ist dat de gulde Eeuwē ten lesten
 treenen ijeren ouderdom gecomē is/en dat
 de Fortupne van eender plaetsen so dicwils
 verandert is geweest. Ick heb selue met mi-
 ni oogen gesien dat t'ghene dat nu eertrijck
 ist'anderen tijden water geweest heeft / alst
 ich wel blijet hude moerschelschelpē diemen
 in eerde vint. Diesgelijcx oock die eerde in
 water verandert. Men heeft t'anderen tijde
 men hoogen berch gebondē daer veel sehoo-
 melden gheweest hebben/ daer en siet men
 anders niet dan een zee door die diluue.
 Die natuere heeft oock sommige fonteynen

wt

de zee is
 eertrijck
 endā hee
 eertrijck
 in zee

Van de transformatie

wt doen springen daermentē booren noyt af
gehoort en hadde/ en noch dagelijcx doet met
enige eertbeuinge/ en dan ist datter ooc som-
tijts eenige nieuwe riuere wt spruyt/ oft ooc
enige riuere haren loop verliest. In sulcker
manieren is de riuere Lycus in deerde ghe-
doken en comt wel verre van daer weder wt
gesproten. Diesgelijcx oock die riuere Cra-
sius / en meer ander riuieren en fonteynen.
In sulcker vuegen sietmē nu de riuere Cap-
rus eenen anderen loop hebben danse wel
eertijts gehat heeft. Ja het geschiet oock wel
dat sommige riuere en fonteyne wtdroogen

Het is wel eertijts gesien geweest/ dat die
bloet Anigus soet en goet om drincken ghe-
weest is/ hoe wel datter nu niemant af smaet-
ken en wilt. En dat om dat die Centauren
(soomen schrijft) haer lichamen daer inne ge-
wasschen hebben/ na datse vande benijnghe
schichtē Herculis gewont warē / waer mede
het water gantsch bedozuen wert.

In Cpcanien sietmē somtijts die riuere A-
masenus bloeyen/ en bi tijde oock wtdroogē.
En ist eenen regelijcken niet genoegh belien-
dat die bloet Hppanis sout geworden is/ die
te vorē zo soet en goet om drinckē was: men
heeft oock gesien dat die landē Antissa/ Pha-
ros en Cyros in Phenicien rontom met wa-
ter bevizt geweest hebbē/ vande welcke dat-
ter nu nochtans gheen van alle meer eplant
en is. Leucadia heeft tanderē tijden het lant-
schap Epiro aen ghelegghen/ en nu leger ront-
om met water omcingelt. Het lant Messana
heeft t'anderen tijden aen Italien gehouden
tot datter die zee midden door gebroken is/

en

En ist dese voors. twee landen van malcan-
der ghedeelt. Ist dat ghy die twee steden
Boris soect/ghy en sultse nerghe-
sind dan inden gront vande zee verdrone-
daer sietmet noch somtijts eenich litte-
en noch af wt kijcken. In Pittheia was
eenepne vol boomen gheplant/daer noch
heer noch houel hier voortijts in gheweest
is ist / en nu isser eenen hooghen berch in
Boris. D'welck alte grouwelijck by ge-
bronn is/ als ick u wil gaen vertellen.

De winden warē eens in d'eerde gesloten
van bronsten nergheers een spleetken ghevin-
den wt te blieghen/waer af die eerde be-
gon te swillen/ ghelijck als men een blase op
blat/ en is die swillinghe daer noch bliuen
startot op den dach van hebē inde ghedaen
te in eenen berch. Aengesien dat wy nu in
de worden gecomen zijn / en dat myn beel se-
ken en verholentheden bekent zijn / waer som-
men sal ick niet openbaren t'gene dat icker ge won-
st woele? Wy sien dat sommige fonteynen derlijcke
baken der natuerē zijn/als die fonteyne vā natu-
ruiter/ die welcke daerhs cout en siachts der wa-
men is. Men seyt dat die riuierē Athama den wa-
ten a sulcher natuerē is / als dat se een stuck t'weg-
doet ontfleken datter inne geworpen
is: als die Mane t'haren cleynsten is. In
Macien is eē bloet/vā wiens water so wis
danzinct/de wort terstont in eenē steen ver-
uert/ oock doettet alle dingē in harde stee-
wen anderē dier in geworpe wordē. Die
ruiere Cratis en Sibaris doen den genen
gheschap hebben die daer inne gaen baepen.
Wat meer is/daer zijn sommige wateren die

Van de transformatie.

die niet alleen die lichamen en veranderen
maer oock den gheest en inwendige gedach
ten der menschen. Wie en heeft van die vloet
Salmatis/oft vā ander bloeden die in Ethi
opien zijn noyt hoorzen spreken/ die den men
sche tot raserije oft grooten vaerh brengen.
So wie sijnen dorst aen die riuiere Clitorius
herlaen wilde/terstont schoude hi alderhan
de wijn/en dat om dat het water deser riue
ren een sonderlinge coutheyt oft natuere in
heeft die den wijn contrarie is / oft ghelyck
die inwoonders van dien lande segghen/als
Melampus met sijne crupden die dochters
des coninc Pretus wt den handen der Fu
rien verlost hadde/heeft hijse aent voors.wa
ter gelept om aldaer gereynicht te worden/
en van dien tijt af is die riuiere dese voors.
macht aen ghebleuen. Noch isser een ander
riuiere die gantsch van een contrarie nature
is/want alsmer wat af gedroncken heeft zoo
stamelt men daer af als ofmē wijn gedron
cken hadde. In Arcadien is een water d'welc
die anders Rheneum ghenoeemt hebben/het
welcke by diuersche tijden diuersche natu
ren heeft/als sdaechs ist goet om drinckē en
des nachts schadelijck. In sulcker manieren
heeft elck water ende elke vloet haer beson
dere crachten en proprietēten. Men heeft
den tijt ghesien dattet eplanc Oxygia ront
om int water gelegghen heeft / hoe wel dattet
nu in eenen droogen pleyn leet. Oock en sal
den berch Etna ten eenwigen dagē niet ber
nen ghelyck by altoos niet ghedaen en heeft.
Want den voors. berch moet eenich leuen in
hebben daer mede dat hy het vier tot diuer
sche

se plaetsen wt worpt. Ist datter nu enige
otbeuinge gheschiet 300 sal t'vier op een an-
de plaerse wt ghaen. Ofc ist soomen sept/
ster windē inden berch Etna beslotē zijn/
welcke daer duer die groote beuerte het
genereren/300 en cant oock niet eeuwich
zende gesijn/want als de winden vgaen
men/30 sal t'vier oock moeten vergaen. Ist
wt dattet vier niet peck/solffer/en ter on-
thouden wort/300 salt moeten een eynde
nien int vergaen zijnder substantien.

Men seyt dat in Thracien/inde stadt Ma-
men menschen woonen die welcke als 30 me-
schey is
schen in
maels in een water geweest hebben dat
der by leet/in vogelen veranderen: het welc
vogelen
tellicke nauwelijcx en gelooue. Oock seyt
men datter in Scythien vrouwen wone die
welcke bestrijckende haer lichamen met een
mire van benijte/oock inde seifde figure
veranderen. Ist sake nochtans dat men der
experientien en geprobeerder dinghen eenich
gelooue gheeft/en sien wy niet dat wt som-
me verrotte lichamen duer hitte sommige
vrouwen en ander ghedierten ghegenerereert
vinden? Graeft een Calf oft eenen stier in
de/het is dicwils by experientie ghesien
vvan dien lichame by hem comē/die daer
naer velt hanterē gelijk die gene daer 30 af
nemen zyn. Wt doode peerde/sietmen hor-
sen comen: sijt ghy die beenen van eenen
crast/en ist dat ghy die reste van zynen lich-
am begraeft soo salder eenen schorpioen wt
comen/die welcke met synen steert de men-
schen dreggende is. De vifswouters worden
wt woznen geproduceert/d'welck dicwils
van

Vande transformatie

banden boeren bevonden is gheweest. Het marasch brengt somtijts wel groen broffen voort/ten eersten sonder voeten/ daer nae op dat die voorsz. voorszchen eenige instrumenten souden hebben om te swemmen / so wort hun beenen verleent/ en op datse te bat springhen mogen/ hebben zy dachterste beenen langher dan de voorszte. De Beerinne en brengt terstont gheen gefatsoneerde vrucht voort/ mer een leelijck ongeschickte en onbelompen stuck bleesch / d'welc zy niet lange te leckē allenskens formeert. En sien wy die Bepen sonder voeten en sonder bluegelen niet voort comen en nochtas krijgen sijse metter tijt wel. Dauwen/ Arenen/ Dupuen/ en alle ander geslachten van voghelen worden wt eperen ghegenerceert. Wt het rugbeen van eenen dooden mensche wort dickwils wel een slanghe ghegenerceert. Alle dese voorszepde beesten hebben haer afcomste vā eenich ander ghedier te alst voorszepd is / maer daer is eenen voghel by dē Assiriers Phœnix genoemt/ die wt hem seluen/ en niet vā eenich ander geproduceert en wort. Dese en leeft niet by roze oft cranden/ mer by wierooch en ander welriekende substantien: Als desen vogel vijfhondert Jaren out is/ so vergadert hy hem op eenē palmboom eenen nest niet sijnen beek / daer nae brengt hier veelderhande welriekende dingen op / ende laet hem daer aldus en sijnen ruerck vande hitte der sonnen verbrandē. Wt wiens affschē dat daer terstont eenen anderē comt/ die oock tot sulckē Jaren leeft als den voorgaenden. Als hy dan tot sijne macht gecomen is/ draecht hy den nest daer zijn vader op

Abzant is geweest/ en presenteerden inden
mpel der sonnen. Ist salie nochtans dat in
ese dingen eenige nieuwichheit ghelegghen is
sullen wy ons niet recht wel moghen ver-
wonderen van t' serpent Opena/ d'welck hem
is nu in d'manniken verandert/ en als dan
d' wyf sien. Oock ist te verwonderen van
en Chameleon/ die nergens dan by de locht
leest/ hem so dickwils ende in so meniger-
ande figuren vandert. Het gedierde Lincx
eheeten/ dat is een luchts/ vandert zijn vyne
i costeljk gesteente / terstont als inde locht
omt. Het rozael dat te voozen een teeder wa-
er crupdeken is geweest/ wort terstont hert
ist die locht geboelt. Somma/ten waer my
heensins mogelijck dat ick alle die verande-
ringen en transformatien soude moghen be-
schrijven: wy sien daghelijck dat in deser ma-
tieren alle dingen verandert worden. Deen
eenz sulck en sulck faetsoen aen. Die stadt
an Tropen heeft in haren tijt so rijck ende
nachtich geweest/ als datse tegē hare vyan-
en thien Jaer lanck gheresisteert heeft/ en
v en vintmen anders niet dan noch som-
nige oude cauaengien en grauen. Sparta/
Myrene/ Cecrops/ Theben/ Athenen/ heb-
en t' anderē tijden groote vermaerde steden
geweest/maer wat isser nu meer achter ghe-
bleuen/ dan den naem? men seyt oock nu dat
die Tropanen een stadt stichten byden berch
Apenninus/ en by den Tyber/ die zy Kroonē
heeten. So langhe almer aen werct soo isser
niet her vermeerderē een veranderinge aen/
en het sal noch nae wtwijsen der prophetien
en groote vermaerde stadt worden/ ende sal
G g. haer

Van de transformatie

haer hoornen bouen alle dander op steken.
Wy gedenckt dat ick gehoort hebbe/hoe dat
Helenus die sone Dypam tot Eneam sprack
als die stadt van Tropen inghenomen wiert:
O godlich saet Eneas hebt goedē moet/wāt
ist dat mijn redenen opt van eenigher weer-
den gheweest hebben/zoo en sal die stadt van
Tropen (mits dat ghy noch ten leuen sult
blijuen) niet t'eeuen mael vgaen. Duer vier/
sweert/en vlamme/sult ghyt noch ontloopen
en sult niet v uwe godkens vuerē/ en sult in
een vzeemt lant comen daer v een velt sal ge-
schoncken wordē om een stadt op te stichten
ia oock een sulcke alffer opt geweest heeft oft
immermeer comen sal. Duer die vromicheyt
van veel cloecke mannen sal dese stadt tot ee-
ren gebracht wordē/maer principelijc door
eeuen Julius Cesar genaemt/diese soo verre
brenghen sal als datmensē sal mogen de op-
perste heeten bouen alle dander. Also langhe
alffer die dien regeerder zijn zal/so sal de stad
gelucklich sijn/en ten lesten sal den voozsepden
Julius met grooter eeren ten hemel gebuert
worden. Dese prophetie van Helenus heb ick
selue vanden ouden man Eneas hooren ver-
tellen/en ic verblide my dat die stat vā hoo-
men noch tot sulcker eeren comen sal. Maer
als ick mi seluen wel bedencke/so sie ick dat
ick wel verre wt mijnen eerste propooste ge-
raect ben. Wē hemel en al wat daer onder is
verandert vā deen gedaente in dander. Wy
lieben oock die van lichamelijcker en geeste-
lijcker substantien gemaect sijn/mogen also
wel in onredelijcke dieren veranderen als in
redelijcke:wat willen wy dā die beesten doo-
den

en/en eten/daer hi auontneren ons baders/
soeders/susters/oft eenigē van onser vrienden
en siele in woonen mach. En wilt dan so ge-
eet niet wesen die Ossen/Coepen/stieren/oft
gelijcke dieren te dooden/en op uwe ta-
elen te doen brengen. Hoe ist moegelich dat
enen mensch een Lammecken/gheptken/vo-
elken/oft dier-gelijck beesten dat hy opge-
oet heeft can ghedooden ende gheeten?
Hoe can hem eenen mensch tot sulcken woest
ept begeue/oft wat loon is hier af verwacht
ende? laet die totten ploeghe op leuen alsoo
inge alst hun ghebueren mach/die schapen
ot onser cleedingē/de Ghepten om het melck
aer af te hebben/steeckt die sackē en netten
ieder op/daer ghy die hoghelen mede te be-
rieggen pleecht/en laetse voortane vliegghen:
nerten/hinden/en diergelijcke onnosel bee-
en suldy niet vreden laten/die Wisschen en
uldy niet engelroeden noch ander bedriech-
jelic lagen niet bedriegghen. Ist datter eeni-
e schadelijcke dieren zijn/die moechdy doo-
en/maer niet eten.

Nae dat Pythagoras zijn redenen volepnt
adde/to hy weder nae zijn lant ghekeert/en
ie Homerus namen terstont Pyrrhus Pous
ilius gewillichlic tot eenen regeerder/die
welcke een symphie ghetroue hadde Agerea
enaemt/en hadde altyt in zijn geselschap de
Lamenas/en Musas/dat ware die goddin-
en der gheleertheit. Hy onderwees die Go-
riepnen in alle geschictheit/godvruchttheit
n geleertheit. Hoe wel datter volck te voren
reet was ende ongenadich/noc/jans const
ijse tot goedertierenheit en liefde der cun-
sten

G g ij.

sten

Vande transformatie

sten gebrenger. Naer zijn doot wert hy van eenē peghelijckē seer bescrept/ zijn huysvrou verliet die stat/ en giack inde wildernisse Ari- rine woonen. Oock bescrepende die doot van haren man / oeh dickwils quamen haer die Nymphen des boschs vertroosten. Die wils is tot haer gecomē Hippolit? diese meynde te vertroosten/ en seyde / laet varen dese groote droefheyt / denckt dat ghy niet alleen en zijt/ maer datter noch meer zijn dyen wel sulcke oft oock noch grooter ongheluck aengheco- men is. Waert dat ghy en ick niet eenighe exempelen beweecht mochten worden / het soude ons beyden wel ghelijcken. Hebt ghy e' anderen tijde niet hooren vertellen van Hyp- politus/ die door zijns moeders wreethet vā synen vader gedoot wert/ so weet ick wel dat ghi daer v grootelic in verwondert hebt. Het is seer quaet om geloouen/maer en twijfelt daer niet ane/ ic ben die selfde man die vā zijn stiefmoeder valscheijcken geaccuseert wert als oft hyse hadde willen vercrachten. Waer om mijnen vader vertooynt zijnde/ my wten lande dreef/ en dede my op den hals bannen. Ick maecte my henen na Trezen te reysen/ en so ick bi Corinthien quam/ sach ick die zee niet eenen grooten berch opstaen / en wt die haren meynde ick eenen grooten stier resten totter borsten wtlijcken / door den muese en den muyl spooch hi water/ in so grootē ouer- bloedicheit dattet eyselijck om aensten was/ alle mijn medegesellen hadden hun leuen wel om een mite ghegeuen/ maer ick en wertter noot een hant af verscrickt/ ick hadde so veel met mijn ballinschap te doen dat ick op die beeste

leste niet veel en dacht. Mijn peerden die
mijnen wagen gespannen waren werden
an t'groudelyck monster zo seer versericht
dese bouen op een rootse liepen en wierpen
op metten waghen van bouen neder. Ick
reynde my aende toomen wel vast te hou-
en/maer ten dede my gheen bate / ick wert
den wagen geworpē/en geboelde dat mijn
been deen booz en dander na met die raders
ghedse van een ghetogen werden. Daer
idt ghy mogen mijn beenen hoozen craken
na veel lijdens die vermoepde ziele wten
ichaem sien vliegghen. Alle mijn lichaem en
was maer een wonde/ die ledē waren so ont-
elt datmen niet gesegghen en const wattet
was. En cont ghy nu dan niet als ghy mijn
iden gehoozt hebt o Symphie in vlijde ver-
uldich gesijn/daerna hebbe ic noch moeten
et doncker helsche rijck visiteren / inde hel-
che riuieren hebbe ic gewasschen en herwas-
chen geweest. En en hadde my Esculapius
niet zijne crachtige trupden niet te hulpe ge-
nomen/ick en soude nimmermeer weder ten
uen gecomen hebben. Na dat ick dan dooz
ie hulpe Esculapij en Heonis tegē den danc
an Pluto weder wter hellen gecomen was/
p dat ick niemant tot nijdicheyt en soude
erweckē/heeft my de goddinne Diana met
en wolcke ombangen / en op dat ick sonder
ijge van eenen pegelijcken mocht aensien
jorden verleende sp my een tonck en iuech-
ich gelaet/en veranderde mijn aenschijn zo
eer dat ick heel onbelient ghemaect wert.
Langen tijt twijfelde sp oft sp my in Creten
st in Delos woude stellen / maer dese twee

E g ij.

ste

Vande transformatie

steden achter gelatē heeftse nyp in dit lant ge-
 bracht. Si geboot mit dat ic n̄ meer op mijn
 peerde oft op hun namen dencken en soude/
 noch oot op minnē voorledē naem/maer wil-
 de dat ic inde stede van Hyppolitus Dirinus
 soude heetē. Wā dien tijt af heb ic alijt in dit
 bosch gewoōt dienende de goddinne Diana.
 Met het ongeluck van Hyppolitus te hoo-
 ren vertellen en was Egeria niet seer behol-
 pen/hy sanc̄ neder ter eerde sc̄pende ouer-
 vloedelijck. De goddinne Diana wel ter me-
 de tot deernisse beruert / ende heeftse in een
 fonteyne verandert. Van dit groot wonder
 werden alle die ander Nymphen zeer verwon-
 dert/ende Hyppolitus oot die daer hy stont/
 hy weter wel zo zeer af verwondert/als den
 ackerman van Tpyrhenen/ die welcke eenen
 clomp eerden in een mensch sacht veranderen
 sonder datter yemant pet toe dede. Nae dat
 deser eerde in een kint verandert was/begon-
 stet veel vreenide toecomende dinghen wt te
 bollen. D' inwoonders van dien lande hebbē
 t' kint Tegen geheeten / die welcke het volck
 van Petrusen toecomende dinghen heeft be-
 gonst te leeren. Doek wert hi daer wel so seer
 af verwondert / als Romulus die zijn lancie
 in d' eerde sacht bloeyen / de welcke daer ghe-
 bestich bleef / niet metten yfere / maer met
 breede wtgebreypde wortelē / so dat si daer alle
 om verwondert waren dier rontsom stonde.
 Oft oock also verwondert als Cippus die
 zijn hoozen int water sacht: en niet willende
 ghelooouen dattet waer was / taster met die
 hande nae / ende doen gheloofde hy eerst zijn
 ooghen. Hy quam eerst vander oozlogē daer
 hy sijnen

Hyppolis-
tus

weet

Dirinus

geleert

Egeria

in een

fonteyne

veran-

der

Een

clomp

eerden

in een

mensch

veran-

der

In synen byant verwonnen hadde/ ende hief
 in ooghen en zijn ooren opwaerts nae den
 hemel/ en seide: O goden / wat wilt ghy met
 dit groot wonder te kennen geue? Ist dattet
 et goets beteekent/ latet den Romeynen tot
 profete comen: ende beteekent per quaets
 bidde ick u dat ickit alleen mach soenen en
 vergelden. Naese woorden giuck Cippus
 den Goden sacrificie doen / en tract dinghe
 want wt die beeste/ om te sien wat God in
 daten wonder versien hadde. Tot deser sa-
 ken haeldemen eenen waersegger van Tyr-
 henen/ de welcke daer groot wondt wt sach
 sulcx nochtang als datse noch niet beken-
 den waren hoor dat hy metten lichte die hoorne
 Cippi ghesien hadde: daer nae heeft hy hem
 gesept: weest ghegruet eerweerdichste Co-
 ninck Cippe/ alle dit volck van desen lande
 al u en uwe hoorne alijt onderdanich we-
 en: dus sonder langhet bedden oft vertrecke
 jaet nae die stadt / want het den goden also
 belieft/ ghy sult daer eerlijck ontfangen wor-
 den/ en als Coninck in grooter reuerentien
 gheeroont worden. Cippus keerde zijn aen-
 icht ter ander syden vander stadt/ en seide/
 och sulcx moeten de Goden heeren/ het waer
 beter dat ick mijn leuen lanck een wtlandich
 ende ballinck bleef / dan dat my die Romey-
 nen tot eenen Coninck hadden. Naese dese
 woordē heeft hy alle t'volck ende die heeren
 van Roomē by een geroepen/ en zijn hoorne
 wat verbondē hebbende heeft die goden aen-
 geroepē en daer nae tottē volcke gesproken:
 Mijn heeren van Roomē hier isser eenen/ die
 welcke tē si dat ghi hem verdrift/ u lieder co-

G g iij.

ninck

Vande transformatie

ninck wesen sal/nae de woordē des waerseg-
gers. Wie hi sp sal ick v liedē wel met eenich
teekē te kennē geuē/maer niet by sijne naem.
In zijn voorszooft draecht hy twee hoorzen/
dese seluē ist die na des waerseggers woordē
v liedē een wet en maniere van leuē beschijue
sal/ist dat ghy liedē hem in v stadt ontfangt.
Hadde hy ghewilt hy hadde sonder eenighe
cracht oft gewelt wel inde stadt ghecomen/
maer ick heb daer tegen geweest hoe dat hy
nochtas mijne bestē vziē is:maer ghi boz-
gers en inwoonders van Roemen verdyft
hē/oft is hys weert/blint hē en doet hē steruē
Van dese woordē wert daer terstont een ghe-
rucht onder die Romeynen ghehoort /maer
men constet een woort niet verstaen wat sy
sepden/wtgenomen eenen alleenlijck die wel
lypde riep/ wie is hy die daer hoorzen heeft.
Een pegelijck tastender nae zijn voorszooft
om die hoorzen te vinden. Daer nae begonst
Cippus weder te spreken / en sepde / siet hier
den genen die ghy soecht/dit segghende/ ont-
deckte hy zijn hoorzen/hoe wel datter t volck
niet na sten en woude/maer begosten swaer-
lijck te versuchten / keerende hun aensichten
(wie sout gheloouen?) ter ander syden van
dē hoofde de der croonen wel weerdich was.
Sy en wilde niet ghedooghen dat hy langer
ongheert soude bliuen / maer hebben hem
daer met grooter reuerentien en eeren ghe-
croont/seggende: Aengesien Cippe dat ghy
inde stadt niet comē en wilt/zoo wort v hier
alzo veel velts ghegeuen als ghy met twee
ossen inden ploech gespannen op eenen dach
sult mogē omgaen. En nae die gelijckenisse
zijnder

ander hoozen hebbē zy op de poorte twee
rozen van fijnen goude doen maerken/
er noch langen tijt daer nae t'zijnder eeren
de memorien gebleuen hebben.

Hilt my o Muse/ duer uwe godlijcke inspi-
ratie te kennen geuen (want voor uwen o-
ren en isser niet verborghens) hoe en duer
dat causen dat Esculapius te Groomen duer
epidaurus ghebracht wert.

Alle flantschap door wasser op eenen tijt een
grote pestilentie. En mits dat die lieden in
tijden noch medicijnen gheen bate en von-
den/ hebbē zy die gode om hulpe aengeroyē.
zy zijn tottē tempel Phebi gegaen die mid-
den inde werrelt was/ hem biddende dat hy
in mistroostigen eenighen troost en secours
verleenen wilde / op dat haer groote droef-
te eens een eynde nemen mocht. Die lau-
der hoepkens dier inden tempel hinghen/
en vylckoker die Phebus hadde/ia oock den
grietschen tempel begonst te daueren / ende
Phebus te spreken in deser manierē: T'gene
at ghy begeert o Romeynē / behoorde ghy
wel wat naerder te comen begeeren. T'gene
aer ghy om bidt/en heeft mijns gheen ghe-
hech maer mijns soons: dus gaet te goeder
ren ende roept my mijnen zone. Na dat die
groomische borgers verstaen hadden t'gebot
an Apollo/begonsten onderlinge te vragen
naer en in wat stadt dat Esculapius zijnen
tempel hadde. Zy sonden terstont nae Epi-
daurien om daer den vooz. Esculapium te
vinden / dat hy tot haerder pestilentien enige
medie wilde geuen. Als sy ouer quamē / en
vasser niemāt de tot Esculapius gae wilde/

Gg.v.

deem

Van de transformatie

Deen woude dlot worpē/dē anderē en woutē
niet consenteren. Met dit gelijf waren 30
langē onledich/dat dē dach ten auont quam.
Doē scheent dat Esculapius recht ouereyn-
de booz d'bedde vandē leysman der Romē-
nen insulcker manieren en gebaenten als hi
inijnen tempel stont / hebbende inde sinckel-
hant eenen Boeren stock/ en die rechte hant
aenijnen baert. Daer scheent dat hi den Ca-
piteyn in deser maniere aensprack: En breeft
niet ick sal mijn beelt hier verlatē en by v lie-
den comen. Mensiet wel van wat factsoen dat
dese slange is die om mijn stockken gewron-
ghen leet/op dat ghijt kennē moecht/ want
insulcker ghelijkenissen sal ick my transfor-
merē/dan dat ick wat grooter zijn sal gelijck
betamelijck is. Terstont met desen visioene
is Esculapius wech geuaren. Dē Capiteyn
wert wacker. Des morgens vroech zijne al-
le gader totten tempel Esculapij gecomē/hē
biddende dat hy met eenich litteckē te ken-
nen geuen wilde waer dat hy sitten woude.
Hauwelick en haddē si haer bede volent/Esc-
culapius en vertoonde hem daer inde gelijc-
kenisse van een slange met eē verguldē cam-
mekē op zijn hooft/en met zijnder toecoenst
roerde hy die dueren/die outarē/en die mar-
morsteenē des tempels. Hi stack zijn borst wt
en sach t'geselschap met hernende oogē aen.
Alle t'volck were hier af seer verserict/maer
den priester die reyn en onbevlecht was / en
dochtet niet nieuws te wesen / want hy dē god
kende. Het is Esculapius/sepde hy/ tis Es-
culapius / belijdt hem metter hertē en mettē
monde/ter goeder uren moet ghy vā ons ge-
fien

en worden/ comt nu die ghene te hulpe die
 so ootmoedelijc om bidden. Sy beden alle
 en gode eere ane/ en sepdē den priester nae.
 Esculapius lofkebaerdende nietter tonghen
 af humlieden te kennē datse verhoort warē.
 Daer na is hy die gradē des tempels af ge-
 comen/ grootende die schepen daer hy mede
 verhtepfen soude/ de eerde daer hi ouer crup-
 en soude wert met gras en schoone bloem-
 ens ouerdect: daer quam den God ouer en
 inck nae dē oeuē daer hy hem int schip des
 komēpnē ginck schicken. Het was terstont
 oet te sien datter eenen God in was/ want
 et schip wert neder gedrongen als oft ghe-
 aden geweest hadde. Die komēpnen waren
 eer blijde/ en nae datse t'zijnder eeren op den
 ouer eenen stier gedoot hadden/ sijne t'sche-
 ne gegaen/ en maecten haer aent warē: sy cre-
 gen goedē wint. Den god Esculapius ginck
 nouen opt schip ligghen/ en sach al varende
 het water aen. Binnen ses daghen daer nae
 ijnse in Italien gecomen byden tempel van
 der goddinnen Juno. Sy sepdē voorby La-
 abzien/ Amphissien/ die hooge rootsen Cele-
 nien/ der stadt Rhegium/ Cirulen/ Etalien/
 Temesen/ Leucosien/ Vestum/ Caprea/ het
 geberchte der goddinnē Minerue/ Surrhen/
 Heraclea/ Napels/ en van daer voorby den
 tempel Sibylle/ voorby de stadt Linternum/
 ouer de riuierē Volturnus Minturne/ Phoz-
 nien/ Trachina/ voorby het geberchte Cir-
 rea/ Antion. Daer gecomen zijnde/ mits dat
 het stuer weder was) heeft hem Esculapius
 heel ontvolochten/ en liet hem seluen op d'lant
 vallen/ daer hy terstont na den tempel vā sy-
 nien

Vande transformatie

nen vader gegaen is. Na dat hi hem gepaent hadde/is hy weder t'scheppe gecomē/ en heeft metten Romeynen so lange gesept tot datse vooz de stadt van Roomen quamē. Terstont quam hem alletvolck te ghemoece/heetende hem hertelijc willecome. Al omme en omme daer hy vooz hy lijden soude/werter sacrificie gedaen. Als hy te Roomē binnē quamē/wert Esculapius op eenē mastboom verheue/daer hi rontom hem alle t'volc aensach/ soekende oock een plaetse waer hy sitten mocht. Binnen Roomen wasser een eplant dat vā beyde den syden aendē Apber lach. Op dit eplant werp hē Esculapius vā bouen neder dē mast af/en nam daer zijn rechte figure / d'welck vooz die Romeynē een salige in comste was. A getal der goden was alreede gemeerdert met den vromen Julius Cesar/ die so wel in hyede als in oorlogē grote eere en trypumphe behaelt hadde/ en was indē hemel onder die sterrē en hemelsche teekenen ghebuert. Hy en hadde noyt schoond seyt bedreue dan dat hy eenē Crozenē sone achter gelatē hadde/dat hy t'anderē tijde in Engelandt ouer dē Ryl/en in somige ander landē geyest daer hy victorie behaelt heeft. Wat groote duecht hebben die godē der werelt bewese/als zi dese tot sulcker officien gebracht hebbē. Voowar gesept/waert sake dat hy geen sterffelijc mensch geweest en hadde/hi soude onder de goden gerekent geweest hebbē. Welc ooc aenmercken de de goddinne Venus/en siende de braderij die tegen hem ophanden was/wertter heel bleek af/ ende ginck terstont tot alle dander goden/seggende: Siet doch / hoe grootelick datmen

manen myn Duolcht/daer ick ter werelt geen
moemelingē meer en hadde bā dese Julius.
nāzo gellotē dat ick altyt dus deerlijck sal
metē gequelt worden. Het is v allē kenlijck
om my Diomedes t'anderē tijden met sinen
sijt gequetst heeft. Aldyn stat bā Tropē is
verstrueert geweest/mijnē sone Eneas heeft
vieten ter hellen dalen/teghen den Continck
Aeneas stryden/ta oock teghen Juno selue/
wystiet seggen:en nochtans en latense noch
at af/want als ghy siet / sy hebben alle hun
reerde op mi en op mijn bloet bereit. Maer
latde v dat hun opset mach gekeer t wor-
den op dat de sacrificien der goddinnē Westa-
ret teennemale en vgaen. Alle dese woorden
die Venus vande eenē god tottē anderē pra-
tende/maer t'was al te vgeefs/wā: tē was
geensins inder goden macht datse der drie
goddinnen decreten hadden moghen breken:
nuende nochtā te kennē dat de heel werelt
in zijnder doot soude bedroeft worden/ ge-
siedender groote teekenen inde locht / als
in donder/blicem/verdonckerthept der son-
en/bernende sterren/bloet droppelen/be-
roede Manen/leelijck wlen gheluyt / ende
terghelijcke grouwelijcke dreyghementen.
heen sacrificie en constmē den goden te ge-
uege gedoen/inde peesliens sachen datter
roote beruerte op staen soude/ in het inghe-
want der gheofferder dieren vantmen een
fghelouden hooft/op de meret en inde tem-
els/onder de goden/en onder die menschen
in hoordenen anders niet dan gheluyt der
onden. Alden seyt dat die gheesten allen sing
nder die lieden domineerden: nochtans wat
teekenen

Vande transformatie

teekenē dat die goden sonden / zo en mochten
dese conspiratie en valsche vraderije de daer
op handē was noyt beletten. Die verraders
bereyde hem messen / en inde gantsche stat en
vondense geen plaetse die haer totter verra-
derijen bequaem dorcht wesen dā het paleys.
Doen begoft eerst Venus met beyde dē han-
dē voor haer borste te slaen / si dede haer beste
dē hemel met eē doncker wolcke te bedeckē /
daer sy tanderē tijde Paris mede bescherm-
de als hē Menelaus meynde te doorstekē / en
daerse wel eertijds Eneam mede verlostē wte
handē van Priamides. Jupiter siende dat
Venus daer so groote droefheyt om bedreef /
heeft tot haer gesprokē aldus: Wilt ghi mijn
alder liefste dochter die doot en die godlijcke
voorsichticheyt hreke? waert dat ghi selue tē
huyse quaeint vande drie fatale gesusters /
daer sout ghy de copere tafelē sien / daer don-
der / bliem / noch geenderhande onweder an
geletten en can. Daer sout ghy vinden in een
tafel gegraveert alle t'gene datter van Julio
is geconstitueert geweest / ic hebt gelesen ende
doch wel onthouden. Ende op dat ghyis niet
onwetende en blijft / soo wil icht v gaen ver-
trecken. Desen daer Venus so zeer om soli-
citeert / is ten eynde zijns leuens gecomen: en
den tijt naect dat sy onder die goden en inde
tempels gheere worde: en Octavius / die na
hem regneren sal / en zijn doot wrecedelijcken
wreken sal. Die belegghen stadt Mutine sal
noch door hem om genade bidden. Phar sa-
lien sal zijns gewaer worden. Het volck van
Philippus sal noch van zijn vromicheyt we-
tente spreken. Het heel gheslacht van Pom-
peius /

Ses les
Sag A
gustue

mas/ en alle zijne naem sal door hem wtge-
 roept worden. Cleopatra de hysprouwe vā
 Ptolemaeus willende Egypten lant meerder
 te bewijzen dan Roomen/ sal neder ghesla-
 pen worden. Wat wil ich u vertellen mijn
 lie dochter van veel manieren van volcke-
 maet daer ter werelt is / t' sal al onder zijn
 directie comen. Als hy de gantsche werelt in
 inden peyse en eenbrachticheyt ghebracht
 hebbe / so sal hi zijn ondersatē in alle ghe-
 rechticheyt en gerechticheyt onderwijse. Der
 effelijcke mensche/ sal hi veel schoon regels
 wettē achterlatē / en sal zijn subiectē ee ex-
 mpel d' duecht achterlatē/ en selue in duech-
 tē voortwandelen. Hi sal vā zijnd hysprou-
 we een kint winnē / dat in alle duecht en eer-
 berheit op groepen sal / en sal oec tot volen
 aren comen/ eer dattet onder die hemelsche
 enen sal gebuecht worden. Waer als de
 Julius verflagē sal wesen/ so neemt hem
 en ordneert hem eenige plaetse/ op dat hy
 hier bouē alijst. zijn Capitolium aenscou-
 ē mach. Namelijc en hadde Jupiter dese
 oorden voleynt / Venus en is terstont nae
 Capitolium geblogē / en nemende die siele
 vā hare Juli? heeftse indē hemel by vander
 esteerte gheordneert/ niet willende datse in
 icht oft in eenich and' substantie vgaen sou-
 e. Ant dragē docht haer datse een claerheyt
 nede buerde/ sy dede hare schoot op en liet de
 siele wt vliegē na dē hemel. Van waer hy die
 gome septe vā sijne vrozen sone siende/ heeft
 hem grootelijckē daer inne verblijt / en moet
 bekennē dat hy vā hem in vromichedē verre
 verwonnē wort/ hoe wel datment niet geer-
 ne seg-

Van de transformatie.

ne seggen en sonde/ mits dattet zinnen vader was. Maer zyn valiancie doet lichtelijck die waerheyt bekenne. Wāt de sone dē vader te bouē gaet gelijc Agamenno Atreus/ gelijc Thes? Egea/ gelijc Achilles Pelea/ en machment zo leggen/ gelijc Jupiter Saturnus te bouē gaet/ gelijc Jupiter in die hemelen zyn dominatie heeft/ also is August? eē vad en regeerd der gantscher werelt. Dus ghy goden megesellen vā Eneas/ wien t' sweert en t' vier onderdanich geweest zyn/ ghi stichter en sondeerder der stat vā Roomen/ die de goddinne Vesta in eerē gelijc hebt/ ghi Jupiter de bouē alle dander vheue stdt/ en voort alle ander godē de een. Doet aenroepē mach/ wilt dien dach noch tot menige jarē laten vtoeuē/ indē welckē Augustus dese werelt vlatende dē hemel toe gebuecht worde/ en tē lestē daer gecommē zynde/ moet hi onser alē gedachtich wese.

En heb ic mijn werck volendt/ d'welc noch door de gramscap des gods Jupiter/ noch door eenich vier/ sweert/ noch and' iniurie des tijts/ en sal mogē vgaen. Als dien dach sal gecommē zyn/ die alleenlijc an dit lichaem macht heeft/ na dat hi mijn leuen gecort sal hebbē/ zo salder noch het beste (dat is eenē onsterffelicken naem) moeten achter bliuen/ dwelc ic noch onsterffelijc tē hemel vuerē sal. Wāt also verre als hē T'roomsche rijk streckt so sal ic vā eenen pegelijc tē eewigen dagen gelesen wordē/ en ist dat die Poeten van eenigen gelooue oft werden zyn zo / sal mijnen naem ten eewigen dagen moet bliuen.

En

en Register by a.b.c.gereet om te vinden alle
de Historien van desen Boecke.

A chelous en Hercules worstelen	127
Achelous in diuerse ghedaenten	128
Achelous van Hercules verwonnen	128
Achillis doot	181
Achillis in een Riviere	201
Achillis wapenen worden bliff gegeuen	191
Aetion in een hert verandert	38
Adonis wort vanden boom gebozen	152
Adonis in een bloemken	156
Aglauros in een steen	33
Ajax en bliffes dingen om de wapenen Achillis	182
Aiacis bloet in een maerts bloeme	191
Alcione in een voghel	169
Alcithoe met haer fusters in vleermuysen	53
Amphion sterft	83
Anarareta in een steen	218
Andromeda ande-rootse	59
Andromeda wort Perseo tot een wijf gegeuen	60
Anius dochters die alle dingen in coorn/olie/en wijn verkeerden/in dynen verandert	197
Antigone in een Opebaer	79
Apollo in een herder 31.	Apollo in een rauē 69
Apollo in een Leeu 80	Apollo in eē hauick 80
Arachne en Pallas weuen om schoonste	78
Arachne in een spinnecoppe	81
Arcas met zijn moeder in sterren	27
Ardea in een Vogel	115
Aretusa in een Fonteyne	75
Argus met hondert oogen	15
Ariadnes crone in sterren	118
Ascalapius in een nachtuyl	74
Asterie vanden Arent wech geboert	80
As h.	As van

Als van menschen in vogelen		195
Atalanta ende Hippomenes		153
Atlas in een berch	58.	53
Atys in een pijnboom		144
Augustus loff	235	22
Bacchus	39.	69
Baucis in een linde		123
Biblis in een Fonteyne		140
Boeren in vossen		85
der byen generatie		278
Cadmus 36. Cadmus met zijn wijf in serpente		57
Caneus	211.	169
Calisto in een beer	27.	27
Cenis in een man	174.	180
Celmus in een diamant		51
Centauren strijt		175
Cephalus met zijn wonderlijckeschiedt		106
Cerambus in een voghel		99
Cippus met zijn hoornen		231
Ceraste	146	1
Circe	204	128
Charibdis en Scylla		195
Clitie in een wilde cicore pe		51
Coronis in een crap	29.	11
Cyane in water	71.	51
Cygnus in een swaen	173.	24
Cyparissus in een Cypressenboom		144
Cinara in een steen		79
Campernolien in menschen		100
Dedalus en Icarus vliegen		113
Dedalion	163	54
Diana sentet wilt swijn		115
Diantra wort van Pessus ontschaert		129
Daphne in een Laurenboom		12
Daphnis in een steen		51
Deucalion	8.	112
		Dirce

Dirce in een Visch		47
Diana in een Katte		69
De dillune	6.	Dido 204
Diomedis gesellen in vogelen		213
Drie susters met een ooge		61
Duppen spreken	195.	Driope 134
Echo	40.	Eson 96
Ethna den berch	227.	Elementen 1
Erichthonius	28.	Esculapius 233
Erisichto wort met honger ghequelt/ zijn dochter in diuerse Figueren		126
Europa	34.	Esacus in een duycker 170
Eneas	196.	Erpnus goddin d gramschap 16
Fama ende haer woninge		172
Giericheyt	4.	Glaucus 201
Galanthis in een waelstgen		133
Gannedes vanden Arent opgevoert		145
Hecuba in een hont		195
Herculis doot	130.	Herpe 63
Hermaphroditus	51. 53.	Hierie 100
Hippomenes	153.	Hypacutus 146
Hemus en rodophe in bergen		79
Der Hellen beschrijvinge		54
Haet en rijts woninge	32.	Honger 125
Hercules doorschiet den vliegende Arent		181
Jason	93.	tjaer in 4 delen 3
Icarus valt in ze		114
Io een koe	13.	Ino en melicerta 53
Iphis in een man	142.	Iolaus 135
Iphigia in een hinde		171
Juno in een koe	69.	Juno in een out wijf 38
Jupiter in gedaente van Diana		27
Jupiter in ee stier	80. 34.	Jupiter in goudē regē 80
Jupiter in een Ram	69.	Jupiter in een Arent 145
Jupiter in een Swaen by Leda		80
Jupiter in een Satyr		80
		Jupiter

Jupiter in gedaente van Amphitrio	80
Jupiter in gedaente van vier	80
Jupiter in een herder 80. Jupiter in eē serpent	80
Jupiter en Mercurius in menschen	121
Irion 54. Julius Cæsar	234
Kindereu in bolwassen mans	135
Lauwerboom Apollo toegewijt	12
Lapithen strijden tegen den centauren	175
Leucothoe wort van haer vader gedoluen	49
Leucothoe in een wierook gaerden	50
Licaon in een wolff	62
Lichas in een rootse	151
Lucina goddinne der geboorten	132
Mars en Venus hoeleren	49
Marsias gevilt	85
Medea	97
Medusen hooft 58. Medusa onthooft	61
Menschen in vogelen	228
Mera in een hont	100
Meliagers susters in calcoense himen	119
Mente in hofnunte	156
Mercurius in een vogel	69
Mieren in menschen	105
Minocentaurus	112
Mercurius in een herder	15
Midas met zijn Esels ooren	160
Midas verandert alle ding in goudt	159
Minots oorloghe tegen die van Athenen	102
Moerbesien van wit in swert verandert	48
Morpheus in een menschen gedaente	167
Muuren luydende oft clinkende	109
Mircha 148. De muse vliegghen	69
Mens wort gheschapen	2
Memnonis as in vogelen	195
Menschen in Apen	205
Napaden in Eplanden verandert	120
	Naig

ais in een Vis	47
arciscus in een roo Lelie	42
eptunus in eē stier 80. Neptunus in eē paert 80	80
eptunus in eē Riuier 80. Neptunus in een rani 80	80
pdichepts woninge	32
iohe in een steen	84
isus 109 Pictimene	29
essus	129
Ocyroe in een Merrie	31
lemus en Lethea in stenen	144
zpheus 143. 148. Oozloge	4
ritypa van Bozias gheschaect	92
Paris ontschaect Helenam	171
an en Siringa	15
dallas in een out wijf	78
darnassus een berch niet 2 hoozneit	8
derseus en zijn daden	57
degasus wten bloede Medusa	61
delops met zijn pbozen schouder	86
dijgmea in een Craen	79
dentheus 42. 45. Pelias den ouden	98
deriphas en Phineus in vogelen	100
derimele in een Eplant	121
derichtnenes in diuerse figueren	81
dhaeton inde Son	18
dhenix een eenige Vogel	128
dherineus in een steen	67
dhilomela gheschaect 87. Philomela in een Nach- tegael	91
dicus in een Aexter	211
dicus knechten in wilde dieren	211
dramus en Tisbe	47
dierus 9 dochters in Aexteren	77
dhlomon in een Eycke	123
digmations pbozen beelt wort leuende	147
dolpdectus in een steen	67
	Polidorus

Holiborus boot	192
Holimnestor wort van Peruba gedoot	194
Holixena wort Achilli gheoffert	192
Holiphenus met een oge	198
Hogue in een Swaelff	91
Hocris in een Cephalus	109
Prometheus	3
Hretus in een steen	67
Prothesilaus doot	172
Propedites in stenen	146
Proserpina van Pluto gheschaect	71
Phiton t'serpent	10
Preneus valt hem seluen te versten	68
Prras stenen in vrouwen	10
Pitagozas sententi en wtsprake	212
Pitagozas dickwils geboren	226
De Gauen crijcht swerte plupmen	30
Romen wort gesticht 219. Rome wort gepresen	229
Romulus een god 220. Romulus lancet e boom	131
Der Reusen strijt	4. 69
Salmaris de riuier m3 haer waderlijke cracht	41
Saturnus in een paert	80
Schiron 101. Scithon	51
Scylla de dochter Nisi	109
Scylla en Sharibdis	202
Semele Bacchi moeder	38
Den stier in een hase	100
Sybilla een propheetse	205
Sisyphus rolt zyn steen	54
Sytonis in een kaulwe	102
Der Sonnen palles 17. Der sonne krijssup	17
Der Sonnen wagen 19. Der sonne paerden	22
Slaeps woninhe 167. Slaeps sonen	167
Siringa in een riet	15
Schippers in visschen	45
Schepen in Nymphen	214
t'Schip	

Schip dat bliffes tusschocht in een rootse Terren	114 2
Talus vinder der sagen in een patrijs	114
Antalus inden Hel	54
Atton 8. Tempe	13
Esus 101. Titius	54
Metis Achillis moeder	161
Phon met berghen gheladen	70
Creus in een hoppe	91
Orioneus in een jager en de stier in een hase	100
Creus 39. Teletusa	140
Criptomus	76
Gulden vles	93
Venus in een visch	69
Terminius	219
Lissis knechten in verckenen ende daer na weer in haer eerste forme	209
Den wech ter hellen	54
Ter winden contrep	2
De werlt wort gheschapen	1
De Wolff in een marmursteen	164
De gulden werelt 3. De siltene werelt	3
De ropere werelt 4. Den yseren werelt	4
Out water in heet water verandert	227
De vijf zone 2. Den zodiacus	20
Swijn van Calidonten	115
De ziele verhuysse van deen Lichaem int ander	224

f 3 a 3 5.

Gunstige Leser, hier suldy vinden misschien
Enige Fauten in Woorden en Letteren versien
Dats merckelyck verongeluct, buyten ons weten
Want wy hadden Argus met hondert oghen be-
volen,

Scherp toe te sien int drucken sonder yet te dolen
Dan Mercurius heeft hem int eerste t'hoofd of
ghesmeten,

Ende daerom isser alwat int corrigeren vergeten.

Ghedrukt tot Amsterdam by my
Harmen Jansoon/Muller Figuersnijder/
wonende inde vergulden Passer.

1 5 8 8.

